Juhász Erika – Gyányi István (szerk.):
Az oktatás időszerű narratívumai

ABSZTRAKTKÖTET

Hungarian Conference
on Educational Research
HuCER 2024

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Eger

2024. május 23-24.

A rendezvény szervezője:

Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete

A rendezvény társszervezői:

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Eger

KultúrÁsz Közhasznú Egyesület, Debrecen

EPALE Magyarország

Kiadó:

Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete

Kiadás helye, ideje:

Eger, 2024.

ISBN 978-615-5657-15-3

A konferencia tudományos bizottsága:

Elnök: Kozma Tamás DSc, professor emeritus (Debreceni Egyetem), a HERA elnöke

A konferencia helyszíni elnöke: Szűts Zoltán PhD habil, tanszékvezető, egyetemi docens, dékán (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem)

Juhász Erika PhD, tanszékvezető, főiskolai docens (Debreceni Egyetem), a HERA alelnöke

Pajtókné Tari Ilona PhD habil, tanszékvezető, egyetemi docens, rektor (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem)

Simándi Szilvia PhD habil, tanszékvezető, egyetemi docens (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem)

Mogyorósi Zsolt PhD, dékánhelyettes, intézetigazgató, egyetemi docens (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem)

Mrázik Julianna PhD habil, tanszékvezető, egyetemi docens (PTE BTK), a HERA szakosztályi koordinátora

Pogátsnik Monika PhD, dékánhelyettes, egyetemi docens (Óbudai Egyetem, Alba Regia Műszaki Kar), a HERA nemzetközi koordinátora

A konferencia szervezőbizottsága:

Elnök: Juhász Erika PhD, tanszékvezető, főiskolai docens (Debreceni Egyetem), a HERA alelnöke

Kattein-Pornói Rita PhD, adjunktus (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem), a HERA szervezőtitkára

Máté-Szabó Barbara (Debreceni Egyetem), a HERA általános titkára

Lengyelné Molnár Tünde PhD habil, dékánhelyettes, intézetigazgató, egyetemi docens (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem)

Homoki Erika PhD, intézetigazgató, egyetemi docens (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem)

Racsko Réka PhD, tanszékvezető, egyetemi docens (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem)

Hanák Zsuzsanna PhD habil, intézetigazgató, egyetemi docens (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem)

Szűts Novák Rita PhD, adjunktus (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem)

Révész Kiszela Kinga PhD, tanszékvezető, egyetemi docens (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem)

Geoffrey Vaughan PhD hallgató, nyelvtanár (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem)

Az absztraktokat lektorálta:

Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete
Elnöke: Kozma Tamás DSc habil

Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete szakosztályvezetői:

Állampolgári nevelés és oktatási jogok szakosztály
Vezetője: Jancsák Csaba PhD habil

Családi életre nevelés szakosztály
Vezetője: Engler Ágnes PhD habil

Felnőttkori és közösségi tanulás szakosztály
Vezetője: Juhász Erika PhD

Felsőoktatás-kutató szakosztály
Vezetői: Kováts Gergely PhD, Rónay Zoltán PhD habil

Gyermekvédelmi és szociálpedagógiai kutatások szakosztály
Vezetője: Homoki Andrea PhD habil, További bíráló: V. Gönczi Ibolya PhD habil

IKT szakosztály
Vezetői: Buda András PhD habil., Molnár György PhD habil.

Rendészeti és katonapedagógiai szakosztály
Vezetője: Hegedűs Judit PhD habil

Koragyermekkori nevelés szakosztály
Vezetője: Józsa Krisztián DSc habil

Környezetpedagógiai szakosztály
Vezetője: Mónus Ferenc PhD, További bírálók: Mika János DSc, Varga Attila PhD habil, Kollarics Tímea PhD

Közoktatási szakosztály
Vezetője: Langerné Buchwald Judit PhD

Neveléstörténeti és összehasonlító neveléstudományi szakosztály
Vezetője: Rébay Magdolna PhD habil

Oktatásszociológiai szakosztály
Vezetője: Pusztai Gabriella DSc habil

Romológia szakosztály
Vezetője: Boros Julianna PhD

Sportpedagógiai szakosztály
Vezetője: Nagy Ágoston PhD habil

Szakképzés-pedagógiai és szakmai tanárképzési szakosztály
Vezetője: Tóth Péter PhD habil

Zenepedagógiai kutatások szakosztály
Vezetője: Váradi Judit PhD

ABSZTRAKTOK

Szerző/Author: Prof. Kathrin Otrel-Cass, University of Graz, Institute of Education research and teacher education, Graz, Austria

Absztrakt címe/Title of abstract: Rewilding education

Absztrakt/Abstract: Let us agree that the challenges education researchers are aiming to address at local, national or international levels are full of complexities. In education research we generally aim to offer insights through our research that should help to build more equitable and inclusive societies, through pedagogies that help to educate active, (digitally) competent and diversity-minded citizens (Czerniewicz, 2022). Global unrests, climate change, the Covid pandemic, Fake News are all examples that highlight how important it is that people are educated so they can address and better understand the complexities of life.

In this presentation I will promote the concept of "rewilding" education through research, in an effort to rethink how to consider education research in more creative ways, and ways that support transformative pedagogical approaches (Sharpe, Beetham and De Freitas, 2010). Rewilding refers to ways of *letting the weeds grow* (Tree and Burrell, 2023) and counters an egomorphic (Milton, 2005) approaches. Egomorphism (Reis et al., 2007) means that that people understand things not by attributing characteristics to the world (animals, plants, people) also called anthropomorphism—but by perceiving *their own* human characteristics *in* the world. Rewilding then means to give space and stand back, re-learn how to perceive the world and see things that might otherwise vanish or stay invisible. In my presentation I will explain how to apply this to education and education research.

To illustrate my ideas, I will share examples that are underpinned by philosophy of listening, responding and cocreating with networked communities of teachers and students and education communities and do so in innovative ways that allow us to 'rewild' out of-date models of education.

References

Czerniewicz, L. (2022). Multi-layered digital inequalities in HEIs: the paradox of the post-digital society. *New visions for higher education towards 2030-Part 2: Transitions: Key topics, key voices*.

Milton, K. (2005). „Anthropomophism or Egomorphism? The Perception of Nonhuman Persons by Human Ones ", u: Knight, J.(Ed.) Animals in Person: Cultural Perspectives on Human-animal Intimacies.

Reis, G., Jayme, B., & Roth, W. M. (2007). Egomorphism: Discursive pedagogical artifact in/for science education. *Tim Pelton, Giuliano Reis & Karen Moore*, 149.

Sharpe, R., Beetham, H., De Freitas, S., & Conole, G. (2010). An introduction to rethinking learning for a digital age. In *Rethinking learning for a digital age* (pp. 23-34). Routledge.

Tree, I. & Burell, C. (2023). *The Book of Wilding: A Practical Guide to Rewilding, Big and Small*. Bloomsbury Publishing.

Szerző: Falus Iván

Absztrakt címe: A pedagóguskutatás és a pedagógusképzés 50 éve

Kulcsszavak: *pedagógusképzés, pedagóguskutatás, rendszerszintű megközelítés*

Absztrakt: A múlt század közepén magától értetődő volt, hogy az egyes iskolaszintek szerint eltérő módon középfokú, majd 3 éves felsőfokú tanítóképzőben, 4 éves tanárképző főiskolán, illetve 5 éves egyetemen folyt a képzés. A történelmi hagyományoknak és a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően a főiskolán gyakorlati irányultságú, az egyetemen tudományközpontú képzés folyt.

A képzési rendszeren belül az elméleti és a gyakorlati órák, azaz előadások, szemináriumok és gyakorlatok eltérő arányban és formában váltogatták egymást.

Ebben az időszakban indultak meg széles körben az empirikus, kezdetben a behaviorista, majd a kognitív pszichológiára alapozott kutatások. Kimutatták, hogy sem a szaktudományos, sem a pedagógia elméleti ismeretek nem korrelálnak a pedagógusok eredményességével. Feltárták a pedagógiai készségeket, a pedagógiai döntések, a nézetek, a pedagógusok értékelő rendszerének jelentőségét, a sémák, a reflektivitás, a kompetenciák szerepét.

Mindezzel párhuzamosan a pedagógusképzés makro mezo és mikro rendszerét számos reform szántotta fel. Előadásunkban arra keresünk választ, hogy a reformokat:

- milyen társadalmi és iskolarendszer béli változások tették indokolttá,
- az új rendszerek bevezetése a korábbi rendszerek tudományos elemzésén alapult-e,
- az új kutatási eredmények áthatották-e a reformokat.

Szerző: Ábrahám Gréta (gretabraham00@gmail.com)

Absztrakt címe: A DigiTI vizsgálati módszer bevezethetőségének lehetősége a vajdasági magyar tannyelvű óvodai nevelési környezetben

Kulcsszavak*: intelligenciaprofil, digitális környezet, óvodai nevelés*

Absztrakt: A kutatás témája a Többszörös Intelligenciák elmélet (Gardner, 1983; 2020; Dezső, 2020;2021;2022) lehetséges megjelenési formáinak feltérképezése a gyermeki intelligenciaprofil vizsgálata által, a vajdasági magyar tannyelvű óvodai nevelési környezetben. A gyermeki intelligenciaprofil (Gardner, 1999; 2006) vizsgálatát óvodáskorban (Krechevsky, 1994; Gyarmathy–Herskovits, 1999) a Mindenki Másképp Intelligens (MIMI) módszer (Schmidt, 2022) digitális környezetbe való adaptálása által szeretném megvalósítani. A MIMI módszer a harvardi Projekt Spektrum koncepción alapuló (Gardner, Feldman,–Krechevsky, 1998), de attól számos ponton eltérő önálló adaptációra épülő metodika, mely az óvodáskori többszörös intelligenciák mozgósítására és vizsgálatára szolgál. A MIMI módszer beválásvizsgálata a kárpát-medencei magyar nyelvű óvodai közegben 2015 és 2022 között megvalósult.

Schmidt MIMI metodikájának továbbfejlesztéseként magam azt a digitális térbe történő áthelyezéssel kívánom realizálni egy saját fejlesztésű, érintőképernyős mobileszközön (táblagép) futó alkalmazással, mely a DigiTI nevet viseli, ami a „Digitális" és a „Többszörös Intelligencia" szavak összevonásával keletkezett mozaikszó. A DigiTI kísérletet tesz egy új, alternatív vizsgálati módszer bevezetésére a vajdasági óvodások intelligenciaprofiljának vizsgálatára a digitális környezetben. Kutatásomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy beválik-e a MIMI módszeren alapuló önálló adaptáció, a DigiTI alkalmazás a felhasználók (óvodás gyermekek) körében.

Az alternatív módszer bevezethetőségének lehetőségét a vajdasági magyar tannyelvű óvodai nevelési környezetben beválásvizsgálattal igyekszem alátámasztani, mely során elemzem az óvodás gyermekek érzelem-megnyilvánulásait a DigiTI játéktevékenységei során. A gyermekek érzelmi reakcióinak vizsgálata az arckifejezés kódolási rendszer (FACS) alapján (Ekman – Wallance, 1978), automatikus érzelemkódolással végzett videóelemzés módszerével történik. Az automatikus érzelemkódolás – mely alapját Paul Ekman alapérzelem (1999) elmélete és James Russell kétdimenziós modellje (1980) képezi– az iMotions Facial Expression Analysis (iMotions Software, 2024) szoftveres eszközzel valósul meg (iMotions Software, 2024).

A vizsgálati mintát jelenleg a Bácska régió (magyarkanizsai Gyöngyszemeink Iskoláskor előtti Intézmény Gyönygyszemeink, Pitypang, Napraforgó és Százszorszép óvodájának) magyar anyanyelvű nagy- és iskolaelőkészítő csoportos (5-6 éves) óvodás gyermekei alkotják, 72 mintaelemszámmal.

A vizsgálat során beigazolódott, hogy az alkalmazás animált, mozgatható, grafikus elemeinek, videóinak, hangjainak és képeinek köszönhetően az applikáció újszerűnek hat, fenntartja a gyermeki figyelmet és a motivációt a feladatvégzésre vonatkozóan. A DigiTI alkalmazás többségében pozitív érzelmi elmozdulást váltott ki a vizsgált gyermekekből és bevált a felhasználók körében.

Irodalom

Dezső, R. A. (2020). Többszörös intelligenciák – egy elmélet születése nyomában. Autonómia és Felelősség, 5 (1- 4), 41-53.

Dezső, R. A. (2021). Intelligenciáink gardneri interpretációi. SCIENTIA PANNONICA, 8 (1), 7-36.

Dezső, R. A. (2022). Intelligenciák – Más-kép(p). Budapest: Gondolat Kiadó.

Ekman, P. (1999). Basic emotions. In T. Dalgleish, M. J. Power (szerk.), Handbook of cognition and emotion (old.: 45–60). John Wiley Sons Ltd.

Ekman, P., Wallance, F. (1978). Facial Action Coding System: A Technique for the Measurement of Facial Movement.Palo Alto: Consulting Psychologists Press.

Gardner, H. (1983). Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. New York: Basic Books.

Gardner, H. (1999). Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21st Century. New York: Basic Books

Gardner, H. (2006a). Multiple intelligences: New horizons in theory and practice. New York: Perseus Books.

Gardner, H. (2020). A Synthesizing Mind: A Memoir from the Creator of Multiple Intelligences Theory.The MIT Press.

Gardner, H., Feldman, D., Krechevs, M., Chen, J.-Q. (1998). Building on Children's Strengths: The Experience of Project Spectrum (Project Zero Frameworks for Early Childhood Education, Vol 1. New York: US: Teacher College Press.

Gyarmathy, É., Herskovits, M. (1999). Képességek vizsgálata az érdeklődés térképének segítségével. Pszichológia, 19 (4), 43-458.

iMotions Software. (2024. 3 18). Facial Expression Analysis Forrás: iMotions Software Module: https://imotions.com/products/imotions-lab/modules/fea-facial-expression-analysis/

Krechevsky, M. (1994). Project Spectrum: Preschool assessment handbook.Cambridge: MA: President and Fellows of Harvard College.

Russell, J. A. (1980). A circumplex model of affect. Journal of Personality and Social Psychology, 39 (6), 1161–1178. doi:10.1037%2Fh0077714.

Schmidt, B. (2022). A „Mindenki Másképp Intelligens” (MIMI) óvodai nevelési módszer bevezetésének lehetősége. Pécs, Magyarország: PTE BTK "Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola.

Szerző: Adámi-Rózsa Zsanett (rozsazsani94@gmail.com)

Absztrakt címe: Örökbefogadó családok kommunikációs nevelése Magyarországon

Kulcsszavak: *örökbefogadás, család, kommunikáció, tréneri kézikönyv, felkészítés*

Absztrakt: Egyre kevesebb gyermek születik, amely egy globális és társadalmi kihívást jelent. Ennek következtében növekvő arányban választják az örökbefogadást, mint családalapítási lehetőséget. Ezzel párhuzamosan megfigyelhető, hogy növekvő arányban választják világszinten a nyílt örökbefogadási típust (Siegel–Smith, 2012). Bochner, 1976-os tanulmányában megfogalmazta, hogy a tudatos, őszinte és nyílt kommunikáció elengedhetetlen az örökbefogadó családokban. Az örökbefogadó családok azonban egyedi kihívásokkal néznek szembe a kommunikáció terén is, hiszen az első és legfontosabb feladatuk, az örökbefogadási tröténet megosztása a befogadott gyermekkel (Brodzinsky 2011). Az örökbefogadással foglalkozó kutatók több mint negyven éve fogalmazták meg az igényt arra vonatkozóan, hogy egy árnyaltabb elemzés szükséges, amellyel az örökbefogadó családok az örökbefogadás kérdését kezelik, az örökbefogadás nyilvánosságra hozatalának a „mit" és „mikor" kérdésén túl a családi beszélgetések „hogyan" és „miért" kérdésére is kitérve (Freeark et al., 2008). Magyarországon 2003-ban vezették be az örökbefogadási felkészítő tanfolyamot, leendő örökbefogadó szülőknek, amelyeken a részvétel kötelező volt. 2018-ban 21 óráról 40 órára bővítették a tananyagot. 2020. májusában azonban a kormány eltörölte a tanfolyam kötelezettségét, így önkéntes alapon vehetnek részt a felkészítésen a párok. Az Örökbefogadó tanfolyam felkészítő képzésére készített Tréneri kézikönyvet négy szerző állította össze 2017-ben, akik között nincsen kommunikációs szakember. A kommunikáció szerepe az örökbefogadások esetében azonban megkérdőjelezhetetlenül fontos, azonban Magyarországon keveset vagy egyáltalán nincs előtérben.

Jelen tanulmány célja, hogy feltárja a Tréneri Kézikönyvben explicit és implicit szinten hogyan jelenik meg a kommunikáció, valamint annak negatív vagy pozitív szerepe van-e, esetleg megoldásként említi vagy veszélyként, jótékony eszközként és megoldásként kezeli-e. Ennek megfelelően a kutatási kérdések az alábbiak:

Q1: Megjelenik-e a kommunikációtudományi diszciplína a magyarországi Örökbefogadási felkészítő tanfolyamon használt Tréneri Kézikönyvben?

Q1 a: Amennyiben igen, melyek ezek az alterültek?

Q2: A kötelező vagy az ajánlott szakirodalmakban megjelenik-e kommunikációs szempontból megközelített tudományos szakcikk?

Kvalitatív és kvantitatív módszer került alkalmazásra a kutatás során. Először tartalomelemzés, majd a kvalitatív eredményekből kvantitatív eredmények készültek, annak érdekében, hogy közérthetőbbek legyenek az eredmények, és átláthatóak legyenek az összefüggések. Négy kód került kialakításra és tizenegy változó.

Az eredmények alapján összesen 65 alkalommal jelenik meg a 252 oldalas Kézikönyvben a kommunikáció explicit vagy implicit szinten. 36 alkalommal jelent meg a kommunikáció, mint szó, 23 alkalommal a beszéd, beszédfejlődés, beszédértés, 37 alkalommal a közlés, míg 19 alkalommal az interakció, társalgás. A kötelező és az ajánlott irodalmi listában sem jelenik meg egy kommunikációval kapcsolatos tanulmány. A változókkal megvizsgált százalékosított kvantitatív adatok további érdekes eredményeket mutatnak.

Az elkészült tanulmány rávilágít a magyarországi Örökbefogadási Tanfolyamokon használt Tréneri Kézikönyv egy diszciplína hiányosságára, valamint irányt mutat olyan lehetséges

elméleti megközelítésekre, amelyek nemzetközi szinten validáltak az örökbefogadással kapcsolatban.

Felhasznált szakirodalom:

Bochner, A. (1976). Conceptual frontiers in the study of communication in families: An introduction to the literature. Human Communication Research: 2 (4), 381-397. doi:10.1111/j.1468-2958.1976.tb00499.x

Brodzinsky, D. M. (2011). Children's understanding of adoption: Developmental and clinical implications. Professional Psychology: Research and Practice, 42 (2), 200–207. https://doi.org/10.1037/a0022415

Freeark, K., Rosenblum, K., Hus, B. V. Root, L. B. (2008). Fathers, Mothers and Marriages: What Shapes Adoption Conversations in Families with Young Adopted Children? Adoption Quarterly, 11 (1), 1-23. doi:10.1080/10926750802291393

Szerző: Aknai Dóra Orsolya (tanuljvelemiktval@gmail.com)

Absztrakt címe: A mesterséges intelligencia alkalmazásánal etikai kérdései az oktatásban

Kulcsszavak: *mesterséges intelligencia, oktatás, etika, biztonság*

Absztrakt: A különböző mesterséges intelligencia alapú alkalmazások (Akgun–Greenhow, 2022) innovatív megoldásokat kínálnak az oktatás számára is. Az oktatási környezetbe való integrálásuk során azonban számos etikai problémával kell megküzdenünk. Előadásunkban a szakirodalom áttekintésével ezeket a kihívásokat és az oktatásra gyakorolt hatásait vizsgáljuk.

A MI-t övező egyik elsődleges erkölcsi dilemma az oktatásban a korrektség. A MI-eszközök esszéíráshoz vagy tudományos feladatokhoz való használata kérdéseket vet fel a plágiummal, és a szellemi tulajdon határaival kapcsolatban (Dietz, 2020). Egy másik jelentős etikai megfontolás a tudományos munka hitelessége körül forog (Sharples, 2022). Vita folyik arról, hogy a mesterséges intelligencia alkalmazása ebben az összefüggésben tudományos becstelenségnek vagy „csalásnak" minősül-e (Bailey, 2023). A pedagógusok az MI-eszközök átgondolt használata esetén ösztönözhetik a kritikus gondolkodást, hisz a tanárok döntő szerepet játszanak abban, hogy a tanulókat az információk elemzésére, megkérdőjelezésére és értékelésére bíztassák.

A korrektség és hitelesség mellett az adatvédelmi és adatbiztonsági aggodalmakra is kiemelten fontos gondot fordítanunk. A MI-rendszerek gyakran nagy mennyiségű tanulói adatra támaszkodnak a tanulási élmények személyre szabásához. Az érzékeny hallgatói információk gyűjtése és felhasználása azonban komoly adatvédelmi aggályokat vet fel (Klimova, Pikhart – Kacetl, 2023). Az oktatási intézményeknek szigorú adatvédelmi intézkedéseket kell bevezetniük, és biztosítaniuk kell az adatvédelmi előírások betartását (u.o.). Az adatgyűjtési gyakorlat átláthatósága és a diákok számára az adataik feletti ellenőrzés biztosítása a mesterséges intelligencia oktatásban történő etikus felhasználásának alapvető eleme.

Ahogy a mesterséges intelligencia rendszerek egyre kifinomultabbak, az elszámoltathatóság és az átláthatóság kérdései előtérbe kerülnek. Ki viseli a felelősséget a mesterséges intelligencia-hibák vagy algoritmikus torzítások esetén? Hogyan biztosíthatják az oktatók és az intézmények, hogy a MI által vezérelt döntések megmagyarázhatók és igazolhatók legyenek? (Langer, 2023) Egyes mesterséges intelligencia algoritmusok döntéseinek átláthatatlan természete tovább bonyolítja az etikai környezetet, és megnehezíti a mesterséges intelligencia által generált ajánlások vagy értékelések mögött meghúzódó okok felismerését (Bailey, 2023).

Az is egyre sürgetőbb kérdés, hogy hogyan határozzuk meg újra a tanári szerepeket az emberi kapcsolatok megőrzése érdekében? Bár a mesterséges intelligencia javíthatja a tanulási teljesítményt, nem helyettesítheti a tanárok által nyújtott érzelmi támogatást és mentorálást.

Elsősorban a tanárokat kell képessé tennünk az új technológia használatára (World Bank, 2020). Tanárhiány esetén a technológia strukturált óratervek és ösztönzők biztosításával segítheti a tanulókat a hiányosságok leküzdésében. Az innovatív pedagógiai modellek, mint például a virtuális coaching, alkalmas lehet arra, hogy ideiglenesen megoldja az oktatók hiányát (u.o., 2020). A tanárok meggyőződése és hozzáállása a technológia jelentőségéről a tanulói tanulás szempontjából jelentősen befolyásolja sikerüket.

Összefoglalva, a mesterséges intelligencia oktatásban történő felhasználásával kapcsolatos etikai kérdések sokrétűek, és az oktatás minden szereplőjétől megalapozott döntéseket igényelnek. Az etikai megfontolások átgondolt és felelősségteljes kezelése révén a pedagógusok kiaknázhatják a MI előnyeit, miközben betartják az etikus magatartás normáit, és megteremtik a befogadó oktatási környezetet minden diák számára.

Irodalom

Akgun, S.–Greenhow, C. (2022). Artificial intelligence in education: Addressing ethical challenges in K-12 settings, AI Ethics, 2(3) 431–440. doi: 10.1007/s43681-021-00096-7

Bailey, J. (2023). AI in Education, Education Next, 23(4) https://www.educationnext.org/a-i-in-education-leap-into-new-era-machine-intelligence-carries-risks-challenges-promises/

Dietz, F. (2020). A mesterséges intelligencia az oktatásban: kihívások és lehetőségek. Scientia et Securitas, 1. 54-63. doi: 10.1556/112.2020.00009

World Bank (2020). Empower Teachers: Reimagining Human Connections Technology and Innovation in Education at the World Bank, nov. 13. https://www.worldbank.org/en/topic/edutech/brief/empower-reachers-reimagining-human-connections-technology-and-innovation-in-education-at-the-world-bank

Klimova, B., Pikhart, M., – Kacetl, J. (2023). Ethical issues of the use of AI-driven mobile apps for education, Frontiers in Public Health, 10:1118116. doi: 10.3389/fpubh.2022.1118116

Langer, B. (2023). Addressing Ethical Considerations When Using AI in K-12 Classrooms, blogbejegyzés máj. 24. https://learn.mciu.org/addressing-ethical-considerations-when-using-ai-in-k-12-classrooms/

Sharples, M. (2022). Automated Essay Writing: An AIED Opinion. International Journal of Artificial Intelligence in Education, 32, 1119–1126 doi: 10.1007/s40593-022-00300-7

Szerző: Antal Éva (antal.eva@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: Kritikai olvasás és önképzés: Mary Wollstonecraft 18. századi szöveggyűjteménye nőknek (The Female Reader)

Kulcsszavak: *Wollstonecraft, kritikai olvasás, nőnevelés, önképzés, műveltségeszmény*

Absztrakt: A 18–19. században készült női neveléssel foglalkozó haladó szellemű angol nyelvű kézikönyvek és filozófiai igényű írások szerzői kiemelt szerepet tulajdonítanak a női önképzésnek és az olvasásnak. A kevésbé haladó szellemű, konvencionálisabb művek a hölgyek számára íródott és igen népszerű ún. „viselkedés kézikönyvekben" (conduct books) – melyeket Rousseau Emil jének mintájára eleinte férfiak írtak, mint például Dr. John Gregory Egy apa öröksége leányainak [A Father's Legacy to his Daughters] (1774) vagy John Bennett A nőnevelés kritikája [Strictures on female education] (1795) művei, majd női szerzőktől is megjelentek „nevelési levelek" (lásd Madame Genlis franciából fordított levelei és Mrs. Chapone írásai) – az önképzés és művelődés kérdése háttérbe szorul. Ezek a munkák a helyes női magaviseletet mutatták be a társadalmi helyzethez illeszkedő, illő és elvárt magatartás, az etikett, a jómodor szabályainak (vö. manners) betartásával.

Neveléstörténeti kontextusban női szerzőktől is tudunk kritikus hangvételű és filozófiai igényű művekre példát hozni a 18. századi Angliából: Catharine Macaulay, Levelek a nevelésről [Letters on Education] (1790) munkája és Mary Wollstonecraft több műve – Gondolatok a leányok neveléséről [Thoughts on the Education of Daughters] (1787), Eredeti történetek [Original Stories] (1788), Az emberi jogok védelmében [A Vindication of the Rights of Men] (1790), A nő jogainak védelmében [A Vindication of the Rights of Woman] (1792) – John Locke, Jean-Jacques Rousseau vagy éppen Edmund Burke hatását tükrözi. Mindegyik műben hangsúlyosan jelenik meg a kritikai olvasás képességének elsajátítása, illetve a női szerzők ebben látják a nők önképzésének egyik lehetőségét.

Mary Wollstonecraft saját két regényén túl támogatja, hogy tanulságos olvasmányok, igényes szöveggyűjtemények készüljenek nők számára, és ő maga is összeállított egy „épületes" olvasókönyvet. A Női olvasókönyv [The Female Reader] (1789) első kiadása Mr. Cresswick, ékesszólás tanár neve alatt jelent meg, aki a bevezetőt és annak nevelést érintő javaslatait is jegyzi; teljes címmel: Női olvasókönyv: avagy prózai és verses művek gyűjteménye; a legjobb íróktól válogatva és megfelelő fejezetekbe rendezve; az ifjú hölgyek fejlődésére.

Előadásomban a kritikai olvasás kontextuális bevezetőjét követően Mary Wollstonecraft női olvasóknak készült szöveggyűjteményét elemzem, végig figyelve az önképzés lehetőségeire és a korban a nők számára elérhető műveltségeszmény megjelenésére.

A Női olvasókönyvre skóciai ösztöndíjam során bukkantam 2019 őszén, így annak feldolgozása és keletkezéstörténetének felderítése saját kutatásom, míg Mary Wollstonecraft életművéről és önképzéséről nevelésfilozófiai nagydoktori monográfián dolgozom. – Virág Irén emlékére (az Interdiszciplináris Nevelésfilozófiai Kutatócsoport tagjaként) –

Szerző: Aszalos Szilvia-Erzsébet (aszalos_sziszi@yahoo.com)

Társszerző(k): Dr. Szentes Erzsébet

Absztrakt címe: Marosvásárhely körzetének magyar kisebbségi oktatásában megfigyelhető együttműködés a pedagógusok és szülők között

Kulcsszavak: *együttműködés, partner kapcsolat, kommunikáció, szülői bevonódás*

Absztrakt: Románia határain belül 6.6%-os kisebbségben élünk magyar nemzetiségűek, azonban a 2021-es népszámlálási adatok alapján az országon belül Marosvásárhely körzetének mintegy 42.84%-át magyar lakosság képezi (RPL, 2021). Felmérésünkben ennek a magyar közösségnek bizonyos szegmenseit vizsgáltuk, azzal a céllal, hogy az aktuális helyzetet megismerjük a pedagógusok és szülők kapcsolattartási formáiról, különös tekintettel lévén az elvált szülők esetére, illetve ezt összevetni a korábbi kutatások eredményeivel (Kathyné Mogyoróssy és Nagy, 2017; Petruş, 2006). A témaválasztásunknak oka a lakókörnyezetünk feltérképezése az említett szempontból, mivel a tanárképzés során a szülőkkel való gördülékeny együttműködésről úgy véljük nem esik kellően szó. Ugyanakkor, az egyre nagyobb népszerűségnek örvendő válás következtében megjelentek a családtöredékek, ahol a szülők egyedül nevelik gyerekeiket, akiknél emiatt nevelési és viselkedési problémákat figyelhetünk meg (Mikonya, 2005).

A kutatási téma fontosságát alátámasztja, hogy a gyerekek magatartását és tanulási motivációját az elsődleges - (család) és a másodlagos szocializációs színtér (iskola) befolyásolja a legjelentősebb mértékben (Józsa, 2000). Annak érdekében, hogy a diákok kedvező körülmények között tanulhassanak, a pedagógusok és a szülők partnerkapcsolatot kell, hogy ápoljanak egymással (Cârnaț, 2014; B. Tier, 2012; Bodonyi és mtsai., 2006). Ugyanakkor a gyerekek meglátása is fontos, hiszen ők is hatással vannak saját fejlődésükre.

Felderítő-feltáró kutatásunkban Google Forms digitális kérdőívek segítségével vizsgáltuk a három célközönséget, mindenzt 3 szakaszban: 2022-ben a pedagógusokat, 2023-ban a szülőket és 2024-ben a diákokat. A felmérésben résztvevő személyekhez hólabda módszerű mintavétellel jutottunk, oly módon, hogy Facebook oldalunkon megosztottuk 1-1 hét erejéig a kérdőíveket, amelyek ismerőstől-ismerősnek továbbítva lettek. Az újabb szakaszok tervezett mintáját minden alkalommal igyekeztünk úgy megcélozni, hogy az előző felmérésben résztvett személyek legnagyobb csoportjával kapcsolatban álljanak (általános és középiskolás szülők és diákok). Továbbá a kérdőívekben változatos számonkérési módokat alkalmaztunk: rövid/hosszú válasz, egyedüli/többszörös válasz, lineáris skála és szabad megfogalmazás.

A kutatás előtt felállított hipotéziseinket a szakirodalomban olvasottak alapján fogalmaztuk meg, melyek a következők voltak:

1 .Leginkább az édesanyák tartják a pedagógusokkal a kapcsolatot (Lannert és Szekszárdi, 2015)

2. Azok a szülők, akik igyekeznek aktívan részt venni gyermekeik iskolai életében, azt tapasztalják, hogy a pedagógusok felkínálják számukra a leggyakoribb kapcsolattartási módokat; ugyanakkor a pedagógusok törekednek a szülői bevonódásra (Kathyné Mogyoróssy és Nagy, 2017)

3. Azok a szülők, akiknek volt már konfliktusa pedagógussal és nem sikerült ezt tisztázni, inkább kritizálják a pedagógusokat; a pedagógusok pedig jobban tartanak a szülői kritikától egy konfliktus után (IMRE, 2019)

4. A pedagógusok nem kaptak kellő felkészítést képzésük során a szülőkkel való együttműködésről, ezért nincsenek különös tekintettel az elvált szülőkre. Ezen hipotézist, az

első felmérésünk eredményeire alapoztuk, ahol a mintánkat képező pedagógusok 54%-a vallotta, hogy képzése során nem készítették fel erre megfelelően.

5. A diákok bizalmi kapcsolata a felnőttekkel akkor a legerősebb, ha a szüleik és a pedagógusaik gyakran kommunikálnak egymással (N. Kollár és Szabó, 2017)

Hipotéziseinket nagyvonalakban igazolták a beérkezett válaszok, amelyek feldolgozására Excel adatbázist készítettünk, majd statisztikai próbák által ellenőriztük az előfeltevések igaz mivoltát. Sikerült alátámasztani a mintára vonatkozóan, hogy az édesanyák szülői bevonódása jelentősebb mértékű, ellenben az édesapák kevésbé együttműködőek a gyerekeik pedagógusaival. Sajnos az is beigazolódott, hogy a pedagógusok nem fordítanak elég figyelmet az elvált szülőkre, hiszen nincsenek erre kiképezve. A megkérdezett felek egyöntetűen úgy vélik, hogy kellő nyitottsággal és rendszeres kommunikációval gördülékeny együttműködés alakulhat ki szülő és pedagógus között. A diákok válaszaiból pedig arra következtethetünk, hogy a bizalmi kapcsolat is akkor a legszilárdabb a pedagógus-tanuló, illetve szülő-gyerek között, ha a két felnőtt fél egyenrangú partnerként tiszteli egymást. A felmérésünkből kiderül, hogy Marosvásárhely magyar kisebbségében nem olyan gyakori az elvált szülők esete, mint azt a nemzetközi kutatások mutatják (MTV, 2021; RAABE, 2021). Ugyanakkor a pedagógus-szülő partnersége pozitív hatással van a diákok magatartására és fejlődésére egyaránt

A kutatás-sorozattal segítséget szeretnénk nyújtani a pedagógusok részére. A felmérés alapján tükröződő kapcsolattartásból származó problémák megelőzésére szándékozunk felhívni a figyelmet, illetve esetleges megoldásokat kínálni a kellemetlenségek elkerülése végett. Ez által, közvetve az elvált szülők gyereknevelési nehézségein is javíthatunk.

Szerző: Bacsa-Károlyi Borbála (karolyi.borbala@ppk.elte.hu)

Társszerző(k): Fehérvári Anikó

Absztrakt címe: Practicing teachers' views on gameful education

Kulcsszavak: *gameful practices, gamification, game-based learning, practicing teachers*

Absztrakt: In the 21st century, students have different learning needs, and public education is adapting slowly (Prensky, 2001). Gameful education, recognized for enhancing students' competences, and academic achievements, offers engaging, student-centered learning experiences (Hromek–Roffey, 2009). However, its success relies heavily on teachers' attitudes, beliefs and prior experiences (Hsu et al., 2017). Despite positive attitudes, teachers often refrain from incorporating these methods into their practices (Bourgonjon et al., 2013), suggesting a need for more support in integrating these approaches.

The aim of this study is to validate a previously established typology of factors that influence teachers' gameful practices (authors, forthcoming), and to qualitatively investigate these factors through a focus group interview incorporating metaphor analysis.

Four elementary school teachers with prior gameful experiences from Austria, Romania, and Turkey participated in the focus group interview. They were also involved in the international RIDEX project, which focused on story-based educational robotics.

At the outset of the interview, teachers completed a background questionnaire, including a metaphor analysis regarding their beliefs about the compatibility of school learning and gamefulness. To ensure clarity throughout the interview, relevant terms and concepts were clarified with the teachers before discussing their beliefs, attitudes, and potential barriers toward gameful education.

For data coding, we employed a deductive approach based on a previously constructed typology of factors influencing gameful practices, and the findings validated this previous typology (authors, forthcoming). Interviewed teachers displayed positive attitudes toward gameful education, strongly endorsing its effectiveness in enhancing learning, making it enjoyable, and fostering life skills (Kapp, 2012). Interestingly, they portrayed gameful learning more favorably than school learning in general.

An unsupportive environment, including negative beliefs from school systems, regulations, colleagues, and parents, presents significant challenges for the interviewed teachers implementing gameful education. Some of their colleagues perceive it as unsuitable for public schools due to time constraints and material shortages (Yang, 2021). Despite the prevalent digital focus in gameful education research, teachers stressed that digital tools aren't necessary for gameful lessons, thus lack of equipment shouldn't hinder implementation (Sun et al., 2023). They also emphasized the need for governmental support in shifting exam-centric educational systems, which indirectly affects teachers' attitudes toward gameful education (Yong et al., 2021).

This study shows good practices of gameful education that advertise its importance and relevance in school learning for practicing teachers, whilst underlining the need of a supportive environment for the implementation of the method. The findings can also serve useful guidelines for decision-makers and school leaders on how to support gameful practices.

„A Kulturális és Innovációs Minisztérium ÚNKP-23-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült."

References:

Bourgonjon, J., De Grove, F., De Smet, C., Van Looy, J., Soetaert, R., Valcke, M. (2013). Acceptance of game-based learning by secondary school teachers. Computers Education, 67, 21–35. https://doi.org/10.1016/j.compedu.2013.02.010

Hromek, R.,–Roffey, S. (2009). Promoting Social and Emotional Learning With Games: "It's Fun and We Learn Things". Simulation Gaming, 40 (5), 626–644. https://doi.org/10.1177/1046878109333793

Hsu, C.-Y., Tsai, M.-J., Chang, Y.-H., Liang, J.-C. (2017). Surveying In-Service Teachers' Beliefs about Game-Based Learning and Perceptions of Technological Pedagogical and Content Knowledge of Games. Educational Technology Society, 20 (1), 134–143.

Kapp, K. M. (2012).The gamification of learning and instruction: game-based methods and strategies for training and education. John Wiley Sons.

Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants. On the horizon, 9 (6), 1–6.

Sun, L., Kangas, M., Ruokamo, H., Siklander, S. (2023). A systematic literature review of teacher scaffolding in game-based learning in primary education.Educational Research Review, 40, 100546.

Yang, X. (2021). Students' and Teachers' Perceptions of Using Video Games in Science Classroom: A Literature Review. SN Computer Science, 2 (5). https://doi.org/10.1007/s42979-021-00803-5

Yong, S., Karjanto, N., Gates, P., Chan, T., Khin, T. (2021). Let us rethink how to teach mathematics using gaming principles. International Journal of Mathematical Education in Science and Technology, 52 (8), 1175–1194. https://doi.org/10.1080/0020739X.2020.1744754

Szerző: Balatoni Monika (cseflo71@gmail.com)

Absztrakt címe: A média hatása a fiatalok állampolgári ismereteire és attitűdjére

Kulcsszavak: *enkulturáció, digitális kultúra, identitás, állampolgári ismeretek*

Absztrakt: A médiakörnyezet állandó változói és az elektronikai forradalom számtalan vívmányának egyik, talán legjelentősebb pszichológiai következménye, hogy a tapasztalataink zöme egy közvetített narratíván keresztül felsejlő világ. A szociális és fizikai világra, az ismeretekre, a környezetünkről alkotott képekre, érzésekre nem személyes érzékeléseink, tapasztalásaink útján teszünk szert, hanem közvetve/közvetítve a média révén. A fizikai és társas világban való eligazodásunk, mi több túlélésünk, fejlődésünk záloga, hogy alkalmazkodjunk a környezetünkhöz. (Kósa,2006) Reeves és Nass amerikai szerzőpáros teóriájukban gyakran említik a „mintha" érzését, annak a benyomásnak a lehetőségét, hogy mi halljuk és látjuk mindazt a képernyőn megjelenő valóságot, melyet a médiatartalom közvetít felénk. Kísérleteikben igazolják, miszerint az emberek az audiovizuális médiával folytatott interakciójuk során hajlamosak azokat az emberi interakciókkal azonosnak tekinteni, azzal ekvivalensnek megélni.(Reeves-Nass, 1996, Kósa, 2015: 18) Felmerül tehát napjaink médiatartalmait és a fiatalok valósághoz való viszonyának és önreflexiójának kapcsán az amerikai tudósok megállapítása, amit a valós és a mediált tapasztalatok egyenlőségének teóriájaként (Reeves-Nass, 1996: 13) fogalmaztak meg tanulmányukban.

George Gerbner szerint annak nagy részét, amit tudunk, soha nem tapasztaltuk meg személyesen. (Gerbner, 2000) Olyan világban élünk, amely hallott, látott, mesélt történetek mentén alakul, ezen narratívák révén tesszük magunkévá foglalkozásbeli, életstílusbéli szerepeket, továbbá ezek alakítják ki a kulturális környezetünk és értékkészleteink hálóját, amely meghatározza gondolkodásunkat, cselekedeteinket és életvitelünket.

A virtuális világnak, akárcsak a történelemnek megvannak a hősei, az alakítói és a hódítói. 1998 és 2013 között több olyan kutatás is született, ahol a 7. és 11. osztályba járó fiatalokat kérdezték a példaképükről. Ezen kutatásokat áttekintve, bővítve a web2-es felületek sajátosságaival, három fókusz-csoportos saját kutatást végeztem 2024. januárjában, azt vizsgálva, a mai digitális zűrzavarban vajon ki a magyar fiatalok példaképe és milyen témákban követik őt leginkább. A fókuszcsoportok összeállításánál ügyeltem, hogy legyen bennük 7. és 11. osztályos. Ezeket az eredményeket mutatom be a konferencia keretein belül, többek között arra a kérdésre is keresve a válasz, miképpen szocializálnak és mozgósítanak a sztárok? Áttekintem a Gallup 2003, 2011-ben tett vizsgálatait az amerikai fiatalok hőseiről, és összehasonlítom a 2007-11 közötti Egyesült Királyságban publikált kutatással, valamint az Ipsos 2011-ben végzett hazai kutatásával, ami a hazai példaképekkel is foglalkozott. 2021, 2024-ben tett saját kutatási eredményeimmel pedig egyfajta történeti változó rajzolódik ki, amiben igazolást nyer az a Griffin -féle témameghatározás elmélete, miszerint, az élő tartalom a társadalmi diskurzusban, amit a média tematizál.

Végül az önrétékeléssel és énképpel foglalkozom a 21. századi hétköznapok történetalkotása és feldolgozása következményeként. Max Weber által megfogalmazott karizmatikus hatalom állampolgári értékekre gyakorolt globális hatásának vizsgálata elengedhetetlen szükség minden nemzet életben maradásához.

Szerző: Balogh Evelin (ewelin.balogh@gmail.com)

Absztrakt címe: A hazai tanítóképzés és az együttnevelés, avagy milyen mértékben készítik fel a leendő tanítókat a BTMN tanulókkal történő foglalkozásra?

Kulcsszavak: *pedagógusképzés kutatás, együttnevelés, BTMN, innováció a felsőoktatásban*

Absztrakt: A hazai köznevelési intézményekben növekvő tendenciát mutat azoknak a gyermekeknek és tanulóknak a száma, akik korosztályuktól eltérő tanulási és viselkedési jellemzőik miatt kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igényelnek. A különleges bánásmódot igénylő gyermekek sikeres együttnevelését számos tényező mellett a pedagógusok ismeretei és a munkavégzés körülményei nagymértékben meghatározzák. Az atipikus fejlődésmenettel bíró gyermekek és tanulók sajátosságinak ismerete és megértése nélkül az elfogadó pedagógiai közeg kialakítása lehetetlen.

A sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek integrált formában történő ellátása a gyógypedagógusok mellett a pedagógusokat is jelentősen érintő feladat. Az SNI gyermekek integrált nevelésének, oktatásának hatékony megvalósulását és a pedagógusok munkáját számos hazai szakirodalom (Csányi 2003; Papp 2007; Némethné 2007; Mohai–Perlusz 2020; Endrődy– Svraka-Lassú 2020) hivatott segíteni. Ezzel szemben a szakirodalmak kevésbé foglalkoznak (Bíró 2020) a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség (BTMN) jelenségkörével, annak ellenére, hogy a BTMN, mint ellátási kategória a 2000-es évek eleje óta szerepel a hazai jogszabályban. A BTMN gyermekek, tanulók minden esetben együttnevelésben vesznek részt, ebből kifolyólag a többségi pedagógusoknak kiemelt szerepük van az ellátásukban és felzárkóztatásukban.

Kutatásom során arra kerestem a választ, hogy a hazai tanítóképző intézmények milyen mértékben készítik fel a leendő tanítókat a beilleszkedési, tanulási magatartási nehézséget mutató gyermekekkel való differenciált foglalkozás tervezésére és kivitelezésére.

Az előadásom áttekintést kínál a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség témakörének megjelenéséről a hazai tanítóképzésben. Elemzi a tanító alapképzési szak jelenleg is hatályos Képzési és Kimeneti Követelményeit, valamint 12 hazai felsőoktatási intézményben megvalósuló tanítóképzést a jelzett terület kapcsán. Az analitikus jellegű és teoretikus típusú kutatásom módszere a dokumentumelemzés. A képzőhelyek mintatantervének és tantárgyi tematikáinak elemzése során arra kerestem a választ, hogy a képzésben milyen mértékben kerül tárgyalásra a BTMN fogalma, alcsoportjai, tünetei, a gyermekek ellátása és képességfejlesztésük.

A képzőhelyek mintatanterveit elemezve megállapítható, hogy a beilleszkedési, tanulási magatartási nehézséget mutatók problémaköre a legtöbb képzőhelyen egyáltalán nem mutatkozik meg, míg a gyógypedagógiai ellátást igénylő, sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók témaköre minden általam vizsgált tanítóképző képzési repertoárjában eltérő szinten ugyan, de megjelenik. Ez többek között azért is aggályos, mert a Nemzeti Köznevelési Törvény 2019. nyári módosítása értelmében a beilleszkedési, tanulási magatartási nehézséggel küzdő tanulókat megillető fejlesztő pedagógiai ellátás a felzárkóztatási részében az adott tantárgyat tanító pedagógus feladata, a készségfejlesztési részében pedig a fejlesztő pedagógusé. Ehhez a megváltozott helyzethez a hazai pedagógusképzésnek mihamarabb alkalmazkodnia szükséges. Elengedhetetlen lenne, hogy a tanítóképzőhelyek is felismerjék, hogy a sajátos nevelési igény mellett a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség problémakörének megjelenése kulcsfontosságú a tanítóképzésben.

A kutatásomban résztvevő tanítóképző intézmények részére visszajelzett eredmények segíthetik a képzésük megújulást.

Hivatkozások:

63/2021. (XII. 29.) ITM rendelet a pedagógusképzés képzési terület egyes szakjainak képzési és kimeneti követelményeiről

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről

Bíró E. (szerk.) (2020.): SZAKMAI AJÁNLÁS a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel (BTMN) küzdő gyermekeket, tanulókat az óvodai és iskolai nevelésük-oktatásuk során megillető különleges bánásmódhoz; a fejlesztő pedagógiai ellátás gyógypedagógiai tartalmaira; a pedagógiai segítés céljaira, feladataira és módszereire; valamint a BTMN tanulói jogokhoz kapcsolódó joghasználatra. Budapest: ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar.

Csányi Y. (2003): Az integráció kihívásai: Sajátos nevelési igényű gyermekek a többségi általános iskolában. Megjelent: Tanári létkérdések. Kézikönyv gyakorló pedagógusoknak, osztályfőnököknek pp. 1-52.

Endrődy O. – Svraka B. – F Lassú (szerk.) (2020) Sokszínű pedagógia, Inkluzív és multikulturális szemléletmód a pedagógiai gyakorlatban. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó

Mohai K.–Perlusz A. (2020): Útmutató az integrált és inkluzív oktatáshoz a többségi pedagógus számára. Eger: Eszterházy Károly Egyetem. https://www.oktatas2030.hu/wp-content/uploads/2020/10/utmutato-az-integralt-es-inkluziv-oktatashoz.pdf (letöltve: 2021.05.01.)

Némethné T. Á. (2009): Tanári attitűdök és inkluzív nevelés. Magyar Pedagógia, 109. évf. 2. szám. 105–120.

Papp G. (2007): A pedagógus megváltozott felelőssége az együttnevelésben. Gyógypedagógiai Szemle 35(2). 114–118.

Szerző: Balogh Judit (bbaloghjudit@gmail.com)

Absztrakt címe: Akadémiai és egyesületi utánpótlásedzők nézetkülönbségei a magyar kosárlabdasportban

Kulcsszavak: *társaságiadó-kedvezmény, nevelés, képzés, utánpótlás*

Absztrakt: A szervezett sportolás kétségkívül kitűnő lehetőség a fiatalok sokirányú fejlesztésére. Ez a potenciál azonban csak akkor aknázható ki, ha a sporttevékenységet irányító edzők nem csupán a sportszakmai készségek fejlesztésére koncentrálnak, hanem tanítványaikat holisztikusan szemlélve törekednek sportolóik személyiségének formálására is (Cronin–Allen, 2018). Mivel a sport nem természeténél fogva jó, a szakemberek által létrehozott sportkörnyezet, valamint pedagógiai és szakmai meggyőződése döntő jelentőségű a sporttevékenység minősége szempontjából. A társaságiadó-kedvezmény (tao) 2011-es bevezetése a sportolói létszám növelése mellett a minőségi utánpótlás-nevelést is célul tűzte ki, utóbbit az akadémiai címet elnyerő utánpótlásműhelyek hivatottak biztosítani. Mivel az akadémiákon és az akadémiai címmel nem rendelkező egyesületekben is többnyire iskoláskorú fiatalok sportolnak, a sportszakembereknek a klub céljaitól függetlenül tanítványaik szükségleteit és igényeit figyelembe véve kell tevékenykedniük. A sportolás kedvező hatásai csak akkor érvényesülhetnek, ha a sportolók számukra megfelelő közegben örömmel sportolnak és hosszú távon elköteleződnek a sportolás iránt. Nagymértékben függ tehát az edző személyétől, hogy az általa megteremtett sportközeg hordozza-e a sporthoz köthető pozitívumokat, ami a sportolás szintjétől függetlenül kulcsfontosságú a sporttevékenység folytatása szempontjából (Rottensteiner et al., 2013).

Az edzők személyét, nézeteit és munkáját vizsgáló hazai és nemzetközi szakirodalom meglehetősen szegényes. Kevés információ áll rendelkezésre arról, hogy milyen elvek mentén végzik tevékenységüket a sportolókkal legközvetlenebb kapcsolatban álló szakemberek, ahogy nem feltárt terület az sem, hogy miben különbözik az elitképzésre szakosodott akadémiákban folyó munka a többi klubétól. A leíró-feltáró kutatás célja az, hogy bemutassa az akadémiai és az egyesületi edzők filozófiájában található eltéréseket, ami fontos adalékul szolgálhat a sportágban folyó munka jellemzőinek megértéséhez. A 78, ötfokozatú Likert-skála kérdésből álló kérdőívet 327, a magyar kosárlabdasportban dolgozó utánpótlásedző (N=327) töltötte ki. A kétmintás t-próba eredményei azt mutatják, hogy az akadémiák és az egyesületek edzőinek szerepükkel és feladataikkal kapcsolatos meggyőződései alig különböznek. Egyaránt fontosnak tartják a nevelési és a képzési feladatokat, hasonlóan gondolkodnak az értékátadásban betöltött szerepükről is, és nem értékelik túl az eredményességet. Az akadémiákon néhány olyan elemet vélnek szignifikánsan fontosabbnak, melyek segítenek az élsportolóvá válásban, míg az egyesületekben egy-két, a játékosok megtartásához szükséges tényezőt értékeltek magasabbra. Az eredményekből arra következtethetünk, hogy az akadémiákon és az egyesületekben zajló munka közel ugyanolyan elvek alapján történik, a klub minősítése nincs lényeges hatással az edzők nézeteire.

Hivatkozott irodalom:

• Cronin, L. D., – Allen, J. (2018). Examining the relationships among the coaching climate, life skills development and well-being in sport. International Journal of Sports Science Coaching, 13(6), 815-827. https://doi.org/10.1177/1747954118787949

• Rottensteiner, C., Laakso, L., Pihlaja, T., Konttinen, N. (2013). Personal reasons for withdrawal from team sports and the influence of significant others among youth athletes. International Journal of Sports Science Coaching, 8(1), 19-32. https://doi.org/10.1260/1747-9541.8.1.19

Szerző: Barnucz Nóra (barnucz.nora@uni-nke.hu)

Társszerző(k): Botos Virág, Ceglédi Szabolcs, Dr. Dominek Dalma Lilla

Absztrakt címe: Az IKT eszközök és a Flow kapcsolata a digitális kompetencia vizsgálata során a felsőoktatásban

Kulcsszavak: *digitális kompetencia, flow, felsőoktatás, módszertani felkészültség, IKT eszközök*

Absztrakt: Az oktatás minden szintjén fontos a digitális kompetencia fejlesztési lehetőségeinek kiaknázása és a flow élményének átélése. Az információs társadalom nemcsak az oktatási folyamatot alakítja át, hanem ezzel párhuzamosan a munkaerőpiacon is olyan új pozíciók és hivatások jelennek meg, amelyek korábban még nem léteztek. Erre a mindenkori oktatásnak fel kell készülnie, vagy a már meglévő képzéseit a munkaerőpiac kihívásaihoz kell igazítania (Pirzada– Khan 2013). Hazai és nemzetközi kutatások bizonyítják, hogy az oktatás sikeressége leginkább a pedagógusokon múlik (Mourshed et al. 2010). Tény, azonban, hogy a pedagógusok IKT attitűdjét a számítógépes ismeretek mélysége és az ebből származó magabiztosság vagy bizonytalanság is befolyásolja (Buda 2018). Horváth és munkatársai (2020) szerint a tanulók digitális kompetenciáinak fejlesztésénél az oktató feladata a digitális térben való eredményes eligazodás, a flow élmény segítségével a kreatív és biztonságos tevékenykedésre való felkészítés, továbbá a kulcskompetenciák digitális eszközökkel támogatott fejlesztése a 21. század elvárásainak megfelelően. Az oktató egyéni felelősségvállalása mellett, a rendszerszintű intézményi támogatásoknak ugyanilyen meghatározó szerepe van a digitális kompetenciák fejlesztésében (Dringó, T. Nagy– Weber 2021).

Jelen kutatás célja az Nemzeti Közszolgálati Egyetem (a továbbiakban: NKE) oktatóinak digitális kompetencia vizsgálata a flow élménnyel összefüggésben, mely a „TKP2021-NKTA-51 számú projekt a Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a TKP2021-NKTA pályázati program finanszírozásában valósult meg."

Jelen kutatásban az NKE oktatóinak digitális műveltségét, IKT-módszertani felkészültségét, továbbképzési igényeit vizsgáltuk (N=824). A kutatás két egymásra épülő szakaszból állt: (1) kvantitatív kutatás (online kérdőív – 2021/2022 telén végeztük); (2) kvalitatív kutatás (fókuszcsoportos beszélgetés mélyfúrás céljából – 2023 tavaszán végeztük). Jelen előadás keretében a kvalitatív kutatás eredményeit mutatjuk be, melyet a kvantitatív kutatás árnyaltabb statisztikai eredményeinek megértésére, valamint az IKT eszközök és a Flow kapcsolatának feltérképezésére alkalmaztunk. A fókuszcsoportos beszélgetéseket karonként (4 kar) bonyolítottuk le moderátor hallgatók bevonásával (n=26). A beszélgetések során egyrészt fogalmi meghatározásokra voltunk kíváncsiak az IKT eszközök, a módszertani ismeretek, a továbbképzések és a digitális kompetencia kapcsán. Másrészt érdeklődtünk, hogy mit gondolnak, mi befolyásolhatja, az IKT eszközök tanórai alkalmazását, hogyan lehetne/kellene fejleszteni a hallgatók digitális kompetenciáit és a flow élményt miképp képesek átélni a hallgatók ezen eszközök használatával. A kvantitatív kutatás eredményei szerint az oktatók szakértői szintű (B2) digitális kompetenciával rendelkeznek. Hipotézisünk szerint a kvalitatív kutatás eredményei megerősítik a kvantitatív kutatás eredményeit, azaz, hogy az NKE oktatóinak digitális kompetenciája ugyan fejlesztést igényel, azonban az oktatók motivációja a digitális technológiák tanórai alkalmazása tekintetében pozitív irányt mutat.

A beszélgetések tartalomelemzésének eredményei alapján hipotézisünk csak részben igazolódik, hiszen a megkérdezett oktatók egyrésze ugyan nyitott az új ötletek és módszertani újszerűségek tanórai integrálása felé, szívesen tesztelik az új módszereket, azaz alkalmazzák a

flow élményhez szükséges oktatásmódszertani elemeket, azonban többen azon túl, hogy a fogalmi meghatározásokat is pontatlanul használják, nem tartják fontosnak a hallgatók digitális kompetenciáinak fejlesztését, míg mások infrastrukturális hiányosságokra panaszkodnak. Az eredményekből arra következtetünk, hogy az oktatók többsége valószínűleg erős B1 (Integráló) szinten helyezkedik el a digitális kompetenciaszintek fejlettségét tekintve, ami alapvetően jó iránynak számít a Z generáció megváltozott tanulási igényeit tekintve.

Felhasznált Irodalom:

Buda, A. (2018). Pedagógusok a digitális korban Trendvizsgálat egy nagyváros iskoláiban. Habilitációs értekezés. Debrecen, Debreceni Egyetem.

Dringó-Horváth, I.; T. Nagy, J.; Weber, A. (2021): Felsőoktatásban oktatók digitális kompetenciáinak fejlesztési lehetőségei. Educatio, 30(3). 497-507.

Horváth, L.; Misley, H.; Hülber, L; Papp-Danka, A.; M.Pintér, T.; Dringó-Horváth, I. (2020). Tanárképzők digitális kompetenciájának mérése – a DigCompEdu adaptálása a hazai felsőoktatási környezetre. In: Vámos, Á., Baska, G. (szerk.): Neveléstudomány Oktatás-Kutatás-Innováció Tanulmányok. 2. 5-25.

K. Pirzada – F. N. Khan (2013): „Measuring Relationship between Digital Skills and Employability. ”European Journal of Business and Management, vol. 5. no. 24, pp. 124–134.

M. Mourshed; C. Chijoka – M. Barber (2010): „How the world’s most improved school systems keep getting better.” McKinsey – Company.

Szerző: Bencze Ádám (benczeadam324@gmail.com)

Társszerző(k): Markos Valéria, Kocsis Zsófia, Bacskai Katinka, Rusznák Anett, Dorogi Alexandra

Absztrakt címe: A szülői bevonódás kultúrák közötti eltéréseinek vizsgálata

Kulcsszavak: *szülői bevonódás, interkulturális összehasonlítás, PISA mérés*

Absztrakt: A szakirodalomban látható, hogy szülői bevonódás a különböző kultúrákban eltérő tartalommal bírhat, és a kutatásokban láthatóak az etnikai, kulturális különbségek a szülői részvétel formáiban (Saeki, 2018). Elemzésünkhöz a PISA 2018-as szülői lekérdezés adatbázisát használtuk fel (N=91.799), és a szülők iskolai és otthoni bevonódására összpontosítunk országcsoportok szerinti felosztásban. Az adatbázisban tizenhét ország szerepelt, melyeket földrajzi elhelyezkedésük szerint a következő hat országcsoportba soroltunk: Nyugat-Európa (Belgium, Németország, Írország, Luxemburg), Dél-Európa (Olaszország, Málta, Portugália), Közép- és Kelet-Európa (Horvátország, Georgia), Dél-Amerika (Brazília, Chile), Közép-Amerika (Dominikai Köztársaság, Mexikó, Panama) és Távol-Kelet (Hongkong, Dél-Korea, Makaó). Azt vizsgáltuk, hogy milyen különbségek vannak az országcsoportok között a szülők iskolai bevonódásának tekintetében. Eredményeink szerint számottevő különbségek vannak a vizsgált 6 országcsoportban a szülői bevonódás mértékében és módjában mind az otthoni, mind az iskolai tevékenységek tekintetében. A jobb értelmezhetőségért az otthoni és az iskolai bevonódásnak létrehoztuk a klasztercsoportjait, melynek segítségével tovább tudtuk árnyalni a különbségeket az országcsoportok között.

A kutatást támogatta: Az előadás alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Szerző: Bencze Ádám (benczeadam324@gmail.com)

Absztrakt címe: Magyar fiatalok gyermekvállalási terveinek és a társadalmi integrációjának összefüggései

Kulcsszavak: *gyermekvállalás, társadalmi integráció, racionális döntéselmélet, Magyar Ifjúság Kutatás 2020*

Absztrakt: A fejlett országok szélesen vett kulturális örökségeinek továbbadását veszélyeztethetik azok a demográfiai folyamatok, melyek fogyó népességű és elöregedő társadalmakat eredményeznek. Ez adja a gyermekvállalási hajlandóság különböző demográfiai háttérváltozók mentén történő kutatásának a jelentőségét. Tanulmányunkban egy kevésbé kutatott aspektust kívántunk megvizsgálni az egyén társadalmi integrációjának a hatásait a gyermekvállalási hajlandóságra, miközben a társadalmi integrációt a nemzeti büszkeségen, a kockázatok szubjektív észlelésén, a biztonságon, a jövőbe vetett hiten, a bizalmon, az elégedettségen és a környezetvédelem megítélésén keresztül értelmeztük (Kahneman 2012, Thaler 2016, Fukuyama 2022). Hipotézisünk szerint az egyént körülvevő tágabb társadalmi környezetbe való beilleszkedése, integráltsága befolyásolhatja az olyan szűkebb, családi környezetében hozott döntéseket, mint a gyermekvállalás. Feltételezésünket a Magyar Ifjúság Kutatás 2020 országos, reprezentatív, nagymintás kutatás adatbázisának a másodelemzésével kívántuk igazolni. Eredményeink szerint azok a 18-29 év közötti gyermektelen fiatalok terveznek nagyobb eséllyel gyermeket vállalni, akik a következő tíz évre pozitívabban tekintenek, akik nagyobb biztonságban érzik magukat (elsősorban belföldi környezetben), akik a közvetlen emberi kapcsolataikban jobban meg tudnak bízni, és akik a környezetükben nagyobbnak ítélik meg a kockázatokat.

Eredményeink hozzájárulhatnak a gyermekvállalási hajlandóság növekedésének társadalmi támogatásaihoz, ugyanakkor hangsúlyozzuk, hogy a társadalmi integrációnak az általunk értelmezett formáin kívül számos más vizsgálati módja lehetséges, melyek mélyíthetik és árnyalhatják az eredményeinket.

Szerző: Bencze Ádám (benczeadam324@gmail.com)

Társszerző(k): Szilágyi Edit, Kelemen Henrietta, Pusztai Gabriella

Absztrakt címe: Pedagógusok értékrendjének összefüggése a szülők és iskola közötti együttműködéssel

Kulcsszavak: *értékek, szülő-iskola partnerség, pedagógusok*

Absztrakt: A szülők iskolai bevonódása és a tanulók iskolai eredményessége közötti kapcsolatot számos nagymintás kutatás kimutatta. Ugyanakkor a szülők és a pedagógusok együttműködésének lehetséges módjait vizsgálják a kutatók. Inglehart és Welzel értékkutatásai alapján értelmezünk korunk plurális társadalmait, melyekben egyidejűleg többféle értékrendszer él egymás mellett. Az értékpreferenciák megmutatkoznak a nevelési értékekben is, miközben korábbi kutatások hangsúlyozták a szülők és a pedagógusok nevelési értékei közötti eltérések jelentőségét (Hauser-Cram et al. 2003, Bacskai 2008, Pusztai et al. 2021, Major et al. 2022). Kvalitatív kutatásunkban azt vizsgáljuk, hogy a pedagógusok értékpreferenciáinak milyen hatása van a szülői bevonódásra. Előzetes feltevésünk szerint a magyar pedagógusok értékrendje eltér a szülők pedagógusok által érzékelt értékrendjétől, s a hagyományos értékek és a túlélés-biztonsághoz köthető értékek és a racionális értékek, valamint az önmegvalósítás értéke ütközhet össze egymással. Kvalitatív kutatásunkban Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar és Borsod-Abaúj Zemplén megyékben 45 pedagógussal késztettünk interjút. A deduktív kódolást Inglehart és Welzel értékcsoportjait alapján végeztük (hagyományos értékek, világi-racionális értékek, túlélés-biztonság értékei, önmegvalósítás értékei). Eredményeink szerint a pedagógusok értékrendjében a racionális értékek és az önmegvalósítás értékei nagyobb hangsúllyal érvényesülnek, de az értékrendekben hangsúlybéli eltolódások lehetnek az oktatási szintek és a fenntartók alapján. Eredményeink segíthetik a szülők iskolai bevonódását az értékrendszerek közötti eltérések jobb megértésével.A kutatást támogatta: Az előadás alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

Szerző: Benedek András (benedek.andras@gtk.bme.hu)

Absztrakt címe: Open Science szemlélet a szakmai tanárképzésben – egy tartalomfejlesztési projekt implementációja

Kulcsszavak: *open sience, online tanulás-tanítás, interaktív kollaboratív tanulás*

Absztrakt: Az előadás az Open Science jelenség értelmezési keretei között tárgyal egy a szakmai tanárképzés keretében megvalósított innovációt, mely az MTA-BME Nyitott Tananyagfejlesztés a szakképzésben Kutatócsoport (OCD) 2016-2021 között megvalósított projekt eredményeinek implementációjához kapcsolódik. A kutatási eredményekhez történő nyílt és gyors hozzáférés a szakképzés esetében különösen aktuális fejlesztési kihívás, mely az új tudás online elérését, új technológiák és anyagok újszerű felhasználását jelenti. Kutatócsoportunk a magyar szakképzés sajátosságainak megfelelően iskolai komplex tárgyak esetében vállalkozott az új és innovatív módszertan fejlesztésére. A kutatás elsődleges célja a szakképzésben alkalmazott – jelentős mértékben elavult, ugyanakkor a hagyományos tananyag megjelenési formákból az új digitális környezet felé törekvő – tartalom/tananyagok korszerűsítését, megújítását korszerű módszertannal támogatni. E célok kapcsolódtak a szakmai tanárképzés aktuális korszerűsítéséhez, melynek folyamatában az info-kommunikációs technológiák alkalmazását megalapozó digitális oktatás iránti igény megjelent. A kutatás elméleti hátterét a hazai szakmai tanárképzésben a konnektivista tanuláselméleti szemléletre alapozott és a 2010-es években bevezetésre került (Siemens, 2005; Benedek–Horváth Cz., 2016; Szűts, 2020) digitális pedagógia képezte, melyre alapozva az online kollaboratív tanulás konkrét kísérletei formálódtak már a Covid-19 pandémiát megelőző években is (Hamutoglu, 2020; Hod–Sagy, 2019, Sun et al., 2020). Az új módszertani megoldásoknak – online tartalomfejlesztés, tanulási egységekhez kapcsolódó mikro-tartalmak tematikus halmazainak kialakítása az elmúlt években a tanárképzés gyakorlatába beépült. A kutatás elméleti és gyakorlati jellege komplex módszertan alkalmazását igényelte, melynek köréből jelen elemzés az implementációs szakaszban különösen fontos Open Science szemléletet emeli ki, amit a felhasznált kommunikációs források, csatornák és a projekthez kapcsolódó új szakmai portálok jelenítenek meg. Az open access elvének a tudományos kommunikációban történő erőteljes érvényesülése a szakmai képzés tartalmára is érezhetően hosszabb távon hatással van, amit a nyitott tananyagfejlesztési modell (OCD - Open Content Development) eredményei szemléltetnek. Bár a formális kutatás 2011-ben lezárult, azonban a projekt hatása a szakmai tanárképzés tartalmi megújítására folyamatosan érzékelhető. Az előadás a projekt implementációjának legújabb tapasztalataira építve bemutatja az alkalmazott digitális forrásokat, repozitóriumokat (Sysbook, Mikropédia), valamint elemzi a hallgatói mikro-tartalom fejlesztések tematikai és módszertani sajátosságait.

Irodalom

Benedek, A,; Horváth, Cz., J. (2016). New methods in the digital learning environment: micro contents and visual case studies, In: Teixeira, A., M.; Szűcs, A.; Mázár, I. (szerk.) Budapest, European Distance and E-Learning Network (EDEN) 27-34.

Benedek, A. (Szerk.) (2020). Új módszerek a szakképzésben – Kollaboratív online tartalomfejlesztés. MTA-BME, 2020. ISBN: 978-963-508-949-9

Benedek, A. (Szerk.) (2021). Digitális Pedagógia 2.0. Typotex, URL:

Benedek András (szerk.): Digitális pedagógia 2.0 - Interkönyv (interkonyv.hu)

Colons, A., Halverson, R. (2009). Rethinking Education in the Age of Technology. Teacher College Press. In: https://doi.org/10.1007/s11423-010-9159-0

Hamutoglu, N.B., et al.(2020). Evaluating students' experiences using a virtual learning environment: satisfaction and preferences. Educ. Technol.Res. Dev. 68, 437–462. In: https://doi.org/ 10.1007/s11423-019-09705-zlastaccessed2022/05/2

Hod, Y., Sagy, O.(2019). Conceptualizing the designs of authentic computer-supported collaborative learning environments in schools. Int. J. Comput.-Support. Collab. Learn. 14(2), 143–164. In: https://doi.org/10.1007/s11412-019-09300-7

Siemens, G. (2005). Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. International Journal of Instructional Technology Distance Learning, 2. In: http://www.itdl.org/Journal/Jan_05/article01.htm

Sun, G., Shen, J., Lin, J. (2020). Adaptive Micro Learning - Using Fragmented Time to Learn Intelligent Information Systems, 152. ISBN-10: 9811207453

Szűts, Z. (2020). A digitális pedagógia elmélete, Akadémiai Kiadó, ISBN: 9789634545866

Szerző: Beregi Erika (erika.beregi@uni-miskolc.hu)

Absztrakt címe: Élményközpontú fizikai aktivitás az egészségért: egy középiskolára irányuló intervenció tanulságai „A sportpedagógia tudományos utánpótlásának eredményei: fiatalok a célkeresztben" c. szekcióban szeretnénk előadni (vezeti Bognár József)

Kulcsszavak: *Iskolai egészségnevelés, fizikai aktivitás, intervenció*

Absztrakt: A fiatalok egyre inaktívabb életmódot folytatnak és ez számos egészségügyi probléma kialakulására egyértelmű befolyással van (Inchley et al., 2020). Ismert, hogy a nevelési-oktatási intézményekben megvalósuló intervenciós programok kiemelt jelentőséggel bírnak a tanulók testmozgásának és így egészségtudatosságának fokozását támogatva (Nayol–McKay, 2009). A longitudinális kutatás célja egy fizikai aktivitásra épülő intervenció hatásainak bemutatása, kiemelten a középiskolai tanulói elégedettség és a fittség változásaira fókuszálva. Jelen kutatás során a vizsgálati csoportokban részt vevő fiatalok egy tíz hetes mozgásprogramban kaptak lehetőséget változatos szabadidős aktivitásban való részvételre. A programelemek kiválasztása során kiemelt szerepet kaptak a szakirodalom által népszerűként meghatározott mozgáslehetőségek és a változatosság intenzitásában, tartalmában és a megvalósítás formáiban. A vizsgálatban egy Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében található technikum teljes 11. évfolyama részt vett (N=59). Két vizsgálati és egy kontrollcsoport kialakítása történt, mely alapján az iskolában töltött időt követően 20 főnek („A" csoport) heti két alakalommal, 19 főnek („B" csoport) heti egyszer volt lehetősége mozgásos tevékenység végzésére. A kontroll csoport (n=18 fő „C" csoport) csak az elő- és az utóvizsgálatban vett részt. Az intervenció előtt és után alkalmazott mérőeszköz magába foglalta a HBSC (Health Behaviour in School-aged Children) kutatások során alkalmazott kérdőívből adaptált kérdéseket, a WHO Jól-lét Kérdőív rövidített (WBI-5) változatát, valamint egy saját szerkesztésű kérdőívet, mely az iskolai egészségneveléssel és a programelemekkel való elégedettséget mérte fel. A vizsgálatot emellett a mozgásprogram előtti és utáni NETFIT mérések és fókuszcsoportos interjúk támogatták a tanulók (n=13), a pedagógusok (n=5) és a szülők (n=1) bevonásával. Eredményeink alapján elmondható, hogy az intervencióban részt vevő tanulók 87,7%-a nem tagja iskolai sportkörnek. Az intervenció pozitív hatása összességében igazolt. Az állóképesség önminősítése javult (t=-2,56; p=0,01), a jóllét vizsgálata során kapott program előtti átlagos pontszám 7,67±4,54-ről a programot követően 7,90±5,34 értékre fejlődött, azonban a csoportokat vizsgálva szignifikáns különbség nem tapasztalható. A NETFIT felmérés eredményei különböző mértékben ugyan, de szintén növekvő tendenciát jeleztek a két vizsgálati csoport tekintetében. Az állóképességi ingafutás (F=4,48; p=0,01) és a helyből távolugrás (F=3,70; p=0,03) szignifikáns javulást mutatott az intervenciós csoportokban program végére, az „A" csoport esetében kapott legjelentősebb fejlődéssel. Egytől-négyig terjedő skálán leghasznosabb programként a lépésszám versenyt (2,95±1,17), és a túrát (2,85±1,08) jelölték a résztvevők. A tanulók legmotiváltabbak voltak és a legjobban érezték magukat a Jegesmedvék kondicionáló edzése elnevezésű (3,04±1,07; 3,08±1,12) és a kerekesszékes kosárlabda (3,00±1,13; 3,00±1,15) mozgásprogramokon. A fókuszcsoportos interjú során a nem megfelelő aktivitás hátterében jellemzően a tanulók túlterhelését, mentális fáradságát vélték. Testmozgás fokozása szempontjából hangsúlyos a motiválás, inspirálás, a példaadás szerepe mind tanári, mind pedig szülői oldalról. Későbbi intervenciós programok megvalósításához javaslom új elemként a „szakspecifikus kortárssegítés" fogalmának bevezetését, gyakorlati alkalmazásának lehetővé tételét. Komoly hozadéka lehet az iskolai egészségnevelői státusz létrehozásának a fizikai aktivitás és a pedagógusok munkájának támogatása érdekében. További kutatási területként ajánlatos újabb egészségnevelési módszerek és intervenciók vizsgálata.

Irodalom

Inchley, J., Currie, D., Budisavljevic, S., Torsheim, T., Jastad, A., Cosma, A., Kelly, C., Arrnarson, Á. M. (2020). Spotlight on adolescent health and well-being. Findings from the 2017/2018 Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) survey in Europe and Canada. International report. Volume 1. Key findings. Copenhagen. ISBN 978 92 890 5500

Naylor, P. J. McKay, H. A. (2009). Prevention in the first place: schools asetting for action on physical inactivity. British Journal of Sports Medicine, 43(1). 10–13. https://doi.org/10.1136/bjsm.2008.053447

Szerző: Blatt Péterné (blatt.barbara@szentmor.hu)

Absztrakt címe: A mozgás szeretetére nevelés jelentősége napjainkban – Fókuszban a digitális eszközök és az elektronikus tananyagok

Kulcsszavak: *digitális eszközök, testnevelés, mozgás szeretetére nevelés*

Absztrakt: Manapság egyre többször szembesülhetünk a mai fiatalok gyenge egészségi állapotával. A növekvő szellemi és fizikai terhelés és követelmény következtében egyre kevesebb idejük jut a szabadidős tevékenységekre, így a mozgásra is.

A társadalmi-gazdasági fejlődés és a technikai vívmányok terjedése hozzájárulnak életszínvonalunk emelkedéséhez. Ugyanakkor egész életmódunkat átformálják, elkényelmesítik. A mozgásszegény életmód káros hatással van az egész szervezetre, következtében a váz- és izomrendszer, valamint a keringési- és légző rendszer nem fejlődik megfelelő módon. Ezen negatív hatások ellensúlyozásának egyik lehetséges eszköze a sport.

Számos kutatás igazolta, hogy akik sportolnak, jobban tanulnak, mert kitartóbbak és nagyobb a felelősségtudatuk.

A rendszeresen sportoló gyerekek megtanulják rangsorolni a feladataikat, beosztani az idejüket. Ezen kívül a sport pozitív hatással van még számos személyiségjegy kialakulására, és a társas kapcsolatokra is.

Sporttudományi kutatások között egyre gyakrabban találkozhatunk olyanokkal, amelyek a sportnak és a különböző sportágaknak a szocializációs jelentőségével foglalkoznak. Biróné és mtsai (2011), Bollók (2011), Neulinger (2008) valamint H. Ekler és Rétsági (2006) tanulmányukban életkortól függetlenül vizsgálták a sportban rejlő szocializációs lehetőségeket. Keresztes és mtsai (2014) egyetemisták sportolási gyakoriságának és kapcsolati hálójának összefüggéseit tárták fel.

Számos kutató szerint a gyermekek testedzéshez való viszonya az iskolában dől el. A testnevelés feladata a sport és egészségkultúra átörökítése (Leibinger, Hamar, Derzsy, 2004.). Az iskola, s azon belül a testnevelő oktató-nevelő munkája ugyanis sokszor jelentősebb befolyással bír ezen a területen, mint a család. A pedagógusok számára az oktatás folyamatában az egyik legnagyobb kihívást a tanulók aktuális motivációs szintjének felismerése és az annak megfelelő motivációs stratégiák kiválasztása jelenti. Éppen ezért különösen fontos, hogy testnevelőként rendelkezzünk olyan digitális eszköztárral, melyek birtokában könnyebben tudjuk motiválni az online világ fogságában nevelkedő diákjainkat.

Kutatásom célja olyan eszközök és felületek összegyűjtése volt, melyeket jól lehet használni a testnevelés órákon.

Hivatkozott irodalmak

Biróné, dr. Nagy Edit – Bognár József – Farkas Judit – Gombocz János – Hamar Pál – Kovács Attila Tamás – Mészáros János – Ozsváth Károly – Rétsági Erzsébet – Rigler Endre – Salvara, I. Marina – Szabó Béla – Tihanyiné Hős Ágnes – Vináné Kokovay Ágnes (2011): Sportpedagógia – Kézikönyv a testnevelés és a sport pedagógiai kérdéseinek tanulmányozásához. Forrás: http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0025_Birone_Nagy_Edit-Sportpedagogia/adatok.html [2015.11.06.]

Bollók Sándor (2011): Proxemika – A testedzés szerepe a közösségi térben. Kalokagathia , 2-4. sz. 65-72. o.

H. Ekler Judit – Rétsági Erzsébet (2006): A sport értékei a modern társadalomban. Kalokagathia, 3-4. sz. 33-44. o.

Keresztes Noémi – Szilágyi Nóra – Horváth Gábor (2014): Egyetemisták sportolási gyakoriságának és kapcsolati hálójának összefüggései. Magyar Sporttudományi Szemle , 4. sz. 8-13. o.

Leibinger Éva – Hamar Pál – Derzsy Béla (2004): A leánytorna nevelő hatásainak érvényesülése az iskolai testnevelésben (kutatási koncepció). Kalokagathia , 1-2. sz. 172-179. o.

Neulinger Ágnes (2008): Társas kapcsolatok és interakció a szabadidősportban. Forrás: http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/920/1/vt_2008n10p23.pdf [2015.11.06.

Szerző: Bocsi Veronika (bocsiveron@gmail.com)

Absztrakt címe: Roma fiatalok média- és IKT használata

Kulcsszavak: *médiahasználat, roma fiatalok, egyenlőtlenségek*

Absztrakt: A médiahasználat különböző formái az ifjúságkutatások gyakori szálát képezik (Fekete, 2022; Koltói és Varga, 2022), hiszen a populáció sajátos, a felnőttektől eltérő jegyekkel jellemezhető, ami mind az időtartamokban, mint pedig a használt platformokban és kommunikációs eszközökben megmutatkozik. A kohorsz médiahasználata azonban nem írható le egységes jegyekkel. A hátrányos helyzetű fiatalok számos speciális vonást mutatnak, ami nem csupán az eszközhasználat hiányos voltában, hanem a tevékenységek céljában vagy szűkösebb spektrumában is megragadható. Az etnikai hovatartozás kategóriája ritkábban kerül a magyar elemzések fókuszpontjába. Kvalitatív adatok ugyanakkor, ha nem is bőséggel, de rendelkezésünkre állnak (Glózer, 2015; Németh és Rajnai, 2021). Ezek alapján képet kaphatunk a roma és/vagy hátrányos helyzetű fiatalok IKT eszközökkel való ellátottságáról, de kevesebb ismeretünk van arról, hogy a hagyományos médiumok milyen szerepet játszanak az életükben, illetve hiányoznak a nagymintás és kvantitatív adatok azzal kapcsolatban, hogy mennyit és hogyan használják az internetet, valamint a különböző közösségi oldalakat. Hasonló, az internethasználatot és az etnikai hátteret összekapcsoló, a digitális szakadék mértékét feltáró kutatások a nemzetközi színtéren is ismertek (d'Haenens és Ogan, 20213; Dolcini és munkatársai, 2021).

Elemzésünk során a Magyar Ifjúság Kutatás 2020 adatbázist használtuk fel, amely reprezentatív a hazai 15-29 éves korosztályra. A kutatásban románnak 293 fő vallotta magát – ez a megközelítés képezte elemzésünk alapját (még ha ennek a megközelítésnek a korlátaival tisztában is vagyunk). Az elemzés során megvizsgáltuk a háztartások és a megkérdezettek saját eszközellátottságát, a televízió, az internet, a könyvek, a nyomtatott sajtó és a rádió használatának gyakoriságát, az egyes információforrások fontosságát, illetve az internetes biztonság kérdéskörét és a játékok különböző formáinak gyakoriságát (online szerencsejáték, e-sport, számítógépes játékok stb.). Elemzésünk során százalékokat, kereszttáblás elemzést, faktoranalízist és variancia-analízist használtunk.

A kapott adatok arra utalnak, hogy az eszközellátottság szinte minden területén a roma fiatalok hátránya mutatható ki, ez alól kivételt a mobiltelefon képez. A médiafogyasztás különböző területei szintén alacsonyabb gyakoriságokat mutatnak – kivéve a televíziót, amelynek napi használata sokkal jellemzőbb, illetve információforrásként való értékelése is magasabb szintű. Az információforrások itemeinek segítségével három faktort különítettünk el (hagyományos, online és kapcsolatokba ágyazott) – ezek közül két esetben a roma én nem roma fiatalok között szignifikáns eltérés mutatkozott. Vizsgálatunk olyan jelenségeket is feltárt, amelynek szociálpedagógiai és médiapedagógiai vonzatai vannak – ez a roma fiatalok esetében az online szerencsejátékok fokozottabb használata, illetve az internetes biztonsághoz való speciális viszonyuk.

Az adatbázis használati jogát a Társadalomkutató Kft. bocsátotta rendelkezésemre. Az adatok forrása a Magyar Ifjúság Kutatás 2020.

Felhasznált irodalom

Fekete M. (2022). Ifjúsági szabadidőfelhasználás – az utolsó 20 év. In: Nagy Á. (szerk.): A lábjegyzeten is túl. Magyar Ifjúságkutatás 2020. Szociális Demokráciáért Intézet – Excenter Kutatóközpont, Budapest, 259-290.

d'Haenens, L., – Ogan, C. (2013). Internet-using children and digital inequality: A comparison between majority and minority Europeans. Communications-The European Journal of Communication Research, 38(1), 41-60.

Dolcini, M. M., Canchola, J. A., Catania, J. A., Song Mayeda, M. M., Dietz, E. L., Cotto-Negrón, C., Narayanan, V. (2021). National-level disparities in internet access among low-income and Black and Hispanic youth: current population survey. Journal of Medical Internet Research, 23(10), e27723.

Glózer R. (2015). Hátrányos helyzetű fiatalok médiahasználata. In: Törőcsik, Mária (szerk.): A Z generáció magatartása és kommunikációja. Pécsi Tudományegyetem, Pécs, 230-251.

Koltói L. és Varga Á. (2022). Digitális jelen – fiatalok IKT eszközök és közösségimédia-használata társadalmi tényezők és a COVID 19 függvényében. In: Nagy Á. (szerk.): A lábjegyzeten is túl. Magyar Ifjúságkutatás 2020. Szociális Demokráciáért Intézet – Excenter Kutatóközpont, Budapest, 291-328.

Németh, S., és Rajnai, R. (2021). Hátrányos helyzetű tizenévesek médiahasználata a koronavírus-járvány első hulláma alatt és azt megelőzően. REGIO: KISEBBSÉG KULTÚRA POLITIKA TÁRSADALOM, 29(4), 75-90.

Szerző: Bodnár Dániel (bodnardaniel11@gmail.com)

Társszerző(k): Csók Cintia

Absztrakt címe: Tanár szakos hallgatók (kutató)közösségei. Szakmai szocializáció és hozzáadott érték.

Kulcsszavak: *közösségi tagság, lemorzsolódás, szakmai szocializáció, tanár szakos hallgatók, tudományegyetem*

Absztrakt: A tanár szakos hallgatók körében is releváns problémának számít a lemorzsolódás. Ennek két faktorát emelnénk ki. Egyrészt nehézségük akad az egyetemi társadalomba való integrálódással; gyakran saját képzésükön belül sem jön létre olyan kortárs közösség, amelyhez tartozhatnának (Kormos, 2020; Pusztai-Kovács, 2014). Második tényezőnek a tanárképzés szerkezetét jelöljük meg. Itt a megkövetelt szaktárgyi tudásmennyiség, a későn kialakuló tanári szerep, valamint a szakmódszertani órákkal való elégedetlenség képezik a probléma forrását (Kocsis, 2003; Kormos, 2020). Kutatásunk során Tinto interakciós modelljét vesszük alapul, miszerint a felsőoktatási intézmény életében való aktív részvétel és a kampusz közösségébe való hatékony bevonódás jelentősen növeli a hallgató perzisztenciáját a lemorzsolódással szemben (Sütő, 2021; Tinto, 1975). Az önkéntes szervezetekhez való tartozás szintén pozitív elem: Putnam elméletéből kiindulva növeli a hallgató társadalmi és kapcsolati tőkéjét, valamint a hallgató intézményi beágyazottságára is jótékonyan hat. (Markos, 2020; Pusztai, 2018, 2021; Pusztai-Kovács, 2014). Az elméleti tárgyak túlsúlyával kapcsolatban megfogalmazott kritikák miatt fontosnak tartjuk, hogy szó essen különböző gyakorlatorientáltabb koncepciókról is. Emiatt jobban górcső alá vesszük a kutatásalapú tanárképzést, mely a nemzetközileg elismert finn pedagógusképzésben is jelen van, és a közvetlen felhasználásra termelt tudományos tudás mellett hozzájárulhat a pályakezdő pedagógusok önfejlesztéséhez, illetve pályán maradási motivációihoz is (Csapó, 2015). A kutatás első szakaszában két fókuszcsoportban összesen kilenc hallgatót kérdeztünk meg, az interjút követően pedig egy háttérkérdőívet töltöttek ki. Mindannyian a Debreceni Egyetemen működő CHERD-Hungary Oktatáskutató Gyakornoki Program tagjai. A kutatási kérdések a képzéssel kapcsolatos vélemények felmérésére, a közösséghez csatlakozás motivációira és a közösség által hozzáadott értékekre irányultak. Az is a vizsgálat részét képezi, hogy a közösség erősíti-e tagjaiban a kutatótanári pálya választását. A beszámolók igazolták a korábbi kutatások megállapításait. Többen is úgy érzik, nehéz értékes kapcsolatokat létesíteni évfolyamtársaikkal; a mindig változó szemináriumi csoportbeosztásokat, az alap- és a tanár szakosok közötti különbségeket, illetve a Covid pandémiát jelölték meg okokként. A közösséghez csatlakozás fő aspirációiként a kíváncsiságot, a kutatás iránti vágyat, az ösztöndíjlehetőségeket, illetve az önfejlesztést jelölték meg. A hozzáadott értékeknél a pályaválasztásban való megerősítés, a közösségérzet, továbbá a gyakorlatban is hasznosítható tudás megszerzése emelendő ki. Mivel hallgatói kutatócsoportról beszélünk, ez utóbbi érték nagy fontossággal bír: a jövőben többségük szeretné folytatni megkezdett kutatását, felhasználni annak eredményeit, és vannak, akik a doktori cím megszerzését is tervezik. A kutatás későbbi szakaszaiban további három tudományegyetem (ELTE, PTE, SZTE) hasonló, zömében vagy kizárólag tanár szakos tagságú közösségeit keressük fel (Polónyi, 2019). "Az elemzést végző kutatók munkáját az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport támogatta a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja keretében."

Felhasznált szakirodalom:

Csapó Benő: A kutatásalapú tanárképzés: nemzetközi tendenciák és magyarországi lehetőségek. Iskolakultúra , 25. évf. 2015/11. szám

Kocsis Mihály: A tanárképzés megítélése. Iskolakultúra, Pécs, 2003.

Kormos Kevin: Miért tűnnek el a tanárszakos hallgatók? Valóság, 63. évf. 9. sz. (2020. szept.)

Markos Valéria: Önkéntes közösségek. In. Pusztai Gabriella (szerk.): Nevelésszociológia. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2020.

Polónyi István: Hallgatói rekrutáció, képzési szerkezet és munkaerő-piaci illeszkedés a vidéki tudományegyetemeken. Köz-Gazdaság, 2019/1.

Pusztai Gabriella: A lemorzsolódási rizikó növekedésének esélyét befolyásoló tényezők. In. Pusztai Gabriella, Szigeti Fruzsina (szerk.): Előrehaladás és lemorzsolódási kockázat a felsőoktatásban. CHERD-H, Debrecen, 2021.

Pusztai Gabriella: Egy hatékony tényező a lemorzsolódás mérséklésére. In. Pusztai Gabriella, Szigeti Fruzsina (szerk.): Lemorzsolódás és perzisztencia a felsőoktatásban. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2018.

Pusztai Gabriella, Kovács Klára: A hallgatók intézményi integrációja és kapcsolati erőforrásai. In: Pusztai et al. (szerk.): Pedagógusjelöltek oktatásszociológiai vizsgálata I. Debrecen, 2014.

Sütő Zsuzsanna: A lemorzsolódás és a perzisztencia hatástényezői Közép-Európa kisebbségi magyar felsőoktatási intézményeiben. REGIO , 29. évf. 2021/4. szám

Tinto, Vincent: Dropout from Higher Education: A Theoretical Synthesis of Recent Research. Review of Educational Research, Vol. 45, No. 1 (1975. tél)

Szerző: Bognár József (bognar.jozsef@uni-eszterhazy.hu)

Társszerző(k): Trzaskoma-Bicsérdy Gabriella, Révész László, Csáki István, Kiss Zoltán

Absztrakt címe: Utánpótláskorú labdarúgók tehetséggondozása: fókuszban a környezet szerepe az akadémiai fejlesztésben

Kulcsszavak: *beválás, labdarúgás, személyi környezet, akadémia*

Absztrakt: „A sporttehetség-gondozás neveléstudományi kérdései, a környezet szerepe az utánpótlás-nevelésben" c. szekcióba (Révész László vezetésével)

A labdarúgó akadémiák tehetséggondozó rendszerében a sportszakmai tevékenységeken túl szisztematikus nevelői hatások is érik a fiatal sportolókat (Bognár és Csáki, 2020). A sportkörnyezet komplexen járul hozzá a sportolói személyiség és jellem alakulásához és egyúttal a sikeres sportolói karrier támogatásához. Az utánpótlásnevelés folyamatában az edzők és szülők szerepe kiemelt jelentőségű egyrészt a fiatalok sportolási szokásainak megalapozásában, másrészt a folyamatos fejlődés biztosításában (Kiss és mtsai, 2021). Az Athletes Talent Development Environment modell a személyi környezet, a szervezeti támogatást és a tágabb külső környezet szerepét emeli ki a sportolók fejlesztésében, valamint a tehetséggondozásban (Henriksen, Stambulova és Roessler, 2010).

Mindezek alapján a kutatás célja a labdarúgó utánpótlásnevelés sikerességét befolyásoló külső tényezők jelentőségét bemutatni a hazai akadémiák edzői, szülei és labdarúgói oldaláról.

A mintát a hazai labdarúgó akadémiákon dolgozó edzők (n=79), labdarúgók (n=449) és szüleik (n=317) alkották. A kutatás kérdőíves vizsgálatában a válaszadók egyetértésüket fejezék ki azokkal állításokkal (Likert skála 1-4), melyek a külső befolyásoló tényezőkre irányultak a fiatal labdarúgók tehetségének fejlesztésében, kibontakoztatásában és a beválásban. A kérdőívek mellett a vezetőkkel, edzőkkel, csapatkapitányokkal és szülőkkel félig strukturált interjúk készültek (n=11) annak érdekében, hogy alaposabban megértsük a résztvevők szemléletét a fejlődést és sportteljesítményt leginkább befolyásoló külső tényezőkkel kapcsolatosan. Leíró statisztika mellett Varianciaanalízist alkalmaztunk az edzők, szülők és labdarúgók véleménye közötti különbségek bemutatására (p<0,05). Az interjúk kvalitatív elemzése a hangsúlyos tényezők mellett a hasonlóságok és különbözőségek bemutatására irányult.

Megállapítható, hogy az edzők, a szülők és a sportolók a labdarúgással eltöltött órák számát (M=3,75±0,477), az edző motivációs bázisát (M=3,68±0,511), a szakmai stáb felkészültségét (M=3,66±0,522), a sportoló életvitelét (M=3,66±0,533), az edző szakmai tudását (M=3,59±0,605), a család pszichés és erkölcsi támogatását (M=3,55±0,610; M=3,55±0,604) értékelték a legfontosabb tényezőknek. Ugyanakkor a válaszadóktól kifejezetten alacsony értékeket kapott a család kulturális támogatása (M=2,40±0,858), a menedzser (M=2,59±0,870) és a szerencse- vagy sors-faktor (M=2,92±0,843) szerepe.

A sportolók alacsonyabb jelentőséget tulajdonítottak az edző motivációs bázisának (F=18,125; p=0,000), módszertani tudásának (F=19,571; p=0,000), pedagógiai tudásának (F=40,167; p=0,000) pszichológiai felkészültségének (F=32,236; p=0,000) és műveltségének (F=6,426; p=0,002) az edzőkhöz és szülőkhöz képest. A szülők nagyobb jelentőséget tulajdonítottak az edző szakmai tudásának (F=11,701; p=0,000) az edzőkkel és a sportolókkal szemben. A csapattársak teljesítményének a sportolók tulajdonítottak nagyobb jelentőséget, mint a szülők (F=4,911; p=0,008). Az edzők jobban kiemelték az edző erkölcsi magatartásának fontosságát (F=47,680; p=0,000), mint a szülők és a sportolók. A csapat eredményeit az utánpótlás bajnokságban a hazai edzők gondolják legkevésbé meghatározónak. (F=8,742; p=0,000).

Az interjúk alapján elmondható, hogy a pozitív személyiségjegyek nélkül a játékosok nem tudnak optimálisan fejlődni. Emellett minden interjúalany kiemelten fontosnak tartja a család folyamatos támogatását, az együttműködést, valamint a játékosok iskolai előmenetelére és a sporton kívüli tevékenységekre való folyamatos odafigyelést.

A kutatás rávilágított arra, hogy az adottságok mellett a külső környezeti tényezőket érdemes komplexen tervezni és a szülők, edzők és játékokok között elengedhetetlen a folyamatos együttműködés. Ezt érdemes a gyakorlatban hangsúlyozni, a sportszervezetek ezirányú tevékenységeit szakmailag és pedagógiailag támogatni. Egyértelmű, hogy további kutatások szükségesek a sporttehetség gondozás külső környezeti lehetőségeinek és feladatainak feltárására és alkalmazására.

Szakirodalom

Bognár, J. Csáki, I. (2020) Kiemelt akadémiai rendszer labdarúgóinak véleménye a sportágválasztásról, sikerességről és az edzői szerepekről. Magyar Pedagógia 120:3, 229-246.

Henriksen, K., Stambulova, N., Roessler, K. K. (2010). Holistic approach to athletic talent development environments: A successful sailing milieu. Psychology of Sport and Exercise, 11(3), 212-222.

Kiss, Z., Csáki, I., Bognár, J. (2021) A fiatal labdarúgók személyiségét és pályafutását befolyásoló tényezők vizsgálata a szülők és az edzők véleményének tükrében. In: K. Nagy., E. és Zagyváné, Szűcs I. (szerk.) Kihívások és megoldások a XXI. század pedagógiájában. Magyar Tudományos Akadémia Miskolci Területi Bizottsága, Eger, 221–230.

Szerző: Bordás Andrea (bordas.andrea@yahoo.com)

Absztrakt címe: Partiumi egyetemi hallgatók logikai gondolkodásának vizsgálata a feladatmegoldás sikeressége és a feladat vélt nehézsége tükrében

Kulcsszavak: *a feladat vélt nehézsége, a feladatmegoldás sikeressége, elemi logikai műveletek, felsőoktatás, pedagógusképzés*

Absztrakt: A felsőoktatásban tanuló hallgatók akadémiai enkulturációjában (Prior és Bilbro, 2012), kiemelt szerepet kap a tudományos gondolkodás fejlettsége; a hipotézisalkotás, a bizonyítékokon alapuló érvelés, a logikus gondolatvezetés, a kontextus megértésének képessége mind olyan kutatási készségek, amelyek nemcsak a szakdolgozat megírásához, de a tudományos szövegek, publikációk megértéséhez is szükségesek (Murtonen és Balloo, 2019). Kallio és munkatársai (Seppälä, Lindblom-Ylänne és Kallio, 2020) felnőttek gondolkodási és tanulási folyamatait vizsgálva azt találták, hogy a Piaget-i által megálapított fejlődési szakaszokon túl létezik egy kontextuális integratív gondolkodási szakasz, ahol a logikus gondolkodás képessége mellett a gonndolkodáshoz kapcsolódó episztemológiai nézetek is kiemelt szerepet kapnak. A két tényező egymást támogatva befolyásolja a gondolkodást, ezért pl. egyetemi hallgatók gondolkodási képességének vizsgálatánál nem lehet figyelmen kívül hagyni a metakognitív tényezőket.

Jelen kutatásunkban a logikus gondolkodás képességének felmérése érdekében egy logikai műveletek elvégzését igénylő feladatsort alkalmaztunk, amiben a hallgatóknak három különböző művelettípust öt különböző (hétköznapi és természettudományos) kontextusba ágyazva kellett megoldaniuk (Szarka, Fehér, Jaruska and Tarová, 2021, 2022). A feladatok nehézségének megítélése érdekében a kitöltők egy ötfokú Likert-skálán jelölték minden feladat megoldása után véleményüket.

Kutatásunk egyrészt a logikai művelet típusa és a kontextus közötti összefüggések feltárására törekedett, azaz szerettük volna megtudni, hogy a két változó közül melyik van nagyobb hatással az egyetemi hallgatók eredményességére. Másrészt kíváncsiak voltunk, hogyan viszonyul egymáshoz az eredményesség és a feladat vélt nehézsége, vagyis hogy a két változó mentén lehet-e határvonalakat húzni az életkor, a nemek illetve az egyetemi tudományterületek között. A szakirodalom alapján azt feltételeztük, hogy a kontextus nagyobb mértékben befolyásolja az eredményes feladatmegoldást, mint a logikai feladat típusa. Feltételeztük, hogy fordított korrelációt találunk a feladatok vélt nehézsége és a sikeres feladatmegoldás között. Ugyanakkor azt is feltételeztük, hogy a képzés típusa (pedagógusképzés vagy nem), ;a résztvevők neme illetve életkora erősebben befolyásolja a feladatok vélt nehézségének megítélését mint a feladatmegoldás sikerességét.

A felmérést online végeztük egyetemi hallgatók körében, jelen prezentációban a romániai alminta (n=246) eredményeit mutatom be. A megkérdezett hallgatókat nem, életkor és tanulmányi szakterület alapján két csoportba rendeztük. Az adatelemzés során férfiak és nők, 25 év alatti és 25 év feletti hallgatók, valamint pedagógusképzésben részt vevő és pedagógusképzésben részt nem vevő hallgatók feladatokban elért pontszámainak átlagait illetve a feladatok vélt nehézségének átlagait hasonlítottuk össze t-teszttel.

A többszörös lineáris regresszióelemzés eredményei azt mutatják, hogy a kontextus erőteljesebben befolyásolja a sikeres feladatmegoldást, mint a logikai művelet típusa. Ez az összefüggés egyúttal azt az eredményünket is magyarázza, hogy a pedagógusképzésben részt vevők, akik többségükben nők, miért értékelték nehezebbként a feladatokat társaiknál, holott a feladatmegoldás sikerességében nem találtunk szignifikáns különbséget a csoportok között. Kutatásunk a nők és a pedagógusképzésben részt vevők matematikai, természettudományos gondolkodásának, énhatékonyságának fejlesztésére hívja fel a figyelmet.

Murtonen, M. and Balloo K. (2019). Redefining Scientific Thinking for Higher Education Higher-Order Thinking, Evidence-Based Reasoning and Research Skills. Palgrave Macmillan.

Prior, P. and Bilbro R. (2012). Academic Enculturation: Developing Literate Practices and Disciplinary Identities. In University Writing: Selves and Texts in Academic Societies Studies in Writing, Volume 24, edited by M. Castelló and C. Donahue, (Emerald Group Publishing), 19–31.

Seppälä, H., Lindblom-Ylänne, S. and Kallio, E.K.(2020) Integrating Epistemic Knowledge and Logical Reasoning Skills in Adult Cognitive Development. In Development of Adult Thinking: Interdisciplinary Perspectives on Cognitive Development and Adult Learning, ed. E. K. Kallio, (London: Routledge), 33-46.

Szarka, K., Fehér Z., Jaruska L. and Tóthová Tarová E. (2021). Investigation of the students' solutions in tasks focused on selected elements of propositional logic in a scientific and mathematical context in teacher education, ICERI2021 Proceedings, 822–831.

Szarka, K., Fehér Z., Jaruska L. and Tóthová Tarová E. (2022). Results of Analysis of Tasks Solutions Focused on Selected Elements of Propositional Logic in the Context of Science and Mathematics Subjects in the Post-Formal Stage of Cognitive Development. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research 12, no.1, 157–161.

Szerző: Brezsnyánszky László (brezsnyanszky.laszlo@arts.unideb.hu)

Absztrakt címe: Szerencsés témaváltás vagy logikus folytatás Virág Irén történeti kutatásaiban

Kulcsszavak: *főúri nevelés, filantropizmus, Virág Irén kutatása*

Absztrakt: Virág Irén a Ph.D disszertációját a 18-19. századi magyar arisztokrácia neveltetésének témakörében írta. Alapos történeti és levéltári kutatómunkát végzett. Nagy biztonsággal mozgott a főúri családok bonyolult hálózatában.

A készülő értekezés szövegébe fokozatosan épült bele a pedagógiai szempont, amikor a személyes dokumentumok, irattári anyagok, naplók, levelezés feldolgozására került sor. A legtöbb pedagógiai felismerés éppen ezekből a forrásokból származott. Így például tanítói szerződésekből, tanítványok leveleiből. Ezekben mutatkozott meg leginkább, hogy milyen nevelési elveket követtek és vártak el az főúri családok a nevelőtől, illetve a nevelők milyen nevelésfilozófiai elveket követtek.

A sikeres védés és publikációk után Virág Irén kutatása választút elé került. Folytassa-e a főúri családok körében folyó nevelés vizsgálatát, további korszakra, generációkra kiterjesztve a témát? Vagy inkább újabb kutatási kihívást válasszon?

Ennek a szakmai döntésnek a megértéséhez kívánunk hozzájárulni azzal, hogy a két értekezés pedagógiai tartalmát az összehasonlító elemzés módszerével összevetjük. Keressük a kutatás folytonosságának bizonyítékait, illetve a kvalifikációs dolgozatok sajátos értékeit.

Az elemzés alapján megállapítottuk, hogy amikor a filantropisták pedagógiája és módszertani újításai felé fordult a kutató figyelme, azt lehetett gondolni, hogy a témaváltás mellett döntött. Pedig lényegében ugyanannak a korszaknak a keretei között maradva, egyik eszmetörténeti jelentőségű irányzatát, képviselőit, a módszertani felismeréseiket, illetve az intézményi kísérletekben történő megvalósulását tette vizsgálat tárgyává.

Habilitációs dolgozatában részletesen bemutatta Johann Bernhard Basedow (1723-1790) Dessauban alapított iskoláját és a vele szoros szakmai, szellemi kapcsolatban állt Christian Gotthilf Salzmann (1744-1811) schnepfenthali intézményét. Ez utóbbi ma is működő gimnázium, Salzmann nevét viseli. A tantervi kínálata ugyanakkor nagyot változott, de szigorúan őrzi a hagyományokat, ami az iskola szimbólumaiban világosan kifejeződik.

A referátum tisztelegni kíván Virág Irén, kiváló neveléstörténész személyének és munkásságának.

Irodalom:

Herward Kemper/Ulrich Seidelmann (Hrsg. 1995): Menschenbild und Bildungsverständnis bei Christien Gotthif Salzmann. Deutscher Studien Verlag,Weinheim

Virág Irén (2013): A magyar arisztokrácia nevelése (1990-1848). Liceum Kiadó, Eger

Virág Irén Dr. (2021): A filantropizmus pedagógiai gondolatai. Habilitációs dolgozat. Kézirat

Szerző: Bucher Eszter (bucheresztер@gmail.com)

Absztrakt címe: Német nemzetiségi civil szervezetek innovatív szerepe egy település életében

Kulcsszavak: *civil szervezetek, innováció, helyi társadalom, német nemzetiség*

Absztrakt: Amikor egy kisebbség társadalmi-gazdasági szerepét vizsgáljuk egy településen akkor a helyi társadalom közösségeiről, a civil szervezetekről, tevékenységükről sem szabad elfeledkeznünk. A nonprofit szervezetek tevékenysége széles körű: hagyományőrzés, kultúraápolás, vallás, szabadidő, környezetvédelem érdekvédelem, oktatás, szociális ellátás, településfejlesztés, gazdaságfejlesztés. Legfontosabb képességük, hogy az embereket közösség formájába integrálják. A soknemzetiségű települések esetében a kisebbségek növelik a nonprofit szervezetek számát, és erős közösségalkotó, innovatív tényezők. A nemzetiségi alapon szerveződött közösségek összetartóbbak, gyökereik a dualizmus időszakára nyúlnak vissza. A német nemzetiségi alapon szerveződő civil közösségek a kisebbségek jogait, érdekeit védik, hagyományaikat, kultúrájukat, és a jellegzetes „sváb nyelvet" ápolják és őrzik meg a fiatalabb nemzedékek számára. A külföldi társszervezetek e mellett még jelentős gazdasági segítségnyújtást adnak, adományok, természetbeni juttatások formájában. Kiemelendő a hazai német civil szervezetek pályázati tevékenysége hazánkban és anyaországukban, mely révén intézményeik és szolgáltatásaik fenntartásához, szükséges forrásokhoz jutnak hozzá. A rendszerváltás óta az állampolgároknak lehetőségük van arra, hogy közösségek formájában meghatározó szereplőivé váljanak a társadalom, a településeiket és térségeiket érintő feladatok alakításában. A civil szervezetek az állami, a piaci szektor és a társadalom tagjai között összekötő és artikuláló szerepet töltenek be, emellett a civil szervezetek olyan helyismereti és kapcsolati tőkével rendelkeznek, amely pótolhatatlanná teszi őket a helyi ügyek szervezésében, fejlesztésekben. A cél a társadalmi szereplők közötti együttműködés, melyet, az Európai Unió is támogat. A decentralizáció és a szubszidiaritás elvek a civil szervezetek bevonását segítik a kialakult problémák, igények megoldásába. A nonprofit szervezetek jelentős része települési szinten működik. A település lakosságának érdekeit, céljait, az alulról jövő kezdeményezéseket képviseli, így ezek a közösségek együttműködő partnerei lehetnek a települési önkormányzatoknak. A nonprofit szervezetek kutatói folyamatosan hangsúlyozzák az alulról szerveződő helyi szervezetek helyi gazdaságfejlesztésben meghatározó szerepét, ezek között kiemelendő a kapcsolatteremtés az állami, önkormányzati, piaci és gazdasági szektor szereplői között, e mellett helyismerettel, kapcsolati tőkével rendelkeznek. A vidéki térségek fejlesztése szempontjából nagy jelentőséggel bír a helyi társadalom szervezettsége, illetve a rendelkezésre álló lokális erőforrások felhasználásának képessége és hatékonysága. (Boros -Gergye 2019) Kiemelt szerepet kapnak a szolidaritás, a kapcsolatok, a kölcsönös segítségnyújtás és a közösségi együttműködés értékei, melyeknek hiányában a fejlesztési források jelentős koncentrációja esetén is csak mérsékelt eredményeket érhetünk el. (Ragadics T-Varga I-Füzesi Zs. 2007)Ezt erősíti meg Kopp és Skrabski (2008) is, mely szerint a helyi társadalom hatékony működésének, az ott élő emberek együttműködésének, mondhatni boldogságának, boldogulásának alapja az olyan közösségek, amelyek közös célokkal rendelkeznek, képesek támogatni, segíteni és magukénak érezni a közösség problémáit.

A település esetében számos félig struktúrált interjú készült, amelyek anyagát mutatja be az előadás.

-Boros J. - Gergye E. (2019): Roma population in Hungary - Focusing on educational opportunities. In. A. Óhidy - K. R. Forray (szerk.):Lifelong; Learning and the Roma Minorty in Central and East Europe. Bingley, UK Emerald Publishing Limited, 97-118 pp.

-Ragadics T-Varga I.-Füzesi Zs (2007): Civil együttműködések a kistelepülési színtereken. - Tér és Társadalom 21. évf. 2007/3. 117-128. p.

-Skrabski Á. – Kopp M. 2008: A bizalom mint a társadalmi tőke központi jellemzője. www.vigilia.hu/2008/10/skrabski.htm

Szerző: Buchwald Judit (buchwald.judit@gmail.com)

Absztrakt címe: A pedagógiai tér alternatívái a rendszerváltozás előtti kísérleti pedagógiai koncepciókban Magyarországon

Kulcsszavak: *Alternatív pedagógia történet, kísérleti iskolák, iskolakoncepciók*

Absztrakt: A gyermekkor egyik legmeghatározóbb helyei az iskolák, az iskolai tér elrendezése, a tanulási környezet kialakítása pedig pedagógiai üzenetet hordoz magában és befolyásolja az iskolai tevékenységeket is (Muhi, 2017). Ennek ellenére a tanulás térbeliségének vizsgálata sokáig nem játszott központi szerepet a kutatásokban (Fisher, 2002, 2005). Napjainkban előtérbe került a tér pedagógiája, (Tutenel–Coorevits, 2017), hazai viszonylatban is irányultak kutatások a tanulás térbeliségének vizsgálatára (Tamáska–Sárkány, 2017; Dúll et al., 2021; Hercz–Sántha, 2009; Sántha 2011), melyek közül kiemelnénk a reformpedagógiai irányzatok iskolaépítési elképzeléseinek vizsgálatát (Németh – Skiera, 1999; Sanda, 2008), valamint a Jeney Lajos vezette 1965-1970 között lezajlott iskolaépítési kutatás tanulságainak összegzését (Sanda, 2006), mely utóbbi irányvonalat szeretnénk folytatni a rendszerváltozás előtti tantárgyi és iskolakísérletek iskolakoncepcióinak vizsgálatával.

A vizsgálatba a Jeney Lajos, a nevelési-oktatási központok kialakítására irányuló iskolakoncepcióját, Gáspár László szentlőrinci iskolakísérletének, Zsolnai József Értékközvetítő és képességfejlesztő programjának iskolára mint épületre vonatkozó koncepcióját, valamint a Horn György nevéhez kapcsolódó Alternatív Közgazdasági Gimnázium programjának és Winkler Márta Kincskereső Iskolájának a pedagógiai tér kialakítására vonatkozó elképzeléseit vontuk be. A kutatás során arra kerestük a választ, hogy a különböző iskolakísérletek hogyan képzelték el, illetve adott esetben valósították meg a programadekvát pedagógiai tér kialakítását. Az elemzés kiterjedt a tantermek, közösségi terek elhelyezkedésére, a termek és helyiségek berendezésére, valamint a tanári szobára. A vizsgálat során az eredeti iskolakoncepcióban megfogalmazott a tanulás fizikai környezetére – iskolaépületre, tanteremre, közösségi terekre stb. – vonatkozó elképzeléseket vettük számba elsődleges források (Jeney Lajos: Korszerű nevelési központok I. és II., Zsolnai József: Az értékközvetítő és képességfejlesztő pedagógia, Kocsis József: A szentlőrinci iskolakísérlet II., Winkler Márta: Kinek kaloda, kinek fészek, Horn György: Mi az ebihalak pártján vagyunk… Az Alternatív Közgazdasági Gimnázium pedagógiai programja), valamint a tervekről, az iskolákról készült filmek, fotók alapján.

Az elemzés során megállapítható volt, hogy a különböző iskolakísérletek iskolakoncepciói eltérő mértékben és részletességgel kerültek kidolgozásra, illetve megvalósításra, melynek hátterében egyrészt a kísérleti koncepció lehetőségei, illetve a koncepció kidolgozójának személye és céljai álltak. Így míg a művelődési központok koncepciója minden területre és részletre vonatkozóan kidolgozásra került, és nagyrészt meg is valósult, Zsolnai József koncepciója bár komplex iskolaépületre vonatkozott, de az idea szintjén maradt, Horn György elképzelési az iskola belső tereit érintették, és folyamatosan kerültek megvalósításra, Winkler Márta pedagógiai térre vonatkozó elképzelései elsősorban tanterem kialakítására és berendezésére vonatkoztak, addig Gáspár László azt kívánat igazolni, hogy a kísérleti pedagógiai koncepciója hagyományos iskolaépületben is megvalósítható. A tervezésben és a megvalósításban mutatkozó eltérések mellett azonban az is látható, hogy az egyes iskolakísérletek pedagógiai térre vonatkozó elképzelése már akkoriban előremutatóak voltak és számos hasonlóságot mutatnak, mint pl. a közösségi terek fontosságának a hangsúlyozása, a felxibilitás, a modern oktatási-nevelési módszerek alkalmazásának való megfelelés, és a kényszer szülte pedagógiai terek, azaz a hagyományos iskolaépületek ellenére is törekedtek a programadekvát pedagógia tér kialakítására, melyek például szolgálhatnak a mai, hagyományos iskolaépületben működő többségi közoktatási intézmények számára is.

Irodalom:

Fisher, K (2005). Research into identifying effective learning environments. Evaluating Quality in Educational Facilities. OECD/PEB.

Fisher, K. (2002). Re-voicing the classroom: a critical psychosocial spaciality of learning. Rubida Research.

Hercz, M. – Sántha (2009): Pedagógiai terek iskolai implementációja. Iskolakultúra 19(9) 78–94.

Muhi, M. (2017). Nem csak elszenvedői mások terveinek. In Tamáska, M. – Sárkány, P. (Eds.) A tanulás helyei: iskolaépítészet (pp. 7-9). Martin Opitz Kiadó.

Sanda, I. D. (2006): Korszerű iskolaépítési törekvések Magyarországon. Egy 1965-1970 között lezajlott iskolaépítési kutatás aktualitása. Iskolakultúra 16(5) 128-135.

Sanda, I. D. (2008). A reformpedagógiai irányzatok iskolaépítési törekvései. Iskolakultúra, 18(9-10), 129–142.

Sántha, K. (2011): A fotóinterjú a pedagógiai architektúra vizsgálatában. Iskolakultúra, 21(4-5), 55–66.

Tamáska, M. – Sárkány, P. (Eds.) (2017). A tanulás helyei: iskolaépítészet. Martin Opitz Kiadó.

Tutenel, P. – Coorevits, S. (2017). Nem csupán egy tégla a falban: a tanító tér. In Tamáska, M. – Sárkány, P. (Eds.) A tanulás helyei: iskolaépítészet (pp. 7-9), Budapest: Martin Opitz Kiadó.

Szerző: Buchwald Judit (buchwald.judit@gmail.com)

Absztrakt címe: Milyen egy jó (alternatív) iskola? Alternatív iskolát választó szülők elvárásai az iskolával szemben

Kulcsszavak: *Közoktatás, alternatív iskolák, iskolaválasztás, szülői elvárás*

Absztrakt: Az iskolaválasztás fontos mérföldkő egy család életében, és a szülők a lehető legjobb oktatást nyújtó iskola választásával szeretnék biztosítani gyermekeik számára a sikeres életpályát felnőttkorban (Andor – Liskó, 1999). A szülők döntését a megfelelő iskola kiválasztásánál többek között az is befolyásolja, hogy milyen ismeretekkel, tapasztalatokkal rendelkeznek a különböző iskola alternatívákról, magáról az iskolában folyó oktatásról és nevelésről, illetve milyen információt kapnak a szülőtársaktól az egyes iskolák vonatkozásában (Solymosi, 2013). Mindezek meghatározzák a szülők iskolával szembeni elvárásait is, úgy, mint az alapvető kompetenciák (írás, olvasás, számolás) és a legfontosabb ismeretek elsajátítása, a tanulás iránti vágy felkeltése, a megfelelő viselkedés kialakítása, a pályaválasztás segítése, és végül, hogy a gyerekek felnőttként megállják a helyüket az életben (Imre,2002).

Az előzőekben említett kutatási eredmények az iskolaválasztást és az iskolával szembeni elvárásokat általánosságban vizsgálták, jelen kutatás során viszont az iskolaválasztók egyik speciális csoportja, az alternatív iskolát választó szülők esetében voltunk kíváncsiak arra, hogy milyen elvárásokat támasztanak az (alternatív) iskolával szemben. A kérdés megválaszolására egy közismert szociális média felületen található, az alternatív iskolák iránt érdeklődőket tömörítő nyilvános csoport posztjait vizsgáltuk. A vizsgálatban 13 hónap, tehát az iskolaválasztás szempontjából fontosabb és kevésbé fontos időszakokat is magában foglaló időtartam alatt megjelent olyan posztokat vontunk be, amelyben a szülők abban kértek segítséget a csoport tagjaitól, hogy az általuk meghatározott elvárásoknak megfelelő iskolát találjanak gyermekeik számára. Ennek a kritériumnak az előzetes szűrést, és az esetleges ismétlődések kiszűrését követően 188 poszt felelt meg. A szociális média felületen megjelent üzeneteket, posztokat, kvalitatív adatként értelmezve (Kuckartz, 2012) tartalomelemző szoftverrel támogatott kvalitatív tartalomelemzésnek vetettük alá, mely lehetővé teszi a kvalitatív adatok kvantitatív elemzését is (Sántha, 2022).

Az elemzés eredményei rámutattak arra, hogy a szülőknek határozott elképzeléseik vannak azzal kapcsolatban, hogy milyen elvárásaik vannak az (alternatív) iskolával szemben, és ezeket összevetve Imre Anna (2002) kutatási eredményeivel látható, hogy eltérő szempontból, elsősorban a gyermek jólléte szempontjából közelítették meg az iskolában folyó oktató-nevelő munkát. A leggyakrabban előforduló elvárásként lehetett azonosítani a szervezeti keretek szempontjából az alacsony csoportlétszámot, emellett hangsúlyosan megjelent, hogy az iskola elfogadó, befogadó, támogató, nyugodt környezet legyen a gyermek számára, illetve, hogy az iskola ne „versenyistálló" legyen, és biztosítsa a gyermek számára az egyéni fejlesztést. Az előző szempontok mellett, mivel az alternatív iskolák többsége magániskola, a fenntartással és a finanszírozással kapcsolatos elvárásokat is vizsgáltuk. A fenntartást tekintve a legtöbb szülő az alapítványi fenntartású iskolát részesíti előnyben, de kis arányban találtunk olyan szülőt is, aki az egyházi és az állami fenntartású iskolát is számításba venné iskolaválasztásnál, illetve voltak olyanok is, akiknél a fenntartás nem választási szempont, csak az iskolában folyó pedagógiai munka minősége és az azzal kapcsolatos elvárások. A finanszírozást tekintve azonban látható volt, hogy a szülők jelentős része nem tud korlátlan mértékben anyagilag hozzájárulni gyermekei alternatív iskolai oktatásához, és a legtöbb esetben a szülői hozzájárulás maximális mértékét 100.000 Ft/hó/gyermek összegben határozták meg.

Az elemzés során láthatóvá vált, hogy a szülői posztok nem csak az alternatív iskolával szembeni elvárásokat mutatják, hanem ezek egyrészt értelmezhetők általában az iskolával

szembeni elvárásként is, valamint ezek alapján következtetéseket lehet levonni arra vonatkozóan, hogy milyennek látják a vizsgálatba bevont szülők az állami oktatást, amely alternatívájaként alternatív iskolát szeretnének választani gyermekeik számára. Ez utóbbi vonatkozásában a posztok egy része tartalmaz információkat, illetve egy részük a gyermekre vonatkozóan is közöl adatokat, melynek figyelembevételével keresnek gyermeküknek megfelelő iskolát, ezeknek a szempontoknak az elemzése azonban a kutatás folytatásában fog megvalósulni.

Irodalom:

Andor, M., – Liskó, I. (1999). Iskolaválasztás és mobilitás. Iskolakultúra. 18-50.

Imre, A. (2002). Szülők és iskola. Educatio, 3, 498-503.

Kuckartz, U. (2012). Qualitative Inhaltsanalyse. Methoden, Praxis, Computerunterstützung. Beltz Juventa.

Sántha, K. (2022). Kvalitatív tartalomelemzés. Eötvös József Könyvkiadó.

Solymosi, K. (2013). Iskolaválasztás – a háttérben húzódó motivációk és nézetek. International, Research Institute. https://www.irisro.org/pedagogia2013januar/0501SolymosiKatalin.pdf

Szerző: Buda András (buda.andras@arts.unideb.hu)

Társszerző(k): Czékmán Balázs

Absztrakt címe: A mesterséges intelligencia és a pedagógusok

Kulcsszavak: *mesterséges intelligencia, tanárok, online kutatás*

Absztrakt: A munkahelyekre és az emberek hétköznapjaiba beágyazódó digitális technológiáknak előbb-utóbb intenzív szerepük lesz az oktatásban is (Castaño et al., 2021). Ez történik most a mesterséges intelligenciával (MI), mely az elmúlt években generált forradalmi változásokat az élet különböző területein. Ez a fejlődési folyamat napjainkban már elkezdte kifejteni hatását az oktatásra is, egyre inkább úgy tűnik, hogy az MI radikálisan fogja átformálni és újradefiniálni a tanulás és tanítás természetét (Dobrin, 2023; Fullan et al. 2023). Most még nem tudhatjuk biztosan, milyen szerepeket fog hosszútávon betölteni a mesterséges intelligencia az oktatásban, de Yufeia és kollégái szerint tízféle területen (pl. automatikus osztályozás, adaptív tanulás, virtuális tanárok) egészen biztosan alkalmazható majd (Yufeia et al., 2020). De vajon mit tudnak a mesterséges intelligencia elérhető felhasználási módjairól a leginkább érintettek, a pedagógusok? Ismerik a lehetőségeket, felkészültek a rájuk váró feladatokra? Ezeknek a kérdéseknek a megválaszolására szerveztük meg kutatásunkat.

A vizsgálatba a Külső-Pesti Tankerületi Központ iskoláinak (N=43) pedagógusait vontuk be. Egy általunk összeállított online kérdőív segítségével a mesterséges intelligencia oktatási alkalmazásának pedagógusok által ismert jellemzőit, kihívásait kívántuk megismerni. Az adatgyűjtés jelenleg is zajlik, eddig 183 fő válaszolt a kérdésekre. Az előzetes adatok alapján megállapítható, hogy a pedagógusok kevéssé érzik magukat felkészülve az MI oktatási alkalmazására, egy 10 fokozatú Likert-skálán csak 3,9 lett a válaszok átlaga. Ez a gyakorlatban is visszaköszön, a kitöltők 66,5%-a még soha nem használt mesterséges intelligencia alapú megoldást tanári munkájához kapcsolódóan, sőt 50,6% még magánemberként sem próbálkozott ilyesmivel. Az MI oktatási alkalmazásának megítélésével kapcsolatban még nagy a bizonytalanság, bár valamivel több negatívumot látnak a pedagógusok, mint pozitívumot. Az viszont nem kétséges, hogy a mesterséges intelligencia egyre nagyobb teret fog betölteni az oktatási folyamatban, a válaszadók összességében úgy gondolják, hogy 10 év múlva 52 %-ban tudja majd átvenni a pedagógusok munkáját. Az előadásban részletesen kívánjuk bemutatni a hamarosan záruló adatgyűjtés eredményeit, melyekre alapozva célirányos programokat lehet majd elindítani a pedagógusok körében.

Castaño, M. J., Weikert, G. L., Herrero, R. C. (2021). Analysing the digital capacity of Spanish schools using SELFIE. JRC Publications Repository. https://doi.org/10.2760/947402

Dobrin, S. I. (2023). Talking about Generative AI: A Guide for Educators. Peterborough, Broadview Press.

Fullan, M., Azorín, C., Harris, A., Jones, M. (2023). Artificial intelligence and school leadership: challenges, opportunities and implications. School Leadership Management, Online: 27 Aug 2023. 1–8. https://doi.org/10.1080/13632434.2023.2246856

Yufeia, L., Salehb, S., Jiahuic, H. Syed, S. M. (2020). Review of the application of artificial intelligence in education. International Journal of Innovation, Creativity and Change, 12(8). 548–562. https://doi.org/10.53333/IJICC2013/12850

Szerző: Burom Katalin (burom.katalin@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: A tanulási, figyelem és magatartásszabályozási zavart mutató gyermekek végrehajtó funkcióinak fejlesztése az osztálytermi környezetben.

Kulcsszavak: *végrehajtó funkciók, fejlesztés, figyelem-és tanulási zavarok, együttnevelés*

Absztrakt: A végrehajtó, vagy más néven, exekutív funkciók (EF) egy ernyőfogalom: - olyan képességhalmaz, amely kulcsfontosságú szerepet tölt be a viselkedésszervezésben, egy adott feladat megoldásának megtervezésében, a motiváltságban, az elterelő ingerek gátlásában. (Mészáros 2016) Az exekutív funkciók összehangolt működése tehát elengedhetetlen az ismeretszerzésben a tanulásban. Bull, Johnson és Roy 90-es években végzett kutatásai igazolják, hogy az iskolai teljesítményt a végrehajtó funkciók, ezen belül a munkamemória megfelelő működése befolyásolja (Bull, Johnson, Roy 1999). A végrehajtó funkciók szoros kapcsolatban vannak a figyelmi rendszer működésével. (Csépe 2021). Fontos ezen funkciók vizsgálata, mert tanulási és viselkedési problémák hátterében nagyon gyakran az EF deficitje áll. (Tánczos 2012). A végrehajtó képességek az iskolai helyzetekben és feladatoknál viselkedéses tünetként jelennek meg (Szabó 2014). Számos kutatás foglalkozik az exekutív funkciók és a tanulási és/vagy viselkedési zavarok összefüggéseivel. Bowers és Ishaik (2003) kettős deficit elmélete szerint az olvasási zavarral küzdők három csoportba sorolhatók: csak fonológiai károsodást mutatók, csak lassú megnevezési sebességet mutatók, és azok, akiknél mindkettő fennáll. Ez utóbbi esetben jóval súlyosabb olvasási zavar tapasztalható. Az exekutív funkciók közül mindezek a képességek a kognitív flexibilitáshoz tartoznak, amely lehetővé teszi a feladatok közötti váltást, segít a megváltozott körülményekhez alkalmazkodni. A tanulási zavaros populációra jellemző még a verbális munkamemória deficitje, amely szintén a végrehajtó funkciók ernyőfogalmába tartozik. A tanulási zavarok és az aktivitás és figyelemzavar komorbid együtt járása 73-75%-ra tehető. (Mayes-Kalhoun 2006) A munkamemória deficitjét több kutató is az ADHD-ra jellemző tünetként említi. (Barkly 2003). A végrehajtó funkciók ismereteire épített tanítási módszerek eredményesebbé teszik a pedagógiai munkát és elősegítik a tanulók hatékony fejlődését. (Csépe 2021)

Előadásomban szeretném bemutatni a végrehajtó funkciók fejlesztésével kapcsolatos kutatásokat, valamint egy kérdőív eredményeit. Kérdőívünkben arra kerestük, a választ, hogy az együttnevelésben oktató pedagógusok módszertani repertoárjában megjelennek-e a végrehajtó funkciók fejlesztését célzó módszerek eszközök. Az online kérdőívet olyan pedagógusoknak juttattuk el, akik integráló általános iskolákban dolgoznak. Véleményünk szerint a hatékony együttnevelést elősegítené, ha az egyéb pszichés fejlődési ,súlyos tanulási , figyelem és magatartásszabályozási zavarral diagnosztizált gyerekek executív képességeit osztálytermi körülmények között is megsegítenénk. A kitöltött kérdőívek alapján az eredmények azt igazolják, hogy szükség van olyan módszertani kiadványok kidolgozására melynek segítségével az executív funkciók fejlesztése beépül az ismeretadás folyamatába.

Felhasznált irodalom:

Barkley, R. A. (2003) Issues in the diagnosis of attention-deficit/hyperactivity disorder in children. Brain Development, 25, 77-83.

BOWERS, P.G., ISHAIK, G. (2003) RAN's contribution to understanding reading disabilities. In.: Swanson, Harris, Graham (ed.) Handbook of learning disabilities.

Bull, R., Johnson, R. S. és Roy, J. A. (1999): Exploring the roles of the visuo-spatial sketchpad and central executive in children's arithmetical skills: View from cognition and developmental neuropsychology. Developmental Neuropsychology, 15. 421–442.

Bull, R. és Scerif, G. (2001): Executive functioning as predictor of children mathematical ability: Inhibition, switching, and working memory. Developmental Neuropsychology, 19. 273–293

Csépe Valéria (2021):A tanulás tanítás és a végrehajtó funkciók A figyelmi és végrehajtó funkciók szerepe a hatékony tanulásban és tanításban Hatékony tanulásban és tanításban nemzetközi konferencia

Szabó Csilla- Mészáros Andrea (2014): A figyelemszabályozás megítélésének újabb lehetőségei Gyógypedagógiai szemle 42.évf.3.sz.2020-2024

Mayes, S.D-Calhoun, S.L. (2006): Frequency of reading, math, and writing disabilities in children with clinical disorders. Learning and Individual Differences, 26, 145–157.

Szerző: Bükki Eszter (bukki.eszter@gtk.bme.hu)

Társszerző(k): Manojlovic Heléna

Absztrakt címe: Lelkes, de óvatos: A szakképzésben oktatók a mesterséges intelligencia tanári munkában való alkalmazásáról

Kulcsszavak: *szakképzés, mesterséges intelligencia, tanári szakmai fejlődés*

Absztrakt: A mesterséges intelligencia (MI) oktatásban való alkalmazása világszerte sokakat foglalkoztató téma. Az eddigi kutatások alapján az MI forradalmasíthatja a tanítás-tanulás folyamatát azáltal, hogy személyre szabottabbá, hatékonyabbá és hozzáférhetőbbé teheti azt (Bekiaridis – Attwell, 2024), ugyanakkor jelentős etikai, jogi és társadalmi aggályokat is felvet az alkalmazása (Horváth, 2023, Pelletier et al., 2022). Az MI oktatási integrációjában továbbá számos kihívást és akadályt kell leküzdeni, így a megfelelő infrastruktúra, a megbízhatóság vagy a pedagógiai relevancia biztosítását, és különösen fontos a tanárok szakmai támogatása. Az MI kompetenciák fejlesztése a szakmák átalakulása miatt is fontos a szakképzésben oktatók számára (Attwell et al., 2020), ugyanakkor a gombamód szaporodó és specializálódó MI-alapú eszközök hatékonyan támogathatják a pedagógiailag gyakran alulképzett szakmai oktatók tanítási gyakorlatának fejlődését is. Nagyon keveset tudunk azonban az MI szakképzésben való alkalmazására vonatkozó oktatói attitűdökről és ismeretekről, ami pedig elengedhetetlen a szakmai támogatás hatékony tervezéséhez.

Ismerethiányunk leküzdése érdekében egy Erasmus+ projekt pályázat részeként online felmérést végeztünk a mesterséges intelligencia szakképzésben való alkalmazásának jelenlegi hazai helyzetéről. Vizsgálatunk célja az volt, hogy feltárjuk a szakképzésben oktatók attitűdjeit és jelenlegi gyakorlatát a mesterséges intelligencia tanári munkában való alkalmazására vonatkozóan. Emellett szerettük volna felmérni az infrastrukturális feltételeket és támogatási igényeket is. Feltételeztük, hogy a különböző tantárgyak, ágazatok és iskolatípusok tanárai között jelentős különbségek lehetnek e területeken.

Feltáró kvantitatív vizsgálatunkban online kérdőívben gyűjtöttünk adatokat. Kérdőívünkben nyílt kérdéseket is alkalmaztunk, hogy megismerjük a szakképzésben oktatók véleményét az MI szakképzésben való alkalmazásával kapcsolatos előnyökről és aggályokról. Felkérő levelünket elküldtük az összes hazai szakképző intézménybe. Egy héten belül közel 599 oktató töltötte ki a kérdőívünket, ami önmagában is mutatja a téma iránti nagyfokú érdeklődést. Kvantitatív adatainkat az IBM SPSS szoftvere segítségével elemeztük, leíró és összehasonlító statisztikai elemzéseket végeztünk és hatásméreteket számoltunk. Kvalitatív adatainkat a fő kategóriák és minták azonosítása érdekében elemeztük. Válaszadóink körülbelül fele-fele részben közismeretet és szakmát tanítanak, többségük technikumban (is). Bár mintánkban megjelent az összes ágazat, a válaszadók szűk többsége az informatika, turizmus-vendéglátás, gazdálkodás-menedzsment, gépészet és a mezőgazdaság és erdészet területén tanított.

Kutatásunk előzetes eredményei szerint válaszadóink többsége magas szintű digitális kompetenciával rendelkezik és napi szinten alkalmaz digitális eszközöket a tanításban. Jelentős érdeklődést mutatnak a mesterséges intelligencia iránt, minden ötödik válaszadó már ilyen tematikájú képzésben is részt vett, túlnyomórészt online formában. Kevéssé ismerik ugyanakkor az MI-ben rejlő lehetőségeket mind az oktatott szakma, mind a tanítás vonatkozásában, és a többség még nem használt MI-alapú eszközöket és oktatási platformokat. A mesterséges intelligencia előnyei között említették a tanári felkészülés és tervezés támogatását és annak gyorsítását, a sokszínűbb tanórákat és a tanulók motivációjának fokozását, bár néhányan szkeptikusan nyilatkoztak. Aggodalmaik között megjelent a mesterséges intelligenciára való túlzott tanulói támaszkodás, a plágium, a kreativitás és kritikus gondolkodás, illetve a személyes kommunikációs kompetenciák háttérbe szorulása és az

adatvédelmi kérdések. Néhányan attól is tartanak, hogy a mesterséges intelligencia leértékeli az oktatói szerepüket, és nehezen látják integrálhatónak a gyakorlati szakmai képzésbe.

Hivatkozások

Atwell, G., Deitmer, L, Tütlys, T., Roppertz], S., Perini, M. (2020). Digitalisation, artificial intelligence and vocational occupations and skills: What are the needs for training teachers and trainers? In C. Nägele, B. E. Stalder, N. Kersh (Eds.), Trends in vocational education and training research, Vol. III. Proceedings of the European Conference on Educational Research (ECER), Vocational Education and Training Network (VETNET), 30–42 https://doi.org/10.5281/zenodo.4005713

Bekiaridis, G., – Attwell, G. (2024). Supplement to the DigCompEDU Framework. Outlining the skills and competences of educators related to AI in education. AI Pioneers Erasmus+ project report. https://aipioneers.org/supplement-to-the-digcompedu-framework/

Horváth, L. (2023). Feltáró szakirodalmi áttekintés a mesterséges intelligencia oktatási használatáról. Pannon Digitális Pedagógia, 3/(1), 5-17

Pelletier, K., McCormack, M., Reeves, J., Robert, J., Arbino, N., Dickson-Deane, C., Stine, J. (2022). 2022 EDUCAUSE Horizon Report Teaching and Learning Edition; (pp. 1-58). EDUC22.

Szerző: Chrappán Magdolna (chrappan.magdolna@arts.unideb.hu)

Társszerző(k): Bencze Rita,

Absztrakt címe: Az iskolamenedzsment szerepe és hatása a tanárképzési mentorálásra

Kulcsszavak: *mentorálás, iskolavezetés, tanárképzés, iskolai gyakorlat, triádikus kapcsolat a mentorálásban*

Absztrakt: Az összefüggő tanítási gyakorlat minősége és az ott tapasztaltak meghatározó élményt jelentenek a tanárjelöltek számára. Nemcsak a tanári habitus kialakítása, hanem a pályán maradás szempontjából is meghatározó az, ahogyan végzős tanárjelölteket támogatja az iskola szervezete a tanítási gyakorlat és a mentorálás során (Bruneel–Vanassche, 2021; Chrappán–Bencze, 2023; Landau–Wright et al., 2015; Stewart – Jansky, 2021; Vanassche–Berry, 2020). A folyamat alapvetően egy triádikus kapcsolatrendszeren alapul, aminek része a fogadó intézmény a maga szervezeti kultúrájával, támogató vagy épp közömbös attitűdjeivel (Chu, 2019; Guthery et al., 2022; Keese et al, 2022; Räsänen et al., 2022).

Kutatásunk során (2021-2024) a hazai pedagógusképzésben közreműködő mentorokat és összefüggő gyakorlaton résztvevő vagy azt befejezett hallgatókat vizsgáltunk. Kevert módszertanú kutatást folytattunk, aminek kvalitatív elemei (forrásfeltárás, fókuszcsoportos interjú 4x8 fős csoportokban) és kvantitatív része (saját fejlesztésű kérdőív 280 mentorral és 350 hallgatóval) is van.

A kérdőív 7 modulból és 163 itemből áll, a Cronbach-alfa értéke 0, 83 átlagot mutat. megbízhatóságot jelent. Az adatok elemzéséhez SPSS 28-verziót használtunk.

Előadásunkban a teljes vizsgálatból azt a kutatási kérdést járjuk körbe, hogy mi jellemzi az iskolák menedzsmentjének viselkedését és tevékenységét a gyakorlat során: érdeklődnek-e, támogatják-e, értékelik-e a mentor és a mentoráltak munkáját, illetve a támogató attitűd hogyan hat a mentorálási folyamat egészére, valamint a hallgatókra a mentorokra.

A megoszlásadatok szerint az iskolák vezetősége alapvetően nem túl intenzíven vesz részt a mentorálási folyamatban, a megkérdezettek mindössze 25 %-a számol be arról, hogy a vezetés aktívan vesz részt a folyamatban, látogatja a hallgató óráit (34,6 %), közös megbeszéléseket tartanak (25,6 %), illetve rendszeresen értékelik a jelölt tevékenységét (24,8 %). A többi esetben a mentorálási folyamatot úgynevezett támogató megfigyeléssel kísérik, azaz inkább csak érdeklődnek a jelöltek és a mentor tevékenységéről, vagy segítik a hallgatókat a szervezeti működés megismerésében.

Az adatok azt mutatják, hogy a gyakorlat során a jelöltek kissé bizonytalanok az iskolavezetés és általában a szervezeti hatások felismerésében, a mentorálási folyamatot alapvetően a mentorral való intenzív kapcsolatként értelmezik. Az összefüggésvizsgálataink ugyanakkor azt erősítik, hogy azok körében, akik erősnek tekintik a szervezeti támogatást, erős korrelációt tapasztaltunk a vezetői támogatás és tanárjelöltek énhatékonysága között (Cramer V: 0,73). Ezek a hallgatók a mentorálási folyamatot is hatékonyabbnak érzik.

Eredményeink a tanárképzésben részt vevő minden szereplő számára hasznosak, különösen fontos lehet azonban a triádikus kapcsolat szervezeti szintjén, azaz az egyetemi adminisztráció (Tanárképzési Központ) és az intézményvezetés közötti kooperáció során ezeknek az összefüggéseknek a hangsúlyozása.

Szakirodalom:

Bruneel, S., Vanassche, E. (2021). Conceptualising Triadic Mentoring as Discursive Practice: Positioning Theory and Frame Analysis. European Journal of Teacher Education, 44 (4), DOI: 10.1080/02619768.2021.1985456

Chrappán, M., Bencze, R. (2023). Tutored Praxis-Shock: Teacher Candidates' Opinion on the Mental Effects of School Mentoring. In: Mafalda, Carmo (szerk.) Education and New Developments 2023 Lisbon, Portugália: World Institute for Advanced Research and Science (WIARS) 34-38.

Chu, Y. (2019). Mentor teacher professional identity development in a year-long teacher residency. Mentoring Tutoring: Partnership in Learning, 27 (3), 251–271.

Guthery, S., Bailes, L. P. (2022). Patterns of teacher attrition by preparation pathway and initial school type. Educational Policy,36 (2), 223–246. DOI: 10.1177/0895904819874754

Keese, J., Waxman, H., Asadi, L., Graham, M. (2022). Retention intention: Modeling the relationships between structures of preparation and support and novice teacher decisions to stay. Teaching and Teacher Education, 110. DOI: 10.1016/j.tate.2021.103594

Landau Wright, K., Hodges, T. S., Franks, A. D., McTigue, E., Douglass, A.G. (2015). Minding the Gap: Mentoring Undergraduate Preservice Teachers in Educational Research. In: Li,Y. Hammer, J. (Eds.), Teaching at work. (pp. 171-192). Sense Publishers.

Räsänen, K., Pietarinen, J., Pyhältö, K., Soini, T. Väisänen, P.(2020). Why leave the teaching profession? A longitudinal approach to the prevalence and persistence of teacher turnover intentions. Social Psychology of Education 23, 837–859. DOI:10.1007/s11218-020-09567-x

Stewart, T. T., Jansky, T. (2021). Dialogical-self theory Wobble: Supporting novice teachers through dialogue. In Monereo, C., Weise, C., Hermans, H. (Eds.),. Dia- logicality: Personal, local, and planetary dialogue in education, health, citizenship, and research. International Society for Dialogical Science. 54-62.

Szerző: Czipczerné Bartók Erika (bartok.erika83@gmail.com)

Absztrakt címe: A reality shockhoz vezető lehetséges problémák a kezdő óvodapedagógusok körében

Kulcsszavak: *kezdő óvodapedagógusok, reality shock, problématérkép, gyakornokok támogatása*

Absztrakt: Pályakezdőnek lenni igazán nagy kihívás az ember életében válasszon bármilyen szakmát is, Óvodavezetőként, kezdő óvodapedagógusok mentoraként alkalmam nyílt arra, hogy közvetlen közelről szerezzek tapasztalatokat arról, hogy a kezdő óvodapedagógusok hogyan élik meg gyakornoki létük mindennapjait. Ennek a szakasznak egyik meghatározó jelensége a „reality shock" magyarra fordítva valóságsokk, amely Szivák Judit (1999) definíciója szerint a pályakezdés kritikusan gondterhelt időszaka. A szerző a valóságsokkot három fő okcsoportra vezeti vissza: a szakma sajátosságaira, a szorosan vett oktatási problémák körére és a tantestületre, amelyben a kezdő pedagógus dolgozik.

Előadásomban arra vállalkozom, hogy mentori tapasztalataim alapján feltérképezem a kezdő óvodapedagógusok szakmaspecifikus nehézségeit, problémáit konkrét példákkal alátámasztva, rámutatva illeszkedésükre a fentebb említett három okcsoporthoz. Mindezzel azt kívánom alátámasztani, hogy a problémák a kezdőknél egyszerre tipikusak és specifikusak. Tipikusak, mert minden kezdő óvodapedagógus szembesül ezekkel a nehézségekkel, de specifikusak az oktatás rendszerén belül, mert maga az óvodai nevelés szintje és színtere, az ott jelenlévő gyermekek életkori és egyéni sajátosságai speciális kihívásokat jelentenek a kezdőknek. Az előadás során szólni kívánok az elmélet - gyakorlat kapcsolódásról, a konfliktusok kezeléséről, a különleges bánásmódot igénylő gyerekkel való foglakozás nehézségeiről, az adminisztrációs terhekről, a szakszerű támogatás hiányának megéléséről, valamint a rendszeres ellenőrzés okozta kihívásokról természetesen az óvodai nevelés vonatkozásában.

Az általam felvázolt problématérkép kiindulópontját képezi egy olyan nagyívű kutatásnak, amelyben az elmúlt tizenöt év tapasztalatait leszűrve célul tűztük ki a pedagógus életpályamodell gyakornoki szakaszának vizsgálatát és annak eredményei alapján további javaslatok megfogalmazását többek között az óvodapedagógusok szemszögéből.

Irodalom:

Szivák Judit (1999). A kezdő pedagógus. In Iskolakultúra 1999/4. p. 3-13. http://epa.oszk.hu/00000/00011/00026/pdf/iskolakultura_EPA00011_1999_04_003-013.pdf

Szerző: Csák Zsolt (csakzsolt66@gmail.com)

Társszerző(k): Dr. Fényes Hajnalka, Prof. Pusztai Gabriella

Absztrakt címe: Az apák gyermeknevelési elvei és otthoni bevonódásuk összefüggése

Kulcsszavak: *gyermeknevelés, kvalitatív vizsgálat, nevelési elvek, apák bevonódása*

Absztrakt: Az apákat vizsgáló nemzetközi kutatások száma folyamatosan nő, és megfigyelhető, hogy az apai bevonódás pozitív hatású a gyermek fejlődésére (Bronte-Tinkew és mtsai., 2008; Yu és mtsai., 2019) és iskolai eredményességére (Kim – Hill, 2015; Nord és mtsai., 1998) is. A magyarországi családkutatások (Engler és mtsai., 2021) és a nemi szerepeket vizsgáló felmérések (Fényes és mtsai., 2020; Spéder, 2011) bár jó kiindulópontok az apák családon belüli szerepvállalásának vizsgálatához, csak ritkán térnek ki erre a témakörre. Azonban kimutatható, hogy hazánkban túlnyomórészt az anyák végzik a legtöbb gyermekkel kapcsolatos feladatot (Murinkó, 2014).

Kvalitatív vizsgálatunkban szeretnénk feltárni, hogy milyen elgondolások és mögöttes tartalmak vezérelik a magyarországi apákat a bevonódásuk során. Kutatási kérdéseink, hogy Pleck (2010) dimenzióit alapul véve milyen formában vonódnak be a megkérdezett apák, illetve, hogy ezen módok és gyakorlatok mögött milyen elgondolások és meglátások húzódnak. Kérdéseink megválaszolására félig-strukturált interjús módszert alkalmaztunk, nem valószínűségi, kényelmi és hólabdás mintavétellel. Az összesen 20 interjú legéppelt szövegét Atlas.ti elemzőszoftverrel dolgoztuk fel. Deduktív, valamint induktív kódolást is végeztünk (Braun – Clarke, 2006). Deduktív kódjaink Pleck (2010) nyomán az apai bevonódási dimenziók voltak: (1) pozitív közvetlen tevékenység (positivite engagement activites); (2) melegség és érzékenység (warmth and responsiveness); (3) kontroll (control) ; (4) szociális és tárgyi indirekt törődés (social and material indirect care); (5) monitorozás (process responsibility.

Az egyes dimenziókon belül kódokat és kódcsokrokat hoztunk létre. Az induktív kódokolás során pedig a feltárt nevelési elvekből a következő kódcsokrok jöttek létre: (1) Külvilágra irányuló; (2) Affektív; (3) Kognitív; (4) Kontroll; (5) Akarat. Ezen nevelési elvek kódcsokrokrai és a deduktív apai bevonódás dimenzióik kódgyakoriságának standarizált értékei között ezután korrelációval vizsgáltuk a szignifikáns együttjárásokat. Ezen együttjárások mögött meghúzódó lehetséges magyarázatokat az alanyok szövegátiratainak tanulmányozása alapján interpretáltuk.

Eredményeink alapján a leggyakrabban előforduló nevelési elv (kódcsokor) a gyakorlati tapasztalat útján történő tudásátadás és a mindennapi élethez szükséges ismeretek átadásának igénye volt (Külvilágra irányuló). Ennek a kódcsokornak a gyakorisága szignifikáns együttjárást mutatott az apák gyermekükkel végzett közvetlen tevékenységének plecki dimenziójával, melyekben nagymozgásos és kihívást jelentő, akaratot fejlesztő sport tevékenységek domináltak. A szövegkorpuszt elemezve arra a következtetésre jutottunk, hogy alanyainknak a gyermekekkel végzett közvetlen tevékenységei mögött sokszor a mindennapi élet bemutatása és arra való felkészítés vágya húzódik meg.

Braun, V., – Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology, 3 (2), 77–101. https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa

Bronte-Tinkew, J., Carrano, J., Horowitz, A., Kinukawa, A. (2008). Involvement Among Resident Fathers and Links to Infant Cognitive Outcomes. Journal of Family Issues, 29 (9), 1211–1244. https://doi.org/10.1177/0192513X08318145

Engler Á., Markos V., Major E. (2021). Gyermekvállalási tervek a párkapcsolati jellemzők tükrében. Kapocs, 5 (1), 10–21.

Fényes, H., Pusztai, G., Engler, Á. (2020). Gender Role Attitudes and Religiosity among Higher Education Students. Journal for the Study of Religions and Ideologies, 19 (55).

Kim, S. won, Hill, N. E. (2015). Including fathers in the picture: A meta-analysis of parental involvement and students' academic achievement. Journal of Educational Psychology, 107 (4), 919–934. https://doi.org/10.1037/edu0000023

Murinkó L. (2014). A nemi szerepekkel és a családdal kapcsolatos attitűdök európai kitekintésben: Értékek és gyermekgondozás. Szociológiai Szemle, 24 (1), 67–101.

Nord, C. W., Brimhall, D., West, J. (1998). Dads' involvement in their kids' schools. The Education Digest, 63 (7), 29–35.

Pleck, J. (2010). Paternal involvement: Revised conceptualization and theoretical linkages with child outcomes. In M. E. Lamb (Szerk.), The role of the father in child development (o. 58–93). John Wiley Sons Inc.

Spéder Z. (2011). Ellentmondó elvárások között... Családi férfiszerepek, apaképek a mai Magyarországon. In Nagy I. Pongrácz T. (Szerk.), Szerepváltozások: Jelentés a nők és férfiak helyzetéről (o. 207–228). TÁRKI.

Yu, J., Putnick, D. L., Hendricks, C., Bornstein, M. H. (2019). Long-Term Effects of Parenting and Adolescent Self-Competence for the Development of Optimism and Neuroticism. Journal of Youth and Adolescence, 48 (8), 1544–1554. https://doi.org/10.1007/s10964-018-0980-9

Szerző: Csákiné Dobos Laura (doboslaura81@gmail.com)

Társszerző(k): Dr. Kollarics Tímea

Absztrakt címe: A környezeti ismeretek és az attitűdök változásának vizsgálata a Pásztói Múzeum múzeumi és terepi foglalkozásaihoz kapcsolódóan

Kulcsszavak: *ősmaradvány, környezeti nevelés, attitűd, múzeumpedagógia, terepi foglalkozás*

Absztrakt: Előadásunkban egy doktori kutatás keretében végzett felmérések eredményeit ismertetjük a kutatás egyik fő helyszínére, a Pásztói Múzeumra, továbbá a múzeumhoz kapcsolódó terepi foglalkozásokra fókuszálva. Célunk a múzeum szerepének vizsgálata a környezettudatos magatartás alakulásában. Korábbi előadásunkban (Csákiné Dobos – Kollarics 2023) felvázoltuk, hogy a múzeumok a környezeti nevelés, fenntarthatóságra nevelés fontos helyszínei lehetnek (Fodor 2015; Halászné Szakács 2017; Boudjema 2019). Különösen a természettudományos múzeumok érdemelnek figyelmet, ahol a környezeti nevelés gyökerei évtizedek óta jelen vannak (Vásárhelyi 2012).

A kutatás első részeként múzeumpedagógiai foglalkozáson vettek részt általános iskolás (harmadik-hatodik osztályos) diákok a Pásztói Múzeumban. Az önkontrollos pedagógiai kísérletek során a múzeumi foglalkozásokhoz kapcsolódóan tudásszintmérés és a diákok ismeret-szint változásainak nyomon követése történt (longitudinális vizsgálat) összesen 296 fő bevonásával (Csákiné Dobos – Kollarics 2023). A csoportra vonatkoztatott eredményeinket a HUCER 2023 konferencián ismertettük. További vizsgálatok céljából a célcsoport életkori sajátosságait figyelembe véve korcsoportonként, illetve egyénenként szétválasztottuk a gyerekek által kitöltött elő- és utóteszteket, így az ismeret-szint változását tagozatonként (alsós és felsős), illetve egyéni szinten is elemeztük matematikai statisztikai módszerekkel.

A kutatás második részében vizsgálni kívántuk a tanulók élő és élettelen természeti értékek iránti hozzáállását, attitűdjét gondolati térkép és Likert-skála segítségével. Ahhoz, hogy attitűdváltozást kimutató elemzést végezhessünk, kettő osztálynak tartottunk előadást a középső miocén szarmata korszakról a Pásztói Múzeum „Évmilliók üzenete Nógrádban” című állandó kiállításánál, majd kimentünk a diákokkal Kozárdra, ahol terepi foglalkozás során figyelhették meg az előző napon hallottakat a szarmata korú mészkövek rejtette faunáról. Ezt követően két olyan osztályt is kivittünk az Északi-középhegyég területére jellemző szarmata Kozárdi Szelvény típusterületére, akik nem vettek részt korábban ennek megismerését elősegítő foglalkozáson a múzeumban. Feltételezésünk szerint azoknál a diákoknál, akik a múzeumi foglalkozáson és terepen is részt vettek, az attitűd pozitívabb irányba változik, szemben azokkal, akik csak a terepi gyakorlaton találkoztak az élettelen értékeinkkel. A foglalkozások előtt és után is arra kértük a négy osztály tanulóit, hogy az élettelen természeti érték témához egy grafikus vázlaton, gondolati térkép (Mind Map) formájában az összes lehetséges fogalmat tüntessék fel. Arra voltunk kíváncsiak, hogy egyéni szinten milyen mértékben változott a két vizsgálat során a fogalmak és a természettudományos ismeretek mennyisége, a fogalmi térképek strukturáltsága, illetve megjelennek-e érzelmeket kifejező attitűdök. Az attitűdváltozást még Likert-skála segítségével vizsgáltuk, mivel ez az objektív skála számszerűsíthető eredményt mutat. Ezt az önbeszámolón alapuló mérőeszközt egy hasonló számú kontrollcsoporttal is kitöltettük (nösszes = 138 fő).

Az eredményeket matematikai statisztikai módszerekkel is alátámasztottuk, amelyek azt mutatják, hogy a legnagyobb attitűdváltozás akkor következett be, amikor a terepi foglalkozást múzeumi program is kiegészítette.

Hivatkozott irodalom:

Boudjema, C. (2019): Éducation muséale en ligne et engagement: La participation des musées à l'éducation à l'environnement. — Éducation relative à l'environnement: Regards - Recherches – Réflexions, 15 (1), Centr'ERE https://doi.org/10.4000/ere.4551

Csákiné Dobos L. — Kollarics T. (2023): A Pásztói Múzeum szerepe a természettudományos ismeretek bővítésében és a környezettudatosságra nevelésben – egy longitudinális felmérés eredményei. In: Juhász E., Kattein-Pornói R. (eds.) Az oktatás határdimenziói: Absztraktfüzet: Hungarian Conference on Educational Research HuCER 2023 pp. 7-8.

Fodor R. (2015): A környezeti nevelés lehetőségei a múzeumban. In: Mika J. Pajtókné Tari I. (eds.) Környezeti nevelés és tudatformálás. Eger, Eszterházy Károly Főiskola Líceum Kiadó. pp. 249-255.

Halászné Szakács É. (2017): Az iskolán kívüli oktatás és nevelés színterei és módszerei Múzeum-, zoo-, botanikus kerti és erdőpedagógia. In: Lett, B. et al. (eds.) Tanulmánykötet Mészáros Károly tiszteletére. Sopron, Soproni Egyetem Kiadó. pp. 95-119.

Vásárhelyi T. (2012): A múzeumok és a környezeti nevelés kapcsolatáról. — In: Czippán K., Darvas K., Déri A., Horváthné Papp I., Neumayer É., Saly E., Treiber Zs., Vásárhelyi J., Vásárhelyi T. Victor A. (eds.) A magyar környezeti nevelés története a civil törekvések fényében. — Kézirat, Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, Budapest, pp. 73–78.

Szerző: Cseppentő Krisztina (cseppentokrisztina@gmail.com)

Absztrakt címe: Frauenfiguren - irodalmi nőalakok a női művelődés történetének kontextusában

Kulcsszavak: *erkölcsi nevelés, filantropizmus, nőnevelés, pedagógiatörténet, tartalomelemzés*

Absztrakt: Az előadás egy doktori értekezéshez kapcsolódó kutatás anyagának a női nevelődés szempontjából való vizsgálatát tűzi ki céljául. Az eredetileg a Bildung fogalma neveléstörténeti változásának elemzésére létrehozott szövegkorpusz 18. és 20. század közötti, férfi főszereplőkről szóló, német nyelven íródott klasszikus irodalmi művekből áll. A vizsgált nevelődésregényekben jócskán szerepelnek azonban olyan nőalakok, amelyek alkalmassá teszik a szövegeket a női művelődés egy-egy aspektusának tanulmányozására. Az előadás kísérlet a szövegek női művelődéstörténeti nézőpontból való közös nevezőre hozására Virág Irén kutatásainak tiszteletére. Bemutatja, hogy a vizsgált regények hogyan jelenítik meg a nőket, a nők társadalmi helyzetét, művelődési lehetőségeiket, valamint, hogy ennek hátterében milyen nevelési elképzelések és irányzatok fedezhetők fel. Johann Wolfgang Goethe Wilhelm Meister -regénye alapján bemutatja a 18. századi magán-leánynevelés egy narratíváját, illetve felderíti a filantropizmusnak a leánynevelléssel és a természetes vallással kapcsolatos eszméit

két nőalak, Therese és Natalie nevelési tevékenységében, illetve a Meretleinról szóló fekete pedagógiai témájú epizódban. A svájci Gottfried Keller Zöld Henrikje elsősorban szintén a főhős Heinrich Lee-re és annak személyes érzelmi, illetve szellemi fejlődésére összpontosít, két szerelme, Anna és Judith alakján át mégis hangsúlyosan reflektál a nők oktatásával és szerepével kapcsolatos társadalmi normákra és elvárásokra is e korszakban. Anna története egy 19. századi tanító lányának művelődési útját ábrázolja, és karaktere alapvetően a nők hagyományos szerepét képviseli, míg Judith az oktatás és az önrendelkezés úttörőjeként megjelenő női szereplő, aki a nők oktatásával kapcsolatos progresszívebb felfogást testesíti meg. Karaktere nagyobb önrendelkezéssel bíró független személyiséget mutat, aki az oktatásra és a személyes kiteljesedésre törekszik a társadalmi normák és elvárások ellenében is.

A további két elemzett szöveg szintén Keller tollából származó, nevelődési témájú novella: a Pongrác, a duzzogó, és a Ruha teszi az embert. Az előadás megvizsgálja a történetek két hangsúlyos női karakterének helyzetét és a főszereplő formálódásával kapcsolatos szerepét. Viselkedésük, cselekedeteik és beszédük alapján igyekszik érvényes következtetéseket kibontani a témával kapcsolatban.

Módszereit tekintve az előadás a történeti kutatásokra jellemző forrás- és dokumentumelemzésre épít, a regényekből vett szöveges bizonyítékokat pedig kulturális és történelmi összefüggésben, a kapcsolódó szakirodalom segítségével értelmezi.

Az előadás fontosnak tekinthető a korszak neveléstörténeti kontextusának finomítása, valamint a feldolgozott forrásanyag magyar nyelven való publikálása szempontjából.

Szerző: Csók Cintia (csokcintia@gmail.com)

Társszerző(k): Kocsis Nóra

Absztrakt címe: A nevelőszülők és az iskola közötti kapcsolattartás Hajdú-Bihar vármegyében

Kulcsszavak: *nevelőszülő, nevelőszülői bevonódás, család-iskola partnerség*

Absztrakt: A társadalomba való beilleszkedés elsődleges színtere a család, s a másodlagos szocializációs színtér az iskola. Az oktatásszociológia nézőpontjából vizsgálva, a család és az iskola intézményének találkozása az előbb említett szocializációs színterek kereszteződését jelenti (Kozma, 2001; idézi Bacskai, 2020). Joyce Epstein már az 1980-as években elkezdett foglalkozni a szülők elkötelezettségével, valamint a szülők az iskola életében való részvétellel, s ennek módszertani fejlesztésével (Epstein, 1986; Epstein, 1987). Pusztai (2020) szerint a szülői tevékenység sokrétű fogalomként értelmezhető, jellemzően a szülő-gyermek közötti kölcsönös viszonyra terjed ki. A kutatók ezt a nevelői erőforrást többnyire a gyermek iskolai előrehaladásának és otthoni tanulásának nézőpontjából tanulmányozzák, s ezáltal a szülő az iskolában zajló munka külső támogatójaként jelenik meg. Jelen kutatás a nevelőszülők és az iskola közötti együttműködés sajátos jellemzőire fókuszál, s vizsgáljuk a gyermekvédelmi szakellátás és a köznevelési intézmények metszetében a nevelőszülői bevonódás jellemzőit, a nevelőszülők és a pedagógusok közötti partneri kapcsolat támogató és akadályozó tényezőit. Az utóbbi időben megnövekedett a nevelőszülői ellátással foglalkozó kutatások száma (Rácz, 2020; Erdei, 2019), ugyanakkor a nevelőszülők és a pedagógusok közötti kapcsolattartás továbbra is kevésbé kutatott területnek számít Magyarországon. Kvalitatív kutatásunk újszerűsége abban rejlik, hogy a család-iskola relációja szempontjából egy speciális, ritkán vizsgált szülőcsoporttal foglalkozunk Hajdú-Bihar vármegyében, s eközben a pedagógusi narratívák is feltárásra kerülnek. Az alapvető kutatási kérdéseink a következők: (1) Milyen a nevelőszülős családok és az iskola közötti kapcsolattartás Hajdú-Bihar vármegyében? (2) Hogyan valósul meg a felek közötti együttműködés? (3) Mely tényezők lehetnek a partneri kapcsolat támogató és akadályozó tényezői? Az adatfelvétel félig strukturált interjúvázlatok alapján készült, melyek megvalósítására fókuszcsoportos beszélgetésekben került sor. A kutatás résztvevői nevelőszülők (N=15) és pedagógusok (N=10). Az interjú kódolását és elemzését az Atlas.ti szoftver segítette.

Az eddig feldolgozott eredményeink között szerepel, hogy összességében véve rendszeres, napi szinten megvalósul a kapcsolattartás a nevelőszülők és a pedagógusok között. Főként személyes jellegű kapcsolattartásról számoltak be az interjúalanyok. Támogató tényezőként megjelent a pedagógus toleráns, a speciális nevelési helyzetet figyelembe vevő attitűdje. Azonban számos olyan esetről informáltak a nevelőszülők, amelyben a pedagógusok részéről negatív fogadtatásban részesültek. A felek közötti együttműködés elősegítésére a pedagógusi beszámolókból kiderült, hogy a pedagógusok igényt tartanának tudásbővítésre a gyermekvédelmi gondoskodásról, módszertani kérdésekről, s hasznosnak vélnék a folyamatos jellegű szupervízió alkalmazását. „A kutatás a Kulturális és Innovációs Minisztérium ÚNKP-23-2-I-DE-179 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült. Az elemzést végző kutatók munkáját az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport támogatta szakmailag, a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja keretében.”

Felhasznált irodalom

Bacskai, K. (2020). Az iskola és a család kapcsolata. Kapocs 3. (2), 13-22.

Epstein, J. L. (1986). Parent-involvement: Implications for limited-English proficient parents. In Smith-Dudgeon, C. (ed.) Proceedings of the Symposium on Issues of Parent Involvement (PI) and Literacy. Washington, DC: Trinity College, Departement of Education and Counseling. 6–15.

Epstein, J. L. (1987). Parent Involvement. What Research Says to Administrators. Education and Urban Society, 19(2), pp. 119–136.

Erdei, I. (2019). Hátrányos helyzetű gyerekek rekrutációja, jövőképe. Különleges Bánásmód 5. (3). 21–38.

Kozma, T. (2001). Bevezetés a nevelésszociológiába. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Pusztai, G. (2020). A reziliens szülővé válást támogató tényezők nyomában. Kapocs 3. (2), 53-66.

Rácz, A. (2020). Gyermekvédelmi szakemberek kliensekről és szakmáról alkotott képének vizsgálata egy családból való kiemelés története mentén. In Fábián, Gergely; Hegyesi, Gábor; B. Erdős, Márta; Budai, István; Héderné, Berta Edina; Kozma, Judit; Szöllősi, Gábor; Talyigás, Katalin (eds.) A szociális munka elmélete és gyakorlata, 7., pp. 38–54.

Szerző: Csók Cintia (csokcintia@gmail.com)

Társszerző(k): Harsányi Gabriella

Absztrakt címe: A gyermekvédelmi gondoskodásban nevelkedő gyermekek kapcsolati beágyazottsága a nevelők és nevelőszülők értelmezésében

Kulcsszavak: *gyermekvédelem, lakásotthoni nevelő, nevelőszülő, lakásotthoni ellátás, nevelőszülői ellátás*

Absztrakt: A gyermekvédelmi gondoskodásban nevelkedő gyermekek és fiatalok helyzete a hazai és nemzetközi diskurzusok visszatérő eleme (Homoki, 2011; Rausch, 2013; Rákó, 2014; Mires et al., 2018; Moyer – Goldberg, 2020; Rácz – Bogács, 2022; Rácz 2022). Kutatásunk középpontjában a lakásotthoni elhelyezés és a nevelőszülői ellátás összehasonlító vizsgálata áll. Fő kutatási kérdésünk, hogy milyen különbségek mutatkoznak a gyermekvédelmi szakellátás rendszerébe való bekerülés okai között, valamint hogyan jellemezhető a vér szerinti szülőkkel való kapcsolattartás, az iskolai pályafutás (pedagógusok, kortársak szerepe) és az utógondozás gyakorlata a lakásotthoni nevelők és a nevelőszülők perspektívájából. Tovább cél, hogy feltárjuk a gyermekvédelmi szereplők közötti együttműködés jellemző vonásait. A kutatás célcsoportja a Hajdúnánás területén dolgozó lakásotthoni nevelők és nevelőszülők (N=10), akiket hólabda mintavétel útján értünk el. A félig strukturált interjús kutatás egyik fontos megállapítása, hogy az iskolaigazgatókkal, pedagógusokkal és iskolatársakkal kialakított kapcsolatokban éles eltérések fedezhetőek fel a két ellátási forma között, miközben a gyakrabban észlelt iskolai problémák tekintetében is markáns eltérések mutatkoznak. Kutatásunk gyakorlati haszna, hogy árnyaltabb képet tudunk alkotni a lakásotthoni nevelők és a nevelőszülők által észlelt kihívásokról, továbbá a gyermekvédelmi szakemberek nevelési gyakorlatait és tapasztalatait is mélyebben megismerhetjük.

„Az elemzést végző kutatók munkáját az MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport támogatta a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja keretében."

Felhasznált irodalom

Homoki, A. (2011). Viharsarki nevelőszülők mint a posztmodern gyermekkor formálói. Esély, 22(2), 86-129.

Mires, C. B., Lee, D. L., McNaughton, D. (2018). “Every child that is a foster child is marked from the beginning”: The home-school communication experiences of foster parents of children with disabilities. Child abuse Neglect, 75, 61-72.

Moyer, A. M., Goldberg, A. E. (2020). Foster youth’s educational challenges and supports: Perspectives of teachers, foster parents, and former foster youth. Child and Adolescent Social Work Journal, 37(2), 123-136.

Rácz, A. (2022). Teóriától a gyermekvédelem praxisáig. Útkeresések egy szolgáltatásfókuszú gyermekvédelemért. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.

Rácz, A., Bogács, E. (2022). Nevelési értékek a gyermekvédelemben. Educatio, 31 (3), 489-497.

Rákó, E. (2014). Gyermekvédelmi intézményekben elhelyezett gyerekek életkörülményei. Szeged: Belvedere Meridionale.

Rausch, A. (2013). Gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő gyermekek és fiatalok néhány jellemző iskolai problémája. Iskolakultúra, 23 (11), 101-116.

Szerző: Csonka Éva (ecacsonka85@gmail.com)

Absztrakt címe: A középiskolai diákok továbbtanulására ható tényezők a másodelemzések fényében

Kulcsszavak: *pályaválasztás, középiskola, jövőkép, továbbtanulás, másodelemzés*

Absztrakt: Jelen kutatásban a középiskolás tanulók továbbtanulására ható tényezőket vizsgáltuk, melyhez a 2020-as Országos Kompetenciamérés eredményeit és a 2018-as Felvi adatbázis másodelemzésének a segítségével igyekeztünk válaszokat kapni. Mivel a tudás a gazdaság mozgatórugójává vált, a gazdaság felhasználható tudást igényel. Felértékelődtek a tudás állandó megújulásának készségei és képességei, s ki kell alakítani a tanuló társadalom értékeit, melynek célja a tudás képességének a fejlesztése (Csapó, 2004). Ebben játszanak fontos szerepet azok a kompetenciaterületek, melyeket a kutatásunkban vizsgálunk. Klaszterelemzéssel négy különböző tanulótípust különítettünk el (művészeti tárgyakat kedvelő tanulók, érettségi tárgyakat preferáló tanulók, reál tárgyakat kedvelő tanulók, érdeklődés nélküli tanulók), melyek jól igazolják a tanulmányi eredményesség és a további tanulás egymásra gyakorolt hatását. A Felvi adatbázis segítségével kiszűrtük azt, a kutatásunk szempontjából releváns, négy középiskolát, melyek esetében megvizsgáltuk, hogy melyek azok a szakok és felsőoktatási intézmények, amelyek a legnépszerűbbek a fiatalok körében. Az így kapott vizsgálati eredményeket az empirikus kutatással, a tanulói kérdőívek, valamint a szülői és a pedagógus interjúk eredményeinek az összevetésével kapunk teljesebb képet a továbbtanulási motivációkról és az arra gyakorolt hatásokról.

Felhasznált irodalom

Bander, K. – Galántai, J. (2015). Az eredményesség dimenziói és háttértényezői intézményi szemmel. In Szemerszki Marianna (Szerk.), Eredményesség az oktatásban. Dimenziók és megközelítések. Budapest. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet. 92-129.

Bander K., Ercsei K., Galántai J., Gyökös E., Kurucz O., Nikitscher P., Szabó Z. A., Szemerszki M. (2015). Minőség és eredményesség a közoktatásban, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet

Bourdieu, Pierre (1978): Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In: Tőkefajták: A társadalmi és kulturális erőforrások szociológiája (szerk.: Lengyel György- Szántó Zoltán), Aula, Budapest

Babbie, Earl (2002): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Budapest: Osiris.

Creswell, John W. (2012): Educational research. Pearson

Csapó, B. (2004).:Tudás és iskola. Műszaki Könyvkiadó.

Fényes, H. (2009). A felsőfokon tanuló nők és férfiak térbeli kötődése egy regionális mintában, Debrecen.

Hörich, B. (2019). Tanulási utak a társadalmi háttér függvényében. Educatio 28(4) 659-682.

Hörich B. (2022). Tanulói eredményesség a mobilitási aspirációk tükrében, Debrecen.

Lannert, J. (2004.) Pályaválasztási aspirációk. PhD értekezés Budapest. http://phd.lib.uni-corvinus.hu/86/1/lannert_judit.pdf (Letöltés: 2023.12. 19.)

Oomen, A.: (2016). Parental involvement in career education and guidance in secondary education, in Journal of the National Institute for Career Education and Counselling, 39-46.

OH (2012) Oktatási Hivatal. Országos kompetenciamérés. Technikai leírás. Letölthető: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/meresek/unios_tanulmanyok/OKM_Technikaileiras.pdf (Letöltés dátuma: 2023. 12. 18.)

Polónyi, I. (2022). „A nagy lejtő. A fejlett és fejletlen kisrégiók tanulói teljesítménykülönbségeinek növekedése”, Tér és Társadalom, 36(2), o. 123–140. doi: 10.17649/TET.36.2.3406.

Pusztai, G. (2020). Nevelésszociológia: Elméletek, közösségek, kontextusok.

Szemerszki, M. (2015). A tanulói eredményesség dimenziói és háttértényezői. In: Szemerszki Mariann (szerk) 2015. Eredményesség az oktatásban https://ofi.oh.gov.hu/sites/default/files/attachments/1505765_eredmenyesseg_az_oktatasban_beliv.pdf Letöltés: 2023. 12. 18.

Tódor, I. (2019). Az iskolaválasztás döntésmechanizmusa. Székelyföldi középiskolások szektorközi metszetben, Budapest.

Tódor, I.: (2020). Az iskolaválasztás döntésmechanizmusai: Székelyföldi középiskolások szektorközi metszetben, Kolozsvár.

Varga, J. (2007/7–8.). „Kiből lesz ma tanár? A tanári pálya választásának empirikus elemzése”. In Közgazdasági Szemle, 609–627. http://www.mktudegy.hu/?q=system/files/VargaJ.pdf

https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles/kompetenciameres-mire-valo-es-mire-nem

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/felsooktatas/projektek/Kompetenciameres_eredmenyek/EFOP345_KOMPETENCIAMERES_Ertelmezesi_keretek.pdf ; 3. o. (letöltés dátuma: 2023. 12.28.)

https://www.oktatas.hu/felsooktatas/projektek/efop345/dpr_eredmenyek

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/meresek/orszmer2020/Tanuloi_kerdoiv.pdf

file:///C:/Users/ecacs/OneDrive/Asztali%20g%C3%A9p/OKM_Technikaileiras.pdf (letöltés dátuma: 2023. 12. 18.)

Szerző: Csonka Sándor (csonka.sandor1991@gmail.com)

Absztrakt címe: A természet megtapasztalásának hatásai pedagógiai szempontból

Kulcsszavak: *természet megtapasztalása, biofília, természethiány-szindróma, figyelem helyreállítási elmélet, szakirodalmi kutatás*

Absztrakt: Napjainkban a környezettudatosság alakításának egyik legfontosabb alappillérét a terepi környezeti nevelési módszerek jelentik. Erdei iskolákat, tanulmányi kirándulásokat és terepgyakorlatokat szervezünk a diákoknak, miközben a hétköznapi tanórák keretében is egyre nagyobb prioritást kap a természet közvetlen megismerése. Szakirodalmak sora erősíti meg (lásd: Ardoin et al., 2020), hogy a különböző terepi módszerek valóban hatékonyak a környezettudatosság kialakításában. Ugyanakkor találhatók olyan nemzetközi és hazai szakirodalmak is, amelyek a természetben való puszta jelenlét pozitív hatásaival foglalkoznak. Ezek a tanulmányok nem a természetben megvalósuló környezetpedagógiai programok hatását értékelik, hanem azt, hogy a természet megtapasztalása és a természetben való jelenlét milyen hatással bír az egyénekre. A bemutatni kívánt kutatásban ezek a hatások voltak a fókuszban. Egy szakirodalmi kutatás került elvégzésre, amelynek célja az volt, hogy összefoglalásra kerüljenek a témával kapcsolatos fontos elméleti koncepciók, illetve kategorizálva legyenek a természet megtapasztalásának eddig feltárt lehetséges hatásai. A kutatás fontos előzménye egy szakirodalmi vizsgálat (Csonka, 2015), amely során a természet megtapasztalásának számos pozitívuma lett elkülönítve. Ugyanakkor később nyilvánvalóvá vált, hogy kevés az olyan kutatás, amely ezeket a hatásokat rendszerben mutatja be (kivétel pl.: Keniger et al., 2013), illetve ezek sem említenek számos fontos külföldi és magyar kutatási eredményt (utóbbira példa.: Perge et al., 2017). Az előadásban a témához kapcsolódó olyan elméletek kerülnek bemutatásra, mint a biofília hipotézis (Wilson, 1986), a természethiány-szindróma (Louv, 2008) és a figyelem helyreállítási elmélet (Kaplan és Kaplan, 1989). A vizsgált tanulmányok által felállított kategóriák alapján szó lesz környezetpedagógiai (pl.: természeti kötődés és környezettudatosság erősödése), fizikális-egészségügyi (pl.: elhízás csökkenése, motoros készségek fejlődése, immunrendszer erősödése), pszichológiai (pl.: stressz, ADHD mérséklése), rehabilitációs (pl.: rehabilitációs idő rövidülése), szociális (pl.: agresszió csökkenése) és teljesítőképességre vonatkozó hatásokról. A prezentáció részeként az előadó empirikus eredményei is bemutatásra kerülnek röviden. Ez alapján elmondható, hogy az intézményvezetők 91.2%-ban, a szaktanárok 84.6%-ban, az osztályfőnökök 83.4%-ban és a program szervező pedagógusok 96%-ban úgy gondolják, hogy a természetben való szabad jelenlét jelentős pozitív hatásokat gyakorolhat vagy egyenesen megkerülhetetlen pedagógiai elem. A vezetők 79.4%-a szerint az ilyen jellegű programok arányát növelni kéne az intézményében. Végezetül a prezentációban röviden említésre kerülnek egy korábbi empirikus kutatás eredményei is, amelyek szintén kapcsolódnak a szakirodalmi kutatáshoz. E szerint az előadó és kutatótársai kapcsolatot mutattak ki a természetben megvalósuló iskolai programokon átélt felfedezés érzés és a természeti kötődés erőssége között, illetve megállapították, hogy a magyar diákok 54.9%-a összeköti a természetben megvalósuló iskolai élményét a túl sok kötelező programmal, a túl sok fegyelmezéssel vagy a szabadidő hiánnyal. Az előadásban bemutatni kívánt külföldi és hazai szakirodalmi összegzés elősegíti, hogy a magyar pedagógusok és neveléstudósok ne csak a szervezett, hanem a kötetlen terepi programok (pl.: játék a természetben) pedagógiai lehetőségeit is felismerjék, hiszen ezeknél tisztán a természet megtapasztalásának hatása érvényesül. Amennyiben sikerülne ezen a területen növelni a pedagógusok ismereteit, az a természetben megvalósuló szabad programok tudatos felhasználását is segíthetné az oktatásban (pl.: napközik, osztálykirándulások keretében).

Hivatkozások:

Ardoin, N. M., Bowers, A. W., Gaillard, E. (2020). Environmental education outcomes for conservation: A systematic review. Biological Conservation, 241, 108224.

Csonka, S. (2015). A biofília jelensége és három természetvédelmi szempontból fontos növényfaj ismerete. Szakdolgozat (témavezető: Molnár Zsolt). Eötvös Loránd Tudományegyetem, Természettudományi Kar, Környezettudomány Centrum, Budapest

Kaplan, R. Kaplan, S. (1989). The experience of nature: A psychological perspective. Cambridge university press

Keniger, L. E., Gaston, K. J., Irvine, K. N. Fuller, R. A. (2013). What are the benefits of interacting with nature? International journal of environmental research and public health, 10(3), 913-935.

Louv, R. (2008). Last child in the woods: Saving our children from nature-deficit disorder. Algonquin Books of Chapel Hill

Perge, A., Rucska, A. Kiss-Tóth, E. (2017). Lovas foglalkozások hatása a rehabilitáció területén: szorongásos tüneteket mutató gyerekek vonatkozásában. Egészségtudományi Közlemenyek, 7(1), 40-49.

Wilson, E. O. (1986). Biophilia. Harvard university press

Szerző: Dan Beáta (dan.beata@yahoo.com)

Társszerző(k): dr. Kovács Karolina Eszter, dr. Domján Katalin

Absztrakt címe: Az inkluzív nevelés felerősítése önkéntességen keresztül

Kulcsszavak: *Románia, inkluzív nevelés, fogyatékosság, sajátos nevelési igény, önkéntesség*

Absztrakt: A kollektív tanulás egyik alappillért képezi az önkéntes munkába való bevonódás, mely jelen esettanulmány keretében többletértéket is képvisel, hiszen innovatív társadalmi mozgalmat indított útjára. Annak ellenére, hogy Romániában az önkéntesség igen népszerűtlen, az Eurostat adatai szerint a populáció csupán 3,2%-a vállal önkéntes munkát, a Nagyváradon működő non-profit egyesületek munkássága egyedi vonulatot vezet fel. Az önkéntesség, valamint a kollektív tanulás, mint társadalmi mozgalom hatását vizsgálva a fenomenológia módszerét alkalmaztuk, mellyel az adott helyen és az adott szituációban, közösségen/közösségeken belül (kétnyelvű kulturális közeg, román és magyar) vizsgáltuk az önkéntesség, mint szakmai gondolkodásmód (professional entity) megjelenését, valamint a kollektív/non-formális tanulás erejét mellyel az inkluzív nevelés felerősítése is megvalósulhat. Három csoportbeszélgetést rögzítettünk, melyekbe egy non-profit egyesület önkénteseit, tagjait és alapítóit vontunk be (N=32). Az eredmények rávilágítottak az önkéntesség közösségformáló erejére, valamint a kollektív tanulás és tudásátadás fontosságára.

Åkerlind, G. S. (2012). Variation and commonality in phenomenographic research methods. Higher Education Research Development, 31 (1), 115–127. https://doi.org/10.1080/07294360.2011.642845

Cappellari, L., Turati, G. (2004). Volunteer Labour Supply: The role of workers' motivations. Annals of Public and Cooperative Economics, 75 (4), 619–643. https://doi.org/10.1111/j.1467-8292.2004.00265.x

Cnaan, R. A., Goldberg-Glen, R. S. (1991). Measuring motivation to volunteer in human services. The Journal of Applied Behavioral Science, 27 (3), 269–284. https://doi.org/10.1177/0021886391273003

Dan, B. A. (2022). Innovative platforms for inclusive education. In Sustainability of Innovation edited by Boros J., Kozma T., Márkus E. (pp. 136–145). Debreceni Egyetemi Kiadó.

Dan, B.-A., Kovács, K. E., Olah, A. (2022). A közösségi iskolák, mint élmény, érték és innovációs alapú pedagógiai mozgalmak. In Tanuló társadalom, oktatáskutatás járvány idején: Vol. HERA-évkönyv (pp. 377–388). edited Kattein-Pornói Rita – Mrázik Julianna – Pogátsnik Monika.

Eurostat 2015. (n.d.). Retrieved July 10, 2023, from https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_scp19/default/table?lang=en

Goodall, J., Montgomery, C. (2014). Parental involvement to parental engagement: A continuum. Educational Review, 66 (4), 399–410. https://doi.org/10.1080/00131911.2013.781576

Harris, A. (2007). Engaging parents in raising achievement do parents know they matter? https://doi.org/10.13140/RG.2.1.4902.2965

Hot. Nr. 202. (2020). https://www.cncd.ro/wp-content/uploads/2021/01/Hotarare-202-2020-1.pdf

Jánosi, D., Vargancsik-Thörik, K. I. (2022). SNI gyermekek iskolai ellátásában tapasztalt nehézségek. Romániai vonatkozás. PedActa, 12 (1), 71–81. https://doi.org/10.24193/PedActa.12.1.7

Kovács, K. E., Dan, B., Hrabéczy, A., Bacskai, K., Pusztai, G. (2022). Is resilience a trait or a result of parental involvement? The results of a systematic literature review. Education Sciences, 12 (6), 372. https://doi.org/10.3390/educsci12060372

Lege Nr. 1/2011. (2020). https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Legislatie/2020/LEN_actualizata_octombrie_2020.pdf

Legea nr. 78 din 2014. (2019). https://e-juridic.manager.ro/articole/legea-nr-78-din-2014-privind-reglementarea-activitatii-de-voluntariat-in-romania-pdf-26025.html

Legea nr. 448, L. (2006). Legea nr. 448/2006 privind protecţia şi promovarea drepturilor persoanelor cu handicap actualizată 2022. In Lege5. https://lege5.ro/gratuit/geytinrsgi/legea-nr-448-2006-privind-protectia-si-promovarea-drepturilor-persoanelor-cu-handicap

Marton, F. (1981). Phenomenography—Describing conceptions of the world around us. Instructional Science, 10 (2), 177–200. https://doi.org/10.1007/BF00132516

Farton, F., Booth, S. (1997). Learning and awareness. L. Erlbaum Associates.

Mateiu-Vescan, R., Ionescu, T., Opre, A. (2022). Volunteering in Romania: A case study that can inform global volunteerism. Studia Universitatis Babeș-Bolyai Psychologia-Paedagogia, 67 (1), 41–67. https://doi.org/10.24193/subbpsyped.2022.1.03

Moen, P., Elder, G. H., Lüscher, K., Quick, H. E. (Eds.). (2001). Examining lives in context: Perspectives on the ecology of human development (3 print). American Psychological Association.

Oakes, J., Maier, A., Daniel, J. (2017). Community schools: An evidence-based strategy for equitable school improvement. National Education Policy Center.

Racheleanu, O. (2021). Voluntar pentru Planetă. Cât de popular este voluntariatul în România. In Green Report. https://green-report.ro/voluntariatul-in-romania/

Smith, J. A., Osborn, M. (2008). Interpretative phenomenological analysis. In G. M. Breakwell (Ed.), Doing Social Psychology Research (pp. 229–254). The British Psychological Society and Blackwell Publishing Ltd. https://doi.org/10.1002/9780470776278.ch10

Szerző: Dancs Katinka (katinka.dancs@gmail.com)

Absztrakt címe: Egyetemi hallgatók történelemmel kapcsolatos episztemológiai nézeteinek tartalomba ágyazott fejlesztése: a résztvevők által írt esszék elemzése

Kulcsszavak: *történelemdidaktika, történelmi gondolkodás, fejlesztőprogram, kvalitatív elemzés*

Absztrakt: A történelemtanítás kiemelt feladata a történelmi gondolkodás fejlesztése. Ennek megvalósításához elengedhetetlen a tanulók episztemológiai nézeteinek, azaz a történelem természetéről alkotott nézetek fejlődésének elősegítése (Stoel et al. 2015). A történelemmel kapcsolatos episztemológiai nézetek szerveződését leíró egyik modell naiv, szubjektív és árnyalt fejlettségi szintet különbözteti meg a történelmi tudás keletkezésével és jellemzőivel kapcsolatban (Stoel et. al, 2017).

A témában folyó kutatások két fejlesztési stratégiát alkalmaznak: az episztemológiai nézetek direkt tanítását és az ezekhez társuló önreflektív feladatokat, valamint a kutatás-alapú tanulási helyzeteket (Stoel et al. 2022). A megvalósított fejlesztő kísérletek rendre pozitív eredményekről számolnak be (pl. Barzilai et al., 2022; Stoel et. al., 2017), ugyanakkor arra is felhívják a figyelmet, hogy sok esetben nehéz pontosan megállapítani a résztvevők episztemológiai profilját (VanSledright – Reddy, 2014). A tartalomba ágyazott, azaz a tanegység tartalmának elsajátítását és a fejleszteni kívánt területet ötvöző oktatási kezdeményezésekre eddig kevés figyelem irányult.

Egyetemi hallgatóknak tervezett kurzusunkon igyekeztük mindkét stratégiát kiaknázni, ugyanakkor a kurzus középpontjában álló neveléstörténeti témát is alaposan körbejárni. A kurzus eleji bevezető órákon a résztvevők önreflexiót készítettek a történelemmel kapcsolatos vélekedéseikről, majd a kurzus végén is reflektáltak a korábbi állításokra. A kurzus résztvevői pedagógia BA és pedagógia minor képzésen tanuló hallgatók voltak (köztük történelem szakosok is). Közül 12 fő adta hozzájárulását, hogy a reflexiópárokat elemezzük.

Az egyik állítás, amellyel kapcsolatban reflektálniuk kellett a résztvevőknek, a múlt megismerhetőségére, a „történeti igazság" feltérképezhetőségére vonatkozott. Hét résztvevő esetében tapasztaltunk változást, amelyek egy része pozitív irányú (pl. a kutatás célja a tudásbővítés, csak közelíthetünk az igazsághoz, eltérő értelmezések a múltról), ugyanakkor szubjektív (pl. kutatócsoportok eltérő álláspontjai, több történész álláspontjának megismerése szükséges) és naiv elemek (pl. a múlt objektív) is megjelentek a válaszokban. A második állítás szerint a jó történész ismeri a múltat és az események közötti összefüggéseket. Ebben az esetben is hét résztvevőnél regisztráltunk változást, melyek között árnyalt kijelentések (pl. forráskritika és a források kontextusának fontossága, más szempontok megvizsgálásának képessége) is voltak, de többségben voltak a naiv állítások. Végül arról kellett véleményt mondaniuk, a történelem vajon a történész véleménye-e. Tíz esetben tapasztaltunk változást a válaszokban, többségében árnyalt véleményeket fogalmaztak meg a válaszadók (pl. objektivitásra törekvés, forráskritika fontossága, szakmai normák követése, a történelem a múlt rekonstruálása). Ugyanakkor a szubjektív nézetek is megjelentek (pl. a történelmet a győztesek írják, a történészt befolyásolja véleménye).

Az önreflexiókban tapasztalt változások elemzése arra mutat, hogy a kurzus bizonyos tekintetben sikeresnek mondható. A történelem szubjektivitása kapcsán érhető leginkább tetten, hogy a résztvevők nézetei változtak és közelítettek a történettudomány árnyalt értelmezéséhez. Az eredmények szerint a hasonlóan felépített, a nézetek tartalomba ágyazott fejlesztését megvalósító tanegységek ebben a tekintetben lehetnek hatékonyak. A további kutatások feladata a résztvevők episztemológiai profiljainak megállapítása, valamint az ezekben bekövetkező esetleges változások vizsgálata.

Felhasznált irodalom

Barzilai, S., Mor-Hagani, S., Zohar, A. R., Shlomi-Elooz, T., Ben-Yishai, R. (2020). Making sources visible: Promoting multiple document literacy with digital epistemic scaffolds. Computers Education, 157, 103980

Stoel, van Drie, J. P., van Boxtel, C. A. M. (2015). Teaching towards historical expertise. Developing a pedagogy for fostering causal reasoning in history. Journal of Curriculum Studies, 47 (1), 49-76.

Stoel, G., Logtenberg, A., Wansink, B., Huijgen, T., van Boxtel, C. van Drie, J. (2017). Measuring epistemological beliefs in history education: An exploration of naïve and nuanced beliefs. International Journal of Educational Research, 83, 120-34.

Stoel, G., Logtenberg, A., Nitsche, M. (2022). Researching epistemic beliefs in history education: A review. Historical Encounters, 9(1), 11-34.

VanSledright, B. Reddy, K. (2014) 'Changing epistemic beliefs? An exploratory study of cognition among prospective history teachers' Revista Tempo e Argumento, 6(11), 28–68.

Szerző: Dancsházy-Nagy Ágnes (dancsyagi@gmail.com)

Absztrakt címe: Kollégiumpedagógus gyakornokok problématérképe

Kulcsszavak: *kollégiumpedagógia, speciális kompetenciák, gyakornoki szerep, énhatékonyság*

Absztrakt: Előadásomban bemutatni kívánom a hazai kollégiumokban gyakornoki éveiket töltő pedagógusokat érintő nehézségeket, azt az intézményi klímát, amely a pályájuk kezdetén körül veszi őket, kiemelve azokat a speciális kompetenciákat, amelyekkel kiegészítve indulhat el a pályára lépő és kollégiumban elhelyezkedő pedagógus.

A kollégiumpedagógusok szerepköréhez hozzátartozik az általános pedagógiai kompetenciákon kívül olyan sajátos szakértelem is, amely egy iskolai tanár esetében nem vagy kevéssé, illetve másképp érvényesül. Ezek a kompetenciák egymásra épülnek, nem választhatók szét, konzisztens kapcsolatban vannak egymással és nem egymástól függetlenül fejlődnek a pedagógiai gyakorlatban. A kollégiumpedagógia, a nevelés egy nagyon speciális területe**,** a pedagógus professzió - szakmai elköteleződés a kollégiumpedagógusok esetében még nagyobb jelentőséggel bír, mint más oktatási-nevelési munkaterületen. A probléma-halmaz ott kezdődik, hogy nincs szakirányú oktatás egyetlen felsőoktatási intézményben sem. A kollégiumi nevelés színterére belépő gyakornokok, szinte minden képzés nélkül vélekedéseikre, előzetes nézeteikre támaszkodva kezdik el a munkát, ismerkednek meg a nevelőtanári szerepekkel, a tevékenységekhez szükséges attitűddel.

A pedagógussá válás útján különféle szinteken, különféle pszichikus struktúrák, képződmények vagy személyiségvonások lépnek változóan előtérbe. (Korthagen, 2005). A szintek kölcsönhatásait, hatékony egymásra hatását nagyban befolyásolja az intézmény szellemisége, illetve a pedagógusok együttműködése, kapcsolata. A szakmai identitás akkor lehet egyre erősebb, ha a pedagógus az intézménytől és a kollégáktól sokoldalú támogatást és elismerést kap munkájával kapcsolatban. Fontos hogy testületi szinten fogadják el a 21. századi változásokat, nyitottak legyenek az innovációs kihívások felé (Sipos, 2019) , hogy a frissen kezdő pedagógusok tudjanak alkalmazkodni a szokatlan szituációkhoz, ismeretlen problémákat tudjanak megoldani, tehát képesek legyenek eligazodni az oktatás-nevelés világában. (Balogh–Vitális, 1996).

Ezen tevékenységekhez kapcsolhatóan az énhatékonyság észlelésének beazonosítása és fejlesztendő területeinek meghatározása elősegíti a szakmai fejlesztés további lépéseinek irányát. A gyakornoki évek sikeres teljesítése során egy határozottabb szerep mátrix és arra épülő énhatékonyság észlelési struktúra rajzolódik ki, amely a kollégiumpedagógusok munkájának céljait, sikerességét, hivatástudatát és ezáltal a pályán maradásukat biztosíthatja. Kulcsfontosságú tehát a kollégium pedagógiai professzió megerősítése már a gyakornoki időszakban, későbbiekben pedig a fejlődésre helyeződik a hangsúly.

A kollégiumi nevelésben résztvevő gyakornokok fejlesztéséhez fontos a szakmai fejlődés hiányterületeinek feltérképezése, problématérkép megalkotása, amelyet az énhatékonyság észlelésük aspektusából kívánok feltárni tervezett kutatásomban.

Az énhatékonyság észlelését a Skalvik és Skalvik (2016) által meghatározott hat dimenziót kiegészítő mérőeszközzel kívánom vizsgálni, amelyben kitérek a kollégiumi specialitások vetületére.

Reményeim szerint a feltárt problémák, fejlesztési irányvonalak és az elemzésükhöz szükséges reflektív személet elősegíti a gyakornoki minősítések sikeres abszolválását.

Irodalom

Balogh L.–Vitális E. (1996.) A tanulási módszerek fejlesztésének pszichológiája. In: Balogh L.– Tóth L. (szerk.): Pszichológia a tanárképzésben. Debrecen: A KLTE Pedagógiai Pszichológiai Tanszékének kiadványa, 90–96.

Korthagen, F.A. I.–Vasalos, A. (2005) Levels in reflection: core reflection as a means to enhance professional growth. Teachers and Teaching – theory and practice 11:1. https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/a-kollegiumi-nevelotanar-mint-polihisztor Letöltés 2024.03.06

Skaalvik, E. and Skaalvik, S. (2016) A tanári stressz és a tanári önhatékonyság mint az elköteleződés, az érzelmi kimerültség és a tanári pálya elhagyására való motiváció előrejelzője. Kreatív nevelés 7, 1785-1799. doi:10.4236/ce.2016.713182

Sipos J. (2019) 21. századi megmérettetések pedagógusszerepekben. A szakmai identitás változásai az innovativitás jegyében In Makkos – Fehér – Pongrácz: (2020, szerk.): Okos lét, innováció és digitalizáció – irányok, trendek és következmények. A XXIII.Apáczai-napok Tudományos Konferencia tanulmánykötete. Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Kar, Győr https://lib.sze.hu/images/Apaczai/kiadv%C3%A1ny/2019/Ap%C3%A1czai%20napok_tanulm%C3%A1nyk%C3%B6tet_0706_Sipos%20Judit.pdf Letöltés 2024.03.11.

Szerző: Darvai Tibor (darvai.tibor@gmail.com)

Absztrakt címe: Narratívák a neveléstudományról 1945 és 1965 között

Kulcsszavak: *narratíva, oktatástörténet, Ágoston György, Rákosi-korszak, 1956-os forradalom*

Absztrakt: A szocialista pedagógia magyarországi megjelenésének 20 éves évfordulója alkalmából hét szocialista neveléstudós visszaemlékezése (Ágoston György, Jausz Béla, Kiss Árpád, Nagy Sándor, Földes Éva, Hermann Alice és Kelemen László) került publikálásra „Életemről, munkámról ” címmel 1963 és 1965 között a Pedagógiai Szemle hasábjain. Kutatásunk legfőbb célja, hogy e sajátos forráscsoport segítségével felderítsük, és jobban megismerjük a neveléstudományi diszciplína múltját, valamint, hogy kibővítsük a szocialista korszak neveléstudományáról, pedagógiájáról szóló releváns szakirodalmat.

Jelen vizsgálatunkban e hét visszaemlékezés közül Ágoston György narratíváját elemezzük, és vetjük össze a hetvenes és a kilencvenes években publikált Pedagógiai Lexikonok (Nagy 1976-1979; Báthory-Falus 1997) Ágoston Györgyről szóló szócikkeivel. Kutatásunkban egyfelől azt elemezzük, hogy a gyorsan változó politikai-oktatáspolitikai ciklusok hogyan jelentek meg Ágoston György visszaemlékezésében, leginkább az 1945 és 1965 közötti időszakban. Másfelől a visszaemlékezés és a Pedagógiai Lexikonok szócikkei közötti különbségeket elemezzük, és azt, hogy a források közötti különbségek milyen okokra vezethetők vissza. Szakmai, vagy nem szakmai okokra? Esetleg a kettő egyszerre?

Kutatásunk forrása a Pedagógiai Szemle 1963 és 1965 közötti lapszámai, ahol is a neveléstudósok, így Ágoston György visszaemlékezése is megjelent. Forrásként használjuk a hetvenes évek közepén, illetve a kilencvenes évek második felében megjelent Pedagógiai Lexikonokat (Nagy 1976-1979; Báthory-Falus 1997), valamint a szocialista korszak oktatáspolitikai dokumentumokat, illetve Ágoston György munkáit.

Kutatásunk értelmezési keretét az oktatástörténetre alkalmazott politikatudomány – röviden politológiai – megközelítési mód adja (Nagy 1997, Sáska 2018). E keretrendszeren belül az autobiográfiákra narratívaként tekintünk, ezért a narratív megközelítést is felhasználjuk (Hoshmand 2005; László, 2008; Tamura, 2011.). Ugyanakkor kutatásunk egyben elitszociológiai (Nagy 2013) és értelmiségtörténeti (Kiss-Trencsényi-Hudra 2021) szállal is rendelkezik.

Eredményeink szerint ahogyan a szocialista korszak sem volt egységes, töredezettségtől mentes úgy ez a szakaszosság megjelent Ágoston György pályájában és narratívájában is. Ágoston György a Rákosi-korszakban az első számú neveléstudós volt. Az MTA Pedagógiai Bizottságának elnöke, az ELTE Pedagógia Tanszékének vezetője és a Pedagógiai Szemle főszerkesztője volt. A fordulópont vagy a „törés” az 1956-os Petőfi kör Pedagógusvitáján történt, ahol megvédve önmagát, de beismerte, hogy a sztálinizmus megjelent munkásságában. A forradalmat követően, a kiépülő Kádár-rendszerben emiatt már nem lehetett az első számú neveléstudós. Átkerült Szegedre és lett a Pedagógia Tanszék tanszékvezetője. Ahol a későbbiekben iskolateremtő neveléstudóssá vált. Természetesen e szakaszosság az 1963-as visszaemlékezésében a korai Kádár-korszak jellemzőinek megfelelően, és olykor átértelmezve jelent meg. Ennek megfelelően a Petőfi kör Pedagógus vitájának bírálata is megjelent narratívájában, hiszen a Kádár-rendszerben a Petőfi kör a forradalom szellemi előzményeként lett megbélyegezve. Ágoston a Szegedre történő áthelyezést nem „bukásként”, hanem „visszatérésként” értelmezte (át), hiszen főiskolai éveit itt töltötte. Műfajukból következően a Pedagógiai Lexikonok nem minden esetében tartalmazzák az életút konfliktusos részeit – például a Petőfi kör Pedagógus vitáján betöltött szerepét –, ahogyan ez előfordult más személyek esetében is.

Hivatkozások

Báthory Z. – Falus I. (1997). Pedagógiai Lexikon. Keraban, Budapest.

Hoshmand, L. T. (2005). Narratology, cultural psychology, and counseling research. Journal of Counseling Psychology, 52, 2, 178–186.

Kiss E., Trencsényi L., Hudra Á. (2021). Abszolút pedagógusok. Új szempontok a XX. század értelmiségtörténet kutatásához. Létra Alapítvány: Budapest.

László J. (2008): Narratív pszichológia. Pszichológia, 28, 4. 301-317.

Nagy, P. T. (1997). Neveléstörténeti előadások: előadások a nevelés társadalomtörténetéből. Kodolányi János Főiskola–Oktatáskutató Intézet, Székesfehérvár, Budapest.

Nagy, P. T. (2013). Elitszociológia és neveléstörténet-írás. Neveléstudomány. 1. 3. 40-59.

Nagy S. (1976-179). Pedagógiai lexikon. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Sáska, G. (2018). Igény az igazság monopóliumára. A politikai és világnézeti marxizmus-leninizmus a sztálini kor pedagógia tudományában. Pedagógiatörténeti Szemle. 4. 1–2. sz. 1–52.

Tamura, E. (2011). Narrative History and Theory. History of Education Quarterly. 51. 150-157. 10.1111/j.1748-5959.2011.00327.x.

Szerző: Darvay Sarolta (darvay.sarolta7@gmail.com)

Társszerző(k): Dr. Nyitrai Ágnes

Absztrakt címe: A közösségi labor szerepe a kora gyermekkori befogadó természettudományos nevelésben

Kulcsszavak: *közösségi labor, befogadó természettudományos nevelés, bölcsőde, kutatás*

Absztrakt: A minőségi kora gyermekkori nevelés és gondozás olyan kritikus fejlődési időszakot ölel fel, amely meghatározó szerepet játszik a gyermek életében, jövőjében, megalapozza a későbbi iskolai előmenetelét (OECD, 2017, UNICEF, 2019).

A Közösségek a tudományokért projekt ("Communities for Sciences – Towards promoting an inclusive approach in science education", C4S) célja, hogy 6 különböző európai helyszínen, Ausztriában, Belgiumban, Bulgáriában, Magyarországon, Olaszországban és Spanyolországban, a gyermekek és fiatalok számára inkluzív természettudományos tevékenységeket népszerűsítsen, hogy a családok és a környező közösségek közös részvételével, közösségi élő laboratóriumok létrehozásával elősegítse a természettudományos tanulást.

A C4S projekt magyarországi célcsoportja a 0-6 éves korosztály, különös hangsúllyal a 0-3 éves korú gyermekek. A projekt a befogadó természettudományi nevelés megvalósítása során a bölcsődés korú gyermekekre és családjukra fókuszál. Ennek érdekében a projekt során 2022-ben EduLAB 0-6 közösségi labort hoztunk létre Budapest 8. kerületének Mini-Manó Bölcsődéjében. A közösségi labor tevékenységének egyik ismérve, hogy a tudományos igényű és gyakorlati relevanciájú tudásteremtés konkrét helyszínen, konkrét problémákkal és konkrét megoldásokkal foglalkozik (Higgins – Klein, 2011). A szakmai közösség tagjai a kisgyermeknevelők, intézményvezetők, fejlesztőpedagógusok, kutatók, szülők mellett a kerületi önkormányzat képviselői.

A kutatás célja a befogadó természettudományos nevelés előtt álló akadályok azonosítása, az érdekelt felekkel közösen valódi problémamegoldó megoldások keresése és kidolgozása, amelyekből mind a kisgyermekneveléssel foglalkozók, mind az esélyegyenlőségi politika szakértői új ismereteket és ötleteket meríthetnek a veszélyeztetettek társadalmi befogadásának javítása érdekében.

A kutatási kérdéskör feltárására kvantitatív és kvalitatív módszereket egyaránt alkalmaztunk. Az adatfelvétel mintája, az EduLAB 0-6 közösségi labor programjaiban részt vett gyermekek, kisgyermeknevelők és szülők, a pilot ideje alatt azonos volt.

Minden kutatási tevékenységet az EduLAB 0-6 kisgyermeknevelőinek egyetértésével és együttműködésével végeztünk. A részt vevő kisgyermeknevelőktől kérdőív segítségével gyűjtöttük össze a bemeneti és kimeneti adatokat. A családok esetében a részvétel fókuszcsoportok bevonásával történt. A gyermekek esetében a részvétel a megfigyelési adatok gyűjtésére irányult. A megfigyelések során fényképeket és videókat készítettünk. Az összegyűjtött adatokat anonimizáltuk. A SWOT-elemzésben 6 intézményi kisgyermekkori szakember és 2 kutató vett részt. Ez az előadás a SWOT-elemzés eredményeire összpontosít. A kutatás a projektben meghatározott etikai szabályoknak megfelelően zajlott. A kutatási projektet az Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya Kutatási Etikai Bizottsága (CER) hagyta jóvá (187/2021).

A projekt eredményei alapján levonhatjuk azokat a következtetéseket, melyek segíthetnek feltárni a befogadás akadályainak kevésbé látható jellemzőit. Ezen kívül segítenek kiemelni azon tényezők fontosságát, amelyek alkalmazása eredményesebbé teheti az intézmény keretén belüli és az intézményen kívüli természettudományos nevelés megvalósítását.

A leggyakrabban említett programfejlesztési lehetőségek az alábbiak voltak: több szabadtéri tevékenység szervezése a családok számára, együttműködés más intézményekkel és civil szervezetekkel, valamint a program gazdagítása atipikus fejlődésű és sajátos nevelési igényű gyermekek nevelési tapasztalataival. Meg kell újítani a befogadó természettudományos neveléssel kapcsolatos alapképzést a felsőoktatásban, valamint a gyakorló szakemberek, kisgyermeknevelők továbbképzését.

A projekt programjából származó eredmények nem általánosíthatók, de segítenek betekintést nyújtani a befogadó természettudományos nevelés megvalósításának lehetőségeibe. A közösségi labor tevékenységek pozitív hatást gyakoroltak mind a gyermekekre, mind a családokra, mind pedig a kísérleti programban részt vevő szakemberekre.

Hivatkozott irodalom

OECD (2017). Starting Strong 2017: Key OECD Indicators on Early Childhood Education and Care, Starting Strong, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/9789264276116-en

United Nations Children's Fund, A World Ready to Learn: Prioritizing quality early childhood education, UNICEF, New York, April 2019.

Higgins, A., Klein, S. (2011). Introduction to the Living Lab Approach. In: Tan, YH., Björn-Andersen, N., Klein, S., Rukanova, B. (eds) Accelerating Global Supply Chains with IT-Innovation. Springer, Berlin, Heidelberg. https://doi.org/10.1007/978-3-642-15669-4_2

Támogató

Az előadás a "C4S, Communities for Sciences Project towards promoting an inclusive approach in science education" projekt részeként valósul meg, amelyet az Európai Bizottság (GA 872104) finanszíroz a Horizont 2020 „Tudomány a társadalommal és a társadalomért" keretprogram részeként.

Szerző: Deli Zsolt (zsolt.deli@gmail.com)

Absztrakt címe: A sokkoló valóság, avagy a pályakezdő zene-, általános és középiskolai pedagógusok problémái

Kulcsszavak: *pedagóguskézés, kezdő pedagógus, kezdeti problémák, zenetanár, pedagógus gyakornok*

Absztrakt: Semmit sem egyszerű elkezdeni, különösen egy olyan életpályát, amely egy hivatás motorja. Az előadásomban körbejárom a pedagóguspálya kezdeti nehézségeit zenetanári, általános és középiskolai tanári vetületből.

A kezdő pedagógust, azaz a diploma megszerzésétől számított három év alatt, rengeteg hatás éri több olyan területen, amelyre nem terjedt ki addigi képzése (Nagy, 2004). A gyakornoki időszak többek között erre a „zsilipelésre" hivatott. A képzőintézményben az akadémikus tudás a szaktárgyról, elméleti pszichológiai és pedagógiai ismeretek, didaktikai elvek és a szakmódszertani eszköztár kerül átadásra. Az iskolai élet azonban sokkal többről szól. Határidők, formaidőzítések, tananyag beli kérdések, azonnali pedagógiai döntéskényszerek, kommunikációs nehézségek a diákokkal, a szülőkkel, a kollégákkal, a vezetőséggel, egyáltalán a beilleszkedés az iskola, mint rendszer hierarchiájába, adminisztrációs-, dokumentációs kötelezettségek (J. Szivák – Péter, 2022). Amikor a pályakezdő kolléga belecsöppen az iskola közegébe, a másik oldalra, ahol eddig élt, mint pedagógus, rászakad a valóság, melyet Veenman 1984-ben reality shock-ként fogalmazott meg (Falus, 2004). Felállított egy tizenötös rangsort, amelyet empirikus kutatására alapozott. Ezek az osztálytermi fegyelem, a tanulók motiválása, a differenciálás, értékelés, szülőkkel való kapcsolat, tanulásszervezés, tananyag problémák, tanulók egyéni problémái. Későbbi kutatók ehhez a rangsorhoz hozzátettek elemeket, mint módszertani felkészületlenség, beilleszkedési nehézségek. 2020-ban modell is született Aarts és munkatársai által, akik különböző kontextusok szerinti csoportokba rendezték a problémákat, mint egyén, kapcsolat diákokkal, tanóra, kapcsolat kollégákkal, vezetéssel, iskolai szervezet, közösség. Veenman óta a kezdő pedagógusok problémái ugyan úgy megvannak. Halford például a tanári pályát olyan szakmának nevezi, amely megeszi a fiataljait (J. Szivák Péter, 2022).

Több, mint huszonöt év zenetanári tapasztalattal a közoktatásban a hátam mögött, illetve mentortanári működésem élményeivel kézenfekvő volt, hogy először saját szakterületemet járom körbe. Az indíttatást egy 2018-ban elvégzett kvantitatív kutatásom adta, amely a zenetanárok egészségi állapotával foglalkozott. Az adatok elemzéséből ijesztő arányok derültek ki a pálya első tíz éve alatt, az egészség alakulása, a kiégés, a pályaelhagyási kedv tekintetében. Később kiterjesztettem vizsgálódásaim az összes közoktatási terület pedagógusaira. A második kutatásomban kvalitatív módszerekkel kerestem az okokat. A gyakornok-pályakezdő kollégákkal folytatott interjúkban világosan kirajzolódnak azok a területek, melyeket Veenman megfogalmazott negyven évvel ezelőtt.

Eddigi vizsgálódásaimból kiderült, hogy a zenetanári lét olyan speciális pedagógiai terület, ahol a pályakezdési problémák gyorsabban és felnagyítva jelentkeznek. Az előadásomban arról az aspektusról is szót ejtek, hogy miért érdemes ebből az irányból tekinteni a problématérképre.

A készülő disszertációmban rendszerszintű megoldásokat keresek ezeknek a problémáknak a kezelésére, csillapítására, reményeim szerint megelőzésére.

Irodalom

Falus, I. (2004). A pedagógussá válás folyamata. Pedagógusképzés, 3.

Nagy M. (2004). Pályakezdés, mint a pedagógusképzés középső fázisa. Educatio, 2004/3. szám, Pedagógusképzés, 375–390.

Szivák, J., Péter, P. (2022). A kezdő pedagógus. In I. Falus (Szerk.), A didaktika kézikönyve. Akadémia Kiadó.

Szerző: Demeter-Karászi Zsuzsanna (demeter-karaszi.zsuzsanna@arts.unideb.hu)

Társszerző(k): Pusztai Gabriella, Pallay Katalin

Absztrakt címe: Felsőoktatási intézmények kultúrája oktatói percepciók tükrében

Kulcsszavak: *felsőoktatás, intézményi kultúra, oktatói perspektíva, kvalitatív kutatás*

Absztrakt: Közép- és Kelet Európában a felsőoktatás jelentős átalakuláson megy keresztül. Az elmúlt évtizedek alatt lezajló legfontosabb változások, az expanzió, a nemzetköziesedés, a hallgatókért folyó versengés mellett a nem állami –magán, egyházi és alapítványi– intézmények aránynövekedése az egyik legkiemelkedőbb átalakulásként tartható számon. A felsőoktatási intézményi szférában bekövetkezett változásokkal foglalkozó kutatások ritkán koncentrálnak az intézményi életvilágokra és a szervezeti kultúrára, ám feltevéseink szerint az intézményi kultúra tényezői jelentősen meghatározzák az átalakuláson keresztülment intézmények kihívásokra adott válaszadó képességét. Ezen feltételezésből kiindulva, kérdésként merül fel, hogy hogyan reagálnak az egyes intézmények a felsőoktatásban bekövetkezett változásokra, továbbá, hogy ez hogyan tükröződik az intézményi kultúrában, valamint, hogy az intézményi kultúrát alkotó egyének egy csoportja, az oktatók, ezt hogyan interpretálja.

Kérdéseink megválaszolása érdekében kutatásunkat egy olyan felsőoktatási régióban végeztük, ahol megtalálható felsőoktatási intézményi paletta teljes kínálata, a nemzetközi beiskolázású, többkarú, több fős nagyintézménytől kezdtve, a kisebb, kevesebb hallgatószámot befogadó intézményig, melyek alig nagyobbak egy középiskolánál, s melyek ebben a peremhelyzetű régióban önálló funkciót töltenek be. A változatos méretű és funkciójú intézmények oktatóinak vizsgálata során fontos kérdés volt, hogy az oktatók és az intézmények homogén vonásokat mutatnak fel, vagy inkább különböznek egymástól, ugyanis feltételezésünk szerint a felsőoktatási intézmények oktatóin eltérő nyomot hagy az intézményük kultúrája.Kutatási kérdéseink megválaszolása érdekében kvalitatív kutatást végeztünk, ennek keretén belül pedig 41 felsőoktatási oktatóval készítettünk fókuszcsoportos interjúkat.

Kutatásunk során rámutattunk arra, hogy annak ellenére, hogy a vizsgált intézmények lényegében azonos társadalmi és szakpolitikai kihívásokkal szembesülnek, nagyon eltérő intézményi kultúrát voltak képesek kialakítani. Ezen eltérő intézményi kultúra felismerése a plurális, globalizált társadalomban feltételezhető, hogy az egyes intézmények eredményességéhez vezethet, ugyanis a sokszínű hallgatói igények kielégítésére különféle jegyekkel leírható és különböző szerepeket betöltő intézményi közeg lesz csak feltételezhetően képes.

Szerző: Demeter-Karászi Zsuzsanna (demeter-karaszi.zsuzsanna@arts.unideb.hu)

Társszerző(k): Pusztai Gabriella

Absztrakt címe: Az intézményi kultúra, mint a vallásos szellemiség csatornája a felsőoktatásban

Kulcsszavak: *intézményi kultúra, felekezeti felsőoktatás, szektorközi összehasonlítás*

Absztrakt: Világszerte számos vallási kötődésű felsőoktatási intézményt létesítenek és tartanak fent a különböző vallási közösségek. Ezen intézmények a felsőoktatási intézményrendszerben működve, formálisan és/vagy informálisan vállalt küldetésükben vallásos jegyeket hordoznak.

A nemzetközi kutatások szerint a vallási kötődésű felsőoktatásnak a 21. században sokkal karakteresebb sajátosságai jelenhetnek meg, mint korábban, ugyanis a hallgatókért folyó egyre növekvő verseny során a felekezeti szektor válaszadásra kényszerül: uniformizálódik vagy egyéni profilt jelenít meg. Ezen válaszadási kényszernek köszönhetően a felekezeti szektor rétegzettsége igen sokszínű, s noha a vallási kötődésű felsőoktatás szinte mindenhol jelen van a globális térben, az egyes földrajzi és területi-társadalmi, valamint kulturális szegmensekben alapvetően eltérő funkciót töltenek be. A felekezeti szektor sokszínűsége több ponton is megragadható, a legjobban mégis az intézményi kultúrában érhető tetten, ugyanis a sokszínűség, valamint az eltérő funkciók hangsúlyozására az intézményi kultúra csatornáit használják fel az intézmények. Kérdésként merülhet fel tehát, hogy amennyiben a kihívásokra adott válasz következtében valóban érzékelhető egy sajátos intézményi kultúra a felekezeti intézményekben, úgy a globalizált, plurális, posztkeresztény korszakban mennyire lehetnek vonzó alternatívái a vizsgált intézmények a nem felekezeti szektor felsőoktatási intézményeinek, valamint, hogy a folyamatosan szűkülő felsőoktatási jelentkezők különböző csoportjai milyen intézményi kultúrára nyitottak leginkább.

Kutatásunkban két ország, egy-egy határmenti régiójának felsőoktatási intézményeit vizsgálva végeztünk szektorközi összehasonlítást. Kutatásunk alapját a SRAPHE 2019 (Students in Religious Affiliated and Public Higher Education) adatbázis képezte, mely összesen 922 főt számlál. Feltételeztük, hogy az intézményi kultúra hallgatói dimenzióit vizsgálva eltérések tapasztalhatóak a szektorok között, ezáltal egy sajátos intézményi kultúra mutatható ki az egyes szektorokban. A hallgatói szinten érzékelt intézményi kultúra dimenzióiként a rekrutációt, a tanulási jellemzőket, valamint az intézményen belüli kapcsolati integrációt azonosítottuk.

Eredményeink alapján kijelenthetjük, hogy a felekezeti felsőoktatási intézmények sajátos funkciója és intézményi kultúrája rajzolódott ki kutatásunk során. Ezeknek az intézményeknek a hallgatókra gyakorolt hatása már az hallgatói szocializáció anticipációs szakaszában megragadható, majd a hallgatók tanulmányi és eredményességi konstrukcióiban is több ponton tetten érhető.

Szerző: Dorogi Alexandra (dorogi.alexandra@gmail.com)

Absztrakt címe: A szakképzésben tanulók rekrutációjának és eredményességének vizsgálata. Szakmacsoportonkénti különbségek

Kulcsszavak: *szakképzés, szakmacsoportonkénti összehasonlítás, rekrutáció, eredményesség, Országos kompetenciamérés*

Absztrakt: A szakképzéssel kapcsolatos nemzetközi és hazai kutatások nem tesznek különbséget az eltérő szakmákat tanuló diákok eredményei és rekrutációja között, valamint a középfokú oktatásban együtt vizsgálják szakképzés két ágát (érettségit adó és érettségit nem adó képzési típus), pedig tudjuk, hogy ezen két képzési típusba jelentkezők szociokulturális háttere elmarad a felsőfokú tanulmányokra felkészítő általános gimnáziumi képzéstől (Müller–Shavit 1998; Bacher 2003; Schlögl–Lachmayr 2005; Fónai–Hajdú–Estók 2007; Powell–Solga 2011; Tomasz 2012). Elemzésünkhöz az Országos kompetenciamérés (OKM) 2019. évi 10. és a 2017. évi 8. évfolyam tanulói, telephelyi és intézményi adatbázisait használtuk fel, közel 16.000 diák adatait elemeztük. Kutatásunkban külön vizsgáljuk az érettségit adó és az érettségit nem adó képzési típusokat. Az OKM-ben összesen 40 ágazat van (egy ágazatba hasonló szakmák tartoznak), amelyből 5 került kiválasztásra (gépészet, villamosipar és elektronika, építőipar, kereskedelem, vendéglátóipar), azok, amelyek esetében mindkét képzési típusban 500 fő feletti az elemszám. A mintát először leíró statisztikai módszerekkel mutatjuk be, ahol ANOVA és kereszttábla elemzéseket végeztünk, végül lineáris regresszióval vizsgáltuk meg az eredményesség és a családiháttér-index kapcsolatát. Az eredményességi mutatókat tanulmányi és nem tanulmányi csoportba soroltuk, valamint egyéni és aggregált telephelyi szinten is megvizsgáltuk szakmacsoportonként. A kutatási kérdésünkre, hogy milyen és mekkora különbség van a szakmacsoportok között a tanulók rekrutációját és eredményességét illetően, két hipotézist állítottunk fel a szakirodalom alapján. Az első hipotézisünk, hogy minden szakmacsoport esetében az érettségit adó képzésben tanulók társadalmi háttere (szülők végzettsége, relatív anyagi helyzet, saját családdal élők száma, egy háztartásban élők száma) magasabb, mint az érettségit nem adó képzési típusban tanulóknál (Müller–Shavit 1998; Bacher 2003; Schlögl–Lachmayr 2005; Fónai–Hajdú–Estók 2007; Powell–Solga 2011; Tomasz 2012), igazolást nyert. Ugyanis az érettségit nem adó képzésben tanulók szüleinek alacsonyabb a végzettsége és több a nem saját családban élők száma, mint az érettségit adó képzési típusban tanulóknál. A második hipotézist az elsőre építettük, miszerint ahol alacsonyabb a diákok társadalmi háttere, ott alacsonyabb lesz a tanulmányi és a nem tanulmányi eredményesség (Chen et al. 2019; Niehues–Kisbu-Sakarya–Selçuk 2019; Hossain 2021; Pitsia 2022); ez részben igazolódott be. Elmondható, hogy összességében az érettségit nem adó képzésben alacsonyabbak a Beta értékek, vagyis ebben a képzési típusban az iskolák többet tehetnek a tanuló eredményességéért, mint a családi hátteret befolyásoló tényezők javítása, mint például az otthoni könyvek és számítógép számának növelése, illetve a szülők végzettségének emelkedése. Kivételt képez a pontszámkülönbség a Beta értékeket tekintve, valamint a tanulói összetétel index majdnem minden szakmacsoport tekintetében, vagyis itt az iskolának nagyobb szerepe van abban, hogy a tanuló jobb eredményt érjen el az OKM-ben. A kutatásunk újdonságértéke a szakmacsoportos összehasonlítás. Különbségek vannak az eredményeink között és fontos a képzési típusokat külön vizsgálni, hiszen a szakképzésben tanulók társadalmi háttere, rekrutációja és kimeneti végzettsége is eltér, ami befolyásolja az aspirációjukat és az eredményességüket is. Kirajzolódott, hogy az érettségit adó képzésnél az építőipari szakmacsoport mondható a legeredményesebbnek, míg az érettségit nem adó képzésnél ők a leggyengébbek egyéni és aggregált telephelyi szinten is. Ugyanakkor az is elmondható, hogy telephelyi szinten az intézmények a vizsgált indexek (tanulói összetétel index, tanulási nehézséggel küzdők indexe, fegyelemindex, motivációs index) tekintetében homogénebbnek nevezhetőek, és gyakoribbnak érzékelik az intézmények a problémákat.

Szerző: Dr Hanák Zsuzsanna (hanak.zsuzsanna@uni-eszterhazy.hu)

Társszerző(k): Dr. Mező Ferenc

Absztrakt címe: Kezdő lépések a tudományos karrier felé

Kulcsszavak: *pályaorientáció; STEM-tárgyak; tehetség*

Absztrakt: Ginsberg az 1950-es években irreverzibilis, egyszeri eseményként fogalmazta meg az iskolai pályaválasztási döntést. Super az 1960-as években már összekapcsolta a munkavilágában betöltött szerepet és a személy által, a saját életútja során betöltött szerepeit, így adva alapot az életpályaszemlélet kidolgozásához. Szilágyi 1996-ban döntések sorozatának írta le a pályafutás-elméletét. Lester 2000-ben az életpályaépítést egy olyan folyamatnak tekintette, amely során az egyén információkat, tapasztalatokat és tudást gyűjt önmagáról és a világról annak érdekében, hogy hatékonyan építhesse fel saját életpályáját. Szerinte az életpályaépítés tanulható és tanítható folyamat. Borbély és munkatársai szerint a pályaorientációt komplex pedagógiai folyamatként kell kezelni (Borbély, Gyöngyösi, Juhász 2013).

Az iskolai pályaorientáció során, - véleményünk szerint-, kiemelt figyelmet érdemelnek a hátrányos helyzetű, tehetséges tanulók. A bemutatásra kerülő projektünk témája a STEM-tárgyak és e tárgyakhoz köthető tudományágak, szakmák népszerűsítése a 7-12. évfolyamos, elsősorban hátrányos helyzetű településeken élő, tehetséges tanulók körében. Témaválasztásunkat indokolja, hogy komplex, a 7-12. évfolyamon alap- és középfokú oktatásban illetve szakképzés keretében tanulmányokat folytató, tehetséges tanulók, kiemelten lányok körében megvalósuló pályaorientációs tehetséggondozó program ritka, pedig ennek várható eredménye, hogy növekedik a műszaki, természettudományi, matematikai és informatikai területeken felsőfokú tanulmányokat folytatók aránya, ami kívánatos napjainkban.

Kutatási kérdésünk, hogy a kialakított foglalkozássorozat eredményei nyomán a tanulók attitűdje a sajátélmények megszerzésén keresztül pozitív irányba mozdulnak-e a természettudományi, matematikai, informatikai és mérnöktudományi tanulmányok, kutatások terén, továbbá, hogy a tanulók énképébe a STEM tárgyakban való tehetség élményének megélésén keresztül látunk-e pozitív változást.

A programba 126 fő tanulót vontunk be. Kutatási módszerek közül az „OTISZ-I teszt”-et választottuk a tanulási képességekhez kapcsolódó mentális képességek vizsgálatára, a „Szokatlan használat teszt”-et a kreativitás mérésére, valamint a „Tanulás iránti attitűd” kérdőívet. A foglalkozássorozat lényegi céljai és tartalma a következő:

A tanulók énképének, önismeretének pszichológiai feltérképezése és fejlesztése (különös tekintettel a STEM tárgyak vonatkozásában), ennek célja, hogy a tanulók énképbe beépüljön, hogy a STEM tárgyak terén képesek eredményeket elérni, ilyen irányba továbbtanulni.

A STEM tárgyak tanulását hatékonyabbá tevő, produktív tanulási módszerek átadása, melynek célja a STEM tárgyak tanulásának segítése, közvetve a tanulási motiváció felkeltése, fenntartása.

A STEM tárgyak tanulásán túlmutató, STEM kutatásra felkészítő kutatásmódszertani fejlesztés, melynek célja a STEM kutatóvá nevelés megalapozása.

Kutatási méréseinket JASP statisztikai program segítségével elemezzük. Az eredmények biztatók, az egész program részletes bemutatására és a mérések eredményeinek prezentálására a konferencián kerül sor.

Projektünk elméleti és gyakorlati jelentősége- reményeink szerint- a köznevelésben jól használható, tudományos, kutatási alapokon álló pályaorientációs program, elsősorban

hátrányos településen élő, tehetséges tanulók számára, a STEM-tárgyak és e tárgyakhoz köthető tudományágak, szakmák népszerűsítése érdekében.

Irodalom:

Borbély-Pecze Tibor Bors - Gyöngyösi Katalin - Juhász Ágnes (2013a): Az életút-támogató pályaorientáció a köznevelésben (1. rész). Új Pedagógiai Szemle 5-6. 32-50.

Borbély-Pecze Tibor Bors - Gyöngyösi Katalin, - Juhász Ágnes (2013b): Az életút-támogató pályaorientáció a köznevelésben (2. rész) Új Pedagógiai Szemle 7-8. 32-48.

Csépe Valéria – Győri Miklós – Ragó Anett (szerk.) 2008. Általános pszichológia 3. Nyelv, tudat, gondolkodás. Osiris kiadó, Budapest. Guilford (1966, 1967; idézi V. Csépe, M. Győri A. Ragó (szerk.), 2008, 464. o.)

Hanák, Zsuzsanna (2023): A „Kezdő lépések a tudományos pálya felé" tehetséggondozó program néhány módszertani vonatkozása. LÉLEKTAN ÉS HADVISELÉS 5:2 pp.69-75.,7 p.

Lester, N. J.: Key Challenges and Developments in Career Information and Counselling. In: Careers Guidance and Counselling. Theory and Practise for the 21th Century. Edited by Mária Sallay. Budapest, 2000.

Mező, Ferenc (2023): Kezdő lépések a tudományos karrier felé – interjú Dr. habil. Hanák, Zsuzsannával. OxIPO – interdiszciplináris tudományos folyóirat, 2023/4. 91-94. DOI 10.35405/OXIPO.2023.4.91

Super, Donald E.(1984b): Önmegvalósítás munkában és szabadidőben. In: Ritoókné és Gillemontné (szerk.): Pályalélektan szöveggyűjtemény. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 69-85.

Szilágyi K. (1996): A tanácsadó tanár módszertani lehetőségei az iskolában. EKTF, Eger

Tóth László (2004): Pszichológiai vizsgálati módszerek a tanulók megismeréséhez. Pedellus Tankönyvkiadó 52-53.o.

Szerző: Dr Racsko Réka (racsko.reka@uni-eszterhazy.hu)

Társszerző(k): Dr. Antal Péter

Absztrakt címe: Mesterséges Intelligencia az oktatásban: módszertani innováció vagy út a digitális demencia felé?

Kulcsszavak: *mesterséges intelligencia, oktatás, PRISMA-protokoll*

Absztrakt: A 2023-as év a ChatGPT éve volt. Ugyan a gépi értelem „barátságos" irányának biztosítása az első imperatívusz, amit szükségesnek tartunk beépíteni az MI rendszerekbe (Goertzel és Pitt 2014), de túl az első lelkesedésen, számos jogi, erkölcsi, etikai és egy év távlatából, oktatásmódszertani kérdés (Chan és mtsai, 2023, Dayal és mtsai, 2023) merülnek fel az új technológia használatával kapcsolatban.

Az ma még viták és találgatások tárgyát képezi, hogy az MI milyen módon, és keretek között épül be az oktatási folyamatokba (Liang, 2020; Linderoth, Hultén és ;Stenliden, 2024), hogyan tudjuk valóban hasznossá és minden szinten kezelhetővé tenni (Holmes és Tuomi, 2022)

Az előrejelzések már azt mutatják, hogy az oktatás fontos szereplőjévé, az oktatók hasznos „társává" válik (Niewint és Gori, 2023) a mesterséges intelligencia (MI), az adminisztratív feladatok automatizálásától kezdve (Dayal, 2023), az intelligens oktatórendszerek biztosításáig, amelyek személyre szabott tanulási utakat és azonnali visszajelzést kínálnak a tanulóknak.

A motiváció fenntartása, az új generációk igényeinek kiszolgálása (Slavov, Yotovska és Asenova, 2023) az élményalapú oktatás fontos eszközei az új típusú tanulási élményeket biztosító virtuális (VR)-, és kiterjesztett valóság (AR) alkalmazások, amelyek segíthetik a tanulókat a digitális térben (Alam 2023; Gao és Srinivasan, 2023).

Egy másik fontos kérdés, hogy ha mindenben rábízzuk magunkat a technológiára, hogy helyettünk dolgozzon, tervezzen, gondolkozzon, nem fog-e még nagyobb mértékben nőni a digitális demencia veszélye a mai és a következő generációk körében?

Kutatási stratégiánk deduktív, amely során szakirodalmi források másodelemzését végeztük el, amelyhez a PRISMA-protokollt, azaz a szisztematikus szakirodalmi áttekintés leegyszerűsített, neveléstudományi területen releváns elemeit alkalmaztuk.

Munkánk során az alábbi kérdésekre keressük a válaszokat:

Hogyan támogatja az MI az új típusú tanulási környezetek kialakítását?

Milyen pedagógiai tevékenységek során alkalmazzák az MI megoldásait?

Milyen oktatási szinteken jellemzőek a kapcsolódó kísérletek?

Milyen értékelési stratégiákat használhatunk pedagógusként az MI által létrehozott tanulói tartalmak kapcsán?

A jelenleg rendelkezésünkre álló kutatások alapján módszertani szempontból milyen MI megoldásokat alkalmazzunk, hogy a szociokonstruktivista szemléletet támogató tanulói produkciók születhessenek?

Milyen rendezési elv szerint fogadjuk el az MI által oktatási célra generált tartalmakat?

Milyen rendezési elv szerint fogadjuk el az MI által generált tartalmakat?

Milyen kapcsolódó területekkel foglalkoznak az MI-vel kapcsolatos kutatások (pszichológia)?

Alam, A. (2023). Intelligence unleashed: An argument for AI-enabled learning ecologies with real world examples of today and a peek into the future. In AIP Conference Proceedings (Vol. 2717, No. 1). AIP Publishing.

Chan, H. A., Chan, L., Hodgson, P., Tam, H., Cheung, W., Tsang, K. (2023). A Design of Artificial Intelligence Education. In 2023 IEEE International Conference on Teaching, Assessment and Learning for Engineering (TALE) (pp. 1-8). IEEE.

Dayal, G., Verma, P., Sehgal, S. (2024). A Comprehensive Review on the Integration of Artificial Intelligence in the Field of Education. Leveraging AI and Emotional Intelligence in Contemporary Business Organizations, 331-349.

Gao, Z., Srinivasan, S. (2023). Work-in-Progress: Immersive and Diversified Artificial Intelligence Education. In Interactive Mobile Communication, Technologies and Learning (pp. 254-259). Cham: Springer Nature Switzerland.

Goertzel, Ben Pitt, Joel (2014): "Nine Ways to Bias Open-Source Artificial General Intelligence Toward Friendliness", in: Russel Blackford and Damien Broderick (eds.), Intelligence Unbound: The Future of Uploaded and Machine Minds, Wiley Blackwell, Malden-Oxford, 2014, pp. 90–101.

Holmes, W., Tuomi, I. (2022). State of the art and practice in AI in education. European Journal of Education, 57(4), 542-570.

Liang, W. (2020, June). Development trend and thinking of artificial intelligence in education. In 2020 International Wireless Communications and Mobile Computing (IWCMC) (pp. 886-890). IEEE.

Linderoth, C., Hultén, M., Stenliden, L. (2024). Competing visions of artificial intelligence in education—A heuristic analysis on sociotechnical imaginaries and problematizations in policy guidelines. Policy Futures in Education, 14782103241228900.

Niewint-Gori, J. (2023). A snapshot of the evolving landscape of artificial intelligence in education. In 3rd CINI National Conference on Artificial Intelligence (ITAL-IA 2023), in Pisa, Italy.

Slavov, V., Yotovska, K., Asenova, A. (2023). Research on the Attitudes of High School Students for the Application of Artificial Intelligence in Education. International Association for Development of the Information Society.

A mesterséges intelligencia és a közösségi média oktatási narratívumai szimpózium. Szimpózium vezető: Szűts Zoltán

Szerző: dr Rigóczki Csaba (csaba.rigoczki@gmail.com)

Társszerző(k): Rigóczki Gergely

Absztrakt címe: Tantárgypedagógiai párhuzamok - a közoktatás frontvonalából nézve

Kulcsszavak: *Kerettanterv, természettudomány, tantárgy-integráció*

Absztrakt: A pedagógus munkaközösségek számára az edukációs keretek adottak, a tanároknak ezen kereteken belül kell a leghatékonyabban gyakorolni mesterségüket. Elsősorban gondolok itt a jogszabályi háttérre, de a szociális környezet, az iskolai infrastruktúra, a tágan értelmezett társadalmi folyamatok (pl. internet, AI, álhírek tömege) is ide tartoznak. Az edukációs környezet nem megváltoztatható, de feltételezésünk tapasztalataink és kutatásunk szerint így is lehet javítani a nevelő-oktató munka hatékonyságán. Másképp fogalmazva a tantestületeken belül a tantárgykoncentráció terén vannak kihasználatlan erőforrások. A természettudományos területet kutatjuk, de a humán munkaközösségekben is hasonló helyzet.

A kutatásunk hipotézise

(1) a természettudományok oktatásában 5-10. évfolyamon sok a horizontális (tantárgyak közötti) párhuzam

(2) a természettudományok oktatásában 5-10. évfolyamon sok a vertikális (pl. 5. 7. 9. évfolyamon) párhuzam.

A kutatás módszertana

(1) Dokumentumelemzés: A Nemzeti Alaptantervhez kerettantervek, a kerettantervekhez ajánlott tankönyvsorozat, azokhoz pedig tanmenetjavaslatok készültek, mindennek végén pedig ott van az érettségi, mint kimeneti követelmény (ezres oldalszámról van szó). Ezen dokumentumok koherenciáját vizsgálva kutatjuk

- a tantárgyak közötti párhuzamokat és ellentéteket,

- az évfolyamok közötti párhuzamokat, és koherenciát.

Konkrét példával szemléltetve mindezt: Az Oparin feltételezését továbbgondoló Urey-Miller kísérletet ötször ,tanulják a gyermekek különböző évfolyamokon, különböző tantárgyakból, a zónaidőt, táplálkozási piramist ugyancsak ötször. Ezeket az tantárgyi egységeket, moduloknak nevezzük, és ezeknek a moduloknak a koherenciáját kutatjuk.

A vertikális tantárgypedagógiai párhuzamok didaktikai háttere az, hogy ugyanazt az ismeretet ismételjük 5. 7. 9. évfolyamon a korosztályi sajátosságnak megfelelőn egyre mélyebb szinten. Vizuálisan ábrázolva, a tantárgyak elképzelhetők, mint csigalépcsők, amelynek a tantárgymodulok a lépcsőfokai. Ezért tehát a modulok mélysége is figyelmet érdemel.

(2) Modultérkép: A dokumentumelemzés során a tudásmodulok kapcsolatrendszerét kell megvizsgálni. (a) Mely más modulokra hivatkoznak, és nincs-e ellentmondás abban, amit a különböző tantárgyak tanítanak ugyan arról a jelenségről; (b) másik tantárgyból tanulták-e az adott modul hátterét (pl. matematika - diagram vs. termézetismeret ;

A természettudományos órákat összeadva 1152 tanóra jön ki, de nem feledhetjük, hogy ennek minimum 10 %-a elmarad (tanítás nélküli és rövidített munkanap, nemzeti ünnep, sportnap, pályaorientáció, kirándulás, fogászat, osztálykirándulás, koncert, színház, múzeum, témahét ,Mikulás stb.). A heti egy órás tantárgyak esetében nem ritka, hogy a gyermek és tanára egy hónapig sem találkoznak tanórán. A témazáró dolgozatot miként lehet realizálni az aktuális órakeretek között. Logikusan következik a kérdés, hogy ennyi tanóra a természetismeret műveltség megtanítására sok vagy kevés? Az aktuális tantárgyfelosztásban van-e ennyi időnk?

Másképp fogalmazva van-e ennyi lépcsőfokunk? A párhuzamok csökkentése az iskolai munkaközösségen belül vezethet-e hatékonyabb tanító-nevelő munkához az első mondatokban említett edukációs környezetben? Célunk ezeknek a kérdéseknek megválaszolása, és ez kutatásunk elméleti-gyakorlati jelentősége.

A kutatás előzménye a HERA szakosztály 2024 január 12-i vitanapján bemutatott előadás, továbbá dr. Rigóczki Csaba 20 évet meghaladó tanítási és Rigóczki Gergely közel ilyen hosszú tanulási tapasztalata (ld. "frontvonal"). A szakirodalom a témából adódóan szerteágazó, részben didaktikai, részben természettudományos. Ezek felsorolására itt nincs mód, ám az alap maga az elemzésre kerülő dokumentumsorozat.

Szerző: Dr Zábrátzky Éva (zabratzky@gmail.com)

Absztrakt címe: Innovatív oktatási lehetőségek a múzeumban - VR alkalmazások használata a nemzetközi és hazai múzeumi gyakorlatban

Kulcsszavak: *virtuális valóság, múzeumi oktatás, irodalmi áttekintés, Metaverzum*

Absztrakt: A múzeumok az oktatás olyan színterei, ahol az elmúlt évtizedekben a digitális technológiák számos új lehetőséget hoztak az ismeretek közvetítésére. A Virtuális Valóság (VR) alkalmazások használatával olyan magával ragadó élményt kínálnak az egyes intézmények, ami lehetővé teszi a felhasználók számára, hogy jelen legyenek olyan helyszíneken, ami a valóságban nem lehetséges, és akár interakcióba kerüljenek a virtuálisan megjelenített tartalmakkal. A hordozható, egyre kényelmesebb eszközök megjelenésével a technika használata ma már többek számára elérhető, számos intézmény, iskola is rendelkezik VR felszereléssel, de akár egy utazó kiállításként is könnyen megoldható a virtuális valóság eljuttatása a célcsoport számára.

A VR technológiának több alkalmazási területe ismert a hazai és nemzetközi gyakorlatban:

- A VR alkalmazások sok esetben a múzeumi kiállításokhoz kapcsolódva teremtenek egy virtuális teret, amelyen keresztül a felhasználó olyan maradandó élményt szerez, amely az ismereteit is elmélyíti az adott témában. Ez történhet a kiállítási térbe építve, vagy egy VR szoba létrehozásával. A Magyarországon megvalósult projektek közül kiemelkedő a Magyar Nemzeti Múzeum által egy nemzetközi projekt keretében fejlesztett VR program, amely a régészeti lelőhelyek rekonstruálását tűzte ki célul, A múlt varázsa- Virtuális utazás elveszett tájakon címmel.

- A szakirodalom szerint jelentős azoknak az online megvalósuló oktatási programoknak a száma, melyek valós terek virtuális megjelenítéséből vagy az örökségi helyszínek rekonstruálásából indulnak ki. A Google Arts Culture platformon 26 örökségi helyszínt járhatunk be, de számos olyan múzeum létezik, amely a belső tereit saját honlapján is hozzáférhetővé teszi. (British Museum, Dali Museum…)

- Digitális múzeumokon keresztül szabadon elérhető 3D tartalmak, melyek osztálytermekben, tananyaghoz illeszthetően jól hasznosíthatók. Az Egyesült Királyságban államilag támogatott platformot hoztak létre a múzeumok számára, ahol a 3D tartalmaikat megoszthatják a felhasználók számára.

- Múzeumok a Metavezumban. A Metaverse tereiben készülő kiállítások, bemutatók a gamerek jelentős számú csoportját szólítja meg. (British Museum, Met…)

Az online közzétett virtuális valóság tartalmak előnye, hogy széles hozzáférést biztosít, a mozgásukban akadályozott felhasználók számára is.

Előadásomban a szakirodalomban fellelhető megoldások bemutatására vállalkozom, a kölönböző VR programokban rejlő lehetőségeket elemzem, illetve kitérek ezek előnyeire, hátrányaira, a továbblépés lehetőségeire.

Irodalom

Al-Ansi, A., Jaboob, M., at al. 2023 Analyzing augmented reality (AR) and virtual reality (VR) recent development in education. Social Sciences Humanities Open. v8.i1. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2590291123001377

Bálint Zsuzsanna 2023 A virtuális múzeumok szerepe a néprajzoktatásban. Studia Folkloristica et Ethnographica 88. Debreceni Egyetem. Néprajzi Tanszék. 249- 265.

Berényi Mariann 2023 Virtuális kiállítás vagy online galéria? Egy definícióra kész múzeumi műfaj. Studia Folkloristica et Ethnographica 88. Debreceni Egyetem. Néprajzi Tanszék. 99-118.

Kuttner Ádám 2022 AR és VR technológia oktatási felhasználási lehetőségei a kiállítási kommunikációban. In: Iskolakultúra. 32. évf. 2. sz. 83-91.

Lee, H., Jung, T.H., Dieck, M.Claudia at all 2020 Experiencing immersive virtual reality in museums. InformationManagement. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0378720618310280

Pei,X., Fu,Sz., Jiang, T., 2023 An empirical study on user experience evaluation of VR interface in digital museums. Data and Information Management. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2543925123000311

Ritcardson, J 2024 Virtual Reality Is A Big Trend In Museums, But What Are The Best Examples Of Museums Using VR? https://www.museumnext.com/article/how-museums-are-using-virtual-reality/ (Letöltve: 2024. 04. 12.)

Ruttkay Zsófia 2019 Digitális eszközök használata a múzeumban. Mit kezdjünk a mobilunkkal? Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ. Szentendre

YiFei L. Othman M.K., 2024 Investigating the behavioural intentions of museum visitors towards VR: A systematic literature review, Computers in Human Behavior. doi: https://doi.org/10.1016/j.chb.2024.108167

Zhou, Y., Chen, J., Wang, M. 2022 A meta-analytic review on incorporating virtual and augmented reality in museum learning. Educational Research Review, 36 100454. https://doi.org/10.1016/j.edurev.2022.100454

Szerző: Dr. Batár Levente (batarlevente@gmail.com)

Absztrakt címe: Lehetőségek a tanulási motiváció növelésére

Kulcsszavak: *tanulási motiváció, motiváció növelése, tanulás, célok, pedagógus*

Absztrakt: A motivációnak terjedelmes szakirodalma van. Az 1930-as években vált ketté a tanulás és a motiváció vizsgálata, ettől kezdve jelentek meg kutatások a motiváció témakörében, kezdetben C. L. Hull, K. W. Spence és E. C. Tolman tollából. Bár a hangsúlyok változtak, az oktatási pszichológusok azóta is töretlenül kutatják, hogyan lehet rávenni az embereket a (tanórai és a tanórán kívüli) tanulásra.

Az általános és középiskolai diákok, akik számára elsősorban a poszter készült, nem szoktak szakirodalmat olvasni, nem is várható el tőlük annak áttekintése. Azonban arra mindenképpen szükségük van, hogy tisztában legyenek azzal, mik azok a tényezők, amelyek növel(het)ik a tanulási motivációt.

Ugyanígy a pedagógusok számukra is hasznos a poszter tartalmának megismerése, mert bár ők rendelkeznek benyomásokkal és tapasztalatokkal a motiváció témakörében, a téma egy rövid összefoglalása előnyös lehet számukra is, akár át is gondolhatják, felül is vizsgálhatják mindennapi gyakorlatukat. Éppen azért érdemes ezt megtenni, mert pedagógusként én magam is tudom, hogy nincs egyetlen olyan motiváló eszköz sem, amely használata minden körülmény között és korosztály esetében hatékonynak bizonyulna.

A poszter elkészítésével és bemutatásával kézzelfoghatóvá kívánom tenni azokat a különböző (hivatkozott irodalomból származó) módszereket, amelyek alkalmazása hatással van/lehet a motiváció növekedésére. Továbbá a tanulási motiváció fontosságára és összetettségére szeretném felhívni a figyelmet.

Az ismertetésekben mind a pedagógusok, mind a tanulók felelőssége és lehetőségei is megjelennek. A motivációk közül a belső motiváció növelése esetében a tanulók, a külső motiváció növelése esetében a pedagógusok állnak a középpontban.

A poszter egyrészt szemléletes, másrészt figyelemfelkeltő. Azon a kép és a néhány kulcsszó mellett QR-kódok jelennek meg. Utóbbiakra rákattintva, eszközünkön jelennek meg a rövid és lényegre törő szövegek és a felhasznált források. Így a bemutatott tartalmak lementhetők, újra betölthetők, könnyen megoszthatók másokkal is.

Hivatkozott irodalom:

Bekéné Zelencz K. (2012): A tanulási motiváció kialakulását segítő pedagógus attitűdök.

Daniels, L. M., Poth, C., Goegan, L. D. (2018): Enhancing our understanding of teachers' personal responsibility for student motivation: A mixed methods study. Frontiers in Education, 3, Article 91.

Deák V. K. (2016): Motiváció és kreativitás, In: Módszertani füzetek: Motiváció. 27-30. o.

Dráviczki S. (2016): Motiválás nyelvórán, In: Módszertani füzetek: Motiváció. 31-35. o.

Fejes, J. B. (2015): Célok és motiváció. Tanulási motiváció a célorientációs elmélet alapján. Gondolat Kiadó.

Ginis P. (2007): Tanítási és tanulási receptkönyv. Alexandra Kiadó, Pécs.

Lois, M. (2015): Demotivált tanuló – demotivált tanár? Középiskolai nyelvtanárok nézetei tanulóik motivációjáról, motiválhatóságáról. Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények, 10(2), 41–52.

N. Kollár K, Szabó É. (2017): Pedagógusok pszichológiai kézikönyve I. Budapest: Osiris Kiadó.

Réthy E. (1998): A tanítás-tanulási folyamat motivációs lehetőségeinek elemzése. Akadémia Kiadó, Budapest. In: Bekéné Zelencz K. (2012): A tanulási motiváció kialakulását segítő pedagógus attitűdök.

Szajcsán V. K.: A tanulás és a motiváció kapcsolata. https://www.etk.pte.hu/protected/OktatasiAnyagok/Didaktika/motivacio2.doc

Szerző: Dr. Benke Magdolna (magdolna.benke@gmail.com)

Absztrakt címe: A szakképző intézmények kérdéses szerepe a regionális hátrányok mérséklésében

Kulcsszavak: *Szakképzés, regionális különbségek, innováció, partnerség, centralizáció*

Absztrakt: A téma háttere.

Bonoli és Gonnon (2022) hangsúlyozza, hogy a szakképzési rendszerek többféle célt szolgálnak (gazdaságpolitikai, szociálpolitikai és oktatáspolitikai), amelyek a társadalmi-gazdasági kontextusban gyökereznek, és az idők során folyamatosan változó kihívásokra kell reagálniuk. A fenti célkitűzésekkel kapcsolatban alapvető fontosságú figyelembe venni azok regionális összefüggéseit. A szakképzés tartalmát és céljainak teljesítését nagymértékben meghatározza egy adott térség regionális fejlettsége és ellátási szintje. A szakképző iskolák szerepe egy adott régióban több szempontból vizsgálható. Előadásom megközelítése az innovációs stratégiákban és a tanulórégió koncepciókban gyökerezik. A szakirodalomból ismert, hogy a regionális innovációs stratégiákat olyan megközelítések uralják, amelyek csak az egyetemekkel foglalkoznak, és figyelmen kívül hagyják a szakképzést mint innovációs szereplőt (Benke 2020).

Az előadás témája a szakképzés és a regionális innovációs folyamatok közötti kapcsolat. A szakképzés szerepe fontos lehet a regionális és társadalmi egyenlőtlenségek mérséklésében, különösen azokon a területeken, ahol a szakképzés, különösen a középfokú szakképzés a legmagasabb iskolai végzettséget nyújtó iskolatípus (Benke, 2019; Velkey, 2020). Ez a helyzet leginkább a hátrányos helyzetű területeken jellemző, ahol a szakképző intézmények létét több körülmény befolyásolja (Velkey, 2011): a megfelelő létszám biztosítása mind a tanulók, mind a tanárok vonatkozásában nehézségekbe ütközhet. Ha a térségben nincs életképes vállalkozás, a tanulók gyakorlati képzésének biztosítása problémát jelenthet. Velkey (2020) hangsúlyozza, hogy az elmaradott területeken élő fiatalok túlnyomó többsége számára a szakképzés az egyetlen elérhető középfokú oktatási szint. A tanulmány célja, hogy bemutassa azokat az akadályokat és kihívásokat, amelyek megnehezítik a középfokú szakképző intézmények innovációs partnerré válását a regionális fejlesztési folyamatokban.

Az alkalmazott kutatási módszerek a szakirodalmi áttekintés, dokumentumelemzés és korábbi kutatási eredményeim újraértékelése. Az előadás nemzetközi kutatási forrásokra és hazai eredményekre összpontosít. A tanulmány alapját a tanulórégiók kutatása képezi (Nyhan et al., 2007; Kozma et al. 2015, Benke 2020). Fontos forrás a magyar és a lengyel szakképzési rendszer összehasonlításáról készült munka (Benke – Rachwał, 2022), valamint a a szakképzés jövőjéről szóló kutatás anyagai a HERJ tematikus számában (Markowitsch, Benke – Bjørnåvold szerk. 2022).

Konklúzió:

Bár a középfokú szakképzés meghatározása átalakulóban van és új szakképzési forgatókönyvek készültek (Markowitsch et.al. 2022), a gyakorlatban a középfokú szakképzést még mindig a gazdaság - különösen rövid távú - igényeire való gyors reagálás eszközeként értelmezik. A szűk gazdasági megfontolások hatása negatívan hat mind a helyi szakképzésre, mind a helyi társadalom életére. Ha egy kisebb településen azért zárják be az iskolát, hogy a nagyobb városban a diákhiányt pótolják, a városi iskolának elegendő számú diákja lesz, azon az áron, hogy a hátrányos térség elveszíti talán utolsó oktatási intézményét. A szakképző iskolák, a szakképzés alacsony presztízse és az erős intézményi centralizáció miatt, a rövid távű gazdasági érdekek szorításában nem tudnak érdemi partneri szerepet betölteni a helyi fejlesztési folyamatokban. A középfokú oktatás több mint két évtizede Magyarországon zajló területi koncentrációjának vesztesei a hátrányos helyzetű családokból származó, a fő központoktól

távol élő gyerekek, akik kevésbé tudják vállalni a hosszú ingázást (Velkey, 2020). A haszonelvű gazdasági megközelítés mellett nem látszik megoldás a problémára. Kérdés, hogy a képességalapú megközelítés milyen megoldást tudna kínálni (Benke – Rachwał, 2022).

Irodalom

Benke, M., Rachwał, T. 2022. The evolution of vocational education and training in Hungary and Poland 1989-2035. Hungarian Educational Research Journal, 12 (3), 328–356.

Benke, M. 2020. A tanulórégió – kihívás és lehetőség. Hátrányos helyzetű régiók és kistérségek fejlesztésének tapasztalatai Magyarországon az európai uniós csatlakozás időszakában. Doktori értekezés. Debreceni Egyetem

Bonoli, L. – Gonnon, Ph. 2022. The evolution of VET systems as a combination of economic, social and educational aims. The case of Swiss VET, Hungarian Educational Research Journal, 12 (3)

Kozma, T. et al. 2015. Tanuló régiók Magyarországon. Az elmélettől a valóságig. CHERD. Debrecen

Markowitsch, J., Benke, M., Bjørnåvold, J. (eds.) 2022. The Future of Vocational Education and Training. (Thematic issue.) Hungarian Educational Research Journal, 12 (3)

Nyhan, B. et al. (eds.) 2007. Learning together for local innovation: promoting learning regions. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities

Velkey, G. 2020. Az oktatási rendszer változásainak hatása az elmaradott vidéki térségekben élő fiatalok iskoláztatási és foglalkoztatási esélyeire. Tér és Társadalom, 34 (4)

Szerző: Dr. Bernhardt Renáta (bernhardt.renata@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: Tanuláselméleti megközelítések a pedagógusjelöltek szemléletében

Kulcsszavak: *bemenő nézet, tanuláselmélet, pedagógusjelöltek*

Absztrakt: A minőségi oktatás biztosítása a társadalmi működés fenntartásának origója, mely az ENSZ (United Nations, 2021) oktatásra irányuló fenntarthatósági célok között került meghatározásra. A 21. században az oktatási intézmények működései számos aspektusból mutatnak eltérést, valamint a pedagógusok rendkívül variábilis szemlélettel és gyakorlattal rendelkeznek (OECD, 2021, Kövecsesné, 2023). A pedagóguskutatásoknak köszönhetően - hazai és nemzetközi színtéren - jelentős eredmények állnak rendelkezésre (Falus, 2004; Anderson és mtsai, 2011; Rapos – Lénárd, 2024), viszont kevesebb azon kutatások száma, mely egy bizonyos színtéren oktatókra irányul. Jelen kutatás fókusza a pedagógiai kompetencián belül rejlő (Voss és mtsai, 2011) nézetekre vonatkozó elméleti és gyakorlati kutatások relevanciájának hangsúlyozása, a napjainkban aktuális tanuláselméletek sajátosságai és tendenciái. Az empirikus kutatás célja feltárni a tanító és gyógypedagógia szakos hallgatók tanulásértelmezési koncepcióját, (jellemzően nem tudatos) meggyőződését, melyek befolyásolják a nevelői-oktatói tevékenységüket, továbbá rávilágítani a pedagógusképzés és tanulmányaik jelenlegi szerepére, mely hatással van meggyőződéseik formálódására. A kutatás során hipotézisem szerint a hallgatók tanulásértelmezésére jellemző mind az objektivista, mind a konstruktív tanuláselmélet (H1), valamint különbség áll fenn a gyógypedagógus és tanító szakos hallgatói tanulásértelmezésében (H2). Kutatási mintaként az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campus 1. éves gyógypedagógia és tanító szakos hallgatói szerepeltek (N=103), tehát a vizsgálati célcsoport intézményi szinten mutat egységet. Kutatási módszerként a komplexitás érdekében írásbeli kikérdezés és metaforaanalízis alkalmazásával kvantitatív és kvalitatív módon gyűjtöttem adatokat. Tekintettel arra, hogy a kvantitatív kutatásokban attitűdök, vélemények, állapotok feltárásához az esetek többségében összetett mutatók alkalmasak, ezért kutatási eszközként Nahalka (2004 in Bacskay és mtsai, 2008:152-153). tanulási kérdőívét adaptáltam. A metaforaanalízis (Bolognesi – Werkman; Vámos, 2001; Werkmann Horvat, 2022) célja, hogy a metafora segítségével a kevésbé tudatos vélemény, attitűd kerüljön felszínre a forrásfogalomra (tanulás) vonatkozóan. A kutatás 2024 őszén történt online felületen, mivel szempont volt, hogy a hallgatók bemenő nézetei kerüljenek felvételre. Az eredmények igazolják azt a feltevést, miszerint a hallgatók mind a konstuktív, mind az objektivista tanuláselmélet vallják, a szociális tanuláshoz való viszony alulreprezentált az individualista szemlélethez képest, továbbá változó nézeteket vallanak az önirányított tanulás jelentőségével kapcsolatban. A szakok közti eltérést jelzi (H2) többek között, hogy a gyógypedagógia szakos hallgatók esetében inkább jellemző a tudás megkonstruálásával kapcsolatos szemlélet, ellenben a tanító szakosok a tudás transzformálását, tudásátvitelt preferálják. Továbbá szignifikáns különbség mutatkozik az induktív és deduktív tanulási úthoz való nézetek kapcsán. A szociális- és autonóm tanulásról vallottak esetén sem azonos a kísérleti és kontroll csoport eredménye. Összességében a kutatási eredmények igazolják a hipotéziseket, illetve rávilágítanak tanulás- és tanításelméletek szerepéről kialakult szemléletekre, valamint a pedagógusjelöltek bemenő nézeteire vonatkozó elméleti és gyakorlati kutatások relevanciájára. A kutatási adatok hozzájárulhatnak a dinamikus tudás-modell azon funkcionális dimenziójához is, mellyel a tudás gyakorlattá válása (knowledge-to-action), hangúlyozódik.

Anderson L. E. – Krathwohl, D.R. et al. (2001). A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives. Addison Wesley Longman.

Bacskay B., Lénárd S., Rapos N. Ritók N. (2008). Kooperatív tanulás. Oktatási programcsomag a pedagógusképzés számára. Educatio Kht.

Bolognesi, M. – Werkmann Horvat, A. (2022). The Metaphor Compass: Directions for Metaphor Research in Language, Cognition, Communication and Creativity. Routledge.

Falus I. (szerk.) (2004). A pedagógussá válás folyamata. Educatio, 3. 359–374.

Kövecsesné Gósi, V. (2023). Tanítás-tanulás a digitális korban- Kihívások és módszertani megoldások. Xante Librarium Kft.

OECD (2021): The State o f School Education: One Year into the COVID Pandemic. https://doi.org/10.1787/201dde84-en

Rapos, N. – Lénárd S. (2024). Pedagógusok tanulásának útjai szakmai közösségekben. Akadémia Kiadó.

United Nations (2021). The 17 Goals Sustainable Development https://sdgs.un.org/goals

Vámos Á. (2001). A metafora felhasználása a pedagógiai fogalmak tartalmának vizsgálatában. Magyar Pedagógia, 1. 85–108.

Voss T., Kunter M. – Baumert J. (2011). Assessing teacher candidates' general pedagogical/psychological knowledge: Test construction and validation. Journal of Educational Psychology, 103(4) 952–969.

Szerző: Dr. Bernhardt Renáta (bernhardt.renata@uni-eszterhazy.hu)

Társszerző(k): Sebestyénné dr. Kereszthidi Ágnes

Absztrakt címe: Új kihívások a tanítóképzés gyakorlati képzésében

Kulcsszavak: *tanítójelöltek, gyakorlat, visszajelzés, kihívások*

Absztrakt: Hazánkban a tanítóképzés alapvetően gyakorlatorientált módon történik, hasonlóan ahhoz a nemzetközi gyakorlathoz, melyeknél a pedagógusképzési programok során a reflektivitás, az elmélet és gyakorlat egysége képez prioritást (Darling-Hammond, 2017; McDonald et al., 2013). Számos tanulmány helyezi ugyanakkor fókuszba a pedagógusjelöltek képzési folyamatát, gyakorlati képzését, valamint kompetenciafejlődését (Huntly, 2008; Blömeke és Delaney, 2012). Kutatásunk intézményi szintű vizsgálati fókusszal és mintán alapulva készült, az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campus végzős hallgatói tekintetében. A IV. éves tanító szakos hallgatók egyéni és csoportos gyakorlatának tapasztalatait, a pedagóguskompetenciák megjelenését és fejlődését is vizsgáltuk önbevallásuk alapján, azzal a céllal, hogy az eredmények ismeretében az elméleti és gyakorlati képzés koherenciáját erősítsük. Kvantitatív módszerrel, kérdőíves vizsgálat során arra is hangsúlyt helyezünk, hogy a gyakorlatok milyen pozitívumokkal, esetleges nehézségekkel jártak, illetve mely területeken tudtak kiteljesedni és fejlődni, hogy mennyire igazodik a gyakorlat az új; kihívásokhoz. Tovább feltárjuk a mentori kompetenciák és együttműködés terén megfogalmazott véleményüket. A kutatás eredményei megmutatják a gyakorlati képzés erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és kihívások. Kirajzolódik a hallgatói visszajelzés alapján a mentori értékelés szubjektitivitása, a módszertani felkészítés problematikája, továbbá az elmélet és gyakorlat összhangjának hiányossága. A vizsgálat érdekes lehet minden olyan szakember és tanító számára, aki azon dolgozik, hogy a gyakorlat minél eredményesebben felkészítse a leendő tanítókat az új generáció nevelésére és tanítására.

Blömeke, S. – Delaney, S. (2012). Assessment of teacher knowledge across countries: A review of the state of research. ZDM Mathematics Education, 44, 223-247.

Darling-Hammond L. (2017). Teacher education around the world: What can we learn from international practice? European Journal of Teacher Education, 40 (3), 291-309.

https://www.researchgate.net/publication/285681149_Teacher_education_around_the_world_What_can_we_learn_from_international_practice

Huntly, H. (2008). Teachers'work: Beginning teachers' conceptions of competence. The Australian Educational Researcher, 35 (1), 125-145 https://www.researchgate.net/publication/251400587_Teachers'work_Beginning_teachers'_conceptions_of_competence

McDonald F. J. (1978). Evaluating Preservice Teachers' Competence. Journal of Teacher Education. 29 (2), 9-13. https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/002248717802900204

Szerző: Dr. Berzsenyi Emese (berzsenyi.emese@gtk.bme.hu)

Absztrakt címe: Bűnös vagy ártatlan? – Az európai középkor fogyatékosságtörténete

Kulcsszavak: *fogyatékosságtörténet, középkor, kulturális alapok*

Absztrakt: Legújabb kutatásom a 2017-ben megvédett doktori dolgozatom és az abból megjelent „Kiválasztott vagy megbélyegzett? – Tanítások a fogyatékosságról: a zsidóság, a kereszténység és az iszlám szent könyvei szerint" (Berzsenyi, 2020) című monográfia témáját viszi tovább a történeti időben. Az ókor, azaz az ábrahámi vallások fogyatékosságtörténete után most az európai keresztény középkor fogyatékosságtörténetét (Berzsenyi, 2024) szeretném bemutatni, amely a fenti címen idén áprilisban szintén könyv formájában is megjelent.

Napjainkra a fogyatékosságtörténeti kutatások részeivé válhattak a neveléstudomány történeti vizsgálódásainak és nem kell kapcsolatot keresniük a gyógypedagógiatörténettel. A sérültség elfogadásának és/vagy elutasításának az emberi kultúrákba legmélyebben kódolt szálainak gyökereit, a kultúrát befolyásoló vallások tanításaiban és összetett hatásaiban kell keresnünk. Kutatásom minden szinten folytatása előző munkámnak. A korai kereszténység, illetve az annak alapjait képező zsidó kultúra nyomán a koraközépkori Európa lassan kialakította sajátos világát. Mai rendszerezésében a középkor 476-1492-ig tartó időszakában vizsgálom a sérültséghez, a fogyatékossághoz, a fogyatékos személyekhez való hozzáállást. Teszem ezt e bő ezer év olyan rendhagyó részleteinek vizsgálatával, amelyek eltérően a szokványos történetszemlélettől a fókuszt a fogyatékos személyeket érintő változásokra helyezik.

Legfontosabb kutatási kérdésem arra keresi a választ, hogy mit jelentett/jelenthetett a fogyatékosság a középkorban. – Nem a szó jelentéstartalmát kutatom, mert az a modern kor találmánya, hanem társadalmi és az azt befolyásoló rendszereket, a struktúrát. Ezen belül megpróbálok választ adni olyan kérdésekre a középkor viszonylatában, mint: Mit jelentett fogyatékosnak lenni az érintett személy számára? Hogyan tudott beilleszkedni, hasznos tagja lenni a társadalomnak? Milyen lehetőségei voltak a különböző társadalmi rétegekben született személyeknek? Mit jelentettek a fogyatékos személyek a társadalom számára? Hogyan tudta segíteni a közösség a rászoruló fogyatékos személyeket? Milyen eszmetörténeti irányvonalak mentén jött létre és valósult meg a sérült személyek elfogadása vagy elutasítása?

Szerkezetét tekintve a tudománytani bevezetőn túl három nagy egységet tárgyalok, amelyek a történelmi vizsgálódások legfontosabb kérdéseire is választ keresnek. Az első a teológiai és filozófiai alapok, ezen belül is a fogyatékosságra vonatkozó legfontosabb tanítások és azok magyarázatai. Tehát a kor istenképe. A második nagy egység a társadalmi rendszereket és a mentalitástörténetet vizsgálja, természetesen szintén a fogyatékos személyek súlypontjával, ebben jelenik meg a kor világképe. Végül a harmadik rész az életvilágról szól és olyan részleteket mutat be a középkor történeti időszakában, amelyeknek fontosságát a tudomány is csak az elmúlt évtizedekben emelte be a neveléstudomány tárgykörébe. Ilyen például a klimatikus viszonyok módosulásai és az emberiség történeti változásainak összefüggései; az öltözködés, az étkezés, a lakhatás lehetőségei; az időhöz való viszony és a munka értékének megítélése. Ezek olyan részletek, amelyeket a fejlődéstörténeti vonalon sokáig nem vizsgáltunk és ennek okán nem vettük figyelembe a bennük rejlő lehetőségeket sem, de főleg nem a fogyatékos személyek szemszögéből.

Munkám jól meghatározhatóan interdiszciplináris tartalomelemző kutatás, amely a kultúra, a filozófiai, a teológia, a technikai ismeretek, a társadalom, az antropológia és számos tudományt segítségül hívva tárgyalja a középkor fogyatékosságtörténetének szerteágazó kérdését. A feltárt jelenségeket elemző, összehasonlító módon vizsgálva. Magyar nyelven ez egy alapkutatás, ami a német és angol nyelvű tudományos munkákat feldolgozva hoz be úgy elemeket a hazai fogyatékosságtörténeti perspektívába. Az európai középkor viszonylatában általános érvényű,

megállapításokat próbál megfogalmazni és szándékosan nem tér ki a specifikus magyar történeti múlt részleteire.

Közel 170 szakirodalmi hivatkozást sorakoztatok fel, amelynek majdnem fele német és angol nyelvű szakmai anyag. Nehéz lenne rangsorolni, de azt mindenképpen kiemelném, hogy a Brémai Egyetemen Cordula Nolte középkortörténész professzor asszony által hosszú éveken át vezetett Homo Debilis program (2009, 2013) tanulmánykötete adta az alapot.

Berzsenyi Emese (2024): Bűnös vagy ártatlan? – Az európai középkor fogyatékosságtörténete. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.

Berzsenyi Emese (2020): Kiválasztott vagy megbélyegzett? – Tanítások a fogyatékosságról: a zsidóság, a kereszténység és az iszlám szent könyvei szerint. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.

Nolte, Cordula (2009): Homo debilis / Behinderte − Kranke − Versehrte in der Gesellschaft des Mittelalters. Didymos−Verlag, Affalterbach, Németország.

Nolte, Cordula (2013): Phänomene der „Behinderung" im Alltag – Bausteine zu einer Disability History der Vormoderne. Didymos−Verlag, Affalterbach, Németország.

Szerző: Dr. Besenyei Mónika (besenyeimonika@gmail.com)

Absztrakt címe: SDG4 - Az árnyékoktatás társadalmi fenntarthatósági szempontjai

Kulcsszavak: *árnyékoktatás, SDG4, társadalmi fenntarthatóság*

Absztrakt: A 4. fenntartható fejlődési cél (SDG 4) célja a befogadó és méltányos minőségi oktatás biztosítása és az egész életen át tartó tanulás lehetőségeinek előmozdítása mindenki számára. Az oktatási rendszerek fejlesztésének célja, hogy az SDG 4 megvalósításának gerincét képezzék, és a társadalmi, gazdasági és környezeti fenntarthatóság katalizátoraként működjenek. A minőségi oktatás az SDG 4 egyik sarokköve, amely hangsúlyozza a releváns és hatékony tanulási tapasztalatok fontosságát.

Az oktatási rendszerek a tantervfejlesztésre, a tanárképzésre és az oktatási infrastruktúrára összpontosítanak annak biztosítása érdekében, hogy a tanulók elsajátítsák a gyorsan változó világban való boldoguláshoz szükséges ismereteket, készségeket és kompetenciákat. A 4. fenntartható fejlődési cél elérésének kulcsa, hogy az oktatási rendszereknek prioritásként kell kezelniük a befogadást és a méltányosságot. Az inkluzív oktatási gyakorlatnak - más szempontok mellett - figyelembe kell vennie a különböző tanulási igényeket, beleértve a marginalizált és kiszolgáltatott népességcsoportokét is.

Az árnyékoktatás (SE), más néven magántanítás vagy kiegészítő oktatás, világszerte elterjedt és egyre erősödik, különösen a versenyképes oktatási rendszerekkel rendelkező országokban.

Az SE a hivatalos iskolai oktatással párhuzamosan működik (kvázi annak árnyékaként), és többlet tanulási támogatást, fejlesztő, tehetséggondozó vagy felzárkóztató jellegű támogatást nyújt a tanulóknak. Kiegészíti a formális oktatást azáltal, hogy személyre szabott, az egyéni igényekhez és tanulási stílusokhoz igazított tanulási utat és élményt nyújt. Emellett gyakran a tantervben lévő hiányosságokat is pótolja, megerősíti az iskolában tanult fogalmakat, és felkészíti a tanulókat a vizsgákra, hozzájárulva ezzel a tanulmányi sikerükhöz. Az SE virágzásának jelensége magában foglalja a környezeti, társadalmi és gazdasági dimenziókat is. Az SE elterjedtsége rávilágít a tanulókra nehezedő nyomást és elvárásokat például, hogy tudományos szempontból kiemelkedő teljesítményt nyújtsanak, ami gyakran a kiegyensúlyozott fejlődés és jóllét rovására megy. Az SE segít abban is, hogy egyre inkább felismerjük az oktatás rendszerszintű megközelítésének fontosságát, amely a tanulmányi eredmények mellett a tanulás szociális, érzelmi és kreatív dimenzióit is előtérbe helyezi.

A tanulmány és a kutatás a gazdasági szerepvállalásnak a (hivatalos) oktatási ökoszisztémába való integrálására irányuló különböző kezdeményezésekre összpontosít, amelyek célja az SDG4 támogatása ahelyett, hogy az SE-t ellehetetlenítenék vagy tiltanák. Továbbá az SE-t „mint társadalmi vállalkozást (szociális vállalkozást)” is vizsgálat tárgyává tesszük.

Szerző: dr. Boros Julianna (boros.julianna@pte.hu)

Absztrakt címe: Gyermekvállalási tényezők vizsgálata roma és nem roma nők körében

Kulcsszavak: *roma nők, marginalizáció, szerepek, hátrányok, vidék*

Absztrakt: Magyarországon a hátrányos helyzetű településeken élő cigány[1] és nem cigány nők társadalmi helyzetének összehasonlító kutatásával foglalkozó tudományos kutatások száma elenyésző. Többnyire egy-egy részterülettel foglalkoznak, egészségügyi helyzet vagy iskolai végzettség, esetleg gyermekvállalás, de komplex módon a társadalmi státusszal és családi szerepekkel kapcsolatos országos összehasonlító vizsgálat nem készült napjainkban. (Janky, 2006; Durst, 2007; Bakó – Tóth, 2008; Bakó, 2009, Kóczé, 2010, Bernát – Páthy-Dencső, 2009; 2016; Bernát, 2014; Óhidy, 2016; Váradi, 2018, Cserti Csapó, 2019)

Több kutatás (Janky 2007, Durst 2001, 2006, Gyukits 2003, Boros-Bucher 2020) is arról számol be, hogy a rossz szociális körülmények, halmozottan hátrányos helyzetben élők körében általában sokkal korában és több gyermeket vállalnak. A korai gyermekvállalás szorosan összefügg a munkanélküliség és az alacsony iskolai végzettség kérdés körével, illetve a kedvezőtlen kapcsolati hálóval (Makay 2019). A statisztika adatok általános képed adnak a fiatalkori gyermekvállalás számáról és annak jellemzőiről, azonban arra a kérdésre, hogy miért vállalnak a hátrányos helyzetben élő nők fiatalabb korukban gyermeket és a gyermekvállalásuk milyen összefüggésben van családi szerepük változásával nem adnak kielégítő választ. Kutatásunk során az Ifjúságkutatás 2020 adatai (N=8000) mellett 2019-2022 között felvett (Baranya megye, hátrányos helyzetű járás, 7 település N=270) adatainak elemzésére és nőkkel készült interjúk (N=14) rövid elemzésére törekszem. Az előadás a korai gyermekvállalás, az iskolai végzettség és az etnikai hovatartozás mint tényezők összefüggéseire ill. eltéréseire fókuszál.

Blaskó Zs. (2006): Nők és férfiak – kereső munka, házimunka: a „család" tematikájú ISSP 2002-es adatfelvétel elemzése. Központi Statisztikai Hivatal Népességtudományi Kutatóintézetének kutatási jelentései, 82. Budapest, http://www.demografia.hu/letoltes/kiadvanyok/Kutjelek /KJ82nok_ferfiak.pdf

Boros J. (2020): „Érdemes tanulni? – Igen is, nem is. Attól függ, hogy itt ragadnak vagy sem." – cigány szülők és gyermekeik tapasztalatai az iskoláról és a tanulásról. Kézirat, megjelenés alatt: Családpedagógiai Egyesület, 2020.

Boros J. - Bucher E. (2020): Szerepváltozások hátrányos helyzetű településeken élő családokban, Esély, Vol. 31. No. 4. pp. 3–31. esely_2020-4_3-31_boros_bucher.pdf

Czibere I. (2012): Nők mélyszegénységben. Budapest: L'Harmattan Kiadó.

Czibere I – Molnár É. (2016): Mélyszegénységben élő fiatal nők munkaerőpiaci és párválasztási perspektívái elzáródott vidéki térben. Egy magyar–román határ menti zsákfalu esete. Er délyi Társadalom, 14(1): 165–190.

Dupcsik Cs. – Tóth O. (2008): Feminizmus helyett familizmus. Demográfia, 51(4): 307–328.

Durst J. (2010): „Gondolom, hogy cigányok… ennyi gyerekkel…" Etnicitás és reprodukció két észak-magyarországi romungro közösség példáján. In: Feischmidt M. (szerk.): Etnicitás. Kü lönbségteremtő társadalom. Budapest, Gondolat – MTA Kisebbségkutató Intézet, 173– 194.

[1] Kutatásomban a cigány, roma kifejezéseket szinonimaként alkalmazom, a cigány nő vagy roma nő ugyanazon kategóriát jelöli, kutatásom célcsoportját.

Janky B. (1999): A cigány nők helyzete. In. Pongrácz, T.-né – Tóth, I. Gy., (szerk.): Szerepváltozá sok. Jelentés a nők és férfiak helyzetéről 1999. Budapest: Szociális és Családügyi Miniszté rium – TÁRKI: 217–238.

Janky B. (2006): A cigány nők társadalmi helyzete és termékenysége. In: Nagy Ildikó, Pongrácz Tiborné, Tóth István György, (szerk.): Szerepváltozások. Jelentés a nők és férfiak helyzetéről 2005. Budapest: TÁRKI – Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium: 136–148. https://www.tarki.hu/sites/default/files/adatbank-h/kutjel/pdf/a970.pdf Letöltés ideje: 2020. 08.15.

Kapitány B. – Spéder Zs. (2018): Gyermekvállalás. In: Monostor J. – Őri P. – Spéder Zs. (szerk.): Demográfiai Portré 2018. Budapest: Központi Statisztikai Hivatal Népességtudományi Kutatóintézet: 41–56.

Szabolcska O. (2008): Sorsukba zárva. In: Váradi M. (szerk.): Kistelepülések lépéskényszerben. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó – MTA Regionális Kutatások Központja, 160–195.

Messing V. (2006): Lyukakból szőtt háló. Háztartások közötti támogató kapcsolatok roma és nem roma szegények körében. Szociológiai Szemle, (2): 37–54 [1]

Szerző: Dr. Csépány Nikoletta (csepany.nikoletta@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: A SROF program: hagyományos tudás a felgyorsult világban

Kulcsszavak: *szövegértés, retorikaistruktúra-elmélet, olvasási stratégiák*

Absztrakt: Az elmélyült szövetértő olvasás képessége éppúgy szükséges a 21. század felgyorsult, digitalizációtól átitatott világában, mint a 20. század lassabb tempójú oktatási és munkahelyi környezetében volt. Az infokommunikációs technológia terjedésével hajlamosak vagyunk megfeledkezni az elmélyülés fontosságáról, pedig a koncentrált figyelem elengedhetetlen, ha bonyolultabb kérdésekre kell válaszolnunk vagy összehasonlításokat, elemzéseket kell végeznünk. Pedagógusként nap mint nap szembesülünk a tanulók szövegértő olvasásának hiányosságaival, s a problémák meglétét a nemzetközi olvasáskutatások eredményei is alátámasztják. Úgy gondolom, hogy az iskolákban nagy szükség van olyan módszerek használatára, melyek minden tanuló olvasási teljesítményét növelik, de különösen a gyengén tanulók felzárkóztatásában eredményesek.

Negyedik osztályosok körében végzett kutatásom során arra a kérdésre kerestem a választ, hogy milyen módon fejleszthető a szövegértés a jelenlegi órakeretben, az iskolában egyébként is használt taneszközökkel. Az olvasási stratégiák teóriáját és a retorikaistruktúra-elméletet használtam egy fejlesztőprogram kidolgozásához, amit Stratégiai-retorikai olvasásfejlesztő programnak, röviden SROF-nak neveztem el. A SROF program kidolgozása során több próbavizsgálat zajlott. Miután a program elnyerte végleges formáját, hatékonysági vizsgálatot végeztem, melyben két osztály vett részt.

Az egyik osztály tanulói az előzetes felmérést követően 15 tanórán keresztül ismeretközlő szövegek olvasását gyakorolták olvasási stratégiák és retorikai szerkezetek segítségével. Ezek a következők voltak: kapcsolat keresése a meglévő tudás és a szöveg új információi között; belső képek alkotása; az olvasottak mentális újraalkotása; javító stratégiák alkalmazása; valamint háttér; előkészítés; összefoglalás; és kidolgozás, részletezés. Az előteszten igen hasonló eredményt ért el a fejlesztőprogramban részt vevő osztály és a kontrollcsoport. A második felmérésen a fejlesztésben részt vevő osztály tanulói közel 20%-kal jobb eredményt értek el. A legtöbbet azok a gyerekek fejlődtek, akik ez első teszten gyengén teljesítettek. A kontrollcsoport eredménye nem változott.

Vajon miért lett ennyire sikeres a fejlesztő munka? Csíkos Csaba a bemutatotthoz hasonlóan rövid ideig tartó olvasásfejlesztést végzett negyedikes tanulókkal. A fejlesztőprogramban részt vevők az utóteszteken sokkal sikeresebbek voltak. Csíkos szerint a metakognitív stratégiák fejlesztése mellett a már meglévő stratégiák használatba vonását tette lehetővé a program. (Csíkos: 2005: 127–152). A megállapítás igaz lehet az itt bemutatott vizsgálatra is. A fejlesztés az új ismeretek átadása mellett az olvasási stratégiákkal és a szöveg szerkezetével kapcsolatos implicit tudás gyakorlati alkalmazásában segíthetett.

Kutatásom következő szakaszában a SROF programot a pedagógusképzésben is ki kívánom próbálni, abban bízom, hogy párhuzamosan fejleszthető a hallgatók olvasásértése és gazdagítható módszertani repertoárja.

Hivatkozott irodalom:

Csíkos Csaba 2005. Metakognícióra alapozott fejlesztő kísérlet 4. osztályos tanulók körében a matematika és az olvasás területén. Magyar Pedagógia,105, 127–152.

Szerző: Dr. Drabancz Mihály Róbert (drabancz.robert@nye.hu)

Absztrakt címe: Lónyay Menyhért az arisztokrata rendszerváltó

Kulcsszavak: *Virág Irén emlékére, sajtónyilvánosság, arisztokrata neveltetés*

Absztrakt: A 19. században az új információs és kommunikációs technológiák megjelenésének, valamint gyors elterjedésének következtében jelentősen megváltozott a kommunikációs gyakorlat. A kommunikáció nemcsak a társadalmi élet egyik szférájaként, hanem egyre inkább társadalmi alapkategóriaként, társadalomintegrációs erőként jelent meg. A gyorsan fejlődő új információs technológiák következtében jelentős mértékben átalakult, kitágult a kommunikációs helyzet definíciója, megváltozott általában a kommunikáció társadalmi reprezentációja. A mediatizált kommunikáció éppen arra ad lehetőséget, hogy a teret és az időt kitágítva lehessen a kommunikációs eseményekhez hozzáférni. Éppen ezen eszközök egyre fejlődő használatának következtében tágul ki egyre jobban a nyilvánosság fogalma, létrehozva a hozzáférés absztrakt értelmezését, valamint az információ tömegméretű elérhetőségét. Előadásomban Lónyay Menyhért publicisztikáján keresztül mutatom be a neoabszolutizmus nyilvánosságának meghatározó elemeit. Ennek során érintem majd a társadalmi nyilvánosságot foglalkoztató kérdéseket, illetve Lónyay Menyhért politikai gondolatrendszerét tükröző írásokat. A politikai diskurzushoz köthető publicisztikák segítségével leírhatóvá válik Lónyay Menyhért gondolkodása, mentalitása és a politikai változásokhoz kapcsolódó véleménye. Kiemelten foglalkozom az arisztokrata származású, de hivatásrendi gondolkodású politikus világnézetét meghatározó egyetemi tanulmányaival, illetve a hagyományos főúri tanulási teljesítményeket meghaladó eredményivel. A felhasznált tanulmányok rámutatnak arra, hogy a politikai diskurzus folyamatában Lónyay Menyhért írásai képviselték leghatározottabban azt az elvet, amely a nemzeti modernizáció és a polgárosodás nélkül elképzelhetetlennek tartja a modern magyar nemzetállam kiépítését. Az előadás széles forrásanyagra épül, melyek közül ki kell emelnem a korszak sajtótermékeit (Pesti Napló, Budapesti Szemle, Politikai Hetilap, Élet és Irodalom), valamint a 19. századot kutató politikatörténeti írásokat (Gergely András, Veliky János), sajtótörténeti munkákat (Buzinkay Géza, Deák Ágnes), illetve Lónyay Menyhért életével foglalkozó monográfiát (Cieger András).

Szerző: Dr. Erdei Gábor (erdei.gabor2@gmail.com)

Absztrakt címe: A munkahelyi képzés és tanulás (duális képzés) szerepe a szakmai identitás alakulásában

Kulcsszavak: *munkahelyi képzés, munkahelyi tanulás, szakmai identitás, duális képzés*

Absztrakt: A gyakorlatorientált oktatás, a munka világhoz közelebb kerülő képzés, az elmúlt évtizedek meghatározó oktatás - képzéspolitikai jelensége, mely mind a középfokon, mind a felsőfokon jelen van a fejlettebb gazdasággal rendelkező országokban. Bár ez a gazdaság számára is pozitív előnyökkel járó szakpolitika nem új jelenség, azonban napjainkban annak egy mindenképpen hangsúlyos eleme.

Korunk, jellemzően turbulens és komplex gazdasági környezet tudás- és kompetencia igényével, ennek kiszolgálásával nem tud lépést tartani a hagyományos formális oktatás és képzés, így szükségszerűen a kompetenciafejlesztésnek a munkahelyi környezetek közelében való megvalósítása adhat pozitív inputot a szakmát tanulóknak, mind pedig lehetőséget a munkaadók számára, jövőbeli munkatárs formájában. A jelenség mindenesetre a formális oktatás és képzési rendszerek objektív hiányosságait, egyben a részükről is megnyilvánuló felismerést tükrözi.

Ennek a komplex problémakörnek érzékeny területe a szakmai pályakép, szakmai identitás formálódása az adott oktatási és képzési rendszerbe belépők, abban már bent lévők számára.

A vizsgálat legfőbb kérdése az, hogy milyen formában erősíti (vagy gyengíti) a duális képzésben való részvétel a középfokú szakképzésben tanulók szakmai identitását. A felmérés a fő kutatási kérdésen kívül kitér a szakmaválasztás körülményeire; az iskolai/tantermi oktatás-képzés értékelésére; a külső helyszínen/gyakorló helyen megvalósuló tanulásokra és munkavégzésekre, ezek kapcsolataira; a duális képzésbe történő bevonódás folyamatára; a szakmai pályakép alakulására; s végül a jövőbeli munkaerő-piaci és tanulási tervek vizsgálatára.

A kutatás - mely ismertetésre és publikálásra még nem került – 2022-ben Hajdú- Bihar megyében vizsgálta a két megyei centrum (Debreceni Szakképzési Centrum, Berettyóújfalui Szakképzési Centrum) 11 debreceni és 12 megyei intézményét, illetve ezek tanulóit. Az online formában megvalósuló felmérésben az értékelhető válaszadók (n441) elemzése mind az oktatási-képzési intézmények, mind a munkaerő-piaci szereplők számára nyújt hasznos eredményeket.

Felhasznált irodalom:

Beatriz C. Abreu (2006): Professional identity and workplace integration. in.: American Journal of Occupational Therapy Vol. 60, Issue 5, pp. 143-157.

Franziska Trede (2012): The role of Work-integrated learning to develop professionalism and professional identity. Asia-Pacific Journal of Cooperative Education, pp. 159-167.

Gunnhild Blåka – Cathrine Filstad (2007): How does a newcomer construct identity? A socio-cultural approach to workplace learning. in.: International Journal of Lifelong Education ,Vol. 26, Iss 1, pp. 59-73.

John Field (2011): Learning in Working Life: Identity and Workplace Learning Vocational Learning. in.: TVET Vol.13. pp. 229-242.

Kaija Collin (2009): Work-related identity in individual and social learning at work. in.: Journal of Workplace Learning Vol. 21 No. 1, pp. 23-35.

Stephen Billett – Margaret Somerville (2010): Transformations at work: identity and learning. in.: Studies in Continuing Education, Vol. 26, Iss. 2,. 309-326.

Theo van Dellen – Valérie Cohen-Scali (2016): The transformative potential of workplace learning: Construction of identity in learning spaces. International Review of Education, Volume 61, pp. 725–734.

Szerző: Dr. Fekete Márta (fekete.marta@uni-nke.hu)

Társszerző(k): Hlavacska Gergely

Absztrakt címe: Pályaválasztási motiváció és szakmai identitás. A pályaválasztás mögött álló okok vizsgálata a rendészeti képzésben résztvevő hallgatók körében.

Kulcsszavak: *rendészeti felsőoktatás, pályamotiváció, pályaválasztás, szakmai identitás*

Absztrakt: A hazai és külföldi szakirodalom egyaránt hangsúlyosan foglalkozik a rendészeti pálya fiatalok számára vonzóvá tételének lehetőségeivel, a pályamotiváció kérdéskörével, a pályán megmaradás növelésével, a fluktuáció csökkentésével (lásd pl.: Wilson – Grammich, 2009; Christián – Erdős, 2020). A toborzás és a megtartás tehát aktuális kérdések, melyek folyamatos, mélyreható kutatásával megfoghatóvá válnak a pályaválasztással és pályamotivációval kapcsolatos attitűdök.

A rendészeti pályát választók motivációját számos felmérés vizsgálta világszerte. A motívumok alapskáláját Lester 1983-as munkája adja, aki ezt 3 fő klaszterbe rendezte: fizetés és biztonság (1), szolgálat (2), valamint hatalom és státusz (3) (Lester, 1983). Erre a munkára támaszkodik Wu is, aki a motívumok 5 nagy csoportját említi. Van, akiket (1) a kiszámítható megélhetés és fizetés (anyagi biztonság) vonz. Másokat a (2) munkával járó tekintély, hatalom, a munka társadalmi presztízse. Vannak, akiknek a (3) munka minősége és funkciója (érdekes, izgalmas, másokon való segítés) fontos, amikor ezt a hivatást választják. Egyes jelentkezők a számukra (4) fontos személyek befolyása (egyenruhás családtagok) következményeképpen választják ezt a pályát, és vannak a sodródók, akik (5) különösebb motiváció nélkül érkeznek a rendőri képzésbe (Wu – Sun – Cretacci, 2009). Elntib és Milincic 14 pályaválasztási motivációs tényezői között a fentieken túl megtalálható a barátok, a média hatása, a biztos munkahely, az igazság szolgálata, a csapatmunka szeretete, a közeli munkatársi kapcsolatok (Elntib – Milincic, 2021).

A rendészeti ágazatok átalakulásával (problémamegoldó, stratégiai gondolkodást igénylő, közösségi alapokra építő rendészet) változnak a jövő rendőrével kapcsolatos elvárások (Scrivner, 2006). Bizonyos, a társadalmunkban hangsúlyosan előforduló problémák leküzdésére – szervezett bűnözés, terrorizmus, migrációs válság – határozottabb rendőri válaszokra is szükség van (Kerezsi, 2020), ezért a rendészeti felsőoktatási képzésnek különféle megrendelői igényekre kell reagálnia, az ide jelentkező hallgatók is számos különböző okból és indíttatásból választják a rendészeti pályát. Ezek közül megtalálható a fent felsorolt motívumok szinte mindegyike. Kihívást jelent azonban az a vélekedés is, miszerint az aktuális generációk évről-évre egyre kevésbé érdeklődnek a rendészeti pálya iránt (Christián – Erdős, 2020), habár az elmúlt évek pandémiás időszaka a pálya iránti érdeklődést módosíthatta, ahogyan a biztos megélhetésre, mint hangsúlyos pályaválasztási indokra, a nemzetközi szakirodalom is reflektál.

Előadásunk empirikus adatait szolgáltató kutatásunkban kérdőívet vettünk föl azon hallgatók körében (170 fő), akik 2023. szeptemberében kezdték meg tanulmányaikat a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán, nappali tagozaton. Kutatásunk annak feltárására irányul, hogy a rendészeti felsőoktatásba jelentkezők pályaválasztási motivációi mögött milyen indokok, társadalmi-családi háttér (és történetek) érhetők tetten. Arra is keressük a választ, hogy a jelentkezők miként tekintenek a rendőri pályára, mi az a domináns motívum, ami a pályaválasztásuk mögött kirajzolódik, és mindezek mennyire formálják a szakmáról és a hivatásszemélyiségről születő elképzeléseiket.

Szerző: dr. Fónai Mihály (fonai.mihaly@gmail.com)

Absztrakt címe: A felsőoktatási tehetséggondozás hallgatói és intézményi jellemzői

Kulcsszavak: *tehetséggondozás, felsőoktatás, társadalmi háttér, képzési szint, képzési területek*

Absztrakt: A magyar felsőoktatásban nagy múltja van a tehetséggondozásnak (Papp 2012, Tóth 2013, Szabó Zs. 2019). A tehetséggondozó programok történetét, helyzetét, a hallgatók rekrutációját, elvárásait és felsőoktatási életútját – főként a szakkollégiumok és a TDK esetében – számos kutatás elemezte, így viszonylag jelentős a téma szakirodalma (Ceglédi et al. 2016) Előadásomban országos adatbázis elemzése alapján teszek megállapításokat – ebben a kontextusban a témaválasztás releváns, az eredmények újszerűek. A tehetséggondozással foglalkozó szakirodalomban, beleértve a történeti, teoretikus-analitikus és empirikus kutatásokat, a tehetség fogalma kapcsán általánosan elfogadott álláspont, hogy nincs konszenzus a fogalom tartalmában és jelentésében (Szabó 2019, Balogh 2021). Ugyanakkor a téma kutatói több olyan modellt is kidolgoztak, melyek a tehetség fogalmát, annak jelentését, tartalmát, valamint a tényleges tehetségfejlesztő és gondozó programokat foglalják magukba (ehhez lásd: Balogh – Révész 2019, Balogh 2021).

Elsősorban az empirikus kutatásokban merül fel annak a kérdése, hogy a tehetséggondozó programok elitisták, vagy támogatóak, például a felsőoktatásba társadalmi hátrányokkal érkezők számára (Ceglédi – Fónai 2014). Úgy tűnik, a felsőoktatási tehetséggondozó programokban mindkét opcióra találunk empirikus igazolásokat. Ezek előadásom kutatási előzményeit is jelentik, ezek zöme épp ezt az ellentmondásos helyzetet mutatja. Lényeges különbség tapasztalható a fővárosi és a vidéki egyetemek, valamint a képzési területek és a karok között, ami azt mutatja, hogy jelentősek a területi különbségek, és a képzési területek és karok különbségei, pl. a presztízsre vonatkozó elvárásokban (Fónai 2009, Neuwirth–Szemerszki 2009. A kutatások jelentős része azonban a programok esélyeket támogató szerepét emelik ki (Demeter 2012, Ceglédi et al. 2016, Kardos 2016, Szalmás 2021, Bán et al. 2023)

Az előadás alapját adó kutatás célja országos adatbázison jellemezni a tehetséggondozó programok hallgatóit, megragadni a különböző hallgatói csoportok és az egyes programok hasonlóságait és eltéréseit. A kutatási kérdések a programok közötti különbségekre, a képzési szint és terület hatására, továbbá a programokban résztvevők és nem résztvevők eltérő attitűdjeire és motivációira vonatkoznak.

Kutatási módszerem másodelemzés, a DPR 2020-as aktív hallgatói lekérdezés adatbázisát vizsgálom, az elemszám 18920 fő. Következtetéseim megfogalmazásához alapmegoszlásokat vizsgáltam, kereszttábla elemzést, faktor és ANOVA elemzést végeztem.

Az alapmegoszlások azt mutatják, hogy a különböző tehetséggondozó formák eltérő mértékben vonják be a hallgatókat a programokba, A programokban való részvétel esetében lineáris összefüggés figyelhető meg a szülők iskolai végzettsége és a részvétel között. A képzés szintje és az egyes programokban való részvétel között szignifikáns összefüggés figyelhető meg, a mesterszakos hallgatók magasabb arányban vesznek részt a programokban. Az ANOVA elemzés eredményei azt mutatják, hogy a tehetséggondozó programokban résztvevő és nem résztvevő hallgatóknak a diplomaszerzéshez és a majdani munkájukhoz kötődő preferenciái lényegesen eltérnek egymástól.

Balogh László – Révész György: Tehetségmodellek mint a fejlesztő programok kiindulási alapjai. In: Szabó Zsuzsa (szerk.) (2019): A tehetség kézikönyve. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége. 44-79.

Balogh László (2021): A hazai tehetséggondozás programjai, változások az elmúlt három évtizedben. Magyar Pszichológiai Szemle, 76. 2: 377–392.

Ceglédi Tímea – Fónai Mihály (2014): Szakkollégiumok rekrutációja a Partiumban. In: Csoba Judit (szerk.): Kopogtatás nélkül. Szociológiai tanulmányok Szekeres Melinda 70. születésnapjára. Debrecen. Debreceni Egyetemi Kiadó Debrecen University Press. 129-154.

Ceglédi Tímea – Tóbi István – Harsányi Szabolcs Gergő (2016): Reziliens hallgatók és szakkollégiumi felvételi szelekció. Educatio, 3. 359–371.

Demeter Endre (2012): Szakkollégiumok, a tehetség közege. Felsőoktatási Műhely, 4. 53-72.

Fónai Mihály (2009): A Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programjába került hallgatók rekrutációja és a szakok értékelése. In: Karlovizt János Tibor (szerk.): Speciális kérdések és nézőpontok a felsőoktatásban. Budapest. Neveléstudományi Egyesület, 49-65.

Kardos Katalin (2016): Felekezeti szakkollégiumok. Educatio, 3. 372–383.

Neuwirth Gábor -– Szemerszki Marianna (2009): Tehetséggondozás a középiskolában, tehetségek a felsőoktatásban. Educatio, 2. 204–218.

Papp István (2012): Tehetséggondozó intézmények a magyar felsőoktatás történetében. Felsőoktatási Műhely, 4. 27-36.

Szabó Zsuzsa (szerk.) (2019) A tehetség kézikönyve. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége.

Szalmás Anikó Xénia (2021): A tehetséggondozás és a Tudományos Diákkörök kapcsolata. Journal of Applied Technical and Educational Sciences jATES. 11 (2): 137-151.

Tóth László (2013): A tehetséggondozás és kutatás története. Debrecen, Didakt Kiadó

Szerző: Dr. Forgács Judit Andrea (agap11@outlook.hu)

Társszerző(k): Dr. Pallo József

Absztrakt címe: A motiváció és digitalizáció kapcsolatának vizsgálata a reintegrációs törekvések tükrében

Kulcsszavak: *büntetés-végrehajtás, reintegráció, motiváció, digitalizáció*

Absztrakt: A börtön társadalomban betöltött szerepét vizsgálva, álláspontunk szerint abból kell kiindulni, hogy a börtönt büntetéstani keretként azonosítsuk. Az itt zajló tevékenység egy sor jogi, etikai, pedagógiai sőt büntetőfilozófiai problémát felvet, amelyek sajátossága, hogy nemcsak önmagukban léteznek, hanem egymásra is hatnak és sokszor felerősítik hatásaikat. Ahhoz, hogy ezeket az ellentmondások megfelelő módon kezelhetővé váljanak szükséges, hogy a dogmatika és a praxis, pontosan rögzítse a börtön lényegi funkcióival kapcsolatos elvárásokat kimondva, hogy a börtön két alapvető feladata, a fogvatartás és a reintegráció között ne boruljon fel az egyensúly. A bv. törvény 2024. március 1-jén életbe lépő novelláris módosítása egy egyszerűbb, ötfokozatú kategóriarendszert meghatározva lehetővé teszi, hogy a büntetés-végrehajtási szervezet szakmai szempontjai hangsúlyosabb szerepet kapjanak a szabadságvesztés végrehajtás rendjének meghatározásában. A kezdeti besorolást követően az elítélt kreditpontokat gyűjthet, amelynek alapja az elítélt magaviselete, együttműködési készsége, reintegrációs tevékenységben való részvétele. Ez a motivációs rendszer erősíti az elítéltek felelősségvállalását, érdekeltté teszi a végrehajtás rendjének megtartásában és a reintegrációs terv megvalósításában, mindez pedig azzal, hogy a jogkövető magtartás pozitív elismerést nyer, az egyéni büntetési célok megvalósulását segíti. Látható, hogy a törvénymódosítás a kategóriarendszer mobilitásának középpontjába a motivációt helyezi. A zárt fogvatartási környezetben történő motiváció megértéséhez Edward L. Deci és Richard M. Ryan öndeterminációs elmélete (Self-Determination Theory, továbbiakban: SDT) ad keretet. Az SDT összekapcsolja a személyiséget, az emberi motivációt és az optimális működést.[2]

Az újonnan bevezetésre kerülő motivációs rendszer akkor lehet sikeres, ha az elítéltek számára kihívást jelentő és érdekes tevékenységeket, nyitottabb elhelyezést, szélesebb körű kapcsolattartást kínálunk fel. Ezzel egy másik nagyon fontos célt is szolgálunk, a normalizációt, amely a szabadságvesztés végrehajtásának egyik alapelve. Az ún. motivációs eszközöknek, úgymint rendelkezésre álló elhelyezési formák, visszailleszkedést elősegítő programok, napirend és életrend kombinációja, alacsonyabb kategóriák esetén kiegészítheti az újabb digitális rendszerek alkalmazásának lehetősége. Kutatásunk során a nemzetközi szakirodalmak összehasonlító elemzésével arra kerestük a választ, hogy a digitalizáció és motiváció összekapcsolása milyen lehetőségeket hordoz a büntetés-végrehajtási környezetben. A pandémia időszaka jelentette azt a katalizátort, amelynek következményeként az elmúlt években világszerte gyors előrelépés történt a technológiai megoldások börtönökben történő alkalmazása terén. Az Egyesült Államokban és Európa szerte is megfigyelhető, hogy igényként merült fel olyan okosbörtönök létesítésére, amelyek digitális szolgáltatásokat használnak a rehabilitációhoz, oktatáshoz és reintegrációhoz. Kutatásunk során arra törekedtünk, hogy jó gyakorlatokat találjunk, amelyek megfelelően adaptálhatók a magyar börtönviszonyokra.

[2] Ez az elmélet Edward L. Deci és Richard M. Ryan kutatók motivációval kapcsolatos munkájából származik az 1970-es és 1980-as években. Bár azóta nőtt és bővült, az elmélet alaptételei Deci és Ryan 1985-ös korszakalkotó könyvéből származnak.; (Deci, E. L., ;Ryan, R. M. (1985). Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior. Berlin: Springer Science Business Media

Szerző: Dr. habil. Homoki Andrea (andi.homoki@gmail.com)

Absztrakt címe: Features of a new special child protection service in Hungary

Kulcsszavak: *kindergarten and school social helpers, school workers, professional resources, flexibility*

Absztrakt: The support service for children characterized by an atypical life situation will be marked the new directions, policies within September 2018. The school social work can be traced back a century in 50 countries of the world. Models preparing the international professional protocol (1994) of the XX. appeared in the second half of the century. (Allen, Meares, WashingtonWelsh, 1986). The domestic models are based on the relationship between the individual and society. They have point out the importance of professional skills and professional suitability for conscious, planned helping activities. (GergálMáté, 2009, Homoki, 2010; 2016, Soós, 2017, MátéGergál, 2020) In this presentation, we have analyzed the results obtained in the third term of our longitudinal research (since 2020) regarding the work of kindergarten and school social workers, research conducted in connection with the Hungarian Educational Research Association. The service provided by kindergarten and school social workers was made generally available in Hungary by a legislation change implemented in 2018.; The continuous development of the service and the reinforcement of professionals is essential as there is a high degree of fluctuation at the national level (Sinka, 2019), even more increased by the effects of the COVID-19 pandemic, posing unprecedented challenges for actors in public educational institutions. Based on our qualitative data obtained by a focus group interview, we have shown how social workers in different types of settlements and educational institutions of the country (N = 13) were able to adapt to the crisis. What was the degree of fluctuation? What kind of challenges did they face, and what types of resources were they able to mobilize during the online education term of the pandemic?

The results confirmed an increase in the openness to fellow professions, as well as in the level of mutual initiative. We also found that from an organizational point of view, social helpers were operating in an ambiguous position, being “insiders” and “outsiders” in educational institutions at the same time. However, they showed a high degree of flexibility, and commitment to leaving their comfort zone while managing their schedules, responsibilities, and critical remarks regarding their work.

Our data show a shift in priorities at the individual, group, and community levels of social work.

Szerző: Dr. Herczegh Judit (herczeghjudit@gmail.com)

Társszerző(k): David Sulistiawan Aditya

Absztrakt címe: ICT use and communication in a Hungarian and an Indonesian higher education institution ICT use and online communication at the Institute of Education and Cultural Studies of the University of Debrecen, BTK and Universitas 'Aisyiyah (UNISA) Yogyakarta

Kulcsszavak: *ICT, online kommunication, higher education*

Absztrakt: Nowadays, ICT tools and social media platforms are used globally in the pedagogical and teaching-learning process across the entire spectrum of education, and user engagement is expected and desired by all stakeholders in education (Byungura et.al. 2016).

In higher education, as both educators and researchers, we are witnessing an increasing emphasis on building ICT infrastructure capacity for human resource use in universities, from higher education policy to implementation (Byungura et.al. 2016).

In our English-language poster, we explore and present the institutional-level emergence of ICT capacity building strategies and their mapping to faculty and students.

Based on the theoretical and practical institutional ICT structures and capabilities related to system-level deployment, we compare the operations of two institutions: the Institute of Education and Cultural Studies, University of Debrecen, and Universitas 'Aisyiyah (UNISA) Yogyakarta.

In the poster, we present the ICT practices of the two institutions, showing how the use of ICT at the educational level, the tools themselves and social media platforms can be used to build social interactions between students, teachers and administration in higher education.

By examining the online platforms and communication of the two higher education institutions, it can be seen that different agents of information socialisation are shaping different pedagogical practices, institutional attitudes and student usage patterns in institutions based on different social arrangements. We are convinced that the cultural forces of a given society have a strong influence on the use, language and practices in the choice of program interfaces and applications that are embedded in the educational system.

Our poster presentation aims to identify the presence of global online learning and communication in two geographically, socially and culturally different institutions. We want to show the formal and informal modes and interfaces of communication that have been brought to life in the institutions by the transformation of the information society in the last decade, and the points of global identities and local divergences. Our basic assumption is that, although ICT use has penetrated globally into education and higher education systems, there are culture-dependent differences in the actual forms and practices.

Sources: Jean Claude, Byungura et al (2016): ICT Capacity Building: A Critical Discourse Analysis of Rwandan Policies from Higher Education Perspective. European Journal of Open, Distance and e-Learning – Vol. 19 / No. 2. 46-62 pp. .6

Szerző: Dr. Juhász Erika (juhaszerika5@gmail.com)

Absztrakt címe: Kultúrafinanszírozás esetei Európában

Kulcsszavak: *kultúra, finanszírozás, mecenatúra, Európa*

Absztrakt: A kultúrafinanszírozás Európában nagy mértékben átalakult az elmúlt évtizedekben, és az állami, központi finanszírozás már csak töredékét teszi ki a kulturális forrásoknak (Hans-Conrad 2014, Tóth 2015). Három pillér figyelhető meg a kultúra finanszírozásának újratervezésében Európa-szerte:

- Kulturális akadálymentesítés biztosítása (döntően állami/önkormányzati finanszírozással).

- A kulturális alapellátáson túli szolgáltatások kialakítása települési kereslet mentén (vegyes finanszírozással, egyenlő arányban).

- Piaci kulturális szolgáltatások biztosítása (piaci alapú finanszírozással).

A kulturális finanszírozásban az évszázados minták egy-egy része újra megerősödik, így a mecenatúra szerepe is megnő (Hans-Conrad 2014), amelynek Magyarországon három pillére érvényesül:

- Központi nagy mecenatúra alapok támogatásai, mint például a MOL Új Európa Alapítvány, Magyar Vállalkozásfejlesztési Alap, Szerencsejáték Zrt, Magyar Nemzeti Bank, OTP Bank stb..

- A kulturális feladatellátók és települési, megyei önkormányzatok által bevonzásra kerülő lokális mecénások meghatározóak a helyi kultúrafinanszírozásban (helyi vállalatok, vállalkozók).

- Magánszemélyek adományozási, közösségi finanszírozási támogatásainak, valamint önkéntes tevékenységének erősítése több területen érvényesül.

Hipotézisünk szerint ezek a tendenciák nemzetközi szinten is érvényesülnek, és az egyes országok különböző modelleket dolgoznak ki a kultúra vegyes finanszírozásának erősítésében. Kutatásunkban arra vállalkozunk, hogy megvizsgáljuk a környező országok főbb kultúrafinanszírozási eseteit: összehasonlítjuk az egyes országok fő kulturális jellemzőit statisztikáik mentén (Eurostat), és finanszírozási modelljeit országtanulmányaik mentén (Compendium).

Mindezekkel egyrészt egy összehasonlító művelődésgazdasági kutatásra vállalkozunk, másrészt a gyakorlati terepen, a kultúra magyarországi és Kárpát-medencei finanszírozásában adaptálható jó gyakorlatokat tárunk fel.

Főbb források:

European Comission (2024): Eurostat. Elérhető: https://ec.europa.eu/eurostat

Hans-Conrad, Peter (2014): The European Cultural Sponsorship Market – Quo Vadis? (Evaluation of the first European cultural sponsorship market survey, from the perspective of cultural institutions by Causales – Cultural Marketing and Cultural Sponsoring Ltd.) Expert Papers. Elérhető: https://cultural-brands.com/knowledge/the-european-cultural-sponsorship-market-quo-vadis

Kulturpolitische Gesellschaft (2021): The Compendium of Cultural Policies and Trends. Country Directory. Elérhető: https://www.culturalpolicies.net/database/search-by-country/

Tóth Ákos (2015): Kultúrafinanszírozás az Európai Unió tagállamaiban és Magyarországon. Bp., Akadémiai Kiadó

Szerző: Dr. Kattein-Pornói Rita (pornoirita@gmail.com)

Absztrakt címe: Az oktatók pedagógiai munkája során hozzáadott emberi érték vizsgálata és relevanciája a szakképzésben

Kulcsszavak: *hozzáadott emberi érték, kompetencia, tanárképzés, pedagógiai hatékonyság*

Absztrakt: Előadásom célja bemutatni a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Műszaki Pedagógia Tanszékén működő Szakképzés-pedagógiai Kutatócsoportban induló kutatásunkat. Vizsgálatunk célja, feltárni a szakképzésben oktató pedagógusok munkáját, fókuszba állítva a hozzáadott emberi értékeket.

Korunkban az emberi értékek és a világ értelemzéséhez szükséges keretek megválasztásában szabadságot élvezünk. (Schüttler 2000) Habár az értékválasztás szabadságát éljük, azonban fontos leszögeznünk, hogy „az értékek olyan társadalmi-, illetve kultúrspecifikus eszmei objektivizációk, amelyekben az emberek szelektív és értékelő viszonya fejeződik ki meglévő világukhoz, társadalmi és természeti jelenségekhez, egymáshoz, tevékenységükhöz, és nem utolsósorban önmagukhoz." (Duró-Kékes-Pigler 2001 id. Váriné 39.) Az oktatás szerepe az értékteremtő folyamatban jelentősnek mondható, hiszen a nevelés során az egyéniséget személyiséggé alakítjuk, s jobb esetben a legfőbb értékek hordozójává tesszük.

De mit is tekinthetünk értéknek a pedagógiában? Mely értékeket kívánjuk átadni, miképpen jöhet létre az értékinteriorizáció osztálytermi környezetben?

Az oktatás célja, azon értékek átadása, melyek adott generáció diákjainak átadja a gazdaság munkaerőigényének kielégítéséhez a társadalmi kohézió biztosításához a politikai legitimáció biztosításához és a változásokhoz való alkalmazkodásához szükséges kompetenciákat, ezzel biztosítva a következő nemzedék munkaerőpiaci elhelyezkedésén túl a személyiségfejlődésüket és a szocializációjukat. (Radó 2023)

Így három fontos kérdés merülhet fel bennünk: 1. Miképpen tudja a pedagógus biztosítani a sikeres tanulás előfeltételeként megfogalmazható hagyományos kompetenciák meglétét? (Szövegértés, matematika, természettudomány, digitális kompetenciák) 2. Miképpen tudja biztosítani az iskola az egyén alkalmazkodási képességet szolgáló kognitív és szociális készségek kialakítását? (problémamegoldás, kritikus gondolkodás, kreativitás, kommunikáció stb.) 3. Miképpen tudja felkészíteni az iskola a globális munkaerőpiacra történő belépéshez szükséges kompetenciákra a tanulókat? (angol nyelvtudás, információs és kommunikációs technológiák, interkulturalitás) (Radó 2023) A tanárképzők számára a legfontosabb cél, hogy a képzési programjaikban olyan tárgyakat kínáljanak a hallgatóiknak, melyek segítenek számukra a szükséges kompetenciák kialakításában.

A továbbiakban nézzük meg, véleményünk szerint a fentebbi célokhoz rendelt kompetenciákhoz mely alapértékek átadását tartjuk a legfontosabbnak. Választásunk a VIA Karakterkutató Intézet keretrendszerére esett, mely hat kategóriába sorol 24 főtulajdonságot, melynek erkölcsileg jónak ítél:1. Igazságosság, 2. Emberségesség, 3. Mértékletesség, 4. Bölcsesség és tudás, 5. Transzcendencia 6. Bátorság. (Deborah A. Olson- Megan Kaye 2018)

Kutatócsoportunk tagjai, különböző aspektusból vizsgálják (mind kvantitatív, mind kvalitatív módszerek felhasználásával) a hozzáadott emberi értékek szerepét a pedagógusok munkájában. Míg Berzsenyi Emese az értékek történelmi gyökereit kutatja (Berzsenyi 2020), addig Pongrácz Kornélia és Husvéth Laura az iskolai fejlesztések szerepének fontosságát emelik ki. (Pongrácz 2017; Husvéth 2017). Duró Zsuzsa a tehetségesek fejlesztésének munkáját, annak pszichológiai vetületét állítja fókuszba (Duró 2004), Kattein-Pornói Rita pedig a halmozottan hátrányos, illetve hátrányos helyzetű tehetséges tanulók lehetőségeit vizsgálja szakképzés rendszerén

belül. (Kanczné-Kattein-Pornói 2024) Garamvölgyi Judit pedig a kulturális intelligencia szerepének fontosságát emeli ki. (Garamvölgyi 2022).

Felhasznált irodalom:

Berzsenyi Emese (2020): Kiválasztott, vagy megbélyegzett? Tanítások a fogyatékosságról: a zsidóság, a kereszténység és az iszlám szent könyvei szerint. Eötvös Kiadó., Budapest.

Duró Lajos-Kékes Szabó Mihály-Pigler László (2005): A pedagógiai gyakorlat pszichológiája - Nevelés és értékkutatás. Bbs-Info Könyvek. És Inform. Kft. Budapest.

Duró Zsuzsa (2004): Tehetséges gyerekekről mindenkinek. ISBN 963 2020 620 9

Garamvölgyi Judit (2022): A kulturális intelligencia és a vezetői kompetenciák. Doktori (PhD) disszertáció.

Husvéth Laura (2016): Sajátos nevelési igényű gyermekek helye a köznevelésünk rendszerében 2.: In: Kisgyermekek, nagy problémák. Raabe Klett Oktatási Tanácsadó és Kiadó Kft. Budapest.

Kanczné Nagy Katalin- Kattein-Pornói Rita (2024): A nevelőmunka 21. századi kihívásai a szakképzésben. Kézirat.

Pongrácz Kornélia (2017): Többségi tanulók fogyatékossággal élő társakkal szembeni attitűdjének vizsgálata. Doktori (PhD) disszertáció.

Radó Péter (2023): Az oktatáskormányzás jövője. Tea Kiadó. Budapest.

Schüttler Tamás (2000): Csak az együttélésben megvalósuló neveléssel tartható fenn a világ: kerekasztal-beszélgetés a nevelés 21. századi esélyeiről In: Új pedagógiai Szemle 50. évf. 2. sz. 45-56.

Szerző: Dr. Kovács László (kovacs.laszlo@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: Az Egri Érseki Római Katolikus Tanítóképzőintézet művészeti együtteseinek törekvései a zenei nevelés támogatására (1924-1938)

Kulcsszavak: *tanítóképzés, zenei felkészítés, zenekar, kórus, zenekör*

Absztrakt: Virág Irén emlékére

Az előadás célja, hogy néhány meghatározó művészeti együttes tevékenységén keresztül bemutassa a hazánkban elsőként magyar nyelven tanítókat képző egri intézményben folytatott zenei felkészítésnek a két világháború közötti időszakban zajló legfontosabb mozzanatait, eredményeit, értékeit.

A városban csaknem kétszáz éves múltra tekint vissza a tanítók képzése. Pyrker János László érsek 1828-ban alapította meg azt az intézetet, amelynek feladatául tűzte ki, hogy az egyházmegye településeinek iskolái számára sokoldalúan felkészített szakembereket bocsásson ki, mégpedig olyanokat, akik mind a tanításban, mind az egyházi zenei teendők ellátásában is kellően gyakorlottak, alapos felkészültséggel rendelkeznek. Ez utóbbi megfelelő énektudást, orgonajátékot és egyéb, a liturgiához kapcsolódó zenei feladatok ellátásának képességét jelentette. A primer és szekunder források által dokumentált ének és hangszeres zenei tárgyakra fordított óraszámon kívül a felkészítésben jelentős segítséget nyújtott az 1800-as évek végén már - előzmények szintjén - kibontakozó zeneköri tevékenység. Az előbbieken túl tovább erősítette, bővítette a hallgatók művészeti területen folytatott széles körű képzését az 1930-as években különösen is megerősödő énekkari munka.

A korabeli dokumentumokat tanulmányozva jól nyomon követhető az a fejlődési folyamat, melynek során a kórus, a kisebb kamaraegyüttesek, valamint a zenekörből kiemelkedő szimfonikus zenekar figyelemre méltó szereplőjévé válik a tanítóképző, de nem csekély mértékben Eger művészeti és kulturális életének is.

A jelentős számban megrendezett koncertek sikerein, az alkotási folyamatban való aktív részvételen, az előadások átélésével létrejövő élmények hatásán túl, számos pedagógiai, de a zenei tárgyak tanításához kapcsolható szakmódszertani értéket is hordoz magában a próbák révén, vagy a különböző ünnepségek, művészeti, kulturális programok megszervezésének folyamatába történő aktív bekapcsolódáson keresztül megszerzett tapasztalat.

A vizsgált évtizedekben olyan – a városban, a régióban, sőt az ország határain túl – elismert, de a zenetanításban is komoly tapasztalattal, gyakorlattal rendelkező zeneszerzők, előadóművészek irányították az együtteseket, akik méltó módon folytatták tovább az elődök által megkezdett utat. Kellő mintául is tudtak szolgálni a tanítójelölteknek, ezzel inspirálva őket a hasonlóan színvonalas pedagógusi, művészi munkára.

Céljaink között szerepel még, hogy az egri intézményben létrehozott együttesek tevékenységének bemutatásán keresztül tovább tudjuk gyarapítani ismereteinket a tanítójelöltek sokszínű, gyakorlatorientált zenei felkészítésére vonatkozóan.

Az intézmény vonatkozó művészeti tevékenységének feltárásához primer forrásként – alapvetően – a jelentős számban még fellelhető Egri Érseki Római Katolikus Tanítóképzőintézet Értesítő- it (1896/97; 1915/16 -1937/38), valamint a vizsgált időszakban megjelenő Egri Népujság (1928) tudósítását használtuk fel. A szekunder források közül pedig meghatározó jelentőségűek voltak Kelemen Imre (1984, 1987), Somos Lajos (1979), Benkóczy Emil (1928), Bárdos Kornél (1987), Bodosi Béla (2009), Bartók Béla (2019), Maskovics Mihály (1834) szerzők releváns munkái.

Irodalom

Bartók Béla (2019): Az egri érseki tanítóképző intézet 1828 – 1948 között . In: Bartók Béla - Nagy Andor (szerk.) (2019): Az egyetemi tervektől az egyetemmé válásig - A Líceumhoz kötődő egri oktatás története. EKE Líceum Kiadó, Eger. 81-90. p.

Bárdos Kornél (1987): Eger zenéje 1687-1887. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Benkóczy Emil (1928): Pyrker első magyar tanítóképzője. Egri Érseki Líceumi Könyvnyomda, Eger.

Bodosi Béla (2009): Az egri líceumi iskolák. Líceum Kiadó, Eger. 40 – 97. p.

Dobos József (2005): Az egri tanítóképző története 1828-1959. EKF Líceum Kiadó, Eger.

Egri Érseki Róm. Kath. Tanítóképzőintézet Értesítői (1896/97 1915/16 -1937/38)

Kelemen Imre (1984): Zenetanítás az Egri Érseki Tanítóképzőben II. rész - A négyéves képzés (1883—1920). Az Egri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola tudományos közleményei (Új sorozat, 17. köt.) = Acta Academiae Paedagogicae Agriensis (Nova series, Tom. 17.). p. 591-603. ISSN 0138-9734

Kelemen Imre (1987): Zenetanítás az Egri Érseki Tanítóképzőben. III. rész. (1920 – 1939) Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova Series XVIII/10., Eger. 3 – 20. p.

Maskovics Mihály (1834): A falusi iskola Mesteri Hivatalra készítendők számára az Egri Anyamegyében alapíttatott Intézetnek rövid előadása. Kézirat. Eger.

Mészáros István (2000): A katolikus iskola ezeréves története Magyarországon. Szent István Társulat, Budapest.

Molnár Imre Dr. (szerk.)(1936): A Magyar Muzsika Könyve. Budapest.

Egri Népújság, 1928. november 28. 3. p.

Somos Lajos (1979): Az egri tanítóképző fejlődésének főbb szakaszai az Első Magyar Népoktatási Törvény megszületésétől (1868) az intézet megszűnéséig. Hevesi Művelődés 18. 1979/1. 25 - 35. p.

Szerző: Dr. Kovács-Nagy Klára (kovacs.klarika87@gmail.com)

Társszerző(k): Hideg Gabriella, Moravecz Marianna

Absztrakt címe: Az intézményi és egyéni fizikai aktivitás összefüggései az oktatói jólléttel és eredményességgel Kárpát-medencei oktatók körében

Kulcsszavak: *jóllét, eredményesség egyetemi oktató Kárpát-medence*

Absztrakt: Az oktatók mint a felsőoktatási intézmények munkavállalóinak egészsége, jólléte és elégedettsége, illetve eredményessége nemcsak egyéni, hanem intézményi szinten is fontos annak hatékony működéséhez. Ezért fontos feltárni, hogy milyen munkához kapcsolódó és személyes stressz- és erőforrások befolyásolják az oktatók jóllétét, produktivitását. Tanulmányunk célja, hogy feltárjuk azokat a tényezőket, amelyek szerepet játszanak magyarországi, ukrajnai, romániai, szlovákiai és szerbiai egyetemi oktatók jóllétében és eredményességében. Fő kérdésünk az, hogy melyek azok a munkahelyi stresszforrások és erőforrások, amelyek befolyásolják a jóllétüket és produktivitásukat mint eredményességi mutatót. Arra is rákérdeztünk, hogy a fizikai aktivitás, mind egyéni, mind intézményi szinten (intézményük által szervezett sport- és rekreációs programokon való részvétel, az sportinfrastruktúra használata révén) milyen szerepet játszik az egyetemi alkalmazottak (oktatók) jóllétében és eredményességében, és segít-e a munkával kapcsolatos stresszel való megküzdésben. A kérdés vizsgálatához elméleti keretként a munka-követelmények és erőforrások (JD-R) elméletét használtuk. Az elmélet a munkahelyi jellemzőket két kategóriába sorolja, amelyek negatívan korrelálnak egymással: a (negatív) munkahelyi követelmények és a munkával kapcsolatos erőforrások, amelyek közvetlen hatással vannak a munkavállalók stressz-szintjére, motivációjára, egészségügyi problémáira és egy sor szervezeti kimenetre. Elemzéseinkhez a CEETHE 2023 kutatás adatbázisát használtuk fel, amelynek keretében egy online felmérés segítségével feltérképeztük öt közép- és kelet-európai ország felsőoktatási intézményi oktatóinak (N=821) munkahelyi jellemzőit. Eredményeink szerint az idősebb oktatók, a magasabb beosztású, tudományos fokozattal rendelkező férfiak, valamint a társadalom-, gazdaságtudományi és vezető oktatói csoporthoz tartozók a legeredményesebbek. Egyedül a teljesítményértékelés okozta stressz mint munkahelyi követelmény áll (negatív) kapcsolatban a produktivitással. Az intézményi sportinfrastruktúra használata hozzájárul az oktatói teljesítményhez, míg a mérsékelt és magas szintű fizikai aktivitás, és különösen az intézményi szabadidős tevékenységek közvetve befolyásolják (pozitívan) a jóllétet.

Szerző: Dr. Krémer András (kremer.andras@gmail.com)

Társszerző(k): Kiss Mária Rita

Absztrakt címe: Társadalmi integráció érvényesítésének lehetőségei és nehézségei az egyetemi képzésekben

Kulcsszavak: *Társadalmi felelősségvállalás, Társadalmi integráció, Szervezetfejlesztés*

Absztrakt: A Szegedi Tudományegyetemen (és a hazai felsőoktatásban is) több szempontból is kiemelt jelentősége van a társadalmilag hátrányos helyzetű csoportok (pl. romák) megjelenésének abban az értelemben is, hogy a hátrányos helyzetű hallgatók bekerülnek-e, lemorzsolódnak, vagy bent maradnak a képzésekben, de abban is, hogy a képzések tartalmában szerepelnek-e, a végzettek szereznek-e ismeretekek, készségeket e társadalmi csoportokkal kapcsolatban, képesek-e kliensként dolgozni e csoport tagjaival. Ezt tekinthetjük a társadalmi felelősségvállalás körébe tartozó feladatnak, küldetésnek, de egyszerre hatékonysági, minőségi kérdés is.

A kutatásban arra kerestük a válaszokat, hogy az egyetemi környezetben, szervezetrendszerben hogyan jelennek meg ezek a célok, követelmények, a képzési kimeneti követelmények (KKK) mennyiben írják elő ezeket a tartalmakat, s hogyan teljesülnek a gyakorlatban e célkitűzések (befogadó egyetem, kisebbségek integrációja, szociális kompetenciák).

A Szegedi Tudományegyetem IKIK Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpont keretében, a 2023-as évben az egyetemen folyó szakmai képzéseknek azokat a szakjait, képzési megoldásait, jó gyakorlatait vizsgáltuk, amelyek relevánsnak tekinthetők a roma integráció elősegítése szempontjából. A kutatás során 22 szakfelelőssel, jó gyakorlatot megvalósító tárgyfelelőssel, releváns szakemberekkel, mentorokkal 17 órányi szakértői interjút készítettünk, melynek alapján a válaszokat kerestük. Meggyőződésünk szerint e kérdések elméleti tisztázása is kérdéseket vet fel, s még inkább meghatározó az intézmény működési hatékonysága szempontjából.

Néhány hivatkozott irodalom:

Vitéz Kitti (szerk.) Befogadó egyetem itt és most. Pécsi Tudományegyetem Neveléstudományi Tanszék. 2021.

Pusztai Gabriella – Szigeti Fruzsina (szerk.): Lemorzsolódás és perzisztencia a felsőoktatásban; Oktatáskutatás a 21. században, 6. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2018.

Pikó Bettina dr. Kapocsi Erzsébet dr. Tari Gergely Kiss Hedvig dr. Barabás Katalin dr.: Az orvosi antropológia című tantárgy helye és szerepe az orvosképzésben. Az úgynevezett szegedi modell. Összefoglaló közlemény. Orvosi hetilap, 2019 160. évfolyam, 39. szám 1527–1532. (p. 1530)

Roma fiatalok a középiskolában Beszámoló a TÁRKI Életpálya-felmérésének 2006 és 2012 közötti hullámaiból

Hajdu Tamás – Kertesi Gábor – Kézdi Gábor Társadalmi Riport 2014 https://www.tarki.hu/sites/default/files/adatbank-h/kutjel/pdf/b334.pdf

Kende, Á.(2018). A roma gyerekek méltányos oktatását segítő programok lehetőségei az oktatási egyenlőtlenségek rendszerében. Socio.hu Társadalomtudományi Szemle, 8(1), 144–162. https://socio.hu/index.php/so/article/view/670

Szerző: Dr. Lakatos Szilvia (lakatosszilvi@gmail.com)

Absztrakt címe: A romani (lovári) nyelv a KheTanodában

Kulcsszavak: *tanoda, romani (lovári) nyelvoktatás, identitás, oktatási segédanyagok, szegregátum*

Absztrakt: Előadásomban szeretném bemutatni a Khetanipe Egyesület által fenntartott KheTanoda romani (lovári) nyelvápoló programját. Az ezredfordulót követően számos tanoda kezdte meg működését az országban, köztük 2006-ban a KheTanoda is Pécs belvárosában. A hazai oktatás méltányossági és hatékonysági problémáinak megoldása, az esélyegyenlőség biztosítása, a hátrányos helyzetű gyerekek és fiatalok nehézségeinek leküzdése van fókuszban a tanodában. Több mint 10 éve már a Hősök terén működik.

A tanoda egyik pillére a romani (lovári) nyelv, ennek ápolására nyelvi foglalkozásokat tartanak. A szegregátumban élők többsége már nem beszéli anyanyelvi szinten a nyelvet, ami az identitás őrzésének egyik záloga.

A vizsgálat célja, hogy ismertesse, hogy a tanoda milyen módszereket, kiadványokat, eszközöket, használ a szegregátumban élő gyermekek romani (lovári) nyelvoktatásának fejlesztésére, a nyelv iránti figyelem felkeltésére.

Hipotézisem szerint, a hátrányos helyzetű, elsősorban roma származású gyermekek romani nyelvtudása hiányos, nem a koruknak megfelelő.

A kutatási módszerek közül a kérdőíves adatfelvételt alkalmazom, félig strukturált, kérdőív formájában. A kérdőív elsősorban a tanodásoknak, szüleiknek és az intézményekben dolgozó kollégáknak készült.

A vizsgálat várható eredménye, hogy pontos képet kapunk arról, hogy a tanodában hogyan tanítanak romani nyelvet, milyen rendszerességgel teszik azt, hogy milyen végzettséggel, milyen tankönyvekből, munkafüzetekből oktatnak a tanoda munkatársai, hogy a szülők, családok támogatják-e a nyelvoktatást, hogy fontosnak tartják-e a nyelvátörökítést és az identitás megőrzését.

Bízom benne, hogy jó gyakorlatként bemutatható a KheTanoda nyelvápoló programja más tanodák számára is, illetve a felmérés eredménye hozzájárulhat a romani nyelv presztízs megőrzéséhez. Továbbá a tanodákban nagyobb létszámban fognak foglalkoztatni romológiatanárokat, akik nemcsak a nyelvátadásában, hanem a cigány népismeretben átadásában is aktív szerepet vállalhatnak.

Balogh Bea (2016): Láthatatlan Tanoda – az integráció menő. In: Fejes József Balázs, Lencse Máté és Szűcs Norbert (szerk.): Mire jó a tanoda? A TanodaPlatform keretében összegyűjtött innovációk, kutatások, történetek. Motiváció Oktatási Egyesület, Szeged. 241–245.

Fejes József Balázs (2014): Mire jó a tanoda? Esély, 26. 4. sz. 29–56.

Lakatos Szilvia (2012): A romani nyelv közösségi használatának és közoktatási helyzetének vizsgálata Magyarországon Doktori (Ph.D) értekezés

Lakatos Péter (2018): A romani-magyar kétnyelvűségből eredő iskolai hátrányok okai és megoldási lehetőségei Doktori (Ph.D) értekezés

Matras, Yaron (2007): A romani jövője: A nyelvi pluralizmus politikája felé. Bartha Csilla szerk., Cigány nyelvek és közösségek a Kárpát-medencében. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 128-146.

Szerző: Dr. Laki Ildikó (b.laki.ildiko@gmail.com)

Absztrakt címe: A társadalom működő mechanizmusai - oktatási kérdések és a felsőoktatásban tanuló fogyatékossággal élők

Kulcsszavak: *fogyatékosság. felsőoktatás, oktatási lehetőségek, integrációs módok*

Absztrakt: Előadásomban a felsőoktatásban jelenlévő fogyatékossággal élő hallgatók bemutatását tűzöm ki célul. A téma évtizedek óta kiemelten fontos kutatási terület a nemzetközi oktatáskutatások között, mivel évtizedek óta jelentősen emelkedik a fogyatékossággal rendelkező hallgatók száma a köz-és felsőoktatásban egyaránt. A hazai kutatási területek között elsősorban az integráció, az esélyegyenlőség és a sajátos nevelési igény területén jelenik meg, melyek mindegyike állampolgári kérdéseket, megoldandó intézményi hátteret kíván.

Az előadás során egyfelől áttekintésre kerül a 2004-2024 közötti időszak jogi, intézményi és finanszírozási helyzete, másfelől a statisztika tükrében bemutatásra kerülnek a változó fogyatékossági kategóriák, a hallgatói létszámokkal együtt. A fogyatékossággal élő hallgatóknak számos joguk van, amelyek biztosítják számukra az egyenlő hozzáférést az oktatáshoz és a környezet megfelelő alkalmazkodásához. Ilyennek tekinthetőek az alábbi területek:

Diszkrimináció tilalma: a fogyatékossággal élő hallgatókat nem lehet diszkriminálni az oktatásban vagy bármely más területen az alapján, hogy fogyatékossággal élnek.

Egyenlő hozzáférés kérdése: Az oktatási intézményeknek biztosítaniuk kell az egyenlő hozzáférést az oktatáshoz minden hallgató számára, beleértve az érintett hallgatókat is, Ez magában foglalhatja például a különféle segédeszközök és technológiai megoldások biztosítását, az oktatási intézmények feladatainak újragondolását.

Alkalmazkodások és segítségnyújtás: Az oktatási intézményeknek kötelességük biztosítani az alkalmazkodásokat és segítségnyújtást a fogyatékossággal élő hallgatók számára. Ez lehet például extra idő vagy alternatív vizsgamódszerek biztosítása, esetleg az informatikai háttér segítésével.

Közlekedési és épületi hozzáférés: Az intézményeknek biztosítaniuk kell a megfelelő közlekedési és épületi hozzáférést a fogyatékossággal élő hallgatók számára, például akadálymentesített bejáratok és liftrendszerek biztosításával.

Megfelelő tájékoztatás és segítségnyújtás: Az intézményeknek kötelességük van tájékoztatni a fogyatékossággal élő hallgatókat az őket megillető jogokról és az elérhető támogatási lehetőségekről. Az oktatási intézményeknek rendelkezniük kell megfelelő személyzettel és erőforrásokkal annak érdekében, hogy segítsék a fogyatékossággal élő hallgatókat az oktatási célok elérésében.

E területek hiánya komoly hátrányt jelenthet az esélyegyenlőségből kimaradó hallgatók megfelelő intézményi tanulmányainak megvalósításához. A nemzetközi gyakorlatban előforduló (Barros, 1968) jógyakorlatok mentén, érdemes átgondolni és összefoglalni azokat a lehetőségeket, amelyek a magyarországi jógyakorlatba is átültethetők, mivel az elkövetkező években jelentősen emelkedhet a közoktatásból kilépő fogyatékossággal élő hallgatók száma, melyre az intézményeknek, az oktatóknak és a környezetnek egyaránt válaszolnia kell.

Az előadásban az elméleti keretek - hallgatói, jogi és gazdasági-társadalmi szint - mellett tehát olyan jógyakorlatok is ismertetésre kerülnek, melyek biztosan működtethetők a hazai intézmények keretei között. A felsőoktatásnak fel kell készülnie az érintett hallgatók fogadására, ehhez azonban jól átgondolt integrációs stratégia szükséges.

Fontos hangsúlyozni, hogy a fogyatékossággal élő hallgatók oktatása során nem csupán az akadályok elhárítása a cél, hanem az is, hogy lehetőséget teremtsünk számukra a teljes potenciáljuk kibontakoztatására és sikeres részvételükre a társadalomban. Ezért az oktatásnak és támogatásnak folyamatosan alkalmazkodnia kell az egyedi szükségletekhez és kihívásokhoz.

Felhasznált irodalom:

Barakonyi Eszter - Pankász Balázs (2019): A felsőoktatási intézmények gyakorlata a fogyatékos hallgatók esélyegyenlőségének biztosításában. Egy kutatás áttekintő összefoglalása. Munkakügyi Szemle, 2019/3. Letöltés: A felsőoktatási intézmények gyakorlata a fogyatékos hallgatók esélyegyenlőségének biztosításában. Egy kutatás áttekintő összefoglalása. Munkaügyi Szemle (munkaugyiszemle.hu)

Dunás-Varga Ildikó – Kraiciné Szokoly Mária (2022): Fogyatékossággal élő hallgatók a felsőoktatásban – részvétel és a tanulás támogatásának gyakorlata. Opus et Educatio 9. évfolyam 3. szám. Letöltés: Opus et Educatio 9. évf. 3. sz. (2022.) (oszk.hu)

Francis J. Barros (1968): Equal Opportunity in Higher Education. The Journal of Negro Education. Source:Vol. 37, No. 3, Race and Equality in American Education (Summer, 1968), pp. 310-315.

Linda Anne Barkasa ; Paul-Alan Armstronga; Garry Bishop (2021): Is Inclusion still an Illusion in Higher Education? exploring the curriculum through the student voice. Source: Is Inclusion still an Illusion in Higher Education.docx (live.com)

Szerző: Dr. Lampert Bálint (lampert.balint@sze.hu)

Társszerző(k): Petzné dr. Tóth Szilvia, Reider József

Absztrakt címe: Körforgásos gazdaság működésének megértetése LEGO robotokkal

Kulcsszavak: *fenntarthatóság, környezetpedagógia, körforgásos gazdaság, LEGO robot*

Absztrakt: A Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Karán lévő LEGO Élménypedagógia terem számos foglalkozásnak ad helyet. Az óvodapedagógus képzésbe bevezethető STEAM oktatástól az általános iskola alsó tagozatán szervezett LEGO robotika szakkörön keresztül a tanító, gyógypedagógia, szociálpedagógia szakos hallgatók személyiségfejlesztéséig számos alkalmazási mód adódik kihasználni a LEGO módszertan adta lehetőségeket. [1]

2022-ben egy új projekt vette kezdetét, amelyben a LEGO eszközöket a fenntarthatóságra nevelés területén kívánjuk bevezetni.

A program a „RESZETT" nevet kapta, és a Büchl Hungaria Kft. tulajdonában van. A „RESZETT" program egy kifejezetten hulladékgazdálkodási szemléletű, LEGO eszközökre épülő, neveléstudományi módszerekkel felépített moduláris foglalkozáscsomag. Kialakítása Kövecses Péter hulladékgazdálkodási szakértő, tanácsadó koordinálásával és a Széchenyi István Egyetem szakmai közreműködésével valósult meg.

A program négy foglalkozásból áll, és egy kerettörténet foglalja egységbe. A foglalkozások során a tanulók az életkoruknak megfelelően ismerkednek meg a körforgásos gazdálkodás elvi alapjaival[2], a hulladék keletkezésének megelőzésével, az elkülönített hulladékgyűjtés gyakorlatával, valamint az újrahasznosítás témakörével.

A négyből három foglalkozáson a diákok Lego WeDo2. és Spike Essential robotok segítségével oldanak meg feladatokat. Két foglalkozáson folyamatokat modelleznek (hulladékfeldolgozó modell, körforgásos gazdálkodás modellje), egy esetben pedig akadálypályát oldanak meg (újrahasznosítási folyamat).

Az Büchl Hungaria Kft.-vel kötött együttműködési megállapodás tartalmazza egy hatékonyságot mérő adekvát mérési és értékelési rendszer megalkotását is. A fejlesztési terveknek megfelelően a pilotfoglalkozásokkal párhuzamosan elindultak a hatékonyságmérő eszközök és a hatékonyságmérés folyamatának kidolgozása valamint kipróbálása. Az első mérések eredményeit jelenlegi dolgozzuk fel, és terveink szerint a konferencia keretében szeretnénk elsőként bemutatni.

A négy foglalkozás legfontosabb céljai a következők voltak [3] [4]:

A pazarlás, túlfogyasztás problémájának megértése;

A fogyasztás és hulladéktermelés összefüggéseinek megláttatása;

A környezettudatos életforma elemeinek megismerése;

Figyelem felhívása az elkülönített hulladékgyűjtés fontosságára, jelentőségére;

A gyűjtők megfelelő használata (anyagtisztatság);

Az elkülönítetten gyűjtött hulladék útjának és újrahasznosításának megismerése;

A körforgásos gazdaság működési alapelvének megértetése;

A takarékos, környezettudatos anyag- és eszközhasználat lehetőségeinek felfedeztetése;

A hatékonyságmérés során a fenti célok elérését vizsgáljuk a foglalkozáson résztvevő diákoknál. Feltételezéseink szerint a kihívást jelentő, logikus és algoritmikus gondolkodást

igénylő tevékenységek által a diákok biztos ismeretekkel fognak rendelkezni a hulladékmegelőzésének lehetőségeiről, megértik az elkülönített hulladékgyűjtés jelentőségét, az újrahasznosítás fontosságát, amely a körforgásos gazdaság egyik alapeleme.

A hatékonyságmérést a foglalkozásokat megelőzően egy bementi kérdőívvel kezdtük, és a négy foglalkozás után egy zárókérdőívvel zártuk. A bemeneti kérdőív a demográfia kérdéseken túl 10 kérdésből állt, ebből három nyitott, hét zárt kérdés (ebből kettő skálás) volt. A kérdőív a diákok foglalkozások tartalmához kapcsolódó előzetes ismereteit mérte fel, Ezen felül a skálás kérdésekkel az otthoni szokásaikat is szerettük volna feltárni. A zárókérdőívben a demográfia kérdéseken túl 13 kérdést fogalmaztunk meg, ebből négy volt nyitott és kilenc volt zárt kérdés (ebből kettő skálás). A skálás kérdésekkel azt is vizsgáltuk, hogy a foglalkozások hatására változott-e a magatartásuk, viszonyulásuk, esetleg a szokásaik a hulladékokkal kapcsolatban.

A foglalkozások kidolgozásában résztvevő szakértőkkel, oktatókkal úgy gondoljuk, hogy csak akkor lehet sikeres a hazai hulladékgazdálkodási rendszer, ha az azt használó fogyasztók értik annak alapvető működési elveit, tudatosan és szabályosan használják a annak elemeit (gyűjtőpontok, szelektív szigetek stb.)

Hivatkozások:

[1] Petzné, T. Sz, - Lampert, B. (2023): Oktatási Lehetőségek a LEGO Élménypedagógia teremben. http://uk.ujs.sk/dl/4478/4478.html letöltve: 2023.06.05.

[2] Horváth B. (2019). Körforgásos gazdasági modellek és hatékonyságuk mérése. PhD értekezés, Szent István Egyetem, Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola, Gödöllő

[3] Petzné, T. Sz, (2023)Fenntarthatóságra nevelés lego robotokkal 1. In: Bodáné, Kendrovics Rita (szerk.) A tudomány és az oktatás felelőssége Budapest, Magyarország : Óbudai Egyetem Rejtő Sándor Könnyűipari és Környezetmérnöki Kar (2023) 402 p. pp. 219-235., 16 p.

[4] Lampert, Bálint (2023) Fenntarthatóságra nevelés lego robotokkal 2. In: Bodáné, Kendrovics Rita (szerk.) A tudomány és az oktatás felelőssége Budapest, Magyarország: Óbudai Egyetem Rejtő Sándor Könnyűipari és Környezetmérnöki Kar (2023) 402 p. pp. 236-251. , 16 p

Szerző: dr. Loboczky János (loboczky.janos@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: Gadamer a Bildung értelmezéséről

Kulcsszavak: *hermeneutika, Bildung, képzés, humanitás, munkálkodó tudat*

Absztrakt: Gadamer filozófiai hermeneutikájának egyik fontos része, ahogyan az ún. humanista vezérfogalmakat értelmezi az Igazság és módszer című fő művében. Ezek között az egyik legfontosabb a Bildung.

Előadásomban a Bildung fogalma gadameri analízisének fontos mozzanatait járom körbe. Először arra utalnék, hogy a szó többféle magyar fordítást is lehetővé tesz. Jelenthet képzést, kiképzést, ugyanakkor művelődést, illetve műveltséget is. Gadamer egyébként nem valamiféle szakképzésre gondol a Bildung kapcsán. Gadamer a felvilágosodás korából Herder meghatározását tekinti kiindulópontnak, amelynek lényege, hogy az ember a képzés révén felemelkedhet a humanitásig, amely egyszerre jelent széleskörű ismeretekkel való rendelkezést, valamint erkölcsiséget is. Kant a cselekvő szubjektum szabadságának aktusaként beszél a képesség "kultúrájáról", ezenkívül arról is szól, hogy önmagunk iránti kötelességünk a tehetségünk kiművelése. Humboldt meghatározását azután azért idézi, mert pontosan megfogalmazza a Bildung tágasabb jelentéskörét. Gadamer kiemelten fontosnak tartja Hegel Bildung-felfogásának az értelmezését. Hegelnél a képzés lényege az általánossághoz való felemelkedés, ami elméleti és gyakorlati képzést egyaránt jelent, a partikularitás háttérbe szorítását A képzetlenség tehát nem csupán elméleti fogyatékosság ebben az értelmezésben, hanem egyúttal a hübrisz, a mértéktelenség vétkét idézi elő. Hegel a képzést tehát általános emberi feladatnak tekinti, s ezzel összefüggésben beszél a munkáról, valamint a munkavégző tudatról. Ez utóbbi "a dolgot képezve önmagát képzi". A munkálkodó tudat saját önérzetre tesz szert azáltal, hogy elsajátít egy jártasságot. Ebben az önérzetben olyan mozzanatokat vehetünk észre, mint a személyes vágyainknak a korlátozása, azonkívül valami általánosnak az elismerése. Mai szemmel "korszerűtlennek" tűnik az, ami a pályaválasztással kapcsolatban itt felvetődik. Napjainkban többnyire az önmegvalósítás privát céljait, valamint a praktikus, hasznossági szempontokat szokás ezzel kapcsolatban emlegetni. Ezzel szemben Hegel a hivatás betöltését hangsúlyozza, illetve azt, hogy minden hivatásban van valami "sorsszerű", "külső szükségszerűség", és így olyan feladatokat követel tőlünk, melyeket privát célként nem tűznénk ki. A hivatás betöltése egyfelől önmagunk korlátozását jelenti, de egyúttal azt, hogy a hivatásunkat a magunk ügyévé tesszük, s így végső soron mégsem jelent korlátot.

Szerző: Dr. Lükő István Dénes (solyombanya@gmail.com)

Absztrakt címe: A szakképzés szervezeti struktúráinak változásai

Kulcsszavak: *makro és mikroszintű szervezetek struktúrái, háttérintézmények és szervezetek, TISZK, Szakképzési Centrum, Ágazati Készség Tanácsok*

Absztrakt: 1, A témaválasztás indoklása: A nemrégiben megalakult szakképzési szakosztály profiljához tartozóan fontosnak tartja a szakképzés szervezetrendszerének vizsgálatát. Ezzel a kérdéskörrel kisebb megszakításokkal több évtizede foglalkozom. Van megfelelő nemzetközi tanulmányutakra épülő saját vizsgálatom, melynek eredményei több cikkemben és könyvemben is megjelentek.(5.4, 5.5,) Elsősorban a makroszintű struktúrákat, az irányítás, a felügyelet, a vizsgáztatás rendszerének a kérdéseire fókuszáltam.

2, A kutatás célja, kérdései: Két időmetszetben végezett kutatás eredményeinek bemutatása, a fenti fókuszterületek kapcsán. A nemzetközi vonatkozások mellett célom, hogy a 70-es évektől napjainkig terjedő idősazban az iskola-vállalat-szakma kapcsolati modelljeit, a centralizációs törekvések modelljeit, a TISZK és a Szakképzési Centrum szervezetrendszeri sajátosságait bemutassam. Számunkra izgalmas és fontos a 2018-ban kezdődő rapid átalakulás irányítási, háttér intézményi átalakulásainak a bemutatása.

A konkrét kérdések: Hogyan alakult a szakképzés irányításának hierarchikus rendszere, hogyan jelenik meg a kutatásra épülő tevékenység a megmaradt, illetve átalakult háttér intézményekben(IKK, NSZFH), milyen funkciókkal és kapcsolati hálóval bírnak az Ágazati Készség Tanácsok, a Szakképzési Innovációs Tanács?(5.2, 5.3)

3, Kutatási módszerek. Hazai és nemzetközi(5.1, 5.2, 5.6,) szakirodalmak tanulmányozása a szervezetszociológia, oktatásszociológia és szakképzés- pedagógia releváns határterületeiről. A fontosabb oktatási-szakképzési modellek(iskolai, duális, vállalati, időalapú, modulrendszerű, kompetencia elvű) és a makro és mikroszintű szervezeti struktúrák ide vonatkozó jellegzetességeinek a tanulmányozása, modellezése.

4, Összefoglaló A kutatás eredményei. Összefoglaltam a szakképzés alapstruktúráinak részterületeit és dimenzióit, a teljes szervezetrendszeri kapcsolatait, a 80-as évekig, majd a TISZK-ek és a Szakképzési Centrumok korszakában. Az összehasonlítás nyomán kirajzolódik, hogy az egy iskola több vállalt- több szakma konstrukció alapvetően maradt, hogy mára felerősödött a felsőoktatás bekapcsolódása. Megállapítható, hogy nincs országos kutatási szervezet, hogy részben latens módon, részben a nagyon atomizált egyetemieken és háttér intézményekben van jelen a tudományos igényű kutatás, és elmarad a diskurzus, az eredmények felhasználása.

Hivatkozott irodalmak

5.1, Burkart Sellin-Philip Grollmann(1999). Stand der Europäische Berufsbildubgforschung. Ihren Funktionen und Problémen, CEDEFOP , Ruropäische Zeitschrift Berufsbildung . Nr. 17/1999

5.2, Cedefop (2020). Vocational education and training in Europe 1995–2035. Scenarios for European vocational education and training in the 21st century. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

5.3, ITM-KIM (2023) Szakképzés 4.0 2023-ban aktualizált beavatkozásokkal módosított verzió 1499/ 2023.(XI.16) Kormányhatározat alapján, Budapest

5.4, Lükő István (2001). A szakképzés szervezeti struktúráinak változása Szakképzési Szemle 2001/3.328.-337 oldal

5.5, Lükő István(2011): Tartalmi és szervezeti átalakulások a szakképzésben Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 65-81. oldal

5.6, Uwe Leuterbach(1996). Internationales Handbuch der Berufsbildung Nomos Verlagsgesellschaft Baden-Baden

Szerző: Dr. Lükő István Dénes (solyombanya@gmail.com)

Absztrakt címe: A villamosenergia- rendszerről műszaki és pedagógiai szemmel

Kulcsszavak: *megújuló energiák, HMKE, napi terhelési görbék, hálózati szintek és nyomvonalhosszak.*

Absztrakt:1, A témaválasztás indoklása: Az energiaszemlélet és tudatosság fontos, kiemelt területe a környezeti nevelésnek, a környezetpedagógiát művelőknek. A mélyebb összefüggések megértése, a műszaki-technikai háttér nélkül kevésbé hatékony. Az utóbbi időkben jelentős energiabiztonsági, gazdálkodási intézkedések nyomán a megújuló energia volumene nőtt, és a tárolási megoldások születtek. Érdekes tendencia, hogy a felhasznált villamosenergia mennyisége csökkent. Személyes kötődésem a témához, hogy érdeklődésem és vizsgálataim középpontjába került. Szűkös nyilvánosan is hozzáférhető forrásanyag nehezíti a probléma megvilágítását és feltárását. Ebben az előadásban megkísérlem az időszaki kiadványokra épülő összefüggésrendszert megvilágítani és bemutatni.

2, A kutatás célja, kérdései: A kutatás és egyben az előadás legfőbb célja, hogy elmélyítsük ismereteinket a műszaki-technikai háttérről szóló részletekkel és az energiaszemlélet környezetpedagógiai vonatkozásainak a fejlesztését segítsük. Rávilágítsunk az egyik legrégebbi fizikai hálózati rendszer, a villamosenergia ellátás bonyolult, összetett kapcsolatrendszerére és a mai kor kihívásainak számos érdekellentéteire és viszonyaira. Mennyi volt a nyári és a téli csúcsterhelés, mennyire változott a Háztartási Méretű Kiserőművek teljesítménye? Továbbá: Hogyan változott(nőtt) a megújuló energia részaránya fajtánként és hogy néz ki a térbeli(földrajzi) eloszlása?

3, Kutatási módszerek. A MVM Energiaforrás(1), a Magyar Energetikai és Közműszabályozási Hivatal és a MAVIR közös kiadványa(2), anyagainak tanulmányozása, elemzése és kivonatolása. Közmédia forrásokból válogatás az erőművek, hálózatok üzemeltetéséről, átállásáról és fejlesztéséről. A releváns pedagógiai szakfolyóiratok és könyvek áttekintése, hogy hogyan épül be ez a műszaki-technikai háttér a tananyagokban, milyen módon segítik az energiaszemlélet formálását?

4, A kutatás eredményei, összefoglaló. A villamoseenergia rendszert áttekintő ábrák, amelyeken az erőművek, különböző feszültségszintű hálózatik és ezek hierarchiája látható. Bemutatjuk a gőzerőművek hűtőrendszeri megoldásait, a Heller –Forgó féle hűtőtorony vázaltrajzait, amely segít eloszlatni a „kéményekből káramló káros füst" fals nézetét. A téli és nyári csúcsteljesítmények, a villamosenergia termelés és fogyasztás alapadatai táblázatban, diagramokban. Külön kitérünk és bemutatjuk a különböző megújuló energiatermelés kapacitásbővülését.

A beépített teljesítmény 2021-ről 2022-re 12,475 MW-ra nőtt, amiből a naperőművek 1/3-ot képviselnek. A 2022.évi január 25.-i 7396 MW rendszerterhelésből 2851 MW import mellett állt elő.

A biomassza energia 86,8 PJ, a napenergiáé 17.6 PJ volt. A fontosabb hazai erőművek kapacitása, térbeli(földrajzi) elhelyezkedése mellett fontos adatokat tudtunk kigyűjteni a másik fontos rendszerelemről, a hálózatokról. A nagyfeszültségű átviteli hálózat (750, 400, 220, 120 Kv-)hossza 3847 Km, az elosztóhálózat 6394 Km, középfeszültségen 68786 km, és kisfeszültségen 90737 Km.

A kifejezetten energiaszemlélettel és tudatossággal foglalkozó írások közül kiemelhető a Lükő István szerkesztette szakmódszertan könyv(3), illetve a HUCER konferencia kiadványban megjelent cikk, valamint Havas Péter és Mónus Ferenc (4) munkái. A Zöld Föld (5)című két kötetes könyvben a világ legnagyobb naperőműveinek rangsora 1177 MW-al(régi adat lehet,

mert M.O.-gon 2023-ban 6500 MW volt), illetve a 11-12. osztályosoknak írt kötetben szó van az elektromos autóról, az energiagazdálkodás kíhívásairól, az energiaszállítás és mérések problémáiról.

5, Hivatkozott irodalmak:

1, MVM (2022): Energiaforrás, LVIII. évfolyam, 2022/3 szám.

2, MEKH- MAVIR(2023): A magyar villamosenergia rendszer 2022. évi adatai

3, Lükő István szerk(2020): Környezettan- technika-technológia szakmódszertan Szakmódszertannal a fenntarthatóságért Műszaki Könyvkiadó, Budapest

4, Mónus Ferenc(2020): A fenntarthatóságra nevelés trendjei, lehetőségei és gyakorlata A közép,-és felsőoktatásban CHERD, Debrecen

5, Oktatási Hivatal (2022): Zöld Föld Könyv a Fenntarthatóság című tantárgyhoz 9-10 osztályosoknak és 11-12. osztályosoknak, Budapest

Szerző: Dr. Magyar Ágnes (magyar.agnes@uni-eszterhazy.hu)

Társszerző(k): Tóth-Pálné Broda Éva

Absztrakt címe: A toleranciamese mint módszertani eszköz a különleges bánásmódot igénylő gyermekek befogadásának segítésében

Kulcsszavak: *integráció, szülői edukáció, toleranciamese*

Absztrakt: Tapasztalatom szerint, évről évre egyre több a különleges bánásmódot igénylő kisgyermek az óvodában. A beilleszkedésük közben gyakran alakul ki konfliktushelyzet a szülők között, mert a befogadó közösség (itt első sorban a csoportba járó gyermekek szüleire gondolok, illetve a csoportba érkező, tipikusan fejlődő gyermekek szüleire) azonos, vagy hasonló elvárásokat követel meg, mint a tipikusan fejlődő gyermekekkel szemben. A felgyorsult világ sem segít oldani a feszültséget. A szülő, mint kívülálló, nem lát bele a csoport hétköznapi életébe. Saját tapasztalatom, hogy a gyermekek hamarabb válnak elfogadóvá társaikkal szemben az által, hogy együtt élik meg a mindennapos problémákat. Ez azonban egy olyan folyamat, melyben a szülő csak közvetett módon résztvevő.

A kutatást megelőzően folyamatos megfigyeléseket végeztem az óvodai csoportban, és a csoport szülői közösségében. Részt vettem fogadóórákon, ahol azt tapasztaltam, hogy a befogadást, beilleszkedést segítő kölcsönös alkalmazkodás kérdése a szülők számára nehézséget jelent. Megfogalmazódott bennem, hogy betekintést kell engedni számukra az óvoda életébe, hogy megismerhessék a gyermekeikkel egy csoportba járó gyermekeket. Azért éreztem azt, hogy erre szükség van, mert úgy gondolom, hogy ha az interakciók során felmerülő probléma okán megnevezett gyermek „nem csak" egy név, hanem a név mögé valós személyt tudnak helyezni, akkor talán másképp értelmezik a felmerülő problémát is.

A kutatás elméleti részében részletesen kitértem az integráció, inklúzió, differenciálás fogalmára, a sajátos nevelési igény fogalmára, törvényi hátterére, a sajátos nevelési igényű gyermek óvodai nevelésére. Definiáltam a család fogalmát, bemutattam a családmodelleket. Az érzelmi intelligencia fejlesztése szempontjából ezt fontosnak tartottam. Az érzelmi intelligencia fejlesztésére a toleranciamesét választottam, mint eszközt, illetve minden olyan mesét, ami alkalmas az érzelmi intelligencia valamely komponensének fejlesztésére. Elméleti síkon magyaráztam a mesék eredetét, a mesének nevelésben betöltött szerepét, a mese és a toleranciamese fogalmát.

A kutatás célja megvizsgálni, hogy hogyan segíti a mese a tipikusan fejlődő gyermekeket a sajátos nevelési igényű társaik elfogadásában. Vizsgálni szeretném, hogy hogyan segíti a mese a sajátos nevelési igényű gyermekeket a csoportba történő beilleszkedésben. Arra is szeretnék kitérni, hogy hogyan segíti a mese a szülőket az integrációban történő nevelés megértésében.

Vizsgálni szeretném, hogy tudunk-e olyan meséket írni, melyek segítenek a szülőknek a toleranciára nevelésben, továbbá segítik a szülőedukáció folyamatát.

A kutatási hipotézisek újszerűsége abban rejlik, hogy kitér a szülők közösségére, és az integrációban történő nevelés során felmerülő problémákra a szülőkkel kooperatív módon keres megoldást, a toleranciamese által.

A kvalitatív módszer (szülőcsoportos beszélgetés) lehetőséget adott a szülőkkel egy bensőségesebb kapcsolat kialakítására. Ez a módszer óvodai színtereken nem elterjedt, ezért szerettem volna kipróbálni. A szülők reakcióinak megfigyelése megalapozta a kutatási eredményeket, melyeket a kvantitatív módszer (pedagógusok számára összeállított kérdőív) számszerű adatai alátámasztottak.

A pedagógusok 94 százaléka végez integrált nevelést, 71 százalék mesél toleranciamesét, és 98 százalék szerint segíti a szülők érzelmi intelligenciájának fejlődése az együttműködést.

Irodalomjegyzék

Bakonyi Anna: Az óvodapedagógia színes világa, Flaccus kiadó 2021.

Bakonyi Anna: Inklúzió, integráció, differenciálás. In: Fejlődés és fejlesztés az óvodában. Raabe kiad, Budapest, 2010.

Bakonyi Anna: "Mindenkit differenciálni kell!" Interjú Dr. Bakonyi Anna, pedagógiai szakértő, címzetes főiskolai docenssel. – Modern Iskola (Letöltve: 2023.12.01.)

Boldizsár Ildikó: Meseterápia Magvető Kiadó 2010.

Cs. Ferenczi Szilvia 2019.: Szülői pszichoedukációs csoportok vezetése Pszichoedukációs csoportvezetők képzését támogató munkatankönyv Kiadja: Katolikus Szeretetszolgálat 1068 Budapest, Városligeti fasor 42. https://www.szeretetszolgalat.hu Budapest, 2019 Letöltve: 2024.01.04.

Dávid-Nyitrai-Podráczky 2018.: A pedagógiai tanácsadás szerepe a kora gyermekkori intervencióban Módszertani kézikönyv CSBO Budapest, 2018.

Fatalin Andrea: A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált neveléséről – szülőknek | Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (gov.hu) (Letöltve: 2023. 12. 10.)

Gyarmathy Éva (2019.): Az infokommunikációs kor generációi 5. – A diverzitás növekedése | OFOE (osztalyfonok.hu) (Letöltve: 2023.12.09.)

Kádár Annamária: Lilla és Tündérbogyó Kulcslyuk Kiadó, 2016.

Réthy Endréné (2002): A speciális szükségletű gyerekek nevelése, oktatása Európában: Az integráció és inklúzió elméleti és gyakorlati kérdései. Magyar Pedagógia, 102. 3. sz. 281-300.

Uzsalyné Pécsi Rita: A nevelés az élet szolgálata Kulcs a muzsikához Kiadó, 2010.

Szerző: Dr. Maisch Patrícia (maischpatricia@gmail.com)

Absztrakt címe: Tänzer Lilla nyomdokain: Uhrl Józsa mint lánynevelő-intézetvezető

Kulcsszavak: *nőnevelés, reformkor, dualizmus, nőkép, pedagógusnők*

Absztrakt: Virág Irén emlékére

A 19. század hazai pedagógiai és nevelésügyi kérdései között kiemelt szerep jutott a nőnevelés előremozdításának, illetve a nemzeti szellemben való nevelésnek. Ebből kifolyólag, már reformkori lányneveldéink pedagógiai programjaiban is megjelent a magyar nyelv, irodalom, történelem és földrajz ismereteinek átadása, a honleánnyá válás mint kívánalom. Az előadásban egy ilyen reformkori lánynevelő intézetre, annak vezetőjére, illetve vezetőire vetül a figyelem. A 2010-es évektől jelentékenyebbé váló, Tänzer Lilla intézetét érintő kutatások (Fónagy, 2022; Gyimesi, 2019; Kárpáti, 2020; Maisch, 2024, 2023, 2022, 2021) több perspektívában is tárgyalják az intézmény nevelési és pedagógiai programját, jelen kutatás pedig ezekre építve azt is igyekszik feltárni, hogy Tänzer Lilla hagyatéka miként jelenik meg a későbbi vezető, Uhrl Józsa pedagógiájában. A kutatás továbbá arra is keresi a választ, hogy a nőnevelés terén milyen nőkép jelenik meg a két pedagógus nevelési eszméi között, s azok mennyiben egyeztethetők össze a korszakban dívó honleány eszményével. A vizsgálat relevanciáját az is biztosítja, hogy a virágkorát az 1830-1840-es években élő Tänzer-intézet (melynek növendéke volt többek között Csapó Mária, Kölcsey Antónia és Szendrey Júlia) vezetését az 1850-es években rövid ideig Uhrl Józsa vette át.

A kutatás ego-dokumentumokat (naplók, levelek, memoárok) és sajtótermékeket (Nemzeti Nőnevelés) vizsgál dokumentumelemzéssel. A Tänzer-intézet nevelési programja az eddigiekben többek között Bártfay László, Csapó Mária, Kölcsey Antónia és Szendrey Júlia naplóiból és leveleiből, valamint Fáy András, Kölcsey Ferenc, Tänzer Lilla és Wesselényi Miklós leveleiből került összegzésre, míg Uhrl Józsa esetében a Nemzeti Nőnevelésben megjelent publicisztika sajtóelemzése segíti a kutatást. A két pedagógusnő pedagógiai munkásságáról szóló összefoglaló munka az eddigiekben kevéssé jelent meg a (nő)neveléstörténeti szakirodalomban. Tänzer Lilla elsősorban a történelmi, irodalmi személyekről szóló kutatások kapcsán, míg Uhrl Józsa korabeli visszaemlékezéseken (Wollmann, 1906) kívül, az elfeledett dualizmus kori pedagógusokat bemutató munkákban kerül említésre (Hegedűs, 2003), noha utóbbi pedagógus nem a Tänzer-intézet vezetésével, hanem mint a pozsonyi magyar királyi állami tanítónőképző-intézet igazgatónőjeként vált ismertté a korszakban. A kutatás szakirodalmi bázisát, a már említett kutatásokon kívül a nőnevelés-történeti alapkutatások (Kéri, 2018, 2015; Pukánszky, 2013, 2006), valamint Virág Irén (Virág, 2013, 2010) 19. századi arisztokrata és nemescsaládok lányainak nevelését feltáró kutatásai biztosítják.

A kutatási eredmények várhatóan újabb adalékokat nyújtanak a 19. század vertikumát lefedő nőnevelés-történeti kutatások ismeretanyagához, s további irányokat adnak a reformkori lánynevelő intézetek hagyatékának dualizmuskori vizsgálataihoz.

Irodalom:

Fónagy, Z. (2022): „Minden nevelőnők mintája” – Az ismeretlen Tenczer Lilla és nevelőintézete. In: Kovács, I. – Sidó, A. (szerk.): Museum Super Omnia. Tanulmányok E. Csorba Csilla születésnapjára. PIM, Budapest, 207-214.

Gyimesi, E. (2019): Gyermekszemmel Szendrey Júlia családjában. MTA-Lendület Magyar Családtörténet kutatócsoport, Bp.

Hegedűs, J. (2003): Tanítónői karriertörténetek a dualizmus korában. Iskolakultúra, 2003/3, 40-52.

Kárpáti, A. (2020): „Hogy gyermekeimmel lehetek, kipótol minden egyebet" –Wesselényi Miklós apai szerepben. Mindennapok története. https://tinyurl.hu/6VNS/ [2020.04.20.]

Kéri, K. (2018): Leánynevelés és női művelődés az újkori Magyarországon (nemzetközi kitekintéssel és nőtörténeti alapozással). Kronosz, Pécs.

Kéri, K. (2015): Női élet, leánynevelés az újkorban. Válogatott tanulmányok. Gondolat, Bp.

Maisch, P. (2024): Tänzer Lilla eminens növendéke, Kölcsey Antónia mint olvasó honleány. In: Mohr, Sz. – Berta-Szénási, P. K. – Nemes-Wéber, Zs. (szerk.): Iskolatörténeti mozaikok. PTE KPVK, Szekszárd, 54-67.

Maisch, P. (2023): Tänzer Lilla intézete és a honleányi nevelés hatása a növendékekre. In: Bajzáth, A. – Csányi, K. – Győri, J. (szerk.) Elkötelezettség és rugalmasság: a neveléstudomány útjai az átalakuló világban: Absztraktkötet. ELTE PPK, Bp., 342.

Maisch, P. (2022): Tänzer Lilla lányneveldéjének kapcsolati rendszere és művelődéstörténeti jelentősége – ego-dokumentumok tükrében. In: Steklács, J. – Molnár-Kovács, Zs. (szerk.): 21. századi képességek, írásbeliség, esélyegyenlőség. PTE NTI, Pécs, 427.

Maisch, P. (2021): A nők olvasóvá nevelése a reformkori Magyarországon. Doktori (PhD) értekezés. PTE OTNDI, Pécs.

Pukánszky, B. (2013): A nőnevelés története. Gondolat, Bp.

Pukánszky, B. (2006): A nőnevelés évezredei. Gondolat, Bp.

Virág, I. (2013): A magyar arisztokrácia neveltetése (1790–1848). Líceum, Eger.

Virág, I. (2010): Nőnevelés – arisztokrata tradíciók. Iskolakultúra, 2010/3, 58-73.

Wollmann, E. (1906): Uhrl Józsa emlékezete. In: A Pozsonyi m. kir. Állami Tanítónőképző-Intézet értesítője az 1905/1906-os iskolai évről. Pozsony, 59-72.

Szerző: Dr. Malatyinszki Szilárd (malatyinszki.szilard@gmail.com)

Társszerző(k): Tóth Tünde

Absztrakt címe: A vállalatirányítási rendszerek bevezetésének vezetői eszközei

Kulcsszavak: *vállalatirányítás, ERP, felnőttképzés, projektmenedzsment*

Absztrakt: Az üzleti környezet dinamikus változása és a rohamos mértékű technológiai fejlődés hatására egyre növekszik az igény a vállalatok hatékonyabb és rugalmasabb működésére. Az ERP (Enterprise Resource Planning) rendszerek hangsúlyos szerepet töltenek be egy cég mindennapjaiban. Az ERP a vállalatok számára elengedhetetlen erőforrások, információk és folyamatok integrált kezelését teszik lehetővé. Napjainkban az új generációs ERP rendszerekre történő átállásban rejlő lehetőségek és kihívások komplex stratégiai döntéseket kívánnak meg a vállalatok vezetőségétől.

Kutatásunk célja egy új generációs ERP rendszer bevezetésének vizsgálata a különös tekintettel a projektmenedzsment hatékonyságának és a vállalati rugalmasság növelésére.

Vizsgálandó hipotéziseink a következők:

Az új generációs ERP rendszer bevezetése tovább fokozza az erőforrás menedzsment hatékonyságát és a vállalati eredményességet.

Az ERP rendszer adta funkcionális és technológiai lehetőségek segítik a vállalat növekedését és versenyképességét, rövidebb válaszidőt biztosítva a változásokra való reagáláshoz.

A fenti hipotéziseink vizsgálata kapcsán kitérünk a projektmenedzsment és a vállalatvezetés együttműködésére, az oktatás szerepére a bevezetés folyamatában.

A vizsgálati szakaszt a kutatás középpontjában álló vállalat bemutatásával kezdjük, mely vizsgálat során deduktív megközelítést alkalmazunk a szakirodalom feldolgozása mentén haladva. A források feldolgozása mellett a szekunder kutatásban a rendelkezésre álló rendszerhez kapcsolódó dokumentumok alapján és empirikus megfigyelésekből merítve ismeretjük a vállalat által jelenleg használt ERP rendszert, az annak bevezetéséhez kapcsolódó tervezési folyamatot, tapasztalatokat és nehézségeket, bemutatjuk a rendszer fő folyamatait és azokat a hiányosságokat, amelyek a technológiai váltást szükségessé tették.

A vizsgálati szakasz második felét képező primer kutatáshoz készítendő kérdőívben megszólítottak célcsoportja a vállalat vezetőségéből és a projekt kulcsszereplőiből tevődik össze, az interjúk segítségével kapunk egyedi, személyes perspektívákat, a kérdések segítségével feltáró kutatást végzünk, kvalitatív módszert alkalmazok.

Egy új generációs ERP rendszer bevezetése jelentős lépés lehet egy vállalat életében, amely számos előnnyel járhat, de ugyanakkor komoly kihívásokat is jelenthet. Kutatásom által tárgyalt témák és elemzések alapján megállapítható, hogy az ERP rendszer üzembe helyezése előtt alapos előkészületek szükségesek és számos fontos tényezőt kell figyelembe venni. A technológiai, gazdasági, jogi és szakmai szempontok megfelelő kezelése, valamint a felhasználók hatékony felkészítése kulcsfontosságú a sikeres bevezetéshez. Fontos hangsúlyozni, hogy az ERP rendszer nem csupán egy informatikai projekt, hanem átfogó üzleti transzformációt jelent a vállalat számára. A szervezetnek készen kell állnia az üzleti folyamatok átalakítására és optimalizálására annak érdekében, hogy kiaknázza az új rendszer által kínált lehetőségeket.

A vállalat projektjének megismerésére a folyamat kulcsszereplőivel fókuszcsoport-interjút készítettem és az elmondottakat rendszereztem. Az elvégzett elemzések és kutatások alapján igazoltuk, hogy egy új ERP rendszer bevezetése nem csupán fontos lépés, de a cég működésének szükségszerű elemzése és átalakítása, valamint az új funkciók alkalmazásba

vétele is nagyban hozzájárul a vállalat sikereihez. A szoftver bevezetése csak akkor lehet zökkenőmentes, ha ehhez megfelelő irányítás, vezetői hozzáállás, a projektmenedzsment csapat és vállalatvezetés együttes elkötelezettsége is megjelenik. Az eredményes működés érdekében folyamatos figyelmet kell fordítani az új rendszer üzemeltetésére és fejlesztésére, valamint az alkalmazottak továbbképzésére és támogatására. Ezen lépések megtételével a vállalat képes lehet maximalizálni az ERP által nyújtott előnyöket és versenyképességét a piacon.

Forrásaink:

Babbie Earl Kérdőíves vizsgálatok In. A társadalomtudományi kutatás gyakorlata [Könyv]. - Budapest: Balassi Kiadó, 1996.

Görög Mihály A projektvezetés mestersége [Könyv]. - Budapest: Aula Kiadó, 2003.

GS1 Magyarország Nonprofit Zrt. Szervezeti és működési szabályzat [Könyv]. - Budapest: [ismeretlen szerző], 2022.

Markus M Lynne, Tanis Cornelis és Fenema Paul C. Multisite ERP implementations [Folyóirat]. - New Yourk: Association for Computing Machinery, 2000.. - 4: 43. kötet.

Szokolszky Ágnes Kutatómunka a pszichológiában [Könyv]. - Budapest: Osiris Kiadó, 2004. - old.: 410–420.

Tóth Tamás A területi tervezés elmélete és gyakorlata [Könyv]. - Gödöllő: Szent István Egyetem, 2017.

Tóth Tamás Tervezési módszerek és eljárások [Könyv]. - Gödöllő: Szent István Egyetemi Kiadó Nonprofit Kft., 2014.

Szerző: Dr. Mika János (mika.jancsi@gmail.com)

Absztrakt címe: A természettudományok, mint iskolai tárgyak szerepe az ENSZ fenntarthatófejlődési céljai (2016-2030) MEGVALÓSÍTÁSÁBAN

Kulcsszavak: *fizika, kémia, biológia, földtudományok, fenntartható fejlődés*

Absztrakt: Az ENSZ 2015 szeptemberében fogadta el a Fenntartható Fejlődési Célok (2016-2030) című dokumentumot, amely 17 fő célt és 169 részcélt határoz meg az emberiség előtt álló feladatok körében. E feladatok teljesítéséhez – mások mellett – szükség van a természettudományok (értelmezésünkben a fizika, a kémia, a biológia és a földtudományok) eredményeinek alkalmazására. Ez utóbbinak pedig alapvető feltétele e tárgyak külön néven, vagy integráltan történő színvonalas oktatása. Előadásomban összefoglalom, hogy ezek a tudományok mely részcélok teljesítéséhez tudnak hozzájárulni. E hozzájárulások megismertetése emeli az adott természettudomány fontosságának, értékének elismertségét a tanulók körében. Természetesen, az oktatási gyakorlatban nem az ENSZ Célok szerinti csoportosításban, hanem az egyes tudományok belső szerkezeti tagozódását alapul véve célszerű e hozzájárulásokat bemutatni. E tagozódások igen részletesek lehetnek, illetve a különböző szerzők más-más számú és tartalmú osztályt definiálnak. Ezért, mind a négy tárgyat további négy-négy részre bontottunk. A fizika négy fő tartalmi egysége a mechanika, a hőtan és optika, az elektromos és mágneses jelenségek, valamint a mikrofizika, míg a kémia négy fő egysége ehelyütt az analitikai kémia, az elméleti kémia, a szervetlen kémia és a szerves kémia. A biológia négy fő egysége a humánbiológia, az állatbiológia, a növénybiológia és a mikrobiológia, végül a földtudományok előadásunkban követett tartalmi egységei a geológia-geofizika, a természetföldrajz, a társadalomföldrajz és a gazdaságföldrajz. Természetesen egy-egy részcél esetenként több csoportba is besorolható. A fizika alaptörvényeit – első olvasatban – 43 részcél megvalósulásában ítélhetjük jelentősnek, amelyek 14 cél között oszlik meg. Ugyanez a két szám a kémia esetében 18 illetve 11. A biológiai ismeretek alkalmazása 34 részcél megvalósításához járulnak hozzá, melyek 10 cél között oszlanak meg. Végül, a földtudományok alkalmazása 36 részcél megvalósításához járul hozzá, amelyek itt is 10 cél összetevői. A természettudományokat lehet külön-külön illetve egy komplex tárgyként is tanítani. Sok más tényező mellett, e kérdés megvitatásához elemzésünk is hozzá tud járulni azzal, hogy megvizsgáljuk, egy-egy részcél megvalósítását átlagosan hány természettudomány támogatja. Az előadásban a releváns rész-célok lista-szerű felsorolásának egyhangúságát fontos mondanivalójú ábrákkal kívánjuk oldani, amelyek alkalmasint az iskolai oktatásban is alkalmazhatók.

Szerző: Dr. Mogyorósi Zsolt (mogyorosi.zsolt@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: A vívás mint testgyakorlat és vívókönyvszerző 19. századi mesterek nevelési gondolatai

Kulcsszavak: *testi nevelés, testgyakorlatok, vívómesterek, vívókönyvek, nevelési gondolatok*

Absztrakt: Virág Irén emlékére tartandó előadásomban felvázolom a vívásnak mint testgyakorlatnak a helyét a nevelésről való gondolkodásban, majd a reformkortól a Magyar Vívó Szövetség megalakulásáig (1914) tartó időszakból a sportként intézményesülő vívásban megjelenő nevelési gondolatokat interpretálom magyar nyelvű vívókönyvek szövegkorpuszai alapján.

A testi nevelés a nevelés klasszikus területeként a különböző pedagógiatörténeti korszakok bemutatásában a neveléstörténeti áttekintések szerves részét képezi. A testi nevelésben a különböző testgyakorlatok számbavételével találkozunk. Így szerepel a vívás a lovagi nevelésben, vagy éppen az újkori nevelés történetében Miltonnál, az ideális nevelést alkotó gyakorlatok egyik elemeként. (Fináczy 1927. pp. 23) A filantropistáknál a 18. század végén a munka és játéktevékenység mellett a testgyakorlatok alkotják a testi nevelés fő tevékenységcsoportjait, s ez utóbbiban Basedow és Villaume is kiemeli a vívást. (Frank 1922, Virág 2019) Magyarországon a filantropizmus hatása a testi nevelésről való gondolkodásban jelen van a főúri magánnevelésben, kimutathatóan a főúri nevelési utasításokban – melyek a sport és testgyakorlás fontosságára hívják föl a figyelmet (Pukánszky – Németh 1996) –, illetve a főúri magánnevelők tanulmányain keresztül is. A filantropisták tevékenysége magyarországi hatásokat is generál Egger Vilmos, Csillag Károly, Clair Ignác munkásságában. (Virág 2018, Virág 2020) Utóbbi tornatanárként olyan gyakorlatokkal és eszközökkel dolgozik, mint a filantropisták és vívómesterként vívásra is oktatja a fiú tanítványokat saját tornaiskolájában 1816-os pesti letelepedése után. Az 1825-ben létrejött Pesti Nemzeti Vivoda mesterei között Chappon Lajos, Friedrich Ferenc és Clair Ignác nevével találkozunk.

Chappon Lajos német nyelven írt vívókönyvet 1839-ben, és ugyanekkor megjelent Domján János mester Ví-tan című magyar nyelvű szakkönyve. (Szikora 2013) Keresztessy József 1851-től a szabadságharc után feloszlatott Pesti Nemzeti Vívó Intézet korábbi mestereinek munkáját folytatja. Keresztessy neve fémjelzi a híressé váló magyar vívást a következő évtizedekben, ám ő nem írt vívókönyvet. Sztrakay Norbert a versenysport jelleg megerősödésének idején korát megelőzően képviseli a vívás oktatásának fontosságát a nők számára. Egyedülálló vívókönyve ebben a témában íródott A magyar kardvívás mint női testgyakorlat címmel. Sebetic Rajmund a magyar katonai vívásoktatás képviselőjeként írja meg munkáját. Lovag Arlow Gusztáv pedig egyfajta szintézist teremt a magyar és az olasz kardvívóiskola között.

A kutatás fő célkitűzése, hogy a vívókönyvek, mint primer források elemzésével feltérképezhető legyen a sportként intézményesülő vívásban megjelenő nevelési gondolatok köre. A fő kutatási kérdések arra vonatkoznak, hogy a kiválasztott szerzők milyen nevelési értékeket fogalmaznak meg, mit hangsúlyoznak elsődlegesen, milyen nevelési és oktatási módszereket írnak le, mennyiben térnek el egymástól és mi az, amit a vívás specifikus nevelőerejének tartanak. A kutatás eszközeként a tradicionális strukturált szövegelemzés kerül alkalmazásra.

A kutatási eredmények újszerűsége reményeink szerint abban áll, hogy közelebb kerülünk a vívósportban képviselt nevelési nézetek, elgondolások történeti dimenzióinak feltárásához.

Irodalom

Domján János (1839) Ví-Tan. Budán: Gyurián és Bagó

Fináczy Ernő (1927): Az újkori nevelés története. (1600-1800) Vezérfonal egyetemi előadásokhoz. Budapest: Kir. Magyar Egyetemi Nyomda

Frank Antal (1922): A testi nevelés a filantropistáknál. Budapest: Kir. Magyar Egyetemi Nyomda.

Lovag Arlow Gusztáv (1902): A kardvívás. Budapest: Athenaeum Irodalmi és Nyomdai R-T

Pukánszky Béla - Németh András (1996): Neveléstörténet. Budapest: Nemzeti. Tankönyvkiadó.

Sebetic Raimund (1904): A Kard-vívás. Pozsony-Budapest: Stampfel Károly Kiadása

Szikora Katalin (2013): A magyarországi vívósport 100 éve. In: [ME.DOK], 8. évfolyam, 3. szám. p. 5-26.

Sztrakay Norbert (1895): A magyar kardvívás mint női testgyakorlat. Budapest: Pátria Irodalmi Vállalat és Nyomdai Részvénytársaság.

Virág Irén (2018): Filantropista nevelési ideák. In: Sárkány Péter - Schwendtner Tibor (szerk.): A filozófia lehetséges szerepei a neveléstudományban. Eger: EKE Líceum Kiadó, p. 23-35.

Virág Irén (2019): The pedagogical work of Vieth and GutsMuths. In: Acta Educationis Generalis (AEG) Volume 9:1, Issue 3, 71–77.

Virág Irén (2020): Néhány gondolat a filantropista nevelésről. In: Schaffhauser Franz - Schwendtner Tibor (szerk.): Bildung – Neveléstudományi és filozófiai megközelítések. Budapest: L'Harmattan, p. 61-69.

Szerző: Dr. Molnár Attila Károly (www@molnarattila.hu)

Társszerző(k): Miklósi Márta, Daria Becker-Pestka

Absztrakt címe: A reintegráció támogatása: elítéltek művelődésének, kulturális aktivitásának elősegítése

Kulcsszavak: *börtön, reintegráció, kultúra, művelődés*

Absztrakt: A büntetés-végrehajtás evolúcióját olyan folyamatos változásoknak és változtatásoknak tekintjük, amelyek a társadalmi, műszaki, technikai igények, továbbá a szabadságvesztés-büntetés céljai, módszere mentén valósultak meg (Havasi 2023). Korunk büntetés-végrehajtásáról elmondható, hogy az elítéltek társadalomba történő visszailleszkedése céljából fejleszti módszereit. Hazánkban ezt a folyamatot reintegrációnak, vagyis az elítéltek olyan pozitív belső fejlődésének és ennek hatására olyan cselekvésszintű változásának tekinthetjük, amely mind az érintett személyek, mind a társadalom számára előremutató (2013. évi CCXL. törv.).

A magyar büntetés-végrehajtás – reintegrációs törekvései mellett – számos preventív célú módszert is alkalmaz, melyek között megtalálható a munkáltatás, az oktatás-képzés, de a szervezet ügyel arra is, hogy biztosítsa a fogvatartottak művelődéshez való hozzáférését (bv.gov.hu). Az új évezredben elvárás, hogy minden állampolgár sajátítsa el azokat a szükséges alap- és kulcskompetenciákat, amelyek nélkül félő, hogy az egyén lemarad a társadalomban (Katona 2020). Kriminálandragógiai megfontolásból pedig aggodalmas, hogy a kellő kompetenciákkal nem rendelkező felnőttek fokozottan ki vannak téve a kriminalizálódás veszélyének (NKE 2020).

Ha a társadalom számára hasznos, törvénytisztelő ember képét vázoljuk, nem hagyhatjuk ki a kvalitások közül a kulturális kompetenciákat sem (László 2021). A börtönben rendkívül fontosnak tartjuk, hogy a fogvatartottak rendelkezzenek kulturális tudatossággal. A sikeres reintegráció érdekében nemcsak a kultúra befogadására, de a kulturális cselekvésre (a kultúrában kreatív alkotóként való aktív részvételre) is szükség van. Számos hazai és nemzetközi példa jelzi, hogy a büntetés-végrehajtás alanyaira jótékony hatásúak a börtönök által szervezett kulturális programok: Magyarországon a Szegedi Fegyház és Börtönben végzett művészetterápia hatása csökkentette a fogvatartottakon jelentkező negatív börtönhatásokat (Nagy 2012). Kísérleti próbálkozásainkra pozitív példa, hogy meditációs foglalkozásaink, filmklubjaink, fotókiállításaink, szintén támogatóak voltak (Molnár 2017). Lengyelországban az irodalmi csoportok működése, versmondóversenyek megrendezése hatott pozitívan (Szczygieł 2002, Korona 2019, Łuka 2018). 2023-ban megvalósított szlovákiai és csehországi börtönlátogatásaink alkalmával tapasztaltuk, hogy a fogvatartottaknak vallási, zenei és egyéb kulturális programokban történő részvételre van lehetőségük. A fenti példák alapján 2024-ben is folytatjuk kulturális programokkal való megjelenésünket a börtönökben: fotókiállítások sorozatával, zenei előadásokkal támogatjuk az elítéltek társadalomba történő reintegrációját.

Havasi, S. (2023). A XXI. Századi büntetés-végrehajtás mint a modern és hatékony büntetés-végrehajtás. Börtönügyi Szemle, 2023(3), 55-71.

Katona, D. (2019). Kiemelt kompetenciaterületek [Booklet]. Eszterházy Károly Egyetem.

Korona, K. (2019). Wykorzystanie arteterapii w resocjalizacji penitencjarnej. Lubelski Rocznik Pedagogiczny, 38 (1), 295-306. https://doi.org/10.17951/lrp.2019.38.1.295-306

László, G. (2021). Foglalkoztatáspolitika. A munkaerőpiac és a foglalkoztatáspolitika sajátos világa – A foglalkoztatáspolitikai eszközök változatai. Wolters Kluwer Hungary Kft. https://mersz.hu/hivatkozas/wk853_152

Łuka, M. (2018). Resocjalizacyjny charakter pracy. In D. Grzesiak-Witek, M. Łuka, – P. Witek (Eds.), Wybrane kierunki współczesnej profilaktyki i resocjalizacji (pp. 75-76). Towarzystwo Naukowe KUL.

Miklósi, M., Molnár, A. K., – Becker-Pestka, D. (2023). Cultural Activity of Prisoners in Poland and Hungary in the Aspect of Law and Practices. INSTED: Interdisciplinary Studies in Education Society, 25 (1(93)), 33-51. https://doi.org/10.34862/tce/2023/09/05/1g-ums

Nagy, I. (2012). Művészetterápia a börtönökben Egy európai uniós pályázat szakmai tapasztalati a Szegeden. Börtönügyi Szemle, 31 (3), 7-89.

Molnár, A. K. (2017). Kilépés a börtönből – andragógiával a reintegrációért. Magyar RendéSzet, 1, 117-129. https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/download/2025/1306/6661

Szczygieł, G. (2002). Połeczna readaptacja skazanych w polskim systemie penitencjarnym [Social Readaptation of Convicts in the Polish Penitentiary System] . Temida 2.

2013. évi CCXL. Törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról. Wolters Kluwer. https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300240.tv

(n.d.). Bűnmegelőzés. BVOP. Retrieved April 14, 2024, from https://bv.gov.hu/hu/bunmegelozes

Katona, N. Kiemelt kompetencia-területek [Booklet]. Eszterházy Károly Egyetem.

A börtönpszichológia fogalma, elhelyezése, a börtönpszichológus tevékenysége a mai magyar büntetés-végrehajtásban [Booklet]. NKE. https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/BV-pszichologia_RSZervezo_2020.pdf

Szerző: Dr. Nadrainé Szent-Gály Viola (szentgalyviola@gmail.com)

Absztrakt címe: Értékpreferenciák azonosítása az ÓNOAP-ban és a Differenciált Óvodai Bánásmód Programban

Kulcsszavak: *ÓNOAP, DOB program, értékpreferenciák, adaptív nevelés, dr. Hűvös Éva*

Absztrakt: Előadásom fókuszában az adaptív óvodai nevelés kialakulásához vezető összetett folyamat részeként, meghatározott dokumentumokban azonosítható értékpreferenciák feltárása és azonosításuk módszertani lehetősége szerepel.

A vizsgálatunk célja dr. Hűvös Éva óvodapedagógiai kísérleteinek nyomán megjelent Differenciált Óvodai Bánásmód (a továbbiakban: DOB program) Program és a jelenleg hatályos „363/2012 (XII.17) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról-ban (a továbbiakban: ÓNOAP) azonosítható tartalmi megfelelések azonosítása - előzetesen kiválasztott értékpreferenciák mentén.

Dr. Hűvös Éva az óvodai nevelésben betöltött kiemelkedő szerepének bemutatása több kvalitatív módszer párhuzamos alkalmazásával valósul meg. E két dokumentum komparatív elemzése az összetett kutatás része. Az előadás ismerteti az elemzés mellett szóló érveket, és bemutatja az ATLAS.ti szoftver – adatelemzése nyomán látható preferencia- illetve fogalom-köröket. Kitér a kódolás dilemmáira és a DOB program alkotójának azon tevékenységére, amellyel hozzájárult a jelenkori pedagógiai terminológiában adaptívnak nevezett nevelés gyakorlatának kialakulásához.

Kutatási kérdéseink a következők: (1) Milyen megközelítési módok lehetségesek a DOB program értékpreferenciáinak meghatározásában? (2) Fellelhetők-e a kiemelt értékhordozók a hatályos Alapprogramban? (3) Milyen megjelenési formák azonosíthatók kódolás segítségével az egyes dokumentumokban? (4) Dr. Hűvös Éva tevékenysége milyen módon járult hozzá az adaptív óvodai nevelés gyakorlatának kialakulásához?

Jelen kutatás módszerei a forráskutatás, leíró és komparatív tartalomelemzés, szóbeli (narratív) és írásbeli kikérdezés. Tervezés alatt áll egy rétegzett mintavételű kérdőív óvodapedagógusok körében.

Kutatási eredményeink tekintetében elmondható, hogy részben a szerző saját publikációi, részben a DOB program analízise lehetővé teszi a program markáns értékpreferenciáinak megnevezését. A DOB program értékkörei megjelennek az ÓNOAP-ban, ezek az értékhordozók jelentéstartalmukban több helyen azonosíthatók a Kormányrendelet szövegkörnyezetében. (Pl. személyes bánásmód - egyéni bánásmód). Az értékpreferenciák eltérő megjelenési formákban, - direkt és indirekt verziókban - egyező jelentéstartalommal vannak jelen a két programban.

Látható, hogy dr. Hűvös Éva által kialakított és az OKI adatbankjába elsőként jegyzett DOB program értékrendszere hatott az egykori Alapprogram kialakítására, és annak - jelenleg is hatályban lévő – módosításaira. Kutatásunk a gyakorlat számára rámutat, hogy dr. Hűvös Éva munkássága nem csak az ÓNOAP szellemiségére hatott, hanem az ezredfordulón előtérbe kerülő adaptív óvodai nevelés keretelemeivel is azonosságokat mutat. Úgy véljük, a gyakorlat számára ezzel elővetíti az egyéni tanulási út alkalmazási lehetőségeit az óvodai nevelésben.

Vizsgálataink összefoglalásaként elmondható, hogy a rendszerváltás kori óvodai innovációk máig ható értékeket hordoznak, olyan személyiségek által, akik meghatározói voltak e paradigmaváltó korszaknak. Az eredményeink gyakorlati alkalmazását tekintve hangsúlyozzuk, hogy a jelenkori adaptív óvodai nevelés kibontakozása, annak szellemi háttere megismerhető, a mindenkori gyakorlat számára közelebb vihető az óvodapedagógusokhoz.

Kutatásunk a pedagógiai gyakorlat számára az innovációk korának inspiráló és máig tartó hatására is rávilágíthat.

Szerző: Dr. Nagy Krisztina (nkrisztina@yahoo.com)

Absztrakt címe: Tendencies of leaving children's homes and foster parents without permission for children with special needs

Kulcsszavak: *child and youth protection, special needs, additional needs, departure without permission*

Absztrakt: According to Act XXXI of 1997 on the protection of children and guardianship administration, in the case of children under 12 who are placed in the child protection system and are removed from their families, placement with foster parents should be preferred over placement in children's homes. According to Section 53 of the Child Protection Act, special care must be provided within the framework of home-based care for children with chronic illnesses, disabilities, and those under three years of age. Special needs care should be provided for children showing severe psychiatric symptoms, children showing severe dissociative symptoms, children using psychoactive substances, and children presumed to be victims of human trafficking. Special needs and additional needs care must be provided jointly for children with dual needs, who simultaneously exhibit special and additional needs.In the research, during the analysis of available statistical data, we focused on tendencies regarding the situation and opportunities of children with special needs and additional needs care. The study starts from the basic principle reinforced by resilience research conducted in our country, that resilience is better supported by a family-like environment. Considering the multidimensional nature of resilience, when identifying internal and external resources, the child's physical condition, disability, and the environment where they are raised (foster care or children's home, residential care) cannot be ignored.During the research, we sought data indicating the presence of a supportive environment providing emotional security for the child's development. We examined the number of foster parents, including special needs and additional needs foster parents, and the number of children placed with them, compared to the number and age of children living in special needs and additional needs children's homes, based on data from the Central Statistical Office (KSH), Social Statistical Yearbooks. The data on leaving without permission may indicate the attitude of children living in residential care towards their caregiving environment, representing one of the key issues of the research.The main goal of our research is to uncover the characteristics of leaving children with special and/or additional care needs without permission, with particular regard to the nature of their caregiving environment. The question is, where can emotional security be best ensured for them, with care tailored to their needs and damage-specific treatment?Our hypothesis suggests that in the case of children requiring special needs and additional needs also dual needs care, placement with foster parents leads to fewer leaving without permission, and the tendencies are more favorable compared to children placed in children's homes, especially in special needs or additional needs children's homes.The method of the research involves secondary analysis of statistical data: comparing basic distributions, presenting national tendencies, and problem-specific analysis to provide deeper insight into patterns and correlations behind the data.The results of this study confirm previous findings and shed light on essential questions concerning the care system and the security of children in care. The research aligns with practical experiences, drawing attention to areas within the child protection system that require solutions and raising new research questions.To meet the individual needs of children with special needs and/or additional needs, dual needs care, it is essential to have professionals who are well-prepared, professional, and creative, capable of creating an environment that provides emotional security for traumatized children with severe problems, and who employ professional and lawful solutions even in the most challenging situations.In addition to the operation of multidisciplinary teams, it is essential to realize real cooperation among stakeholders assisting the child (parents,

guardians, service providers belonging to the child protection system, and educational institutions), and to consider possible intervention methods

Szerző: Dr. Nagy Róbert (nagy.robert@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: A pedagógia MI-alapú FOMO-jelensége (A mesterséges intelligencia és a közösségi média oktatási narratívumai szimpózium. Szimpózium vezető: Szűts Zoltán)

Kulcsszavak: *interorizáció, FOMO-jelenség, digitális pedagógia*

Absztrakt: A mesterséges intelligenciával (MI) kapcsolatos diskurzusok az elmúlt években kiléptek az adat- és információtudomány területéről és más tudományágak is igyekeztek a saját értelmezési keretük között valamint inter- és transzdiszciplináris megközelítésben is kutatni a jelenséget.

A mesterséges intelligencia, mint fogalmi konstrukció a pedagógiáról való gondolkodást is nagymértékben meghatározza: a várakozások mellett talán erősebben artikuláltak a kockázatoktól, a negatív hatásoktól való félelmek.

A neveléstudomány digitális pedagógiai figyelme napainkban már elsősorban a mesterséges intelligencia alapú megoldások pedagógiai kontextusára, az MI-modellekre építő technológiák tanulási folyamatokba történő integrálódására irányul. Ennek az összetett jelenségvilágnak gazdag szakirodalma született az elmúlt években, ugyanakkor az MI-alapú technológia fejlődési dinamikája és társadalmi hatása gyorsan errodálja a vele kapcsolatos gondolatokat. A kutatási eredmények és a gyakorlati tapasztalatok ugyanakkor folyamatosan épülnek be a pedagógiai praxisba, újabb területeket nyitva meg az elemzés számára ebben a gyorsan változó, kiszámíthatatlan, bonyolult, ellentmondásos VUCA-világban (Szűts, 2020).

A közelmúltban több tanulmány is felhívta a figyelmet a Fear of Missing Out (FoMO) jelenségére (Alt, 2017a , Alt, 2017b), amelyet egyrészt a progresszió vágya, másrészről a kimaradás miatti lemaradástól való félelem táplál (Przybylski et al., 2013). Viszonylag kevés kutatás vizsgálja az információs túlterhelés, a gyors és nagymértékű változások követéséből fakadó fáradtság (Tandon et al., 2021c; Wang, 2021) hatásait.

Ez indokolja, hogy a releváns kutatási eredmények feldolgozására egy olyan szisztematikus módszertant alkalmazzak, amely a mesterséges intellingencia oktatási bevonódását érintő, a folyamatosan változó technológiai peremfelételek miatt 2022 után megjelent kutatásokat vizsgálja meg (ScienceDirect és az Eric adatbázisában keresve) a pedagógusi percepciók, azon belül különösen a FOMO-jelenség szempontjából.

Ez a feldolgozási mód lehetővé teszi azoknak a gondolkodási irányoknak az észlelését, amelyek a problémaérzékenységen valamint a konstruált és alkalmazott fogalmakon keresztül mutatkoznak meg.

A szakirodalom feltárása (Moher et al., 2015) követve négy lépésben történik meg:

Kutatástervezés

A tervezés során meghatározásra kerültek a keresett kifejezések, kulcsszavak valamint a szűrő- és szűkítőkritériumok is az adatbázisokban történő keresés hatékonyságának megteremtéséhez. Az előadás fókuszának megfelelően az MI oktatásra gyakorolt hatásai által okozott FOMO-kutatás feltáró szakirodalomelemzése erre a területre koncentrál.

Azonosítás

A beállított kulcsszavak és a kritériumrendszer segítségével a kijelölt szakirodalmi adatbázisokban történő keresés során kialakult listát bővítem az adatbázisok látóterén kívül eső szakirodalmi tételekkel.

Áttekintés

Megvizsgálom az egyes területek kulcsszavainak, kifejezéseinek és azok szinonimáinak valamint azonos értelmű mutációinak az előfordulását a publikációk címében, alcímében valamint absztraktjában és a megjelölt kulcskifejezéseiben. Akkor tekintettem relevánsnak a találatot, ha a fenti lehetőségek közül legalább kettőben megjelentek a keresett fogalmak.

Alkalmasság, elfogadás

Az adatbázis releváns elemeit besorolom a tematikus elemzés kategóriarendszerébe.

A szűkített elemszámú listából a relevancia (ScienceDirect) és az előbíráltság (Eric) száma alapján rangsorolom a cikkeket.

Felhasznált irodalom

D. Alt (2017a). Students' social media engagement and fear of missing out (FoMO) in a diverse classroom. J. Comput. High. Educ., 29 (2) pp. 388-410

D. Alt (2017b). College students' perceived learning environment and their social media engagement in activities unrelated to class work. Instr. Sci., 45 (2017), pp. 623-643

A.K. Przybylski, K. Murayama, C.R. DeHaan, V. Gladwell (2013). Motivational, emotional, and behavioral correlates of fear of missing out. Comput. Hum. Behav., 29 (2013), pp. 1841-1848

Szűts, Z. (2020). Digitális pedagógia módszertanok a VUCA (gyorsan változó, kiszámíthatatlan, bonyolult, ellentmondásos) világában. Iskolakultúra, 30 (7), 76-90.

A. Tandon, A. Dhir, S. Talwar, P. Kaur, M. Mäntymäki (2021). Dark consequences of social media-induced fear of missing out (FoMO): social media stalking, comparisons, and fatigue Technol. Forecast. Soc. Chang ., 171, Article 120931

S. Wang (2021). Investigating Consumer's Fear of Missing Out And Social Media Fatigue: An Extended Literature Review (Doctoral dissertation) Auckland University of Technology)

Szerző: dr. Nyúl Eszter Anna (dr.nyulea@gmail.com)

Absztrakt címe: Állampolgár és/vagy civil?

Kulcsszavak: *társadalmi innováció, nem-formális nevelés, állampolgárságra nevelés*

Absztrakt: A modern társadalmakban az állampolgári szerep és a civil aktivizmus összefonódása kritikus kérdés, kulcsfontosságú a modern társadalmakban, amely az állampolgárságra nevelés, a társadalmi innováció és a nem-formális nevelés területén is kiemelt figyelmet érdemel. Fontos, hogy jobban megértsük ezeknek a fogalmaknak a dinamikáját és hatásait, mivel jelentősen befolyásolják a demokratikus folyamatokat és az állampolgári részvételt.

A társadalmi innováció alapvetően az alulról jövő közösségi kezdeményezések eredménye, amelyek konkrét, egzisztenciális problémákra keresnek megoldást és akkor beszélhetünk innovációról, ha ezáltal eredményeket érnek el. Kozma Tamás szerint a társadalmi innováció hosszú távú fenntarthatósága és hatékonysága szempontjából megfigyelhető szükséglet a hatalmi struktúrákkal való kapcsolat és együttműködés (hivatalos eljárások, engedélyek, partnerség, pályázatok, közös projektek). E párbeszéd hiányában a társadalmi innováció gyakran megakad vagy elsorvad.

Feladat annak tisztázása, hogy ki a civil és milyen a civil ember? A civil kezdeményezésnek és civil szervezetnek van definíciója, de az ember milyen állapota nevezhető civilnek? Ennek tisztázására Nagy Ádám, Holczer Mónika, Antal Ágnes és Schmidt Richárd gondolataiból indultunk ki. Célunk volt megtalálni azt a harmonikus állapot, amelyben az állampolgárságra nevelés és a társadalmi innováció egymásra kölcsönösen előnyösen képes hatni.

A civil minden társadalmi pozíciójából kilépve szabadon cselekszik egy ügyért, ami fontos a számára, az állampolgárként történő önazonosítása esetleges. Ha a civil a saját cselekvő szerepét állítja szembe az állammal, akkor meg kell fontolni, hogy ez a konfrontáció mennyiben vezet valós és hosszantartó eredményekhez. Azonban azok, akik magukat aktív állampolgárokként határozzák meg, nagyobb eséllyel találnak partnerségre az állami hatalommal, mivel ezekben az emberekben a közösség képviseletét látják. Másrészt azok, akik elutasítják az állampolgári szerepet, könnyebben kerülhetnek konfliktusba azokkal a jogokkal és kötelezettségekkel, amelyek az állampolgárokat szabályozzák.

Az állampolgári szerep és a civil aktivizmus összekapcsolódása tehát komplex és sokrétű. Azok a civilek, akik képesek a jogok és kötelességek adta keretek között a társadalmi egzisztenciális igények képviseletében a kormányzattal párbeszédet folytatni nagyobb esélyekkel indulnak és tartósabb hatása lesz munkájuknak. A pozitív és támogató kapcsolat kialakításához a hatóságnak fel kell ismernie a közösség erejét és támogatnia kell ezt az elszántságot, ami a törvényes keretek között kívánja elérni céjait és újrakeretezi a lehetőségek tartományát.

Szerző: Dr. Orgoványi-Gajdos Judit (orgovanyi.gajdos.judit@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: Teachers' career path from different angles

Kulcsszavak: *teacher's career paths, identification, socialization, professional development*

Absztrakt: Much international research is aimed at exploring the regularities related to the professional path of teachers. Some of the research is approached from the perspective of general career research, while others tried to grasp the trends from teachers' socialization and identification process or professional development (Fessler – Christensen 1992, Lynn 2002, Tsui 2007, Kwee 2020). It became clear after studying the literature, that depending on the emphasis of the mentioned examination aspects, the professional life path of teachers can be classified into four large groups (Orgoványi-Gajdos 2020). The models that outline the "horizontal career line" contain comprehensive categories that are similar to the categories of career paths related to other professions (Bolam 1990). The "ascending career models" examine the types of knowledge and skills required for the teaching profession, and try to determine the typical stages depending on the time required for their formation and development (Lortie 1975, Burden 1982, Berliner 2004, Steffy – Wolfe 1997). In addition to the previously mentioned cognitive areas, for teacher career models with a bell curve shows how affective factors play a significant role in the development process. These models also show a close connection with teacher burnout research (Burke et al. 1987, Kamtsios 2018). The "undulating track models" include views highlighting the fact that each career stage has its own crisis situation, therefore the whole career cycle appears as a dynamic chain of adaptation processes, where each level is defined by challenges and possible responses to them (Huberman 1989, Day et al. 2007).

The synthesis, on the one hand, can help teachers to see their own development path and to identify their current, possibly challenging situation in order to promote the appropriate process for moving forward. On the other hand, it can help to develop the possible focal points of new studies concerning teacher research. Therefore, we present these trends, while drawing attention to the fact that segmenting the learning process and modeling it based on this naturally simplifies the reality that exists in its complexity and process and always manifests itself in unique patterns (De Vries, 2013, Garner – Kaplan, 2019, Rapos et al., 2022).

Berliner, D. C. (2004). Describing the Behavior and Documenting the Accomplishments of Expert Teachers. Bulletin of Science, Technology – Society, 24(3), 200-212

Burden, P. (1982). teacher career development New roles for teachers, administrators and professors. Action in Teacher Education 4(4): 21–25.

Burke, P. et al. (1996). Predicting teacher burnout over time: Effects of work stress, social support, and self-doubts on burnout and its consequence. Anxiety, Stress, and Coping, 9, 261–275.

Day, C. – Gu, Q. (2007). Variations in the conditions for teachers' professional learning and development: sustaining commitment and effectiveness over a career. Oxford Review of Education, 33(4), 423–443.

de Vries, S. et al. (2013). Profiling teachers' continuing professional development and the relation with their beliefs about learning and teaching. Teaching and teacher education, 33, 78–89

Fessler, R., – Christensen, J. (1992). Teacher career cycle: Understanding and guiding the professional development of teachers. Needham Heights, MA: Allyn – Bacon.

Garner, J. K., – Kaplan, A. (2019). A complex dynamic systems perspective on teacher learning and identity formation: An instrumental case. Teachers and Teaching: Theory and Practice, 25(1), 7–33.

Huberman, M. (1989). The professional life cycle of teachers. The Teachers College Record, 91(1), 31-57.

Kamtsios, S. (2018). Burnout syndrome and stressors in different stages of teachers' professional development: The mediating role of coping strategies. Hellenic Journal of Psychology, 15(3), 229-253.

Kwee, C.T. (2020). The Application of Career Theories in Teachers' Professional Development and Career Decision: A Literature Review. Universal Journal of Educational Research, 8, 3997-4008.

Lortie, D. (1975): Schoolteacher: A Sociological Study. London: University of Chicago Press.

Lynn, S.K. (2002). The Winding Path: Understanding the Career Cycle of Teachers. The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas, 75, 179 - 182.

Maynard, T. and Furlong, J.(1993): "Learning to Teach and Models of Mentoring" In.:

Orgoványi-Gajdos, J. (2020) Pedagógiai helyzetek megoldását segítő módszerek és technikák. Líceum Kiadó

Rapos, N. et al. (2022). A pedagógusok folyamatos szakmai fejlődésének és tanulásának komplexitása. Neveléstudomány 10(1) pp. 7-36.

Steffy, B.E. Wolfe, M. P (2001): A Life-Cycle Model for Career Teachers, Kappa Delta Pi Record

Tsui, A. (2007): What Shapes Teachers' Professional Development?, in J. Cummins C. Davison (Eds.), International Handbook of English Language Teaching Vol. 11, 1053-1066

Szerző: Dr. Pribék László (prajbek@gmail.com)

Absztrakt címe: A középiskolás kollégisták figyelméért, együttműködéséért folytatott küzdelem mennyiben és hogyan befolyásolja a kollégiumvezetők változásvezetési gyakorlatát és egyéni én-kapcsolatait?

Kulcsszavak: *Kollégiumi nevelés, Módszeren belüli módszertani triangulációtipológia, Kollégiumvezetők*

Absztrakt: Tervezett előadásunk témaválasztása több mint egy évtizedes vizsgálati kutatássorozathoz illeszkedik (Pribék, 2017a, 2017b, 2020a, 2023a), amely a Közép-dunántúli régióban végbemenő (2004-2016), drasztikus mértékű kollégista létszámcsökkenés kollégiumpedagógiai okokra visszavezethető hátrányhalmazának feltárását tűzte ki elsődleges céljául. Kimeneti oldalon a feltárt főbb problémakomponensek kényszerű kollégiumpedagógiai változásterületekre történő besorolása történik, az összeállítást nemzetközi példák, kollégiumi jó gyakorlatok komparatív jellegű tanulmányozása (Pribék, 2023b), valamint kollégisták körében végzett metaforakutatás eredményei (Pribék, 2020b) támogatják. A középiskolai kollégiumvezetők gyakorlatának feltárása nem valósul meg (Pribék, 2023c).

Kutatótanári keretek között zajló (2023-2024) kutatás (Pribék, 2022) a kollégiumvezetők célzott megszólítását fókuszálja koherens szervezetelméleti felfogásokhoz (Benedek I., 1997, Ternovszky, 2003) kapcsolódva. A háromfázisú kutatás (kvant-KVAL-kvant) logikai szerkezete (Kuckartz, 2014, Sántha, 2015) alkalmas kollégiumvezetők én-kapcsolatainak, egyéni hálózatosodásainak feltárására különféle vizsgálati technikákkal. Tervezett előadásban az ún. módszeren belüli módszertani triangulációtipológia elemei kerülnek bemutatásra: az egyéni, félig strukturált interjúkon belüli adatgyűjtés strukturált, nem sztenderdizált hálózatkártya (Barabási, 2010, Sántha, 2016) segítségével történik. Kognitív tartalmú zárókérdésekkel (Sántha, 2015) az elénk tárt kapcsolati háló fogalmi tisztázásai, szektorális távolságai, változásterületi összefüggései válnak jobban érthetővé (Kuckartz, 2014). A kutatás modellalkotási folyamatához igazodva (Sántha, 2015, Mrázik, 2023) két cél tisztázódik: a. legújabb kollégista nemzedék jellemzőinek feltárása vezetői szemszögből, b. hatásuk a kollégiumvezetési gyakorlatra és kapcsolatrendszerre. Vizsgálati kérdéseink e két cél megválaszolására irányulnak, melyek: A középiskolás kollégisták figyelméért, együttműködéséért folytatott küzdelem mennyiben és hogyan befolyásolja a kollégiumvezetők változásvezetési gyakorlatát és egyéni én-kapcsolatait? Melyek azok a kollégista (egyéni és csoportszinten értelmezhető) jellemzők, amelyek elsődlegesen meghatározzák e küzdelmet? A kollégiumvezetők szerint a kollégisták figyelméért, együttműködéséért folytatott küzdelem pozitív irányú fejlődése végeredményben hozzájárulhat-e a középfokú kollégiumi nevelés diákmegtartó-és vonzó képességének javulásához?

Eredmények tőmondatokban: a gyakori délutáni kimerültségre visszavezethető tanulói figyelemkoncentráció kiesései miatt kiemeltté válnak és sürgető megújulásra várnak a kollégistákkal való ún. egyéni törődések, együttműködések pedagógiai intenzitásnövelési lehetőségei. A közelmúltban generációváltáson átesett kollégiumvezetők érzékelik a szervezeti változások kényszerét. A tanulók figyelméért, együttműködéséért folytatott vezetői koncentrálás torzítja a kollégiumvezetők egyéni én-kapcsolatait. Egymásnak ellentmondó folyamatok indulnak el a háttérben: a családi bázis kulcsfontosságú a vezetői hivatásgyakorlás folyamatában, ám a vezetők feltétlen munkahelyi megfelelési igénye jelentős időt és koncentrációt von el a családtól, stb.

A kutatás jelentősége: szorosan összefüggő kollégiumpedagógiai mintázatokat kapunk a vezetők gyakorlatáról és egyéni én-kapcsolatairól. A legújabb kollégista nemzedék szükségleteinek kielégítése közösségi szintű változásokat igényel a kollégiumokban, részletezésük az előadás záró szakaszában

Irodalom:

Barabási Albert-László (2010): Villanások. A jövő kiszámítható. Bp.

Benedek István (1997): Kollégiumi neveléstan, Bp.

Kuckartz Udo (2014): Qualitative Text Analyzis. SAGE, California.

Mrázik Julianna (2023): Konklúzió és modell. Tanulmány, pp. 14-21.

Pribék László: Ability to attract and retain secondary school students. ERUDITIO - EDUCATIO 2023/1. pp. 26-37 (2023c).

A középfokú kollégiumi nevelés prioritásainak azonosítása és összehasonlító vizsgálata Magyarország és Szlovákia viszonylatában. Bp, ELTE PPK. Előadás (2023b).

A kitárulkozási tér peremfeltételei alkalmazott kollégiumpedagógiai metaforakutatás tükrében. Bp, ELTE PPK. Előadás (2023a).

Kevert módszertannal végzendő, háromfázisú vizsgálati modell tervezésének és előkészítésének bemutatása. XXII. ONK. Előadás (2022).

Kollégiumpedagógusok szakmai hitvallása – metaforákban. XXIII. Tavaszi Szél. Előadás (2020b).

Pedagógusszerepek vizsgálata, pedagógustevékenységek feltárása a Közép-dunántúli régió középfokú kollégiumaiban. EKE-NTDI, doktori disszertáció (2020a).

Mit jelent egy mai kollégista kamasz számára a kollégium? Tavaszi Szél. Miskolc. Tanulmány (2017b).

Fenntartói és kollégista-szülői elvárások összehasonlító vizsgálata egy mai középiskolás kollégista kollégiumi tevékenységszerkezetének tükrében (2017a).

Sántha Kálmán: Én-központú hálózatok kvalitatív elemzése. Bp. (2016).

Trianguláció a pedagógiai kutatásban. Bp. (2015).

Ternovszky Ferenc (2003): Nemzetközi menedzsment európai szemmel. Bp.

Szerző: Dr. Rácz Edit (racz.edit@hotmail.com)

Absztrakt címe: Nyelvkönyvek a globális nevelés szolgálatában

Kulcsszavak: *nyelvkönyvkutatás, globális nevelés, nyelvoktatás*

Absztrakt: A nyelvkönyvekről fellelhető tanulmányok túlnyomó része vagy tankönyvértékelés vagy pedig tankönyvelemzés. Az értékelés a nyelvkönyvet mint pedagógiai eszközt veszi górcső alá legtöbbször egy már létező szempontsor mentén, például Rivers (1968), Cunningworth (1995), vagy pedig az értékelő saját tapasztalatai és benyomásai alapján bírálja a nyelvkönyvet. A nyelvkönyvelemzés pedig „a nyelvkönyvhöz mint kulturális termékhez, […] mint a világról alkotott jelentések repozitóriumához közelít" (Weninger). Nyelvkönyvelemzéssel tárható fel egy nyelvkönyv kulturális és interkulturális tartalma, vagy az, hogy milyen információkat és értékeket közvetít a nyelvtanulók felé.

Byram (2006)[3] explicit módon megfogalmazza, hogy a nyelvoktatás célja nem csupán a tanulók nyelvi kompetenciáinak a fejlesztése, mert a tanulók nevelése ugyanolyan lényeges. Előadásomban egy olyan nyelvkönyvelemző modellt mutatok be, amely alkalmas a nyelvkönyvi szövegekben rejlő nevelési potenciál feltárására, mérésére, valamint nyelvkönyvek összehasonlítására. Empirikus kutatásom két, Magyarországon is használt nyelvkönyvcsalád, a Solutions és a Pioneer küszöbszintű és középszintű köteteit vonja vizsgálat alá a globális nevelés szempontjából. E nevelési terület fontosságát jelzi, hogy 2018-ban már bekerült a PISA-tesztek közé a globális kompetencia mérése is.

Az alábbi kutatási kérdéseket fogalmaztam meg:

1. A globális nevelés mely aspektusai jelennek meg a nyelvkönyvekben?

2. Melyik nyelvkönyv tartalmazza a legtöbb globális témát?

Hipotézisem az volt, hogy eltérő mértékben ugyan, de valamennyi vizsgált tankönyv tartalmaz globális témát, főleg a környezeti fenntarthatóság témakörben.

Előadásom első felében a kutatás elméleti keretrendszerét vázolom fel: a globális nevelés terminus definiálását, tartalmának és jellemzőinek a bemutatását azoknak az irányadó dokumentumoknak az ismertetése követi, amelyek ráirányították a figyelmet e nevelési terület fontosságára. Ezután két olyan releváns nemzetközi elemzést ismertetek, amelyek nyelvkönyvek globális tartalmát tárták fel (Starkey 1991, Risager 2018).

Ezt követően pedig lépésről lépésre mutatom be az általam kidolgozott elemzési rendszert (Rácz, 2023). A nyelvkönyvek elemzéséhez tartalomelemzést választottam, mely alkalmas szövegek manifeszt és látens tartalmának a feltárására (Antal 1976; Krippendorff, 1995). A kutatás megbízhatósága (Lengyelné Molnár, 2012) érdekében bemutatom az elemzési folyamat lépéseit: a munkatáblázatokat, a kategóriaképzés menetét és a kategóriatáblázatokat, amelyekből egyrészt kategóriaprofilok (Dárdai, 2002) készültek, amelyek számszerűsítve mutatják azt, hogy az egyes nyelvkönyvek hány globális nevelésre alkalmas szöveget tartalmaznak, másrészt tankönyvprofilok (Dárdai, 2002), amelyek összehasonlíthatóvá teszik a vizsgálati korpusz köteteit az elemzett nevelési terület szempontjából.

A kutatási eredmények azt mutatják, hogy a két szinten azonos arányban fordulnak elő globális nevelésre alkalmas témák, amelyek két témakörbe sorolhatók: globális összekötöttség és fenntarthatóság, ezen belül a környezeti fenntarthatóságról több szöveg található a nyelvkönyvekben, mint a társadalmi fenntarthatóságról. A négy tankönyvprofil pedig

[3] Golubeva Irina: Ezer mérföldes utazás. Interjú Michael Byram professzorral, Modern Nyelvoktatás, XII. évf., 2006/2, 64–69.

egyértelműen azt mutatja, hogy a Pioneer küszöbszintű kötete és a Solutions középszintű kötete a legalkalmasabbak a nyelvtanulók globális nevelésére.

A kutatás újszerűségét a nyelvkönyvek és a nevelés összekapcsolása jelenti. A fenti elemzési rendszer bármilyen szintű és nyelvű nyelvkönyvre adaptálható.

Antal, László: A tartalomelemzés alapjai, Budapest, Magvető, 1976.

Cunningworth, Alan: Choosing your coursebook, Oxford, Heinemann, 1995.

Dárdai Ágnes: A tankönyvkutatás alapjai, Budapest – Pécs, Dialóg Campus, 2002.

Krippendorff, Klaus: A tartalomelemzés módszertanának alapjai, Budapest, Balassi, 1995.

Rácz Edit: Angol Nyelvkönyvek nevelési potenciálja: B1 és B2 szintű angol nyelvkönyvi szövegek tartalmának több dimenziós összehasonlító elemzése. Pécsi Tudományegyetem BTK "Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola, 2023.

Risager, Karen: Representations of the world in language textbooks. Languages for Intercultural Communication and Education 34, Bristol, Multilingual Matters, 2018.

Rivers, Wilga M.: Teaching foreign-language skills. Second edition, Chicago – London, The University of Chicago Press, 1968.

Starkey, Hugh: World studies and foreign language teaching: Converging approaches in textbook writing, in Dieter Buttjes – Michael Byram (eds.): Mediating languages and cultures: Towards an intercultural theory of foreign language education. Volume 60, Clevedon, Multilingual Matters, 1991, 209–221.

Weninger, Csilla: Textbook analysis, in Carol A. Chapelle (Ed.): The encyclopedia of applied linguistics, Hoboken, Wiley Sons, 2018. DOI: 10.1002/9781405198431.wbeal1489

Szerző: Dr. Sebestyén Krisztina (kriszti.se@gmail.com)

Absztrakt címe: Idegennyelv-tanári klaszterek továbbképzéssel kapcsolatos jellemzői

Kulcsszavak: *idegennyelv-tanár, továbbképzés, német, angol*

Absztrakt: A tanítás eredményességét számos tényező befolyásolja, például a tanárok szakmai jellemzői, ismereteik frissessége, továbbképzési igényeik (Szabó – Hegedűs 2015; Héreginé Nagy 2019). Idegennyelv-tanárok esetében lényeges a nyelvtudásuk szintje és ennek folyamatos fejlesztése idegen nyelvi kurzusok vagy szakmai továbbképzések segítségével. Korábbi kutatások szerint az idegen nyelv szakos tanárokat érdemes tanított idegen nyelvenként is vizsgálni, mert a különböző nyelvet tanító tanárok eltérő módszertani kultúrája befolyásolja a továbbképzési igényeiket is (Feld-Knapp 2009; Sebestyén 2023).

Előadásunkban a „Némettanulás, illetve -tanítás Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 2018-2019" című kérdőíves kutatás tanári adatbázisát (43 német- és 57 angoltanár) elemezzük, és arra kérdésre keressük a választ, hogy a különböző idegen nyelvet tanító és eltérő klaszterbe tartozó tanároknak milyen szakmai jellemzői, illetve továbbképzési igényei vannak. A vizsgálat során SPSS programban klaszteranalízist, kereszttáblákat és variancia-analíziseket készítettünk.

84 nyelvtanárt sikerült besorolnunk a szakmai jellemzőik alapján létrehozott három klaszter valamelyikébe. A „Gyakorlatorientált" klaszterbe tartozók (31 fő) számára főleg a tankönyvekkel, tananyagokkal kapcsolatos képzések fontosak, az „Eredményorientált"-ak (19 fő) a szakmódszertani és az idegen nyelven zajló vagy idegen nyelvvel foglalkozó képzéseket részesítik előnyben. Az „Eminens" klaszterbe tartozók (34 fő) pedig már eddig is minden továbbképzésen igyekeztek részt venni, és a jövőterveikben is ez látható. A némettanárok közül a legtöbben az „Eminens", míg az angoltanárok közül a „Gyakorlatorientált" klaszterbe tartoznak. A kutatási eredmények gyakorlati jelentőségét abban látjuk, hogy a különböző idegen nyelvet tanító és eltérő klaszterekbe tartozó pedagógusok jellemzői segíthetik célzottabb továbbképzések szervezését számukra.

Hivatkozott irodalom:

Feld-Knapp, I. (2009): Erfolgreich kommunizieren zwischen Kulturen. Überlegungen zu kommunikativen und interkulturellen Kompetenzen im DaF-Unterricht. In: Böttger, L. – Masát, A. – Tichy, E. (szerk.): Jahrbuch der ungarischen Germanistik 2008. Budapest: ELTE Germanistisches Institut – Bonn: DAAD. 60-73.

Héreginé Nagy M. (2019): Módszertani kultúraváltás: az aktív tanulás lehetőségei a gyakorlatban. In: Baranyiné Kóczy J. – Fehér Á. (szerk.): Pedagógusképzés, oktatás a Kárpát-medencében, társadalmi kontextusok. XXII. Apáczai-napok Tudományos Konferencia Tanulmánykötet. Győr: Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Kar. 1-5.

Sebestyén K. (2023): Kik és miért tanulnak németet az érettségit adó képzésekben? Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó.

Szabó B. É. – Hegedűs R. (2015): A felsőoktatás továbbképzési kínálata pedagógusoknak. In: Pusztai G. – Morvai L. (szerk.): Pálya – modell. Igények és lehetőségek a pedagógus-továbbképzés változó rendszerében. Nagyvárad: Partium Press – Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó. 30-48.

Szerző: Dr. Szőcs Andor (szocs.andor@nye.hu)

Absztrakt címe: Sapientia EMTE hallgatóinak munkaérték-preferenciái egy nagymintás kutatás alapján

Kulcsszavak*: munkaérték, Sapientia EMTE, egyetemi hallgatók*

Absztrakt: A nemzetközi kutatások adatai azt mutatják, hogy a felsőoktatásban tanuló fiatalok körében a tanulás és munka kombinációja folyamatosan növekvő tendenciát mutat (NCES 1998, OECD 2012, 2027, Quintini 2015, Sanaullah 2018), amelynek jellemzőivel és ok-okozati összefüggéseivel érdemes foglalkozni.

A hazai nagymintás ifjúságkutatások 2000 óta folyamatosan monitorozzák a fiatalok jellemzőit, az adatok Magyarországon is növekvő tendenciát mutatnak (Ifjúság 2000-2023 kutatások). Az Észak-alföldi régióban 2010-2022 között több olyan egyetemistákra irányuló kutatásról tudunk a CHERD-H kutatóközpont megvalósításával (pl. Campus-lét a Debreceni Egyetemen 2010, HERD 2012, IESA 2016), amelyek az országos adatokhoz képest mélyrehatóbb és szerteágazóbb képet vázoltak fel az egyetemisták értékpreferenciáiról, szabadidős szokásairól, ideértve a hallgatói munkavállalás jellemzőit, és részben annak okait is (Szőcs 2021, Kocsis 2023).

Jelen előadásunkban a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem hallgatóinak jellemzőit mutatjuk be (N= 1043) egy a közelmúltban lezajlott kutatás adatai alapján. A kutatási probéma megfogalmazása korábbi eredményeinken alapul, azon jellemzőket tártuk fel, amelyek a hallgatók értékvilágát meghatározzák: a szocio-demográfiai adatok azt mutatják többek között, hogy a fiatalok családjukban első diplomásnak fognak számítani, amennyiben tanulmányaikat sikeresen befejezik, azaz intergenerációs mobilitásnak lehetünk tanúi diplomaszerzés tekintetében, amint a munkapiacra lépnek. Családi hátterük sokszínű, idegennyelv-ismeretük jelentős, szabadidős szokásaikban a munka világa aktívan jelenik meg: a hallgatók több mint felét érinti, de rendszeres formában (napi, heti) közel egyharmadát. Munkaérték-preferenciáik arról tanúskodnak, hogy diplomásként nemcsak kulturális, de gazdasági értéket is szeretnének vinni a munkapiacra. Munkavállalási hajlandóságuk és annak előfordulása egyértelműen a korábbi (gyermekkori és középiskolai) családi szocializációs folyamatokra és szülői mintázatokra vezethetők vissza: azok körében gyakoribb a tanulás melletti fizetett munkavállalás, akik már gyermekkorukban is végeztek háztáji munkát.

A munkavállalási okok között a jövedelemszerzési és létfenntartási szükséglet mellett magas arányban jelenik meg a tapasztalatbővítés, önállóvá válási törekvés, az emberi kapcsolatok bővítése iránti igény, de a megváltozott fogyasztói szokások és életszínvonal iránti igénynövekedés is.

A felsőoktatásban tanuló fiatalok néhány év múlva a munkaerőpiac akítv szereplőié válnak, többek között ebből az okból a kutatási terület eredményei jelentős társadalmi - gazdasági hozadékot hordozhatnak magukban. Felsőoktatás-pedagógiai szempontból a hallgatói munkavállalás és a tanulmányok egyensúlyban tartását, annak felsőoktatási intézmények általi elősegítését fontos szempontnak tartjuk. Mivel a fiatalok jelentik a munkaerőpiac közeljövőjét, ezért a negatív hatások minimalizálása mellett fontos lehet szorgalmazni az iskolából a munka világába történő átmenet hatékonyságát.

Forrás

Kocsis, Zsófia (2023): A hallgatói munkavállalás sajátosságai és egyetemi pályafutásra gyakorolt hatása a Debreceni Egyetemen. Kézirat. Doktori disszertáció. Debreceni Egyetem

NCES (1998): The Condition of Education 1998, NCES 98-013, by John Wirt, Tom Snyder, Jennifer Sable, Susan P. Choy, Yupin Bae, Janis Stennett, Allison Gruner, and Marianne Perie. Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office. https://nces.ed.gov/pubs98/98013.pdf

OECD (2012): Students at work. https://www.oecd.org/statistics/students-at-work.html

OECD (2017): PISA 2015 Results - Students'Well-Being https://www.oecd.org/pisa/PISA-2015-Results-Students-Well-being-Volume-III-Overview.pdf

Sanaullah, Nikita (2018): The future of work and youth. European Youth Forum, Bruxelles. https://www.skillsforemployment.org/edmsp1/groups/skills/documents/skpcontent/cdff/mjm2/~edisp/edmsp1_236025.pdf

Szőcs, Andor (2021): Hallgatói munkavállalás a felsőoktatási expanziót követő években. Kézirat. Doktori disszertáció. Debreceni Egyetem

Quintini, Glenda (2015): Working and Learning: A Diversity Of Patterns. https://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/working-and-learning-adiversity-of-patterns_5jrw4bz6hl43-en

Szerző: Dr. Szőcs Andor (szocs.andor@nye.hu)

Társszerző(k): Hamvas László

Absztrakt címe: Állampolgári nevelés - Németország esete

Kulcsszavak: *állampolgári nevelés, ifjúsági korcsoport, politikai részvételi szándék*

Absztrakt: Előadásunkban az állampolgári nevelés hatékonyságának egyik európai példáját mutatjuk be egy kutatás eredményei által, ami elősegítheti a diszciplína jövőbeni fejlődését Magyarországon is. Németország esete ebből a szempontból azért lehet jelentős, mert az állampolgári nevelés modellje náluk fél évszázados múltra tekint vissza (Gaiser – deRijke – Wachter 2016). Az elmúlt negyven évből húsz éven át az ifjúsági korcsoport politikai érdeklődésének hanyatlása volt jellemző Németországban, majd a tendencia megfordult és esetenként stagnáló (Kroh 2006) , de inkább enyhe növekedést mutat az elmúlt két évtizedben (Weßels 2016). A társadalmi változásokat vizsgálva több olyan az ifjúságra irányuló kutatás valósult meg, amelyek során a polgári szerepvállalás témáját a továbbtanulással összefüggésben mérték (Schneekloth 2015).

Az egyik kutatásban, amelynek főbb eredményeit szemléltetjük, többek között azokat a tényezőket tárták fel, amelyek magyarázó erővel bírnak a tinédzserek és a fiatal felnőttek (17-24 év közöttiek) politikai érdeklődése kapcsán. Lange-Olken-Slopinski (2013) kimutatta, hogy összefüggés van a politika iránti érdeklődés és a felsőoktatásban való továbbtanulási szándék között: erősebb a politikai részvételi szándék azok körében, akik a felsőoktatás iránt magas, vagy közepes szinten érdeklődnek. A felsőoktatási tanulmányok iránt közepes mértékben érdeklődő fiatalok körében találtak leginkább egyensúlyt, azaz ezen kohorsz körében kiegyensúlyozottabb a két terület egyensúlya: a felsőoktatási képzésben való részvételi szándék és a politikában való részvételi szándék szinte megegyezik körükben. A felsőoktatás iránt egyáltalán nem, vagy alacsony mértékű érdeklődést mutató fiatalok körében alacsony a politikai részvételi szándék is. Az eredmények a korábbi politikai nevelési tényezőkre vezethetők vissza (Lange et al. 2013).

A kutatás egyik legjelentősebb megállapítása, hogy erősíteni kell a fiatalok körében az állampolgári nevelést, tekintettel arra, hogy a válaszadók fontos információforrásként jelölték meg azt. A legfőbb politikai tájékozódási forma a fiatalok számára a televízió (82%) után az állampolgári nevelés (51%), mint oktatási tanmodell, és csak emögött találjuk a nyomtatott sajtót (47%), de a weboldalakat (42%), a családot (27%), barátokat (17%), és internetes blogokat (8%) is.

Összességében az iskolázottság, azon belül a továbbtanulási szándék, illetve a politikába való bevonódás szándéka között találtak a német fiatalok esetében szignifikáns kapcsolatot. Az adatok ugyanakkor a duális rendszerű szakmai és felsőoktatási képzésben résztvevő fiatalok körében mutattak nem csupán a véletlennek köszönhető összefüggést.

A kutatás eredményeit figyelembe véve – különös tekintettel a német állampolgári nevelés oktatásban való markáns jelenlétére és társadalmi szerepére – úgy véljük, érdemes lehet nagyító alá venni a hazai állampolgári nevelés oktatásban megnyilvánuló gyakorlatát is.

Forrás:

Gaiser, W./Krüger - W./deRijke - J./Wächter, F. (2016): Jugend und politische Partizipation in Deutschland und Europa. In: Tremmel, J./Rutsche, M. (Hrsg.): Politische Beteiligung junger Menschen. Grundlagen – Perspektiven – Fallstudien. Wiesbaden: Springer VS, S. 13-38.

Kroh, M. (2006): Das politische Interesse Jugendlicher: Stabilität oder Wandel? In: Roller, E./Brettschneider, F./van Deth, J.W. (Hrsg.): Jugend und Politik: „Voll normal!“ Der Beitrag

der politischen Soziologie zur Jugendforschung. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, S. 185–207.

Lange, Dirk Onken, Holger – Slopinski, Andreas (2013): Politisches Interesse und Politische Bildung - Zum Stand des Bürgerbewusstseins Jugendlicher und junger Erwachsener. Springer, Berlin.

Schneekloth, Ulrich (2015): Jugend und Politik: Zwischen positivem Gesellschaftsbild und anhaltender Politikverdrossenheit. In: Shell Deutschland Holdung (Hrsg.): Jugend 2015. Eine pragmatische Generation im Aufbruch. Frankfurt a.M: Fischer, S. 153–200.

Weßels, B. (2016): Politische Integration und politisches Engagement. In: Statistisches Bundesamt (Destatis)/Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung (WZB) (Hrsg.), in Zusammenarbeit mit Das Sozio-oekonomische Panel (SOEP) am Deutschen Institut für Wirtschaftsforschung (DIW Berlin): Datenreport 2016. Ein Sozialbericht für die Bundesrepublik Deutschland. Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung, S. 400–415

Szerző: Dr. Szűcs Tímea (szucstimea77@gmail.com)

Absztrakt címe: Zenetanulás mint megoldási lehetőség?

Kulcsszavak: *Máltai Szimfónia Program, El Sistema, hátrányos helyzet, társadalmi státus, zenetanulás*

Absztrakt: A hazai és a nemzetközi kutatásokban egyaránt kiemelt szerepet kapnak a hátrányos helyzetű tanulók helyzetével és segítésével foglalkozó tanulmányok. Kutatásomban olyan programokat vizsgálok, ahol a zenetanulás jelenti azt a motiváló tevékenységet, amely révén speciális kapcsolat alakulhat ki a gyermekek, a pedagógusok és az iskola között. Számos tanulmány erősíti meg a zenetanulás transzferhatásait mind nemzetközi, mind hazai területen, amely fontos szerepet jelenthet a hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztésében, tanulmányi- és nem tanulmányi sikereikben.

Előadásomban a Máltai Szimfónia Programra koncentrálok, amely mind nemzetközi, mind hazai szinten sikeresen foglalkozik a hátrányos helyzetű gyermekekkel. Több országban találkozunk a venezuelai El Sistema programmal, pl.: Amerikai Egyesült Államok, Kanada, Kolumbia, Fülöp-szigetek, Európa számos országa. Előadásom célja bemutatni a hazai kontextust és koncepciót, valamint a különböző térszíneken megvalósuló munkát.

Vizsgálatomhoz kvalitatív módszert választottam azért, mert így alaposabban megismerhetem az okokat és összefüggéseket. Így félig strukturált interjúkat készítettem a program minden vezetőjével és a különböző területek szakembereivel.

Eredményeim azt mutatják, hogy a szakemberek árnyalt probléma megközelítése, valamint az egyéni igények figyelembevétele és kezelése nélkülözhetetlen. A gyermekekkel való személyes hangvétel, a közösség megtartó ereje, a közös zenélés és a sikerélmények egyaránt fontosak a program sikerében. A sikerek több dimenzió mentén mutatkoznak meg: hangversenyek és meghívások fellépésekre, tanulmányi eredmények fejlődése, személyes fejlődés mind viselkedés, mind hozzáállás területén, szocio-kulturális hátrányok leküzdése, egymás elfogadása roma-nem roma viszonylatban, közösségépítés a közös zenélés és közös utazások lehetőségeit kihasználva.

Mindezek olyan fejlődési irányt mutatnak a zenei fejlődésen túl, ami egyértelművé teszi a zenetanulás általi társadalmi felemelkedés lehetőségét.

Szerző: Dr. Szűts-Novák Rita (szutsnovakrita@gmail.com)

Absztrakt címe: „Mit gondolsz, ki lakik ebben a házban?" — a játék, mint túlélési stratégia és diagnosztikai eszköz Polcz Alaine életútjának tükrében

Kulcsszavak: *Polcz Alaine, nőnevelés, nőtörténet, játékdiagnosztika, irodalomoktatás*

Absztrakt: Virág Irén emlékére

[1]„A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTÉRIUM ÚNKP-23-4-II-EKKE-3 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT."

A második világháború Magyarország számára súlyos kihívásokat jelentett, melyek pszichés terheket róttak az emberekre. A háború előtti politikai instabilitás és a megszállások bizonytalanságot és stresszt okoztak. A katonai veszteségek és a zsidó lakosság tragédiája tovább súlyosbította a helyzetet. A háború utáni gazdasági nehézségek további feszültségeket jelentettek. Az emberek megküzdési stratégiákkal próbálták fenntartani mentális egészségüket, amelyek gyakran az irodalomban és a való életben is megtalálhatók. Az élet kihívásaival való megbirkózásban az egyéni erő, a kreatív gondolkodás és a közösségi támogatás kiemelkedő fontosságú. A megküzdési stratégiák, mint például a játék, az életöröm kifejeződéseként is szolgálnak. Polcz Alaine, aki jelentős pszichológiai, - és Mészöly Miklós feleségeként irodalmi munkát is végzett, a játékot alkalmazta a traumatikus élmények feldolgozására. A játék és az emlékezés összefonódik az életöröm és a túlélés témájával, amelyek Polcz szakmai és személyes életét is végig kísérték. Elméleti és gyakorlati munkájában a játék fontos szerepet kapott, mint például a terápiás játékdiagnosztika vagy a kórházi munka során alkalmazott játékterápia (Kisoroszlán-játék, Világjáték). „Sokáig annyira vágytam gyerekre, hogy úgy éreztem magam, mintha félkarú, vagy féllábú lennék. Mintha nem lennék egész ember, mert nem vagyok képes szülni. Mindent kockára tettem volna." – olvasható a Petőfi Irodalmi Múzeum Polcz Alaine 100 kiállításában. A gyermektelen házasságban vágyteljesítésként, rehabilitációként is funkcionált Polcz Alaine számára a gyerekekkel kapcsolatos kórházi munka. A Világjáték alkalmazása forradalmi terápia a magyar pszichológiában. A Hol üt ki tűz? Ki vagy Te ebben a játékban? – hívó kérdésekre válaszoló, a verbálisan kommunikálni még nem tudó gyermek egy asztalon bábuk és egyéb eszközök segítségével tudja „kibeszélni" problémáit, szorongásait, az őt ért abúzust. A Kisoroszlán-játék, Polcz Alaine egyik legismertebb terápiás játékának kifejlesztése 1959-ben a gyerekek közreműködésével a terápiás munka során alakult ki. Az eszközt 3–7 éves korú gyermekeknél a szelektív szorongásra, a sötétségtől való félelem, a pszichikus eredetű alvási zavarok kezelésére használták.

A játékterápia, - amelyet ő honosított meg, hasonlóan a művészetterápiához, a pszichológiában és pedagógiában is fontos eszköz, ennek reformpedagógiai alapjai nem vitásak. Kvalitatív, egodokumentumok elemzésével készült kutatásunk azt hivatott bemutatni, milyen új perspektívákat kínál Polcz Alaine szakmai öröksége a magyar irodalomoktatás, vagy a pedagógia számára.

Szerző: Dr. Takács-Miklósi Márta (miklosimarta@unideb.hu)

Társszerző(k): Dr. Hegedűs Judit, Dr. Fekete Márta

Absztrakt címe: Mit tanulhatunk az osztrák büntetés-végrehajtástól?

Kulcsszavak: *büntetés-végrehajtás, tapasztalatok Ausztriában, reintegráció, oktatás-képzés*

Absztrakt: A nemzetközi tapasztalatszerzés több szempontból is nagyon hasznos: a személyes kapcsolati tőke bővítésén túl még inkább fontosabb arra a kérdésre választ találnunk, hogy mit tanulhatunk a nemzetközi partnerektől? Hogyan tekinthetünk egy „intézménylátogatásra" kutatási színtérként. Előadásunkban a 2024 januárjában szervezett HERA Rendészeti- és Katonapedagógiai Szakosztály ausztriai intézménylátogatásának tapasztalatait mutatjuk be. Az intézménylátogatásokról folyamatosan vezettünk jegyzőkönyvet, ahol nemcsak a konkrét tapasztalatokat, hanem a benyomásainkat is leírtuk. Ezen jegyzőkönyvek, valamint az intézetek szakembereivel folytatott beszélgetések elemzése szolgál előadásunk alapjául. A látogatások során öt büntetés-végrehajtási intézetben járhattunk, melyek kiválogatása egyrészt hozzáférés alapú volt, másrészt pedig törekedtünk a sokszínűségre (férfiak, nők, fiatalkorúak intézete, előzetes – jogerős ítélet, speciális rezsimek). Előadásunkban egyrészt kitérünk az 5 intézet sajátosságaira, másrészt megvizsgáljuk, hogy mely elemek azok, amelyek hazánkban is a büntetés-végrehajtási nevelés részeként értelmezhetőek, illetve mi az, ami jó példaként lehet szemünk előtt.

Az elemzésünk során jól láthatóvá vált a két büntetés-végrehajtási rendszer közötti különbség: az osztrák rendszerben erőteljesen megjelennek a pedagógiai, az andragógiai szempontok, a szociális munka szemléletmódja erőteljesen érvényesül, míg Magyarországon erőteljesebben jelenik meg a biztonságon, a büntetésen alapuló megközelítés. Ausztriában kiemelten hangsúlyos a helyreállító igazságszolgáltatás eszméje, valamint a munkára nevelés, a szakképzés (például targoncatanfolyam, számítógépes tanfolyam, fodrász szakma) is fókuszba kerül a börtönökben zajló oktatás keretein belül. Hasonlóan Magyarországhoz itt is megjelenik az intézetek önellátásra termelési tevékenysége (például az Eisenstadti Börtön működtet egy asztalosműhelyt, mosodát), sőt a Hirtenbergi börtönben 21 vállalkozás működik, itt különös hangsúlyt fektetnek arra, hogy a fogvatartottakat produktív munkával foglalják le. A reintegrációnak fontos színtere az irányított szabadidős tevékenység, amelynek keretein belül elsősorban sporttevékenységet biztosítanak a fogvatartottak számára. A terápiás, segítő munka jóval erősebb az osztrák intézményekben, például a fiatalkorúakkal foglalkozó intézményben működik pszichoterápia, addiktológiai terápia, erőszakellenes és szociális tréning, csoportos kirándulások, terápiás hegymászás, csoportos tanácsadás. (Bundesministerium für Justiz 2020; 2022; Stempkowski 2020)

A szakemberekkel kapcsolatban érdemes kiemelni, hogy közvetlenül a fogvatartottakkal foglalkozó személyi állomány inkább pedagógiai, szociálpedagógiai, szociális munkás végzettséggel rendelkezik, ugyanakkor beszélgetőpartnereink számos olyan problémáról beszámoltak, amelyek hazánk büntetés-végrehajtása számára is kihívást jelent: folyamatosan növekszik a külföldi fogvatartottak száma, mely újabb kompetenciákat tesz szükségessé itt is beszámoltak a viszonylag erőteljes fluktuációról, amely a toborzással kapcsolatos újabb kérdéseket vet fel.

Felhasznált irodalom:

Stempkowski M. (2020): Professionalising release management for mentally disordered perpetrators: Benefits in terms of recidivism rates—Results from a study within the Austrian prison system. Criminal Behaviour and Mental Health 30:312–320. https://doi.org/10.1002/cbm.2179

Bundesministerium für Justiz (2022): Sicherheitsbericht 2021. Bericht über die Tätigkeit der Strafjustiz. Wien, Bundesministerium für Justiz

Bundesministerium für Justiz (2022): Strafvollzug in Österreich. Wien, Bundesministerium für Justiz

Szerző: Dr. Velics Gabriella (velics.gabriella@ppk.elte.hu)

Absztrakt címe: Közösségi dinamikák a 21. században: Interdiszciplináris megközelítések

Kulcsszavak: *közösség, definíció, közösségfejlesztés*

Absztrakt: A közösség olyan alapfogalom, mely a társadalomtudományokon belül több alaptudomány és alkalmazott társadalomtudomány szótárában megtalálható, ugyanakkor nem a megváltoztathatatlanul közös értelmezés mentén kerül át az egyes tudományágakba, hanem pontosan a rugalmassága, a sokszínű megközelítés miatt válik több ágon is felhasználható alapfogalommá. Napjainkra a fogalom nem maradt meg a társadalomtudományok szerteágazó alap- és alkalmazott tudományági területén, hanem az élő természettudományok (ökológia, evolúcióbiológia) és a műszaki tudományok (automatizálás és IT) területén is fokozottan használatba került. A tanulmány a közösség fogalmának 21. századi változását elsősorban a neveléstudomány és a szociológia nézőpontjából kíséri figyelemmel, gyakorlati célja a közösségfejlesztés szakmai közönsége számára kitekintést nyújtani a hármas megközelítésből (hely, érdeklődés, szellemi dimenzió) mely alapján tradicionálisan a közösségek szerveződnek. A kutatói érdeklődést az a kérdés irányította, hogy hogyan hatnak a 21. század társadalmi-technológiai kihívásai a 20. században gyökerező közösség fogalomra, milyen közösségfelfogásokkal találkozhatunk a szélesebb hazai és külföldi szakirodalomban és gyakorlatban, főként, ha kitekintünk a szorosan vett akadémiai keretből. A szakirodalmi gyűjtőmunka révén 12 közösségfelfogás, definíció került azonosításra, az előadás ezek mindegyikéhez gyakorlati példákat társít, hogy bemutassa az egyes fogalmak élő jellegzetességeit. Az előadás célja, hogy jobban megértsük az egyes közösségek természetét és szerepét újdonságértékét pedig az adja, hogy a közösségfogalom ilyen tág értelmezésére még nem volt kísérlet, a bemutatott 12 fogalom a közösségfejlesztő szakemberek szakmai felkészítése során is eredményesen alkalmazható.

Irodalom

Arapovics, M. (2016). A közösségfejlesztés alapfogalmai és a kulturális közösségfejlesztés paradigmái. Kulturális Szemle, 6 (2).

Barna, Zs., Márfi, A. (2009). A közösség fogalmának egyes megközelítései. In Feleky, G. (Ed.) Közösségi relációk: elméletek, narratívák, hipotézisek. (pp. 205-218.). Szeged: Belvedere Meridionale.

Dan, B. A. (2022). Community gardens. Innovative platforms for inclusive education. In Márkus, E., Boros, J., Kozma, T. (Eds.) Sustainability of innovation (pp. 128-137). Debrecen: CHERD Debrecen University Press.

Doliwa, U., Velics, G. (2024). Community radio in Hungary and its place in society, politics and education. Polish Political Science Yearbook, 52(4), 59-77. doi: https://doi.org/10.15804/ppsy202392

Fraser, H. (2005). Four different approaches to community participation. Community Development Journal, 40(3), 286-300. doi: https://doi.org/10.1093/cdj/bsi037

Horváth, Cs. (2020). A közösség értelmezése, jellegzetességei és területi vonatkozásai: THE INTERPRETATION, CHARACTERISTICS AND TERRITORIAL ASPECTS OF A COMMUNITY. Köztes-Európa, 2. (28.), 103-125.

Juhász, E., – Szabó, J. (2016). Kulturális tanulás: a tanulás új dimenziója. Educatio, 2, 198-209.

Korpics, M. (2020). A késő modern vallásosság közösségi mintázatai. Budapest: L'Harmattan.

Kozma, T. (2016). A tanulás térformáló ereje. Educatio, 2, 161-169.

Lim, M., – Ong, B. Y. (2019. október 4.). Communities of Innovation. International Journal of Innovation Science, Vol.11 (No.3), 402-418. https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/IJIS-09-2017-0086/full/html (2021. 05. 03.)

Markos, V. (2020). Önkéntes közösségek. In Pusztai, G. (Ed.), Nevelésszociológia. Elméletek, közösségek, kontextusok. (Pallas Debrecina 20. kötet, pp. 223-242). Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó.

Marsh, G. (1999). The community of circumstance - a tale of three cities: community participation in St Kilda, Knox and Lewisham. In D. Chekki, Research in Community Sociology, Vol. 9: Varieties of Community Sociology (pp. 65-88). Greenwich: Jai Press.

Rainie, L., – Wellman, B. (2012). Networked: The New Social Operating System. The MIT Press.

Theodori, G. L. (2005. August). Community and Community Development in Resource-Based Areas: Operational Definitions Rooted in an Interactional Perspective. Society and Natural Resources, 18 (7), 661-669.

Utasi, Á. (2009). A közösségi kapcsolatok és a közélet. In Feleky, G. (Ed.) Közösségi relációk: elméletek, narratívák, hipotézisek (pp. 9-34.). Szeged: Belvedere Meridionale.

Velics, G. (2015). Whose interest will be served? : Local media and their audience. MEDIA AND COMMUNICATION / MEDIJI I KOMUNIKACIJE, 3, 63-75.

Velics, G. (2023). A complex perspective on digital education development: From economic impact to community advancement. Media - Culture - Social Communication, 19, 37-48. doi:10.31648/mkks.8411

Wenger-Trayner, E., – Wenger-Trayner, B. (2015. 04 15). Introduction to community of practice.

https://wenger-trayner.com/introduction-to-communities-of-practice/ (2021. 05. 03.)

Szerző: Dr. Vlaszátsné Vanczer Dóra (doravanczer@gmail.com)

Absztrakt címe: Általános- és középiskolai diákok környezeti attitűdjének vizsgálata online kérdőívvel

Kulcsszavak: *KÖNESEK (környezeti nevelést segítő kísérletsorozat), attitűdfelmérés, környezettudatosság, otthon elvégezhető kísérletek*

Absztrakt: Kutatási problémám kiindulópontja a NAT 2020 és a Covid járvány volt. Kémia tanárként a célom, hogy a környezettudatos és élményalapú környezeti nevelési szemlélet kialakítása mellett, a háztartásban előforduló élelmiszerek és tisztítószerek felhasználásával, egyre elterjedtebbek legyenek az otthon elvégezhető kísérletek az általános és középiskolai tanulók számára. Ez a tevékenység a gyerekek attitűdváltását orientálja a környezettudatosság irányába. Ennek egyik eszköze az általam összeállított környezeti nevelést segítő kísérletsorozat elvégzése, mely digitális kompetenciákkal társított.

Az átlagemberek a mindennapi, rutinszerű tevékenységeink megváltoztatásával, gondos odafigyeléssel különösen sokat tehetnek Földünk, környezetünk védelméért, megóvásáért. Tehát az általam definiált környezettudatos attitűd célkitűzése, hogy kialakítsa az egyén környezet iránti érzékenységét és felelősségteljes magatartását. A diákok jelentős részének hiányos a természettudományos ismerete, motivációjuk és érdeklődésük is elmarad a várttól. A pedagógus pozitív természettudományos attitűdje döntő befolyással bír a gyermekekre. A környezeti nevelés minden tantárgyon keresztül tanítható és a legfőbb feladata az, hogy az átadott ismeretek a tanulók számára egy jól érthető, sőt alkalmazható tudásrendszerré váljanak. A laikus ember feltételezése, hogy a kémiai kísérleteket csak laboratóriumban vagy különleges és bonyolult eszközöket felhasználva lehet elvégezni, azonban ez közel sem így van. A kémiát elvont, távoli tudománynak vélik az átlagemberek és a diákok, és úgy gondolják nincs köze a hétköznapi életükhöz. A probléma forrása a sok megtanulandó ismeretanyagban rejlik, és ezek megértéséhez hiányzik ajelenségalapú kísérlettel való alátámasztás. A kémia tanítása során nagyon fontos az ok-okozati összefüggések megvilágítása, melynek egyik lehetősége a szemléltetés. Leglényegesebb pontja a ráhangolódás, a szakmai ismeretek átadása. Az oktatás valamennyi tantárgya természettudományos ismeretekre épít és segíti azt – például a biológia, fizika, környezetismeret. A kémia oktatásában központi szerepet kellene kapnia a kísérleteknek. Az otthon elvégezhető kísérletek nehézsége abban rejlik, hogy tanulók a kísérleteket nem megfelelő pontossággal, vagy rosszul végzik el, esetleg a tapasztalatokat nem, vagy hiányosan rögzítik. Ennek kiküszöbölésére a kamerával ellátott mobiltelefonok kiválóan alkalmasak a kísérletek rögzítésére, melyet a későbbiekben a diákok fel tudnak használni a felkészüléshez és az órán történtek felelevenítéséhez. A rögzített kísérletet a későbbiekben különféle szempontok szerint is lehet elemezni, majd a következő tanévben felhasználni. Ezért van szükség új pedagógiai módszerek bevezetésére, ami megvalósítja ezt a tanórán és azon kívül is.

Vizsgálati módszerem lingitudinális mérés, amely egy tanéván át tart. A bemeneti és kimeneti online kérdőív segítségével a tanulók környezettudatos attitűdjét és annak kezdeti állapothoz viszonyított fejlődését vizsgálom meg a kísérleti csoportban. A kérdőív zárt közvetett/indirekt kérdéseket tartalmaz. A kísérletek a NAT 2020 és kerettanterv szerint kerültek kiválasztásra, osztályonként 20-25 db és minden kísérleti csoportban havi egyszer kerül elvégzésre, melyet minden szaktanár elektronikusan megkap, majd a tanulók számára kioszt. Ezáltal összehasonlítható minden gyermeknek a fejlődése és előmenetele. Ezek a kísérletek jól átgondoltak, biztonságosak, kipróbáltak és minden egyes tanulói kísérlet leírása végén szerepelnek a „Biztonsági tudnivalók és hulladékkezelés” szabályai. A kutatásban részt vevő iskolák száma 12. A kiválasztásom alapját, vagyis a populációt azok a speciális, kémiát oktató általános és középiskolák képezték, ahol a tanárok rutinjában benne van az otthon lefolytatható

kísérletek elvégeztetése, mellyel kiegészítik az oktatást. Szakértői és nem valószínűségi mintavétel kiválasztással képeztem a mintát. A mintaszám megközelítőleg 500 fő lesz.

A felmérés eredményeként jól látszanának az általános és középiskolai tanulók környezeti tudatosságnak fejlesztési lehetőségei, valamint olyan módszerek kidolgozási lehetősége, amellyel a környezettudatosságra és fenntarthatóságra lehet nevelni a diákokat, miközben a tantárgyat megszeretik. A kutatásom eredményeként szeretnék egy új szemléletű iskolaképet kialakítani, mely a környezettudatos magatartásra, nevelésről alkotott tudás megalapozására irányul a kísérletek megvalósításában, ezáltal a közoktatásban tanulók tudását és ismeretét bővítem, valamint a pedagógiai folyamat fejlesztéséhez is hozzájárulok.

Szerző: Dr. Zuti Pál (dr.zuti@gmail.com)

Absztrakt címe: Felnőttképzés 4.0 - A digitális kultúra dimenziói a jövőtudatos felnőttképzési folyamatban

Kulcsszavak: *Felnőttképzés 4.0, digitális kultúra dimenziói, felelősségteljes innováció, jövőtudatos gondolkodás, innovációs intelligencia.*

Absztrakt: Prezentációs előadásomban a digitális kultúra dimenzióinak és a felnőttképzés stratégiájának, filozófiájának legfontosabb elemeinek, jellemzőinek megadása mellett szeretnék rámutatni a felnőttképzési rendszer – egyre jobban felértékelődő – stratégiai szerepére a digitális korban és ennek jelentőségére, amelyek egyértelműen meghatározhatják a képző felnőttképzési tevékenységének követelményeit, elvárásait, célcsoportját, képzési struktúráját és képzési módszertanát.

A digitális oktatás és a felelősségteljes innovatív felnőttképzési tevékenységnek megfelelően, a felnőttképzési szituációk minőségi javítása érdekében, olyan módszertani kultúra kialakítására lehet törekedni, amely lehetővé és szükségessé teszi az önálló ismeretelsajátítást, a közös megbeszéléseket, ezek általános érvényű tanulságainak megfogalmazását, rögzítését. A módszertani kultúra lényeges további jellemzője, hogy feltételezi a felnőttképzési innovációs készségek továbbfejlesztését és "készenléti állapotban" tartását.

A digitális kultúra egy olyan fogalom, amely leírja, hogy a digitális technológia (IKT), az AI és az IoT hogyan alakítja azt, ahogyan emberként kölcsönhatásba lépünk (kommunikáció – technikai kommunikáció – designkommunikáció) egymással. Ez az a mód, ahogyan viselkedünk, gondolkodunk és kommunikálunk a társadalomban. A saját, materiális világunkat már ismerjük, de az új világot, melyben párhuzamosan élünk, melyben kitüntetett szerepe van a digitális kultúra 7 dimenziójának, még alig fedeztük fel, a benne rejlő potenciál még rendkívüli csekély mértékben kihasznált.

A digitális kultúra a digitalizációs technológiai döntéshozatalban, a tervezési folyamatban a döntések minőségét alapvetően meghatározza az alkalmazott tervezési folyamat hatékonysága, minősége.

A digitalizáció, a digitális kultúra 7 dimenziója a jövő motorja, így minden ágazat minden szereplőjének fel kell készülnie az általa diktált kihívásokra. Ennek a folyamatos sikerorientált innováció a kulcsa, a hozzáadott értéke az innovációs intelligencia.

Olyan felnőttképzési stratégiát kell kidolgozni, amelynek eredményeként fokozódik a képző és partnerei közötti kapcsolatok erőssége, melynek következtében a felnőttképzés naprakész és informatív adatokat tud majd biztosítani a társadalmi és egyéni igényekre, szükségletekre vonatkozóan, amelynek köszönhetően sokkal felkészültebben és hatékonyabban tud reagálni a kihívásokra. Mindezeken túl járulékos haszonnak (hozzáadott értéknek) tekinthető, a kialakításra kerülő stratégiai dokumentumhoz kapcsolódó „best practice”-ek (felnőttképzési módszerek) megosztása. A képző felnőttképzési stratégiája a felelősségteljes innováció dimenzióinak megfelelően, a felnőttképzési tevékenységhez, az Ipar 4.0 követelményeinek megfelelő digitális fejlesztéshez kell, hogy iránymutatást és segítséget adjon. A képző felnőttképzési stratégiája piaci terméket kell, hogy kínáljon, ezért a hatékonyság, a versenyképesség és a vonzóképesség mindig előtérbe kerül. Ennek legfontosabb jellemzői: minőség; megbízhatóság; adaptivitás; résztvevő-központúság. A felelősségteljes innovatív felnőttképzési tevékenység környezetének javítására is pozitív lépések történhetnek, amelyek magában foglalnak egy attraktív működési modell, illetve egy vonzó spin-off környezet kialakítását. Ez egy újabb lépés a jövő felnőtt- és szakképzésének építésében.

Annak érdekében, hogy a változások emberi háttere is megfelelő legyen, szükség lesz arra, hogy a felnőttképzéssel átformálódjon a gondolkodásmód és a kompetenciakészlet olyanná, mely sokkal inkább helytálló a digitális korban.

Irodalomjegyzék

[1] Cosovan Attila - Horváth, Dóra: Emóció – Ráció: Tervezés – Vezetés: Designkommunikáció. Vezetéstudomány – Budapest. Management Review, 47 (3). 2016. pp. 36-45. DOI 10.14267/VEZTUD.2016.03.04

[2] Gulyás Zsuzsa - Firicz László: IKT-kompetencia fejlesztésével támogatott új pedagógiai módszerek bevezetése (digitális oktatás, VR, zenei kreativitásfejlesztés). IZEN-Média Oktatásért Alapítvány, Budapest. 2021. ISBN:978-615-6359-04-9

[3] Gerd Leonard: Technology vs. Humanity: The coming clash between man and machine. Independently Published. 2016. ISBN: 9781096496724. p. 232.

[4] Lukovics Miklós - Udvari Beáta - Zuti Bence - Kézy Béla: Az önvezető autók és a felelősségteljes innováció. Közgazdasági Szemle. 2018. 65: 9 pp. 949-974.

[5] Lukovics Miklós – Zuti Bence: Egyetemek a régiók versenyképességének javításáért: „Negyedik generációs" egyetemek? Tér és Társadalom. 2014. 4, pp. 77-96.

[6] Schomberg, R. von: Prospects for technology assessment in a framework of responsible research and innovation. Megjelent: Beecroft, M.–Dusseldorp, R. (szerk.): Technikfolgen Abschätzen Lehren: Bildungspotenziale Transdisziplinärer. VS Verlag, Wiesbaden, 39–61. o. 2011. https://doi.org/10.1007/978-3-531-93468-6_2.

[7] Stilgoe, J .– Owen, R. – Macnaghten, P.: Developing a framework for responsible innovation. Research Policy, Vol. 42. No. 9. pp. 1568–1580. 2013. https://doi.org/10.1016/j.respol.2013.05.008.

Szerző: Dr.Madarászné Bányai Ágnes (agnes.banyai01@gmail.com)

Absztrakt címe: Értsük meg egymást! – Az átalakuló kapcsolattartási formák hozadéka a sajátos nevelési igényű alsótagozatos gyermekek vonatkozásában

Kulcsszavak: *együttnevelés, hatékony kommunikáció, sajátos nevelési igényű*

Absztrakt: A digitalizáció elterjedésének néhány „melléktermére" az özönlő információmennyiség hiteles tartalmi kiszűrése, a kapcsolattartási formák változásai főleg interperszonális téren, azok hiánya. Az üzenetek küldésének/fogadásának azonnali lehetősége, megváltoztatta a munka és a család közötti korábban elhatárolható időt, a maga nemében mindkettő elvesztette „intimitását". Ez a pedagógusok, gyógypedagógusok és a szülők közötti kommunikációra is hatással van. Korábbi kutatásokból kiderült, hogy a kapcsolattartási formák közül az E-mail az, amit a legtöbb kutatásban résztvevő megjelölt kapcsolattartási formaként. Ebből az feltételezhető, hogy főként tartalmi vonatkozásban megy végbe a kommunikáció, holott az üzenetek magukban hordoznak legalább további hármat, amelyek segítik feldolgozni az üzenet tartalmát a befogadó számára, ezzel is támogatva a kommunikáció alakulását. Az üzenetek tartalmi formája mellett, egyszerre van jelen az önmegnyilvánulás- amit mutatok magamról-, a kapcsolat- mit gondolok rólad, hogy állunk egymáshoz-, és a felszólítás, avagy mi a célom, amit a befogadónál szeretnék elérni. (a.t. Friedmann Schulz Von Thun) Attól függően változik az üzenet minősége, hogy a befogadó tudat alatt melyik négy területet részesíti előnyben. Külön választandó az üzenetek explicit, illetve implicit jelentése, explicit módon egyértelműen megfogalmazva az üzenetet, implicit módon amikor az üzeneteket nem verbális jelek kísérik, mint a hangsúlyozás, mimika, gesztikuláció, amely egyrészről önálló-, másrészről minősítő üzeneteket is közvetít.

A befogadást tovább bonyolítja az is, hogy az üzenetek lehetnek kongruensek és in kongruensek. Kongruens, ha az üzenetet, a nonverbális jelzések is megerősítik, míg az in kongruens közléssel disszonancia kelthető a másikban, ami a kommunikációs aktus hatékonyságát csökkenti. A felek számára, ha a kommunikációs aktus világos, akkor újabb szintre tudnak lépni a diskurzusban, nő a konstruktivitási faktor, ez kiváltképp akkor fontos, ha hosszú távú együttműködésbe kezdtünk a másik féllel. A pedagógusok helyzete egyre nehezebb, a korábbi „anyagleadás" ma már csak egy feladat a sok közül. A szerteágazó tennivalók a magas osztálylétszám mind időhiányt eredményeznek, ami kihathat a szülő-, pedagógus, gyógypedagógus kapcsolatára, mennyiségi és minőségi vonatkozásban. Kiemelt figyelmet és támogatást igényelnek azok a sajátos nevelési igényű gyermekek, akik valamelyik együttnevelő intézménybe kerülnek. A (gyógy)pedagógus támogatása kevés ahhoz, hogy a gyermek stabil tudást szerezzen, szükséges a támogató szülői háttér biztosítása, az otthoni gyakorlás. Ehhez elengedhetetlen a folyamatos visszacsatolás a gyermek érdekében, az érintettek részéről, a szülő-gyógypedagógus-pedagógus gördülékeny kommunikációja vonatkozásában. A különböző kommunikációs lehetőségeket vizsgálva, -korábbi kutatások mentén- összegzem a kapott eredményeket, hogyan változtak meg a kapcsolattartási szokások, milyen pozitív, illetve negatív hozadékai vannak.

Felhasznált irodalom:

FÜLÖP-SZÉKELY Anita (2023): A pedagógus-szülő közötti kommunikáció akadályozó tényezőinek vizsgálata pedagógusi vélemények alapján. Doktori disszertáció, Debreceni Egyetem, https://ojs.lib.unideb.hu/ams/article/view/13020/11392

Friedmann-SCHULTZ VON THUN (2019): A kommunikáció zavarai és feloldásuk, Budapest, Háttér Kiadó

KATHYNÉ MOGYORÓSSY Anita-NAGY Erika Beáta(2017): A szülők és pedagógusok kapcsolattartásának mintázatai. Educatio:4:657-668, https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=665162

LANNERT Judit-SZEKSZÁRDI Júlia: Miért nem érti egymást szülő és pedagógus? Iskolakultúra 25.évfolyam, 2015/1, https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/21603

MARTON Eszter (2019): A szülő és az iskola kapcsolata, szerepe a sikeres együttnevelés megvalósításában. ELTE-Doktori disszertáció, https://ppk.elte.hu/dstore/document/155/Marton_Eszter_disszertacio.pdf

MESTERHÁZY Zsuzsa és SZEKERES Ágota(2019): A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. Budapest, ELTE ISBN9789637155703

MESTERHÁZI Zsuzsa (1998): A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. Budapest, ELTE ISBN 2050000034671NÉMETH Erzsébet (2009): A személyes hatékonyság fejlesztése. Budapest, BKF Fenntartói Kft. ISBN 9789637340697

PUKÁNSZKY Béla - NÉMETH András (1996): Neveléstörténet, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó Rt. ISBN 9631877183

SALLAI Éva (1994): A pedagógusmesterség tartalma és tanulhatósága, különös tekintettel a pedagógusszemélyiség kialakulására Bölcsészdoktori disszertáció, ELTE, Budapest

TAUFER Ildikó (2007): Pedagógusok és gyógypedagógusok attitűdjének összehasonlítása a sajátos nevelési igényű gyermekek integrációjával kapcsolatban. In: LŐRINCZ Ildikó (szerk.)Thomas-GORDON(1990): A tanári hatékonyság fejlesztése, Budapest, Gondolat

Szerző: Egervári Júlia (egervari.julia@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: A környezeti nevelés támogatása a vizuális nevelés eszközeivel – Egy pilot program tapasztalatai, eredményei

Kulcsszavak: *környezeti nevelés, vizuális nevelés, tantárgyi integráció, akciókutatás*

Absztrakt: A környezeti nevelés helyzete, problémafelvetései egyre sürgetőbbek hazai, és nemzetközi szinten is. A hazai és nemzetközi szakirodalom kitér a holisztikus szemléletmód, a tapasztalati tanulás, a tantárgyközi átjárhatóság és integráció, kereszttantervek létrehozásának, a természettudományos és humán tárgyak együttműködésének fontosságára, és talán még mindig sok helyen kiaknázatlan lehetőségeire. Az Egyesült Államokban, vagy akár Finnországban már-már kiépült gyakorlata, folyamatosan megújuló módszertana van, és népszerűek a művészet alapú megközelítések, beleértve a vizuális nevelés területét, a társadalmi, környezeti, globális-lokális problémákra reflektáló, részvételi és/vagy környezetet alakító művészeti projektek (land art, eco-art, earth-art, természetművészet, közösségi művészet) oktató-nevelő alkalmazását, melyekben a művész gyakran direkt vagy indirekt módon környezeti nevelő szerepben jelenik meg (Inwood, 2008).

Ahogy a vizuális nevelés sem feltétlenül csak a vizuális kultúra tanár feladata, úgy a környezeti nevelés sem hárulhat kizárólag a természettudományos tárgyakat tanító, oktató pedagógusokra. A környezeti nevelés folyamatos módszertani megújulása kiemelten fontos mindannyiunk számára, főleg egy olyan korban, amikor sok gyermek előbb szerez digitális élményeket, mint minden érzékszervet igénybe vevő természeti környezetben tett felfedezéseket. A saját élmény, közvetlen tapasztalás, otthonosság érzet a természetben, feltételei az empatikus, óvó attitűd kialakulásának. A természeti környezetben létrehozott alkotások és a természetes anyagokkal való munka egyesíti magában a kognitív és affektív tényezőket.

A környezeti nevelés már nem csak környezetvédelmet vagy természetvédelmet jelent, hanem egy multidiszciplináris szemléletű, társadalmi, gazdasági, ökológiai kérdéseket érintő terület (Kárász, 2014). Ez összhangban áll az environmentális művészet témaköreivel és célkitűzéseivel.

Doktori kutatásom - melyben a környezeti nevelés hatékonyságát, jelenlétét az iskolai nevelés-oktatás folyamatában a természettudomány és vizuális-kultúra tantárgyak integrációja, a vizuális nevelés eszköztárának alkalmazása hivatott támogatni, a művészettel nevelés, és művészetalapú tanulás elvei mentén - részeredménye egy tíz alkalmas foglalkozás sorozat anyaga és tapasztalatai, melyről egy rövid összefoglalót ad az előadás(/poszter).

A pilot tananyagának alapját a természetismeret/természettudomány tantárgy tematikája adja, ötödikes és hatodikos évfolyamon, összekapcsolva aktuális környezeti nevelési és vizuális kultúra témakörökkel, a korcsoport sajátosságait figyelembe véve. A komplex órák újszerűségét a megújuló vizuális- és környezetkultúra tartalmak megjelenése is támogatja, mint például a változatos médiumok használata és térbeli alkotások létrehozása kortárs képzőművészeti példákból ötletet merítve. Ez a megközelítés különösen előnyös és alkalmas az adott korcsoport számára, hiszen ez a fajta kísérletezés, a plasztikai és design képességek kibontakoztatása, életszerű ismeretek szerzése motiváló számukra, a rajzolás kissé háttérbe szorul (Kárpáti, 2005). Minden foglalkozás tartalmaz egy alkotói feladatot, melyen keresztül feldolgozzák az adott természetismereti, környezeti nevelési témát, azaz a vizuális alkotás folyamata szintetizáló tevékenységként (Kiss, 2010) jelenik meg.

A kutatás része a tantárgyi és környezeti attitűd mérés, mely a főként kvalitatív jellegű kutatás kvantitatív aspektusát erősíti. Ennek eredményeit fókuszcsoportos interjúk árnyalják, melyek izgalmas betekintést adnak a korcsoport gondolkodásába, és az ilyen jellegű foglalkozások

tapasztalataiba, kihívásaiba, létjogosultságába, természetesen a létrejött gazdag képanyag mellett, mely egy vizuális neveléssel foglalkozó kutatás esetében nélkülözhetetlen.

A program egy nagyobb ívű kutatás részét képezi, és azon belül további fejlesztésre szorul. Ugyanakkor a részeredmények közelebb vihetnek egy összetett problémakör vizsgálatához, és új módszertani, tantárgypedagógiai gyakorlatok kialakításához.

Irodalom

Kárász Imre (2014). A környezeti nevelés története, céljai és eszközei, Környezeti nevelés és tudatformálás, Tanulmányok az Eszterházy Károly Főiskola Műhelyeiből, Eger, 2015.

Kárpáti Andrea (2005). A kamaszok vizuális nyelve, Akadémiai Kiadó Zrt.

Kiss Virág (2010). Művészeti nevelés, művészettel nevelés, művészetterápia. Iskolakultúra, 20 (10). pp. 18-31.

Inwood, Hilary (2008). Mapping Eco-art Education, Canadian Review of Art Education (35)

Szerző: Engler Ágnes (engler.agnes@arts.unideb.hu)

Társszerző(k): Pári András

Absztrakt címe: Időszerű kutatói figyelem: ikertanulók a köznevelésben

Kulcsszavak: *ikerkutatás, családi háttér, pedagógus*

Absztrakt: A köznevelésben tanulók számos csoportját illeti több vagy kevesebb figyelem a neveléstudományi kutatásokban. Egy különleges tanulói közösség azonban szinte meg sem jelent tudományterületünkön, annak ellenére, hogy számuk az utóbbi évtizedekben a különböző oktatási-nevelési szinteken dinamikusan növekszik. Előadásunk fókuszában az ikrek oktatása, nevelése áll. Az éves ikerszületések száma nemzetközi és hazai szinten is jelentős növekedést produkál az utóbbi két-három évtizedben, köszönhetően többek között az asszisztált reprodukciós beavatkozások térhódításának és a gyermekvállalás anyai életkori kitolódásának (Pison et al. 2006, Fellmann és Erikkson 2008, Monden et al. 2021,, Pári 2022). A javarészt orvostudományi központú ikerkutatások társadalomtudományi megközelítése újkeletű (Drjenovszky et al. 2024), a neveléstudományi vonatkozású kutatások a közelmúltban kezdődtek (Pári és Engler 2023).

2023-ban 91 óvodapedagógust és pedagógust kérdeztünk meg strukturált interjúk segítségével az „ikerjelenségről", érdeklődve az ikertanulók tanulmányi eredményességéről, közösségi beilleszkedéséről, az ikerpárok kapcsolódásáról. Előadásunkban arra keressük a választ, vajon az ikergyermekek oktatása, nevelése különleges odafigyelést igényel-e, milyen pedagógiai tudás szükséges a velük való bánásmódban. Eredményeink szerint az ikertanulók magatartása, szorgalma, társas kapcsolati mintázata, az igényelt pedagógiai megkülönböztetése függ a zigozitástól, a szülők nevelési céljaitól és egyéb családi jellemzőtől. A pedagógusok egyöntetűen különleges tanulói csoportként tekintenek rájuk, oktatásukban és nevelésükben az előzetes tapasztalatnak (ti. több ikerpár a pályafutás során) jelentőséget tulajdonítva.

Támogatás (köszönetnyilvánítás):

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium KDP-2021 kódszámú Kooperatív Doktori Program Doktori Hallgatói Ösztöndíj Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Irodalom

Drjenovszky Zsófia, Hegedűs Rita, Pári András, Engler Ágnes (szerk.) (2024) Társadalomtudományi ikerkutatások: Válogatás az Ikerkutató Műhely hallgatóinak és kutatóinak munkáiból. Budapest, Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért.

Fellman, J., Eriksson, A. W. (2008): Maternal age and Temporal Effects on Stillbirth Rates. Twin Research and Human Genetics. Vol. 11., Issue 5. 558–566.

Monden, C., Pison, G., Smits, J. (2021): Twin Peaks: more twinning in humans than ever before. Human Reproduction, Vol. 36., Issue 6. 1666-1673.

Pison, G., D'addato, A. V. (2006): Frequency of Twin Births in Developed Countries. Twin Research and Human Genetics. Vol. 9., Issue 2. 250–259.

Pári András (2022) Prevalence of twinning worldwide. In: Tarnoki, Adam Tarnoki, David Harris, Jennifer; Segal, Nancy Twin Research for Everyone From Biology to Health, Epigenetics, and Psychology. Cambridge, Academic Press. 9-22.

Pári András, Engler Ágnes (2023) A testvérmintázat szerepe az ikrek iskolai végzettségének megszerzésében. In: Molnár-Kovács, Zsófia; Andl, Helga; Steklács, János (szerk.) 21. századi képességek, írásbeliség, esélyegyenlőség. Pécs, MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar Neveléstudományi Intézet. 105-115.

Szerző: Erdősi Zoltán (erdosizoli9@gmail.com)

Absztrakt címe: Végzős sport ágazati diákok testnevelés óra vezetése

Kulcsszavak: *technikumi testnevelés, sport ágazati képzés, pedagógiai gyakorlat*

Absztrakt: Témaválasztás indoklása

A 2019-ben módosított szakképzési törvény értelmében 2025-től kezdődően országosan 63 technikum sport ágazati képzésében mintegy 2500-3000 végzős diák szerez az érettségi mellé Sportedző-sportszervező vagy Fitness-wellness instruktor szakma tanúsítványt. Az öt éves képzésük során az elméleti oktatás mellett szakmai gyakorlatot is előír a diákok számára a Képzési és Kimeneteli Követelmény. Ez azonban a mai napig meglehetősen heterogén módon valósult meg az egyes intézményekben, a legritkább esetben történt meg duális képzésben.

2024 telén a Győri SZC Sport és Technikum végzős diákjai Pilot jelleggel vettek részt egy új kezdeményezésben.

Kutatási célok

A Pilot program keretében 4 fős csoportokban előre megtervezett és begyakorolt testnevelés órát vezényeltek le diákjaink a város három másik iskolájában, valós pedagógia környezetben. Arra voltunk kíváncsiak, hogy a végzős Sportedző-sportszervezők és Fitness-wellness instruktorok számára pedagógiai értelemben is hasznos szakmai gyakorlatnak minősülhet, ha más iskolák diákjainak tartanak szervezett sportfoglalkozást.pedagógiai (s Pilot programot mind a végzős diákjaink, mind a fogadó iskolák testnevelő tanárai hatékonynak, hasznosnak tartották több szempontból is.

Hipotézisek

Feltételeztük, hogy a Pilot ötletét a végzős diákjaink nagyobb mértékben tekintik hasznosnak, mint a fogadó iskolák testnevelői.

Feltételeztük, hogy a fogadó iskolák testnevelői kevésbé lesznek elégedettek a végzős diákok teljesítményével, mint a felkészítő tanárok.

Feltételeztük, hogy a Pilot programot folytatásra érdemesnek találják a fogadó tanárok és a végzős diákok is.

Módszer

Három darab négy fős csoportba osztottuk a 12 végzős Sportedző-sportszervező és Fitness-wellness instruktor diákjainkat. Velük az iskolánk alsóbb évfolyamaiban két-két alkalommal gyakoroltattuk az általuk megtervezett 45 perces testnevelés órát.

Közben a város három másik technikumában megszerveztük, hogy fogadják diákcsoportjainkat, akik a számukra teljesen új környezetben különböző évfolyamú osztályoknak tarthattak tanórát.

Mind a 12 diák mind a három iskolában tarhatott tanórát, a négy fős csoportokban összesen nyolc testnevelés órát tartottak meg fejenként diákjaink.

Az utolsó alkalommal már csak a fogadó iskola testnevelő tanárai voltak jelen, akik nem is avatkoztak be a diákjaink által vezényelt testnevelés órákba.

A Pilot programot követően a 12 diákkal és a fogadó iskolák 5 testnevelőjével, valamint a 3 felkészítő kollégával készítettünk részben strukturált interjút, és vettünk fel kérdőíveket.

A kérdések az előzetes várakozásokra, a testnevelés órákon tapasztalt felkészültségre, a résztvevők motivációjára, valamint a Pilot jövőbeni esetleges módosításaira vonatkoztak.

Eredmények

A Pilot programot mind a fogadó iskolák testnevelői, mind a felkészítő tanárok nagyobb mértékben tartották hasznosnak előzetesen és utólag is, mint a végzős diákok.

Ugyanakkor két számunkra meglepő adat:1.) a végzős diákok esetében az előzetes várakozást felülmúlta az utólagos értékelés; 2.) a fogadó iskolák testnevelői a saját diákjaik (alanyok) számára még hasznosabbnak tartották a programot, mint a testnevelés órát levezényló végzős diákjaink számára!

A végzős diákok felkészültségét a fogadó iskolák testnevelői ítélték meg a legpozitívabban. Megelőzve a felkészítő tanárok, és maguk a végzős diákok (ön)értékelését. Ráadásul a végzős diákok közül a Fitness-wellness instruktor csoport tagjai utólag kissé kritikusabban ítélték meg saját magukat, mint előzetesen. Arra a kérdésre, hogy „Részt venne-e újra, illetve ajánlaná másoknak?”, a 12 végzős diákból 12, és az 5 fogadó testnevelőből 5 válaszolt egyértelmű igennel. Minden résztvevő folytatná illetve folytatásra javasolja a programot, akár magasabb óraszámmal is. Illetve közös észrevételük, hogy az egyes levezényelt órákat hasznos lenne részletesebben kielemezni.

Gyakorlati jelentőség

A Pilot program eredményeit közöljük a Sport ágazati technikumok vezetőivel és fenntartóival. Javaslatot teszünk, hogy akár országos szinten is lehetőség nyíljon a végzős Sportedző-sportszervező és Fitness-wellness instruktorok testnevelés órai szakmai gyakorlatára. Ez ugyanis számukra is hasznos, miközben a technikumokban nem létező mindennapos testnevelés tartalmát új pedagógia elemekkel bővítheti.

Irodalom:

2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről. https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1900080.tv Letöltve: 2024.03.30.

Innovatív Képzéstámogató Központ, Képzési és Kimeneteli Követelmények (KKK), Sport ágazat. https://akkreditaltvizsgaztatas.ikk.hu/kkk-ptt Letöltve: 2024.03.30.

Szerző: Éva Tóth-Pálné Broda (brodaeva12@gmail.com)

Társszerző(k): Dr. Magyar Ágnes

Absztrakt címe: A toleranciamese, mint módszertani eszköz a különleges bánásmódot igénylő gyermekek befogadásának segítésében

Kulcsszavak: *integráció, szülői edukáció, toleranciames*

Absztrakt: Tapasztalatom szerint, évről évre egyre több a különleges bánásmódot igénylő kisgyermek az óvodában. A beilleszkedésük közben gyakran alakul ki konfliktushelyzet a szülők között, mert a befogadó közösség (itt első sorban a csoportba járó gyermekek szüleire gondolok, illetve a csoportba érkező, tipikusan fejlődő gyermekek szüleire) azonos, vagy hasonló elvárásokat követel meg, mint a tipikusan fejlődő gyermekekkel szemben. A felgyorsult világ sem segít oldani a feszültséget. A szülő, mint kívülálló, nem lát bele a csoport hétköznapi életébe. Saját tapasztalatom, hogy a gyermekek hamarabb válnak elfogadóvá társaikkal szemben az által, hogy együtt élik meg a mindennapos problémákat. Ez azonban egy olyan folyamat, melyben a szülő csak közvetett módon résztvevő.

A kutatást megelőzően folyamatos megfigyeléseket végeztem az óvodai csoportban, és a csoport szülői közösségében. Részt vettem fogadóórákon, ahol azt tapasztaltam, hogy a befogadást, beilleszkedést segítő kölcsönös alkalmazkodás kérdése a szülők számára nehézséget jelent. Megfogalmazódott bennem, hogy betekintést kell engedni számukra az óvoda életébe, hogy megismerhessék a gyermekeikkel egy csoportba járó gyermekeket. Azért éreztem azt, hogy erre szükség van, mert úgy gondolom, hogy ha az interakciók során felmerülő probléma okán megnevezett gyermek „nem csak" egy név, hanem a név mögé valós személyt tudnak helyezni, akkor talán másképp értelmezik a felmerülő problémát is.

A kutatás elméleti részében részletesen kitértem az integráció, inklúzió, differenciálás fogalmára, a sajátos nevelési igény fogalmára, törvényi hátterére, sajátos nevelési igényű gyermek óvodai nevelésére. Definiáltam a család fogalmát, bemutattam a családmodelleket. Az érzelmi intelligencia fejlesztése szempontjából ezt fontosnak tartottam. Az érzelmi intelligencia fejlesztésére a toleranciamesét választottam, mint eszközt, illetve minden olyan mesét, ami alkalmas az érzelmi intelligencia valamely komponensének fejlesztésére. Elméleti síkon magyaráztam a mesék eredetét, a mesének nevelésben betöltött szerepét, a mese és a toleranciamese fogalmát.

A kutatás célja megvizsgálni, hogy hogyan segíti a mese a tipikusan fejlődő gyermekeket, a sajátos nevelési igényű társaik elfogadásában. Vizsgálni szeretném, hogy hogyan segíti a mese a sajátos nevelési igényű gyermekeket a csoportba történő beilleszkedésben. Arra is szeretnék kitérni, hogy hogyan segíti a mese a szülőket az integrációban történő nevelés megértésében. Vizsgálni szeretném, hogy tudunk-e olyan meséket írni, melyek segítenek a szülőknek a toleranciára nevelésben, továbbá segítik a szülőedukáció folyamatát.

A kutatási hipotézisek újszerűsége abban rejlik, hogy kitér a szülők közösségére, és az integrációban történő nevelés során felmerülő problémákra a szülőkkel kooperatív módon keres megoldást, a toleranciamese által.

A kvalitatív módszer (szülőcsoportos beszélgetés) lehetőséget adott a szülőkkel egy bensőségesebb kapcsolat kialakítására. Ez a módszer óvodai színtereken nem elterjedt, ezért szerettem volna kipróbálni. A szülők reakcióinak megfigyelése megalapozta a kutatási eredményeket, melyeket a kvantitatív módszer (pedagógusok számára összeállított kérdőív) számszerű adatai alátámasztottak.

A pedagógusok 94 százaléka végez integrált nevelést, 71 százalék mesél toleranciamesét, és 98 százalék szerint segíti a szülők érzelmi intelligenciájának fejlődése az együttműködést.

Irodalomjegyzék

Bakonyi Anna: Az óvodapedagógia színes világa, Flaccus kiadó 2021.

Bakonyi Anna: Inklúzió, integráció, differenciálás. In: Fejlődés és fejlesztés az óvodában. Raabe kiad, Budapest, 2010

Bakonyi Anna: "Mindenkit differenciálni kell!" Interjú Dr. Bakonyi Anna, pedagógiai szakértő, címzetes főiskolai docenssel. – Modern Iskola (Letöltve: 2023.12.01.)

Boldizsár Ildikó: Meseterápia Magvető Kiadó 2010

Cs. Ferenczi Szilvia 2019.: Szülői pszichoedukációs csoportok vezetése Pszichoedukációs csoportvezetők képzését támogató munkatankönyv Kiadja: Katolikus Szeretetszolgálat 1068 Budapest, Városligeti fasor 42. https://www.szeretetszolgalat.hu Budapest, 2019 Letöltve: 2024.01.04.

Dávid-Nyitrai-Podráczky 2018.: A pedagógiai tanácsadás szerepe a kora gyermekkori intervencióban Módszertani kézikönyv CSBO Budapest, 2018

Fatalin Andrea: A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált neveléséről – szülőknek | Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (gov.hu) (Letöltve: 2023. 12. 10.)

Gyarmathy Éva (2019.): Az infokommunikációs kor generációi 5. – A diverzitás növekedése | OFOE (osztalyfonok.hu) (Letöltve: 2023.12.09.)

Kádár Annamária: Lilla és Tündérbogyó Kulcslyuk Kiadó, 2016

Réthy Endréné (2002): A speciális szükségletű gyerekek nevelése, oktatása Európában: Az integráció és inklúzió elméleti és gyakorlati kérdései. Magyar Pedagógia, 102. 3. sz. 281-300.

Uzsalyné Pécsi Rita: A nevelés az élet szolgálata Kulcs a muzsikához Kiadó, 2010.

Szerző: Fajt Balázs (fajt.balazs@uni-bge.hu)

Társszerző(k): Bánhegyi Mátyás, Bocz Zsuzsanna

Absztrakt címe: Üzleti képzésben részt vevő egyetemisták mesterséges intelligenciához való attitűdje

Kulcsszavak: *mesterséges intelligencia, felsőoktatás, IKT, kvantitatív kutatás, üzleti képzés*

Absztrakt: A mesterséges intelligencia (MI) használata és oktatása lényeges kérdése a jelen egyetemi oktatásának. A szakirodalomban tárgyalt számos dilemma mellett érdemes megvizsgálni az egyetemi hallgatók MI-hoz való attitűdjét és számítógép-használati szokásait, hogy képet kapjunk arról, hogy a hallgatók mennyire tartják lényegesnek az MI egyetemi szinten való oktatását számítógép-használati szokásaik és felkészültségük fényében. Kvantitatív kutatásunkban egy magyarországi egyetem üzleti képzésében részt vevő egyetemisták MI-hoz való attitűdjét, valamint IKT-eszköz- és számítógép-használati szokásait vizsgáltuk. Az attitűdvizsgálat során kognitív, affektív és viselkedési összetevőket vizsgáltunk Suh és Ahn (2022) kérdőíve segítségével. A számítógép- és eszközhasználati szokásokat a számítógép és eszközhasználat időtartama, gyakorisága, a tevékenységek jellege, a tárgyi tudás és az affektív tényezők alapján térképeztük fel Dorner és mtsai. (2016) alapján. Az eredmények azt jelzik, hogy az adatközlők IKT-hoz és MI-hoz való hozzáállása alapvetően pozitív: üdvözölnék az MI használatát és annak oktatását az egyetemi oktatásban, lényegesnek tartják az MI-ről való ismereteket, valamint érdeklődnek az MI használata iránt. Az adatokból is jól kirajzolódik, hogy minél pozitívabb a résztvevők IKT-hoz való attitűdje, annál pozitívabb az MI-hoz való attitűdjük is. Eredményeink továbbá arra engednek következtetni, hogy a válaszadók rendelkeznek a MI használatához szükséges alapvető technikai feltételekkel és gyakorlattal. Vizsgálatunkra alapozva javasoljuk, hogy a hallgatói érdeklődést és nyitottságot kihasználva az egyes képzések tervezésekor az MI-vel kapcsolatos ismeretek jelenjenek meg az oktatott tartalmakban.

Dorner, L., Hatvani, A., Taskó, T., Soltész, P., Estefánné Varga, M., Dávid, M. (2016). IKT-használat 10–18 éveseknél egy ikt-eszközhasználati kérdőív bemutatása. Magyar Pszichológiai Szemle, 71 (1). 25–56.

Suh, W., Ahn, S. (2022). Development and Validation of a Scale Measuring Student Attitudes Toward Artificial Intelligence. Sage Open, 12 (2). https://doi.org/10.1177/21582440221100463

Szerző: Fajt Balázs (fajt.balazs@uni-bge.hu)

Társszerző(k): Bellók Bernadett

Absztrakt címe: Hibajavítás az angolórán: Szükséges rossz? Egy kérdőíves felmérés eredményei

Kulcsszavak: *hibajavítás, angol nyelv, idegennyelv-oktatás, motiváció, középiskola*

Absztrakt: Egy új idegen nyelv tanulása során szükségszerűen hibákat követünk el, ezért nagyon fontos, hogy helyén kezeljük a hibákat, és szükség esetén javítsuk is őket. Az idegennyelv-tanulás fő célja, hogy adekvát módon tudjuk kifejezni magunkat az adott idegen nyelven, de ha a tanulók hibáit nem megfelelően korrigálják, akkor adott nyelvi struktúrák hibásan rögzülhetnek (vö. fosszilizáció, Selinker, 1972). A hibajavítás emellett nagy szerepet játszik abban is, hogy a tanulók motiváltak maradjanak a nyelvtanulás során. Ha a hibákat konstruktív módon javítják ki, az bátorítja a tanulókat, és fenntartja az érdeklődésüket a nyelvtanulás iránt. Azonban a hibajavítás nem megfelelő alkalmazása (pl. túl gyakori vagy a túlzásba vitt hibajavítás) negatívan befolyásolhatja az idegennyelv-tanulási folyamatot, csökkentheti a motivációt és növelheti a nyelvtanulási szorongást. Mivel a hibajavítás olyannyira része a nyelvtanulási folyamatnak, hogy mindenkivel előfordul, ezért már számos különböző, a szakirodalomban is tárgyalt módszer született a tanulók hibáinak adekvát módon javítására. Először is figyelembe kell venni a tanulók által elvégzett feladat célját (Tedick – Gortari, 1998). Mindezek fényében pl. ha a tanulók nyelvhelyességen alapuló feladatokat kapnak, akkor másképpen kell javítani őket, mint amikor folyamatos beszéden alapuló feladatokat kapnak. Az előadásunk első részében áttekintjük a hibajavításra, valamint az idegennyelv-tanulási motivációra vonatkozó elméleti kereteket. Az előbbihez Tedick és Gortari (1998) hibajavítási típusait használtuk fel, míg az idegennyelv-tanulási motiváció elméleti hátteréhez Dörnyei (2005) második nyelvi motivációs énrendszerét vettük alapul. Az előadás második részében kvantitatív módszertant alkalmazva mutatjuk be kutatásunkat, amely középiskolai diákokra fókuszált. A vizsgálat során részletesen elemeztük a tanulók hibajavítási preferenciáit, valamint igyekeztünk összefüggéseket feltárni a hibajavítási preferenciák és a motiváció között. A kutatás eredményei rávilágítanak, hogy a diákok alapvetően fontosnak tartják a hibajavítást, és az általuk preferált javítási technikák pozitívan korrelálnak a motivációjukkal. Az eredményekből továbbá az is kiderült, hogy a diákok nem szeretik, ha beszéd közben félbeszakítják őket. Ezért fontos a pozitív és támogató légkör fenntartása, mivel a túlzott negatív visszajelzés demotiválhatja a diákokat. Az is fontos, hogy a diákok a hibázás ne negatív élményként éljék meg, hanem inkább pozitív és támogató környezetben tudatosítsuk bennük, hogy nem szégyen hibázni, és a hibák a nyelvtanulás természetes folyamatának szerves részét képezik.

Dörnyei, Z. (2009). The L2 Motivational Self System. In Döryei, Z., Ushioda, E. (eds), Motivation, language identity and the L2 self (pp. 9–42). Multilingual Matters. https://doi.org/10.21832/9781847691293-003

Selinker, L. (1972). Interlanguage. International Review of Applied Linguistics, 9, 67–92.

Tedick, D, Gortari, B. (1998). Research on error correction and implications for classroom teaching. The Bridge, ACIE Newsletter. Center for Advanced Research on Language Acquisition, University of Minnesota, v1. [Online] http://www.carla.umn.edu/immersion/acie/vol1/May1998.pdf

Szerző: Fajt Balázs (fajt.balazs@uni-bge.hu)

Absztrakt címe: Egyetemi hallgatók plágiummal és ChatGPT-használattal kapcsolatos vélekedései

Kulcsszavak: *ChatGPT, plágium, mesterséges intelligencia, csalás, felsőoktatás*

Absztrakt: A mesterséges intelligencia rohamos fejlődésének köszönhetően annak használata az élet minden területén egyre elterjedtebbé válik. Fontos azonban kiemelni, hogy bár a mesterséges intelligencia sok esetben megkönnyítheti a napi rutinfeladatok elvégzését, és ezáltal lerövidíthet egyes munkafolyamatokat, teljes mértékben azonban nem képes helyettesíteni az embert és az emberi gondolkodást. A mesterséges intelligencia, és ezen belül is ChatGPT sok esetben hasznunkra lehet az egyetemi tanulmányaink során is. Számos egyetemi hallgató használja ezt a mesterséges intelligenciát, hogy elvégeztessen vele különböző feladatokat, ezen belül is megírasson vele különböző szövegeket. A támogató feladatok mellett azonban az is előfordul, hogy a hallgatók arra használják a ChatGPT-t, hogy az teljes mértékben helyettük készítsen el egy írásos munkát, amely etikai aggályokat vethet fel. A jelen előadás célja, hogy bemutasson egy kérdőíves (n=226) vizsgálatot, amelynek célja az egyetemi hallgatók plagizálással és a ChatGPT-vel kapcsolatosan attitűdjeinek feltérképezése volt. A vizsgálat során két validált kérdőívet használtunk fel, így résztvevőink plágiummal kapcsolatos véleményeit Howard és munkatársai (2014) által, míg a ChatGPT-vel kapcsolatos véleményeket Sallam és munkatársai (2023) által készített kérdőívek segítségével kvantifikáltuk. Az eredmények azt mutatják, hogy a kutatásban résztvevő hallgatók kevésbé hajlamosak a plágiumra és viszonylag közömbösen állnak ChatGPT-hez, viszont felismerik a mesterséges intelligencia potenciális veszélyeit is. Emellett kapcsolatot találtunk a ChatGPT használati hajlandóság, valamint a plagizálásra való hajlandóság között is.

Sallam, M., Salim, N. A., Barakat, M., Al-Mahzoum, K., Al-Tammemi, A. B., Malaeb, D., Hallit, R., Hallit, S. (2023). Assessing health students' attitudes and usage of chatgpt in jordan: Validation study. JMIR Medical Education, 9, e48254. https://doi.org/10.2196/48254

Howard, S., Enrich, J. F., Walton, R. (2014). 'Measuring Students' Perceptions of plagiarism: Modification and Rasch Validation of a Plagiarism Attitude Scale', Journal of Applied Measurement, 15 (4), 372–393.

Szerző: Fehér Péter (feherp1@t-online.hu)

Absztrakt címe: Pedagógus-hallgatók vélekedései és attitűdjei a mesterséges intelligencia kapcsán

Kulcsszavak: *mesterséges intelligencia kompetencia, attitűdök, pedagógus hallgatók, vélekedések*

Absztrakt: Napjainkra vitathatatlanná vált, hogy a mesterséges intelligencia robbanásszerű elterjedése jelentős kihívások elé állítja az oktatást. Feltételezésünk szerint a pedagógusok-hallgatók többsége nem rendelkezik a témával kapcsolatos, szükséges ismeretekkel.

A kutatásunk során az alábbi kérdésekre kerestünk választ:

1. Hogyan vélekednek és mennyire állnak készen a pedagógus-hallgatók az MI-vel kapcsolatos kihívások kezelésére?

2. Milyen hiányosságokkal és kihívásokkal kell szembenézni az oktatóknak a tanárképzésben megjelenő hallgatók esetén?

A kutatás adatfelvétele 2024. február és április között zajlott, online kérdőív felvétel alkalmazásával, amelyet a hazai felsőoktatás pedagógusképzést folytató intézményeinek hallgatói közt osztottunk meg, kényelmi mintavétel alkalmazásával. (Mivel a kutatás még nem zárult le, ezért jelenleg a "pillanatkép" egyes eredményeiről tudunk beszámolni.) A jelenleg bemutatásra kerülő minta (N=205) átlag életkora: 20.18 év, szórás: 1.50 év) Összetétele: 80% nő, 20% férfi.

A nemzetközi szakirodalomban szereplő módszertani eszközök áttekintése után a mérőeszköz alapjául a német kutatók által kifejlesztett (Laupichler et. al, 2023; 2023b; Fehér – Aknai, 2024a; Fehér – Aknai, 2024b) SNAIL ("Scale for the assessment of non-experts' AI literacy") kérdőív szolgált, amiből egy kérdést hagytunk el az adatfelvételből előzetes elemzés alapján. A demográfiai adatokkal és néhány további kérdéssel kiegészített első rész 8-8 kérdést, a kérdőív második része 30 darab, 10-fokozatú Likert-skálás állítást tartalmaz (1- egyáltalán nem, 10 - teljes mértékben). A skála összeadott értékeit egyfajta AI-attitűd és AI-kompetencia indexként értelmezhetjük, ahol a magasabb érték jelezheti a pozitívabb attitűdöt/fejlettebb kompetenciát.

A demográfiai adatok összegzése után a válaszok részletes elemzéséhez az intervallumváltozók esetén alkalmazható eljárásokat (normalitás tesztet, Spearman-féle korreláció számítást, ANOVA-t, illetve a normalitás sérülése esetén a megfelelő nem paraméteres eljárást, a Kruskal-Wallis próbát) alkalmaztuk, illetve feltáró és megerősítő faktoranalízist végeztünk. A statisztikai vizsgálatok az SPSS 26 és az R statisztikai program alkalmazásával végeztük.

Az eddigi adatokból megállapítható, hogy a hallgatók 48,7-a használt már MI alkalmazásokat, és 50%-a szerint az MI jól használható az oktatásban. Ugyanakkor mesterséges intelligenciával kapcsolatos képzésben mindössze 6% vett részt, és a témával kapcsolatos ismereteik online és offline forrásokból, és ismerősöktől származnak, ezzel kapcsolatos szakirodalmat elhanyagolhatóan kevesen olvastak. Fontos megemlíteni, hogy a hallgatók 36%-a tartja aggályosnak különböző okok miatt az MI alkalmazását. Az előadásban részletesen ismertetjük a kutatás során kapott további eredményeket. A kapott eredmények alátámasztják a kiinduló hipotézisünket: a hallgatók nem rendelkeznek a mesterséges intelligencia hatékony használatához szükséges ismeretekkel.

A kutatás limitációiként az alábbiakat fontos figyelembe venni: a minta viszonylag kis elemszáma és a reprezentativitás hiánya. Emiatt a kapott eredményeink nem általánosíthatók ugyan a teljes populációra, mégis alkalmasak arra, hogy felhívják a figyelmet azokra a problematikus kérdésekre, amelyek a pontosabb kutatásokat indokolják.

Az eredmények statisztikai elemzése azt mutatja, hogy a mérőeszközünk alkalmas és használható lehet további MI-t vizsgáló kutatások eszközeként a közoktatásban és felsőoktatásban egyaránt. A kutatási eredmények megerősítik, hogy a témakör beemelése a tanárképzésbe és tanár-továbbképzésekbe sürgető és elengedhetetlen.

Irodalom:

Fehér, P. – Aknai, D. O. (2024a): Pedagógus vélekedések és attitűdök a mesterséges intelligencia kapcsán, XX. PÉK-CEA Absztraktkötet, SZTE

Fehér, P. – Aknai, D. O. (2024b): Pedagógusok és a mesterséges intelligencia - MI-írástudás és vélekedések (kézirat, megjelenés alatt)

Laupichler, M. C., Aster, A. – Raupach, T. (2023). Delphi study for the development and preliminary validation of an item set for the assessment of non-experts' AI literacy. Computers and Education: Artificial Intelligence, 4. ISSN 2666-920X. doi: 10.1016/j.caeai.2023.100126.

Laupichler, M. C., Aster, A., Haverkamp, N. Raupach, T. (2023). Development of the “Scale for the assessment of non-experts’ AI literacy” – An exploratory factor analysis. Computers in Human Behavior Reports, 12 (1). doi: 10.1016/j.chbr.2023.100338

Szerző: Fintor Gábor (fintor.gabor@gmail.com)

Absztrakt címe: Testnevelés és sport műveltségi terület komplex vizsgálata az attitűdök szempontjából

Kulcsszavak: *mindennapos testnevelés, általános iskolai tanulók, Nemzeti alaptanterv, attitűd*

Absztrakt: Az általános iskolai tanulóknál az évek során kapott értékek meghatározzák felnőttkori életvitelüket is (Barnett és mtsai, 2008; Minarro, 2009; Shepard és mtsai, 2013, Bognár, 2019). Ebben a periódusban a tanulók testi, lelki, szellemi egészségében a rendszeres, a mennyiségileg és minőségileg is megfelelő testmozgás elengedhetetlen fontossággal bír (Gombocz, 2019; Révész-Csányi, 2015). A testnevelés tantárgynak tehát nagy a felelőssége, szerepe a felnövekvő generáció egészség-tudatosságának kialakításában (Rétsági, 2014; Hamar, 2016).

Előadásunk kiindulópontját a Testnevelés és sport műveltségi terület szaktanterveinek elemzése adja (Hamar-Petrovic, 2008; Hardman-Marshall, 2009; Rétsági-Csányi, 2014). A nemzeti alaptanterveket vizsgálva kijelenthető, hogy az egészségre nevelés területén a testnevelés mindig is kiemelt szerepet játszott. Ugyanakkor a mindennapos testnevelés 2012-es bevezetésével a tantárgy új dimenzióba került. A tantárgy óraszámának növekedése mennyiségi javulást hozott, de új minőséget is (mely legalább ennyire fontos tényező) hozhat létre, hiszen a megfogalmazott célok képessé tehetik a műveltségi területet a hatékonyabb egészségnevelésre (Révész–Csányi, 2015; Rétsági, 2014).

Előadásunk célja, hogy bemutassuk azon vizsgálatok eredményeit, amelyeket az elmúlt 10 évben végeztünk a testnevelés tantárgy kapcsán, ezen belül is az attitűdökre fókuszálva.

Az első vizsgálatunk longitudinális volt, három település 6. osztályos tanulói vettek részt benne (n=131) 2013 márciusa és 2014 májusa között. A kapott eredményeink azt mutatják, hogy a tantárgy kedveltsége nem csökkent a mindennapos testnevelés bevezetésével. Sőt, azok, akik a mindennapos testnevelés hatására többet sportolnak, jobban is kedvelik már a tantárgyat.

A második – keresztmetszeti – adatgyűjtés négy különböző fenntartójú iskolában történt Nyíregyházán 2014 májusában egy önkitöltős saját kérdőív segítségével (n=285). Az itt megkérdezettek több mint fele fontosnak tartja a testnevelés tantárgyat.

A harmadik (keresztmetszeti) kutatás – diákszám, település-típus szerint – már reprezentatívnak tekinthető a fent említett régióban (n=1153). Saját mérőeszközt hoztunk létre a NAT céljai és az attitűdök vizsgálata kapcsán. Eredményeink szerint a tanulók jelentős része kedveli és fontosnak tartja a testnevelés tantárgyat, hiányzik számukra, ha elmarad.

A negyedik (keresztmetszeti) kutatás (2022. július-augusztus) országos reprezentatív felmérés (N=1018), kijelenthető, hogy a mindennapos testneveléssel kapcsolatos vélemények többsége pozitívok, és a megkérdezettek hasznosnak ítélik meg az óraszám emelését.

Eredményeink rámutatnak, hogy a testnevelés tantárgy (Testnevelés és sport műveltségi terület) oktatása semmivel nem pótolható eszközrendszer a tanulók teljes személyiségének pozitív irányú formálásában, amely egyúttal kulturális tőke is.

Felhasznált irodalom

Barnett, M. Lisa., Morgan, J. Phillip., Eric van Beurden., Beard, R. John (2008): Perceived Sports Competence Mediates the Relationship Between Childhood Motor Skill Proficiency and Adolescent Physical Activity and Fitness: a Longitudinal Assessment. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity 5, 40. http://www.ijbnpa.org/content/5/1/40/ Utolsó letöltés: 2015.06.20.

Bognár József (2019): A testnevelés értékorientációja. Új Pedagógiai Szemle 69 (3-4), 100-109.p.

Gombocz János (2019): A testnevelés, az iskolai sport. Új Pedagógiai Szemle 69 (3-4), 7-16.p.

Hamar Pál - Petrovic Ladislav (2008): Physical Education and Education Through Sport in Hungary. In Gilles, Klein., Ken, Hardman (szerk.): Physical Education and Sport Education in European Union. Editions Revue EP. S, 11 avenue du Tremblay: Paris.

Hardman, Ken, Joe Marshall (2009): Second World-wide Survey of School Physical Education. Final Report. International Council of Sport Science and Physical Education.

Minarro. P.A.L. (2009): Actividad física para la salud. Departamento de Expresión Plástica, Musical y Dinámica. Apuntes. Universidad de Murcia.

Rétsági Erzsébet (2014): Mindennapos testnevelés az iskolában. Élet és Tudomány 69 (37). 1166 –1167.p.

Rétsági Erzsébet, Csányi Tamás (2014): Nemzeti Alaptanterv 2012 Testnevelés és sport műveltségi terület – az iskolai testnevelés új kihívásai I. Magyar Sporttudományi Szemle 15. 59. 3. 32–37.

Révész László–Csányi Tamás (2015) (szerk.): Tudományos alapok a testnevelés tanításához. II. kötet Szemelvények a testnevelés, a testmozgás, és az iskolai sport tárgyköréből. Társadalom-, természet-és orvostudományi nézőpontok. Magyar Diáksport Szövetség. Budapest. 10-19.p.

Shephard, J. R., Trudeau, F. (2013): Quality Daily Physical Education for the Primary School Student: A Personal Account of the Trois-Rivières Regional Project. Quest, 65: (1): 98–115.

Szerző: Fodor Éva (eva.fodor.31@gmail.com)

Absztrakt címe: A Magyarországon élő környezeti nevelők formatív életeseményeinek vizsgálata

Kulcsszavak: *környezeti nevelés, környezeti nevelők, formatív életesemények*

Absztrakt: A formatív életesemények tanulmányozása a környezeti nevelés egy sajátos területe. A témában végzett első kutatás Thomas Tanner nevéhez fűződik, aki tanulmányát 1980-ban publikálta. Tanner okfejtése szerint amennyiben a környezeti nevelés célja a környezetvédő magatartás megalapozása, úgy a környezeti nevelők munkáját nagyban megkönnyítheti, ha tudják, hogy milyen élmények és tapasztalatok segítik elő mindezt (Tanner, 1980). A kutató munkássága ösztönzőleg hatott más tudósokra is, ennek megfelelően az elmúlt négy évtizedben számos országban történtek empirikus vizsgálatok a területen.

A formatív életesemények tanulmányozásával olyan konkrét események, tapasztalatok és hatások feltárására kerülhet sor, amelyek kézzelfogható és praktikus segítséget nyújthatnak a gyermekek és felnőttek környezeti nevelésében. Jelen kutatás arra keres választ, hogy a Magyarországon élő környezeti nevelők szubjektív interpretációjuk alapján milyen hosszabb vagy rövidebb ideig tartó tapasztalatoknak, élményeknek és hatásoknak tulajdonítják a környezetvédelem – ennélfogva a környezeti nevelés – iránti elköteleződésüket, illetve hogy mely életkorban jelentek meg ezek. A kutatási kérdések három csoportba sorolhatók: az első a formatív életesemények forrásaira; a második a részminták (pedagógus és nem pedagógus alanyok) közötti hasonlóságokra és különbségekre; a harmadik pedig a formatív életesemények neveléssel, oktatással és képzéssel kapcsolatos sajátosságaira koncentrál.

A saját szakmai kapcsolati hálómat használva kényelmi mintavételt alkalmaztam, hólabda módszerrel kiegészítve. A mintavétel során olyan szervezeteket és intézményeket kerestem meg, amelyek tagjai környezeti neveléssel foglalkozó, illetve a környezetvédelem területén aktív szerepet vállaló szakemberek. A kutatási módszer az egyéni, írásbeli kikérdezés volt, amelyhez mérőeszközként online kérdőív készült. A kérdőív nyílt és zárt végű kérdéseket tartalmazott. A formatív életeseményekre vonatkozó, nyílt végű kérdésekre adott válaszok elemzése kódolással történt. A kódolás folyamata egy több lépésből álló, két eljárást magába foglaló elemzés során valósult meg. A kódolási eljárások tekintetében az intra- és interkódolás egyaránt alkalmazásra került: az intrakódolást magam végeztem, az interkódolásban pedig három, a nevelés- és társadalomtudományi kutatások terén kellő jártassággal rendelkező szakember volt segítségemre. Alábbiakban a kutatás legfontosabb leíró statisztikai eredményei olvashatók.

A kutatásban részt vevő 195 személy összesen 599, a pedagógus részmintába tartozó 130 alany 411, a nem pedagógus részmintába tartozó 65 alany pedig 188 életeseményről számolt be. Az életeseményeket különféle kategóriákba soroltam: elvek; emberek; élőlények; érdeklődés; érzelmek; felismerés; munka; negatív élmények; nevelés, oktatás és képzés; szervezetek. tájékoztatás; természeti környezetben átélt élmények; utazás; vallás és spiritualitás; illetve egyéb.

A teljes mintában a leggyakrabban említett kategóriák a természeti környezetben átélt élmények; az emberek; a nevelés, oktatás és képzés; a munka; illetve az élőlények voltak. A pedagógus részminta esetében hasonló eredmények születtek – azzal a különbséggel, hogy az emberek kategória került az első helyre, a másodikra pedig a természeti környezetben átélt élmények. A nem pedagógus részmintában az első négy kategória megegyezett a teljes mintában szereplőkkel, az ötödik helyet viszont az élőlények helyett a szervezetek kategória foglalta el.

A formatív életesemények legtöbbjének átélése a teljes mintában és a pedagógus alanyok esetében is a felnőttkorra tehető, ezt követte a gyermekkor és az időskor. A nem pedagógus részmintában hasonló a sorrend – annyi különbséggel, hogy a felnőttkor és gyermekkor azonos értékkel szerepelt.

A nevelés, oktatás és képzés kategóriába sorolt válaszok nagy részénél az intézménytípus is meghatározható volt: a teljes mintában és a pedagógus alanyoknál a leggyakrabban a felsőoktatás jelent meg, ezt követte a középiskola, az általános iskola és az óvoda. A nem pedagógus részminta esetében az alanyok a felsőoktatást, a középiskolát és az általános iskolát azonos gyakorisággal említették, majd az óvoda következett. A formatív életeseményekben a formális és nonformális tanulási színterek egyaránt megjelentek, az előbbi mind a teljes mintában, mind pedig a részmintákban gyakrabban szerepelt. A nevelés, oktatás és képzés kategória alkategóriáiban megjelenő tényezők közül a teljes mintában és a pedagógus alanyoknál a terepi foglalkozások kerültek a leggyakrabban említésre; ezt követték a pedagógusok, majd a különféle tanumányok és képzések. A nem pedagógus részmintában ugyancsak a terepi foglalkozások és tevékenységek kerültek a leggyakrabban említésre, ám ezt fordított sorrendben követte a tanulmányok és képzések, valamint a pedagógusok alkategória.

Szerző: Forray R. Katalin (forrayrk@gmail.com)

Absztrakt címe: A cigányok és az egyházak

Kulcsszavak: *egyházi törvény, szakkollégium, cigányság, kisegyházak, közösségi tanulá*

Absztrakt: Az előadás a cigányság aktivizálásra irányuló egyházi, vallási kezdeményezéseket mutatja be a vonatkozó dokumentumok alapján. Életút-interjúk segítségével elemez néhány olyan jelenséget, amelyek a cigányság körében feléledt vallási megújulást jellemzik. Úgy értelmezi, hogy ezek a kezdeményezések a közösségi tanulás új terepei a résztvevők számára. Az egyházi részvétel együtt jár az érdeklődés felkeltésével, illetve élénkülésével. Több esetben családi összejövetelek követik, tehát az életmódban alapvető változások jönnek létre. Az egyházi aktivitás nem föltétlenül jár együtt a hitéleti megújulással, azonban föltétlenül a társas kapcsolatok és érzelmi-intellektuális bővülést eredményez.

Felhasznált irodalom

Bultmann, Rudolf (1986), *Das Urchristentum*. Zürich, München: Artemis
Belavusau Uladzislau (2013):
Anti_Roma_Hate_Speech_in_the_Czech_Republic_Hungary_and_Poland?
https://www.academia.edu/36760767/Anti_Roma_Hate_Speech_in_the_Czech_Republic_Hungary_and_Poland? (Leolvasva: 2024. 03.29)
Forray R. Katalin (2013), Colleges for Roma in Higher Education. *HERJ Hungarian Educational Research Journal 3(3), 1-8*
http://herj.lib.unideb.hu/file/3/55d18fc039544/szerkeszto/HERJ_2013_3_1.pdf (Leolvasva: 2024.03.11)
Forray R. Katalin – Varga Aranka (2021) From poverty to community. Boros, J., KozmaT, Márkus E: Community Building and Social Innovation, Debrecen. p. 124-139 https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/321823/Community_Building_XIII.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Gereben Ferenc & Lukács Ágnes (2013), *Fogom a kezét, és együtt emelkedünk.* Tanulmányok és interjúk a roma integrációról. Budapest: Jezsuita könyvek
Gégény István (2023) Kell az országnak ennyi egyházi iskola? https://szemlelek.net/egyhazi-iskola/ (Leolvasva: 2024.04.09.)
Gyetvai Gellért (2017), *Keresztény roma gyülekezetek Magyarországon – általános jellemzők.* Budapest: Cigány Módszertani Kutatóközpont. http://cimok.hu/node/16 (Leolvasva: 2024.04.11)
Kamarás István (2017), *Kis magyar religiográfia.*
http://mek.oszk.hu/08900/08944/08944.htm (Leolvasva: 2018. 03.11)
Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat. http://krszh.hu/a-halozat/ (Leolvasva: 2024..03.11)
Kőszegi László (2016), *Cigány vallásosság vagy hit* (kézirat). Pécsi Tudományegyetem Romológia Tanszék könyvtára
Majsai Tamás (ed) (2013), *A magyarországi kisegyházak küzdelmei a 2011. évi CCVI. a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény által végrehajtott jogfosztással szemben.* Olvasókönyv I., 2011-2012) http://wesley.hu/sites/default/files/fajlok/kisegyhazak_rr_77_fp.pdf (Leolvasva: 2024. 03. 11)
Oláh Dezső (2016), *A cigány nép kapcsolata Istennel, avagy a hit nevelő hatása életükben a Váci Egyházmegyében.* (kézirat). Pécsi Tudományegyetem Romológia Tanszék könyvtára
Vermes Géza (2012), *A kereszténység kezdetei*. Budapest: Libri Kiadó

Az írás egy korábbi változata megjelent: Forray R Katalin szerk. Romológia, 2022, Budapest, Gondolat

Szerző: Gál Katalin (katalin.gal@partium.ro)

Társszerző(k): Bernáth Krisztina, Pásztor Rita, Andrea-Diana Berce

Absztrakt címe: Exploring Changes in Public Policy Regarding the SEN Concept in Romania

Kulcsszavak: *Special Education Needs (SEN), Inclusive Education, public policy, public education*

Absztrakt: Our study aims to evaluate retrospectively and analytically the incorporation of the special educational needs (SEN) concept within the Romanian legal framework and its establishment as a fundamental aspect of national education policy. Simultaneously, we seek to assess the effectiveness of inclusive education for children with SEN within the public education system (Constitution of Romania; Stăiculescu, Dincă – Gheba, 2022; Tudorache – Foloştină, 2017, National Strategy on the Rights of Persons with Disabilities "A fair Romania" 2022 - 2027). Methodologically, we commence with a documentary analysis, examining pertinent strategic documents to elucidate the contemporary understanding of SEN. Subsequently, we provide an overview of the Romanian context, utilizing accessible secondary data, along with findings from a quantitative research endeavor conducted in Bihor County. This quantitative results offer insights into the practical realities of SEN within the Romanian education system. Furthermore, we discuss the latest national strategy aimed at fostering a societal shift towards SEN in the forthcoming years. In conclusion, although SEN has been integrated into the Romanian public education system, its implementation does not fully comply with legislative requirements, necessitating smoother execution. We conclude by posing forward-looking research questions pertinent to future investigations in this area.

Overall, Romania has commendably progressed in adapting inclusive education and special educational needs as an approach to public education in the last decades. The rights guaranteed by our Constitution are enforced by the Law on Public Education, in particular its recent amendment and in other documents as well. Current statistics show that there is a growing trend in our country of people who wish to integrate into all aspects of social life, relying on the compassion of society. This includes school-age children and young people who are seeking to participate in inclusive education at a level of public education or in higher education. Current statistics and research findings reveal a paradox: while policy and legislation articulate a clear commitment to inclusivity, the reality on the ground reflects a notable gap in implementation.The overview provided herein paints a foundational yet limited picture of the current state of inclusive education and special needs support within Romania. Teachers and parents, the primary stakeholders, consistently report discrepancies that hinder the effective realization of inclusive education. These discrepancies underscore an urgent need for intervention to reconcile the declared objectives with actual practice. This dissonance between policy and practice signifies a critical challenge that Romania faces in truly fulfilling its inclusive education ambitions. From a structuralist point of view, there is a serious discrepancy between the declared de juve and the actual, i.e. de facto, conditions in Romania.In conclusion, while Romania has made significant strides in legislative and policy frameworks to support inclusive education, the journey from policy to practice remains fraught with challenges. Addressing these challenges requires not only a reevaluation of current strategies and resources but also a concerted effort from all stakeholders to bridge the gap between the ideal and the real. The path forward should be informed by continuous research, dialogue, and adaptation to ensure that inclusive education in Romania moves from a well-intentioned promise to a lived reality for all students.To deepen our understanding and tackle the nuanced challenges faced by individuals with special needs, an expansive exploration involving diverse projects, research outcomes, innovative practices, and policy initiatives spearheaded by civil society and industry

experts is essential. A comprehensive and detailed systemic analysis of Romania's education and social care systems is critically needed. This analysis should specifically target the pervasive issues of excessive bureaucracy, overregulation, and a prevailing lack of trust that collectively obstruct the pathway for individuals with special needs seeking to access and benefit from these systems. Addressing these challenges requires sustained research efforts aimed at capturing and understanding the perspectives of those directly involved in the educational process, including educators and caregivers. Their insights are invaluable for identifying gaps, generating solutions, and enhancing the overall efficacy of educational strategies for individuals with special needs. Importantly, the transition from research to policy improvement necessitates that these empirical insights and recommendations be effectively communicated to policymakers. The goal is to ensure that evidence-based changes are implemented efficiently, reducing bureaucratic barriers and fostering a more accessible, inclusive, and trustful educational environment.

Szerző: Galambos Attila (ujpedagogiagalambos@gmail.com)

Absztrakt címe: Egy pedagógia modellépítéshez kapcsolódó e-learning tanárképzés hatás- és beválásvizsgálata – Akciópedagógia elméleti megalapozása és annak hatásai erdélyi és magyarországi tanároknál

Kulcsszavak: *tanárképzés, e-learning, akciópedagógia, fenntarthatóságra nevelés*

Absztrakt: Az előadás alatt egy modellalkotó és tartalomfejlesztő munkafolyamat során létrejött 30 órás e-learning kurzus hatás- és beválásvizsgálatának eredményeit mutatjuk be. A kurzus egy nemzetközi együttműködésben megvalósult tartalomfejlesztő és projektmunka része, aminek elvégzésébe minimum 24 tanárt (12 magyar és 12 erdélyi) vontunk be (az előadás pillanatában több mint 50 regisztráció van az e-learning felületen). Az pályázati tevékenység során a tanárok elvégezhették az e-learning kurzust, részt vehettek két jelenléti képzésen, illetve integrálhatták a képzési folyamat eredményeit a mindennapi praxisukba.

A modellalkotó folyamatban egy olyan pedagógiai koncepció jött létre, amit a modellalkotó csapat akciópedagógiának nevezett el. A modellalkotást két, oktatással foglalkozó szervezet (egy erdélyi civil szervezet és egy magyar korlátolt felelősségű társaság) pedagógus végzettségű munkatársai végeztek el. Az elképzelés szerint az akciópedagógia ötvözi a szociálpszichológia és -pedagógiai akciótanítás és akciókutatás gyakorlatát, illetve például a részvételiségre és projektmódszerre épülő pedagógiai metódusokat. Az akciópedagógiai folyamatban (a vizsgált, konkrét projektben aspektusában) arra ösztönzik a közoktatásban tanító tanárokat, hogy olyan tevékenységeket valósítsanak meg iskolai körülmények között, melynek során (1.) feldolgozzák a Fenntartható Fejlődési Célokat, (2.) ezek kapcsán vizsgálatot folytatnak valamilyen, a tanulókat érintő és foglalkoztató társadalmi kérdéssel kapcsolatban, (3.) egy olyan projektet (akciót) valósítanak meg, ami az adott problémára reflektál, a hatása pedig az adott oktatási intézményen kívül is értelmezhető. A tanárokat célzó képzési (e-learning és jelenléti alkalmak) folyamat során a tanárok feladatokat oldottak meg, illetve a saját pedagógiai realitásukra vonatkoztatva javaslatokat adtak a modell továbbgondolásával és prezentálásával kapcsolatban.

A kutatói hipotézis szerint az képzéshez csatlakozó pedagógusok értelmezik a kurzus Fenntartható Fejlődési Célokra, akciópedagógiára és projektmódszerre vonatkozó tanulási egységeket, azokkal kapcsolatban feladatokat oldanak meg és implementálják a mindennapi praxisukban. A projekthez kapcsolódó pedagógusok egy nyílt felhívás során, önkéntes módon csatlakoztak a programhoz, motivációjuk ebből a szempontból értékelhető.

A hatás- és beválásvizsgálat során cél, hogy megmérjük az akciópedagógiai e-learning kurzus hatását a részt vevő pedagógusokra. A vizsgálat tárgya, hogy a modell elsajátítása (1.) milyen mértékben történt meg, illetve (2.) implementálása mennyire sikerült a mindennapi praxisba.

A vizsgálat során három tevékenység-, illetve dokumentumtípust elemzünk. Vizsgáljuk az e-learning kurzus egyes tanulási egységeinél leadott feladatok tartalmát tartalomelemzés módszerével. Itt a „gondolkodtató" és „záró" feladatok eredménye prediktív lehet az e-learning kurzus során fejlesztett tananyag eredményességével kapcsolatban, illetve azzal, hogy a tanárok elsajátították-e a kurzus tartalmát. Továbbá az egyes tanulási egységek végén kitölthető kérdőívek adataival elemezzük a pedagógusok viszonyát az e-learning képzés során elsajátított tartalmakhoz. Ezen túl a pedagógusok akciókutatás módszertanával feldolgozott, a jelenléti képzések során elhangzott reflektív és önreflektív visszajelzése is elemzés tárgya, melyek alatt a tanárok csoportokban javasaltokat dolgoztak ki az e-learning anyaggal kapcsolatban, majd azokat prezentálták.

A vizsgálat során a kutatói hipotézist részben el kellett vetni. Láthatóvá vált, hogy a modell teljes integrálása a pedagógiai praxisokba nem sikerült maradéktalanul, sokkal inkább

résztevékenységek, -elképzelések adaptálása történt. Ennek okai további részkutatások (tanároknak szóló kérdőívek és a megvalósult projektek értékelése) során tarhatók fel.

A vizsgálat eredményei nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy az e-learning képzés újragondolható legyen, ez által pedig a szélesebb pedagógusközösség számára prezentálni lehessen, így gyakorolva hatást a kortárs pedagógiai praxisra. Az akciópedagógiai elképzelés e-learning kurzusban történő interpretálása indirekt módon reflektálhat a tanárok autonóm, részvételiségre épülő és önirányított módon szerveződő tanulástámogatására olyan kurrens témában, mint a például a fenntarthatóságra nevelés.

Irodalomjegyzék

Plous, S. (2012). Action teaching. In D. Christie (Ed.),;The Encyclopedia of Peace Psychology;(pp.;1-5).

Sági, M., – Széll, K. (2015). Hatásvizsgálatok alapszintű kézikönyve: Módszertani segédkönyv oktatásfejlesztők számára. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet

Varga, A. (2022). Iskolák a fenntartható jövőért. L Harmattan Könyvkiadó Kft.

Mrázik J. (2018). Pedagógiai akciókutatás- az akciókutatás pedagógiája. In Endrődy-Nagy, O – Fehérvári, A (Eds.), Innováció, Kutatás, Pedagógusok. HeRA évkönyvek V.

Zank, I. (2020). Az akciókutatás értelmezése a pedagógiai gyakorlatban és tanárképzésben. Autonómia és felelősség, V. (1-4)

Szerző: Geoffrey Vaughan (geoffrey.vaughan@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: Merlin Donald, Pedagogy and an Aquinas Chatbot

Kulcsszavak: *cognitive evolution, learning chatbots, Aquinas, regeneration, dialogic learning*

Absztrakt: In Merlin Donald's classic exploration of the origins of the modern mind and cognitive evolution the cultural evolution of pedagogy forms an intrinsic element of his thesis. As humans have transitioned from episodic, to mimetic, to mythic, to theoretic culture we have gone through, relatively recently in terms of evolutionary time, a huge cognitive transformation in terms of being a learning. With the overwhelming information overload that is the reality of the new external symbolic storage of our digitised world, we are in danger of losing our pedagogical bearings. The classic ways of pedagogy that had served many of the great minds right up until the latter years of the 20th century are in danger of being lost, and with it we may be losing the ability to learn. This initial research looks at an example of an AI chatbot, designed by an educational leader from Louisiana, USA , to answer questions using an Aquinas based dialogic interface. The changing nature of dialogic interaction with AI chatbot technology is one of the most interesting developments for pedagogy as we start to interact with such large language models. The potential implications for learning, the functional applications of their use for learners and the limitations there my be for future learning are discussed. It is to be hoped that for future learners, with the advent of AI tools and, specifically, focused chatbots, there may be a way to reconnect with and regenerate our pedagogical minds and that 'cultural astronauts', as Donald so vividly termed humans of today's digital world, may find a 'home planet' in this new representational space that brings the rich pedagogy of the past back to life.

[1] Donald, M. 1991. Origins of the Modern Mind. Harvard University Press.

[2] Naquin, R. 2014. What I've Learned About Argument from Aquinas: And How I Learned It. https://rodjnaquin.substack.com/p/what-ive-learned-about-argument-from

[3] Donald, M. 2001, Memory Palaces: The Revolutionary Function of Libraries, Queen's Quarterly, 108/4, (Winter 2001)

Szerző: Gönczi Gabriella (gonczi.gabriella99@gmail.com)

Absztrakt címe: Gamifikáció a kémiaoktatás terén, egy féléven át tartó játék eredményei

Kulcsszavak: *gamifikáció, kémiaoktatás, Classcraft*

Absztrakt: A gamifikáció fogalma már 2008-ban megjelent (Deterding, Dixon, Khaled, Nacke, 2011), de sokáig csak a digitális médiában használták. Nehezen körülírható fogalomról lévén szó, érdemes már az elején tisztázni, mit is tekintünk gamifikációnak. Deterding és munkatársai (2011) szerint a gamifikáció játék elemek használata olyan környezetben, mely nem játékalapú. A hétköznapjaink tanulást segítő alkalmazásai, a kvízjátékok vagy bizonyos telefonos applikációk mind a gamifikációt használják ki.

Nem meglepő tehát, hogy idővel az oktatásban is megjelent (Kapp, 2012; Fromann Richárd–Damsa Andrei, 2016; Balogh, 2017; Juhász, 2020). Bár minden tantárgynál használható, figyelmem a természettudományok felé, azon belül is a kémia felé terelődött, mivel a kevésbé kedvelt tárgyak közé tartozik már évek óta (Csapó, 2000; Chrappán, 2017).

Kutatásom során azt vizsgáltam, hogy hogyan használható a gamifikáció az önálló tanulás segítésére. Arra kerestem a választ, hogy (1) segíti-e a megértést, ha a tanulók önállóan jutnak hozzá az ismeretekhez, míg a tanár csak segítő, facilitátor szerepben marad; (2) hogyan változik a gamifikációval támogatott oktatásban részesülő gyerekek motivációja és kémia iránti attitűdje.

A vizsgálataim során a Classcraft nevű oktatóprogrammal tanítottam két tizedik évfolyamos (nem kémia tagozatos) osztályt a gyakorlati évem alatt, a 2023/24-es tanév első félévében egy debreceni gimnáziumban. A program kiemelt célja, hogy a tanulók pozitív viselkedését megerősítve, a motivációjukat növelve egy online platformmal segítse a tanulási folyamatot. A féléves munkám során az osztályokban a tanulók önállóan (illetve később csoportokban), főleg a tankönyv és az internet használatával oldották meg a feladatokat. A feladatokért a tanulók jutalmakat kaptak, melyeket később felhasználhattak az órán és/vagy a dolgozatok során.

A félév végén egy kérdőív segítségével mértem fel, hogyan vélekednek a tanulók a programról. Az adatgyűjtés és -feldolgozás a Google Forms és Excel táblázat segítségével történt. A kérdőív kérdései a megértésre és a motivációra vonatkozó kérdéseket túl tartalmaztak kifejezetten a program működésére vonatkozó kérdéseket is. Az utóbbiakra kapott válaszokat és eredményeket a későbbiekben egy Classcraft-hoz hasonló program fejlesztése során kívánom kamatoztatni.

A két osztályba járó 75 tanulóból 49-en töltötték ki a kérdőívet. Az eredmények alapján a diákok 49%-nál nőtt a motiváció, szívesebben ültek le kémiát tanulni, annak ellenére, hogy a megértést szintén 49% szerint inkább hátráltatta a módszer. A tanulók több, mint fele (55,1%) jelezte, hogy a feladatbeadás mellett a helyes megoldást is szívesen hallotta volna ott az órán. Mivel mi az órán a beadás-későbbi tanári visszajelzés alternatívát használtuk, természetesen a kérdőív egy részében arra voltam kíváncsi, mi a véleménye a tanulóknak ezen visszajelzésekről. A diákok 67,3%-a pozitívan értékelte a visszajelzéseket, számukra ezek segítettek abban, hogy megértsék, mit hibáztak. Az utolsó előtti kérdés egy végső értékelése volt a Classcraft-tal tartott óráinknak: itt 46,9% jelezte, hogy szívesen játszana még a programmal, 14,3% jobban szerette a hagyományos órákat, a maradék 38,8% pedig úgy nyilatkozott, hogy számára mindegy, hogy hagyományos vagy gamifikációval segített módszerekkel tanulja-e a kémiát.

A kérdőív kérdéseire adott válaszokat elemezve számomra egyértelmű, hogy a gamifikációval támogatott oktatásnak van helye a kémiaoktatás terén, ám motiváló erejét igazán akkor fogja kifejteni, ha a megértést is támogató módszerekkel egészítjük ki. Ha azonban ezen hiányosságát

pótoljuk, eredményesen használhatóvá válhat akár a kémia iránti attitűd javítására, és ezen keresztül a tantárgy terén nyújtott eredmények fejlesztésére is.

Szakirodalom:

Balogh, A. (2017). Digitális játékok az oktatásban Anyanyelv-pedagogia. doi:10.21030/anyp.2017.1.5

Chrappán, M. (2017). A természettudományi tárgyak helyzete és elfogadottsága a közoktatásban. Magyar Tudomány, doi:10.1556/2065.178.2017.11.3

Csapó, B. (2000). A tantárgyakkal kapcsolatos attitűdök összefüggései. Magyar Pedagógia, 100 (3), 343-366.

Deterding, S., Dixon, D., Khaled, R., Nacke, L. (2011). (2011). From game design elements to gamefulness: Defining" gamification". Paper presented at the Proceedings of the 15th International Academic MindTrek Conference: Envisioning Future Media Environments, 9-15.

Fromann Richárd–Damsa Andrei. (2016). A gamifikáció (játékosítás) motivációs eszköztára az oktatásban. A Képekről, 76.

Juhász, V. (2020). A gamifikáció mint eszközrendszer és motivációs módszer az oktatásban Nevelestudomany. doi:10.21549/ntny.29.2020.2.3

Kapp, K. M. (2012). The gamification of learning and instruction: Game-based methods and strategies for training and education John Wiley Sons.

Szerző: Győrössy Krisztina (krisztinagyorossy@gmail.com)

Absztrakt címe: On the paths of the Biology final exam

Kulcsszavak: *environmental education, final exam, outdoor learning, ecology*

Absztrakt: When preparing high school students for the Biology final exam, we need opportunities that are accessible to teenagers while adjusting scientific learning enjoyable (Schróth, 2004; Mónus, 2020). To promote the development of scientific thinking, classes of natural sciences often require stimulating environments that challenge and motivate students (AdeyCsapó, 2012). One of the best options is for students to experience natural systems in extracurricular and outdoor environmental settings (Fernengel, 2010; Orbán, 2010) such as field trips (Gilbertson et al., 2006; Földes-Leskó, 2019). In order to learn about ecology and gather the adequate knowledge, skills and competences in environmental protection and nature conservation, explorations of natural habitats should be taken into consideration more frequently.

During the course of the advanced level Biology final exam, there is often a limited amount of time within the framework of everyday classes to deeply engage in topics involving nature conservation and ecology. Unfortunately, even the 2020 National Core Curriculum does not include specific implementation proposals such as field observations for those studying Biology in the 9th and 10th grades.

The aim of my research was to design such hiking paths that facilitate the preparation for the advanced Biology final exam based on the examination requirements of the 2020 National Core Curriculum in topics requiring field knowledge. Furthermore, it aims to contribute to the promotion of scientific thinking and field knowledge acquisition. These can be implemented in various topics according to the 2020 National Core Curriculum: investigating methods, sustainability, environmental protection and nature conservation, biodiversity, ecosystems, national parks, ecological and environmental interactions and populations. These hikes can contribute to students' successful completion of the Biology final exam thus achieving their early career goals in the field of natural sciences. Moreover, they provide assistance to teachers for effective preparation whether individually or in groups.

Over the past few years I have come across such field trip opportunities that are easily accessible and feasible for student groups. Due to the lack of time and/or financial matters, these opportunities require a mode of implementation that can be carried out either in natural or close-to-natural areas near the school within the framework of one-day field trips.

During the fall of 2023 with the help of one colleague we carried out a pilot hike with three students who are preparing for their final exams this school year. Furthermore, over the spring of 2024 we organized another hike for different students to examine the similarities and differences between the two implementations. Adequate maps of the possible hiking routes with a collection of thematic practice exercises were created. Student behaviour and attitude were examined throughout the one-day field trips in the form of spontaneous observations. These preliminary results offer insights into designing an ideal, future methodology of these extracurricular activities that can hopefully contribute to a deeper and more elaborate ecological approach in terms of biological studies.

To gain a more complex understanding of the practicability described, teachers will be interviewed under the period of oral examinations in connection with the knowledge and skills of students regarding nature conservation and ecology. In order to draw significant conclusions, more complex research should be carried out during the next school year based on these preliminary results.

Bibliography

5/2020. (I.31.) Korm. rendelet A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról [Magyar Közlöny 17. szám]

Adey, P. – Csapó, B. (2012). A természettudományos gondolkodás fejlesztése és értékelése. In Csapó, B. – Szabó, G. (Eds.). Tartalmi keretek a természettudomány diagnosztikus értékeléséhez. (pp. 39). Nemzeti Tankönyvkiadó.

Fernengel, A. (2010). Iskolai, tanórán kívüli környezeti nevelés. In Vásárhelyi Judit (Eds.), Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia (pp. 239-244). Magyar Környezeti Nevelési Egyesület.

Földes-Leskó, G. (2019). A terepgyakorlatok jelentősége az oktatásban. In Földes-Leskó, G. Misik, T. (Eds.), Ünnepi kötet Kárász Imre professzor 70. születésnapja tiszteletére (pp. 63-68). Eszterházy Károly Egyetem.

Gilbertson, K., Bates, T., McLaughlin, T. Ewert, A. (2006). Outdoor Education – Methods and Strategies. Human Kinetics.

Mónus, F. (2020). A fenntarthatóságra nevelés trendjei, lehetőségei és gyakorlata a közép-és felsőoktatásban. Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központ.

Orbán, Z. (2010). Iskolán kívüli környezeti nevelés. In Vásárhelyi Judit (Eds.), Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia (pp. 253-258). Magyar Környezeti Nevelési Egyesület.

Schróth, Á. (2004). Környezeti nevelés a középiskolában. Trefort Kiadó.

Szerző: Győrössy Krisztina (krisztinagyorossy@gmail.com)

Absztrakt címe: Extracurricular practices in environmental education

Kulcsszavak: *environmental education, outdoor learning, secondary school, extracurricular activity*

Absztrakt:

Nowadays, fortunately most of the preceding environmental problems are receiving continuous attention, however, as teachers we can still accomplish a lot regarding environmental education. According to Havas et al. (2004) and Mónus (2020) it is of great importance for teachers to develop their students' environmental awareness that can be attained through emotional connections and environmental attitudes (Palmer, 2003). I believe that understanding the laws, materials and forms of nature through experiencing the natural environments directly can be more effective and productive than in the classrooms.

One of the aims of my research was to gather and create such short-term extracurricular activities and methods that can be easily performed during the teaching process in secondary education. The preliminary research supports the idea that there is an already-existing, great diversity of possible pedagogical approaches to enhance as well as to contribute to environmental education and education for sustainable development. These might include outdoor education methods and strategies (Gilbertson et al., 2006; Cincera et al., 2023), the principles of forest pedagogy (Kovács-Németh – Földes-Leskó, 2019) and sensitive environmental pedagogy (Lehoczky, 1999) as well as various field trips and extracurricular activities (Kárász, 2009). Csapó and Szabó also (2012) emphasized the significance of inquiry-based learning that engages students by creating real-world connections through explorations and gamification.

In order to gain a deeper insight into the best practices of Hungarian schools, teacher interviews have been implemented from various parts of the country. In addition to this, some unique practices were collected from across the borders. Furthermore, spontaneous and directional observations were also carried out with the help of students that made it possible to better understand their motivation and concepts regarding our natural environments.

These findings suggest such implementations that are adequate for our adolescent students regarding outdoor learning and environmental education by which we are able to help and develop their environmental awareness, as well as their understanding of nature conservation and sustainability.

Bibliography

Cincera, J., Johnson, B., Goldman, D., Alkaher, I., Medek, M. (2023). Outdoor Environmental Education in the Contemporary World. Springer.

Csapó, B. – Szabó, G. (2012). Tartalmi keretek a természettudomány diagnosztikus értékeléséhez. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Kovács-Németh, M. – Földes-Leskó, G. (2019). Knowledge widening and attitude improvement by Forest Pedagogy. Journal of Applied Technical and Educational Sciences, 9(3) 4-30.

Gilbertson, K., Bates, T., McLaughlin, T. Ewert, A. (2006):

Outdoor Education – Methods and Strategies. Human Kinetics

Havas, P., Széplaki N. Varga, A. (2004). A környezeti nevelés magyarországi gyakorlata. Új Pedagógiai Szemle, 1. sz.

Kárász, I. (2001): Terepi környezeti nevelés (Komplex terepgyakorlat). Oktatási segédanyag a Természetismeret és környezetkultúra szak és az Ember és természet kurzus résztvevőinek. Eszterházy Károly Főiskola Környezettudományi Tanszék, Eger

Lehoczki J. (1999): Iskola a természetben avagy a környezeti nevelés gyakorlata. Raabe. Budapest

Mónus, F. (2020). A fenntarthatóságra nevelés trendjei, lehetőségei és gyakorlata a közép, és felsőoktatásban. Kapitális Nyomdaipari Kft. Debrecen.

Palmer, J. (2003): Environmental Education in the 21st century. Taylor Francis e-Library. 131-149.

Szerző: Hajdu Krisztián (hajdu.krisztian@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: Mesterséges intelligencia alkalmazása a tanulás-tanítás folyamatában

Kulcsszavak: *mesterséges intelligencia, gyakorlati megoldások az oktatásban, tanulástámogatás*

Absztrakt: Napjaink egyik legjelentősebb területe, legégetőbb kérdése a mesterséges intelligencia alkalmazhatósága, különféle importálási lehetőségei egyes területekre. Gondoljunk csak az elmúlt években megjelenő különféle újításokra egyes alkalmazásokban, amelyek közül elég gyakoriak a mesterséges intelligenciát kínáló modulok. A Zoom videókonferencia alkalmazásban az MI asszisztens datálja a beszélgetésben elhangzott szövegeket, neveket, kifejezéseket, a Scopus adatbázisban lehetőség van mesterséges intelligencia segítségével különféle kifejezéseket keresni, amelyekhez szakirodalmat, fogalomtérképet és összegzéseket kínál a rendszer, a Microsoft a Copilot mesterséges intelligenciáját az Office programokba is importálja számos olyan funkcióval együtt, amelyek a szövegszerkesztést, a táblázatkezelést és a prezentációkészítést könnyítik meg. Ezek a példák azt mutatják be, hogy a mesterséges intelligencia szinte észrevehetetlenül épül be az élet minden területére, nincs ez így másképp az oktatás területén sem.

Jelen kutatás célja, hogy betekintést nyújtson a mesterséges intelligencia oktatási folyamatokban történő alkalmazhatóságába. A kutatás első részében az elmúlt évek szakirodalmai alapján (Klein és Tóth, 2019; Fantinuoli, 2018; Digitális Jólét Program, 2020; Európai Parlament, 2020; Csepeli, 2020; Dietz, 2020; Chen és mtsai, 2020; Szűts, 2022) helyzetképet kerül felvázolásra a mesterséges intelligencia fogalmáról és az oktatásban betöltött szerepéről. A források alapján elmondható, hogy a mesterséges intelligencia legfőbb jellemzője, hogy különféle adatok alapján képes a tanítás-tanulás rendszerében részt venni, folyamatokat észlelni, feldolgozni és ezekre válaszolni is

A mesterséges intelligencia oktatásban történő használata során három kiemelten fontos terület kerül ismertetésre, ahol a mesterséges intelligencia, mint felügyelő eszköz, mint oktatási segédeszköz és mint adminisztrátor van jelen. Ezeknél a területeknél gyakorlati példákkal szemléltetve kerül bemutatásra az MI szerepe a kutatás további részében. Az említett területeken a diákok számára nagy segítséget nyújthat az MI megjelenése, többek között a helytől és időtől független, személyre szabott, differenciált tanulás kialakításához. Az oktatók számára lehetőség nyílik az MI-k használatával különféle ötlettervek megvalósításához, illusztrációk, óraelemek megszerkesztéséhez, tesztek elkészítéséhez, kijavításához, valamint levehetik az adminisztráció terhét a pedagógusok válláról.

Összegezve a mesterséges intelligencia szerepe leginkább a tanulóhoz való alkalmazkodás, a tanulás támogatása, adminisztratív folyamatok elvégzése. Emellett segíthet az adaptív tanulási környezet kialakításában, személyre szabott oktatási teret biztosíthat, generálhat különböző AR, VR hallás- és érzékszervi tanulási környezeteket.

Irodalom:

Ady L., – Terpecz G. (2018). Mesterséges intelligencia alkalmazása az oktatásban.;Repüléstudományi Közlemények 30 (1), 111–126. Forrás https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/reptudkoz/article/view/4268

Chen, L., Chen, P., Lin, Z. (2020). Artificial Intelligence in Education: A Review. IEEE Access, 8, 75264–75278. https://doi.org/10.1109/ACCESS.2020.2988510

Csepeli, Gy. (2020). Ember 2.0: A mesterséges intelligencia gazdasági és társadalmi hatásai. Kossuth Kiadó.

Dietz, F. (2020). A mesterséges intelligencia az oktatásban: kihívások és lehetőségek. SCIENTIA ET SECURITAS, 1 (1). 54-63. Forrás: https://doi.org/10.1556/112.2020.00009

Digitális Jólét Program, Mesterséges Intelligencia Koalíció, Innovációs és Technológiai Minisztérium. (2020). Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája. Digitális Jólét Nonprofit KFT.

Európai Parlament. (2020, szeptember 4). Mi az a mesterséges intelligencia és mire használják?. Európai Parlament. https://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/society/20200827STO85804/mi-az-a-mesterseges-intelligencia-es-mire-hasznaljak

Fantinuoli, C. (2018). Computer-assisted interpretation: Challenges and future perspectives (o. 153–174). https://doi.org/10.1163/9789004351790_009

Klein, T., – Tóth, A. (Szerk.). (2019). Technológia jog—Robotjog—Cyberjog. Akadémiai Kiadó. https://doi.org/10.55413/9789632958293

Szűts, Z. (2020). Az emberi elme és a mesterséges intelligencia kapcsolatának jelene és jövője. SZABAD PIAC: GAZDASÁG- TÁRSADALOM- ÉS BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI FOLYÓIRAT, 1 (1), 50–63. https://uni-milton.hu/wp-content/uploads/2023/02/SzutsZoltan_Emberi-Elme.pdf

Szerző: Hajdu Noémi (hajdu.noemi@pte.hu)

Társszerző(k): Horváth Gergely, Varga Aranka

Absztrakt címe: „Tudom, milyen érzés az, amikor hetedikes vagyok, és például kéne segítség" Kortárs mentorok az „Oktatási Esélyekért" Programban

Kulcsszavak: *méltányosság, inklúzió, kortárs-mentorálás*

Absztrakt: Előadásunk egy kortármentorálást elemző kutatássorozat első adatfelvételének eredményeit mutatja be. Vizsgálatunk fókuszában a korai iskolaelhagyás megelőzése áll (European Comission, 2015; Gonzáles-Rodrigez et al., 2019; Fehérvári, Paksi – Széll, 2021; Paksi et al, 2023), amelyben egy lemorzsolódással veszélyeztetett tanulócsoportot célzó preventív beavatkozást mutatunk be (Fehérvári – Varga, 2023). A hátrányos helyzetű és/vagy roma fiatalok iskolai végzettsége lényegesen alacsonyabb, mint magasabb társadalmi helyzetű társaiké, és nagyobb valószínűséggel válnak korai iskolaelhagyóvá (Kende-Szalai, 2018; Bocsi, Varga – Fehérvári, 2023). A szegregált iskolába járó, hátrányos helyzetű és/vagy roma tanulók pályaválasztását „véletlenszerűség" jellemzi (Bereményi, 2020, 19. o.), illetve a roma tanulók kisebb valószínűséggel jelentkeznek hosszabb tanulási utat igénylő középiskolai pályára (Kisfalusi, 2023). Az MTA-PTE „Oktatási Esélyekért!" kutatócsoport 2021 őszén kezdte meg négytanéves kutatási-fejlesztési tevékenységét, mely során 10 általános iskola egy-egy pedagógusa mentorként végez fejlesztést (N=10). A program dél-dunántúli, hátrányos helyzetű és/vagy roma tanulókkal dolgozó általános iskolák egy-egy felsőtagozatos osztályában zajlik (N=130), és a tanulók fejlődését, pályaválasztását kutatással követjük. Az előadás, a mentorpedagógusok mindennapi munkáját kiegészítő tevékenységre fókuszál, a kortárs-mentorálást mutatja be. Az egyes általános iskolákban kortárs-mentori szerepet középiskolában (Gandhi Gimnázium) tanuló diákok vállaltak, akik társadalmi háttere, szocializációs folyamatai (bikulturális szocializáció) az általános iskolás mentoráltakéhoz hasonló mintázatot mutatnak (LaFromboise, Coleman – Gerton, 1993; Nguyen – Benet-Martínez, 2013). A vizsgálat során arra kerestük a választ, hogy a kortársmentorok miként ítélik meg mentori feladatuk előnyeit és nehézségeit a személyes tapasztalatokat megelőzően. Jelen kutatásunkba minden kortársmentort bevontuk (N=20; n=20), félig strukturált interjúkkal feltérképeztük véleményüket a mentori szerepről munkájuk elején. A keletkező adatokat, két kódoló részvételével, tartalomelemzéssel kódoltuk az Atlas.ti szoftverrel. Az eredmények rávilágítottak arra, hogy a kortárs mentorok belső motiváció miatt csatlakoztak a programhoz: legtöbbjük felidézte a középiskola-választás nehézségeit, emiatt igyekeztek támogatni fiatalabb társait. Válaszadóink mentori terveik és céljaikat is előrevetítették, amellett, hogy a feltételezett nehézségeikről is említést tettek. A kortárs mentorok elkötelezettek a munkájuk iránt, de igényelnek szupervíziót, ami segíthet a lehetséges akadályok leküzdésében. A 2023/2024 tavaszi félév végén további adatfelvételeket tervezünk a mentorálási folyamat nyomon követésére. Eredményeink elősegítik a vizsgált program kortársmentori elemének hatékonyabbá tételét, illetve más hasonló struktúrájú beavatkozások létrehozását.

Hivatkozott irodalom

Bereményi, Á. (2020). Career guidance inequalities in the context of labour shortage. The case of Roma young people in Hungary. Working Paper Series, 2020(5). Central European University.

Bocsi, V., Varga, A., Fehérvári, A. (2023). Chances of Early School Leaving—With Special Regard to the Impact of Roma Identity.;EDUCATION SCIENCES,13 (5) http://doi.org/10.3390/educsci13050483

European Commission (2015). A whole school approach to tackling early school leaving.European Union.

Fehérvári, A., Paksi, B., Széll, K. (Szerk.). (2021).;Számít-e az iskola? Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE).

Fehérvári, A., Varga, A. (2023). Mentoring as prevention of early school leaving: a qualitative systematic literature review.;FRONTIERS IN EDUCATION, 8. http://doi.org/10.3389/feduc.2023.1156725

González-Rodríguez, D., Vieira, M. J., Vidal, J. (2019). Factors that influence early school leaving: a comprehensive model. Educational Research, 61(2), 214–230.

Kende, A. – Szalai, J. (2018). Pathway to early school leaving in Hungary. In Van Praag, L., Nouwen, W., Van Caudenberg, R., Clycq, N., Timmerman, C. (eds.). Comparative Perspectives on Early School Leaving in the European Union (pp. 33–46). London, UK: Routledge.

Kisfalusi, D. (2023). Roma students' academic self-assessment and educational aspirations in Hungarian primary schools. British Journal of Sociology of Education. https://doi.org/10.1080/01425692.2023.2206003

LaFromboise, T., Coleman, H. L. K., Gerton, J. (1993). 'Psychological impact of biculturalism: evidence and theory' Psychology Bulletin, 114(3), 395-412.

Nguyen, A. M. D., Benet-Martínez, V. (2013). 'Biculturalism and adjustment: Ametaanalysis' Journal of Cross-Cultural Psychology, 44(1), 122-159.

Paksi B, Széll K, Fehérvári A. (2023). Empirical Testing of a Multidimensional Model of School Dropout Risk. Social Sciences, 12(2): 50. https://doi.org/10.3390/socsci12020050

Szerző: Hajdu Noémi (hajdu.noemi@pte.hu)

Absztrakt címe: Áttekintő szakirodalom-feltárás: a neveléstudományi folyóiratok „hátrányos helyzet” és „cigány/roma” fókuszú tanulmányai 1990 és 2023 között Magyarországon

Kulcsszavak: *hátrányos helyzet, cigány, roma, szakirodalom-áttekintés*

Absztrakt: Előadásomban egy olyan scoping review eredményeit mutatom be, mely magyarországi neveléstudományi folyóiratokban megjelent hátrányos helyzet és/vagy cigány/roma fókuszú tanulmányokat elemez, valamint 1990 és 2023 között jelentek meg. Doktori kutatásomban azt vizsgálom, hogy a rendszerváltás óta bekövetkezett oktatáspolitikai (vagy oktatáspolitikai jellegű) változások miként hatottak a főként hátrányos helyzetű, roma fiatalok által látogatott általános iskolákra, illetve a szóban forgó iskolák tanulóira. A szakirodalom-áttekintés segítségemre van az elmúlt több, mint három évtizedben zajlott kutatások eredményeinek feltárására, ezzel együtt a főbb beavatkozások áttekintésére is. Kutatási célomnak megfelelően a keresés során a fent említett „hátrányos helyzet” ÉS „cigány” VAGY „roma” kifejezéseket használtam. Az elemezni kívánt szakirodalmat a PRISMA 2020 protokoll segítségével szűrtem le a Matarka EPA adatbázisából nyert folyóiratcikkekből (N=561). A szűrés során az alábbi kizárási kritériumok figyelembevételével dolgoztam:

a tanulmányt közlő folyóirat lektorált, tudományos és nem szakmódszertani;

hazai empirikus kutatás eredményeit mutatja be;

cigány, roma és hátrányos helyzet témával kapcsolatos;

a tanulmány a tudományos írásmű minden kritériumát betartva íródott;

az általános iskolai szinthez kapcsolódik.

A fentieknek eleget téve 486 tanulmányt zártam ki, vagyis az előadásban 75 tanulmány bemutatására vállalkozom.

A tanulmányokat elemzem szerzőségi, megjelenési, kutatásmódszertani, idézettségi szempontból. Emellett feltárom a tanulmányok tartalmi struktúráját, kapcsolódásait. Előzetes eredményeim alapján a tanulmányok négy fő kategóriába sorolhatók: oktatásszervezés; társas kapcsolatok; iskolai sikeresség; kultúra. Jelen elemzés kiindulópontja lehet későbbi szisztematikus irodalomáttekintéseknek, mely során a tanulmányok mélyebb átvizsgálása történik. Következő lépésként a most leszűrt tanulmányok közül az oktatásszervezés témakörben írtakat szeretném alaposabban áttekinteni, rendszerezni.

Szerző: Hegedűs Anita (anitahegedus.mail@gmail.com)

Absztrakt címe: A szegedi egyetemisták szabadidő-eltöltési szokásai

Kulcsszavak: *felsőoktatás, szabadidő, magaskultúra*

Absztrakt: A felsőoktatásban tanulók szabadidő-eltöltési szokásait több korábbi kutatás is vizsgálta különböző egyetemek, felsőoktatási intézmények tekintetében. Az eredmények jellemzően azt mutatták, hogy a hallgatók esetében a különböző társas tevékenységek, a televízió- és filmnézés, a szórakozás, sportolás, valamint az internetezés tartozik a legnépszerűbb tevékenységek körébe (Bocsi, 2014; Kovács, 2011; Pavluska, 2014; Pfau, 2014). Ugyanakkor a klasszikus magaskulturális aktivitások nem jellemzőek a felsőoktatásban tanulókra (Engler – Németh, 2012; Kántor, 2021; Murányi, 2010; Stefán, 2008).

A Szegedi Tudományegyetem hallgatóinak egy szeletét vizsgáltuk meg a szabadidőeltöltési szokásaik tekintetében kérdőíves módszer segítségével. 450 fős mintán végeztük el a kutatást, mely mintában az egyetem összes kara képviseltette magát. Célunk az volt, hogy a korábbi kutatási eredmények fényében feltárjuk a Szegeden tanuló hallgatók szabadidő-fogyasztási jellegzetességeit, rávilágítsunk a különböző háttértényezők és az aktivitások összefüggéseire. Kiemelten vizsgáltuk a magaskulturális tevékenységek népszerűségét, úgymint: könyvtárba járás, klasszikus zenehallgatás, moziba járás, szépirodalom-olvasás, könnyűzenei koncertre járás, művészfilmnézés, színházba járás, komolyzenei koncertek látogatása. Mindemellett megkülönböztetett figyelemmel vizsgáltuk a múzeumlátogatási gyakoriságot. A korábbi kutatások alapján feltételeztük, hogy a megkérdezett hallgatók is jellemzően a társas aktivitásokat, internet-alapú és sporttevékenységeket, szórakozást részesítik előnyben. Emellett feltételeztük azt is, hogy magaskulturális tartalmakat alacsony intenzitással fogyasztanak.

Kutatási eredményeink megerősítették a fenti hipotéziseket: a vizsgált hallgatók leggyakrabban internet-alapú aktivitásokat végeztek, (internetes) televíziót néztek, gyakran találkoztak barátaikkal, szintén gyakran jártak sportolni és kocsmába is. Ugyanakkor nem voltak népszerűek a magaskulturális tevékenységek: színházba és komolyzenei koncertre ritkábban jártak, mint félévente egy alkalommal, valamint a múzeumlátogatás sem volt jellemző rájuk.

Hivatkozott irodalom:

Bocsi, V. (2014). Felsőoktatásban tanuló fiatalok idő-felhasználási mintázatai. Elérhető: https://docplayer.hu/164560-Felsooktatasban-tanulo-fiatalok-ido-felhasznalasi-mintazatai.html Letöltés időpontja: 2024. április 3.

Engler, Á. – Németh, N. V. (2012). Fiatal értelmiségiek művelődési magatartása, In: Buda, A. – Kiss, E., (szerk.), VII. Kiss Árpád Emlékkonferencia: Interdiszciplináris pedagógia és a felsőoktatás alakváltozásai. Debrecen: Debreceni Egyetem Neveléstudományok Intézete, 138–151.

Kántor, Sz. (2019). A kulturális programkínálat megítélése a kultúrafogyasztás tükrében-vizsgálatok Debrecen, Győr és Veszprém egyetemistái körében. In: Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok, 2021(3), 76–91.

Kovács, K. (2011). Szabadidő és sport a Debreceni Egyetemen. In: Iskolakultúra, 11(10-11), 147–162.

Murányi István (2010). Egyetemisták szabadidős tevékenysége és mentális státusa. In: Educatio, 19(2), 203–213.

Pavluska, V. (2014). Kultúramarketing. Elméleti alapok, gyakorlati megfontolások. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Pfau, C. (2014). Egyetemisták szabadidősport szokásai a Debreceni Egyetem Agrártudományi Központjában. In: Agrártudományi Közlemények, 2014(58), 155–162.

Stefán, K. (2009). A pécsi egyetemisták kulturális fogyasztási szokásai és annak térbeli lenyomata. A pécsi egyetemisták kulturális fogyasztási szokásai, Geográfus Doktoranduszok IX. Országos Konferenciája, Szeged. Elérhető: http://old.foldrajz.ttk.pte.hu/tarsadalom/otka/pdf/fogyaszas.pdf Letöltés időpontja: 2017. június 11.

Szerző: Hegedűs Judit (hegedusjudit@uni-nke.hu)

Absztrakt címe: Büntetés-végrehajtásban korábban dolgozó kollégák véleménye a drogok jelenlétéről a büntetés-végrehajtási intézetben

Kulcsszavak: *börtönpedagógia, kábítószer-fogyasztás, kvalitatív interjú, addikció*

Absztrakt: A fogvatartottak körében a kábítószer-fogyasztás szintje jelentősen magasabb, mint a lakosság körében: a bebörtönzés alatti kábítószer-fogyasztás átlagos előfordulási gyakorisága 32,0% (Norman, C. 2023). A fogvatartottak tiltott kábítószerek iránti vágya alapvetően meghatározza a mindennapi börtönéletet: bár próbálják visszaszorítani a börtönön belüli kábítószer-kereskedelmet számos szabályzattal, ellenőrzéssel, ennek ellenére a fogvatartottak kitartóan tervezgetik, hogyan szerezzenek, szállítsanak és fogyasszanak drogokat (Bucerius – Haggerty – Berardi, 2023). Kutatásunkban arra voltunk kíváncsiak, hogy vajon mi a helyzet a hazai büntetés-végrehajtási intézetekben. Vizsgálódásunk célja az volt, hogy a büntetés-végrehajtásban dolgozó kollégák véleményét, tapasztalatait feltárjuk a fogvatartottak szerhasználatával, az új pszichoaktív szerek jelenlétéről a büntetés-végrehajtási intézetben, valamint a börtönben zajló prevenciós és intervenciós programokról. Ennek érdekében félig-strukturált interjút vettünk fel. A mintaválasztásunk szempontjai az önkéntes jelentkezésen túl a fogvatartottakkal való közvetlen munkakapcsolat megléte volt, valamint fontosnak tartottuk azt is, hogy leszerelése az elmúlt 5 évben történt meg. Az interjúalanyokhoz való hozzáférésünk személyes kapcsolati tőkénken alapult, illetve a hólabda-módszer alapján kerültek látókörünkbe beszélgetőpartnereink. Összesen 15 fővel vettük fel az interjút, melyeket szövegszerűen legépeltük. Az interjúk hossza átlagosan 55 perc volt, a legrövidebb interjú 30 percig tartott, míg a leghosszabb beszélgetés 105 perc volt. Az interjúkat kvalitatív tartalomelemzésnek vetettük alá.

Előzetes felvetéseink és a szakirodalmi elemzés (lásd Somogyvári, 2021) alapján arra számítottunk, hogy a drog jelen van a fogvatartottak életében, amelyre viszonylag korlátozott módon tud reagálni a büntetés-végrehajtási intézet.

Az elemzés során egyértelművé vált a problémafókuszú gondolkodásmód: interjúalanyaink problémaként értelmezték, hogy a fogvatartottaknak komoly előzetes tapasztalataik vannak az ÚPSZ területén, sokak életét a szer irányította odakint. A családtagokkal kapcsolatban kiemelték, hogy gyakran nem látják problémának a hozzátartozójuk szerfogyasztását, sőt támogatják azt, akár illegális szerek becsempészésével. Az intézettel kapcsolatos problémáknál a képzettség hiányát hangsúlyozták, valamint a drogfogyasztással kapcsolatos programok eseti jellegét emelték ki. Javaslatként fogalmazták meg a képzés megújítását, ahol az addiktológiai ismeretek nagyobb hangsúlyt kapnak, illetve a külsős szakemberek bevonását is fontosnak tartották.

Összességében véve interjúalanyaink egyértelműen megfogalmazták, hogy a kábítószerérintettség jelen van a fogvatartottaknál, és ha nem is direkten, de azért jelen van az ezellen küzdelem a zárt intézeti nevelés palettáján.

Felhasznált irodalom:

Bucerius, S. – Haggerty, K. D. – Berardi, L.: The Everyday Life of Drugs in Prison. Crime and Justice, 2023. 52. https://doi.org/10.1086/726139

Norman, C.: A global review of prison drug smuggling routes and trends in the usage of drugs in prisons. Wires Forensic Science, 2023. 2. https://doi.org/10.1002/wfs2.1473

Somogyvári, M.: ;A kábítószer-kérdés vetületei a börtönökben. Interdiszciplináris Drogszemle, 2021. 4. sz. 107-137.

Szerző: Hegedűs Renáta Ildikó (hegedusrenataildiko@gmail.com)

Absztrakt címe: Iskolai szelekció megjelenése a sajtóban a Horthy-korszak alatt és napjainkban

Kulcsszavak: *iskolai szelekció, Horthy-korszak, sajtóelemzés, oktatáspolitika*

Absztrakt: Az "Iskolai szelekció megjelenése a sajtóban a Horthy-korszak alatt és napjainkban" című tanulmány célja, hogy átfogó képet nyújtson az iskolai szelekció gyakorlatáról és annak változásairól, miközben különös figyelmet fordít a sajtó által közvetített narratívákra. Az oktatás területén az iskolai szelekció rendkívül fontos, hiszen meghatározza, milyen mértékben és hogyan jutnak el a diákok a különböző oktatási szintekre és intézményekbe. A Horthy-korszak alatt és az azt követő évtizedekben különböző politikai, gazdasági és társadalmi változások hatására az iskolai szelekció is számos módosuláson ment keresztül, és ezek a változások nem csupán az oktatási rendszerben, hanem a társadalomban is érezhető hatással voltak.

A tanulmány céljának pontos meghatározása abban rejlik, hogy feltárja az iskolai szelekció gyakorlatának és annak változásainak okait és következményeit, miközben elemzi és értékeli a pedagógiai szaksajtóban megjelenő narratívákat. Ez az elemzés arra irányul, hogy feltárja, hogyan változtak az iskolai szelekcióval kapcsolatos közbeszéd és értékelések az idők során, és milyen hatással voltak ezek a változások az oktatási politikákra és a társadalomra.

A kutatás módszere a sajtóelemzés, melynek során a kutatók áttekintik és elemezik az iskolai szelekcióval kapcsolatos cikkeket és híreket a Horthy-korszak alatt és a jelenkorban. Ez a módszer lehetővé teszi az iskolai szelekcióval kapcsolatos narratívák változásainak és tendenciáinak azonosítását, valamint segít megérteni, hogyan alakultak ezek a narratívák az idők során.

A kutatási eredmények megalapozottsága és újszerűsége abban rejlik, hogy a tanulmány új megközelítést és adatokat kínál az iskolai szelekció és a sajtó kapcsolatának vizsgálatához. Ezek az eredmények lehetővé teszik számunkra, hogy mélyebben megértsük az iskolai szelekció társadalmi kontextusát és hatásait, és felhívják a figyelmet a sajtó szerepére az oktatási kérdések megvitatásában és formálásában.

A tanulmány világos és érthető módon fogalmaz, hogy megfelelően kommunikálja a kutatás eredményeit és következtetéseit, ezzel segítve az olvasókat a témával kapcsolatos elmélyült megértésben. A hivatkozott irodalom pontos felsorolása lehetővé teszi az olvasók számára, hogy további információkat szerezzenek az iskolai szelekcióval kapcsolatos kutatásokról és elemzésekről.

Bowles, S., – Gintis, H. (1976). Schooling in capitalist America: Educational reform and the contradictions of economic life.

Bourdieu, P., – Passeron, J. C. (1977). Reproduction in education, society, and culture.

Coleman, J. S. (1961). The adolescent society: The social life of the teenager and its impact on education.

Csepeli, G. (1991). A társadalmi egyenlőtlenség és az iskolai szelekció.

Farkas, L. (2003). Az iskolai szelekció a magyar oktatási rendszerben.

Jencks, C., – Phillips, M. (Eds.). (1998). The Black-White test score gap.

Kozma, T. (2010). Az iskolai szelekció és a társadalmi mobilitás.

Nahalka, I. (n.d.). A szelekció rendkívül nagy arányú. Letöltve innen: https://www.tani-tani.info/a_szelekcio_rendkivul_nagy_aranyu

Radnai, B. (2017). Az iskolai szelekció hatása a tehetséggondozásra Magyarországon.
Sik, E. (1985). Az iskolai szelekció és a tanulói teljesítmények összefüggései.

Szerző: Hegedűs Roland (hegedusroland1989@gmail.com)

Absztrakt címe: Tanulási zavarral küzdő tanulók kompetencia eredményeinek területi különbségei és egy lehetséges magyarázata

Kulcsszavak: *területi egyenlőtlenség, tanulói teljesítmény, tanulási zavar, szövegértés, matematika*

Absztrakt: A tanulási zavar egy gyűjtőkategória, mert magába foglalja a diszlexiát, diszgráfiát és diszkalkuliát, amelyek egyes részképességek területén okoznak problémát (Mesterházi és Szekeres 2019). A tanulási zavarral küzdő tanulók közel 100%-a integrált keretek között tanul, valamint a sajátos nevelési igényű kategórián belül a legmagasabb a számuk, ezért a körükben végzett kutatások kiemelten fontosak (Hegedűs 2023). Nemzetközi szinten megfogalmazták, hogy azoknak a társadalmi csoportoknak támogatják az oktatását, amelyekre több figyelem hárul a teljesítménymméréseken (Leroy et al. 2019).

Korábbi kutatások alapján nagyon sok tényező befolyásolja a tanulók teljesítményét, többek között a családi háttér (Stienstra és Karlson 2023), motiváció (Cano et al. 2021), tanuló neme (Granocchio et al. 2023), a tantárgy kedveltsége (Jansen et al. 2015) az oktatási intézmények jellegzetességei (Hegedűs 2020), stb. A szűkebb és tágabb környezet, ahol az oktatás zajlik hatással van a tanulók teljesítményére (Federici et al. 2023). A tanulói teljesítményben különbségek vannak a területi fejlettség alapján nagyobb területegységet vizsgálva (Martini 2020), de akár városon belül is (Owens és Candipan 2019).

Kutatásunk célja, hogy megvizsgáljuk milyen területi különbségek vannak a tanulási zavarral küzdő tanulók szövegértés és matematika eredményeiben vármegyénként, valamint ezek az eredmények milyen mértékben térnek el a tanulási zavarral nem küzdő tanulók eredményétől. További cél, hogy a hátrányos helyzetű területeken a tanulói teljesítmény alacsonyabb - igazolódik-e a tanulási zavarral küzdő tanulóknál.

A kutatásunk során a 2019. évi 6. osztályos Országos kompetenciamérés adatbázisát használtuk, amelyben megkülönböztettük a tanulási zavarral küzdő (1 771 fő) és nem küzdő tanulók (97 844 fő) csoportját. SPSS program segítségével vármegyei átlagokat számoltunk szövegértés, matematika és családi-háttérindex esetében, valamint a két csoport között megnéztük ezeknek a vármegyei különbségeit. Az alacsony tanulási zavarral küzdő tanulók száma miatt döntöttünk a vármegyei szintű térképi megjelenítés mellett, amit MapInfo programmal valósítottunk meg.

Eredményeink szerint a gazdasági fejlettség kisebb mértékben mutat összefüggést a tanulási zavarral küzdő tanulók eredményeivel, sokkal inkább a tanulók családi háttere a meghatározó. A gazdaságilag kevésbé fejlett területeken (pl. Észak-Magyarország régió) a tanulási zavarral küzdő tanulók családi háttere magasabb, mint a teljes populáció átlaga, így itt a két tanulói csoport közötti teljesítmény-különbség a legkisebb, ami a kutatás egyik újdonsága. Fontos jövőbeni kutatás annak feltárása, hogy mi állhat annak a hátterében, hogy ezekben a térségekben a tanulási zavarral küzdő tanulók között a magasabb családi háttérrel rendelkezők felülreprezentáltak.

Hivatkozások:

Cano, Sonia R. – Alonso, Patricia S. – Benito, Vanesa D. –Villaverde, Vanesa A. (2021): Evaluation of motivational learning strategies for children with dyslexia: A FORDYSVAR proposal for education and sustainable innovation. In: Sustainability, 13(5): 2666.

Federici, Daniela – Ferrante, Francesco – Parisi, Valentino (2023): The educational roots of persistent territorial disparities: the case of Italy. In: GeoJournal, 88(2): 2063-2082.

Granocchio, Elisa – De Salvatore, Marinella – Bonanomi, Elisa – Sarti, Daniela (2023): Sex-related differences in reading achievement. In: Journal of Neuroscience Research, 101(5): 668-678.

Hegedűs Roland (2020): Kompetenciák – hátrányok – térségek. Avagy honnan s hogyan jutnak el a hátrányos helyzetűek a felsőoktatásba? Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó.

Hegedűs Roland (2023): Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók számának területi és statisztikai elemzése. In: Educatio, 32(2): 228-246.

Jansen, Malte – Schroeders, Ulrich – Lüdtke, Oliver – Marsh, Herbert W. (2015): Contrast and assimilation effects of dimensional comparisons in five subjects: An extension of the I/E model. In: Journal of Educational Psychology, 107(4): 1086-1101.

LeRoy, Barbara W. – Samuel, Preethy – Deluca, Marcella – Evans, Peter (2019): Students with special educational needs within PISA. Assessment in Education: Principles, Policy Practice , 26(4): 386–396.

Martini, Angela (2020): Il divario nord-sud nei risultati delle prove INVALSI. In: Working Papers INVALSI, N. 52/2020. Roma: Invalsi.

Mesterházi Zsuzsa – Szekeres Ágota (szerk.) (2019): A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. Budapest: ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar.

Owens, Ann – Candipan, Jennifer (2019): Social and spatial inequalities of educational opportunity: A portrait of schools serving high- and low-income neighbourhoods in U.S. metropolitan areas. In: Urban Studies, 56(15): 3178-3197.

Stienstra, Kim – Karlson, Kristian B. (2023): The nature-nurture of academic achievement at the intersection between gender, family background, and school context In: Social Science Research, 111: 102870.

Szerző: Heiter Kitti (kitti.heiter@gmail.com)

Absztrakt címe: A gazdálkodó szervezetek bevonásának kihívásai a duális szakképzésbe_2

Kulcsszavak: *duális szakképzés, szakképzési együttműködés, partnerség, szakmai gyakorlat*

Absztrakt: A német típusú duális szakképzési rendszert, annak elemeit számos ország megkísérelte implementálni saját oktatási rendszerébe az elmúlt években, azonban az egyes országok eltérő keretfeltételei miatt a német struktúra átültethetősége továbbra is vita tárgyát képezi (Györgyi, 2011; Jansen – Pineda-Herrero, 2019). A duális szakképzés sikeres megvalósításának számos alapfeltétele között szerepel a gazdálkodó szervezetek hajlandósága a gyakorlati hely biztosítására, így fontos megismernünk, hogy milyen motiváló tényezők hathatnak a duális szakképzésbe való bekapcsolódásukra gyakorlati helyként (Jansen – Pineda-Herrero, 2019). A magyarországi duális szakképzés bevezetése új kihívást jelentett a szakképzés minden szereplőjének és még erőteljesebben rávilágított a gazdálkodó szervezetek és a szakképzés elválaszthatatlanságára és egymásrautaltságára (Pogátsnik, 2022).

Mindezek tükrében a szakképző intézmények és a duális partnerek hatékony együttműködése kulcsfontosságú és megkerülhetetlen problémakör (Domoszlai;Vámosi, 2013).

Munkánk során azt tapasztaltuk, hogy a korábbi szakképzési rendszerhez képest a jelenlegi struktúrában, a szakmajegyzék bevezetése óta lecsökkent a szakképző intézmények partnercégeinek száma, így megnehezítve a diákok gyakorlati képzésének megszervezését. A kutatás célja volt megvizsgálni, hogy a partnercégek miként viszonyulnak az szakképzési rendszerben megvalósuló duális szakképzéshez és az intézményi együttműködéshez, valamint, hogy miért állnak el a partnercégek az új szakképzésben megvalósuló duális képzéshez kapcsolódó együttműködéstől? A kutatás hipotézise szerint az új szakképzési rendszer bizonytalanságai, az új adminisztrációs terhek és képzésszervezési nehézségek elbizonytalanítják a potenciális partnerszervezeteket az együttműködéstől.

Az adatgyűjtés a Székesfehérvári Szakképzési Centrum partnercégei körében történt online kérdőíves formában 2022 februárjában (N=92). 27 különböző székhelyű, többségében (59%) székesfehérvári vállalkozás (45 mikrovállalkozás, 22 kisvállalkozás, 17 középvállalkozás, 8 nagyvállalat) vett részt a vizsgálatban. A kutatás során megvizsgáltuk, hogy a különböző méretű és különböző ágazatokban tevékenykedő vállalkozások számára mely motiváló és akadályozó tényezők határozzák meg leginkább a döntésüket a képzésbe való bekapcsolódásról.A kutatás soroán bebizonyosodott, hogy a vállalkozás méretétől és ágazattól függetlenül, minden cégnek ugyan az az alapmotivációja a tanulók képzését illetően, mégpedig a jövőbeli jól képzett munkaerő megteremtése. Az akadályozó tényezők esetében már fontosabb szerepet játszik a vállalkozás mérete. Míg a kis- és középvállalkozásokat főként a pénzügyi terhek, valamint az oktatásra fordítható munkaerő hiánya riasztja el, addig a nagyvállalatok elsődlegesen az adminisztrációs terheket jelölték hátráltató tényezőként. A negyedik leggyakoribb akadályozó tényező, amely minden vállalkozástípusnál egyaránt magas aránnyal került megjelölésre, az intézményekkel való nehézkes együttműködés.A kutatás eredményei rámutatnak, hogy mélyebb strukturális problémák is akadályozzák a képzésbe való bekapcsolódást, azonban a partnercégek és az intézmények közötti kölcsönös konstruktív kommunikáció és kooperáció jó kiindulópontja lehet a jövőbeli sikeres együttműködésnek.

Doboszlai, B., – Vámosi, T. (2013). A középfokú szakképző iskolák és a vállalati szféra együttműködési jellemzői a szakmai gyakorlati képzés tükrében. Szakképzési Szemle. – 29. évf. 3. sz. 23-12.

Györgyi, Z. (2011). A triális szakképzés felé? Educatio, 20 (3), 331–341.

Jansen, A., – Pineda-Herrero, P. (2019). Dual Apprenticeships in Spain - Catalonia: The Firms' Perspective. Vocations and Learning, 12 (1), 129–154. https://doi.org/10.1007/s12186-018-09217-6

Pogátsnik, M. (2022). Duális képzés: Az oktatás és a munkaerőpiac találkozásának jó gyakorlatai. A munkaerőpiac fenntarthatóságáról folytatott vita dokumentumai, 50.

Szerző: Hodász Kata (hodasz.kata@semmelweis.hu)

Absztrakt címe: Egy elfeledett korszak gyógypedagógiája. Fogyatékos gyermekek intézményes nevelése a második világháborút követő években Magyarországon

Kulcsszavak: *gyógypedagógia-történet, szocializmus, értelmi fogyatékos gyermek*

Absztrakt: Gyarmati György (2021) egy félig-meddig elfeledett korszakként jellemzi a Rákosi Mátyás nevéhez kötődő terroruralom időszakát. A korszak viszonylagos elfeledettsége ellenére az elmúlt évtizedekben időszerű és ígéretes vizsgálati területként jelent meg a második világháborút követő évek (gyógy)pedagógiájának, neveléstudományának tanulmányozása (Golnhofer, 2004; Golnhofer – Szabolcs, 2016). A szocializmus neveléstudományáról beszélve különösen érdekes és a történetírói szemléletet próbára tevő feladat a gyógypedagógia múltjának árnyalása: a második világháború gyógypedagógiát érintő eseményeinek, következményeinek feltárása, majd a közvetlenül a háború után kezdődő szakmai teljesítmények, intézményrendszert érintő változások tanulmányozása.

Jelen előadás a korszak iskolaügyének főbb sajátosságait, valamint a második világháború gyógypedagógiát érintő eseményeit áttekintve vizsgálja a gyógypedagógiai intézményrendszer, ezen belül is leginkább az értelmi fogyatékos gyermekek nevelésének-oktatásának alakulását a Rákosi-diktatúra (1945-1956) időszakában. Kutatásunk fő kérdéseként az értelmi fogyatékos gyermekek számára létrehozott gyógypedagógiai osztályok és iskolák második világháborút követő helyreállítására, működésére, az intézményrendszert érintő változásokra, differenciálódásának történetére, áttelepítési-visszatelepítési munkálataira fókuszálunk. Szükségesnek érezzük pillanatfelvételt nyújtani arról, hogyan működtek az osztályok, intézmények az 1948 utáni megváltozott politikai viszonyok között, hogyan nyomta rá bélyegét a szovjet ideológia a gyógypedagógiai intézményrendszer életére. A kutatás során – a rendelkezésre álló forrásanyag jellegének és tartalmának megfelelően – alapvetően a klasszikus forrásfeltáró, -elemző és interpretáló módszert alkalmaztuk. Az elsődleges és másodlagos forrásszövegek analitikus, forráskritikai elemzése és komparatív értelmezése után szintetizáló összefoglalást nyújtottunk a vizsgálat alá vont korszak gyógypedagógiai intézményrendszeréről, ennek változásairól, az értelmi fogyatékos gyermekek áttelepítési folyamatáról, neveléséről-oktatásáról. A vizsgálat fókuszát képező időszakban a magyar gyógypedagógiai intézményrendszer területén – más társadalmi alrendszerekhez hasonlóan – mélyreható változások következtek be (Krieger, 1948; Weszelovszky, 1948; Bárczi, 1955). Az áttekintett források nyomán megállapítható, hogy bizonyos tudományterületek a politikai hatalom ideológiájának köszönhetően kerültek előtérbe a gyógypedagógiai intézményekben. Az 1950-es évek elején a magyar gyógypedagógia szakmai képviselőinek munkásságából már kizárólag az Ivan Petrovics Pavlov (1849-1936) nevéhez fűződő irányzat, a nervizmus szemléletének érvényesítése tükröződött (Bárczi, 1952; Lackó, 1952; Hatos, 1972). Az 1945 utáni időszak gyógypedagógiája, annak művelői szintén alárendelődtek a korszak politikai kényszereinek, a kialakuló egypártrendszer ideológiai egyneműségének, a hatalmi szempontoknak alávetett tudományos meggyőződésnek, lehetőségeik korlátozottak voltak a tudományos szabadság vállalása tekintetében is. A korszak érdemeként említhetjük, hogy a fogyatékos gyermekek intézményeinek száma nőtt, a gyógypedagógia területén megjelentek az első tankönyvek, valamint szakmai képviselői módszertani tapasztalatokat halmoztak fel (Kiss, 1955).

Hivatkozott irodalom

Bárczi, G. (1952). A nervizmus hatása a magyar gyógypedagógia fejlődésére. In A magyar gyógypedagógia a nervizmus szemléletében. A közoktatásügyi miniszter rendeletére. (pp. 7–24). Tankönyvkiadó.

Bárczi, G. (1955). A gyógypedagógia utolsó tíz éve. Gyógypedagógia, 1 (1), 8–1.

Golnhofer, E. (2004). Hazai pedagógiai nézetek 1945-1949. Iskolakultúra.

Golnhofer, E. – Szabolcs, É. (2016). Az 1945 utáni korszak neveléstudományának kutatása: Kutatásmetodológiai megfontolások a személyes dokumentumok forrásértékéről. In Németh, A., Garai, I. – Szabó, Z. A. (szerk.). Neveléstudomány és pedagógiai kommunikáció a szocializmus időszakában. (pp. 185–202). Gondolat Kiadó.

Gyarmati, Gy. (2021). A Rákosi-korszak. Rendszerváltó fordulatok évtizede Magyarországon, 1945-1956. Rubicon Intézet Nonprofit Kft.

Hatos, Gy. (1972). Az értelmi fogyatékosok pedagógiájának 25 éves fejlődése. In A Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Évkönyve V. (pp. 97–103). Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola.

Kiss, Gy. (1955). Közoktatás és gyógypedagógia. Gyógypedagógia, 1 (1), 2–7.

Krieger, Gy. (1948). A gyógypedagógiai iskolák és osztályok helyzete és jövője. Köznevelés, 4 (10), 217–219.

Lackó, I. (1952). 150 éves a magyar gyógypedagógia. Köznevelés, 8 (23), 704–705.

Weszelovszky, L. (1948). A gyógypedagógiai iskolák és osztályok az 1947-48. tanévben. Köznevelés, 4 (15), 357–359.

Szerző: Homoki Erika (homoki.erika@uni-eszterhazy.hu)

Társszerző(k): Mata Emese

Absztrakt címe: Mégis mutatkozik tudásszint csökkenés a környezetismeret tantárgy oktatásának hiánya kapcsán?

Kulcsszavak: *környezetismeret, 3. osztályosok, diagnosztikus mérés*

Absztrakt: A témaválasztás a 2020-ban bevezetett új Nemzeti Alaptanterv okozta változások motiválták. Az általunk vizsgált környezetismeret tárgy óraszáma az új szabályozó bevezetésével 50%-kal csökkent. Már 2009-ben végeztünk egy diagnosztikus mérést az akkori Nyíregyházi Főiskola oktatóival együtt, ahol 3. és 5. osztályos gyerekeket vizsgáltunk több képesség és tudományterületen (Jenei et al., 2011). A 2020-as NAT pont 1-2. osztályban törölte el a tárgyat, így a 3. osztályos mérőlap használhatóak tűnt arra, hogy megnézzük milyen tudás béli változást idézhet elő az óraszám csökkenése. Feltételeztük, hogy az óraszám csökkenése rosszabb eredményeket hoz majd a teljesítményeben. Ezt még inkább igaznak gondoltuk a gyakorlatorientáltabb témaköröknél, hiszen ebben az alacsony óraszámban sok mindenre nincs idő, de a mélyítésre biztos nem elég.

A környezetismeret kerettanterv első két bekezdése alapján „A környezetismeret tantárgy a Természettudomány és földrajz tanulási terület bevezető tantárgya, mely az alsó tagozat 3–4. évfolyamán jelenik meg. A tantárgy épít az 1–2. osztályos olvasás, valamint a technológia és a matematika tantárgy keretein belül történő fejlesztésre.” (Kerettanterv, 2020)

A fentebbi szövegrész azt erősíti, hogy nem kell tantárgyiasítani a környezetismeret tudáselemeit, mert úgyis foglalkoznak ezzel a témával minden órán, többek között a tantervben megfogalmazott olvasás, valamint a technológia és a matematika tantárgy keretein belül. Így ezen gondolat alapján feltételezhetjük, hogy nem mutatkozik majd változás a tanulók tudásszintjében. A tantervi állítás és a saját feltételezésünk vizsgálata állt a mérések középpontjában.

Ennek a célnak a mentén megvizsgáltuk a 2009-es mérőeszköz használhatóságát és alkalmazhatóságát. A vizsgálathoz jó bázist jelentett a 2009-es mérés eredménye, mely akkor két megyére terjedt ki Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén. Mi 2021/2022-es tanév tavaszán mértük azokat a 3. osztályosokat, akik még négy éven át tanultak környezetismeretet a 2012-es NAT alapján. A mintaszám 2288 fő volt. Egy évvel később 2022/23-tavaszán pedig azokat a 3. osztályos gyerekeket, akik már az új NAT szerint csak 3. osztályban kezdték meg a tárgy tanulását. Ebben az esetben a mintaszám 2606 fő. Mindkét mérés országos lefedettségű, a kitöltés minden megyében megvalósult minimum két iskolában, ahol a kitöltők száma összesen minimum 50 fő volt.

A két mérés eredményeinek feldolgozása most ér a végéhez. Egyértelműen látszik a romló tendencia, mely különösen igaz az élettelen természet, a tájékozódási ismereteket vizsgáló témakör és a lakóhelyismeret esetében. Az is kiderül, hogy a legközelebb a gyerekekhez a biológiai ismeretek állnak, ezen belül is az állatok.

Természetesen úgy gondoljuk, hogy a pontosabb kép és hatás vizsgálatához további megismételt mérésekre van szükség a későbbiekben. Jelenleg a pályán lévő pedagógusok ugyanis még többféle úton, de pótolják a hiányzó tárgy ismereteit az első két évfolyamon. Az igazi tendencia akkor lesz majd mérhető, ha a fiatalabbak, akik már a környezetismeret hiányán nőnek fel már nem akarják ezt megtenni, hiszen nekik ez lesz a természetes. Leszögezhetjük, hogy ez a tantervi változás szembe megy a nemzetközi kutatásokkal, ahol a Science folyamatos oktatását hangsúlyozzák óvodától a közoktatás végéig (Homoki, 2024). A kapott eredményekkel a környezetismeret tárgy tanításának visszaállítását szeretnénk elősegíteni.

Szerző: Horváth Bíborka (horvath.biborka97@gmail.com)

Absztrakt címe: Rendészeti hallgatók kompetenciáinak fejlesztése

Kulcsszavak: *rendészeti alapkompetenciák, felsőoktatás, kompetenciafejlesztés, oktatási innovációk, oktatási módszerek*

Absztrakt: Az egyén kompetenciái nagymértékben befolyásolják a jövője alakulását, ezért a kompetenciák fontos tényezői a pályaválasztásnak, és később a hatékony munkavégzésnek is. A Belügyminisztérium meghatározta azt a 12 alapkompetenciát, amelyek meglétét elvárják minden rendvédelmi dolgozótól (Malét-Szabó, 2023). Ezeket a készségeket az alkalmasságvizsgálatokon mérik, a hallgatók tanulmányainak megkezdése előtt, illetve a tanulmányok után, az állományba lépés előtt. Éppen ezért, az alapkompetenciák fejlesztésére nagy hangsúlyt fektetnek a felsőoktatásban. Az elmélet és a gyakorlat összekapcsolása révén a képzések folyamatos fejlődésen mennek keresztül, hozzájárulva a rendvédelmi szervek hatékonyságához. Az oktatásban megjelenő innovációk az együttműködés erősítését célozzák, a tanulás középpontjába helyezve a hallgatókat (Vass, 2010). Az oktatási innovációk sokféle formát ölthetnek, beleértve az oktatói együttműködést és az új értékelési módszerek bevezetését. A rendészeti tréningek egyaránt építenek kutatási eredményekre és tapasztalati tudásra, elősegítve a kompetenciaalapú kiválasztást és képzést (Hegedűs és mtsai., 2021). Az oktatók a képzés fejlesztésére, innovatív oktatási módszerek bevezetésére törekednek, annak ellenére, hogy sok kihívás, mint például a tanulók motiválatlansága, áll előttük (Fekete és mtsai., 2022). Az oktatott tantárgyak egy része tréning jellegű foglalkozásokon valósulnak meg, ahol különböző interaktív és cselekedtető módszereket alkalmaznak a hallgatók motiválásának és aktivitásának növelése érdekében. Az oktatók szerepe a facilitátor szerepére helyeződik át, az órákon elhangzottakat összefoglalják, helyezik kontextusba és csatornázzák. A tréningek mellet az oktatók olyan oktatási módszereket is alkalmaznak a rendvédelmi alapkompetenciák fejlesztése érdekében, mint pl. kooperatív módszerek, meghívott vendégelőadók bevonása, interaktív, forgószínpadszerű foglalkozások egész napos formában, vagy szakmai tapasztalatszerzés külső helyszíneken (Fekete és mtsai., 2022).

Kutatásomban a rendvédelmi hallgatókat kértem, hogy állítsák sorrendbe, hogy számukra a 12 alapkompetencia közül melyek a legfontosabbak, illetve, hogy a véleményük szerint hogyan tudnák hatékonyan fejleszteni ezeket a készségeket, képességeket, ők milyen gátló tényezőkkel szembesülnek a tanulmányaik alatt. A meglepő eredményeket az előadásom alatt fogom részletezni. Emellett pedig kitérek néhány innovatív oktatási módszerre, amelyekkel fejleszteni lehet a rendvédelmi hallgatók kompetenciáit.

Szerző: Horváth László (horvath.laszlo@ppk.elte.hu)

Társszerző(k): Benedek Judit

Absztrakt címe: A mesterséges intelligencia használata középiskolás diákok körében – egy pilot kutatás tapasztalatai

Kulcsszavak: *mesterséges intelligencia, MI műveltség, MI szorongás, közoktatás*

Absztrakt: A mesterséges intelligencia (MI) felforgató ereje jól érzékelhető az egyes társadalmi-gazdasági alrendszerekben, amely alól az oktatás sem kivétel. A mesterséges intelligencia oktatási felhasználásában számos lehetőség rejlik (pl. személyre szabott tanulás, feladatok automatizálása, adatelemzés stb.), azonban a kockázatokat is figyelembe kell venni (Chen et al., 2020). Az MI oktatásban való használata során figyelembe kell vennünk az algoritmusok torzítási lehetőségeit vagy a felmerülő etikai aggályokat (Zawacki-Richter et al. 2019). Az összetett dinamika megértése érdekében a kutatás célja, hogy megvizsgáljuk az MI elfogadásával és használatával kapcsolatos nézeteket magyar középiskolás diákok körében. A kérdőíves adatgyűjtés során az MI-műveltség (Hornberger et al., 2022) és az MI-szorongás (Li – Huang, 2020) mérésére szolgáló bevált eszközök validálására összpontosítottunk, valamint egy saját fejlesztésű blokk keretében mértük az MI-használat mintázatait. Kutatásunk során a középiskolás diákok MI műveltsége, MI szorongása és az MI megoldások használata közötti kapcsolatot szeretnénk feltárni. Emellett szeretnénk képet kapni az MI használatának fő céljairól és motivációiról, beleértve az etikus használatra vonatkozó felfogásukat is.

Az adatgyűjtés április végén zárul és a pilot keretében 2 középiskolára terjed ki, ahol a 18. évüket betöltött, végzős diákokat kerestünk. Az előzetes eredmények 60 válaszadón alapulnak (79,2%-ban nők). A válaszadók körülbelül 1/5-ének volt valamilyen előképzettsége vagy képzettsége az informatika területén. Az adatgyűjtés lezárása után felmérjük skáláink megbízhatóságát, és megerősítő faktorelemzéssel megállapítjuk a korábbi kutatásokból származó faktorstruktúrát.

Az előzetes eredmények szerint a válaszadók elsősorban információgyűjtésre, ötletelésre, önálló tanulásra és nyelvtanulásra használják a mesterséges intelligencia megoldásokat. A tanuláson kívül (pl. hobbi vagy munka keretében) elsősorban a nyelvtanulás, a vizuális tartalmak létrehozása, valamint a rövid szöveges tartalmak létrehozása dominál. A kitöltők kevésbé használják az MI megoldásokat szöveges átiratok készítésére, visszajelzés megfogalmazására más munkájához kapcsolódóan, plágiumellenőrzésre, videó létrehozására vagy szerkesztésére, illetve saját munkájára vonatkozó visszajelzés kérésére. A felhasználási motiváció mögött elsősorban az időspórolás (M=3,67) jelenik meg. A társaik etikus MI használatát a kitöltők 51,56-ra értékelték (100-as skálán), ami fontos kérdéseket vet fel. A kitöltők összességében az MI általános ismeretét célzó tesztsoron 10-ből 3,41 pontot értek el, ami alacsonynak tekinthető. A szorongással kapcsolatos tételek keretében elsősorban a munkaerőpiacra gyakorolt hatása, valamint a személyes adatok védelmére vonatkozó aggályok jelentek meg.

Az előzetes eredmények alapján felmerül az MI hatékony és tudatos használatának kérdése, illetve dilemmák merülhetnek fel ezek etikus felhasználása kapcsán is. Az eredmények további elemzése és értelmezése szükséges ahhoz, hogy kutatási kérdéseinkre teljes körű választ tudjunk adni.

Szerző: Hörich Balázs (horich.balazs@nive.hu)

Társszerző(k): Czirfusz Dóra, Nagy Zoltán

Absztrakt címe: Lemorzsolódás a szakképzésben

Kulcsszavak: *lemorzsolódás, szakképzés, pályakövetés*

Absztrakt: A középfokú oktatás számos kihívással szembesül, melyek közül a tanulói lemorzsolódás kérdésköre rendszerszintű problémaként jelenik meg, hiszen a tanulmányaikat végzettségszerzés előtt megszakítók társadalmi leszakadásának esélye jelentősen megnő – ráadásul abban az időszakban, amikor a tudás szerepe egyre inkább felértékelődik. A korábbi kutatások rámutattak, hogy a szakképzésben látható az egyik legnagyobb mértékű lemorzsolódás: a kutatók szerint 2007-ben 25-30%-ot, 2014-16-ban 35-40%-ot is elérhette a szakképzésben – különösen az érettségit nem adó képzések esetén – a lemorzsolódás mértéke (Liskó, 2003; Fehérvári, 2008; Varga et al., 2019). A tanulói lemorzsolódás mértékének meghatározása többféle indikátor számításának segítségével történhet: vizsgálható az Eurostat által is használt ;korai iskolaelhagyók arányával (ESL - Early School Leaving); a nem tanuló, nem dolgozó fiatalok (NEET - Neither in Education, Employment or Training) arányának becslésével; de alkalmazhatók ad-hoc adatfelvételek vagy közel teljeskörű adatfelvételek (pl. Országos kompetenciamérés) adatainak összekapcsolásából származó tanulói nyomon követések vizsgálata is. Ennél pontosabb számításokra ad lehetőséget a szakigazgatás tanulói nyilvántartásában bekövetkező változások követése – az előadásban e számítási mód bemutatására és főbb eredményeinek, ill. az alkalmazott módszer korlátainak ismertetésére teszünk kísérletet. A megközelítés újszerűsége az egyénsoros, teljes szakképzési populációt felölelő vizsgálat, és a kapcsolódó módszertani definíció megalkotása, amely adminisztratív adatok alapján képes felvázolni a lemorzsolódás és/vagy végzettség nélküli iskolaelhagyás problémakörét. A vizsgálódás egy nagyobb ívű, a Szakképzés Pályakövetési Rendszerébe (SZPR) illeszkedő tevékenység része, mely lehetőséget biztosít arra, hogy ne csak a tanulói lemorzsolódás tényét, hanem az érintett tanulók későbbi munkaerőpiaci érvényesülését is nyomon követhessük, amely a lemorzsolódás egyik legsúlyosabb következményét, a munkaerőpiacról való kiszorulás rizikóját is képes vizsgálni.

Emellett a korábbi kutatások alapján lemorzsolódásban szerepet játszó egyéni és intézményi tényezők (Paksi et. al., 2020) egy része is feltárható a rendelkezésre álló adatok tükrében.

Elemzésünkben a Szakképzés Információs Rendszer (SZIR) tanulói nyilvántartása alapján, a 2020/21-es tanévben képzésüket tanulói jogviszony szerint elkezdő szakképzési tanulók egyéni tanulmányi útját kísértük végig a 2022/23-as tanév végéig. Eszerint a harmadik tanév végére a technikumi tanulók 11, a szakképző iskolákban tanulók 37 százaléka lépett ki a szakképzés kereteiből. Az elemzés során megkülönböztettük egymástól a kilépő, az évfolyamismétlő, a képzésváltó és a tanulmányaikat az ajánlott képzési út szerint folytató tanulói populáció tagjait. Az előadásban bemutatjuk e tanulói csoportok főbb szocio-demográfiai eltéréseit, a megkezdett képzések közötti különbségeket, illetve azt, hogy az eltérő tanulási utak milyen kapcsolatban állnak a nyilvántartott tanulási nehézségekkel. Az SZPR keretén belül egyéb államigazgatási adatbázisok összekapcsolása segítségével bemutatásra kerül az is, hogy a kilépő/kieső tanulók lemorzsolódásukat követően milyen kondíciók mentén tudtak elhelyezkedni a munkaerőpiacon vagy tértek vissza az oktatás valamely formájába. Az eredmények a 2020-tól bevezetésre kerülő Szakmajegyzék alapján szervezett képzésekről adnak naprakész információt, amely elősegítheti az iskolarendszerű szakképzés oldalán történő beavatkozások megalapozását a különböző képzési szinteken.

Hivatkozott irodalom

Fehérvári, Anikó (szerk.): Szakképzés és lemorzsolódás, Research Papers No. 283, OFI, 2008

Liskó, Ilona (2003): Kudarcok a középfokú iskolákban. Budapest: Oktatáskutató Intézet. /Kutatás Közben 250.

Paksi, B., Széll, K., Magyar, É., Fehérvári, A. (2020). A lemorzsolódás egyéni és kontextuális tényezői. Iskolakultúra 30 (8), 62-81.

Varga, J., Hajdu, T., Hermann, Z., Horn, D. (2019). A közoktatás indikátorrendszere 2019. MTA KRTK KTI.

Szerző: Jancsák Csaba (jancsak.csaba@szte.hu)

Absztrakt címe: Az SZTE hallgatóinak vélekedései a párkapcsolatokról és a családalapításról

Kulcsszavak: *párkapcsolatok, család, felsőoktatás, hallgatók*

Absztrakt: A felsőoktatásban részt vevő fiatalok világa a nevelés-/oktatásszociológia számára a hatvanas évektől kezdődően aktuális kutatási teret jelent. A fiatalok életútja során ezen életszakaszban erősödik meg az intimitásra való igény, a fiatal dominánsan homológ, empatikus és érzelmileg motivált kapcsolatokat alakít ki és formálja alapvető nézeteit, életmódját, életvitelét. A felnőtté válás hagyományos útjának egyik legfontosabb életeseményei a párválasztás és a családalapítás. A diverzifikálódó felsőoktatási életszakasz – mivel a fiatalok referenciakerete a világ – éppolyan kétségekkel és bizonytalanságokkal jellemezhető, mint a felnőtt világ (új sebezhetőségek, értékválság, a család intézményének formálódása, zavarok a társadalmi normák rendszerében, instabilitás és válság az egyes személyek értékelő rendszerében).

Az új évezredben folytatott hazai ifjúságkutatások (Gábor 2012, Jancsák 2013) eredményei szerint a továbbtanulás későbbi életévekre tolja a tartós párkapcsolat kialakítását, és a családalapítást. Az egyetemek előtt egy új szerepként jelenik meg a diákéletmód szolgáltatásként való nyújtása, ám ezen kiterjesztett szerepelvárás megjelenik abban is, hogy a felsőoktatási intézmény olyan pozitív támogató környezetet teremtsen, amely támogatja a fiatalokat a párkapcsolatok megszületésében, avagy párkapcsolati válság idején.

Miként Engler és munkatársai 2017 tavaszán készült adatfelvételük elemzésekor (N=1502, Engler 2018) rámutattak, a magyar egyetemisták magasra értékelik a tartós párkapcsolatot, minden tíz egyetemistából kilenc tervez házasságot kötni, a hallgatók szerint a házasságkötésről szóló döntés meghozatala a párkapcsolat minőségén múlik, nem pedig külső feltételek rendelkezésére állásán. Kutatási eredményeik szerint az egyetemisták körében jellemző az alkalmi kapcsolatokra való törekvés, de a stabilitás iránti vágy is. A házasság feltételeként elsősorban nem materiális javakat jelöltek meg (pl. lakás, jövedelem, autó stb.), hanem a tartós kapcsolathoz szükséges tulajdonságokat, értékeket (bizalom, hűség, elfogadás, intimitás). 2017-ben a hallgatók úgy vélték, hogy a párkapcsolat létesítésének legfőbb akadálya az életterük beszűkültségében mutatkozik meg, de kiemelték azt is, hogy a tanulmányokkal és a munkával töltött időn felül kevés idő marad az ismerkedésre, amelyet tovább nehezít a közösségi terek hiánya. Ezen tényezőket árnyalja a campusokon töltött idő beszűkülése, az a jelenség, hogy az egyetemisták egy része kedden-szerdán érkezik és csütörtökön-pénteken elutazik haza az egyetemi városból . Ez utóbbi a Mama Hotelhez kapcsolódó kötelékek erősségét is jelzi. Engler és munkatársai 2017 tavaszán történt vizsgálatukban azt találták, hogy az elszigetelődés nem akaratlagos. A kutatás kiindulópontja szerint „minél magasabban képzett valaki, annál kevésbé tudja megvalósítani a családalapításra vonatkozó terveit" (Engler 2018a:14). Tágabban: a kívánt és a végül megszületett gyermekek száma között fennálló különbség okadó magyarázatát azon élethelyzeti dilemmák között kereshetjük, amelyek a családi minták érvényessége, a felsőoktatási életszakasz, illetve a pályakezdés nehézségei, illetve az ezekről való mentális képek közé tartoznak (ld. még Engler 2014, 2018b PongráczMárkus 2018).

Az előadás empirikus alapját jelentő kutatás első fázisában 2023-ban 12 fókuszcsoportos interjút készítettünk a Szegedi Tudományegyetem hallgatóival, majd papíralapú önkitöltős kérdőívvel adatfelvételt valósítottunk meg az SZTE karain tanuló nappali tagozatos hallgatók körében, a hallgatói létszámok alapján kialakított kari kvóták mentén (N=1000).

Az előadás során elemzésünkben a hallgatók párkapcsolati formákról, és az ideális/várt/elképzelt párkapcsolat alapjairól és a családalapításról vallott vélekedéseinek mintázatait, valamint azt mutatjuk be, hogy a válaszadók szerint mely tényezők (és az egyetemi életszakasz specifikumai) mennyiben hátráltatják a párkapcsolatok kialakulását és megszilárdulását, továbbá, hogy a hallgatók milyen szerepelvárásokat fogalmaznak meg a felsőoktatási intézmény felé a fentiek támogatása szempontjából.

Hivatkozások:

Engler Ágnes (2014): Dilemmák felsőfokon – hallgatók családalapítási tervei. Kapocs, 13. évf. 60. sz. 2014. 1. szám 17–25.

Engler Ágnes (2018a): Magyar egyetemisták szakmai és magánéleti jövőtervei In. Engler Ágnes (szerk.): Család és karrier. Debrecen: Debreceni Egyetem, 5-12.

Engler Ágnes (2018b): Párkapcsolati elköteleződések és család alapítási szándékok. In. Engler Ágnes (szerk.): Család és karrier. Debrecen: Debreceni Egyetem, 13-42.

Gábor Kámán (2012): Válogatott ifjúságszociológiai tanulmányok. Szeged: Belvedere Meridionale

Jancsák Csaba (2013): Ifjúsági korosztályok korszakváltásban. Budapest: Új Mandátum

Pongrácz Attila – Márkus Zsuzsanna (2018): A család és karrier kérdései a tanulmányi elköteleződés tükrében. In. Engler Ágnes (szerk.): Család és karrier. Debrecen: Debreceni Egyetem, 127–138.

Szerző: Janecskó Liliána Lenke (janecsko.liliana@gmail.com)

Társszerző(k): Dr. Chrappán Magdolna

Absztrakt címe: „ Nem szeretném tanítani, mert nem ismerem" - tanárszakos hallgatók meglátásai a komplex természettudományos oktatásról

Kulcsszavak: *tanárképzés, komplex természettudomány, attitűd*

Absztrakt: A komplex természettudományos tantárgyak az angolszász és az ázsiai országok oktatási rendszerében széles körben jelen vannak. (Osborne Dillion, 2008). Magyarországi elterjedésüket elősegítette, hogy a szakgimnáziumokban 2016-ban bevezetésre került a komplex természettudományos tantárgy. (Bíró, 2017). 2020-tól a Nat a természettudomány-környezettan szakos pedagógusok mellett a legalább egy reál szakkal (biológia, fizika, földrajz, kémia) rendelkező tanároknak is lehetővé teszi a tantárgy tanítását. A komplex természettudományos tantárgyak térnyerése meghatározta kutatásunk célját, felmérni a legalább egy reál szakkal rendelkező tanárszakos hallgatók attitűdjét a komplex oktatás iránt és megismerni a hozzáállást kialakító tényezőket. A Debreceni Egyetem reál szakkal rendelkező tanárszakos hallgatóinak a nyitottságát kevert (kvalitatív: szakirodalmi feltárás, fókuszcsoportos- és mélyinterjú és kvantitatív, az interjúk eredményeinek felhasználásával készített kérdőíves attitűdvizsgálat, mely tartalmazza a Cloninger-féle temperamentum és karakter kérdőívet) kutatási módszerrel mértük fel. A kérdőíves adatgyűjtésre 2021-2023 között került sor a Debreceni Egyetem reál szakos tanárjelöltjeinek részvételével (n=91). A kérdőív átlagos Chronbach alfa értéke 0,801, amely alapján a kérdőív megbízhatónak tekinthető. Kérdőívünk eredményei alapján a tanárjelöltek (91 fő) 63%-a elutasító a komplex oktatás iránt. Az elutasítók 73%-a (38 fő) nem tudja elképzelni a komplex tanórát. A hallgatók nyitottsága és a tudományterületek közötti összefüggések meglátása p<0,01 szinten szignifikáns, az attitűdöt meghatározó tényező.A tanárszakos hallgatók komplex oktatás iránti nyitottságát befolyásolta a komplex oktatásról szerzett előzetes ismereteiknek mértéke és ennek hiányából adódó félelmeik. A hallgatók 85%-a (77 fő) nyilatkozott úgy, hogy fél attól, hogy a komplex oktatás elterjedésével eltűnne saját, autonóm természettudományos szakja, ezért elutasító a komplex iránt. A kérdőív eredményei szerint a hallgatók hozzáállását a magyar természettudományos oktatásról alkotott elképzeléseik és a természettudományos oktatás hagyományai is befolyásolták. A hallgatók 45%-a (41 fő) szerint a komplex oktatás nem lehet sikeres, mert nem képezi a magyar természettudományos oktatás szerves részét az autonóm tantárgyi oktatás dominanciája miatt. A hallgatók nyitottsága és a komplex oktatatás hagyományainak megítélése p<0,01 szinten szignifikáns. Kutatásunk jelentőségét az adhatja, hogy a tanárszakos hallgatók nyitottságát meghatározó tényezők megismerésével elősegíthetjük a tanárjelöltek pozitív szemléletformálását a komplex természettudományos oktatás iránti.

Felhasznált irodalom:

Bíró Kinga (2017): A komplex természettudomány – a szakgimnázium kilencedikeseinek új tantárgya, EDU 7. évfolyam, 1. szám 66-84.

Osborne, J. F. – Dillon, J. (2008). Science Eucation in Europe: Critical Reflections, Nuffield Foundation, London

Jogszabályok:

110/2012. (VI.4.) Kormányrendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről ésalkalmazásáról

Szerző: Józsa Krisztián (jokrisz@gmail.com)

Társszerző(k): Bencéné Fekete Anikó Andrea, Oo Tun Zaw, Podráczky Judit

Absztrakt címe: Assessment of Children's Study Habits: A Systematic Literature Review

Kulcsszavak: *study habits, children, systematic literature review, PRISMA*

Absztrakt: This study aims to conduct a systematic review of children's study habits and assessment tools used to evaluate them. Subsequently, it seeks to identify research gaps to develop the most appropriate assessment tool for evaluating the study habits of first graders. Study habits are children's actions performed to accomplish academic activities and promote their educational performance (Dungon et al., 2024). Developing effective study habits in first graders is crucial for their academic success and future outcomes (Lieder et al., 2023; Simpkins et al., 2020). Study habits are significantly related to academic achievement in elementary school students, with the use of spaced study, rereading, and help-seeking positively correlating with academic performance (Yin et al., 2024). Therefore, study habits are crucial for children's academic performance and future outcomes. Accordingly, it also shows the importance of assessment tools for children's study habits. There are different assessment tools for assessing children's study habits; e.g., the Palsane and Sharma Study Habit Inventory (Tus et al., 2020), a multi-labeled Bayesian network model by Wang, Zhang, and Ding (2023), and the Study Habits Inventory by Julius and Evans (2015), and Pandey and Pal (2023). Based on different research contexts, it was found that different researchers employed different assessment tools for evaluating the study habits of various students. In this study, the Preferred Reporting Items for Systematic reviews and Meta-Analyses (PRISMA) guidelines were elaborated to identify quality articles for inclusion in this scholarly work. A comprehensive search of major databases was undertaken which identified 896 studies on the topic; 43 met the inclusion criteria. In this systematic review, data were extracted and analyzed using thematic analysis. Four themes emerged from the analysis: study habits for children, learning habits for children, assessment of study habits, and assessment of learning habits. The findings illuminate children's study habits including the important role of relationships with teachers, peers/community, learning strategies, learning motivation, formative and self-assessments, and parents. No research was found to specifically address the measurement of study habits of first graders. Furthermore, not enough study was found to fully assess the important study habits, relating to school environments, peers/community, study environments, learning strategies, daily schedule, taking responsibility as a learner, learning motivation, and formative and self-assessments. Therefore, this study deduced a research gap to develop an assessment tool for how teachers cultivate children's study habits in first grade. The findings highlight a crucial need to develop a new questionnaire of children's study habits assessment based on ten dimensions; habits building a positive relationship with the teacher, habits contributing to the school environment, habits serving peers and community, habits developing the study environment, habits promoting learning strategies, habits relating to a daily schedule, habits taking the responsibility of a learner, habits encouraging learning motivation, habits relating to formative and self-assessments, and habits supporting parental involvement. Therefore, this systematic review suggests educators and researchers develop a new questionnaire including the assessment of the above-deduced ten dimensions and validate its content information and psychometric properties as necessary. Thus, the validated questionnaire may contribute as a valuable tool for educators, administrators, and researchers to gain insights into and improve the cultivation of effective study habits in first-grade children.

The study was funded by the Scientific Foundations of Education Research Program of the Hungarian Academy of Sciences.

Szerző: Juhász István (juhasz.istvan@mksz.hu)

Társszerző(k): Bognár József, Révész László, Trzaskoma-Bicsérdy Gabriella

Absztrakt címe: Környezeti hatások szerepe a kézilabdázóknál: kulcs a sikeres utánpótlásneveléshez?

Kulcsszavak: *tehetséggondozás, ifjúság, külső környezet, kézilabdázás*

Absztrakt: Az utánpótlásnevelés és tehetséggondozás során a sportszakemberek mindennapi tevékenységében egyértelmű célként jelenik meg a beválás, vagyis a sportági eredményesség biztosítása. A magas szintű sportteljesítmény elérése alapos tervezés és tervezett edzéshatások folyamatának eredménye. A sportsikerek elérésében a családnak, a szakosztálynak és az edzőknek kiemelt szerepe van. A tehetséggondozás során sportszakemberek korábban főleg az adottságokra és a pszichomotoros képességek fejlesztésére koncentráltak, azonban ez mára kiegészült az edző komplex irányító és nevelő tevékenységével (Frenkl, 2003; Ráthonyi és mtsai, 2012). A hosszútávú felkészítési programokban a a képességfejlesztésre és készségek kialakítására irányuló modellek kerültek előtérbe, melyekben kiemelt szerepet kap a külső környezet és a célirányos sportolói személyiségfejlesztés (Bognár, 2023). Mindezek alapján kutatásunk célja bemutatni azokat a befolyásoló külső személyi és tárgyi környezeti tényezőket amelyek jelentős hatással vannak az U18 sportolók beválására.

Kutatásunk során 82 ifjúsági korú (U18) kézilabdázó beválással kapcsolatos tapasztalatait és nézeteit tártuk fel. Mintánkat a válogatott játékosok vagyis a beváltak (nbev=41) és a tabella első harmadában illetve középmezőnyében álló klubcsapatok, mint nem bevált játékosok (nnembev=41) alkották. Kutatásunkban a sikeresség mellett a nemi különbségekre is kíváncsiak voltunk (nffi/42, nnő=40). Adatfelvételként olyan 38 zárt kérdést tartalmazó kérdőívet alkalmaztunk (Likert-skála, 1-4), melyet korábbi kutatás használt (Kiss, 2023) és megbízhatónak talált (Cronbach-alfa=0,75-0,87). A minta jellemzésére leíró statisztikát, a beváltak és nem beváltak, valamint a férfi és nő sportolók közötti különbségek kimutatására kétmintás t-próbát, a főbb befolyásoló tényezők kimutatására diszkriminancia analízist alkalmaztunk. Szignifikancia szintnek az 5%-os hibahatárt vettük alapul, adatelemzéshez SPSS 25.0 statisztikai programot használtunk.

A fiatal kézilabda játékosok az Edző szakmai tudását (M=3,80±0,399) és Az edző motivációs bázisát (M=3,77±0,479) tartották a legfontosabbnak külső tényezőnek. A legkevésbé befolyásoló tényezőnek a Család kulturális és művészi támogatását (M=1,95±0,928) tartották.

A beváltak és nem beváltak között szignifikáns különbséget az alábbi tényező esetében találtunk: a bevált játékosok fontosabbnak tartják a Család pszichés támogatását, a Társas kapcsolatok, együttműködést és az Edző pszichés felkészültségét (mind $p<0,05$). A nem beváltak az Edző sportszakmai végzettségének és a Szakmai műhelymunkának a klubnál tulajdonítottak nagyobb jelentőséget (mind $p<=0,05$).

A férfi és női kézilabdázók között 23 tényező esetében volt kimutatható statisztikai különbség. Ezek közül az Inspiráló, támogató környezet a klubnál, A család kulturális és műveltségi támogatása, a Csapattársak együttműködése, Az edző sportszakmai végzettsége és Az edző módszertani tudása jelentette a legnagyobb különbséget (mind $p<0,05$).

Elmondható, hogy a megkérdezett fiatal kézilabdázók fontosnak tartják az edző szakmai és pedagógiai tudását. Érdekes, hogy a család pszichés támogatásán kívül más családi szerep nem fontos a válaszadó játékosok szerint. Markáns különbségek jelentkeztek a bevált és nem bevált, valamint a férfi és női játékosok véleménye között.

Felhasznált szakirodalom

Bognár J.(szerk.) (2023): Sportpedagógia. Krea – Fitt, Budapest

Frenkl R. (2003): Sporttehetség. Magyar Sporttudományi Szemle, 2003/2. 15−18.

Kiss Zoltán (2023): Hazai és határon túli utánpótláskorú labdarúgók tehetséggondozásának pedagógiai jellemzői. Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola.

Ráthonyi-Odor K., Keczeli D., Szabó E. és ;Borbély A. (2012): A Debreceni Sportiskola (DSI) növendékeinek menedzselése pszichológiai szempontból. Magyar Sporttudományi Szemle 13(51),15−19.

Szerző: Juhos Ágnes (kissnejuhosa@gmail.com)

Társszerző(k): Dr. Hegedűs Roland

Absztrakt címe: A többségi és enyhe értemi fogyatékos tanulók természettudományos oktatásának összehasonlítása- IKT és a háttértudás szerepe

Kulcsszavak: *enyhe értelmi fogyatékos tanuló, környezetismeret, természettudomány, IKT eszközök, háttértudás*

Absztrakt: Napjainkban fontos szerepe van a természettudományos gondolkodásnak, az ember- természet viszonyának, a környezetvédelemnek (Hegedűs, 2023). Ennek a kialakításában vesznek részt a természettudományos tárgyak, hogy ne csak szemlélje a világot a gyermek, hanem értse is az ott zajló folyamatokat. A természettel való kapcsolat, már a családban el kell hogy kezdődjön, majd az óvodában, és később az oktatási-nevelési intézménybe bekerülve környezetismeret, majd természettudomány keretében folytatódik. A 7-8. évfolyamban a természettudományos tantárgy diszciplínákra válik szét, de a törvény lehetőséget biztosít komplex tantárgyként való tanulásra is (Juhos – Hegedűs, 2023; NAT, 2020). A természettudományos tantárgyak tanítása az óraszámok csökkentése miatt hátrányba kerülnek (Homoki, 2021).

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermekeknél meghatározó az ismétlés fontossága, mert számukra nehezebb az információ rögzítése, előhívása (Szekeres, 2020). A többségi tanulóktól eltérően fejlődnek, ezért speciális oktatás szükséges számukra (Mesterházi, 2019). Az enyhén értelmi fogyatékos gyermekek természettudományos oktatásával kevés kutatás foglalkozik (Hegedűs, 2023).

A természettudományos oktatásra és annak sikerességére több tényező van hatással, mint például a családi háttér, az otthonról hozott tudás (Fejes – Józsa, 2005), az órai motiváció (Math, 2014) digitális eszközök használata (Prensky, 2001). Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók fejlesztésénél, tanításánál is megjelenik az IKT eszközök használata, mely aktivitásra, ismeretelsajátításra, differenciálásra is alkalmas (Virányi, 2019).

Kutatási célunk vizsgálni, hogy mennyire motiváltak a tanulók a természettudományok résztantárgyai felé, van-e összefüggés az otthonról hozott tudás és a tantárgyi motiváció között, illetve az infokommunikációs eszközök használata eredményes motiváló erőként hat-e a két tanulócsoportra.

Kutatásunk során félig strukturált interjúkat vettünk fel pedagógusokkal, gyógypedagógusokkal, akik többségi, illetve eltérő tantervű iskolában alsó-, felső évfolyamon környezetismeretet, természettudományt tanítanak. 13 fő pedagógussal, gyógypedagógussal vettünk fel interjút, melyből alsó tagozaton 4 fő tanító, 3 fő gyógypedagógus, valamint felső tagozaton 3 fő többségi pedagógus és 3 fő gyógypedagógus volt. Az eltérő tantervű iskolákban a gyógypedagógusok elérése akadályozott volt, mert az osztályösszevonások miatt egyre kevesebb a természettudományt, környezetismeretet tanító pedagógus.

A kutatásunk szerint a diákok természettudományos tantárgyak felé való motivációjában nagy szerepe van a családi, szociokulturális háttérnek, valamint a pedagógus személyiségének. Az otthonról hozott tudás az enyhén értelmi fogyatékos gyermekeknél kevesebb. A többségi tanulók a felső tagozaton önállóan, az érdeklődési körüknek megfelelően is bővítik a tudásukat a természettudományok felé, addig az enyhén értelmi fogyatékos gyermekeknél ez nem valósul meg. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknál a természettudományokon belül is azon témák állnak közelebb hozzájuk, ami körbe veszik őket, amivel nap, mint nap találkoznak, érintkeznek. A pedagógusok mindegyik iskolatípusban az IKT eszközök használatával színesítik az órákat, amelyek hozzájárulnak a tanulók órai motivációjához.

Fejes, J. B. – Józsa, K. (2005). A tanulási motiváció jellegzetességei hátrányos helyzetű tanulók körében. Magyar Pedagógia, 105 (2) 185–205.

Hegedűs, R. (2023). Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók számának területi és statisztikai elemzése. Educatio, 32 (2), 228 –246. https://doi.org/10.1556/2063.32.2023.2.4

Homoki, E. (2021). A környezetismeret tantárgy a NAT 2020 alapján, elvesztegetett évek In: Pedagógiai változások – a változás pedagógiája III. Pázmány Péter Katolikus Egyetem; Szaktudás Kiadó Ház. Budapest. 137 – 144.

Juhos, Á. – Hegedűs, R. (2023). Enyhe értelmi fogyatékos és többségi tanulók 2012-es és 2020-as természettudományos 5-6. osztálytanterveinek összehasonlítása. GeoMetodika, 7 (3), 23–36.

Máth, J. (2014). A természettudományos oktatás válsága. A Magyar Tehetségsegítő szervezetek szövetsége (MATEHTSZ) Géniusz Műhely 11. 1-22.

Mesterházi, Zs. (2019). Szemlélet és paradigmaváltás: a nevelésiszükséglet-alapú megközelítés.; In Mesterházi, Zs. – Szekeres, Á. (Eds.), A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. (pp. 100–119). Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar.

Prensky, M. (2001). Digital Kids. On the Horison 9, (5), 1–6. magyarul elérhető: http://goliat.eik.bme.hu/~emese/gtk-mo/didaktika/digital_kids.pdf

Szekeres, Á. (2020). Hogyan támogassuk az intellektuális képességzavart mutató gyermeket? Útmutató az enyhén értelmi fogyatékos tanulók integrált neveléséhez. Eszterházy Károly Egyetem.

Virányi, A. (2019). Az infokommunikációs technológiák alkalmazása. In Mesterházi, Zs. – Szekeres, Á. (Eds.), A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. (pp. 423-432). Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar.

Nemzeti Alaptanterv (2020), Oktatási Hivatal

Szerző: Kádárné Szántó Nikolett (autistaszemmel@gmail.com)

Társszerző(k): Vass Erika, Ladnai Attiláné

Absztrakt címe: Videó elemzéssel segített eset megbeszélés gyakorlati használatának lehetőségei, Autizmus Spektrum Zavarok és ADHD diagnózissal rendelkező gyermekek fejlesztő foglalkozásainak háttér támogatásában

Kulcsszavak: *videó elemzés, Autizmus Spektrum Zavar, háttértámogatás*

Absztrakt: Autizmus Spektrum Zavarral és ADHD diagnózissal rendelkező gyermekek korai életkorban történő támogatásának kiemelt jelentőséggel bír. A célirányos fejlesztések során ezeknek a gyermeknek és családjaiknak, környezetüknek egyénre szabott támogatására van szükség, evidencia alapú terápiák segítségével, az állapot pervazív jellegénél fogva holisztikus szemléletben kivitelezve. A fejlesztő foglalkozások meghatározó irányvonalát adja a gyermekkel foglalkozó szakemberek esetmegbeszélése, és a szupervíziós támogatás (Virág, 2015). Az állami intézményrendszerek által biztosított családtámogatás és korai intervenció az érintett gyermekek és családjaik számára kiemelten szükséges, ám ezek a szolgáltatások, átfogó jelleggel, nem minden esetben biztosíthatóak (Tobák, 2013.). A „Lásd a világot autista szemmel" Egyesület 2016 –ban alakult meg, és azóta az érintett családokat támogató, folyamatosan fejlődő szervezetként működik Pécsett. A fejlesztő foglalkozások során, nem csak a szakmai irányelveket tartjuk szem előtt, de a szülőkkel és pedagógusokkal való együttműködés során egyedi, általunk kialakított specifikus módszertanokkal kezdtünk el dolgozni.A videó elemzések technikája az oktatás és kutatás számos területén megjelent, mint a szakmai reflexiót, kritikai gondolkodást támogató és segítő eszköz (Freitas és Rimenes, 2004). Kiemelt jelentősége van a közös interakciókon alapuló helyzetek elemzésében, tekintve, hogy az azonnali reakciók később megvizsgálva, más aspektusból is átgondolhatók. Amennyiben több szakember kompetenciáját együttesen igényli egy szituáció, vagy vitatott helyzet lép segítségével könnyedén van mód ezek elemzésére is (Erikson F, 2015).Fejlesztő munkánk során fontos alapelvnek tartjuk a több szempontú szakember specifikus problémamegoldást, mivel egy viselkedés hatékony és objektív kezelése mögött meghúzódhat autizmus specifikus tudásszükséglet, pedagógiai-gyógypedagógiai nézőpont, és/vagy viselkedés (pszichológiai) tudás igénye is.. Az esetmegbeszélésekre kiemelt figyelmet fordítunk, ahol jelentős segítséget (kézzel fogható többlettudást) jelent a videó alapú támogatás. A módszer segítséget nyújt a szülői együttműködés támogatásában, esetmegbeszélésekben és szupervíziós folyamatokban.Jelen kvalitív kutatásunkban négy esettanulmányt kívánunk bemutatni, melyek ezen alkalmazott módszertan segítségével kiemelt fordulatokhoz segítették a fejlesztési folyamatot, ezzel támogatva a gyermek tudás konstruktumának alakulását, fejlődését. Kvantitatív adatok, csak részben állnak rendelkezésünkre, de eredményeinket validálják a Baranya Vármegyei Szakértői Bizottság, valamint a Pécsi Klinikai Központ Gyermekgyógyászati Klinika gyermek- és ifjúságpszichiátriai és gyermekpszichológiai ambulancia szakemberei, mintegy külső megerősítő tényezők. A pszicho edukációs felmérés lehet standard, illetve informális eljárás is, melyekkel adatokat gyűjtünk a viselkedésről, fejlődési szintről, tanulási stílusról, erősségekről, nehézségekről. Ezen eredmények segítségével tudjuk a lehető legpontosabban meghatározni a fejlesztési célokat, melyek főként a kialakulóban lévő készségek megtalálását, a beavatkozás megtervezését, az erősségek/nehézségek feltérképezését, az egyes készségterületen belüli egyenetlenségek meghatározását, az egyes tevékenységeken belül a pontos hiányzó készségek meghatározását, valamint a fejlődés ellenőrzését, a tanulási folyamat monitorozását célozzák meg (Hogan – Marcus, 2009).Módszertanunk nem új (Szivák, 2020), azonban elméleti és gyakorlati jelentősége kézzel fogható segítséget és bevált technikát kínál a fenti körbe tartozó gyermekekkel foglalkozó szakemberek számára.

Forrás:

Virág, S. B. (2015). Autizmus: az örök kirakó?. Iskolakultúra. 25, 3-18.

Tobak, O. (2013). Gondozás és prevenció az autizmussal élő gyermeket nevelő családok körében. Acta Sana, 8 (1), 9-24.

Erikson, F. (2015). Videós információk meghatározása és elemzése: Néhány kutatási eljárás és magyarázatuk.

Freitas, I. M., Jiménez, R., Mellado, V. (2004). Solving physics problems: The conceptions and practice of an experienced teacher and an inexperienced teacher. Research in science Education 34, 113-133.

Gulya, N., Szivák, J., Fehérvári, A. (2020). A reflektív naplók alkalmazásának lehetőségei a tanárképzésben. Iskolakultúra 30 (9), 45-63.

Hogan K., Marcus L.M. (2009): From Assessment to intervention. In: Goldstein S., Naglieri J.A., Ozonoff S. (2009): Assesment of Autism Spectrum Disorder. The Guildford Press, New York. 319.o

Szerző: Kállai Gabriella (kallaigeva@gmail.com)

Absztrakt címe: Óvodapedagógusok az együttnevelésben

Kulcsszavak: *integráció/inkluzió, óvodapedagógia, gyógypedagógia*

Absztrakt: Az előadás a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai befogadásának feltételeit vizsgálja meg óvodapedagógusok szempontjainak figyelembevételével. Relevanciáját az adja, hogy bár az elmúlt 25 évben különféle társadalmi és oktatáspolitikai tényezők következtében egyre magasabb az integrációban, együttnevelésben részt vevő sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók aránya (KSH idősoros adatok, Kállai-Mile, 2020), a jogi keretek is megfelelőek, mégis a helyi szintű megvalósítás kapcsán merülnek fel kihívások, dilemmák (Papp, 2012, Perlusz, 2020). A kihívások egy része azonos vagy hasonló, azaz más országokban is megjelenik, ami több nemzetközi publikációban is visszaköszön, és nemzetközi mérésekben is mutatkozik (pl. OECD TALIS, 2018), ilyen például a pedagógusok, óvodapedagógusok bizonytalansága, felkészültség hiányának érzete. Az óvodapedagógusok sajátos nevelési igénnyel kapcsolatos ismeretei amiatt is fontosak, mert az eltérő fejlődés felismerésére sok esetben a többiekkel (kortársakkal) való összehasonlítás alapján derül fény – ezt bizonyítják a statisztikai adatok is: míg a 3 évesek csupán egy százaléka sajátos nevelési igényű, 6 éves korra ez az arány 7 százalékra emelkedik (KSH adatok). Ennek következménye, hogy az óvodapedagógusok összetett helyzettel találkoznak a napi munkájuk során: nagyon különböző szükségletekkel rendelkező gyermekek csoportjait igyekeznek nevelni, tanítani. Az előadásban egy kismintás, kvalitatív és kvantitatív eszközökre is támaszkodó kutatás eredményeit mutatom be, melynek segítségével azt a kérdést járom körbe, mennyire van jelen és mennyire valós az óvodapedagógusok szubjektív inkomtetencia-érzése akkor, ha sajátos nevelési igényű gyermeket fogadnak a csoportba, milyen kihívásokkal néznek szembe, és milyen támogatások segítik az eredményes munkát (vagyis a gyermek sikeres csoportba illeszkedését és fejlődését). A mintába egy megyeszékhelyi járás intézményei, valamint egy fővárosi kerület intézményei kerültek be, mindkét helyszínen önkormányzati fenntartású óvodákat vizsgáltam. A kutatási eredmények közül kiemelném, hogy mindkét helyszínen – bár eltérő ellátási modellek valósulnak meg - gondot jelent a megfelelő szakirányos végzettséggel rendelkező gyógypedagógus szakember kapacitási hiánya, ugyanakkor egy-egy helyi szinten az is megfigyelhető, hogy a szakember által biztosított különféle támogatási formákkal a csoportban megvalósuló mindennapi tevékenységekben is jól látható eredmények mutatkoznak meg, melyek az óvodapedagógusok kompetencia-érzetét és elköteleződését is növelik. A kutatás limitációját jelenti a kis mintán végzett vizsgálat, valamint az a tény, hogy a vizsgálódás helyszíne egy fővárosi kerület és egy megyeszékhelyi járás volt.

Felhasznált irodalom:

Kállai G. – Mile A. (2020): Sajátos nevelési igények és befogadó nevelés Európában, in: Educatio 29 (3)

KSH idősoros adatok: https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0006.html utolsó letöltés: 2024. március 30.

Papp G. (2012): Az integráció és inklúzió fogalmának tartalmi elemzése, in: Gyógypedagógiai Szemle 4.

Perlusz A. (2020): Az inkluzív iskolavezetés és az inkluzív nevelés-oktatás összefüggései, in: Educatio 29 (3)

OECD TALIS (2018) Results (Volume II) https://www.oecd.org/education/talis-2018-results-volume-ii-19cf08df-en.htm utolsó letöltés: 2024. 03. 30.

Szerző: Kállai Gabriella (kallaigeva@gmail.com)

Absztrakt címe: Teacher support work of special education teachers

Kulcsszavak: *special education, teamwork, inclusion*

Absztrakt: In Hungary, children and pupils with special educational needs are those who are entitled to additional support for their development on the basis of a diagnostic assessment carried out by a committee of pedagogical experts. Nowadays, they are often placed in kindergartens and schools with an integrative or inclusive approach, where they learn together with other children (Kállai-Mile, 2020) and their development is assisted by a special needs teacher. Several studies have investigated the professionalisation and roles of special needs teachers working in inclusive education (Mile, 2016, Mile-Kállai-Papp, 2023). These studies have shown that, in addition to children and learners, working with adults is inevitably important for effective work. This can be directed towards cooperation and support with parents, informing parents of children with special educational needs, providing support for teachers and teaching assistants, and planning and conducting various training courses at institutional level. In other approaches, we consider these collaborations or some forms of them as teamwork (Kullmann, 2015). While these collaborations are necessary to achieve the best possible developmental outcomes, they are difficult to implement for a variety of reasons. This presentation will present an action research project in which case discussion, solution finding and knowledge transfer for teachers and teaching assistants took the form of online tutoring by the special needs teacher. Although this form of cooperation was created out of necessity in the given institution, the positive opinions and results of the participants show that there is a need for activities adapted to the knowledge level and needs of teachers, which help them to deal with everyday tasks and problems with more confidence and self-efficacy.

Bibliography:

Kállai G. Mile A. (2020). Sajátos nevelési igények és befogadó nevelés Európában. Educatio, 29(3) .363-378.

Kullmann L. (2015). A teammunkára való felkészítés lehetőségei a gyógypedagógus-képzésben. Gyógypedagógiai Szemle,43(3) . 178-192. https://epa.oszk.hu/03000/03047/00069/pdf/EPA03047_gyosze_2015_3_178-192.pdf utolsó letöltés: 2024. 04. 14.

Mile A. (2016). Gyógypedagógiai szakértelem, szerepek és kompetenciák az együttnevelés szolgálatában. Doktori (PhD) értekezés. Budapest: ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Neveléstudományi Doktori Iskola. https://ppk.elte.hu/file/mile_aniko_eszter_dissz.pdf utolsó letöltés: 2024.02.15.

Mile A., Kállai G., Papp G. (2023). Az együttnevelést segítő gyógypedagógiai tevékenység professzionalizálódása. Gyógypedagógiai Szemle, 51(3). 229-244.

Szerző: Kelemen Henrietta (kelemen.henrietta@partium.ro)

Társszerző(k): Bordás Andrea

Absztrakt címe: Partiumi óvó- és tanítóképzős hallgatók művészetekkel és művészeti neveléssel kapcsolatos attitűdjét befolyásoló tényezők

Kulcsszavak: *óvó- és tanítóképzés, művészeti nevelés, énhatékonyság, a feladat vélt nehézsége, művészettel kapcsolatos attitűd*

Absztrakt: A művészetek különleges helyet foglalnak el az emberi kultúrában: a tudományos vizsgálódás mellett a világ megértésének és értelmezésének alternatív módjain. Bár a művészeti nevelés hátránykompenzáló hatásairól több tanulmány is született (Sz. Fodor, Kerekes, 2020; L. Ritók, 2010), gyakran éppen ezek a társadalmi csoportok nem férnek hozzá a megfelelő minőségű és mennyiségű művészeti oktatáshoz (Katz-Buonincontro, 2018; Váradi, 2020). A családok kulturális és gazdasági tőkéje nagymértékben meghatározza, hogy a gyermekek részt vesznek-e valamilyen iskolán kívüli művészeti tevékenységben (Kis, Bartalis, Boros, 2020), azaz szereznek-e olyan kulturális tőkét (pl. a művészeteken keresztül).

Kutatásunkban az óvó- és tanítóképzésben résztvevők művészetekkel kapcsolatos attitűdjeit, észlelt kompetenciáit és énhatékonyságát vizsgáltuk különböző művészeti területeken (képzőművészet, irodalom, zene, tánc, film-és színházművészet). A felmérés online kérdőív segítségével valósult meg, melyet két különböző romániai felsőoktatási intézmény 100 hallgatója töltött ki. A kérdőív összeállításánál korábbi kutatásokra támaszkodtunk (Pinczésné Palásthy et al., 2021). A kérdőív központi részét a különböző művészeti tevékenységekre vonatkozó kérdések alkotják. Itt az egyes művészeti ágakhoz kapcsolódó feladatokat fogalmaztunk meg, amelyek kapcsán a válaszadók véleményt nyilvánítottak fontosságukról, valamint arról, hogy milyen gyakran találkoznak ezekkel a tevékenységekkel, mennyire érzik magukat kompetensnek ebben, mennyire találják nehéznek a feladatot. A feladatok fontosságának, a feladat vélt nehézségének és a kompetencia értékelésére 6 fokú Likert-skálát használtunk. Az utolsó kérdésblokkban a művészetek oktatásával kapcsolatos kérdéseket fogalmaztunk meg. Eredményeink összhangban vannak más, a témában végzett kutatásokkal (Pinczésné Palásthy et al., 2021; Váradi, 2020; Gatt és Karppinen, 2014; Garvis, Pendergast, 2011). A művészettel kapcsolatos korábbi tapasztalatok az iskolában és azon kívül összefüggenek a kompetencia érzésével és a feladatok vélt nehézségével. A hat művészeti ággal kapcsolatos attitűdben eltérést tapasztaltunk: az első eredmények azt mutatják, hogy a válaszadók a legkevésbé zenei képességeikkel elégedettek, míg leendő óvodapedagógusként és tanítóként a zenei és képzőművészeti ismereteik és készségeik fejlesztését tekintik legfontosabb. Ahogyan az Bocsi (2017) és Váradi (2020) kutatásaiból is kiderül, a demográfiai mutatók (lakóhely, a család szubjektív gazdasági helyzete) elsősorban a kulturális fogyasztási mintákat befolyásolják, az eredmények a kulturális tőke elméletével magyarázhatók.

Bocsi Veronika (2017). A magaskultúra mint élettér. Hallgatók magaskulturális atti¬tűdjének vizsgálata az egyenlőtlenségek aspektusából = Kihívások és válaszok: tanulmányok a szociálpedagógia területéről. Szerk. RÁKÓ Erzsébet – SOÓS Zsolt, Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2017, 119–135

Gatt, Isabelle, Karppinen, Seija (2014). An Enquiry into Primary Student Teachers' Confidence, Feelings and Attitudes towards Teaching Arts and Crafts in Finland and Malta during Initial Teacher Training. iJADE 33.1 (2014) pp. 75-87.

Katz-Buonincontro, Jennifer (2018). Creativity for Whom? Art Education in the Age of Creative Agency, Decreased Resources, and Unequal Art Achievement Outcomes. Art Education, Vol. 71, No. 6., pp. 34-37.

L. Ritók Nóra (2010). Művészeti nevelés és hátrányos helyzet. http://www.tani-tani.info/081_ritok

Nyüsti Szilvia, and Ceglédi Tímea (2012). Vándorló diplomások, diplomáért vándorlók – Elvándorlási mintázatok és azok magyarázata a felsőfokú tanulmányok és a végzés utáni letelepedés során.. In Frissdiplomások 2011, ed. O. Garai; and Z. Veroszta (Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Felsőoktatási Osztály), pp. 173–207.

Pinczésné Palásthy Ildikó, Joó Anikó, Molnár-Tamus Viktória és Sz. Fodor Adrienne (2021). A jövő tanítói és a művészetek. OxIPO – interdiszciplináris tudományos folyóirat, 2021/1, 25-44. doi: 10.35405/OXIPO.2021.2.25

Pusztai, Gabriella, Hatos AAdrian and Ceglédi Tímea (2012). Foreword: What Do We Mean by the „Third Mission of Higher Education”?; In: Third Mission of Higher Education in a Cross-Border Region, ed. G. Pusztai, A. Hatos, T. Ceglédi, (Debrecen: Center for Higher EducationResearch and Development – Hungary), pp. 4–14.

Sz. Fodor Adrienne, Kerekes Rita (2020). Művészeti tevékenység és önképzés. A művészetközvetítő pedagógus szakmai megújulásának lehetőségei. Váradi Judit (szerk): Művészeti körkép Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről,a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről. Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet pp. 37–54.

Váradi Judit (ed) (2020). Művészeti körkép. Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről. Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet.

Szerző: Kelemen Henrietta (kelemen.henrietta@partium.ro)

Absztrakt címe: Helyzetkép a romániai magyar zeneoktatás rendszeréről

Kulcsszavak: *romániai zeneoktatás, romániai magyar zeneoktatás, zeneoktatás rendszere, dokumentumelemzés*

Absztrakt: A romániai zeneoktatás története gazdag és sokszínű, visszanyúlik az első iskolák és zeneiskolák alapításáig, melyek a középkorban, majd később a XIX. században jelentek meg az ország különböző területein. A zeneoktatás hagyománya erős kapcsolatot ápol a népi zene és a klasszikus zene világával egyaránt. A romániai magyar zeneoktatás rendszere egy olyan terület, mely sokszínűségével és kulturális gazdagságával jelentőséggel bír a magyar közösség számára az országban. Bár Románia többnyire román többségű ország, a magyar kisebbség számára is biztosítja az oktatás és kulturális tevékenységek területén való részvételt és fejlődést. A magyar zeneoktatás rendszere több intézményben és szinten működik, beleértve az általános iskolákat, középiskolákat, zeneiskolákat és egyetemeket is. Ezek az intézmények különböző lehetőségeket kínálnak a diákoknak a zene tanulására és gyakorlására, legyen szó hangszeres vagy énekes készségekről, zeneelméletről vagy zeneszerzésről. Az oktatás nyelve szempontjából fontos megemlíteni, hogy a magyar kisebbségi diákoknak lehetőségük van magyar nyelvű oktatásban részt venni. Ez magában foglalja a zeneoktatást is, ahol a tanulók magyar nyelven sajátíthatják el a zene elméletét és gyakorlatát. A romániai magyar zeneoktatás rendszere lehetőséget kínál a diákoknak a zenei tehetségük kibontakoztatására és fejlesztésére. Fontos kiemelnünk, hogy a romániai magyar közösség számára a zene nem csupán szórakozás vagy hobbi, hanem egy fontos része a kulturális identitásnak és az örökségnek.

Előadásunk célja, hogy a dokumentumelemzés módszerével betekintést nyújtson a romániai magyar zeneoktatás rendszeréről, mely fontos szerepet játszik a magyar kisebbség kulturális és oktatási életében az országban. Bemutatjuk a zeneoktatás lehetőségeit és színtereit, megemlítve a közoktatásban megvalósuló zeneoktatást, valamint kitérve az alap-és középfokú zeneoktatás törvényi kereteire, felhasználva a Nemzeti Oktatási Törvényt, valamint a kerettanterveket és tantárgyi tanterveket, amelyek meghatározzák a romániai magyar zeneoktatás rendszerét és struktúráját, illetve biztosítják a szabályozott és strukturált tanulási környezetet a diákok számára. Ezáltal a kutatás az intézményi és szakmai normákra épít, hogy átfogó képet nyújtson a zeneoktatás rendszeréről és annak fejlődési lehetőségeiről.

Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educaţiei naţionale nr. 3393 / 28.02.2017 MINISTERUL EDUCAŢIEI NAŢIONALE Programa școlară pentru disciplina TEORIE – SOLFEGIU - DICTEU Clasele a V-a – a VIII-a

Angela Soare, Lavinia Nădrag (2013): The romanian curriculum within the european educational framework. Analele Universităţii Ovidius din Constanţa. Seria Filologie 1, pp. 41-50.

Angelica Mihailescu (2018): Overview of recent developments in education through arts and heritage in the romanian education system. Revista de Pedagogie 2, pp. 161 - 177.

Beţiu Mihaela (2012): Challenges for the current educational system. The artistic education. Artă şi Educaţie Artistică, Numărul 2(20), pp. 64-70

Erdélystat: A romániai magyar iskolahálózat szerkezete. Utolsó módosítás: 2021.01.28

Hadnagy Melinda (2021): Zeneelmélet kisiskolásoknak. Új utak az erdélyi művészeti szakoktatásban. Certamen VIII, pp. 417-429.

Héjja Bella Emerencia (2022): Szemelvények Európa zeneoktatási rendszereiből in. szerk. Szűcs Tímea, Bartalis Izabella: ZENEPEDAGÓGIA GENERÁCIÓKON ÁT Tanulmányok Duffek Mihály 70. születésnapjára. KAPITÁLIS NYOMDAIPARI KFT

Hausmann Alice (2017). Music Education in Romania. Hungarian Educational Research Journal Vol. 7(3), pp. 29-38.

Lakatos István (1938): A román zene fejlődéstörténete. Minerva Irodalmi és Nyomdai Intézet r.-t, Kolozsvár.

Legea Educaţiei Naţionale nr. 1/2011

Legea Învățământului Preuniversitar, Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr. 613/5.VII.2023

OMENCS nr. 3590_2016_Plan-cadru de învatamant pentru gimnaziu

Szentkirályi Aladár Miklós (2014): Az izlandi, a romániai és a magyarországi zeneoktatás egyes elemeinek összehasonlító elemzése és ezek hatása a zenei kultúrára. Parlando.

Szűcs Tímea (2015): Alapfokú zenetanulási lehetőségek a Partiumban. Kulturális Szemle - 2015. 3. évfolyam, 1. szám - Nemzetközi kitekintés

Váradi Judit (2023). A művészeti nevelés helyzete és szerepe a 21. században. Balassi Kiadó, Budapest

Szerző: Kerekes Rita (k.kerekesrita@gmail.com)

Absztrakt címe: Hallgatói csoportok és az életvezetési dimenziók összefüggései

Kulcsszavak: *ének-zenetanárképzés, hallgatói profilok, pályakép, életvezetési kompetencia*

Absztrakt: A tanárképzés kutatásának egyik fontos dimenziója a tanárjelöltek előzetes élményeinek, nézeteinek feltárása (Szivák, 2003), melynek köszönhetően a felsőoktatás dinamikusabb tud reagálnia a pályaszocializációs folyamatokra, formálhatja az előzetes prekoncepciókat (Hercz, 2015; Ballantyne – Retell, 2020), hatással tud lenni a szakmai identitás fejlődésére (Ballantyne – Canham, 2023). Kutatásunk újdonságértéke, hogy a zeneoktatással kapcsolatos vizsgálatok ilyen alapossággal még nem törekedtek az ének-zene szakos tanárjelöltek vonásainak megismerésére. Szerettük volna megtudni, kik választják ezt a pályát, milyen attitűdökkel rendelkeznek, milyen meglátásaik vannak a képzésről, a pedagóguspályáról. Kíváncsiak voltunk a hallgatók pályaelképzelésein túl arra is, hogy milyen tényezők befolyásolják a munkavállalásukat, milyen támogató motívumoknak tulajdonítanak jelentőséget. Az ének-zene tanárszakos hallgatók körüli jelenségek mélyebb megértése érdekében megvizsgáltuk az egyes hallgatói csoportok életvezetési kompetenciáit (Kiss, 2009) is. Kutatásunkban az ének-zene szakos tanárjelöltek 62,5%-át értük el. Előadásunkban a kutatásunk kvantitatív részét mutatjuk be. Vizsgálatunkban 5 hallgatói profilt mutatunk be, melyekben láthatóvá válnak az egyes csoportokra jellemző szociodemográfiai jellemzők, pályaelképzelések, illetve ezek összefüggései az életvezetési kompetencia hét dimenziójával. Kutatási eredményeinkben egymást megerősítve rajzolnak ki a énektanári szakma jövője szempontjából meghatározó tényeket, amelyek figyelembe vételével a tanárképzés hatékonyabban, differenciáltabban tudja támogatni a különböző tanárjelölt csoportokat.

Ballantyne J., Retell J. (2020). Teaching careers: Exploring links between well-being, burnout, selfefficacy and praxis shock. Frontiers in Psychology, 10, 2255. Crossref

Ballantyne, J., Canham, N. (2023). Understanding music teachers' perceptions of tehmselves and their work: An Importance–Confidence Analysis. International Journal of Music Education, 41 (3), 455–471. https://doi.org/10.1177/02557614221124966

Hercz, M. (2015). Pedagógus hallgatók pályaszocializációjának alakulása a tanítási gyakorlatokon. In Major, É. – Veszelszki, Á. (szerk.), A tanárrá válás és a tanárság kutatása: A magyar nyelv és irodalom, az idegen nyelvek és a művészetek műveltségi területen. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem, 9-27.

Szivák, J. (2003). Hallgatók neveléssel kapcsolatos nézetei. Iskolakultúra, 5, 88-95.

Szerző: Keringer Gábor (akrobag@gmail.com)

Absztrakt címe: Zene és sport? Zenész és sportol? Zenésznek készülő fiatalok zenei munkavégzés során észlelt panaszainak vizsgálata mozgás és sportolási szokásaik függvényében

Kulcsszavak: *zenész életmód, sportolási szokások, zenész munkavégzés panaszai, szakmai sztereotípiák*

Absztrakt: Bár az utóbbi időben örvendetesen bővül a zenészek munkaképesség- megőrzését vizsgáló munkák száma, melyekből néhány érdemben foglalkozik a sport, mint ezirányú megelőző és terápiás megoldás létjogosultságával (CHAN ÉS ACKERMAN, 2014), (Nawrocka és munkatársai, 2014), a zenésztársadalom jelentős része a zenét és a sportot továbbra is, mint egymástól igen távoleső, sőt idegen egységnek tekinti. Az aktív testmozgás ezen formáit vagy sok esetben kifejezetten ellenjavaltnak tartja, vagy más megközelítésben az időhiányra hivatkozva utasítja el. A közvélekedés szerint egy zenésznek „nincs és nem is lehet ideje" a sportra. Ugyanakkora témával érdemi mélységekben foglalkozó kutatások – ahogy öt évet átölelő jelen munkám, vagyis készülő doktori értekezésem – tételesen cáfolják mind az életmódra, mind pedig az időbeosztási deficitekre vonatkoztatott sztereotip elképzeléseket.

E munka unikális voltát alapmegközelítése adja: a muzsikusnak készülő 14-20 éves korosztály munkavégzés során detektált problémáit sportolási attitűdjeik tükrében vizsgáltam, konkrét előzménykutatások – így meglévő validált mérőeszköz híján – a kapcsolódó szakirodalom és saját megelőző kutatásom alapjain kidolgozott kérdőív segítségével. Ebben az időbeosztás és az alapvető kötelességteljesítés szegmenseit követően a sportolási szokások tükrében a zenészmunka három jól elkülöníthető, ám mégis összefüggő szeletének panaszészlelését vizsgáltam, nevezetesen: az alapvető életmódból eredeztethető problémák körét (alvászavar, mozgásszervi probléma/gerincprobléma, testsúlyproblémák, tartászavar, látázavar, állóképesség zavara, légzésprobléma), a felkészülés, gyakorlás (fáradékonyság, figyelmi panaszok, memóriazavar, tanulási nehézség, fizikai fájdalom) , valamint a téthelyzeti szituációk (koncert, vizsga) észlelt panaszait (figyelmi panaszok, memóriazavar, indokolatlan mértékű lámpaláz) , illetve ezek intenzitását.

A téma három bontása (nemek szerinti vizsgálat, életkori csoportok bontása, valamint a sportolási szokások és észlelt panaszok direkt összefüggésvizsgálata alapján kijelenthető: eredményeink valós és mérhető (a bontások függvényében eltérő erősségű) szignifikanciát jeleznek. Ennek legplasztikusabb megjelenését a létrehozott egyesített változók relációinak direkt összehasonlításában láthattuk: a Sportolás- változó és Életmód probléma- változó közepes erősségű korrelációjában (Spearman's rho =-0,362**), a Sportolás- változóés Felkészülési probléma- változó erős kapcsolata (Spearman's rho =-0,576***), valamint a Sportolás- változó és Téthelyzeti probléma- változó erős korrelációja esetén (Spearman's rho =0,533***) Így összességében kijelenthető, hogy a többet sportoló fiatalok ténylegesen kevésbé érintettek a vizsgált panaszokban, mint inaktívabb társaik. Eredménysorom így egyszersmind a fenti káros muzsikussztereotípiák cáfolataként előmozdítója lehet a zenészek közép és hosszútávú mentális és fizikai jólétének és szakmai kiteljesedésének.

Szerző: Kertész Tamás (emberseg.dse@gmail.com)

Absztrakt címe: PAL-tanóravezetéssel az alsó tagozatos matematika tanulás támogatásért: egy koordinációs képességekre építő intervenciósorozat tanulságai

Kulcsszavak: *PAL, matematika, koordinációs képességek, alsó tagozat*

Absztrakt: A fizikai aktivitás (PA) jótékony hatásait a sportteljesítmények mellett már számos mutató mentén igazolták (Vazou et al., 2019). A PA-hoz kognitív, szociális, emocionális vagy tanulási célok kerülnek a fókuszba, akkor a fizikailag aktív tanulásról van szó (PAL) (Beets et al., 2016; Daly-Smith et al., 2020).;Bizonyított, hogy az osztálytermi PAL-programok támogatják az általános iskolás gyermek tanulmányi kompetenciáinak erősödését, melyeknek különösen alsó tagozaton van kiemelt jelentősége (Csányi – Révész, 2021). Az előadás célja alsó tagozaton megvalósított PAL-tanóravezetésű intervenciósorozat hatásainak bemutatása.

A három évfolyamon (4., 3., 2.) megvalósított kutatássorozathoz öt intézmény 11 osztálya csatlakozott. A minta elemszáma a kizárásokat követően N=253 fő volt, ez a tanulói oldalról ntanuló=242 főt, míg tanítói oldalról ntanító=11 főt jelentett. Az alapvetően két csoportos pedagógiai intervencióban a kísérleti csoportok tagjai heti rendszerességgel használták a PAL-tanóravezetést a matematika műveltségterületen. A tanulmányi tartalom támogatása a Variálható Sport Létra és a hozzá tartozó módszerek segítségével valósult meg. A program tapasztalatai minden csoportban elő és utóméréssel a korosztály számára összeállított tantárgyi írásbeli kikérdezéssel, a tantárgyi attitűd és a preferencia szint, míg a kognitív területeken bekövetkezett változásokra fókuszálva matematikai feladatlap került felvételre. Félig strukturált interjúk segítségével a tanítók tapasztalatait és fejlesztési javaslatait igyekeztünk megismerni. Kvantitatív módszerként leíró statisztikát, páros t-próbát és Repetaed measurest (p<0,05), míg a kvalitatív elemzésnél a hangsúlyok, hasonlóságok, illetve különbözőségek kiemelése került központba.

Kognitív területek összetett vizsgálati eredményei a 4. és 3. évfolyamokon szignifikáns különbségeket mutatottak a teljes faktorban (F=3,965; p=0,00066; F= 2,81; p= 0,00034) így az intervenció komplex hatásrendszere igazolt. A 2. évfolyamon a kísérleti csoportoknál öt feladat változóban igazolódott szignifikáns javulás, míg a kontrollcsoportok esetében két változónál. A matematika tantárgy kedveltség szintje a 3. és 2. évfolyamos kísérleti csoportokban nőtt (+0,06; +0,08), míg a kontrollcsoportoknál csökkent (-0,04; -0,21). A preferencia listán matematika tantárgy a kísérleti csoport esetében közel egy helyet javított, míg a kontroll esetében hátrébb sorolódott. A tanítói interjúk egyértelműen alátámasztották a PAL-tanóravezetések hatékonyságát, élvezeti szintemelkedésről, növekvő interaktivitás számról, motiváltabb tanulói részvételről és eredményesebb oktatásról számoltak be.

Elmondható, hogy a koordinációs képességekre építő innováció alkalmazása előmozdította a tanulói teljesítmény javulását a matematika tantárgyban, továbbá támogatta a tanulók tantárgy iránti elköteleződést és preferáltságának megerősítését. Az alsó tagozaton lefolytatott intervenció sorozat eredményeinek ismertében a kollégák számára programszerű megvalósítás keretében a heti 2x PAL-tanóravezetést javasolt.

Szakirodalom:

Beets, M. W., Okely, A., Weaver, R. G., Webster, C., Lubans, D., Brusseau, T., ... Cliff, D. P. (2016). The theory of expanded, extended, and enhanced opportunities for youth physical activity promotion.;International journal of behavioral nutrition and physical activity,13 (1), 1-15.

Csányi, T. – Révész, L. (2021). A testnevelés és sport oktatásának elmélete és módszertana – Középpontban a tanulás. Magyar Diáksport Szövetség, Budapest.

Daly-Smith, A., Quarmby, T., Archbold, V. S., Routen, A. C., Morris, J. L., Gammon, C., Dorling, H. (2020). Implementing physically active learning: Future directions for research, policy, and practice. Journal of Sport and Health Science, 9 (1), 41-49.

Vazou, S., Pesce, C., Lakes, K., Smiley-Oyen, A. (2019). More than one road leads to Rome: A narrative review and meta-analysis of physical activity intervention effects on cognition in youth.;International Journal of Sport and Exercise Psychology,17 (2), 153-178.

Szerző: Kiss Mária Rita (kiss.maria.rita@szte.hu)

Absztrakt címe: Innovatív módszertani megoldások a fiatalok társadalmi, szakmai szerepekre való felkészítésében

Kulcsszavak: *állampolgári szerepek, társadalmi felelősségvállalás, pályaszocializáció*

Absztrakt: Az előadás a Szegedi Tudományegyetem IKIKK Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpont Roma Kiválósági Központja keretében 2023 szeptemberében megvalósult hódmezővásárhelyi kutatótábor zárásakor felvett fókuszcsoport kutatás eredményeit mutatja be.

A kísérleti oktatási program során a hallgatók a település hátrányos helyzetű régióiban kérdőíves kutatást folytattak, önkéntesként kérdezőbiztosi munkát végeztek. A learning by doing módszertanán alapuló közel 30 órás intenzív terepmunka egyszerre több célt szolgált. A kutatásmódszertani és szakmai kompetenciák fejlesztése mellett célkitűzésünk volt, hogy a hátrányos helyzetű csoportokkal történő találkozások nyomán hallgatóink új belátásokhoz jutva újragondolják saját állampolgári szerepfelfogásaikat, erősödjön inkluzív szemléletük a társadalmi peremhelyzetben élő csoportok irányában, önkéntesként, társadalmilag hasznos munkát végezve elkötelezetté váljanak a cselekvő állampolgárság értékei iránt.

A kitűzött fejlesztési célok eredményességét vizsgáló fókuszcsoportok adataiból levont következtetések alkalmasak a saját tapasztalaton alapuló tanulás módszertanának továbbfejlesztésére. hozzájárulnak az egyetemi képzés módszertani kultúrájának megújításához. Ennek időszerűségét a hallgatói reflexiók is alátámasztották, de ebbe az irányba mutatnak az inkluzív egyetemi stratégiák működtetése iránti elvárások is. A befogadó egyetem koncepciója alatt általában a belső szervezeti kultúra elemeit szokás érteni. Megközelítésünkben az egyetem inkluzivitása nem utolsó sorban attól is függ, mennyiben képes a falai közül kikerülő diplomások szemléletét formálni. Az egyetemeken folyó szakemberképzés több mint kognitív folyamat, a pályaszocializáció feltételezi viselkedési minták, érték elkötelezettségek kialakítását is, hogy a diplomások jövőbeni szakmai szerepeikben kompetens válaszokat tudjanak adni a hátrányos helyzetű csoportokkal való találkozások során.

Fókuszcsoport kutatásunk eredményei azt mutatják, hogy a kutatótáborban résztvevő – a különböző szakokról érkező hallgatók – képesek voltak a terepen saját jövőbeni szakmájuk szempontjából releváns megfigyeléseket végezni és korrekciós javaslatokat, ajánlásokat megfogalmazni szakterületük számára. A mélyszegénységben élőkkel való kontaktusteremtés, a megismert élettörténetek és élettapasztalatok a megértés és elfogadás új dimenzióit nyitották meg számukra, ami erősítette bennük a társadalmi felelősségvállalás értékeit, a részvételi demokrácia iránti igényt. Emellett lehetőségük nyílt az elméleti tudás és a gyakorlati tapasztalatok összekapcsolására, megtapasztalhatták saját kompetenciáik gyakorlatban való alkalmazásának eredményeit és korlátait egyaránt.

Szerző: Kocsis Andrea (kocsisag@radnoti-szeged.edu.hu)

Absztrakt címe: Meme-assisted writing skills development of Hungarian secondary school students in English on the sample of an A2 – B1 level product writing task

Kulcsszavak*:* *structured memes, language pedagogy, writing skills, CEFR A2-B1, creative writing*

Absztrakt: Although storytelling is a human superpower (Harari, 2024), creating foreign language narratives that may have the potential to be appealing to readers cannot be considered as a skill language learners are inherently gifted with. The paper is motivated by the author's experience, according to which present day secondary school learners of English tend to suffer from inhibitions when producing written or oral stories. The research aims at showing how one specific type of internet memes, namely image macros, can be turned into a potential tool of language pedagogy: a facilitator used for triggering ideas and for converting product writing into a possibly more intriguing process writing task (Bárdos, 2000).

The theoretical background of the given research lies in a three-dimensional matrix. Firstly, the Hungarian O-level school-leaving examination in foreign languages is set at level B1 and prescribes writing tasks accordingly the teacher's responsibility is to prepare learners for this challenge. Secondly, Cernigliaro's fundamental perception (Cernigliaro, 2022, 2024) of raising communicative competences in the foreign language states that an intensified focus on foreign language writing processes may lead to increased oral production as well. Thirdly, based on Kanashina's (Kanashina, 2024) detailed description of image macros one may regard them as useful information carriers of the 21st century Gen Zers' internet vernacular and may, consequently, rearrange their clip-thinking (Kraynov – Shalaeva, 2020) processes.

The novelty of the research lies in using a didactically structured set of image macros with the aim of converting a pre-set product writing task into a process writing fun activity, as well as in trying to support the idea of memes being seen as 21st century vehicles of developing writing skills. In the research, quantitative and qualitative processes were applied in order to find answer to the following hypotheses: a) by adopting memes learners are expected to feel less inhibited with a lower affective filter when asked to create written production in English b) memes structured according to clearly defined didactic objectives may not only be used for enetertaining purposes but also as consciously chosen channels of language learning and creative narrative writing.

Bárdos, J. (2000). Az idegen nyelvek tanításának elméleti alapjai és gyakorlata. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.

Cernigliaro, M.A. (2022). Più scrivo più parlo 1. Materiale per la produzione scritta e orale (A1-A2). Ornimi Editions. Atene. Cernigliaro, M.A. Obiettivo produzione orale e scritta per i livelli B1-B2: materiali e consigli operativi (Ornimi Ed). https://www.youtube.com/watch?v=XWnAAnz2058ab_channel=EdizioniOrnimi (2024.03.31.)

Harari, Y. N. (2024): The Storytelling Superpower. https://www.youtube.com/watch?v=dc4WCgR0UGcab_channel=CarmineGalloTV

Kraynov, A. L., Shalaeva, N. V. (2020). Influence Of Clip Thinking On The Cognitive Abilities Of Students. https://doi.org/10.15405/epsbs.2020.10.05.266 (2024.03.31.)

Канашина С. В.; (2024). Что такое интернет-мем? УДК 811 https://cyberleninka.ru/article/n/chto-takoe-internet-mem (2024.03.31.)

Szerző: Kocsis Zsófia (zsofikocsis6@gmail.com)

Társszerző(k): Szilágyi Beatrix

Absztrakt címe: Kémia társasjáték, amelyben minden reakció számít! Saját készítésű kémia társasjáték tesztelésének bemutatása

Kulcsszavak: *kémia, Chem on!, társasjáték, társasjáték-pedagógia, innováció*

Absztrakt: Az oktatáskutatás egyik központi és időszerű kutatási kérdése, hogyan lehet a mai generációt a leghatékonyabban tanítani és motiválni, hogyan tudunk reagálni a 21. század kihívásaira, az átalakuló tanulási környezetre és a megváltozott tanulói kompozícióra. Ebben a folyamatosan változó világban figyelembe kell vennünk, hogy átalakult a diákok tanuláshoz való viszonya (Szabó 2015). Hazai viszonylatban a természettudományos tárgyak esetében figyelhetjük meg az ismeretek iránti érdeklődés csökkenését. Korábbi kutatási eredmények szerint a kémia a diákok egyik legkevésbé kedvelt tárgya (Takács 2001; Csíkos 2012; Malmos-Chrappán 2016), az Óbudai Egyetem kutatása (2018) arra is felhívja a figyelmet, hogy az említett tárgy esetében azért is vannak komoly gondok, mert a tárgy szárazabb oldalát oktatják, maga a tanítási folyamat nem kelti fel és nem tartja fenn a gyerekek kíváncsiságát. Egyes szakirodalmi források alátámasztják, hogy a (társas)játékok segítségével megtanulhatóak és elmélyíthetőek bizonyos ismeretanyagok (Pimentel et al.2022). Tanulmányunk egy kutatási hiányosságot kíván orvosolni azáltal, hogy megvizsgálja a társasjátékok tantermi felhasználási lehetőségeit, különös tekintettel a kémia tanórákra. Kutatásunk újdonsága, hogy egy saját fejlesztésű társasjátékot mutatunk be, amely a kompetenciafejlesztést és tudásátadást, valamint a kémia, mint tantárgy népszerűsítését és közösségépítést is figyelembe veszi. Jelen kutatásunkban arra a kérdésre keresünk választ, hogyan ítélik meg a diákok a társasjáték általi tanulást. Míg a szaktanárok körében azt vizsgáljuk, hogyan látják a társasjáték hosszú távú alkalmazását. A szakirodalom alapján feltételezzük, hogy a játékhoz kapcsolód pozitív élmények miatt a kémia óra hangulata, s ebből kifolyólag a diákok hozzáállása is nyitottabb és pozitívabb lesz. A kérdés megválaszolásához egy saját készítésű kémia társasjátékot terveztünk, amelynek címe Chem on! Mi a reakciód? A tervezés során arra törekedtünk, hogy játékos formában jelenítsük meg a tudományos ismereteket. A játék elengedhetetlen előfeltétele, hogy a diákok rendelkezzenek némi előzetes tudással, hiszen a feladatok ezekre épülnek. Különféle feladatokkal próbáljuk elérni, hogy a játék használata során különböző oktatási-nevelési célok is megvalósuljanak. A kutatás során egyaránt alkalmaztunk kvantitatív és kvalitatív eszközöket. A diákok kémia attitűdjét és a társasjáték során szerzett tapasztalataikat kérdőív segítségével (n=41), míg a szaktanárok véleményét a társasjáték-pedagógiáról és magáról a játékról félig strukturált interjú segítségével vizsgáltuk. Az eredményeink szerint a kihívás kártya, a kémiai fogalmak körülírására szolgáló Beszélj okosan!, az egyszerű választásos feladatok tartalmazó kártyák és a szerepkártyák lettek a diákok kedvencei. Főként azért kedvelték a társasjátékot, mert csapatmunkára épült, mégis biztosította a versenyzés élményét. Továbbá kiemelték a játékban lévő szabadságot is. A kapott eredmények biztatóak, a diákok döntő többségének tetszett a társasjáték, szívesen használnák a jövőben is. A pedagógusok válaszai pedig alátámasztották, hogy a társasjátékra lenne igény, és látnak is potenciált a társasjáték-pedagógiában. A tapasztalatok is megerősítették, hogy érdemes további kutatásokat folytatni, ugyanis ennek az innovatív módszernek nagy sikere lehet a kémia tantárgy megszerettetésében.

Hivatkozott irodalom

Chrappán Magdolna - Malmos Edina 2016. Természettudományos attitűd vizsgálat egy pilot mérés tükrében. Educatio 25(4): 608–616.

Csíkos Csaba 2012. Melyik a kedvenc tantárgyad? Tantárgyi attitűdök vizsgálata a nyíltvégű írásbeli kikérdezés módszerével. Iskolakultúra 22(1): 3–13.

Óbudai Egyetem (2018). Középiskolás diákok és fiatal felnőttek STEM-pályával kapcsolatos véleményeire vonatkozó kutatás eredményei. Letöltve, 2024.01.05.

Pimentel, J., López, P., Correal, C., Cockcroft, A. Andersson N. 2022. Educational games created by medical students in a cultural safety training game jam: a qualitative descriptive study. BMC Medical Education, 22, 805.

Szabó Éva 2015. A digitális szakadékon innen és túl: a tanárszerep változása a XXI. században. Oktatás-Informatika, 7(1): 17-31.

Takács Viola 2001. Tantárgyi attitűdök struktúrája. Magyar Pedagógia 101(3): 301-318.

Szerző: Kocsis Zsófia (zsofikocsis6@gmail.com)

Társszerző(k): Bodnár Dániel, Csák Zsolt

Absztrakt címe: K.Ö.SZ.I -Kommunikáció és Összhang a Szülők és az Iskola között A családok és iskola kapcsolattartásának fejlesztése társasjáték által

Kulcsszavak: *társasjáték-pedagógia, társasjáték, szülői bevonódás, fejlesztés*

Absztrakt: A hagyományos megközelítésről a tanulói tevékenységre összpontosító oktatási paradigmára való áttérés kérdésköre az elmúlt évtizedben a felsőoktatásban is megjelent. Számos kutatás felhívta a figyelmet arra, hogy az egyetemisták számára is szükséges egy olyan aktív tanulási környezet létrehozása, amelyben a mai társadalom kihívásaira reagáló tananyagot, a kompetenciákat és a tanulás tanulását részesítik előnyben. Az oktatásban megjelenő kihívások megoldásához egyre több innovatív pedagógiai forrás áll a tanárok rendelkezésére, melyeknek egy része a játékhoz kapcsolódik (Camacho-Sánchez et al., 2022). A hagyományos tanuláselmélet a kognitív dimenzióra összpontosít, és nem foglalja magában a tanulás érzelmi és szociális dimenzióit, amely a tanulókat aktívabbá, a tanulást pedig élményszerűbbé teszi. A játékalapú tanulás segíti az ismeretanyag elmélyítését, fejleszti a problémamegoldást és a kritikai gondolkodást, továbbá pozitív hatást gyakorol a tanulói motivációra. A társasjátékok hatékonysága jobb és hosszabb távú hatást mutat számos más hagyományos oktatási módszerhez képest (Karbownik et al., 2016, Lim et al., 2019). A kutatások alátámasztották, hogy a társasjátékok tanórai használata számos olyan kompetenciát fejleszt, amelyeknek a munkaerőpiacon is fontos szerepük van. A 21. század legjelentősebb kompetenciái közé sorolják a kreativitást, a kommunikációt, a kooperációt és a kritikus gondolkodást (the 4Cs) (González-Salamanca et al., 2020), amelyek különösen jelentősek a pedagógusképzésben, hiszen ezek a kollégákkal, a diákokkal és a szülőkkel való együttműködés elengedhetetlen tényezői. Már a pedagógusképzés során is erősíteni kell ezeket a kompetenciákat.

Korábbi kutatásaink tapasztalatai azt mutatták, hogy a szülő-pedagógus kapcsolattartás intenzitása elmarad a várakozástól. A kutatócsoportunk célja az eredményes iskolai gyakorlatok működési mechanizmusainak feltárása, s olyan eljárások kialakítása, amelyek a pedagógusképzésbe és továbbképzésbe integrálva a pedagógus-szülő kooperáció fejlesztését és a szülői gyermeknevelési kompetenciák erősítésérét eredményezik. A társasjáték-pedagógiára és az eddigi kutatási eredményeinkre alapozva dolgoztunk ki egy társasjátékot, amely a játékosok tudásának gyarapítását, tudásuk erősítését, attitűdjeinek formálását és módszertani eszköztáruk gyarapítását célozza meg. A játék K.Ö.SZ.I -Kommunikáció és Összhang a Szülők és az Iskola között nevet kapta. Kutatási kérdésünk, hogy az általunk tervezett társasjáték hogyan járul hozzá a hallgatók szülői bevonódással kapcsolatos ismereteinek bővüléséhez? A társasjátékot elsősorban tanárjelölteteknek, pedagógusképzésben részt vevő hallgatóknak, és pedagógusoknak javasoljuk. Kiemelten ajánljuk a társasjátékot az iskolai segítő szakembereknek, továbbá a jelenleg felsőoktatásban tanuló, segítő hívatásra készülő hallgatók számára is (pl. pszichológus, szociális munkás). A társasjáték révén megtapasztalhatják azokat a helyzeteket, amelyek az iskolák és a családok kapcsolattartásában kihívásként és erőforrásként jelennek meg. A játék segítségével részletesebben megismerkedhetnek a szülői bevonódás kérdéskörével és fontosságával, bővíthetik tudásukat a szülői bevonódás hatásairól, a hazai és nemzetközi jó gyakorlatairól. Kutatási kérdéseink megválaszolásához kvantitatív módszert választottunk. A társasjáték tesztelését követően a hallgatók kérdőívet töltöttek ki, amelyben értékeltek a játék menetét, a játékmechanizmusokat és megnevezték a játék során újdonságnak számító információkat. A játék tesztelésében eddig 107 hallgató vett részt, akik közül 78 hallgató pedagógusképzésben tanul. A játékos leginkább a társasjáték kooperatív jellegét, a karaktereket értékelték. A megkérdezettek többsége úgy vélte, hogy a kvízkérdések

és akciókártyák számos hasznos ismeretet nyújtanak, és a társasjáték jó lehetőséget teremt, hogy a témáról megosszák a tapasztalataikat.

Camacho-Sánchez, R., Rillo-Albert, A. Lavega-Burgués, P. (2022). Gamified Digital Game-Based Learning as a Pedagogical Strategy: Student Academic Performance and Motivation. Applied Sciences, 12 (21), 11214.

González-Salamanca, J. C., Agudelo, O. L., Salinas, J. (2020). Key Competences, Education for Sustainable Development and Strategies for the Development of 21st Century Skills. A Systematic Literature Review. Sustainability, 12 (24), 10366

Karbownik, MS., Wiktorowska-Owczarek, A., Kowalczyk, E., Kwarta, P., Mokros, Ł. Pietras T. (2016). Board game versus lecturebased seminar in the teaching of pharmacology of antimicrobial drugs: a randomized controlled trial. FEMS Microbiology Letters, 363 (7), fnw045

Lim, G., Shelley, A. Heo, D. (2019). The Regulation of Learning and Co-Creation of New Knowledge in Mobile Learning. Knowledge Management E-Learning, 11 (4), 449-484.

Szerző: Kolacsek Sándor (hungaricumkola@gmail.com)

Absztrakt címe: A digitális kompetencia fontossága a tanárképzésben

Kulcsszavak: *Tanárképzés, szakképzés, digitális kompetencia, tanulmányi programok*

Absztrakt: Előadásom témája a digitális kompetencia tanárképzésben betöltött szerepének fontossága.

Napjaink tanárképzésében egyre kiemelkedőbb jelentőséggel bír a digitális technológia eszközeinek használatára való képzés. A társadalom és az oktatási rendszerek elvárják, hogy a pedagógus olyan képesítéssel, képességgel lépjen a katedrára, amely a diákok figyelmének felkeltésére, fenntartására, a tananyag minél könnyebb elsajátítására alkalmassá teszi. Pár évvel ezelőtt még nemzetközi viszonylatban is bírálták az „IKT eszközök lassú terjedését"(Tomte,2013) Az előadásomban a digitális kompetencia fogalmát, a horderejét, valamint a digitális készségek fejlesztésének lehetőségeit a tanárképzésben, illetve a tanárjelöltek digitális készségeinek a fejlesztési lehetőségeit járom körül. Egy elméleti áttekintés keretén belül, a technológiai készségeket, a digitális írástudást, a hozzáférhetőséget, a befogadó gyakorlatokat, a szakmai fejlődést, valamint a reflexiós gyakorlatokat ismertetem. A tanárképzésnek kiemelt figyelmet kell fordítania a leendő pedagógusok digitális kompetenciájának fejlesztésére, valamint az intézményeknek olyan tanterveket, tananyagokat kell kidolgozniuk, amelyek lehetővé teszik a diákok számára a minél szélesebb körű digitális készségek elsajátítását, az informatikai alapoktól kiindulva az oktatási technológiák és online tartalmak hatékony felhasználásáig. A digitális kompetencia több mint a szoftver használatának a képessége „olyan összetett kognitív, motoros, szociológiai és érzelmi készséget takar, amelyekkel a rendelkezniük kell a tanároknak a digitális környezet hatékony használatához" (Eshet A. 2004). Azonban nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a digitális készségek széleskörűsége nagymértékben változhat az oktatási intézmények, a tanárképzés, a családi háttér és egyéb tényezők függvényében. Néhány diák kiválóan boldogul a digitális eszközökkel és az online tartalommal, míg másoknak kevésbé van tapasztalatuk ezen a területen. Ez kihívás elé állítja a tanárokat. Erre már nemzetközi kutatások (hivatkozások) is rávilágítanak:" ahhoz, hogy a felkészítő tanárokat sikeresen megtanítsák a technológia használatára, számos kulcsfontosságú változó alapos mérlegelésére van szükség" (Tondeur et al.,2012:141). Kiemelten fontos, hogy a tanárjelöltek olyan tapasztalatokat szerezzenek és tanulási, fejlődési lehetőséget kapjanak, amelyek akár gyakorlatok, tréningek formájában segítik a gyakorlati digitális készségek valós környezetben történő fejlesztését. A technológiai készségek területén a felkészítő tanárok jártassága a tantárgyi területeiknek megfelelő technológiák használata szempontjából elengedhetetlen. A digitális írástudás magába foglalja az online információkkal kapcsolatos kritikus gondolkodást, a „digitális állampolgárság" és etika megértését, valamint a digitális világban a felelősségteljes navigációt. A tanárképzési programoknak foglalkozniuk kell az akadálymentesítés és az egyenlőség kérdéseivel. Ez magában foglalja, hogy minden diák hozzáfér a technológiai erőforrásokhoz és kezelni kell a hallgatói populáció közötti lehetséges különbségeket. A tanárképzési programoknak folyamatos szakmai fejlődési lehetőséget kell biztosítaniuk a felkészítő tanárok számára, a pedagógiai gyakorlatuk és technológiai készségük továbbfejlesztésére. A reflexiós gyakorlatok egy önmonitorozási technika, amellyel a saját gyakorlatuk kritikus értékelését végzik. Előadásomban összefoglalom a digitális kompetencia nélkülözhetetlen a tanárképzésben, az említett elméleti áttekintés keretén belül. Hangsúlyozom a lehetőségeket az oktatás minőségének a javításában és a diákok digitális világban végzett mozgásának a támogatási lehetőségét. Mindezeket összevetem a témába vágó nemzetközi kutatások, szakirodalmak által már feltárt eredményekkel. A kutatás elméleti és gyakorlati jelentősége a figyelmet felhívni, hogy a tanárképző intézmények stratégiai módon kell

integrálniuk a digitális kompetencia fejlesztését a tanterveikbe és a képzési programjaikba annak érdekében, hogy a jövő tanárai felkészültek legyenek az új kihívásokra és lehetőségekre, amelyekkel a modern digitális világban szembesülnek.

Szerző: Kollarics Tímea (kollarics.timea@uni-sopron.hu)

Társszerző(k): Patyi Gábor

Absztrakt címe: Lombkoronaösvények kultúrtörténeti vonatkozásai és a fenntarthatóság kulturális aspektusainak megjelenése egy nemzetközi felmérés tapasztalatai alapján

Kulcsszavak: *lombkoronaösvény, fenntarthatóság, kulturális dimenzió, kultúrtörténet*

Absztrakt: Az első lombkoronaösvényeket tudományos kutatás céljából építették (Schweitzer Meins, 2010). Az elmúlt évtizedekben világszerte létesített lombkoronaösvények közös jellemzője, hogy erdők, fás területek lombkoronaszintjének vagy lombkoronaszintjeinek magasságában vezetik a látogatókat, miközben különféle módszerekkel ismereteket közvetítenek, illetve attitűdöket formálnak, hasonlóan a tanösvényekhez és az élményösvényekhez. A „fenntarthatósági négyszög" ökológiai, gazdasági, társadalmi és kulturális dimenzióból áll (Stoltenberg, 2009), amelyeket mindig összefüggéseiben vizsgáljuk: az általunk lakott életteret, az élő természetet, a társadalmi környezetet a gazdasági, ökológiai, társadalmi és a mindenkori kulturális jellemzőkön keresztül kell elemezni (Stoltenberg, 2020).

Előadásunkban németországi, svájci, ausztriai és franciaországi lombkoronaösvények kultúrtörténeti vonatkozásait, egyúttal a fenntarthatóság kulturális aspektusainak megjelenését mutatjuk be egy tágabb kutatáshoz kapcsolódóan (Lombkoronaösvények környezetpedagógiai vonatkozásai Dél-Németországban és Svájcban). A felmérés 2023 nyarán valósult meg.

A felmérés során a szakirodalmi elemzések és a vizsgálati terület földrajzi lehatárosa után (Dél-Németország és a határos svájci területek, továbbá egy francia és egy osztrák lombkoronaösvény) a terepi felmérésekhez használt értékelőlap összeállítása következett (Megerle, 2003; Kollarics, 2018; Kollarics, 2019; Stolz – Megerle, 2022). Az értékelőlap nagy hangsúlyt helyezett az alapjellemzőkön túl a környezetpedagógiai vonatkozásokra, továbbá a fenntarthatósági dimenziók (ökológiai, gazdasági, társadalmi és kulturális) és az ENSZ fenntarthatósági célok megjelenésének vizsgálatára. A terepi felmérések során a lombkoronaösvényeken az értékelőlapon jelöltük minden egyes szempont esetében a megfelelő kategóriát (pl. a kulturális aspektusok nem, részben, vagy teljes egészében megjelennek az adott létesítményen).

A vizsgált tíz lombkoronaösvény közül nyolc esetében egyértelműen megjelentek a kultúrtörténeti vonatkozások. Egy lombkoronasétány esetén a kulturális aspektusok csak részben, kisebb hangsúllyal jelentek meg, míg egy lombkoronaösvényen nem véltük felfedezni a fenntarthatóság kulturális dimenzióit az ökológiai, gazdasági, társadalmi (és esztétikai) aspektusok mellett. A legtöbb esetben ezek az információk lokális vonatkozásúak voltak. Vizsgálati eredményeink összhangban vannak azzal a felfogással, hogy a fenntarthatóságot csak teljes egészében, a fenntarthatósági dimenziók mentén, összefüggéseiben érdemes értelmezni (Stoltenberg, 2020).

Hivatkozott irodalom:

Kollarics, T. (2018). Élményösvények nemzetközi összehasonlító vizsgálata német nyelvterületen és Magyarországon. Journal of Applied Technical and Educational Sciences, 8. évf. 2. sz. pp. 68-78.

Kollarics, T. (2019). Environmental Pedagogical Aspects of Nature Experience Trails – an International Comparative Study. Képzés és Gyakorlat: Training and Practice, 17. évf. 1 sz. pp. 171–179.

Megerle, H. (2003). Naturerlebnispfade – neuen Medien der Umweltbildung und des Landschaftsbezogenen Tourismus? Bestandsanalyse, Evaluation und Entwicklung von Qualitätsstandards. Tübingen: Geographisches Institut der Universität Tübingen.

Schweitzer Meins, L. (2010). The view from above: canopy walks around the world. Unasylva, 61. évf. 3. szám. pp. 54–55.

Stoltenberg, U. (2009). Mensch und Wald. Theorie und Praxis einer Bildung für eine nachhaltige Entwicklung am Beispiel des Themenfelds Wald. München: Oekom Verlag.

Stoltenberg, U. (2020). Kultur als Dimension eines Bildungskonzepts für eine nachhaltige Entwicklung. [online] https://www.kubi-online.de/artikel/kultur-dimension-eines-bildungskonzepts-nachhaltige-entwicklung [2023.11.20.]

Stolz, J. − Megerle, H.E (2022). Geotrails as a Medium for Education and Geotourism: Recommendations for Quality Improvement Based on the Results of a Research Project in the Swabian Alb UNESCO Global Geopark. Land, 11 évf. 9.sz. 1422

Szerző: Kós Katalin (kos.katalin@uni-eszterhazy.hu)

Társszerző(k): Simon István Ágoston (Soproni Egyetem) – Herpainé Lakó Judit (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem)

Absztrakt címe: A rekreáció képzés diverzitásának és szakmaspecifikusságának vizsgálata a magyar egyetemeken

Kulcsszavak*: rekreáció szak, mintatanterv, képzési tartalmak*

Absztrakt: A rekreátor szakmának nincs egyértelmű meghatározása, különböző szerepkörök, mint a szabadidő-szervező, programfelelős, egészségfejlesztő, sportszervező, edző, vagy animátor tartozhatnak ide, ami azt mutatja, hogy a fogalom értelmezése széles körű, de nem mindig pontos. Ez azzal is magyarázható, hogy a szakma fejlődése folyamatosan zajlik, különösen az oktatás területén (Gősi – Bárdos – Magyar, 2020). A testnevelőtanár-képzés részeként bevezetésre kerülő rekreáció és szabadidősport kurzustól (Kaszás, 1989, Kovács, 2015), a szakképzéssé, majd szakpárrá váláson keresztül (Kiss, 2001) egészen az önálló rekreáció alapszak megjelenéséig számos változáson ment keresztül a képzés. Ezt követően a "Sport- és rekreációszervezés" új alapszak bevezetésével a képzés tovább professzionalizálódott, majd 2020-tól a legújabb KKK megjelenésével a szak ismételten új tartalmakkal frissült követve a trendeket immár Rekreáció és életmód néven. Jelen kutatás célja ennek fényében megvizsgálni az oktatási törekvések révén megújult mintatantervek képzési tartalmait a hazai rekreációt oktató egyetemeken. A kutatás során a következő hipotézisek kerültek felállításra: Feltételezhető, hogy a magyarországi rekreáció képzések mintatantervei nagy hangsúlyt fektetnek a sport és rekreációs ismeretek oktatására, mely már a tárgyak elnevezésében is megjelenik. Továbbá feltételezhető, hogy a képzést nyújtó egyetemek a színes specializációs lehetőségekkel törekednek lefedni a rekreációs szakma piacának diverzitását. Feltételezhető, hogy a rekreáció képzésben a szakmai gyakorlatok minden egyetem esetében minimum két félévet ölelnek fel, hogy támogassák a hallgatók munkaerőpiacra történő kilépését. Feltételezhető, hogy minden egyetem minimum három szakmai tábort kínál a hallgatóknak a gyakorlatorientáltság tükrében. A hipotézisek bizonyítására a dokumentumelemzés módszere került alkalmazásra, amelyhez a mintát a hazai rekreációt oktató egyetemek adták (n=8). Az összehasonlító elemzés rávilágít, hogy megfigyelhető egy egyensúly az elméleti tanulmányok és a gyakorlati alkalmazások között. Minden egyetem kínál sporttal kapcsolatos kurzusokat, mely szerint a sport és a rekreáció fontos részét képezi a magyar egyetemek tananyagának, reflektálva a társadalmi igényekre és az egészséges életmód előmozdításának jelentőségére. Három egyetem kínál minimum két specializációt, míg négy egyetem specializáció nélküli képzéseket hirdet. Bár vannak közös témák az egyetemek kurzusai között, az egyes intézmények különböző megközelítéseket és specializációkat kínálnak. Az egyetemek közötti hasonlóságok és különbségek elemzése rávilágít arra, hogy bár a rekreáció tanításának alapelvei hasonlóak, az egyes intézmények sajátosságai, erősségei és specializációi jelentős mértékben befolyásolják a kínált kurzusok tartalmát és struktúráját. A diákok számára ez azt sugallja, hogy választásuk során figyelembe vehetik saját érdeklődési körüket, karrier céljaikat és a különböző egyetemek által kínált egyedi lehetőségeket, hogy megtalálják a számukra legmegfelelőbb képzési programot. Az elemzés rávilágít arra is, hogy a magyar egyetemek igyekeznek széles körű és változatos képzést biztosítani a rekreáció és a kapcsolódó területek iránt érdeklődő hallgatók számára, lehetőséget adva nekik, hogy elmélyítsék tudásukat és gyakorlati tapasztalatokat szerezzenek.

Felhasznált irodalom:

Gősi Zs., Bárdos Gy.; Magyar Márton (2020): Sokszinű Rekreáció II. Egészségmegőrzés – Életkorok – Képzés. ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Akadémiai Kiadó. ISBN 978 963 454 609 2.

Kaszás S. (1989): A kihívásokra válaszolni kell. Két egyetemen dolgoznak a tantárgytervért. Népsport, 45(277), 8.

Kiss P. (szerk.) (2001): Akkreditáció Magyarországon 8. Tájékoztató a Magyar Akkreditációs Bizottság 2000. évi működéséről. Budapest: Magyar Akkreditációs Bizottság, http://www.mab.hu/web/doc/kiadvanyok/Evkonyv2001.doc (letöltés: 2016. 01. 02.)

Kovács, T. A. (2004) A rekreáció elmélete és módszertana. Budapest: Fitness Kft.

Szerző: Kovács Karolina Eszter (karolina92.kovacs@gmail.com)

Társszerző(k): Szakál Zsolt, Bíró Zsolt, Kovács Mátyás, Örsi Balázs,

Absztrakt címe: A sportból történő lemorzsoldódás elemzése serdülők és fiatalok körében - egy szisztematikus összefoglaló tanulmány tanulságai

Kulcsszavak: *lemorzsolódás, sportperzisztencia, szisztematikus összefoglaló, ökológiai modell*

Absztrakt: Napjainkban a fiatalok sporttevékenységével kapcsolatos egyik kulcskérdés, hogy milyen módszerekkel és eszközökkel lehet a sportolót hosszú távon a választott sportágában tartani, és hogyan lehet megelőzni vagy csökkenteni a sportágból való korai kiszállás esélyét. E jelenség okai lehetnek többek között a sportoló edzővel vagy szülőkkel való kapcsolatának minősége (Kondric et al., 2013) és a sportszocializációs környezet által teremtett motivációs légkör minősége (Fang et al., 2022). Nemzetközi szinten számos kutatási eredménnyel találkozhatunk, amelyekből kiderül, hogy az ifjúsági sportban résztvevő fiatal sportolók egyik legfontosabb megtartó tényezője a sport által nyújtott örömszerzési és kiteljesedési lehetőség (pl. Moravecz, 2022).

Jelen kutatás célja a sportperzisztenciával és a sportból történő lemorzsolódással kapcsolatos akadályok és kihívások azonosítása volt, azzal a céllal, hogy tájékoztassa a sportszervezeteket és a politikai döntéshozókat azokról a területekről, amelyeken javítani kell a sportprogramok általános fenntarthatóságának és vonzerejének növelése érdekében. Az EBSCO Discovery Service Search Engine segítségével szisztematikus szakirodalmi áttekintést végeztünk. Módszerünk a Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses (PRISMA) irányelveket követte. Az eredetileg vizsgált 512 publikációból 11 tanulmány került be a végső mintánkba. A befogadási kritériumokat követve csak olyan eredeti empirikus kutatásokat vontunk be, amelyeket lektorált folyóiratban publikáltak, és amelyek 25 év alatti résztvevőkre összpontosítottak (mivel az elemzésben az alap-, közép- vagy felsőfokú oktatásban tanuló diákokra összpontosítottunk). Csak a sportból való lemorzsolódást és az azt befolyásoló, a Bronfenbrenner-féle ökológiai modell bármely szintje által meghatározott tényezőket vizsgáló tanulmányokat elemeztük. A recenziók és szisztematikus összefoglaló tanulmányok, a kommentárok, a szerkesztői levelek, a konferencia-előadások, a könyvek és könyvfejezetek, a disszertációk és az újságcikkek kizárásra kerültek. Továbbá a nem egészséges résztvevőkre összpontosító tanulmányokat nem használtuk fel az elemzéshez. Bronfenbrenner szocio-ökológiai modelljét (1979) vettük alapul, amely szerint az egyének szorosan kapcsolódnak a környezetükhöz és az befolyásolja őket, az egyéni viselkedés pedig a környező rendszertényezőkett (a mikro-, mezo-, exo- és makrorendszereket) vizsgálva érthető meg. Jelen absztraktban azonban kizárólag az individuális befolyásoló tényezőket tekintjük át.

Eredményeink azt mutatják, hogy a nemek közötti különbségeket széles körben vizsgálták, és azok valóban hozzájárulhatnak a lemorzsolódási arányokhoz, míg a szociokulturális és etnikai hátteret a legtöbb tanulmányban nagyrészt figyelmen kívül hagyják. A bemutatott egyéni pszichológiai tényezők közül a képesség- és sikerérzékelés, az öröm, a sporttal kapcsolatos elégedettség és az élettel való elégedettség azonban védelmet nyújthat a lemorzsolódással szemben. Az eredmény-, a cél-, a szociális és a győzelemorientáció számos tanulmányban a sportperzisztencia pozitív előrejelzőjeként jelent meg, a motivációval és az elkötelezettséggel együtt. Számos nem pszichológiai tényezőt is megemlítettek a tanulmányok. A több edzést igénylő sportok ugyanúgy a lemorzsolódási arány növekedéséhez vezethetnek, mint az ismeretszerzés hiánya, a versengés és a sportolásra való fokozott összpontosítás és addikció. Végül a társadalmi környezet és a státusz is gyakran jelentős szerepet játszik a lemorzsolódásban. A magasabb szocio-ökonómiai státusszal rendelkező egyének könnyebben tartják a lépést, és lehetőségük van arra, hogy részt vegyenek a nagyobb anyagi befektetést igénylő sportágakban. A családtól és a kortársaktól kapott társadalmi támogatás nagyon erős

preventív tényező a lemorzsolódás ellen, és az edző személyiségét és vezetői képességeit mint potenciális védőfaktorok is több tanulmányban is kifejtik. A módszertani sokféleség hiánya, párosulva azzal, hogy csak az inkluzivitási kritériumoknak megfelelő keresztmetszeti tanulmányok vannak jelen, felhívja a figyelmet az alulreprezentált tényezők vizsgálatának fontosságára és a téma longitudinális kutatásának szükségességére.

Fang, Y., Luo, J., Boele, M., Windhorst, D., Van Grieken, A., Raat, H. (2022). Parent, child, and situational factors associated with parenting stress: A systematic review. European Child Adolescent Psychiatry. https://doi.org/10.1007/s00787-022-02027-1

Kondric, M., Sindik, J., Furjan-Mandic, G., Schiefler, B. (2013). Participation Motivation and Student's Physical Activity among Sport Students in Three Countries. Journal of sports science medicine,12 (1), 10–18.

Moravecz, M. (2022). Inquiry into the correlations between sports activity and value preference among students in the northern great plain region as regards the role of everyday physical education. Central European Journal of Educational Research, 4 (1), 53–65. https://doi.org/10.37441/cejer/2022/4/1/10745

Szerző: Kovács Mihály (kovacs2.mihaly@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: Szennyvízzel kapcsolatos szóasszociációk elemzése erdélyi és anyaországi diákok példáján

Kulcsszavak: *szóasszociációs teszt, szennyvíz, kGarskof-Houston együttható, kémia*

Absztrakt: PhD kutatásom témája a szabaduló játékok használata a környezeti nevelésben. Néhány általam tervezett játékkal kapcsolatban vizsgálni fogom azt, hogy hogyan hatnak a diákok kognitív struktúrájára. Ennek egyik lehetséges módja a szóasszociációs módszer, ami egy az osztályteremben, vagy online is könnyen alkalmazható eszköz erre a kutatási célra. A kiértékelés egy lehetséges módszere a Garskof-Houston együttható, aminek hazai használatának már megvannak az előzményei (pl. Sójáné és Tóth, 2017). melynek számolására egy makrót fejlesztettem egy ingyenesen elérhető táblázatkezelőhöz. Ennek első tesztjét is jelenti az itt publikálásra kerülő kutatás. A makró fejlesztésével az is célom, hogy a kiértékelés meggyorsításával segítsem a módszer hazai használatát.

Ennek apropóján azt vizsgálom meg, hogy miben különböznek 7. osztályos tanulók fogalmi hálói egy erdélyi és egy anyaországi 5000 fős településen és egy megyeszékhelyen. Három hívószó mellett döntöttem kémiatanárként: vegyület, keverék és szennyvíz, mivel korábbi hasonló 7. osztályosokat érintő vizsgálatunkban sok diák veszítette el a fókuszt a harmadik feladat után. A Garskof-Houston együttható mellett a leggyakoribb asszociációkat is elemzem, ami segíti annak a megértését, hogy két fogalom között milyen szó teremti meg az esetleges kapcsolatot. (l. Czékmán, Kiss és Tóth, 2017)

A megyeszékhelyen októberben, az anyaországi 5000 fős település iskolájában novemberben, míg az erdélyi településen decemberben töltötték ki a tesztet, ami kissé megnehezíti az összehasonlítást, bár a különböző iskolák különböző óraszámai miatt ez egyébként is problémás. A megyeszékhelyen Nm=24, a kisebb magyarországi településen Nt=11, míg az erdélyin Ne=15 diák válaszolt. A hazai kistelepülésről származó válaszok sajnos kiértékelhetetleneknek bizonyultak, mert a diákok a "mondatot ne írj!" kitétel ellenére a kémiából ismert fogalmak kapcsán annak minél pontosabb definícióját igyekeztek megadni. A legerősebb fogalmi kapcsolatokat az erdélyi iskolások körében mértem, elsősorban a vegyület és a keverék közti együttható értéke volt nagyobb, a keverék és a szennyvíz közti viszont a legkisebb. Ez azt jelzi, hogy a kémiát még csak tanulni kezdő diákok körében még kialakulatlan a keverék és a szennyvíz közti kapcsolat.

Irodalom

Cardellini, Liberato. A note on the calculation of the Garskof-Houston relatedness coefficient/Una nota sobre el cálculo del coeficiente de relaciones de Garskof-Houston. In Journal of Science Education 9(1), 2008. pp. 48-51.

Czékmán Balázs, KISS József, TÓTH Zoltán. Tudásszerkezet-vizsgálat online szóasszociációs teszttel. In Iskolakultúra 27(12), 2017. pp. 56-65.

Falus Iván, Szűcs Ida, szerk. A didaktika kézikönyve. Budapest: Akadémiai Kiadó, 2022. ISBN;978-963-454-845-4 https://mersz.hu/hivatkozas/m1037adk_184/#m1037adk_184 (2023. 07. 27.)

Garskof, Bertram E., Houston John P. Measurement of verbal relatedness: An idiographic approach. In Psychological review 70(3), 1963. pp. 277-288.

JONASSEN, David H. BEISSNER, Katherine, YACCI, Michael. Structural Knowledge: Techniques for Representing, Conveying, and Acquiring Structural Knowledge. New York; London: Routledge, Taylor Francis Group, 1993. 280 p. ISBN 0-8058-1360-8

Shavelson, Richard J., Stanton, George C. Construct Validation: Methodology and Application to Three Measures of Cognitive Structure In Journal of Educational Measurement, 12(2), Summer, 1975. pp. 67-85

Sójáné Gajdos Gabriella, Tóth Zoltán. Általános iskolai és gimnáziumi tanulók levegőszennyezéssel kapcsolatos tudásszerkezetének vizsgálata szóasszociációs módszerrel. In Magyar Kémikusok Lapja 72(2), 2017. pp. 44-48.

TÓTH Zoltán. Korszerű kémia tantárgypedagógia: híd a pedagógiai kutatás és a kémiaoktatás között. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó, 2015. 200 p. ISBN 978-963-473-872-5

Szerző: Kövecsesné dr. habil. Gősi Viktória (gosi.viktoria@sze.hu)

Absztrakt címe: A "Környezetpedagógia Műhely" tapasztalatai a győri pedagógusképzésben

Kulcsszavak: *környezetpedagógia, környezettudatos magatartás, fenntarthatóságra nevelés, tanítóképzés*

Absztrakt: Az emberiség előtt álló környezeti kihívások megoldása, a fenntartható fejlődési célok beépítése az oktatás folyamatába szükségszerű. „A környezetpedagógia olyan integrált tudomány, amely az adott természeti – társadalmi környezetben jelentkező globális kihívásokra keres és kínál megoldásokat az ökológiai egyensúly fenntartása érdekében, hogy az egyén a természeti – társadalmi környezeti kihívásokra konstruktív válaszokat adjon." (Kováts-Németh 2010:190) Legfőbb célja egyezik a Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégiában megfogalmazottakkal a környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel elősegítése tekintetében. (Victor (szerk.) 2005:13)

Mindezen folyamatok kulcsszereplői a pedagógusok, és az őket képző felsőoktatási intézmények. Szükségszerű, hogy a leendő tanítókat felkészítsük a környezeti nevelés legfontosabb tevékenységeire, elsajátítsák azokat a hatékony környezeti nevelési módszereket, melyek az eredményes munkához szükségesek. A tanító szak képzési és kimeneti követelményeiben írja le, hogy a tanító „Tevékenységében képes a fenntarthatóságra nevelés elveinek érvényesítésére. Hatáskörében felelősséget vállal a gyermekek fenntartható fejlődésre irányuló magatartásának tudatos formálásáért." (KKK 2021) Napjainkra számos pedagógusképző intézmény építette be gyakorlatába ezt a területet, törekedve a gyakorlatorientált és kutatásalapú tanulásra. (Mónus 2020) Mindezek mellett a pedagógus életpályamodell egy kiemelt kompetenciaterülete is tartalmazza a fenntarthatósággal kapcsolatos szemléletformáló, nevelő munka bemutatását.

A győri „Környezetpedagógiai Műhely" 1996 - ban indult el az Erdőpedagógia Projekttel és a Ravazdi Erdei Iskola Programjának kidolgozásával, megvalósításával. A program az oktatási és a társadalmi változások által generált kihívásoknak megfelelően formálódott napjainkig, melynek eredményeként a karon végzett pedagógusoknak lehetősége van többek között egy fenntarthatóságpedagógiai modul elvégzésére. A több, mint két évtizedes munka során főként általános iskolás tanulók és hallgatók környezeti attitűdjeinek vizsgálatára került sor (Kövecsesné 2009, Kövecsesné, Lampert, Petz, Csenger 2020). A Műhely továbbfejlesztése érdekében és munkánk eredményességének követése céljából is fontosnak tartjuk a végzett pedagógusok munkájának követését. Az előadás során bemutatott kutatás célja a győri karon végzett gyakorló pedagógusok vizsgálata írásbeli kikérdezés módszerével. A kutatási kérdések arra vonatkoztak, hogy a Környezetpedagógia Műhelyekben végzett kollégáink hogyan valósítják meg munkahelyükön, az iskolában a környezetpedagógiai tevékenységeket? Mit vittek magukkal a képzésből ezen a területen, továbbá milyen elvek alapján végzik környezeti nevelő munkájukat? A kutatás során vizsgáltam a különböző témaheteken megvalósuló gyakorlati tevékenységeket, az erdei iskolai és iskolakerti aktivitásukat, továbbá eredményeiket, tapasztalataikat.

Kováts-Németh, M. (2010): Erdőpedagógiától a környezetpedagógiáig, Comenius Kft. Pécs,

Vásárhelyi, T- Victor, A. (2010) (szerk.) Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia – alapvetés Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, Budapest,

Lükő, I. (2003). Környezetpedagógia. Budapest. Nemzeti Tankönyvkiadó.

Mónus, F. (2020). A fenntarthatóságra nevelés trendjei, lehetőségei és gyakorlata a közép-és felsőoktatásban. Oktatáskutatók könyvtára 9. Debrecen. CHERD-H.

Varga, A. (szerk.). (2006). Tanulás a fenntarthatóságért. Budapest. Országos Közoktatási Intézet.

Fenntartható fejlődési célok oktatása UNESCO 2017. (szerk. Könczei Réka), EKE OFI, Eger https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444 (letöltés ideje: 2019. 08. 23.) http://ofi.hu/sites/default/files/attachments/fenntarthato_fejlodesi_celok_oktatasa_unesco_2017.pdf (utolsó letöltés ideje: 2019. 08. 23.)

Kövecsesné, Gősi, V. Lampert, B. (2018). A környezetpedagógia gyakorlata a tanítóképzésben. In.: Journal of Applied Technical and Educational Sciences / Alkalmazott Műszaki és Pedagógiai Tudományos Folyóirat. 8:2 pp. 36–54.

Kövecsesné Gősi, V. (2015) Környezeti nevelés gyakorlata az erdei iskolában Hazánk Kiadó, Győr, ISBN 978-963-9829-35-0, 178. p.

Kövecses Gősi, V., Lampert, B., Petz, T., Csenger, L. (2020). Investigation of the attitudes of first-year-students towards sustainability and environmental awareness at Széchenyi István University. Journal of Applied Technical and Educational Sciences, 10(3), 24-44. https://doi.org/10.24368/jates.v10i3.190

Szerző: Kun András István (kun.andras.istvan@econ.unideb.hu)

Absztrakt címe: Dunning–Kruger-hatás vagy egyéni jellemzők? Nemzetközi hallgatók írásbeli vizsgáinak tapasztalatai.

Kulcsszavak: *Dunning–Kruger-hatás, felsőoktatás, önértékelés, nemzetközi hallgatók*

Absztrakt: A Dunning–Kruger-hatás (Kruger & Dunning, 1999) egy széles körben vizsgált jelenség, amely szerint a valamilyen feladatban jobban teljesítők saját teljesítményük megítélésében is jobbak, mint a gyengébb teljesítményűek. Kevésbé valószínű, hogy túlértékelik magukat, és pontosabbak is. A hatással foglalkozó szakirodalom egy újabb, jelentős része kritikai, és különböző érvek alapján magának a jelenségnek az önálló létét vonja kétségbe, valamilyen más, már ismert jelenséggel magyarázva azt. Az egyik ilyen kritika szerint az emberek eltérő mértékű nárcisztikussága (Zajenkowski, Leniarska, & Jonason, 2020), vagy más személyes jellemzője, például kognitív folyamatai (Muller, Sirianni, & Addante, 2021) állhatnak. Ezek nem az egyén felkészültségéhez kötődnek, amely változik és változtatható, hanem viszonylag stabilan jellemzik az egyes embert. Jelen előadás ezt a kritikát vizsgálja meg, nemzetközi, angol képzésben részt vevő hallgatók mintáján.

A megközelítés és az alkalmazott módszer egy korábbi, magyar felsőoktatási szakképzéses hallgatók mintáján végzett elemzést vesz alapul (Kun, Boros, & Kotsis, 2022). Ám míg a hivatkozott vizsgálatban a minta magyar hallgatókból állt, itt külföldiek szerepelnek, míg az előzményben csak feleletválasztásos feladatok eredményei álltak rendelkezésre, addig itt feleletválasztásos és számítási feladatok egyaránt, és míg akkor egy félév adataiból dolgozhattunk, most 2 egymást követő félév adatai (összesen 191 adatsor) állnak rendelkezésre. Mindkét félévben azonos volt az adatfelvétel módja. A hallgatók megadták saját teljesítményük becsléseit a vizsga előtt (még nem ismerve a feladatokat) és a vizsga után is, mind a feleletválasztásos, mind a számolási példák esetében.

A tanulmány legfontosabb hipotézisei voltak a Dunning-Kruger-hatás léte (a magasabb tesztpontszám a saját teljesítmény felülbecslésének erősebb hajlamával jár együtt), és az, hogy minél jobban javult egy hallgató teljesítménye két vizsga között, annál jobban csökkent a felülértékelésre való hajlama (vagyis a Dunning–Kruger-hatás dinamikus létezése, egyben csökkenthetősége). Az első hipotézist (az elért pontszámok és a saját teljesítményre tett becslések vizsgaalkalom szerinti sztenderdizálása után) lineáris korreláció-elemzéssel vizsgáltuk: a saját teljesítményre tett becslések hibái (vizsga előtt és után, feleletválasztásos és számolási) és a végül elért pontszámok között.

A második hipotézist többváltozós lineáris regresszió-elemzéssel vizsgáltuk az ismétlővizsgát tett hallgatók mintáján. A függő változó a saját teljesítményre tett becslés hibájának változása. A magyarázó változók között szerepeltettük a korábbi és a megismételt vizsgán elért pontszámok különbségeit, és a korábbi becslési hibát is; így ki tudtuk mutatni, hogy létezik-e egymástól függetlenül az egyénre jellemző, mindkét vizsgánál jelenlévő felülértékelési hajlam (ha a korábbi becslési hiba hozzájárulása szignifikáns), és a felkészültséggel összefüggő Dunning–Kruger-hatás is (ha a pontszámváltozás hozzájárulása szignifikáns).

A tanulmány egyrészt újabb mintán támasztja alá a Dunning–Kruger-hatás létét. A legfontosabb elméleti hozzájárulása mégis az, hogy a vizsgát ismétlők adatain alátámasztja, hogy a Dunning–Kruger-hatás nem magyarázható pusztán személyes jellemzőkkel, mert a korábbi hiba mellett az elért pontszám változásának előrejelző erejét (a becslési hiba függő változójára) is kimutatja. Gyakorlati jelentősége pedig, hogy ezáltal megmutatja, hogy a felkészültség növelése csökkenti a saját teljesítmény túlértékelését.

Kruger, J., & Dunning, D. (1999). Unskilled and unaware of it: how difficulties in recognizing one's own incompetence lead to inflated self-assessments. Journal of Personality and Social Psychology, 77(6), 1121–1134. https://doi.org/10.1037//0022-3514.77.6.1121

Kun, A. I., Boros, J., & Kotsis, Á. (2022). Tudják-e a hallgatók, hogy mennyit (nem) tudnak? – A Dunning–Kruger-hatás vizsgálata üzleti szakokon tanuló felsőoktatási szakképzéses hallgatók körében. Marketing & Menedzsment, 56(3), 7–20. https://doi.org/10.15170/MM.2022.56.03.01

Muller, A., Sirianni, L. A., & Addante, R. J. (2021). Neural correlates of the Dunning–Kruger effect. European Journal of Neuroscience, 53(2), 460–484. https://doi.org/10.1111/EJN.14935

Zajenkowski, M., Leniarska, M., & Jonason, P. K. (2020). Look how smart I am!: Only narcissistic admiration is associated with inflated reports of intelligence. Personality and Individual Differences, 165. https://doi.org/10.1016/J.PAID.2020.110158

Szerző: Kuthy-Megyesi Judit (megyesi.judit.1988@gmail.com)

Absztrakt címe: A közművelődés komparatív értelmezésének nemzetközi aspektusai

Kulcsszavak: *közművelődés, összehasonlítás, kulturális tanulás, andragógia*

Absztrakt: A magyar közművelődést univerzális és nemzetspecifikus tulajdonságok egyaránt jellemzik. A kulturális intézményrendszer részeként a közművelődés ellát a kultúrát és a művelődést közvetítő, valamint közösségfejlesztő és közösségszervező funkciókat is, állandó képviselője a hazai kulturális és társadalmi tőkeberuházásoknak. Tevékenysége révén nem-formális és informális tanulási eseményeket valósít meg a kulturális tanulás segítségével. Egyetemleges jellemzői lehetőséget teremtenek a közművelődés nemzetközi kontextusban való összehasonlító elemzésre. A vizsgálatunk alapját képezték azok a szakmai jellemzők, amelyek mentén definiálható ennek a kulturális szakterületnek a küldetése: kultúraközvetítés (1.); közösségfejlesztés (2.); illetve kulturális célú rendezvényszervezés (3.).; Bemutatni kívánt, megjelenés előtt álló, angol nyelvű, teoretikus tanulmányunk alapján készült előadásunkban a közművelődés, mint Kárpát-medencei jó gyakorlat komparatív vizsgálatára vállalkozunk. Összehasonlító, kritikai elemzésünk során a közművelődés nemzetközi szinkronintézményeit kerestük, egyúttal bemutattuk a téma nemzetközi limitációit.

Legfőbb eredményünk, hogy egyes nemzetközi modellek a kulturális értékközvetítésben (Bulgária, Görögország, Franciaország, Spanyolország, Fülöp-szigetek, Kína, Új-Kaledónia), míg más nemzetek a közösségfejlesztésben, a(z) (pótló)oktatási és szociális igények, esélyteremtő tevékenységek felkarolásában, szakszerű támogatásában (USA, Anglia, Svájc, Finnország, Norvégia, Dánia, Belgium, Japán) jeleskednek. A Kárpát-medencei közművelődés komplex tevékenység- és szolgáltatásrendszerét, tekintettel a jogszabályi, intézményrendszeri és humánerőforrási sajátosságokra, valamint a közművelődésben megvalósuló speciális tanulási formára, a kulturális tanulásra – egyedinek, más nemzetek által megismerésre és alkalmazásra érdemes modellnek tartjuk, jelenségét egyedi kulturális és neveléstudományi tevékenységnek tekintjük. Előadásunkban az idegen nyelvű publikáció eredményeit foglaljuk össze magyar nyelven.

Felhasznált irodalom

1. Balogh B. and Fülemile Á. (2008) Cultural alternatives, youth and grassroots resistance in socialist Hungary. The folk dance and music recical. Hungarian Studies 22(1-2), pp. 43-62.

2. Bourdieu, P. (1998) Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In: Angelusz R. szerk. A társadalmi rétegződés komponensei. Budapest, Új Mandátum, pp. 156-178.

3. Brand, J. E., Pfeffer, F. T. and Goldrick-Rab, S. (2014) The Community College Effect Revisited: The Importance of Attending to Heterogeneity and Complex Counterfactuals. Sociol Sciences 2014. Oct. 27, pp. 448-465.

4. Cambridgeshire Village Colleges (2022). History. In: cambsvc.org https://cambsvc.org.uk/history/ (download: 5. Sept. 2022)

5. Cultural Center of the Philippines (2021) History. In: culturalcenter.gov.ph https://www.culturalcenter.gov.ph/pages/history (download: 20. May 2021)

6. Ferkai, A. (2010) National identity in Hungarian achitecture and the shaping of Budapest. Hungarian Studies 24(2), pp. 181-187.

7. Forray R., K. s Juhász, E. (2009) A felnőttkori autonóm tanulás és tudáskorrekciós elköteleződés. In: ofi.hu http://ofi.hu/tudastar/forray-katalin-juhasz (letöltés: 2018. 04. 20.)

8. Geiss, M. (2020) In steady search for optimization: the role of public and private actors in Switzerland's political economy of adult education. Zeitschrift für Weiterbildungsforschung, 43, pp. 227-239.

9. Harangi B., L. (1995) Az összehasonlító andragógia feladatai a képzéstechnológiák átvételében I. Szakképzési Szemle 11(2), pp. 48-59.

10. Hautekeur, G. (2008) Community development in Flanders and Brussels. In: Brake, R. and Deller, U. eds. Community development – a european challenge. Barbara Budrich Publishers, Germany, pp. 309-325.

A felhasznált irodalom száma mindösszesen 53 hivatkozás, amely benyújtásra került a HERÁ-hoz a 2024-es publikációs díjra is. A 11-53. szakirodalmi hivatkozások nem szerepel a fenti felsorolásban, sajnos a jelenlegi karakterszám limit nem teszi lehetővé a bemásolását a hivatkozott irodalomnak. Ennek szakszerű pótlásában kérem az absztrakt bírálójának ebben a segítségét, javaslatát.

Jogszabályok

1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről.

20/2018. (VII. 9.) EMMI rendelet a közművelődési alapszolgáltatások, valamint a közművelődési intézmények és a közösségi színterek követelményeiről.

2017. évi LXVII. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról.

Szerző: Ladnai Attiláné (szerencsesanita5@gmail.com)

Társszerző(k): Ladnai Loránd

Absztrakt címe: Karaktererősségek vizsgálata egyetemi hallgatók körében, nemzetközi kitekintéssel

Kulcsszavak: *karaktererősségek a felsőoktatásban, erények szerepe a hallgatói jóllét alakulásában*

Absztrakt: A VIA Character Strengths (VIA Karaktererősségek) egy olyan keretrendszer, amelyet a pozitív pszichológia kutatói azonosítottak a kultúrákban meglévő kétszáz „erénykatalógus" (pl. Bushidó, Korán, Upanisadok) tanulmányozása során. Céljuk, az emberek által (kultúrától függetlenül), közösen értékként elismert erények, erősségek és pozitív tulajdonságok azonosítása volt. Sikeresen detektálták ugyanazt a hat erényt (pl. bölcsesség és tudás) amelyet további kategóriákra „karaktererősségek-re" bontottak. Az erény (ami mozgatja a cselekvést), és a huszonnégy erősség adta azt a taxonómiát, mely operacionalizálását is elvégezték. Az erények és az értékek (ami mentén a cselekvés történik) ugyanakkor értékítélettel terhelt kategóriák. Ezért Peterson és munkatársai azokat az indikátorokat vizsgálták, amelyekből következtetni lehet arra, hogy mindez működik-e valakiben. Például a bölcsesség egy erény, ennek erősségindikátora a kíváncsiság, ami akár vonásszinten mérhető. (Peterson et al, 2004,2005,2006, Snyder-Lopez, 2002) A karaktererősségek meghatározása és fejlesztése hozzájárul ahhoz, hogy az egyén jól érezze magát mindennapjaiban, hiszen a hangsúly arra kerül használatával, amiben egy adott személy jól működik, amilyen tevékenységet jól tud végezni, és ezáltal segít más megvilágításba helyezni számára az élet értékét. (Seligman, 2002, 2011, Oláh, 1999,2005)

Jelen tanulmány célja az egyetemi hallgatók karaktererősségeinek nemzetközi összehasonlító vizsgálata. Tanulmányaik során a hallgatók számos kihívással szembesülnek, és az ilyen környezetben kialakuló karaktererősségeik jelentős hatással lehetnek deklarált tudásukra, teljesítményükre, későbbi hivatásukra, életükre, és a munkában (hivatásukban) megvalósuló sikereikre.

A kutatás egyik fő kérdése, hogy milyen különbségek lehetnek a különböző országok egyetemi hallgatóinak karaktererősségeiben és erényeiben. Az elemzés kiterjed annak feltérképezésére, hogy a válaszadók között generációs sajátosságok mennyire tárulnak fel, illetve azt is górcső alá veszi, hogy egyes képzési területeken milyen sajátosságok és specifikumok jellemzik a kitöltőket.

A kutatás módszertana mixed method paradigmában értelmeződik. Egyrészt online kérdőíves lekérdezés (magyar és angol nyelven) alapján összehasonlító elemzés készül, amely kitér többek között a válaszadók mintájában fellelhető nemi, generációs illetve képzési területenként fellelhető specifikumokra. Másrészt, az adatgyűjtés alapját a desk research módszerrel feltárt szakirodalmi bázis adja. A kutatás inter-, és multidiszciplináris jellegű a pozitív pszichológia megközelítésének kiterjesztésében lévő lehetőségekre építkezik. Az előadás jelentősége abban rejlik, hogy sajátos aspektusból közelíti meg és tárja fel a hallgatók karaktererősségeinek alakulását, ezzel hozzájárulva az oktatáspszichológia és az oktatásszociológia területén folyó kutatásokhoz, melyek rávilágíthatnak az egyetemi hallgatók karakterfejlődésének és személyes erősségeinek globális összefüggéseire. A kutatás gyakorlati jelentősége, hogy megközelítése segíthet a hallgatóik erősségeire építő oktatási folyamat(ok) kidolgozását megalapozni, ezzel letővé téve a hatékonyabb tudáselsajátítást, támogatási rendszerek létrejöttét. Az egyetemi hallgatók karaktererősségeinek nemzetközi összehasonlítása lehetővé teszi az oktatási rendszerek számára, hogy jobban felkészüljenek a globális kihívásokra és diverzitásra, elősegítve ezzel a hallgatók sikeres és kiegyensúlyozott fejlődését.

Peterson, C., Seligman, M. E. P. (2004) Character strengths and virtues: A handbook and classification. New York: Oxford University Press, Washington, DC: American Psychological Association.

Peterson C., Seligman Martin E. P., Park Nansook (2004) Strengths of character and well-being. In: Journal of Social and Clinical Psychology, Vol. 23, No. 5. 603-619.

Peterson, C., Park, N., Seligman, M. E. P. (2005) Orientations to happiness and life satisfaction: The full life versus the empty life. Journal of Happiness Studies, 6, 25-41.

Peterson, C., Park, N., Seligman (2006) Greater strengths of character and recovery from illness. The Journal of Positive Psychology, 1(1), 17–26. https://doi.org/10.1080/17439760500372739

Seligman M.E.P. (2002) Az erősségek és erények újjáélesztése. In: Authentic hapiness. New York, Free Press, 125-161. Ford. Szondy Máté. In: Pléh Csaba, Boros Otília (2004) Bevezetés a pszichológiába, Budapest, Osiris. 664-693.

Seligman M.E.P. (2011): Flourish – Élj boldogan! A boldogság és a jól-lét radikálisan új értelmezése. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Snyder, C. R., Lopez, S. J. (2002). Handbook of positive psychology: Oxford University Press, USA.

Oláh A. (1999) A tökéletes élmény megteremtését serkentő személyiségtényezők serdülőkorban. Iskolakultúra 1999/6-7.sz. In. http://real.mtak.hu/61651/1/EPA00011_iskolakultura_1999_06_07_015-027.pdf (lt.19.01.10)

Oláh A. (2005) Érzelmek, megküzdés és optimális élmény. Belső világunk megismerésének módszerei. Trefort Kiadó. Budapest.

Szerző: Láng Éva (lang2.eva@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: Zenés-táncos mozgásformák az iskolában: a testnevelőtanár szakos hallgatók és oktatók nézetei (A sportpedagógia tudományos utánpótlásának eredményei: fiatalok a célkeresztben szekcióban szeretnétek előadni)

Kulcsszavak: *testnevelés, tánc, testnevelő képzés*

Absztrakt: Az iskolai táncoktatás a testnevelés tartalmán belül a testnevelés tantárgy megjelenése óta foglalkoztatja a tantárgy-pedagógiával foglalkozó szakembereket (Néptanítók lapja, 1868-1944). A tánc egy olyan lehetőség az iskolában, mely a nem versengő típusú diákokat is mozgásra ösztönözhetné, és egy olyan eszköz lehetne, mely a tanulókat kimozdíthatná abból az online világból, ahol egyre inkább ülve, vagy fekve töltik a mai fiatalok napjaik nagyobb részét (Kerres, 2022). A tánc és a zene alkalmazásával a testnevelés órák is változatosabbá, érdekesebbé válhatnak (Láng és Szőllősi, 2023). A kutatás célja annak a bemutatása, hogy a testnevelő tanárképzésben részt vevő hallgatók és oktatók hogyan vélekednek a táncos mozgások testnevelésben betöltött szerepéről, a kurzusok mennyire motiválják a hallgatókat a táncok és zenés mozgásformák oktatására. Ezért 8 olyan egyetem testnevelőtanár szakos hallgatóit és oktatóit kértünk fel a kutatásban való részvételre. A hallgatókat (n=254, nnő=135 , nffi=119), és a táncok oktatása iránti tapasztalatairól és attitűdjeiről kérdeztük. Az oktatókat (n=8) interjúk segítségével kérdeztük arról, hogy a táncos mozgásoknak milyen módon van létjogosultsága a testnevelésben.

A mintánkból 213 fő vett részt táncos kurzuson, a legtöbben (45,1%) 2 félév során ismerkedett a táncos mozgásformákkal. A zenés mozgásformák között az aerobik, a táncstílusok közül a társastánc a leggyakrabban oktatott tananyag. A hallgatók 69,7%-ban úgy vélik, hogy a kurzusok jól felkészítik őket a mozgások oktatására, és 65,4% úgy gondolja, hogy a testnevelésben van a tánc oktatásának létjogosultsága az iskolában és a képzésben is. A válaszadók nagy része (72%) szerint a táncok segítenek más sportok mozgásanyagának megalapozásában, miközben változatossá teszi az órákat (92,5%). Táncos mozgást 50,4% tervez oktatni, 28,4% ebben bizonytalan, illetve teljesen elutasító 6,7%. A hallgatók 79,5%-a fog zenét használni zenét az órákon nem táncoktatás jelleggel, 84,6% elsősorban azért, hogy változatossá tegye az órákat. A nők motiváltabbaknak bizonyultak a férfiakhoz képest a következő változókban: fogok táncos mozgást tanítani (t=-4,909) néptánc oktatása (t=-2,657), aerobik oktatása (t=-4,014), zenehasználat (t=-2,102) és a zenehasználat változatosabb órák miatt (t=-3,942) (mind p< 0,05). Az oktatók szerint fontos lenne, hogy a táncokat az iskolákban a gyerekek megismerjék. Abban megegyeznek a vélemények, hogy az egyetemeken a táncok készségszintű elsajátításához a félévek száma, a táncokra fordítható időkeret nagyon kevés. Abban, hogy a táncot táncoktató vagy testnevelő oktassa az iskolában, eltérés mutatkozott az oktatók között.

A hallgatók és oktatók véleménye alapján megállapítható, hogy a táncnak fontos szerepe van a testnevelés órákon, és a táncok oktatását a hallgatók fele tervezi továbbadni az oktató-nevelő munkája során. Kiemelt szerepet kap a zene a testnevelés változatosságának biztosításában, a mozgástanítás folyamatában, ezzel is a zene és tánc jótékony hatásait kihasználva mozgásra és fejlődésre ösztönözze a diákokat.

Felhasznált irodalom:

Kerres, M. (2022). Bildung in a Digital World: The social construction of future in education. Bildung in the digital age. Routledge.

Láng Éva és Szőllősi Roland. (2023): A mindennapos testnevelésen belül végzett táncos fejlesztő gyakorlatok hatása a tanulók kognitív és motoros képességeire. Akciókutatás a LippoZoo módszertani eszköz használatával. Új Pedagógiai Szemle. 73. 07-08. sz. 87–103.

Néptanítók Lapja (1868-1944): https://adt.arcanum.com/hu/collection/NeptanitokLapja/ letöltés: 2024.03.26

Szerző: Látics Barbara (lbarbi0604@gmail.com)

Társszerző(k): Dr. Gombos Péter

Absztrakt címe: A betűtípus hatása felső tagozatos tanulók szövegértésére, és a felidézésre

Kulcsszavak: *betűtípus, talpas-talpatlan betűtípus, szövegértés, felidézés, felső tagozat*

Absztrakt: Vajon könnyebb vagy nehezebb dolguk van felső tagozatos tanulóknak akkor, ha más-más betűtípussal nyomtatott szöveggel találkoznak? Az áttekintett szakirodalomból kiderül, hogy nincs egységes álláspont a kérdés kapcsán. Gaser et al. (2005) kutatásában a talpas betűtípusok esetén jelentősen jobb eredmények születtek: 9%-kal hatásosabb volt az információk visszahívása. Hasonló eredményre jutott Josephson is: a Times New Roman-nél (talpas) az olvasás 20%-kal gyorsabb volt a kevesebb rögzítés miatt (Josephson 2008). Ennek ellenkezőjét mutatta ki egy másik vizsgálat, miszerint a talpatlan betűtípussal írt szavakat átlagosan 19 ezredmásodperccel gyorsabban dolgozza fel az emberi agy (Moret, Tatay – Perea 2011). Emellett, számos olyan kutatás létezik, amely nem talált szignifikáns különbséget a két betűtípus között. Ilyen például az, amely során 27 gyermekkel olvastattak fel különböző szövegeket képernyőről és hibásan írt szavakat kerestettek velük (Bernard et al. 2002). Kvaszingerné et al. (2016) is hasonló eredményre jutottak, annak ellenére, hogy feltételezték, a betűk talpas vagy talpatlan mivolta meghatározó. Hazánkban és külföldön is főleg a betűtípusok képernyőről történő olvashatóságát mérték, elsősorban felnőttek körében. Fontosnak tartottuk a kérdés megvizsgálását gyermekek esetében is, papíralapon történő olvasás során. Kutatásunk célja ennek megfelelően a betűtípus szövegértésben, illetve felidézésben betöltött szerepének vizsgálata volt. Feltételezésünk szerint felső tagozatos tanulók szövegértésére, az információk felidézésére kedvezőbb hatással van a talpas betűtípussal írt szöveg, mint a talpatlan betűtípusú. A talpas betűtípus ismertetőjegye a betűszárak végén elhelyezkedő kis vonások, amelyekről feltételeztük, hogy hozzásegítik az olvasót a betűk megkülönböztetéséhez, ezzel kevésbé fárasztva a szemet, növelve az olvashatóságot és a tempót. Vizsgálati módszerként szövegértési teszteket alkalmaztunk. Egy talpas (Cambria) és egy talpatlan (Candara) betűtípusú szöveggel dolgoztunk. Mindkettő saját készítésű, mondatszerkesztésben és nehézségében egyforma. A két szöveg szó- és a karakterszáma azonos volt. A felmérésbe 5–7. osztályos gyermekeket vontunk be, összesen 450 tanulót. Mindegyikük elolvasta a talpas és a talpatlan betűtípussal írt szöveget is, és megoldotta a hozzá kapcsolódó két-két feladatot (igaz-hamis állítások és verbális kiegészítés). A talpatlan és a talpas betűk esetén a szövegértésben elért átlagpontszám megegyezett: az összesen elérhető 10 pontból egyaránt 8,5 pontot szereztek a két csoport tagjai. Szignifikáns különbséget a kétmintás párosított t-próba nem igazolt a két betűtípusra vonatkozó szövegértés között ($t = -0{,}09$; $p = 0{,}929$). A szövegértési teszt kitöltése után két héttel felidézéses tesztet írtak a vizsgálatban részt vevő tanulók (összesen 196 fő). A felidézéses tesztben 5-5 kérdés mérte fel, hogy melyik betűtípusú szöveg esetében eredményesebb az olvasott információk előhívása. A vizsgálat feltételezése szerint a talpas típusban nyomtatott szövegre jobban emlékeznek a tanulók, így a tesztben történő felidézésekor az elért átlagpontszám magasabb lesz. Szignifikáns különbséget a két betűtípus felidézése között nem lehetett kimutatni ($t = 1{,}211$; $p = 0{,}227$), tehát a szöveg megértésében és felidézésében nem releváns tényező a betű típusa. Eredményeink alapján megállapítható, hogy a talpas betűtípus – habár elterjedtebb és kedveltebb –, nem hatékonyabb a szövegértés szempontjából. Az eredmények választ adtak a szakirodalomban nyitva hagyott kérdésekre és hasznosíthatók a tanítás- és tanulásmódszertan területén egyaránt. A pedagógusoknak nem kell ragaszkodniuk a talpas betűtípushoz például szövegértési tesztek összeállításakor, érdemes inkább a tanulók preferenciáit figyelembe venni. Az sem feltétlenül indokolt, hogy az olvasókönyvek és kompetenciafejlesztő füzetek kizárólag talpas betűtípust alkalmazzanak.

Felhasznált irodalom:

Bernard, M. L., Chaparro, B. S., Halcomb, C. G., Mills, M. M. 2002. Examining childrens′ reading performance and preference for different computer-displayed text. Behaviour Information Technology 21(2): 87–96.

Gaser, M., Haffeman, J. B. M., Tan, R. 2005. The Influence of Font Type on Information Recall. North American Journal of Psychology 7(2): 181–188.

Josephson, S. 2008. Keeping your readers′ eyes on the screen. An eye-tracking study comparing sans serif and serif typefaces. Visual Communication Quarterly 15(1–2): 67–79.

Kvaszingerné Prantner, Cs., Soltész, P., Jakub, Á. 2016. A papírról és képernyőről való olvasás és a talpas, illetve talpatlan betűtípusok hatása az elsajátításra. Magyar Pszichológiai Szemle 71(1): 91–108.

Moret-Tatay, C., Perea, M. 2011. Do serifs provide an advantage in the recognition of written words? Journal of Cognitive Psychology 23(5): 619–624.

Szerző: Lengyelné dr. Molnár Tünde (lengyelne.tunde@uni-eszterhazy.hu)

Társszerző(k): Toldi Lajos

Absztrakt címe: A ChatGPT intelligens oktatórendszerekbe történő integrálási lehetőségeinek vizsgálata (In: A mesterséges intelligencia és a közösségi média oktatási narratívumai szimpózium. Szimpózium vezető: Szűts Zoltán)

Kulcsszavak: *ChatGPT, intelligens oktatórendszerek, adaptív tanulás, oktatástechnológia, pedagógiai stratégiák*

Absztrakt: A mesterséges intelligencia várhatóan ugrásszerű növekedést idéz elő a személyre szabott oktatás területén (Baradziej, 2023, Akavova, Temirkhanova – Lorsanova, 2023, Rasheed, Ghwanmeh, Abualkishik, 2023). Véleményünk szerint az oktatási rendszerek részéről felmerülő igény a ChatGPT intelligens oktatórendszerekbe (ITS) történő integrálásának kérdését is a tudományos vizsgálatok középpontjába fogja állítani. Az intelligens oktató rendszereket (ITS, Intelligent Tutoring System) arra tervezték, hogy személyes mentorálás biztosításával, a tanulók egyéni igényeihez és képességeihez alkalmazkodó, interaktív módon legyen képes befolyásolni az oktatási folyamatot, javítani a tanulási eredményeket. A mesterséges intelligencia lehetőségeit már használják az ITS-ek (Toldi, 2023; Gligorea et al., 2023), dinamikusan adaptálják az oktatás módszerét és tartalmát, egyaránt alkalmazkodva a tanulók tanulási stílusához és tempójához, miközben azonnali, kontextus-függő visszajelzést adnak, személyre szabott tanulási élményt nyújtanak. Kutatásunk célja annak vizsgálata, hogy a ChatGPT alkalmazása hogyan javíthatja az ITS rendszerek hatékonyságát a felhasználói interakciók gazdagításával, a pedagógiai adaptáció minél szélesebb körű támogatásával és a pedagógusok munkájának segítésében például a tananyag összeállítása, megjelenítése, a tanulók tudásának visszamérése és értékelése terén. Előadásunk egy erős elméleti keretrendszerre épül, ami adaptív tanulási technológiák alkalmazása révén olyan, hatékonyabb pedagógiai stratégiák fejlesztését a kognitív tudományok és a modern számítástudomány ötvözésén keresztül célozza. Vizsgálódásunk az ITS-ek fejlődésének kezdetéig nyúlik vissza, annak bemutatása céljából, hogy a mesterséges intelligencia kutatásnak az elmúlt évtizedekben végbement fejlődése mára milyen mértékű domináns, transzformatív szerepet tölt be az adaptív és tanulóközpontú oktatási környezetek megteremtésében, a rendszerek személyre szabásában. Kutatásunk egyik újdonsága abban rejlik, hogy a ChatGPT nyelvi képességeit és az ITS oktatási célkitűzéseit hangolja össze, ezáltal az interaktív és adaptív tanulási technológiák egy újszerű modelljét hozva létre. Az integrációra vonatkozó specifikus hipotézisek szerint ez nem csak egyszerűsíti az oktatási folyamatokat, hanem az egyénre szabottabb és vonzóbb interakciók révén javítja a tanulási eredményeket is.

Az előadásunk alapját képező kutatásunk során a ChatGPT valós oktatási környezetben történő alkalmazási lehetőségeinek vizsgálatával a vonatkozó pedagógiai megközelítések kiterjesztését is megcéloztuk. Ennek eredményeképp bemutatjuk, hogy az oktatók és oktatástechnológusok számára a ChatGPT alkalmazása milyen előnyökkel járhat az interaktívabb és adaptívabb tanulási feltételeket célzó környezetek létrehozásában. A lehetséges kihívások és a jövőbeli kutatási irányok bemutatásával pedig a várakozásaink szerint egyre élénkebb tudományos párbeszédhez az elsők között kívánunk hozzájárulni. Előadásunk egyben gyakorlati útmutatásként is szolgálhat a ChatGPT, mint egy "speciális közmű szolgáltatás" oktatási célú kiaknázásának jövőbeli innovációs törekvései számára, amely folyamat meggyőződésünk, hogy fontos lépést jelenthet majd az adaptív oktatási rendszerek szélesebb körű elterjedése irányába.

Akavova, Aida; Temirkhanova, Zarema; Lorsanova, Zarina (2023) Adaptive learning and artificial intelligence in the educational space, E3S Web of Conferences, Vol. 451, 2nd International Conference on Environmental Sustainability Management and Green

Technologies, Novosibirsk, 28 September 2023- 29 September 2023. DOI: 10.1051/e3sconf/202345106011

Baradziej, Simon (2023) The Role of AI Algorithms in Intelligent Learning Systems, Lecture Notes on Data Engineering and Communications Technologies, Volume 190, Pages 189-202. DOI: 10.1007/978-981-99-7947-9_14

Gligorea, I., Cioca, M., Oancea, R., Gorski, A.-T., Gorski, H., Tudorache, P. (2023). Adaptive Learning Using Artificial Intelligence in e-Learning: A Literature Review. Education Sciences, 13(12), 1216. https://doi.org/10.3390/educsci13121216

Rasheed, Z., Ghwanmeh, S., Abualkishik, A. Z. (2023). Harnessing Artificial Intelligence for Personalized Learning: A Systematic Review. Data and Metadata, 2, 146. https://doi.org/10.56294/dm2023146

Toldi Lajos: Kiaknázatlan elkötelezettség: A tanulói motiváció modellezése intelligens oktatórendszerekben, In: Lengyelné, Molnár Tünde (szerk.) Agria Média 2023 ICI 17 : Információ- és Oktatástechnológiai Konferencia Eger, 2023. október 12-13.

Szerző: Liu Beier (liu.beier@outlook.com)

Társszerző(k): Chen Sian

Absztrakt címe: Ember közötti kapcsolatok felépítése közös jövőre az interkulturális oktatáson keresztül: Pécsi Tudományegyetem Konfuciusz Intézete esettel

Kulcsszavak: *Ember közötti kapcsolatok, Interkulturális oktatás, Konfuciusz Intézet, Trianguláció, Kínai-magyar kapcsolat*

Absztrakt: Az időnk háborúi és konfliktusai többnyire identitás-alapú összecsapása, amely fontosabbá teszi az egymás kulturális kontextusba betekintést (Bennett 2009) interkulturális oktatáson keresztül (Abu-Nimer és Smith 2016). Sikeres együttműködésképpen a kínai-magyar 75 éves diplomáciai kapcsolatait kölcsönös tisztelet és bizalom jellemzi (Xi, 2023), amely során ígéretes gazdasági és kulturális kapcsolatot tanúskodnak. Az emberiség közös jövőjének közössége elérésére törekedve (Kee 2021) az Egy Övezet Egy Út kezdeményezés, mint Kínai Népköztársaság nemzetközi hosszú-távú barátságot és stabil fejlesztést elősegítő keretrendszer fenntartható társadalom terén Ember Közötti Kapcsolatokat (EKK) hangsúlyozza öt pillérének egyikeként (Xi 2013; China Daily 2019). A Konfuciusz Intézet (KI), mint Kína puha hatalmának és kulturális esszenciájának bemutatására szolgáló hagyományos oktatási eszköz, régóta befolyásos Magyarországon és világszerte (Xinhua News 2009, Przychodniak 2019, Kluver 2014, Starr 2009). Ezért különösen érdekes megérteni szerepét és funkcióját a kínai magyar EEK felépítése folyamatában. A Magyarországon levő öt KI számára még hiányos konkrét intézmény esetén interkulturális oktatásba belemélyülő tanulmány, amelyet pótolhat a jelen kutatás a Pécsi Tudományegyetem Konfuciusz Intézetét megvizsgálva.

A kutatás a következő kérdésekre kíván választ adni: 1) Mi az a mechanizmus, amelyet a Pécsi Tudományegyetem Konfuciusz Intézete követ az interkulturális EKK ;felépítése érdekében? 2) Melyek egy ilyen interkulturális oktatási rendszer összetevői, és hogyan lépnek interakcióba egymással? 3) Melyek az interkulturális tanulás azon összetevői, amelyek az egyes tanulókat konstruktív EKK felépítőkké tesznek?

A kutatás módszertani szempontból triangulációs stratégiát követ, mind módszeri, elméleti, megfigyelői, és adatforrási oldalról (Denzin 1978; Patton 1999), amely magában foglal a tanulmányban dokumentumelemzést, öt különböző tárgyterületről szervezett osztálytermi megfigyelést, személyes (DiCicco-Bloom és Crabtree 2006) és fókuszcsoportos (Rabiee 2004) interjúkat, valamint a diákra fokuszáló kvantitatív kérdőívet is. A kvalitatív adatok Grounded Theory (Glasser and Strauss 1967; Chen 1999) módszertani feldolgozás alapján Delve online tool-on kerültek elemzésre, miközben a kvalitatív adatok Pearson-féle korrelációs együttható és lineáris regresszió alkalmazására szignifikáns statisztikai viszonyokat bizonyítják.

Az interkulturális EKK felépítés mechanizmusának szisztematikus modellje készül, amely három nézőpontból áll. Az intézményi szempontról három rétegben biztosítják az interkulturális oktatással EKK felépítését. A szabályozási réteg határozza meg azokat az alapokat és célokat, amelyek tényleges oktatási programokká alakulnak, mint például a kínai nyelv és hagyományos kínai orvoslás kurzusok, a végrehajtó rétegben. Az interakciós réteg pedig megvalósítja a tényleges interkulturális történéseket és dinamikát a végrehajtott programokon belül. Az interperszonális szempontról az közvetlen érintettek tevékenységei az interakciói rétegen belül oktatási és kulturális oldalra oszthatók. A kulturális oldal fejlesztésével feloldható objektív korlátok által behatárolt oktatási dinamika folyamatosan olyan kulturális interakciókat hoz létre, amelyek az oktatási dinamikára visszaható kulturális attitűdök formálására irányulnak. Az egyéni szempontról egyes tanulók számára a jelenlegi dimenziós kulturális profilja, kompetenciái, észlelései és tanulási eredményei egy négy szintű struktúrát alkotnak, ahol a hatások csak az előző szintekhez tartozó, szinten belüli és szint közti

tényezőkből származnak. Az interkulturális EEK felépítés a kulturális tanulási eredmény egy speciális fajtája, amelyhez a kulturális részvétel és a kulturális tanulási célok elérésének együttműködése szükséges. Intézményi szempontból a KI megfelel a kulturális népszerűsítés kínai politikai felépítésének, az interperszonális és az egyéni szempontról pedig erős két irányú kölcsönhatást hoz létre a magyar és más kultúrák tisztelete, befogadása és integrációja terén.

A kutatás különböző perspektívákat kínál az Interkulturális EKK felépítés egyetlen világot békesítő ötlethez az interkulturális oktatási kontextusban, és összekapcsolja a politikai terminológiát a neveléstudományéval, hogy kiterjessze a támogatható akadémiai viták körét. Egyéni szinten a kutatás feltárja, hogyan válhat az interkulturális tanulás eredményessé és gyakorlatban hozzájárulnak az interkulturális kapcsolatok javításához. Intézményi szinten pedig betekintést engedhet a PTE KI közönségprofiljába, segítve a jövőbeli beiratkozások és tanítási igények tisztázását. Közösségi szinten. Rendszer szinten, a kutatás azt vizsgálja, hogyan lehet létrehozni egy olyan interkulturális oktatási környezetet, amely értékeli a sokszínű kultúrák nézőpontjait, beépítve őket egy inkluzív emberiség közös oktatási egységbe.

Szerző: Liu Yihan (lyhan950524@163.com)

Társszerző(k): Norbert Szabó, Krisztián Józsa

Absztrakt címe: Adaptation steps of a music improvement program for Chinese children

Kulcsszavak: *Music education, Digital tool, Adaptation, Chinese student, Motivation*

Absztrakt: In China, Education reform, aesthetic education, Chinese traditional music and cultural identity were found to be the most prominent topics across all levels of formal music education (Yang – Welch, 2023). However, in music classrooms, students' proficiency in musical skills is often overlooked, despite the increasing research on music learning motivation in recent years. Like other subjects, music lessons that should be based on soul and emotion are taught in the same way of knowledge transfer, which makes students lose interest in learning music (Quan – Jia, 2021). The use of digital tools for learning has overcome this issue. The use of new media has been proven to encourage independent learning, as well as triggering changes in aesthetic appreciation towards music (Yu, 2021). The findings of a research reveal that both non-instrument learners and instrument learners showed significant increases in motivation when using mobile tablets as an instrument to compose popular music in class (Chen, 2020). In other experimental researches, it has been shown that the use of digital devices in singing and music lessons can improve musical skills (Hernández et al., 2016), improve attitudes (Asmus, 1986), support motivation (Condie – Munro, 2007; Sheldon et al.,1999), enhancing creativity (Anastasiades, 2017; Bocconi et al., 2012; Ferrari et al., 2009).

Our research aims to enhance students' music learning skills and motivation by developing a gamified digital music tool tailored specifically for Chinese primary school students, named "Music Island". It facilitates collaborative learning as well as individual task completion. Adapted from the Hungarian Music tool, it integrates Kodály's educational principles, emphasizing skill development through singing and rhythmic score reading (Sloboda, 1976, 1984). Previous studies have demonstrated that the use of the "Music Island" application in teaching can improve students' music reading skills, instrument knowledge, and singing abilities (Szabó et al., 2019; 2021). The Chinese version of the program retains four main learning components based on different music skills: Sound Forest, Rhythm Desert, Music Republic, and Music Factory. Strategies and methods used during the cultural adaptation process include text translation, image adjustments, and integration of segments of traditional Chinese music. The translation team consists of two proficient Chinese-speaking Hungarian scholars who conducted both initial translations and back translations. During the music supplementation phase, we integrated a large number of audio clips featuring Chinese traditional instruments as well as visual effects. The music selections were curated from the "Elementary School Music Textbook" published by the People's Music Publishing House of mainland China, encompassing a collection of 200 songs. A focal point of our localized adaptation is music score reading. Unlike Western music education, Chinese music education adopts a simpler symbol system known as "numeric notation", eliminating the compulsory learning of staff notation and musical notes. This may be one of the reasons limiting the improvement of Chinese students' music skills. Therefore, recognizing the importance of proficiency in both notation systems, each music score presentation will include both notation systems to facilitate students' rapid adaptation and enhance their music reading abilities. Furthermore, each song learning task employs a gamified approach to aid memorization and enhance students' learning motivation. Our development process emphasizes adaptability and practical application, aligning seamlessly with the objectives of foundational music education in China.

Szerző: Magyar Boglárka (boglya3@gmail.com)

Társszerző(k): Lőkös Laura Márta, Borsos Tamás, Veres-Székely Anna, Rausch Attila

Absztrakt címe: Okosjátékok az óvodában: Szenzoros okoskörnyezet alkalmazásának lehetőségei a kisgyermekek mozgásának és reakcióidejének vizsgálatában

Kulcsszavak: *okoskörnyezet, digitális technológia, óvodai nevelés, készségfejlesztés*

Absztrakt: A digitális technológia mérési és fejlesztési célú alkalmazásának kisgyermekkorban számos korlátja lehet (Rausch – Pásztor, 2021). Egyfelől a képernyő előtt végzett feladatok távol állnak attól a manipulatív, játékos és mozgásos környezettől, ami ezt az életkort jellemzi, másfelől a legtöbb ilyen eszköz önálló feladatvégzést igényel, kihagyva a kortársak közötti kommunikáció és együttműködés aspektusait. A szenzoros okoskörnyezet, melyben a gyermekek valódi játékokkal csoportosan végeznek játékos tevékenységeket a gyermekek életkori jellemzőihez és az óvodai környezethez igazodva használja ki a digitális technológában rejlő lehetőségeket (Magyar et al., 2023).

Előadásunkban egy budapesti óvodában szenzoros okosjátékokkal végzett vizsgálat részeredményeit mutatjuk be, melynek célja a gyermekek reakcióidejének és gyorsaságának vizsgálata volt. A gyerekek irányított játéktevékenységek során mozgásos feladatokat hajtottak végre plüss manókkal, melyekben az Obimon PLAY okoskörnyezet (obimon.com) eszközei voltak elrejtve. Ezekből a szenzoros okoseszközökből valós időben nyerhetünk ki objektív adatokat a gyermekek mozgásáról. A játékokat 4-6 éves gyermekek négyfős csoportjaiban használtuk (n=16). A gyermekek viselkedésének változását két színkereső játékban vizsgáltuk. A színkereső játékban a terem négy sarkában felvillanó színes lámpáknál kellett elkapniuk a saját manójuk színét, ha minden gyermek elkapta a színét, újabb kör kezdődött, míg e játék trükkös változatában, amint az egy gyermek elkapta a saját színét, a többi lámpa színe átváltott, így versenyhelyzet alakul ki.

A színkereső játékok során a gyermekek szignifikánsan rövidebb keresési időt mutattak (Mszínkereső=3,72 mp, SD=2,36 mp, Mtrükkös=5,77 mp, SD=2,70 mp) és alacsonyabb aktivitási szintet, mint a trükkös színkereső játékok esetében (tkeresési idő=6,23, p<0,01; taktivitás=2,53, p=0,03). Eközben a gyermekek sebessége a trükkös színkereső játék során 0,26 m/s mértékben javult.

Jelen vizsgálat eredményei rávilágottak arra, hogy a szenzoros okoskörnyezet alkalmazásával néhány egyszerű feladattal objektív mérési adatokhoz juthatunk óvodai környezetben, melyhez a gyermekek színkereső játékok során mért sebesség, aktivitás és reakcióidő mutatóit példaként mutatjuk be. További kutatások a gyermekek feladattartásához, kognitív és szociális készségeihez is kapcsolódó mérések kifejlesztésére és validálására irányulnak, hogy minél több területen lehessen ezeket az eszközöket alkalmazni.

Irodalom:

Magyar, N., Moskovits, L.E., Veres-Székely, A., Borsos, T., Rausch, A. (2023). Szenzoros okoskörnyezet és a feladatspecifikus visszajelzés alkalmazása kisgyermekek feladattartásának fejlesztésére irányított játéktevékenységekkel. In A. Bajzáth, K. Csányi, J. Győri (Eds.), Elkötelezettség és rugalmasság: A neveléstudomány útjai az átalakuló világban - Absztraktkötet (p. 51). Budapest: MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, ELTE PPK.;

Rausch, A., – Pásztor, A. (2021). Mobil eszközök az óvodában: A digitális technológiával támogatott értékelés és fejlesztés lehetőségei. Neveléstudomány: Oktatás Kutatás Innováció, 9(2), 5–17. https://doi.org/10.21549/NTNY.33.2021.2.1

Szerző: Major Enikő (ursamajoreniko@gmail.com)

Társszerző(k): Engler Ágnes

Absztrakt címe: A gyermekek otthoni tanulásának támogatása a pedagógusok meglátása alapján

Kulcsszavak: *otthoni tanulás, szülői részvétel, szocioökonómiai háttér*

Absztrakt: A szülői bevonódás epsteini dimenziói (Epstein 2001) lehetőséget biztosítanak a szülők és pedagógusok egymást támogató munkájának vizsgálatához. Előadásunkban a szülői bevonódás (parental involvement) egyik dimenzióját (Epstein, 2001), az otthoni tanulást vizsgáljuk, két kérdésre keresve a választ. Egyrészt milyen segítő vagy akadályozó tényezők befolyásolják az otthoni tanulás támogatásának lehetőségeit a családok társadalmi, gazdasági helyzetének tükrében, másrészt milyen szülői szerepek különíthetők el a tanuló otthoni tanulásának függvényében. Az empirikus vizsgálatunk alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport végezte el, amit a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatott. A kutatás terepe három tiszántúli vármegye volt: Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar és Borsod-Abaúj-Zemplén, ahol magas arányban találhatóak hátrányos és halmozottan hátrányos tanulók. A kutatás alanyait az adott vármegyék általános- és középiskoláiban dolgozó pedagógusok alkották az összes fenntartói szektorból. A mintavétel többlépcsős és rétegzett volt. Az iskolák vármegyei elhelyezkedése, típusa, valamint az Országos kompetenciamérés adatai alapján korrigáltuk a társadalmi háttérrel kapcsolatos eredményességet és a szülői bevonódás mértékét, majd ennek kombinációjából négy iskolai almintát állítottunk össze. A második lépésben nem reprezentatív mintavételt alkalmazva választottuk ki az iskolacsoportokhoz tartozó pedagógusokat. 2021 őszén 45 félig strukturált interjút készítettünk, amelyek átlagosan 68 perc hosszúak voltak, és ezek hanganyagából szöveges adatbázist készítettünk. A prezentációban az általános iskolai pedagógusokkal készített 31 félig strukturált interjúval foglalkozunk. Az interjúk szövegváltozatát először az epsteini hat dimenzió alapján rendszereztük (szülői feladatok, kommunikáció, önkéntesség, otthoni tanulás, döntéshozatal és közösségi együttműködés), majd a szülői nevelés szegmensét választottuk ki és ezt vizsgáltuk meg részletesen. Az interjúk elemzését a szöveghű leirat többszöri átolvasásával kezdtük, majd egyszerű kézi kódolással folytattuk (Creswell, 2012), és végül az axiális és szelektív kódolást az Atlas.ti nevű gépi szoftver segítségével végeztük el.

Eredményeink alapján elmondhatjuk, hogy a családok szocioökonómiai helyzete jelentősen befolyásolja az otthoni tanulás támogatását, illetve megállapítottuk, az otthoni tanulás támogatása a szülők egyéni képessége és felelőssége miatt a vártnál kevésbé valósul meg.

Hivatkozás:

Epstein, J. (2001) School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools. Westview Press, Boulder, CO.

Epstein, J. (2010) School, family community, partnerships – caring for the childre we share. Kappan magazine, 92. 3. sz., pp. 81–95.

Creswell, J.W. (2012). Educational Reasearch. Planning, Conducting and Evaluating Quantitative and Qualitative Research. Pearson.

Szerző: Major Enikő (ursamajoreniko@gmail.com)

Absztrakt címe: A gyermekek otthoni nevelésének megvalósulása a pedagógusok véleménye alapján

Kulcsszavak: *otthoni gyermeknevelés, szülői bevonódás, társadalmi-gazdasági helyzet*

Absztrakt: A szülői bevonódás epsteini dimenziói (Epstein 2001) lehetőséget biztosítanak a szülők és pedagógusok egymást támogató munkájának vizsgálatához. Előadásunkban megvizsgáljuk, milyen segítő vagy gátló tényezők befolyásolják az otthoni gyermeknevelés szülői feladatait. A tanulmány alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. Kvalitatív kutatásunk terepe 3 tiszántúli vármegye, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar és Borsod-Abaúj Zemplén vármegyék voltak, ahol magas a hátrányos és halmozottan hátrányos tanulói kompozícióval rendelkező iskolák aránya. Az alapsokaságot az e vármegyékben működő általános- és középiskolák pedagógusai jelentették valamennyi fenntartói szektorból. Többlépcsős, rétegzett mintavételt alkalmaztunk. A vármegye, az iskolatípus, továbbá az Országos kompetenciamérés telephelyi adatai alapján lekért, társadalmi háttérrel korrigált eredményesség és az ugyanitt mért szülői bevonódási adatok kombinációja alapján négy iskolai almintát különítettünk el, majd a második lépésben nem reprezentatív (availability sampling) mintavételt alkalmazva választottuk ki az iskolacsoportokhoz kötődő pedagógusokat. A 2021 őszén felvett, 45 félig strukturált, átlagosan 68 perces egyéni interjúk hanganyagából szöveges adatbázis készült. Előadásunkban a 31 általános iskolai pedagógussal készített félig strukturált interjúkkal foglalkozunk.

Az interjúk hanganyagának szövegváltozatát első lépésben az epsteini (2001, 2010) hat dimenzió (szülői feladatok, kommunikáció, önkéntesség, otthoni tanulás, döntéshozatal és együttműködés a közösséggel) alapján rendszereztük, majd ebből kiemeltük a szülői nevelés szegmensét, s ezt vizsgáltunk meg tételesen. Az interjúk elemzését a szöveghű leirat többszöri átolvasásával folytattuk. Ezután a feldolgozást először egyszerű kézi kódolással kezdtük (Creswell, 2012), majd az axiális és szelektív kódolást gépi szoftver (Atlas.ti) segítségével készítettük el.

Eredményeink szerint leginkább a családok rossz szocioökonómiai helyzete nehezíti meg az otthoni gyermeknevelés eredményességét. A vizsgálat rámutat a szülők támogatásának szükségességére a gyermeknevelés területén.

Hivatkozás:

Epstein, J. (2001) School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools. Westview Press, Boulder, CO.

Epstein, J. (2010) School, family community, partnerships – caring for the childre we share. Kappan magazine, 92. 3. sz., pp. 81–95.

Creswell, J.W. (2012). Educational Reasearch. Planning, Conducting and Evaluating Quantitative and Qualitative Research. Pearson.

Szerző: Major Lenke (lenkemajor@gmail.com)

Társszerző(k): Grabovac Beáta, Horák Rita

Absztrakt címe: A (szakmai) önismeret jelentősége a pedagógusképzésben

Kulcsszavak: *fenntartható mentális egészség, önismeret, szakmai énkép*

Absztrakt: A Fenntartható egészség elnevezésű műhely 2019 óta működik a szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karon. A fenntartható fejlődés, környezeti nevelés, holisztikus egészségfelfogás, mentális egészség tematikákat feldolgozó műhelysorozat következő központi témája az önismeret, szakmai énkép fejlesztése pedagógusjelöltek körében.

A pedagógus foglalkozás a segítő hivatások közé sorolható. A segítés professzionális műveléséig hosszú utat kell megtennie a tanító-és óvóképzős hallgatóknak. A képző intézmények fontos feladata, hogy a felnőtté válás, az önismeret és a szakmai identitás kialakulásának folyamatában segítse a hallgatókat (Kelemen, 2012). Az oktatási és nevelési folyamatban résztvevő leendő pedagógusokban tudatosítani kell, hogy saját, egyéni fejlődésüket, sorsukat és életpályájukat maguk tudják alakítani (Szőke-Milinte, 2015). A személyiség fejlesztésének és a megfelelő mentálhigiénés állapot fenntartásának talán legfontosabb eleme az önismeret, az önmagunkról való tudás, a korlátoknak és lehetőségeknek a valósághoz hű, korrekt ismerete (Kiss et al., 2015).

A tanulmány célja bemutatni egy műhelymunka tervét, amely a meglévő tantervi keretek mellett biztosítja a lehetőséget a hallgatók önismereti kompetenciáinak fejlesztésére, szakmai identitásának és felelősségtudatának erősítésére. A műhelymunka olyan ismeretek és gyakorlati tapasztalatok átadását kívánja biztosítani, amelyek révén a leendő pedagógusok motiváltá és képessé válnak személyes és szakmai önismeretük folyamatának egész életen át tartó fejlesztésére.

A műhelymunka során elsősorban gyakorlati, csoportos munkaformák megvalósítására kerül sor, amelyek segítő módszerek, önismeret-fejlesztési technikák elsajátítását teszik lehetővé, emellett megalapozzák a tanító-és óvóképzős hallgatók módszertani felkészültségét is a gyerekek személyiségének megismerésére és fejlesztésére vonatkozóan.

A műhelymunka tervének kidolgozásával és célkitűzéseinek megvalósításával párhuzamosan empirikus kutatás lebonyolítására is sor kerül a program hatékonyságvizsgálatának céljából. A programban részt vevő hallgatók személyes és szakmai önértékelésének fejlődését kontrollcsoportos összehasonlító felmérés formájában vizsgáljuk meg. A kutatás során a személyes énkép vizsgálatát a

Rosenberg Önértékelés Skála (Sallay et al., 2014) és a Magönértékelések Skála (

Core Self-Evaluation Scale, CSES) (V. Komlósi et. al, 2017) segítségével vizsgáljuk. A szakmai énkép fejlődésének követéséhez a Zagyaváné Szűcs (2020) által összeállított pedagógusok szakmai önértékelését vizsgáló kérdőív meghatározott skáláit alkalmazzuk. Feltevésünk szerint a műhelymunkában részt vevő tanító-és óvóképzős hallgatók személyes és szakmai önismerete pozitív irányban fejlődik a program hatásainak köszönhetően.

Hivatkozott irodalom

Kiss János, Almássy Zsuzsanna, Kovács Klára, Kovács János (2015): Az önismeret és társas kultúra fejlesztése a pedagógusképzésben: A jelenlegi gyakorlat bemutatása és egy lehetséges modell ajánlása. In: Horváth H Attila, Pálvölgyi Krisztián, Bodnár Éva, Sass Judit (szerk.): A tanárképzés jövőjéről. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (OFI), Budapest.

Sallay Viola, Martos Tamás, Földvári Mónika, Szabó Tünde, Ittzés András (2014): A Rosenberg Önértékelés Skála (RSES-H): alternatív fordítás, strukturális invariancia és validitás. Mentálhigiéné és Pszichoszomatika, 15 (3), 259—275.

Szőke-Milinte Enikő (2015): Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése. In: Kormos József, Pálvölgyi Ferenc (szerk.): A köznevelés céljai és fejlesztési területei a Nemzeti alaptanterv szemléletének tükrében. Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK, Budapest.

V. Komlósi Annamária, Rózsa Sándor, S. Nagy Zita, Köteles Ferenc, Sági Andrea, Jónás Edina (2017): A vonásönbecsülés/-önértékelés kérdőíves mérésének lehetőségei. Alkalmazott Pszichológia, 17 (2), 73–108.

Zagyváné Szűcs Ida (2020): A pedagógusok szakmai önértékelésének vizsgálata. Líceum Kiadó, Eger.

Szerző: Mándoki Réka (rmandoki@gmail.com)

Absztrakt címe: Milyen tényezők alapján választ óvodát a szülő?

Kulcsszavak: *óvodaválasztás, szülők óvodaválasztása, óvoda*

Absztrakt: Manapság egyre fontosabb a szülőknek az, hogy gyermekük számára a legmegfelelőbb óvodát válasszák, éppen ezért úgy véljük, fontos ezzel foglalkozni annak érdekében, hogy még részletesebb képet kapjunk erről. A kisebb városokban, falvakban a szülőnek nincs, vagy kevesebb lehetősége van az intézményválasztásra (Fűrész-Mayernik 2018, Tóth 2015), csupán abban az esetben megoldható egy nem helybéli település választása, ha gyermekével ingázik. Magyarországon a 2000-es évek elején foglalkoztak ezzel a témával. Török Balázs (2001, 2004) nagy elemszámú kutatást végzett, melynek során közel 4200 szülő került megkérdezésre az országban. Inspirációként mi is ezt a kutatást használtuk fel és készítettük el kérdőívünket.

Kutatásunk során a szakirodalmi feltárásra alapozva a következő hipotéziseket fogalmaztuk meg:

1. Azt feltételezzük, hogy a család véleménye meghatározó azon szülők számára, akik faluban élnek.

2. Feltételezzük, hogy az idegen nyelv – mint plusz tevékenységi lehetőség – azon szülők számára fontosabb, akik felsőfokú végzettséggel rendelkeznek.

3. Feltételezzük, hogy az óvodában folyó szakmai munka a városban élő szülők számára fontosabb.

Adatfelvételünket 2023 novembere és 2024 februárja között végeztük Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, illetve Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyékben. Az adatfelvétel online és papír alapon zajlott közel 110, vármegyeszékhelyi, városi, illetve falusi óvodában, ahol 1036 szülő került megkérdezésre. Mintánk reprezentatív vármegyére, illetve településtípusra. Az adatokat SPSS statisztikai programmal végeztük el, melynek során kereszttábla, ANOVA, illetve klaszteranalízist végeztünk. Friss adatbázisunk első eredményei kerülnek bemutatásra ebben a tanulmányban.

A K-középpontú klaszteranalízis sirán három csoport került elkülönítésre, melyet összevetettünk a településtípussal és megállapítottuk, hogy a városban élők nagyobb figyelmet fordítanak arra, hogy gyermekük számára a legmegfelelőbb intézményt válasszák ki. Ezen kívül kiválasztottunk néhány befolyásoló tényezőt, amelyet szintén összevetettünk társadalmi háttérváltozókkal. Az eredmények azt mutatják, hogy a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számára fontosabb az óvodai idegen nyelv, mint alacsonyabb végzettségű társaiknak

Felhasznált irodalom:

Fűrész-Mayernik, M. (2018). Angolozik a család – Kétnyelvű nevelés a gyakorlatban. Alto Nyomda Kft. Mór.

Kovács, I. J., – Czachesz, E. (2021). Mit szeretnének a szülők? Korai nyelvtanulás az óvodában. Iskolakultúra, 31(10), 16-37. ;DOI: https://doi.org/10.14232/ISKKULT.2021.10.16

Török, B. (2001): Óvodaválasztás. Educatio, 10(4) 723–730.

Török, B. (2004): A gyermeküket óvodáztató szülők körében végzett országos felmérés eredményei. Felsőoktatási Kutatóintézet. Budapest.

Tóth, A. (2015): Szülőket kérdeztünk... Mi alapján választanak óvodát a gyermeküknek? Új Köznevelés, 71(8) 25–27.

Szerző: Márkus Edina (markus.edina@arts.unideb.hu)

Társszerző(k): Herczegh Judit, Miklósi Márta

Absztrakt címe: Kelet-közép-európai felsőoktatók kultúrához való viszonya, kulturális fogyasztási szokásai

Kulcsszavak: *kulturális fogyasztás, felsőoktatók, felsőoktatás*

Absztrakt: Az utóbbi időszakban a kulturális fogyasztás, részvétel és a jóllét és a kulturális fogyasztás összefüggésére vonatkozóan számos tanulmány született (Roberts 1999; Peterson 2005; Tov – Diener 2009; Yaish – Katz-Gerro 2012; Francourt – Finn, 2020), többek között a szubjektív életminőség és kulturális aktivitás kapcsolatára összpontosítva.;A kulturális fogyasztásra vonatkozó kutatások nem ritkák, az elmúlt években számos elemzés jelent meg. Többek között Hek – Kraaykamp 2013-as kutatásában a 2007-es Eurobarometer vizsgálat adatait elemezte, amely reprezentatív felmérés keretében térképezte fel 29 európai ország 26 746 állampolgárának kultúrafogyasztási szokásait. A korábbi, 1989-1990 előtti európai kultúra-fogyasztási kutatások a nyugat-európai országok lakosságát vizsgálták, a vizsgált államok körében nem jelentek meg a volt szocialista országok (Katz-Gerro 2011). A rendszerváltás ebben változást hozott, 1989 után számos kutató vizsgálta a kelet-közép európai országok lakosságának kultúrafogyasztási szokásait, így például De Graaf (1991), Kraaykamp and Nieuwbeerta (2000).A Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központ (CHERD-H) kutatócsoportja jelenleg zajló kutatásában az oktatók jóllétének, munkakörülményeinek és eredményességi jellemzőinek, valamint ezek hátterének vizsgálatát kísérelte meg, ennek egy munkacsoportjaként mi a kelet-közép-európai felsőoktatók kultúrához való viszonyát, kulturális fogyasztási szokásait vizsgáljuk. Azt próbáljuk felderíteni, hogy az oktatói-kutatói életpályájú, magasan kvalifikált felsőoktatók milyen befogadó jellegű kulturális részvétellel, kultúrafogyasztással/kulturális időtöltéssel jellemezhetők, továbbá, hogy mi jellemzi általában a kultúrához való viszonyukat, van-e összefüggés van az oktatói típus és a kulturális fogyasztás között, van-e különbség a magyarországi és egyéb kelet-közép-európai oktatók között ebben a tekintetben.A kutatás alapját képező kérdőívet angol, szerb, szlovák, ukrán és román nyelvre fordítottunk le, majd online formában juttattuk el a felsőoktatási intézmények oktatói számára. A kérdéseink a kérdőívben az egyes kulturális ágazatok és intézmények programjainak fogyasztási gyakoriságára, az olvasási szokásokra és a kultúrára vonatkozó attitűdállításokkal való egyetértésre összpontosítanak. Hasonlóan más a témában végzett kutatásokhoz (Kraaykamp – Nieuwbeerta, 2000; Šafr, 2006; Bukodi, 2010; Yaish, M. – Katz-Gerro, 2012, Pavluska et al., 2018).A kvantitatív kutatást megelőző fókuszcsoportos interjúk tapasztalatai alapján felsoroltuk az oktatói munkaköröket, s megkértük a válaszadókat, hogy 1-4 fokú skálán jelöljék be, mennyire tartják feladatuknak ezeket munkájuk során. A válaszok alapján előbb faktor-, majd klaszteranalízist végeztünk, s négy oktatótípust különítettünk el: klasszikus oktatók (33,4%), szervező oktatók (19,7%), kutató oktatók (20,3%) és vezető oktatók (26,6%). A kulturális, szabadidős színterek igénybevételének gyakorisága alapján 679 fő válaszai alapján 4 klasztert tudtunk azonosítani. A válaszadók 7 válaszlehetőség közül választhattak a látogatás gyakoriságát tekintve éves szinten (egyszer sem, egyszer, kétszer, háromszor, négyszer, ötször, ötnél többször). A négy klaszter: a kulturálisan nyitott (29,9 %), a kulturálisan passzív (53,1 %), a kulturálisan nyitott, online (9,9 %) és a kulturálisan sokoldalú, elitfogyasztó (7,1 %).;Összességében a legnépszerűbb kulturális fogyasztási tevékenység a felsőoktatók körében a fesztivállátogatás, könnyűzenei koncertek, filmek nézése, mozilátogatás, valamint a szórakozóhelyek látogatása. Ezeket a populáris kultúrához kapcsolódó tevékenységeket kiegészítik a klasszikus kulturális fogyasztási terepeken való aktivitás, mint a színház, komolyzene és könyvtárlátogatás. A könyvtár és történelmi emlékhelyek látogatása mind a külföldi, mind a hazai oktatók esetében rendszeres, ez akár a munkajellegből adódóan leírható jelenség is lehet.A kulturális klasztereket az oktatói klaszterekkel összevetve különbségeket

fedezhetünk fel. Az egyes oktatótípusok között a kulturálisan nyitottak, közel azonos arányúak (26-30% körüli). A kulturálisan sokoldalú, elitfogyasztó csoport 8-10% körüli a klasszikus és a szervező oktatók körében, kivéve a kutató oktatók esetében 3,5%, a vezető oktatók esetében 5,7%. A kulturálisan passzív csoportban is tapasztalhatunk eltéréseket, a kutató oktatók 60,1% és a vezető oktatók 55,7%-a tartozik ebbe a csoportba. Tehát megállapítható, hogy a kutató- és vezető oktató csoportokban magasabb a passzívak és alacsonyabb a sokoldalú kultúrafogyasztók aránya, ez a szabadidős, kulturális részvételi hiányra vonatkozó adatok elemzése alapján feltételezhetően időhiányra vezethető vissza.A kultúrához való viszonyukat, kultúrával kapcsolatos beállítottságukat is vizsgálva a megkérdezetteknek megállapítható, hogy közel azonos a hozzáállás, nincsenek jelentős különbségek a magyarországi-külföldi oktatók között. A kulturális fogyasztással kapcsolatos attitűdöknél az oktatói klasztertípusokat tekintve sincs jelentős különbség, úgy tűnik a munkajelleg csoport, a magas iskolázottság alapvetően homogenizáló a kulturális fogyasztás tekintetében.

Hivatkozott források:

Bukodi, E. (2010). Social stratification and cultural participation in Hungary: a post-communist pattern of consumption? In Chan, T.W. (Ed.), Social status and cultural consumption. (pp. 139-168). Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511712036.006

De Graaf, N. D. (1991). Distinction by Consumption in Czechoslovakia, Hungary and the Netherlands. European Sociological Review 7 (3), 267–290.Fancourt,

D. Finn, S. (2020). What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review. World Health Organization.

Hek, M. Kraaykamp, G. (2013). Cultural consumption across countries: A multi-level analysis of social inequality in highbrow culture in Europe. Poetics 41 (4), 323–341.

Kraaykamp, G. Nieuwbeerta, P. (2000). Parental Background and Lifestyle Differentiation in Eastern Europe: Social, Political, and Cultural Intergenerational Transmission in Five Former Socialist Societies. Social Science Research 29 (1), 92–122.

Pavluska, V., Jakopánecz, E. Törőcsik, M. (2018). Kultúra - a magyar lakosság kultúrával kapcsolatos beállítódása és követett magatartása generációs szemléletű vizsgálattal – országosan reprezentatív személyes (n=2001) és online megkérdezés (n=1038) eredményei. PTE KTK.

Peterson, R. A. (2005). Problems in Comparative Research: The Example of Omnivorousness. Poetics, 33 (5–6), 257–282.

Roberts, K. (1999). Leisure in Contemporary Society. CABI Publication.

Šafr, J. (2006): Social Standing and Lifestyle in Czech Society. Institute of Sociology of Czech Academy of Sciences.

Tov, W. Diener; E. (2009). Culture and Well-Being. The Collected Works of Ed Diener. Springer.

Yaish, M. – Katz-Gerro, T. (2012). Disentangling „Cultural Capital”: The Consequences of Cultural and Economic Resources for Taste and Participation. European Sociological Review, 28(2), 169–185.

Szerző: Máté-Szabó Barbara (szabo.barbara@arts.unideb.hu)

Absztrakt címe: Nemzetközi tendenciák a rövid ciklusú felsőfokú képzések kialakulásában

Kulcsszavak: *rövid ciklusú képzések, Anglia, Franciaország, modellek*

Absztrakt: A felsőoktatás tömegesedése indította el azokat a folyamatokat, melyek következményeként a nem egyetemi végzettséget adó, de felsőfokú szakmai tudást biztosító képzések megjelenhettek az oktatási kínálatban. A felsőoktatási rendszerek a restriktív elitmódtól a tömeges felsőoktatás irányába mozdultak el. A hallgatói tömegek megjelenése magával hozta a nem egyetemi jellegű felsőoktatási intézmények és rövid idejű programok megjelenését a felsőoktatásba, többszektorúvá vált így a felsőoktatás rendszere (Hrubos, 2002).

Furth (1973) az elsők között emelte ki, hogy a rövid ciklusú képzést biztosító intézmények fejlesztésének kell, hogy jövője legyen. Ennek alapján a 70-es években jelenlevő intézményi rendszert áttekintve három modellt különített el, a többfunkciós modellt, a speciális és bináris modellt.

Furth (1973) modelléhez hasonlóan Hrubos (2002) is két modellt különböztet meg a képzés fejlődéstörténete során. A duális (vagy bináris) és a lineáris modellt.A duális modell elsősorban a kontinentális Európában volt jellemzőbb, a lineáris modell az angolszász világban honosodott meg.

Kutatásunkban a nemzetközi fejlődéstörténet és ok-okozati összefüggések áttekintése után fontosnak tartjuk a rövid ciklusú felsőoktatási szakképzés kapcsolódási pontjait és jellegzetességeit is megnézni. Két olyan ország példáján keresztül mutatunk be két olyan megoldást, mely a rövid idejű felsőfokú képzések beillesztése és meggyökerezettsége szempontjából igen fontos példáknak számított. Franciaország és az Egyesült Királyságon belül Anglia rövid idejű felsőfokú képzéseinek felépítését nézzük meg. A hazai szakirodalom a francia és angol példákat tekinti mérvadónak a tekintetben, hogy ezekből táplálkozott a 90-es évek közepén a hazai felsőfokú szakképzési rendszer. Anglia és Franciaország esetében tapasztalt legfőbb jellegzetességeket, specifikusságokat is, mint a nők aránya, életkori megoszlások, szakterületi specifikusságok és a hátrányos helyzetűek aránya a képzésekben összevetjük egymással.

Eredményeink alapján látható, hogy a magyar rendszerhez hasonlóan a híd szerep jelentkezik minden ország rövid ciklusú képzéseinek esetében, hiszen továbbmeneteli, felkészítő, pótló lehetőséget is ad a felsőfokú szakképzés magasabb szintjén, de lehetőséget nyújt a munka világában alkalmazható gyakorlatias tudás hasznosítására is.

Szerző: Medovarszki István (medo.istvan@gmail.com)

Absztrakt címe: Az informális csoportorientált foglalkoztató térben tanuló gyermekek kritikus kognitív készségeinek fejlődése

Kulcsszavak: *kritikus kognitív készségek, első osztály, általános iskola, DIFER*

Absztrakt: Előadásunkban egy több cikluson átívelő pedagógiai akciókutatást mutatunk be, amely a békéscsabai Jankay Tibor Két Tanítási Nyelvű Általános Iskolában zajlott. Pedagógiai akciókutatásunk során szakmódszertani, oktatáselméleti és kutatásmódszertani célokat tűztünk ki, melyek megvalósulását három kétéves ciklus során vártuk el.

Pedagógiai kutatómunkánk a Békéscsabai Tankerületi Központ által fenntartott összes általános iskola minden olyan első osztályos tanulóját érintette, aki a 2021-2022-es tanévben kezdte meg általános iskolai tanulmányait. Ez azt jelenti, hogy 25 iskolából érkeztek adatok, amennyiben egy intézménynek több telephelyén is tanulnak első osztályosai, úgy ők egy intézményként vannak a kutatásban nyilvántartva. A kísérleti csoport a Jankay Tibor Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola 1. b osztálya volt, ahova 28 tanuló járt a 2021-2022-es tanévben, mindannyian rendezett, gondoskodó családdal, jellemzően középosztálybeli háttérrel rendelkeztek. Kétcsoportos pedagógiai kísérletünk során a tanulók készségeinek primer és szekunder mérésére a Diagnosztikus fejlődésvizsgáló és kritériumorientált fejlesztő rendszert választottuk, mely hét szubtesztet tartalmaz. Kutatásaink során leginkább arra kerestük a választ, hogy az általunk kialakított újszerű tanulási környezet (informális csoportorientált foglalkoztató tér) és a hozzá kapcsolódó tantárgypedagógiák és tanulás-tanítási filozófia alkalmazása mennyiben járul hozzá a tanulók alapkészségeinek hatékonyabb, gyorsabb és fokozottabb fejlődéséhez, fejlesztéséhez.

Az első kétéves ciklus 2016 és 2018 között zajlott, ekkor a tanítás-tanulási filozófiánk nevelés- és oktatáselméleti megalapozása történt meg, valamint kialakításra került az informális csoportorientált foglalkoztató tér elnevezésű sajátos tanulási környezet. A második ciklus, ami 2018 és 2020 között zajlott, a kutatásmódszertani elmélyülést szolgálta. E két tanév során kerestük azokat a pedagógiai és pszichológiai mérés-értékelési megoldásokat, melyekkel eredményeinket majd a harmadik ciklusban mérni tudjuk, és amelyek megfelelő jóságmutatókkal rendelkeznek. A harmadik kétéves ciklus 2020-2022 két tanévét ölelte fel, melynek első évében leginkább publikációs tevékenységünk volt domináns. Főként ekkor adtuk közre azokat a részeredményeinket, melyeket a kutatás korábbi fázisaiban dokumentáltunk. A 2021-2022-es tanév szolgált arra, hogy a bevont tanulócsoport kritikus kognitív készségeinek egy tanév során tapasztalható fejlődését megmérjük, valamint ugyanezt megtegyük a Békéscsabai Tankerületi Központ fenntartásában működő iskolák első osztályos tanulói körében is, akik a kutatási kontrollt jelentették.

Kutatásunk során hat előfeltevést fogalmaztunk meg, melyek tükrében az alábbi megállapításokat tettük: (1) A bevont tanulók írásmozgás-koordináció elemi készségének egy tanév során mért fejlődése lényegesen meghaladta a kontroll minta fejlődését. (2) A beszédhanghallás készgének fejlődése során a kutatásba bevont tanulók nagyobb arányban jutottak el az optimum szintre, mint a kontrollcsoport tagjai. (3) Az első iskolai tanév végére az informális csoportorientált foglalkoztató térben tanuló gyermekek relációszókincse nagyobb mértékben fejlődött a viszonyítás alapját képező populáció fejlődésénél. E hipotézisünk részben igazolódott. (4) A bevont tanulócsoport elemi számolási készségének fejlődése lényegesen nagyobb fejlődési utat járt be a kontrollcsoport tanulóinak fejlődésénél. (5) A tapasztalati következtetés területén a bevont osztály eredményei nemcsak elérték, hanem egyértelműen meghaladták a kontroll minta fejlődését. (6) Tanulóink tapasztalati összefüggés-megértés területén mért spontán fejlődése nemcsak elérte a 2002-es nagymintás vizsgálat során mért fejlődési értéket, hanem annál ötször magasabb szintet ért el.

Csapó, B. (2003). A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Fazekasné Fenyvesi, M. (2000). A beszédhanghallás kritériumorientált fejlesztése. Új Pedagógiai Szemle. 50. 7-8., 279-284

Fazekasné Fenyvesi, M. (2016). A pedagógiai diagnosztika elméleti és gyakorlati tartalmi megújítása. Digitális főiskolai jegyzet.

Gazdag, E. és Vámos, Á. (2016). Magyarországi akciókutatások - Két kutatásvezető nézőpontja. In Tóth, P. és Holik, I. (2016). Új kutatások a neveléstudományokban 2015. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 71-83.

Józsa, K. (2004). Az első osztályos tanulók elemi alapkészségeinek fejlettsége - Egy longitudinális kutatás első mérési pontja. Iskolakultúra, 11., 3-16.

Kálmán, Orsolya és Kopp, Erika (2022). A tanulási környezet. In: Falus, I. és Szűcs, I. (2022. szerk.). A didaktika kézikönyve - Elméleti alapok a tanítás tanulásához. Akadémiai Kiadó, Budapest. 141-175.

Virág, I. (2021). Életkori sajátosságok pedagógiai megközelítésben [Age-specific characteristics in a pedagogical approach]. Journal Of Applied Technical and Educational Sciences/Alkalmazott Műszaki és Pedagógiai Tudományos Folyóirat, 11. 1., 3-27.

Szerző: Megyesi Erzsébet (megyesi.erzsebet@gmail.com)

Absztrakt címe: Az oktatás határdimenziói – az iskolarendszeren kívüli felnőttképzés változásai és hatásuk a társadalmi mobilitás lehetőségeire

Kulcsszavak: *felnőttképzés; társadalmi mobilitás; bemeneti feltételek változása*

Absztrakt: A technológiai folyamatok intenzív változása, a foglalkozások szerkezetének átalakulása, az igényelt szaktudás jellemzőinek és a munkaerőpiac által elvárt kompetenciahalmaz permanens formálódása jelentősen kiemeli az iskolarendszeren kívüli felnőttképzés szerepét. Az oktatás határdimenzióit több szempontból is vizsgálhatjuk – többek között kiemelten a felnőttkori tanulás intézményi vonulatát, résztvevői aspektusát, gazdasági és munkaerő-piaci vetületét vagy akár társadalmi mobilitásra gyakorolt hatásait figyelembe véve. A 21. századi társadalmi egyenlőtlenségek és mobilitás területén megjelenő negatív tendenciával kapcsolatban több kutatás eredményének összegzése is elérhető. Az oktatás és társadalmi mobilitás kapcsolata alapvető és jelentős hatást gyakorol a gazdaságra, munkaerő-piacra és a szociális ellátórendszerre egyaránt.

Jelen tanulmányban a felnőttkori iskolarendszeren kívüli tanulás, mint a társadalmi mobilitás alapvető eszközének változásai kerültek vizsgálatra, nagyságrendileg az elmúlt két évtizedet felölelve, kiemelten a tanuláshoz való hozzáférés bemeneti feltételek szempontjából történő elemzésén keresztül.

A kutatási céljai között szerepelt a jogszabályi környezet változása által generált új körülmények hatásainak bemutatása a felnőttek tanulási lehetőségeire, statisztikai adatok és tartalmi szabályzók összehasonlító elemzésével.

A hipotézisek szerint a legfeljebb alapfokú iskolai végzettségű felnőttek iskolarendszeren kívüli tanulási és szakmaszerzési lehetőségei szűkültek, ami negatív hatással van mobilitási esélyeikre. A jogszabályi környezet változása, az iskolarendszeren kívüli felnőttképzés erős szakképzési fókusza, a munkaerő-piaci integrációhoz és reintegrációhoz, továbbá a személyes fejlődéshez elengedhetetlen kompetenciák fejlesztését célzó általános képzések háttérbe szorulása a felnőttképzésben további negatív hatással van az adott csoport társadalmi mobilitási lehetőségeire.

A tanulmány célja a 2000-es évek elejétől végig kísérni a demográfiai adatok oktatási vetülete és gazdasági aktivitáshoz kapcsolódó mutatószámai mellett a felnőttképzés jellemzőinek főbb változásait, az iskolarendszeren kívüli felnőttképzés társadalmi mobilitásra gyakorolt lehetséges hatásának hangsúlyával.

Felhasznált irodalom:

1/2006. (II. 17.) OM rendelet az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzékbe történő felvétel és törlés eljárási rendjéről. (2006. február 17.). Letöltés dátuma: 2023. április 7., forrás: Nemzeti Jogszabálytár: https://njt.hu/jogszabaly/2006-1-20-45.0

1/2012. (I. 20.) Korm. rendelet a hallgatói hitelrendszerről. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2023. október 20, forrás: Nemzeti Jogszabálytár: https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200001.kor

150/2012. (VII. 6.) Korm. rendelet az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről. (2012. július 6.). Letöltés dátuma: 2023. március 30., forrás: Nemzeti Jogszabálytár: https://njt.hu/jogszabaly/2012-150-20-22.0

1993. évi LXXVI. törvény a szakképzésről. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2023. december 27., forrás: Nemzeti Jogszabálytár: https://njt.hu/jogszabaly/1993-76-00-00

2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2023. május 20., forrás: Nemzeti Jogszabálytár: https://njt.hu/jogszabaly/2013-77-00-00

2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2023. május 20., forrás: Nemzeti Jogszabálytár: https://njt.hu/jogszabaly/2019-80-00-00

27/2001. (VII. 27.) OM rendelet az Országos Képzési Jegyzékről szóló 7/1993. (XII. 30.) MüM rendelet módosításáról. (2001. július 27.). Letöltés dátuma: 2023. április 28., forrás: Nemzeti Jogszabálytár: https://njt.hu/jogszabaly/2001-27-20-45.0

A fenntartható fejlődés indikátorai. (2021. október 31.). Letöltés dátuma: 2024. március 17., forrás: Központi Statisztikai Hivatal: https://www.ksh.hu/ffi/1-19.html

A foglalkoztatottak száma legmagasabb iskolai végzettségük szerint, nemenként. (2024. február 23.). Letöltés dátuma: 2024. március 1., forrás: Központi Statisztikai Hivatal. https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0008.html

A lemorzsolódás megelőzését szolgáló korai jelző- és pedagógiai támogató rendszer. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2024. március 2., forrás: Oktatási Hivatal: https://esl.kir.hu/Kimutatas/VeszelyeztetettTanulokMegoszlasa

A munkanélküliek száma legmagasabb iskolai végzettségük szerint, nemenként [ezer fő]. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2024. február 29, forrás: Központi Statisztikai Hivatal: https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0027.html

A munkavállalási korú népesség gazdasági aktivitása, nemenként. (2024. február 23.). Forrás: Központi Statisztikai Hivatal: https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0004.html

A népesség, népmozgalom főbb mutatói. (2024. január 26.). Letöltés dátuma: 2024. március 1., forrás: Központi Statisztikai Hivatal: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0001.html

A szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya nem, korcsoport, iskolai végzettség, jövedelmi ötöd, gazdasági aktivitás, háztartástípus szerint (EU2030 cél). (2023. november 6.). Letöltés dátuma: 2023. december 27., forrás: Központi Statisztikai Hivatal: https://www.ksh.hu/stadat_files/ele/hu/ele0034.html

Andorka, R. (1982.). A társadalmi mobilitás változásai Magyarországon. Budapest: Gondolat Kiadó.

Bukodi , E., Marii, P., Brian, N. (2024. február 8). University of Oxford Institute for New Economic Thinking. Forrás: Intergenerational Class Mobility in Europe: A New Account and an Old Story. INET Oxford Working Papers no. 2017-03: https://www.inet.ox.ac.uk/files/Social_Mobility_Europe_final_April_2017.pdf

Erát, D., Huszár, Á., Füzér , K. (2024. január 14). Társadalmi mobilitás és partnerszelekció. Forrás: Társadalmi Riport, 2022.: https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2023/11/teljes-kotet.pdf#page=201

Farkasné Kristóf, Z. (2006). Lehetőségek a tanulási problémák korai felismerésében és megelőzésében. Új Pedagógiai Szemle, 56. évf. 6. szám. Letöltés dátuma: 2023. december 28, forrás: https://epa.oszk.hu/00000/00035/00104/2006-06-mu-Farkasne-Lehetosegek.html

Juhász, E. (2008). Felnőttképzés (Szakképzési ismeretek. kötet). (B. András, Szerk.) Budapest: Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet.

Korai iskolaelhagyók. (2023. április 3.). Letöltés dátuma: 2023. december 27., forrás: Központi Statisztikai Hivatal: https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0028.html

Központi Statisztikai Hivatal. (dátum nélk.). Módszertani dokumentáció. Letöltés dátuma: 2024. március 2., forrás: Központi Statisztikai Hivatal: https://www.ksh.hu/apps/meta.main?p_lang=HU

Programkövetelmények. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2023. május 11, forrás: Innovatív Képzéstámogató Központ: https://akkreditaltvizsgaztatas.ikk.hu/programkovetelmenyek?_gl=1*tqzl8b*_ga*MTQ5NzIxMjgyOC4xNjg0ODczNzA3*_ga_K4RNLHW8G3*MTcxMDU0ODA4My4xMjMuMS4xNzEwNTQ4MDg0LjAuMC4w

Képzési és kimeneti követelmények. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2023. május 11. forrás: Innovatív Képzéstámogató Központ: Képzési és Kimeneti Követelmények (KKK), Programtantervek (PTT) | IKK Zrt.

Róbert, P. (2024. március 1). MTA Könyvtárának Repozitóriuma. Forrás: Intergenerációs iskolai mobilitás az európai országokban a válság előtt és után: https://real.mtak.hu/180449/1/10.61501_TRIP.2018.4.pdf

Róbert, P. (2024. február 8.). TÁRKI. Forrás: Társadalmi mobilitás: https://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a949.pdf

Szakképzés 4.0. (2023. november 16.). Letöltés dátuma: 2023.. december 2., forrás: Innovatív Képzéstámogató Központ: https://api.ikk.hu/storage/uploads/files/szakkepzes_40_strategiapdf-1701278626294.pdf

Széchennyi 2020 programok. (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2023.. december 28., forrás: Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal: https://www.nive.hu/index.php?option=com_contentview=articleid=2387Itemid=323

Youth not in employment, education or training (NEET). (dátum nélk.). Letöltés dátuma: 2024. március 12., forrás: OECD Data: https://data.oecd.org/youthinac/youth-not-in-employment-education-or-training-neet.htm

Szerző: Mezei Tímea (mezei.time@gmail.com)

Társszerző(k): Jancsák Csaba

Absztrakt címe: A Roma Fiatalok 2023 kutatás első eredményei

Kulcsszavak: *Roma fiatalok;, Értékpreferencia, Jövőorientáció, Kulturális hagyományok, Oktatási helyzetkép*

Absztrakt: A magyar társadalom legsérülékenyebb és legnagyobb társadalmi kitettségű csoportját a hátrányos helyzetű fiatalok jelentik, amelynek jelentős részét roma fiatalok alkotják (Orsós 2015; Zolnay 2015; Bihari 2021; Trendl 2021; Varga-Csovcsis 2021; Forray, 2022). A roma közösségeket érintő társadalmi nehézségeket az elmúlt évtizedekben már számos nemzetközi kutatás (pl.: Abubakar – mtsai., 2015; Bhabha – mtsai., 2017) és hazai tanulmány (pl.: Elek, 2022; Fejes – Szűcs, 2018; Forray, 2022; Kemény – Janky, 2004, Kertesi – Kézdi, 2006) vizsgálta. Az érdembeli előrelépés, a népcsoport inklúziós folyamatában minimális (sőt egyes területeken visszalépés pl: Kende – mtsai., 2021)

Jelen munka célja dél-alföldi roma/cigány fiatalok (n=197) kulturális hagyományainak, oktatási helyzetképének, a közösségeik belső világának, a társadalmi értékekről alkotott elképzeléseinek, a vallott és praxis érték preferenciájának, jövőorientációjának és céljainak feltárása.

Mérőeszközünk egy Likert-skálán alapuló kérdéseket tartalmazó kérdőív, melyet zárt és nyitott kérdések egészítenek ki a roma fiatalok véleményének és gondolatainak részletesebb megértése érdekében.

Eredményeinkből úgy tűnik, hogy a résztvevők oktatási helyzete közepes képet mutat, gyenge szocio-ökonómiás háttérrel társulva. Mindazonáltal, a résztvevők 23,4% -a tervezi a későbbiekben a felsőoktatásba való bekapcsolódást. A résztvevők közösségében jelentős mértékű kortársakkal való aktív időtöltés tapasztalható, miközben kiemelkedő időt töltenek a képernyő előtt is. Szignifikáns kapcsolatot találtunk a képernyő előtt eltöltött idő és az esetlegesen jelentkező fájdalmak (pl. fej, nyak, hát, derék) között ($p<0,05$; $r=0,145$). A megkérdezett fiatalok magas arányban szeretnének házasságban élni (biztosan igen 46,7%; inkább igen 31,5%), családot alapítani (77%), ugyanakkor a tervezett gyermekszám alacsony (1,7) körükben. A vizsgálatba bevont roma fiatalok több mint fele nem tartja fontosnak a roma-cigány hagyományokat, illetve egyáltalán nem követi azokat. A legfontosabb értéknek a családi biztonságot, boldogságot és az anyagi jólétet jelölték meg a fiatalok.

A vizsgálat limitációi között azonosítottuk, hogy a nem reprezentatív minta, az alkalmazott Likert skála és a kezdeti elemzések korlátozták az eredmények általánosítását. Ennélfogva tervezzük a kvalitatív adatgyűjtést, majd egy nagyobb elemszámú vizsgálatot. Az ezt követő, kiterjesztett munka a holisztikus társadalomtudományi kutatási eredményeket fogja alátámasztani, ami hozzájárulhat a közösségek, önkormányzatok és oktatási intézmények fejlesztéséhez, valamint a kulturális, oktatási és képzési szolgáltatások hatékonyabb meghatározásához.

Abubakar, A., van de Vijver, F., Alonso-Arbiol, I., He, J., Adams, B., Aldhafri, S., Tair, E. (2015). Measurement Invariance of the Brief Multidimensional Student's Life Satisfaction Scale Among Adolescents and Emerging Adults Across 23 Cultural Contexts. Journal of Psychoeducational Assessment, 34 (1), 28–38.

Bihari, I. (2021). Az iskolai szegregáció szerepe a hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok lemaradásában. Acta Medicinae et Sociologica, 12 (32), 67–88. https://doi.org/10.19055/ams.2021.05/31/4

Bhabha, J., Fuller, A., Matache, M., Vranješevi, J., Chernoff, M. C., Spasi, B., Ivanis, J. (2017). Reclaiming Adolescence: A Roma Youth Perspective. Harvard Educational Review, 87 (2), 186–224.

Elek, Zs. R. (2022). Tinédzserkori gyermekvállalás és iskolai lemorzsolódás - Egy fiatalokkal végzett részvételi akciókutatás módszertani tapasztalatai. Párbeszéd, 9 (1).

Fejes, J. B., – Szűcs, N. (2018). Én vétkem: Helyzetkép az oktatási szegregációról. Motiváció Oktatási Egyesület, Szeged.

Forray R., K. (2022). Romológia. Kutatástól az oktatásig. Gondolat Kiadó Kör Kft. Pécs

Kemény I., Janky B.(2004). Települési és lakásviszonyok. Beszélő (4)96-111.

Kertesi G., – Kézdi G.(2006): A hátrányos helyzető és roma fiatalok eljuttatása az érettségihez. (Egy különösen nagy hosszú távú költségvetési nyereséget biztosító befektetés). Budapest Working Papers on the Labour Market, 2006.

Orsós, A. (2015). A cigány/roma nemzetiségi oktatás. PTE, Pécs.

Trendl, F. (2021): Socialisation and the education of the roma in hungary. In. Orsós, Anna (Ed.): The role of romani studies in higher education: a collaborative project between the University of Pécs and the University of Prešov. (pp. 101-112). PTE, Pécs

Varga, A., – Csovcsics, E. (2021). Equality of opportunity and accumulated capital. In A. Orsós (Ed.), The role of Romani studies in higher education: A collaborative project between the University of Pécs and the University of Prešov (pp. 113-122). PTE, Pécs

Zolnay, J (2015). A roma diákok esélyei a közoktatásban In: Orsós Anna (Ed.): A romológia alapjai. PTE BTK Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszék Wlislocki Henrik Szakkollégium,Pécs.

Szerző: Mikelayi Wumaier (mihrayumer@gmail.com)

Társszerző(k): Mika János, Pajtókné Tari Ilona

Absztrakt címe: Fiatal egyetemisták ismereteink felmérése az éghajlatváltozás témakörében

Kulcsszavak: *éghajlatváltozás, egyetemi hallgatók, tudásfelmérés, attitűdvizsgálat*

Absztrakt: A Világról alkotott képünknek és a jövőnket meghatározó tényezőknek egyaránt növekvő fontosságú összetevője a klímaváltozás. Ezzel kapcsolatos tudásunk és viszonyulásunk (attitűdünk) egyre fontosabb szerepet játszik abban, hogy a ma még talán túlzó „klíma-katasztrófa", vagyis a földi éghajlat visszafordíthatatlan megváltozása végül elkerülhető legyen. Az ezzel kapcsolatos kutatásaink célcsoportja a fiatal felnőttek, azaz első és második éves, nappali tagozatos egyetemi hallgatók.

E vizsgálatok első lépése egy elő-felmérés, amit ezen összefoglaló benyújtásáig három egyetem 459 nappali tagozatos hallgatójával tudtuk kitöltetni.

A most bemutatandó vizsgálataink arra a kérdésre keresik a választ, hogy milyen ismeretekkel, és milyen attitűddel rendelkeznek az egyetemi hallgatók a klímaváltozás témakörében, és mindez hogyan függ a képzési területtől.

A kérdőív 25 kérdést tartalmazott, amelyekhez 3-3 válasz közül kellett kiválasztani a megfelelőt. Így minden előzetes tudás nélkül is 33,3%-ot el lehetett érni várható értékként a válaszok véletlen kiválasztásával.

Az egyenként 5-5 kérdést tartalmazó kérdéskörök a következők: „Okok és folyamatok", „Megfigyelt és előrejelzett változások", „Hatások, alkalmazkodás" „Kibocsátás-mérséklés" „Életmód, attitűd".

A fenti számból 206 választ helyszíni kitöltéssel egri Eszterházy Károly Katolikus Egyetemen tudtunk felvenni, míg az ELTE szombathelyi Savaria Karán 208 választ kaptunk. Bár eredetileg ez nem volt célunk, mégis mindkét egyetemen olyan nagylétszámú csoportokhoz látogattunk be, ahol a hallgatók szakja nem volt kapcsolatos a természet-tudományokkal. Ezért, kiegészítésképpen a Soproni Egyetemen további 45 választ gyűjtöttünk be, akik mindnyájan első éves erdőmérnök hallgatók voltak, vagyis feltételezhettünk róluk valamilyen érdeklődést a klímaváltozás iránt. Ugyanakkor, a klímaváltozás tananyagként még nem szerepelt az ő képzésükben sem. Az egri válaszokat a felvétel helye szerint öt csoportba soroltuk, a szombathelyi csoportok száma hat, míg a soproni válaszok egyetlen csoportot alkottak. Így valamennyi csoportba legalább 21 illetve legfeljebb 81 hasonló szakot teljesítő válaszadó hallgató tartozott. A papír alapon kitöltött válaszokat feldolgozó Excel programot magunk szerkesztettük. Bár az adatok feldolgozása még folyik (a soproni adatfelvétel dátuma március 22), néhány eredmény már most látható. Például, a két egyetem válaszainak átlaga gyakorlatilag azonos, 38,7%, illetve 38,5 %, a köztük mutatkozó különbség a t-próba szerint nem szignifikáns. Gyakorlatilag azonos, az F-próba szerint nem szignifikáns, az egyes hallgatók eredményeinek szórása is a két nagy mintán. Ugyanakkor, a soproni erdőmérnök hallgatók átlagos eredménye 41,3 % ami enyhén (90%-os szinten) magasabb a másik két egyetem hallgatói átlagánál. Az előadáson természetesen bemutatásra kerülnek az eredeti célkitűzésnek megfelelő, azaz a képzési területek közötti különbségek éppúgy, mint a kérdéscsoportok közötti eltérések.

Szerző: Miklódi-Simon Zsófia (miklodi.simon.zsofia@gmail.com)

Társszerző(k): Dr. Szűcs Tímea

Absztrakt címe: Megélhetés, hivatás vagy mind a kettő? - a nevelőszülővé válás ösztönző tényezői

Kulcsszavak: *nevelőszülő, motiváció, gyermekvédelem*

Absztrakt: Kutatásunkban kvalitatív kérdőíves felmérést végeztünk, hogy feltárjuk a nevelőszülővé válás ösztönző tényezőit. A vizsgálat alapjául korábban elvégzett szisztematikus szakirodalom elemzésünk szolgált, amelyben feltártuk mind a nemzetközi, mind a hazai indikáló tényezőket. Lekérdezésünk célja az volt, hogy alátámasszuk vagy megcáfoljuk az elvégzett szisztematikus szakirodalom elemzés alapján felállított hipotéziseket. A tanulmány a gyermekvédelmi rendszer széles spektrumát vizsgálja, az általános gyermekvédelem fókuszában a védelemre szoruló gyermekek primer családjában és közösségi hálózatában történő támogatással, míg a speciális gyermekvédelemben különleges esetekre összpontosít, ahol a gyermek egészséges fejlődéséhez specifikus intézkedésekre van szükség. A tanulmány a nevelőszülőket ösztönző tényezőket, a motivációs faktorokat és ezen aspirációk háttérváltozókkal közös elemzését is tartalmazza. A kutatás azt mutatja, hogy a nevelőszülős családoknak kulcsfontosságú szerepük van a gyermekek optimális fejlődésének biztosításában, melyet a társadalmi környezet és a törvényi keretek is befolyásolnak. Tanulmányunk rámutat a gyermekvédelem fontos kihívásaira, az intézmények szerepére, valamint a nevelőszülők motivációja és nevelési formájukban fellelhető összefüggésekre. Szakirodalom elemzésünk alapján három hipotézist fogalmaztunk meg amelyet jelent tanulmányban vizsgáltunk kvantitatív kutatásunk során.

H1: A pénz növeli a nevelőszülők rendszerben maradási motivációját (Nemes-Zámbó, 2022, Herczog 1995).

H2: A nevelőszülők, nevelt gyerekekkel ápolt kapcsolatát befolyásolja a primer családdal fenntartott viszony és a nevelőszülők hozzáállása nevelt gyermekük vagy gyermekeik vér szerinti szüleihez (Bean et al., 1989, Conway, 2012).

H3: A nevelőszülők motivációját befolyásolja nevelt gyermekükkel vagy gyermekeikkel ápolt kapcsolatuk (Geiger, 2013, Bean et al., 1989).

Összességében kutatásunk elemzésekor bár nem minden esetben az előre feltételezett eredményeket kaptuk, mégis a kutatás szempontjából releváns összefüggések kerültek kimutatásra.

Szerző: Mohos Edina (edina4pg@student.elte.hu)

Absztrakt címe: Hallgatók szakmai fejlődése és a képzés közötti kapcsolatok

Kulcsszavak: *szakmai identitás, közösségszervezés, identitásformáló szerep*

Absztrakt: A 2017-ben elindult közösségszervezés alapszak egy olyan interdiszciplináris képzés, mely magába foglalja a korábbi művelődésszervezéshez, ifjúságsegítéshez és az andragógia szakmai területekhez kapcsolódó felsőoktatási képzéseket. Oktatókat, kutatókat foglalkoztató kérdés, hogyan lehet ezt az átfogó jelleggel bíró, sokféle szakmai tevékenységre felkészítő szakot összetartani, együtt képezni a hallgatókat, és hatékonyan támogatni a szakmai identitásuk fejlődését. A szakmai identitást alapvetően számos tényező befolyásolhatja, köztük a különböző kapcsolódások, munkahelyi, önkéntes vagy szabadidős tapasztalatok, azonban az egyetemek szerepe megkérdőjelezhetetlen a kialakulása és formálása kapcsán (Cambell és Zegward, 2011; Trede, 2012; Ellis és Hogard, 2021). Feltételezésünk szerint, az első lépések az orientáció és a szakválasztás pillanatában elindulnak, hiszen a végleges továbbtanulási döntés meghozataláig, illetve a beiratkozás pillanatáig is már kialakul az egyénben egyfajta elképzelés, pályakép, szerencsésebb esetben találkozik is előzetesen a szakmával. Az identitásra tehát számos külső, belső tényező együttesen hat, miközben az eltérő folyamatoknak köszönhetően (fokozatosan) formálódik a szakmai önkép. A külső tényezőkre jelentős hatással van az elmúlt éveket jellemző, világszintű változások összessége, melyek egyaránt érintik a munkaerőpiacot, az oktatást és a képzést (gondolunk itt a pandémiára, a gazdasági válságra, a munkaerőpiaci helyzetre és a mesterséges intelligencia térhódítására), érdekes kérdés, ezek hogyan befolyásolják a hallgatók szakmai fejlődésének, különösen az identitás kialakulásának folyamatát, valamint hogyan tud mindezekre reagálni az egyetem. Kutatásunk célja a képzésbe frissen belépő és a végzett hallgatók szakmai identitásának és pályaképének feltérképezése, összehasonlítása, továbbá az egyetem ezirányú formáló szerepének feltárása. Arra keressük a választ, hogy az egyetem rendelkezik e egyáltalán identitásképző szereppel és ha igen, milyen formában tesz ennek eleget az említett körülmények között. Az előadás során a vizsgálat előzmény kutatásairól és első eredményeiről lesz összefoglalóan szó. A kutatást az ELTE PPK kutatócsoportja a Közművelődési Tudományos Kutatói Program keretében végzi.

Felhasznált irodalom:

Campbell, M. – Zegwaard, K.E (2011). Values, ethics and empowering the self through cooperative education. Asia-Pacific Journal of Cooperative Education. 12(3). 205-216. https://www.ijwil.org/files/APJCE_12_3_205_216.pdf

Ellis, R. – Hogard, E (Eds.) (2021). Professional identity in caring professions. Routledge.

Trede, F. (2012). Role of work-integrated learning in developing professionalism and professional identity. Asia-Pacific Journal of Cooperative Education.13(3). 159-167. https://researchoutput.csu.edu.au/ws/portalfiles/portal/8855057/Trede2012ProfessionalismWIL.pdf

Szerző: Molnár Anita (molnar.anita@nye.hu)

Absztrakt címe: Célok szerepe az iskolai testnevelésben: fókuszban a testnevelőtanár szakos hallgatók

Kulcsszavak: *testnevelés tantárgy, testnevelőtanár szakos hallgatók, testnevelőtanár-képzés, Nemzeti Alaptanterv, cél*

Absztrakt: A testnevelés tantárgyat szabályozó dokumentumok számos célt határoznak meg, abban azonban kevésbé nyújtanak segítséget, hogy egy-egy döntési folyamat során mely célok számítanak kiemelt jelentőségűnek. A testnevelőtanár szakos hallgatók célrendszere változatos képet mutat, melyet a köznevelési tapasztalatok mellett nagymértékben befolyásol a pedagógusképzés és ezen belül az oktatási-nevelési gyakorlatuk (Lee, 2015; Capel, 2016; Kovács és mtsai., 2018; Thomas és Ti, 2021; Moravecz és Kozma, 2022; Mustell és mtsai., 2023). Ezek alapján fontos, hogy a köznevelés és a pedagógusképzés egységes célok, értékek, elvek és szemlélet alapján működjön. ;Magyarországon csekély kutatás áll rendelkezésre, hogy a tanárképzés komplex feladatköreit hogyan lehetne közelebb hozni a köznevelés tapasztalataival, ugyanis a testnevelőtanár-képzésre és a testnevelés tantárgyra irányuló hazai szabályozás vizsgálata és fejlesztése a testnevelés tantárgyra vonatkozóan még nem történt meg (Bognár, 2020). Az előadás elsődleges célja a Nemzeti Alaptanterv (2020) által meghatározott célok összehasonlítása a testnevelőtanár szakos hallgatók által fontosnak tartott célokkal. Emellett célként került megfogalmazásra a nemek és a képzés előrehaladása szerinti különbségek bemutatása is. Kutatásunk során a testnevelőtanár-képzésben részt vevő nappali tagozatos hallgatókkal (N=195) végeztünk írásbeli kikérdezést, melyet a NAT 2020 célrendszere alapján 1-től 4-ig terjedő Likert skálával készítettük el. Az adatfeldolgozás során leíró statisztikai elemzést és két mintás t-próbát alkalmaztunk. Az adatok belső konzisztenciaértéke jó értéket mutatott (α=0,898). Eredményeink alapján megállapítható, hogy a testnevelőtanár szakos hallgatók szerint a tantárgy legfontosabb célja a mozgás és a sport megszerettetése (M=3,87±0,370) és az általános mozgásműveltség fejlesztése (M=3,79±0,433), emellett az érzelmi és szociális tanulási területhez kapcsolódó célokat emelték ki leginkább (M=3,69-tól 3,64-ig). A férfi és női hallgatók között jelentős különbség mutatkozik, amely leginkább a pszichomotoros (p=0,013-tól 0,032-ig) és a kognitív tanulási terület (p=0,013-tól 0,049-ig) esetében jellemző. A célok tekintetében a női hallgatók körében nagyobb átlagértékek figyelhetők meg. A képzésben történt előrehaladás kevésbé befolyásoló tényezőként jelent meg a hallgatók célrendszerében. Akik szakmódszertan tantárgyat már teljesítettek a képzés során, az élethosszig tartó fizikailag aktív életmód megalapozása célt fontosabbnak tartották, mint azok, akik a képzés korábbi szakaszát teljesítik (t=2,043, p=0,042). A további célok között nem találtunk lényeges különbséget. Az összefüggő tanítási gyakorlatot teljesítők és a képzés korábbi szakaszát végző hallgatók testnevelés tantárgyra vonatkozó céljairól alkotott véleményükben nincs szignifikáns különbség. Érdekes megállapítás azonban, hogy azok, akik az iskolai tanítási gyakorlatukat nem végzik, fontosabbnak tartják a sportágak és mozgásanyagok technikájának (t=-3,534; p=0,001) és taktikájának (t=-3,106; p=0,002) megtanulását, az önismeret és önértékelés fejlesztését (t=-2,511; p=0,013) és a fenntartható jelen és jövő iránti elkötelezettséget (t=-2,246; p=0,026), mint akik igen. A célok prioritása szempontjából eredményeink megegyeznek korábbi kutatási eredményeinkkel (Molnár, 2021). A nők magasabb átlagértékei Thomas és Ti (2021) és Capel (2016) kutatásaival magyarázható, mely szerint magasabb tantárgyi ismerettel és tudással rendelkeznek, valamint a jövőorientált célokat helyezik előtérbe. A képzés előrehaladása szerinti eredmények egyezést mutattak Redelius és mtsai. (2015) és Mustell és mtsai. (2023) kutatásával, mely szerint a tanítási gyakorlat nehézséget okoz az elméleti és a gyakorlati tudás egységessége szempontjából, ahol leginkább a kikapcsolódáshoz és egészség megtartásához kapcsolódó célokat helyezik előtérbe az előre meghatározott célokkal szemben. A testnevelőtanár szakos hallgatók körében a

gyakorlat teljesítése során elsősorban a tanításhoz köthető tevékenység, gyakorlat és szerepvállalás került középpontba (Hurtik-Tóth és mtsai., 2023), ezek erőteljesebb tényezőknek számítottak, mint a szabályozó dokumentumok célrendszere. Jelen kutatás rávilágított arra, hogy szükséges a testnevelőtanár-képzést és a köznevelés testnevelés tantárgyát egységes irányelvek, célok és szemlélet alapján közelíteni egymáshoz. Mindezek alapján a tanítási gyakorlat során érdekes kérdés és további kutatást igényel az, hogy egy-egy tantervi döntéshozatali folyamat által, a testnevelőtanár szakos hallgatók mely célokat és értékeket részesítik előnyben.

Szerző: Molnár Mária (molnar.nke2019@gmail.com)

Absztrakt címe: Education for sustainability and self-efficacy with the involvement of NGOs

Kulcsszavak: *edudcation for sustainability, self-efficacy, NGOs*

Absztrakt: The concept of education for sustainability has been defined by several people. Mogyorósi and Virág define pedagogy as a complex science, which includes theoretical and practical education, which contributes to the personal development of the teacher and the realization of his goals (Mogyorósi – Virág 2015, Varga 2020).

Education such as concept, according to a broader interpretation, can be understood not only for one person, but also for groups of people whose thinking develops as a result of education and transformations take place in their behavior.

My research focuses on sustainable education and examines the human resource skills and methods used by domestic and EU NGOs in the field of sustainable development and environmental education.

Environmental and nature conservation NGOs draw people's attention to the monitoring of global climate changes, also using the media. In our country, in the European Union and throughout the world, we can talk about a climate emergency for which solutions must be found.

Sustainability education goes hand in hand with closer cooperation, and it also has a moral value in addition to attitude formation. Education for sustainability includes not only environmental education, but also "global" and social education. In addition to the performance capabilities of the individual, the productivity of the community is increasingly coming to the fore in the field of sustainability (Czippán et al 2010).

The pedagogue's behavior is determined how she/ he can cooperate with her/ his colleagues, which is also reflected in her/ his self-efficacy. However, in education for sustainability, it is important that the pedagogue has sufficient inspiration. Education related to education leads to a sustainable future, which includes the necessary attitudes, competences, expertise and values.

I formulated the following research questions:

What factors contribute to the teacher's self-efficacy?

How to measure self-efficacy?

What personal competencies contribute to the success of the organization?

I used the snowball method during the questionnaire sampling. I share the questionnaire in Facebook groups, as well as send it in newsletters, emails, and personally call some NGOs where I worked before and whose activities are related to sustainability education. I tried to reach several counties, but due to the shortness of time, I managed to get in touch with fewer organizations.

With environmental education, civil organizations try to shape the attitudes of different age groups in the environmental awareness (Pajtókné 2015).

From the point of view of educational pedagogy, the attitude of both the pedagogue and the student is formed. The desire to learn and the desire to cooperate are among the key competencies of sustainability education. If these competencies are combined with self-efficacy, an optimal pedagogical role model is formed (Könczey, 2019).

Ideally, the teacher's self-efficacy is combined with a higher level of motivation, professional dedication and preparation, as well as the ability to cooperate, which contribute to both

individual and organizational success. This was also confirmed by an online questionnaire survey conducted with the heads of civil organizations

According to my opinion sustainability education has a catalytic role for environmental pedagogues, civil organizations, educational institutions, students and adults.

Bibliography

Czippán Katalin - Kelen Gábor (2010): Környezeti információs rendszerek, számítástechnika, e-világ. Magyar Környezeti Nevelési Egyesület. Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia – alapvetés 2010. p 179., 181

Könczey, R. (2019). Környezeti nevelők, ökopedagógusok és más szakmabéliek Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégiai Alapvetés. KÉZIRAT. 14.

Mogyorósi, Zsolt – Virág, Irén (2015): Iskola a társadalomban - az iskola társadalma http://okt.ektf.hu/data/szlahorek/file/hunline_pedpszi/15_iskola_a_tarsadalomban/222_a_pedaggia_fogalma.html

Pajtókné Tari Ilona (2015): Komplex digitális taneszközök nyújtotta lehetőségek a környezeti nevelésben.

Környezeti nevelés és tudatformálás. Tanulmányok az Eszterházy Károly Főiskola műhelyeiből. Eger. pp 93-94., 96., 100

Varga, A. (2004). A környezeti nevelés pedagógiai, pszichológiai alapjai. Doktori disszertáció. Eötvös Loránd Tudományegyetem. pp 41-45, 48.

Szerző: Molnár Mária (molnar.nke2019@gmail.com)

Absztrakt címe: Fenntarthatóságra nevelés és kompetenciafejlesztés civil szervezeteknél, kitérve az egyetemekkel történő együttműködésre

Kulcsszavak: *fenntarthatóságra nevelés, kompetenciafejlesztés, civil szervezetek, egyetemi együttműködések*

Absztrakt: A globális környezeti és fenntarthatósági kihívások elég összetettek, következésképpen rendszer szinten kell vizsgálni (Czippán et al 2010).

A „klímaváltozás" felhívja a figyelmet a globális problémákra, melyekkel a pedagógusoknak, a civil szervezeteknek és a diákoknak is szembesülniük kell (Mika 2015).

A „környezeti" nevelést, mint fogalmat már 1948-ban használták egy párizsi uniós ülésen, melynek a nemzetközi természetvédelem volt a célja (Palmer - Neal 1994). A fenntarthatóságra nevelés egy egész életen át elkísérheti az embert, mivel változik a környezet, így más jellegű nehézségekkel kell megküzdeni a Földön élőknek.;

A környezetvédelmi és természetvédelmi civil szervezetek felhívják az emberek figyelmét a globális éghajlatváltozások nyomon követésére, a média eszközeit is felhasználva. Hazánkban, az Európai Unióban és az egész világon klímavészhelyzetről beszélhetünk, melyre megoldásokat kell találni.

Az elmúlt évtizedekben egyre több környezetvédelemmel és természetvédelemmel foglalkozó civil szervezet jelent meg hazánkban, akik missziójuknak tekintik az emberiség és Föld megóvását. Egy felnövekvő ágba léptek a környezetvédők, és lámpásként beragyogják az utat a fenntarthatóságra nevelésben (Kárász 2015).

A fenntarthatóságra nevelés nem csupán természet- és környezetvédelmi kérdésekre keresi a választ, hanem kitér többek között az etikára és a társadalomra is (Nahalka 2010).

Hazánkban a civil szervezetek hozzájárulnak a társadalmi felelősségvállalás erősítéséhez és a morális értékrend emeléséhez, generációról generációra (Horváth 2010).

A fenntarthatóságra nevelés és a környezeti értékekre való odafigyelés az emberiséget egy minőségibb életvitelre sarkalja, felismerve a körülötte zajló környezeti történéseket.

A környezetpedagógiában láthatóvá válik a nevelés gyakorlati fejlődése, tendenciák, melyek újabb és újabb megoldásokat nyújtanak a globális környezeti problémákra.

Az emberek gondolkodása és viselkedése hozzájárul társadalmunk környezetét érintő folyamataihoz (Kovátsné 2011).

A pedagógiai nevelésben a civilek is döntő mértékben kiveszik a részüket (Czippán et al 2010).

A környezeti neveléssel a civil szervezetek a különböző korosztályok szemléletmódját próbálják alakítani a környezettudatosság irányába (Pajtókné 2015).

Az egyik célkitűzésem, hogy a fenntarthatóságra neveléssel foglalkozó civil szervezetek fejlesztési lehetőségeit kutassom, különböző oktatási módszerek vizsgálatán keresztül, kitérve a modern ökológia által nyújtott lehetőségekre (belefoglalva a képzőművészetet is).

Másik célként vizsgálom a civil szervezetek és a felsőoktatási intézmények közötti együttműködéseket, és fejlesztési javaslatokat fogalmazok meg.

Kutatásom rávilágítottak arra, hogy a civilek még kevésbé kapcsolódtak be a felsőoktatási programokba, amely hasznos lenne, mivel támogatná az egyetemisták és a főiskolások gyakorlati fenntarthatósági képzését és elősegítené a közös cselekvést.

Szeretnék elindítani egy kutatói munkaközösséget és egy Zöld Egyetem programot, erősítve a környezet- és természetvédő civilek és az egyetemek közötti közös cselekvést.

Hiszek abban, hogy a civil szervezeti szakértők színesebbé tehetik az egyetemi életet és tovább emelik az adott felsőoktatási intézmény képzési kínálatát.

Szakirodalmak

Czippán Katalin – Havas Péter – Victor András (2010): Környezeti nevelés a fenntarthatóságért. Magyar Környezeti Nevelési Egyesület. Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia – alapvetés 2010-, 33-34., 36-40., 43-45. o.

Horváth Zsolt (2010): Civil közélet és a társadalmi szervezetek. (Ilosvay György 2003. évi szövegének felhasználásával). Magyar Környezeti Nevelési Egyesület. Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia – alapvetés 2010. 167-175. o.

Kárász Imre (2015): A környezeti nevelés története, céljai és eszközei. Környezeti nevelés és tudatformálás. Tanulmányok az Eszterházy Károly Főiskola műhelyeiből. Eger. 44-47., 49. o.

Mika János (2015): A klímaváltozás szerepe a környezeti oktatásban és nevelésben.

Környezeti nevelés és tudatformálás. Tanulmányok az Eszterházy Károly Főiskola műhelyeiből. Eger. 123. o.

Nahalka István (2010): Pedagógiai háttér „környezeti nevelés – a fenntarthatóság pedagógiája". Magyar Környezeti Nevelési Egyesület. Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia – alapvetés 2010-, 46., 50-54.o.

Pajtókné Tari Ilona (2015): Komplex digitális taneszközök nyújtotta lehetőségek a környezeti nevelésben. Környezeti nevelés és tudatformálás. Tanulmányok az Eszterházy Károly Főiskola műhelyeiből. Eger. 93-94., 96., 100. o.

PALMER, Joy – NEAL, Philip (1994): The Handbook of Environmental Education. In: Routledge, London, pp 11-14, 17, 21. Downloaded: https://catalogue.unccd.int/1375_handbook_%20environmental_%20education.pdf

Szerző: Molnár Mária (molnar.nke2019@gmail.com)

Társszerző(k): Varga Attila

Absztrakt címe: Fenntarthatóságra nevelés és kompetenciafejlesztés civil szervezeteknél, különös tekintettel az egyetemekkel történő együttműködésre

Kulcsszavak: *fenntarthatóságra nevelés, kompetenciafejlesztés, civil szervezetek, egyetemi együttműködés*

Absztrakt: A globális környezeti és fenntarthatósági kihívások összetettsége miatt rendszer szintű vizsgálatuk elengedhetetlen (Czippán et al 2010).

A jelenben a klímaváltozás jelensége hívja fel leginkább a figyelmet a globális problémákra, melyekkel a pedagógusoknak, a civil szervezeteknek és a diákoknak is szembesülniük kell (Mika 2015).

A fenntarthatóságra nevelés területén kiemelkedően fontos az egész életen át tartó tanulás, mivel a környezeti folyamatosan, így felnőttkorban is szükséges az alkalmazkodóképesség megtartása, a környezettudatosság fejlesztése.

Az elmúlt évtizedekben egyre több környezetvédelemmel és természetvédelemmel foglalkozó civil szervezet jelent meg hazánkban, amelyek missziójuknak tekintik az emberiség és Föld megóvását. (Kárász 2015).

A környezetvédelmi és természetvédelmi civil szervezetek felhívják az emberek figyelmét a globális éghajlatváltozás következményeire, a média eszközeit is felhasználva.

Hazánkban a civil szervezetek hozzájárulnak a társadalmi felelősségvállalás erősítéséhez és a morális értékrend emeléséhez, generációról generációra (Horváth 2010).

A környezeti neveléssel a civil szervezetek a különböző korosztályok szemléletmódját próbálják alakítani a környezettudatosság irányába (Pajtókné 2015).

A kutatás egyik célkitűzése, a fenntarthatóságra neveléssel foglalkozó civil szervezetek fejlesztési lehetőségeinek feltárása, különböző oktatási módszerek vizsgálatán keresztül, kitérve a modern ökológia által nyújtott lehetőségekre (belefoglalva a képzőművészetet is).

Másik kutatási cél vizsgálom a civil szervezetek és a felsőoktatási intézmények közötti együttműködések vizsgálata, és fejlesztési javaslatok megfogalmazása.

A kérdőíves mintavétel során hólabda módszert alkalmaztam. Megosztom a kérdőívet facebook csoportokban, valamint elküldtem hírlevelekben, emailekben, illetve személyesen felhívtam néhány civil szervezetet, ahol korábban dolgoztam és a tevékenységeik kapcsolódnak a fenntarthatóságra neveléshez. Próbáltam több megyét is elérni, de az idő rövidsége miatt kevesebb szervezettel sikerült felvennem az összeköttetést. Következésképpen a mérési eredmények jelen formájukban még nem tekinthetők reprezentatívnak. Elsősorban a civil szervezetek vezetőit kerestem meg.

A kutatás célja egy olyan kutatói munkaközösség és Zöld Egyetem program megalapozása, amely erősítheti a környezet- és természetvédő civilek és az egyetemek közötti közös cselekvést.

Szakirodalmak

Czippán Katalin – Havas Péter – Victor András (2010): Környezeti nevelés a fenntarthatóságért. Magyar Környezeti Nevelési Egyesület. Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia – alapvetés 2010-, 33-34., 36-40., 43-45. o.

Horváth Zsolt (2010): Civil közélet és a társadalmi szervezetek. (Ilosvay György 2003. évi szövegének felhasználásával). Magyar Környezeti Nevelési Egyesület. Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia – alapvetés 2010. 167-175. o.

Kárász Imre (2015): A környezeti nevelés története, céljai és eszközei. Környezeti nevelés és tudatformálás. Tanulmányok az Eszterházy Károly Főiskola műhelyeiből. Eger. 44-47., 49. o.

Mika János (2015): A klímaváltozás szerepe a környezeti oktatásban és nevelésben. Környezeti nevelés és tudatformálás. Tanulmányok az Eszterházy Károly Főiskola műhelyeiből. Eger. 123. o.

Pajtókné Tari Ilona (2015): Komplex digitális taneszközök nyújtotta lehetőségek a környezeti nevelésben. Környezeti nevelés és tudatformálás. Tanulmányok az Eszterházy Károly Főiskola műhelyeiből. Eger. 93-94., 96., 100. o.

Szerző: Molnárné Dr. László Andrea (molnarne7@gmail.com)

Absztrakt címe: Kompetenciafejlesztés lehetőségei a mesterséges intelligenciával

Kulcsszavak: *Mesterséges intelligencia, kompetencia fejlesztés, megváltozott tanárszerepek, munkaerőpiaci követelmények*

Absztrakt: Bevezetés

A digitális korszak előretörése a mesterséges intelligencia (MI) alkalmazásainak növekvő szerepét hozza magával az oktatásban. A kompetenciafejlesztés új dimenziói a mesterséges intelligencia segítségével bővíthetők. Kiemelkedő szerepet játszik, hogy felismerjük az új tanári szerepeket, feladatokat, mielőbb alkalmazkodjunk hozzájuk és vigyázzunk, hogy az MI a diákok életében ne képességvesztéssel járjon, mint nagyon sok esetben a technológia előretörése, hanem új, nélkülözhetetlen és a régi kompetenciák fejlesztésének lehetőségét hozza.

A mesterséges intelligencia integrációjának hatékonyságát nemcsak a tanári munka könnyebbé, gyorsabbá hátékonyabbá tétele jelenti, hanem a tanár diák párosának trióvá való transzformálódása is. Az MI megjelenésével a tudás új definíciót nyer, a tudástranszfer jelentéktelenebbé válik, és sokkal nagyobb hangsúlyt fog kapni a nevelő munka, a koncepciózusan felépített túlélő skillek, illetve a munkaerőpiacon nélkülözhetetlen kompetenciák fejlesztése.

Hipotézis

A kutatás hipotézise szerint mindezek megvalósíthatók már az általános iskolától kezdve, újszerű, kreatív feladatok kiadásával.

Cél

A kutatás célja az, hogy bemutassa, miként lehet a mesterséges intelligenciát hatékonyan integrálni a kompetenciafejlesztési folyamatokba. A kutatási kérdések közé tartozik:

Hogyan befolyásolja az MI a diákok motivációját és elkötelezettségét?

Mely skillek fejleszthetőek az MI segítségével?

Milyen MI alkalmazásokat érdemes alkalmazni az oktató munka során?

Mi a promptmérnöki tudás, hogyan és miért kell fejlesztenünk? A kutatás elméleti jelentősége az MI és a nyelvoktatás interdiszciplináris kapcsolatának további vizsgálatában rejlik. Gyakorlati szempontból a tanulmány segíthet a tanároknak és döntéshozóknak abban, hogy hogyan implementálják az MI technológiákat a mindennapi oktatási gyakorlatba.

Módszer

A kutatás módszertana MI alapú tananyagfejlesztés.

Összegzés

Az előadás bemutatja, hogy az MI alapú tanulás nem csupán egy modern oktatási eszköz, hanem egy olyan paradigmaváltás,amely lehetőséget teremt a diákok számára, hogy aktív és önálló résztvevőivé váljanak saját tanulási folyamatuknak. Az így szerzett tudás és készségek biztosítják számukra a jövőbeni sikerhez szükséges alapokat. Az előadás kitér arra, hogy miképp történhet ez meg

Felhasznált Irodalom

Ábrahám Zsolt (2021): Mesterséges intelligencia és az e- learning. In: Educatio. 1. pp. 169-173.

Bokor Tamás (2023): A mesterséges intelligencia alkalmazása az oktatásban – kihívások és következmények technológiainvariáns szempontból. https://unipub.lib.uni-corvinus.hu/8710/1/bokortamas_114_129.pdf Letöltés ideje: 2024. 03. 11.

Csáki Csaba (2023): A mesterséges intelligencia elterjedéséből adódó kockázatok szisztematikus vizsgálata. In: Kovács Zoltán (szerk., 2023): A mesterséges intelligencia és egyéb felforgató technológiák hatásainak átfogó vizsgálata. Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat, Budapest

Hajdú József (2020): A mesterséges intelligencia hatása a munkaerőpiacra, avagy elveszik -e a robotok az emberek munkáját. In: Infokommunikáció és Jog. 2. pp.3-9.

Li Kaj Fu: Mesterséges Intelligencia 2041. Hvg Könyvek, Budapest, 2022.

Molnárné Dr. László Andrea: Így taníts nyelveket a mesterséges intelligenciával, Várpalota, 2023.

Beijing Consensus on Artificial Intelligence and Education, 2019. Peking

Szerző: Mónus Ferenc (monusf@science.unideb.hu)

Absztrakt címe: A környezeti attitűdök mérésének dilemmái a 2-MEV és a NEP skála kapcsán magyar mintákon

Kulcsszavak: *környezeti attitűd, mérés, dilemma, szociális kívánatosság*

Absztrakt: A környezeti attitűdök mérésére szolgáló standard skálák közüli választás gyakran kihívást jelent a környezeti attitűdök kutatásával foglalkozók számára. Az előadásban két gyakran használt skála (2-MEV és NEP) kapcsán fogalmazok meg a környezeti attitűdmérést illetően különböző dilemmákat. Mindkét skálának több változata is elterjedt, melyek jelentősen eltérhetnek egymástól abban, hogy hogyan mérik, illetve mely aspektusait mérik a környezeti attitűdöknek. Korábbi vizsgálataink szerint magyar általános iskolás diákok körében a 2-MEV skála két elterjedtebb változata például kevéssé vethetőek össze egymással, míg a 2-MEV és a NEP skálák számos magyar és külföldi mintán is eltérő aspektusait látszanak mérni a környezeti attitűdöknek. Ezek az aspektusok részben átfednek egymással, de mindkét mérőeszköz mér olyan aspektust is, amit a másik mérőeszközzel nem lehet mérni. Továbbá a szociális kívánatosság is eltérően függött össze a megőrzés és a használat alskálákkal a 2-MEV skála mindkét változatánál. Továbbá, mind a 2-MEV skála különböző változatainak alskálái, mind a többi vizsgált környezeti attitűd (NEP skála, áldozatra való hajlandóság) és egyéb attitűd skálák (materializmus) esetén különbségeket találtunk a skálák szociális kívánatossággal való összefüggésében a vizsgált korosztályok között. Ezek szerint a különböző mérőeszközök feltehetően különböző mértékben torzíthatnak a szociális megfelelés miatt az eltérő korosztályokban is.

Berze, I. Z., Varga, A., Mónus, F., Néder, K., Dúll, A. (2022). Measuring Environmental Worldviews: Investigating the Dimensionality of the New Environmental Paradigm Scale for Children in a Large Central European Sample. Sustainability 14(8): 4595.

Berze, I. Z., Varga, A., Mónus, F., Dúll, A. (2024). Magyar diákok környezettudatos világképének mérése. A NEP Skála gyermekeknek készült magyar változata dimenzionalitásának és validitásának megerősítő vizsgálata. Magyar Pszichológiai Szemle, 78 (4), 647-673.

Bogner, F. X. (2018): Environmental Values (2-MEV) and Appreciation of Nature. Sustainability 10 (2): 350.

Bogner, F. X., – Wiseman, M. (2002). Environmental perception: Factor profiles of extreme groups. European Psychologist, 7(3), 225–237.

Bogner, F. X., – Wiseman, M. (2006). Adolescents' attitudes towards nature and environment: Quantifying the 2-MEV model. The Environmentalist, 26(4), 247–254.

Bogner, F. X., Johnson, B., Buxner, S., Felix, L. (2015). The 2-MEV model: Constancy of adolescent environmental values within an 8-year time frame. International Journal of Science Education, 37(12), 1938-1952.

Činčera, J., – Kroufek, R. (2021). Metodika hodnocení environmentální gramotnosti žáků. Brno, Praha, Usti nad Labem.

Csonka, S. (2019): A környezeti attitűdök méréséről–A Módosított Új Ökológiai Paradigma Skála kritikai újraértelmezése. Új Pedagógiai Szemle, 2019(9-10), 16-33.

Dunlap, R. E. (2008). The New Environmental Paradigm Scale: From Marginality to Worldwide Use. Journal of Environmental Education, 40(1), 3–18.

Dunlap, R. E., Van Liere, K. D., Mertig, A. G., Jones, R. E. (2000). Measuring endorsement of the new ecological paradigm: A revised NEP scale. Journal of Social Issues, 56(3), 425–442.

Johnson, B., – Manoli, C. C. (2008). Using Bogner and Wiseman's Model of Ecological Values to measure the impact of an earth education programme on children's environmental perceptions. Environmental Education Research, 14(2), 115–127.

Johnson, B., – Manoli, C. C. (2011). The 2-MEV Scale in the United States: A Measure of Children's Environmental Attitudes Based on the Theory of Ecological Attitude. The Journal of Environmental Education, 42(2), 84–97.

Liu, W., – Chen, J. (2020). Modified Two Major Environmental Values scale for measuring Chinese children's environmental attitudes. Environmental Education Research, 26 (1), 130-147.

Liu, W., Bogner, F. X., Johnson, B., Chen, J. Mónus, F. (submitted to Journal of Environmental Psychology) Integration of the NEP and 2-MEV Scales for Cross-Cultural Measurement of Environmental Attitudes.

Mónus, F. (2021). Environmental perceptions and pro-environmental behavior – comparing different measuring approaches. Environmental Education Research, 27(1), 132–156.

Mónus, F. (2023). Fenntarthatóságra nevelés a hazai oktatás különböző szegmenseiben - Eredményesség és mérése. Debreceni Egyetem, habilitációs dolgozat.

Mónus, F., Bacskai, K., Varga, A., Berze, I. Z., Néder, K., Dúll, A. (2022). Általános-és középiskolás diákok környezettudatosságát meghatározó tényezők a Fenntarthatósági Témahét 2021-es nagymintás vizsgálata alapján. Iskolakultúra, 32 (7), 47-68.

Varga, A. (2004). A környezeti nevelés pedagógiai, pszichológiai alapjai. ELTE-BTK, Doktori PhD disszertáció.

Varga, A. (2006). Diákok környezeti attitűdjei. Iskolakultúra, 16(9), 58-64.

Zhu, X., Lu, C. (2017). Re-evaluation of the New Ecological Paradigm scale using item response theory. Journal of Environmental Psychology, 54, 79–90.

Szerző: Mrázik Julianna (mrazik.julianna@pte.hu)

Társszerző(k): Galambos Attila

Absztrakt címe: Módszertani kombináció és felsőoktatáspedagógiai kísérlet. Egy kutatás folytatása

Kulcsszavak: *fordított osztályterem, akciókutatás, kollaboratív tanítás*

Absztrakt: A bemutatandó vizsgálat előzményei között egy, az akciókutatásba ágyazott felsőoktatási kollaboratív tanári technikákat alkalmazó kurzus-kísérletsorozat következő elemként valósult meg és a hazai felsőoktatási területen kevéssé alkalmazott Tükrözött Osztályterem (Flipped Classroom) metódussal egészült ki a korábbi modellkísérlethez képest.

(O'Flaherty et al, 2015)

A diszciplináris kurzus a résztvevők munkakompetenciái – career readiness - fejlesztését is megcélozta a tükrözött osztályterem metódussal és az online és IKT-segítette megoldások felé orientálta őket, a kollaboratív tanári modellel pedig a perszonalizált tanulásban. A career-readiness fogalmilag úgy megragadható, mint egyfajta karrierre való felkészültség, amely az már a felkészítés során kezdődik, támogatja a magas presztízsű, jövedelmet biztosító foglalkoztatást egy megelégedést nyújtó pályán, előrelépési lehetőséggel. (Mann et al, 2020; Covacevich, C. et al. 2021)

A tanulmányban szereplő kurzusok 2023/2024. tanév tavaszi szemeszterében akcióalapúan, kollaboratív oktatói formában, tükrözött osztályterem során valósultak meg. Egy nappali, diszciplináris szakokon tanuló - közöttük pedagógia – nem tanárszakos kötelezően megszerzendő krediteket jelentő Projekttervezés és pályázatírás elnevezésű kurzuson heti rendszerességgel alkalmaztuk a fenti kombinált megközelítést levelező formában egyszeri, egynapos foglalkozás keretei között, mindösszesen 21 fővel (főként nők életkori megoszlásban 21-45 évesek) valósult meg a kísérlet. A jelen tanulmány a modellkísérlet kutatási tapasztalatait foglalja össze.

A flipped classroom keretében a hallgatók előzetesen kaptak forrásokat, anyagokat majd egy közös szakaszban az előzetes ismereteik alapján folyt célirányos oktatói támogatás. A tematika egy hányada kollaboratívan került kialakításra a hallgatókkal. A nappali kurzus esetén a félév első hónapja két oktatós, parallel konzultáció keretében, melyre a hallgatók előzetesen időpontot foglaltak, a téma kiválasztása, a nehézségek megbeszélése folyt. A második hónapban az oktatók a kialakult típushibákra, visszatérő kérdésekre tudtak fókuszált elméleti háttértámogatást nyújtani, plenáris előadást vegyítve kompetenciafejlesztő feladatokkal, csoportmunkában. A harmadik harmadban a hallgatók saját produktumaikat bemutatták, elemezték és reflektálták. A levelező tagozaton a nap első felében az előzetesen önállóan feldolgozott anyagok átbeszélésével folyt, majd a második felében már önálló munka történt, melyet a harmadik harmad tanári útmutatással egybekötött reflexiós köre és az értékelés zárt.

Hipotézis volt, hogy az egynapos és a féléves kurzus nem alkalmas a téma iránti fogékonyság növelésére, valamint, hogy a résztvevőket nem lehet elvezetni egy fenntarthatósági, kompetenciafejlesztési elemeket is tartalmazó, projektalapú és akciót tartalmazó modellezéséhez (időhiány és a tananyag mérete miatt illetve a résztvevői hajlandóság hiányában).

Az adatgyűjtés módja feltérképezés, jelentéskiemelés, momentumok megragadása és nyílt kommunikáció voltak, (Birks et al, 2008), szentiment-szövegelemzés és adatvizualizáció történt. Felmértük a hallgatók tanulási attitűdjét, tudásméréseket végeztük, résztvevői és oktatói visszajelzést kértünk. A hallgatók bevonásával történtek a beavatkozások és a hallgatói

szükségletek folyamatos monitorozásával a megtervezett folyamat állandó adaptálása történt a körülményekhez igazítottan.

A nullhipotézisét az eredmények tükrében elvetettük: sikerült rövid időkeretben a fenntarthatósági gondolat elültetése a résztvevők körében; késszé és képessé váltak a résztvevők projekt-modelleket alkotni, idői nyomás és tananyag-terjedelmi problémák mellett is. Az eredmények a változatos tanulási formák megismerése és elsajátítása, megélése; a magas érzelmi szinten bevonódás; reproduktív tudáselemek rögzítése, a fogalmak pontosítása a pedagógiai szaknyelv területén; a projekt-logika, -és gondolkodás alapvetései elsajátítása; technikák az idői nyomás közben végzett munka minőségi kimenetei eléréséhez.

A kísérlet eredménye egy, a gyakorlatból kinövő, az oktatás más területein implementációra és adaptációra egyaránt alkalmas, komplex felsőoktatáspedagógiai modell.

Birks M, Chapman Y, Francis K. Memoing in qualitative research: Probing data and processes. Journal of Research in Nursing. 2008;13(1):68-75. doi:10.1177/1744987107081254

Covacevich, C. et al. (2021), "Indicators of teenager career readiness: an analysis of longitudinal data from eight countries", OECD Education Working Papers, OECD Publishing, Paris

Mann, A. et al. (2020), "Dream Jobs?: Teenagers' career aspirations and the future of work", OECD Publishing, Paris, www.oecd.org/education/dream-jobs-teenagers-career-aspirations-and-the-future-of-work.htm

O'Flaherty, J., Phillips, C. (2015). The use of flipped classrooms in higher education: A scoping review. The Internet and Higher Education, 25, 85-95. https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2015.02.02

Szerző: Nagy Irén (nagy.iren@kag.hu)

Absztrakt címe: Fake News and Critical Thinking in the Classroom

Kulcsszavak: *project pedagogy, digital literacy, online disinformation, critical thinking, innovative tools*

Absztrakt: The Internet has revolutionized the spread of information but with its evolvement came a set of previously unforeseen problems. These problems became even more obvious during the pandemic, when people were confined to their homes and were ready to believe fake news without checking its credibility.

In order to help students assess the credibility of a source we used the following results from previous research:

The distinction between the notions of disinformation, misinformation and malinformation and the seven types of misinformation and disinformation. (Wardle – Derakhshan, 2017).

Lateral reading - a tool for assessing the credibility of a source, which has proved to be more effective than traditional vertical reading. (Wineburg – McGrew 2018)

Although fact-checking companies had been founded long before the pandemic, their operation became considerably more visible in the 2020's. Two of these fact-checking companies, Italian Pagella Politica and Spanish Associació Verificat decided to participate in an Erasmus+ project in association with secondary schools from Spain, Portugal, Italy, Poland and Hungary. This international cooperation lasted for two years (2021-2023) and aimed at providing theoretical background (guide), ready-to-use tools (questionnaires) and methodology (worksheets) for secondary school teachers to prepare students for the challenges of dealing with and debunking fake news in the 21st century.

Ten teachers and about one hundred students were involved in the school pilots. During the project, students identified and learned about the different types of fake news with the help of their teachers. Then they worked in groups and analyzed articles using a tool. Armed with all the background knowledge, the teams were ready to venture into the world of debunking fake news and create their own material.

Are our students prepared to process and properly handle all the information they receive through various platforms they use on the Internet? How can teachers of any subject incorporate digital literacy and critical thinking into their curriculum and develop these skills using the material found on the Internet? These are some of the questions I will address in my presentation. I will also describe the tools from the point of view of the secondary school teacher and demonstrate them with some of the outcomes of the project.

References:

Associació Verificat, Pagella Politica (2021). Lateral Reading: A Brief Guideline for Secondary Teachers (presentation at Gen-Z project meeting, Wroclaw, 15 October 2021)

Wardle, C. PhD., Derakhshan, H. (2017, October). Information disorder: Toward an intedisciplinary framework for research and policy making. Council of Europe. F-67075 Strasbourg Cedex. Retrieved March 15, 2024, from https://edoc.coe.int/en/media/7495-information-disorder-toward-an-interdisciplinary-framework-for-research-and-policy-making.html

Wineburg, S., McGrew, S., (2018). Lateral Reading and the Nature of Expertise: Reading Less and Learning More When Evaluating Digital Information. Teachers College Record. Retrieved March 15, 2024, from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3048994

Szerző: Nagy Krisztina (nagy.krisztina1@kre.hu)

Absztrakt címe: Az új karriert kezdő hittanár-nevelőtanár szakos hallgatók szakmai tanulásának és mentorálásának sajátosságai a kollégiumi gyakorlatok során

Kulcsszavak: *mentorálás, szakmai fejlődés és tanulás, kollégium, hittanár-nevelőtanár szakos hallgatók*

Absztrakt: A tanári munka minősége meghatározó a tanulók tanulásának eredményessége tekintetében, ezért fontos, hogy minél felkészültebben lépjenek pályára a pedagógusok (OECD, 2011; Barber – Mourshed, 2007; European Commission, 2007, 2010, 2014). A tanárok szakmai felkészítésében, fejlődésében pedig kiemelt szerepet játszik a pályakezdés támogatása, és ennek legfőbb ágense, a mentor (Wood – Stanulis, 2009; European Commission, 2010, 2014; Langdon et al., 2014; Adhikari, 2016).

A nemzetközi térben és hazánkban egyaránt nagyon sok vizsgálat irányult a tanárhallgatók és -jelöltek szakmai tanulására, mentorálására (European Commission, 2010, 2013, 2014; Rapos – Kopp, 2015; Rapos et al., 2022), ám e kutatások célcsoportjai többnyire nappali tagozaton első diplomájukat szerző, fiatal felnőtt korban lévő pedagógusok voltak, akik általános vagy középiskolában teljesítették gyakorlatukat. Jelen kutatás hiánypótló, időszerű és szükséges, amennyiben olyan javakorabeli felnőtt pedagógusjelöltekre fókuszál, akik új – második, esetleg harmadik – karrierként választották a hittanár-nevelőtanári szakot, továbbá amennyiben a gyakorlatok színhelye kollégium. Mindkét sajátság érdemes a figyelemre: (1) a pedagógushiány enyhítése érdekében mindinkább szükségesnek látszik az új karriert kezdők pályára vonzása, akiknek szakmai tanulása és mentorálása eltérhet a pályakezdő pedagógusok többet kutatott csoportjaiétól; (2) csakúgy, mint a kollégiumi nevelőtanároké.

A kutatás legfőbb kérdései: Milyen speciális jellemzői vannak az új karriert kezdő hittanár-nevelőtanár szakos hallgatók szakmai fejlődésének, tanulásának és mentorálásának, az ő szakmai fejlődésüknek, tanulásuknak és mentorálásuknak a kollégium sajátos közegében?

Alkalmazott módszerek:

A kutatás a hallgatók alapadatainak (életkor, előzetesen megszerzett diplomák, szakmai tapasztalatok stb.) elemzésén túl kvalitatív módszertant követ (a mentorokkal, a hallgatókkal és a képzőkkel készült egyéni és fókuszcsoportos félig strukturált interjúk elemzése).

Eredmények és hasznosulás: A kutatás eredményei felhasználhatók az új karriert kezdő hittanár-nevelőtanárok képzésének és szakmai gyakorlatainak, ezek mentori támogatásának tervezésében, a mentorok felkészítésében a szakmai gyakorlatok és a mentorálási folyamat eredményesebbé tétele érdekében.

Irodalom

Adhikari, B. (2016). Literature Reviews of the Effects of an Effective and Comprehensive Induction Programs to New Teacher Retention and Professional Development. https://www.researchgate.net/publication/296847879_Literature_Reviews_of_the_Effects_of_an_effective_and_Comprehensive_Induction_Programs_to_New_Teacher_Retention_and_Professional_Development

Szerző: Nagy Noémi (no.nagy24@gmail.com)

Társszerző(k): Márkus Edina

Absztrakt címe: Társadalmi innovációk és környezeti nevelés - európai esetek vizsgálata

Kulcsszavak: *társadalmi innováció, környezeti nevelés, közösségi tanulás*

Absztrakt: A környezeti nevelés olyan összetett folyamat, amely a tudományterületeken átível és célja a környezettudatos magatartás kialakítása és annak hosszútávú fenntartása (Mónus, 2020). A környezeti nevelés nem csupán a gyermekek számára szolgáló edukációs programokat jelenti - ahogy arra a legtöbben asszociálunk -, hanem magába foglalja valamennyi generáció tagjainak nevelését, különböző tanulási színtereken zajló folyamatokat is. A kutatás elméleti hátterét az innováció fogalomértelmezései (The Young Foundation, 2012; Benedek et al., 2015), a környezeti nevelés megközelítései (Fűz és Fűzné, 2020; Mubita et al. 2022), a társadalmi innováció létrejötte, működése kapcsán megjelent munkák (Nicholls és Murdrock, 2012; Benedek et al., 2015) adják.

Kutatásunkban olyan társadalmi innovációkat vizsgáltunk, amelyek tágabb értelmezésben a fenntarthatósággal foglalkoznak és megjelenik bennük a közösségi tanulás. A vizsgálatban 20 kezdeményezés vett részt, összesen 15 különböző európai országból. 2024 január és március között félig strukturált interjú készült a társadalmi innovációk képviselőivel.

A kutatási kérdések Kozma et al. (2019, 2022), Márkus (2021) korábbi társadalmi innovációs kutatásaira vonatkoztak (a kialakulásra, tanulási formákra, újítás mértékére, szervezeti keretekre és eredményekre). Vizsgáltuk a társadalmi innováció kialakulásának okát, mely a kutatásban résztvevő szervezeteknél leginkább a környezetvédelem és környezeti nevelés, ezt követte a Benedek és munkatársai (2015) szükséglethierarchia kategóriái alapján a szeretet és hovatartozás, valamint az önbecsülés és önmegvalósítás. Az innovátor személye leggyakrabban több személy csoportosulásából fakad, ezt követi az egyéni kezdeményezés. Elemeztük a környezeti nevelés megjelenését és módját, mely alapvetően szinte mindegyik kezdeményezésben tapasztalati tanuláson alapul. Az egymástól való tanulás mindegyik szervezetben szerepet kap, legtöbb esetben a program vagy esemény részét képezi a kölcsönös tudásátadás. A társadalmi újításra vonatkozó kérdésünknél azt tapasztaltuk, hogy négy csoportra oszthatóak a vizsgált szervezetek aszerint, hogy miben jelent újítást az adott kezdeményezés: a szerveződésben és szervezeti keretek, több terület összekötése és módszer, más területeken látott gyakorlat átvétele saját területen, gyökerekhez és hagyományokhoz való visszatérés. A legtöbb kezdeményezésre helyi és regionális mértékű társadalmi innovációként tekinthetünk. Vizsgáltuk a szervezeti kereteket. Szektor szerint a non-profit forma (egyesületek és alapítványok) volt a meghatározó. Elemeztük a vizsgált kezdeményezések eredményeit, ennek tekintetében mérvadóak a visszajelzések, társadalmi hatás és mérhető adatok. A fenntarthatóság kulcsát a biztos anyagi háttérben, motivált humán erőforrásban és az alkalmazkodóképességben látják.

A vizsgálat eredményei a társadalmi innováció működésére világítanak rá, és segítséget nyújthatnak a már szerveződő vagy jövőben megalakuló kezdeményezések számára.

Hivatkozott források:

Benedek, J., Kocziszky, Gy., Veresné Somosi M., Balaton K. (2015). Regionális társadalmi innováció generálása szakértői rendszer segítségével. Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek, 12 (2) 4-22.

Boros, Julianna - Kozma, Tamás - Márkus, Edina (eds.) (2021): Community Building and Social Innovation. Debrecen, University of Debrecen, CHERD

Fűz, N. – Fűzné, K., M. (2020). A környezettudatosság jelentősége és fejlesztésének lehetőségei az általános iskolai oktatásban In: Szécsi, Gábor; Tóth, I. János (szerk.) Természet és felelősség: A környezeti etika és nevelés filozófiai alapjai Budapest, Gondolat Kiadói Kör (2020) 217-244.

Márkus, E. – Kozma, T. (eds.) (2019). Learning Communities and Social Innovations. Debrecen, University of Debrecen, CHERD 220-231.

Márkus, E. (2021). Community learning and social innovation. In: Boros, Julianna - Kozma, Tamás - Márkus, Edina (eds.) Community Building and Social Innovation. Debrecen, University of Debrecen, CHERD 220-231.

Márkus, E., Boros, J., Kozma, T. (2022): Sustainability of Innovation. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, CHERD

Mónus, F. (2020). Környezeti nevelés és/vagy fenntarthatósági nevelés? A fenntarthatóságra nevelés trendjei, lehetőségei és gyakorlata a közép- és felsőoktatásban. Debrecen, HU: Debreceni Egyetem Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központ (CHERD)

Mubita, K., Milupi, I., Monde, P. N., Simooya, S. M. (2022). Understanding Environmental Education: Conceptualization, Definitions, History and Application. Journal of Lexicography and Terminology, 6(2), 116-127.

Nicholls, A., – Murdoch, A. (2012). The nature of social innovation. In A. Nicholls A. Murdoch (Ed.), Social innovation Basingstoke: Palgrave Macmillan 3-13.

The Young Foundation. (2012). Social innovation overview: A deliverable of the project: "The theoretical, empirical and policy foundations for building social innovation in Europe" (J. Caulier-Grice, A. Davies, R. Patrick, W. Norman, Eds.). Brussels: European Commission

Szerző: Nagy Zoltán (nagy.zoltan@nive.hu)

Társszerző(k): Hőrich Balázs, Czirfusz Dóra

Absztrakt címe: Lemorzsolódás a szakképzésben

Kulcsszavak: *szakképzés, lemorzsolódás, pályakövetés*

Absztrakt: A középfokú oktatás számos kihívással szembesül, melyek közül a tanulói lemorzsolódás kérdésköre rendszerszintű problémaként jelenik meg, hiszen a tanulmányaikat végzettségszerzés előtt megszakítók társadalmi leszakadásának esélye jelentősen megnő – ráadásul abban az időszakban, amikor a tudás szerepe egyre inkább felértékelődik. A korábbi kutatások rámutattak, hogy a szakképzésben látható az egyik legnagyobb mértékű lemorzsolódás: a kutatók szerint 2007-ben 25-30%-ot, 2014-16-ban 35-40%-ot is elérhette a szakképzésben – különösen az érettségit nem adó képzések esetén – a lemorzsolódás mértéke (Liskó, 2003; Fehérvári, 2008; Varga et al., 2019). A tanulói lemorzsolódás mértékének meghatározása többféle indikátor számításának segítségével történhet: vizsgálható az Eurostat által is használt ;korai iskolaelhagyók arányával (ESL - Early School Leaving); a nem tanuló, nem dolgozó fiatalok (NEET - Neither in Education, Employment or Training) arányának becslésével; de alkalmazhatók ad-hoc adatfelvételek vagy közel teljeskörű adatfelvételek (pl. Országos kompetenciamérés) adatainak összekapcsolásából származó tanulói nyomon követések vizsgálata is. Ennél pontosabb számításokra ad lehetőséget a szakigazgatás tanulói nyilvántartásában bekövetkező változások követése – az előadásban e számítási mód bemutatására és főbb eredményeinek, ill. az alkalmazott módszer korlátainak ismertetésére teszünk kísérletet. A megközelítés újszerűsége az egyénsoros, teljes szakképzési populációt felölelő vizsgálat, és a kapcsolódó módszertani definíció megalkotása, amely adminisztratív adatok alapján képes felvázolni a lemorzsolódás és/vagy végzettség nélküli iskolaelhagyás problémakörét. A vizsgálódás egy nagyobb ívű, a Szakképzés Pályakövetési Rendszerébe (SZPR) illeszkedő tevékenység része, mely lehetőséget biztosít arra, hogy ne csak a tanulói lemorzsolódás tényét, hanem az érintett tanulók későbbi munkaerőpiaci érvényesülését is nyomon követhessük,;amely a lemorzsolódás egyik legsúlyosabb következményét, a munkaerőpiacról való kiszorulás rizikóját is képes vizsgálni.

Emellett a korábbi kutatások alapján lemorzsolódásban szerepet játszó egyéni és intézményi tényezők (Paksi et. al., 2020) egy része is feltárható a rendelkezésre álló adatok tükrében.

Elemzésünkben a Szakképzés Információs Rendszer (SZIR) tanulói nyilvántartása alapján, a 2020/21-es tanévben képzésüket tanulói jogviszony szerint elkezdő szakképzési tanulók egyéni tanulmányi útját kísértük végig a 2022/23-as tanév végéig. Eszerint a harmadik tanév végére a technikumi tanulók 11, a szakképző iskolákban tanulók 37 százaléka lépett ki a szakképzés kereteiből. Az elemzés során megkülönböztettük egymástól a kilépő, az évfolyamismétlő, a képzésváltó és a tanulmányaikat az ajánlott képzési út szerint folytató tanulói populáció tagjait. Az előadásban bemutatjuk e tanulói csoportok főbb szocio-demográfiai eltéréseit, a megkezdett képzések közötti különbségeket, illetve azt, hogy az eltérő tanulási utak milyen kapcsolatban állnak a nyilvántartott tanulási nehézségekkel. Az SZPR keretén belül egyéb államigazgatási adatbázisok összekapcsolása segítségével bemutatásra kerül az is, hogy a kilépő/kieső tanulók lemorzsolódásukat követően milyen kondíciók mentén tudtak elhelyezkedni a munkaerőpiacon vagy tértek vissza az oktatás valamely formájába. Az eredmények a 2020-tól bevezetésre kerülő Szakmajegyzék alapján szervezett képzésekről adnak naprakész információt, amely elősegítheti az iskolarendszerű szakképzés oldalán történő beavatkozások megalapozását a különböző képzési szinteken.

Hivatkozott irodalom

Fehérvári, Anikó (szerk.): Szakképzés és lemorzsolódás, Research Papers No. 283, OFI, 2008

Liskó, Ilona (2003): Kudarcok a középfokú iskolákban. Budapest: Oktatáskutató Intézet. /Kutatás Közben; 250.

Paksi, B., Széll, K., Magyar, É., Fehérvári, A. (2020). A lemorzsolódás egyéni és kontextuális tényezői.;Iskolakultúra, 30 (8), 62-81.

Varga, J., Hajdu, T., Hermann, Z., Horn, D. (2019). A közoktatás indikátorrendszere 2019. MTA KRTK KTI.

Szerző: Négyesi Péter (negyesi.peter@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: Tanulási stílus azonosításának támogatása szemmozgáskövető technológiával egy adaptív e-tanulási rendszerben

Kulcsszavak: *adaptiv tanulás, adaptív e-tanulási rendszer, szemmozgáskövetés, tanulási stílus azonosítása, Felder-Silverman*

Absztrakt: A tanulási stílus elméleteket széles körben használják az adaptív e-tanulási rendszerekben a tanulási eredmények javítása érdekében (Bertea – Hutanu, 2019). A tanulási stílusokat figyelembe vevő adaptív tanulási rendszerek többsége azonban a Felder-Silverman-féle tanulási stílusok indexe alapján készített kérdőíveket használ a tanulási stílusok felismerésére (Khenissi et al., 2016), miközben ennek a módszernek számos hátránya van. Például nem alkalmas bizonyos típusú válaszadók számára, kitöltése időigényes, a válaszadó félreértheti stb. Ráadásul megjelent egy új adaptációs probléma, nevezetesen a tanuló tanulási stílusainak automatikus felismerése.

Előadásomban egy olyan megközelítést javaslok az általam fejlesztett adaptív e-learning rendszerben (https://aes.negyesipeter.hu) a tanulási stílusok automatikus kimutatására, amely a szemkövetési technológián alapul, mivel a tekintet viselkedésének egyik leginformatívabb jellemzőjét képviseli.

Az online vizsgálatban a GazeRecorder szemmozgáskövető készüléket használtam, hogy rögzítsem azt az időt, amikor a résztvevők szöveges vagy grafikus alapú tanulási objektumokra figyeltek. Az egész vizsgálat átlagosan 25 percig tartott, a résztvevők olvasási sebességétől, olvasásértésétől és kalibrációs folyamatától függően. 255 fő vett részt a jelenlegi vizsgálatban, közülük 60%-ban középiskolai diákok (N1 = 153) és 40%-ban elsőéves egyetemi hallgatók (N2 = 102). Az etikai szabályokat és előírásokat követve minden résztvevő aláírta az etikai formanyomtatványokat, mielőtt részt vett volna a kísérletben. A kalibrálással kapcsolatos probléma miatt azonban 204 érvényes adatot kaptunk. Közöttük 179 fő normális látással rendelkezett, a többiek (25 fő) pedig szemüveget viseltek.

Az egyes felhasználókra vonatkozó hőtérképek azt mutatják, hogy jelentős különbség van a vizuális és a verbális tanulók között. Az eredmények azt mutatják, hogy a verbális tanulók a képernyő szöveges részét figyelve töltötték idejük nagy részét. Ezenfelül a vizuális tanulók több időt töltöttek a képernyő grafikus részének nézegetésével. A vizsgálati eredmények magas összefüggést mutatnak a Felder-Silverman tanulási stílus és a tanulás közben rögzített szemmozgások között.

Irodalomjegyzék

Bertea, P. E., – Hutanu, A. (2019). A Review of Eye Tracking in E-Learning. presented at the The 15th International Scientific Conference eLearning and Software for Education, Bucharest (pp.281-287). https://doi.org/10.12753/2066-026X-19-038

Khenissi, M. A., Essalmi, F., Jemni, M., Graf, S., Chen, N.-S. (2016). Relationship between learning styles and genres of games. Computers Education, 101, 1–14. https://doi.org/10.1016/j.compedu.2016.05.005

Támogató

„A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTÉRIUM ÚNKP-23-3 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.”

Szerző: Nóbik Attila (nobik.attila@szte.hu)

Absztrakt címe: „Az önfertőztetés az illetőnek szellemi épúgy mint testi tehetségeit emészti". Szexuális nevelésről zajló diskurzusok a Néptanítók Lapjában.

Kulcsszavak: *néptanítók, dualizmus, szexuális nevelés, pedagógiai sajtó*

Absztrakt: A modern népoktatási rendszerekben a néptanítóknak számos olyan feladatot el kellett látniuk, amelyek nem kapcsolódtak közvetlenül a tantervi tananyag elsajátításához. Ez a szerepük abból a helyzetből fakadt, hogy a modernizálódó társadalmakban az iskolarendszerek a modernizáció egyik legfontosabb terepévé, a néptanítók pedig a modernizáció fontos ügynökeivé váltak. Miközben a hatalomnak rajtuk keresztül lehetősége nyílt a számára fontos értékek és viselkedésmód terjesztésére, a tanítóknak a plusz terhek mellett ezek a szerepek alkalmat teremtettek arra, hogy különböző területeken szakértői szerpbe helyezkedhessenek. A magyar neveléstörténet-írás eddig kevés figyelmet fordított a néptanítóság társadalomtörténetének (Westberg – Primus, 2023) ezen sajátosságára.

A modern társadalmak egyik fontos diskurzusa a szexualitásról zajlott. Foucault, bírálva a 19. század prüdériájáról szóló narratívákat, arra hívta fel a figyelmet, hogy az újkorban nagyon intenzíven beszélt a nyilvánosság a szexualitásról, ami nem a téma háttérbe szorítását, hanem a szexualitás megregulázását szolgálta (Buffington, 2014; Foucault, 1999).

A szexualitásról zajló közbeszéd alakításába a dualizmus korában a néptanítók is bekapcsolódtak. Az előadásban a fenti kontextusra építve vizsgálom a legolvasotabb dualizmus-kori pedagógiai folyóiratában, a Néptanítók Lapjában a szexualitással kapcsolatban megjelent cikkeket. Az elemzés kiemelten fókuszál ez olyan 1873-as sajtóvitára, amely a lap hasábjain az önfertőzés (másképpen: titkos bűn vagy néma bűn) kapcsán zajlott. Ezzel a kutatás nem csupán a néptanítók szerepének, hanem az önkielégítés kultúrtörténetének (Driel, 2012; Laqueur, 2003; Szegedi, 2016, 2021) jobb megértéséhez is hozzájárul.

A kutatás eredményeképpen megállapítható, hogy a néptanítók az említett az elemzett cikkekben egyértelműen szakértői szerepbe helyezkedve értekeztek a szexuális nevelés kívánatos formáiról. Narratíváikban a korszak higiéniai diskurzusába illeszkedő elemek domináltak. Ugyanakkor nem csupán a nem kívánatos szexuális viselkedés megelőzésének szándéka jelenik meg az írásokban. A nyelvezetből és a tatalomból ugyanis a gyermekek felé fordulás filantróp gesztusa is világosan kirajzolódik.

Irodalom

Buffington, R. (Szerk.). (2014). A global history of sexuality: The modern era. Wiley. Driel, M. F. van. (2012). With the hand: A cultural history of masturbation (1. publ). Reaktion Books.

Foucault, M. (1999). A szexualitás tőrténete I.: A tudás akarása. Atlantisz.

Laqueur, T. W. (2003). Solitary sex: A cultural history of masturbation. Zone Books.

Szegedi, G. (2016). Az onanista alakja a 20. Századi Magyarországon. Korall, 66, 32–52.

Szegedi, G. (2021). The emancipation of masturbation in twentieth century Hungary. The Historical Journal, 64 (5), 1403–1427. https://doi.org/10.1017/S0018246X21000091

Westberg, J., – Primus, F. (2023). Rethinking the history of education: Considerations for a new social history of education. Paedagogica Historica, 59 (1), 1–18. https://doi.org/10.1080/00309230.2022.2161321

Szerző: Nyilas Ferenc (nyilas.feri@gmail.com)

Társszerző(k): Dr. Káplár Mátyás István, Papp Dóra Sára

Absztrakt címe: A gyermekvédelem szereplői: A gyermekvédelmi gyámok megismerése

Kulcsszavak: *kiégés, gyermekvédelem, gyermekvédelmi gyámok, megküzdés, szakellátás*

Absztrakt: Magyarországon a gyermekvédelmi gyámok kulcsfontosságú szerepet töltenek be a szakellátott gyermekek életében, akik veszélyeztetett, bántalmazott vagy éppen krízishelyzetben vannak. A gyámok azok a szakemberek, akik képviselik a gyermek mindenkori érdekeit és védik ezeket a gyermekeket a bíróság előtt, segítenek biztosítani számukra a megfelelő, legoptimálisabb gondoskodást és támogatást, megsegítést, végsősoron sorsrendezésüket. Az ő meghallgatásuk, megismerésük, vizsgálatuk rendkívül fontos, mivel ők azok, akik a legközelebb állnak a gyermekekhez a jogi folyamatok, döntések során, és általuk nyerhető kézzel fogható bepillantás a gyermek állapotába, szükségleteibe és érzelmi állapotába. A gyámok ismerik a gyermek körülményeit és személyiségét, viselkedését, tendenciáit így a véleményük és a velük történő együttműködés kulcsfontosságú annak eldöntésében, mi is a legjobb a gyermek számára az adott szituációban. Kutatásunkban a gyámok kiégésének a mértékét vizsgáltuk, megküzdési stratégiájukkal és élettel való elégedettségükkel összevetve. Feltételeztük, hogy a gyermekvédelmi gyámok kiégésének a mértéke egyenes arányosságban áll a gyámolt gyermekeik számával. További hipotézisünk szerint a gyámok megküzdési stratégiái kapcsolatban állnak a kiégésük mértékével, illetve ez hatással van az élettel való elégedettségükre is. A kutatás alapjául szolgáló gyermekvédelmi gyámokból álló mintához a Baranya Vármegyei Területi Szakszolgálat munkatársait kértük fel a kérdőívünk kitöltésére online formában, illetve félig strukturált interjúkat vettünk fel a résztvevőkkel. A kérdőív tartalmazott demográfiai, illetve néhány a munkájukhoz kapcsolódó kérdést, az Életelégedettség Skála (SWLS), Megküzdési Módok Kérdőív (MMK) és Maslach Burnout Inventory (MBI-HSS) kérdőívet. Az adatok feldolgozásához Jamovi programot használtunk, melyben korrelációs mátrixot és regresszióanalízist futtattunk le. Az eredmények megvitatásra kerültek. A jelen kutatás kiváló támpontokat adhat a gyámok képzésének és támogatásának fejlesztésében a jövőben. Amennyiben jobban megértjük a gyámok tapasztalatait, nehézségeit és szükségleteit, könnyebben tervezhetünk olyan képzési programokat és támogatási rendszereket, amelyek segítenek nekik hatékonyabban és könnyedebben végezni a munkájukat. Ezáltal nem csak a szakellátásban dolgozóknak segítünk, de passzívan javíthatjuk a gyerekek védelmét és jólétét, és biztosíthatjuk, hogy a gyámok megfelelő támogatást és eszközöket kapjanak ahhoz, hogy a legjobb döntéseket hozzák a hozzájuk forduló gyerekek érdekében.

Szerző: Nyitrai Tímea Laura (h.timealaura@gmail.com)

Absztrakt címe: Azonnali attitűdváltásunk fenntartható jövőnk záloga (Magyarországi pedagógusok viselkedésmintái gyökeres változása a fogyasztói világ tükrében)

Kulcsszavak*: fenntarthatóság, pedagógusképzés, konzumizmus, környezeti nevelés felsőoktatás*

Absztrakt: A globalizáció egyik hátránya lett az, hogy (túl)fogyasztói szemléletű világban élünk, úgy, hogy közben mindezen problémák már nem csak ijesztő előrejelzések, hanem már a mindennapi életünkben is jól tapintható, negatív hatásként jelentkeznek. Már rég eljött az azonnali és halaszthatatlan cselekvés ideje. Az itt és most már számít, mert az elkövetkezendő generációk élete a tét, melyek neveléséért mi vagyunk az „egyszemélyes" felelősök. Éppen ezért radikális környezeti attitűdváltásért kiált mind a természeti környezet, mind a társadalmi jólétünk. Egyértelmű meglátásom az, hogy a mai kor pedagógusának nem csupán elvitathatatlan szerepe és feladata, hanem elemi kötelessége már az, hogy az oktatás keretei között, a nevelési tevékenysége során, annak valamennyi fellelhető és rendelkezésre álló eszközrendszerével kiemelt figyelmet fordítson a felértékelődött fenntarthatósági és környezeti nevelésére. Az előzőkben foglaltak okán, a társadalom iránti felelősségvállalás alapelvének is központi szerepet kell szánni, melyet a tanórákon is hangsúlyozni szükséges. A 21. század oktatási rendszerének legnagyobb kihívása, a népszerű, azonban mérhetetlenül destruktív mai irányvonalak mint pl.: a korlátok nélküli fogyasztás. Az élvhajhászás kritikus közép és hosszútávú megvilágítása a fenntarthatóság jegyében fontos feladatává vált a pedagógus társadalomnak.

A közép és főként a hosszútávú fenntarthatóság fundamentuma pontosan az a komplex társadalmi felelősségvállalás, melyet oly nehéz megvalósítani abban a világban, ahol a személyes élvezet, a javak birtoklása és a fogyasztói társadalom romboló átlagszemlélete a prioritás.

Gelencsér szerint életképes megoldást kell keresni, aminek első lépése az, hogy mielőbb vissza kellene szerezni az energia és az anyag értékét és becsületét, ami már rég elveszett (Gelencsér, 2022). Először ezt a pedagógus képzésben szükséges stabilan beépíteni. Az adott szakot tanító leendő pedagógusoknak mind életmódjában mind szaktudásába be kell építeni a környezet- és egészségtudatosságot szolgáló tudást (Kiss, 2016). A tanári attitűdbe való integrálás (Homoki és Sütő, 2017) első lépésének a tanárképzés folyamatában kell megvalósulnia. Ehhez viszont szükséges a pályán lévő pedagógusok értékelése.

Ezzel a céllal készítettem egy attitűd-kérdőívet, melynek segítségével az aktív pedagógusok körében térképeztem fel a fenntarthatósághoz való viszonyukat. A pedagógusi attitűd vizsgálati kérdőív online formában került kitöltésre. Az elemzések során alapstatisztikai mutatókkal (szórás, módusz, eloszlás) kereszttáblás elemzést végeztem. A mélyebb összefüggések feltárása érdekében korrelációs számítással kerestem kapcsolatokat a státuszkérdések adatai között. A vizsgálati eredmények bemutatják, hogy a kérdőívet kitöltő pedagógusok hogyan viszonyulnak a fenntarthatósághoz, mennyire tudják integrálnia oktatási nevelési tevékenységükbe, valamint ebből mit tudnak megvalósítani intézményi keretek között.

Európa egyes országaiban már jelezték a környezeti nevelés koherens programjainak szükségességét (Brinkman – Scott, 1996). Észak-európai országok ESD fejlődésében egy centralizáltabb megközelítés érhető tetten (Breiting – Wickenberg, 2010). Spanyolországban a kiemelt kompetenciák erőteljesen vezérlik a tantervek témáit (Surenda et. al., 2014). Több nemzetközi tanulmányok elemzésével összehasonlítottam a hazai és a határon túli eredményeket is, a kapott adatok segítségével szeretnék rámutatni a fejlődési irányokra, lehetőségekre.

Hivatkozott irodalom

Brinkman, F. G., – Scott, W. A. H. (1996, February). Reviewing a European Union Initiative on Environmental Education within Programmes of Pre-service Teacher Education. Environmental Education Research, 2 (1), 5–16. https://doi.org/10.1080/1350462960020101

Breiting, S., – Wickenberg, P. (2010, February). The progressive development of environmental education in Sweden and Denmark. Environmental Education Research, 16 (1), 9–37. https://doi.org/10.1080/13504620903533221

Gelencsér, A. (2022). Ábrándok bűvöletében: A fenntartható fejlődés korlátai. Budapest: Akadémia.

Homoki, E., Sütő, L., Mika, J. (2017). A Fenntartható Fejlődési Célok (2016-2030) hasznosítása a földrajz felsőoktatásban. In Felsőoktatás, életen át tartó tanulás és az ENSZ fenntartható fejlesztési célok megvalósítása (pp.66-79).

Kiss, F. (2016). A környezeti és fenntarthatóságra nevelés lehetőségei az osztatlan tanárképzésben. In Oktatás és fenntarthatóság (pp.28-41.)

Sureda-Negre, J., Oliver-Trobat, M., Catalan-Fernández, A., Comas-Forgas, R. (2014, August 8). Environmental education for sustainability in the curriculum of primary teacher training in Spain. International Research in Geographical and Environmental Education, 23

(4), 281–293. https://doi.org/10.1080/10382046.2014.946322

Szerző: Pallay Katalin (pallay.katalin@kmf.org.ua)

Társszerző(k): Pusztai Gabriella, Demeter-Karászi Zsuzsanna

Absztrakt címe: Mérlegen a teljesítményértékelés-eredményesség a kárpát-medencei magyar felsőoktatásban

Kulcsszavak: *eredményesség, oktatók, felsőoktatás, teljesítményértékelés*

Absztrakt: A közép- és kelet-európai országok felsőoktatása jelentős változásokon megy keresztül. Az egyik fontos fejlemény a régióban, hogy az állami intézményeket alapítványi fenntartás váltja fel. Emellett különböző teljesítményértékelési rendszerek és versenypiaci elemek bevezetésén dolgoznak a felsőoktatás pedagógusai számára, beleértve a különböző bérezési modelleket. Az elmúlt három évtizedben a felsőoktatást illetően jelentős átalakulások történtek. Ezek között említhető a felsőoktatás tömegesedése vagy a nagyszabású Bolognai reform. A szovjet mintájú kommunista rezsimek, bár hangoztatták a társadalmi egyenlőséget, széles körű társadalmi hozzáférést a felsőoktatáshoz meggátolták. Az oktatók előmenetelénél a tudományos teljesítmény (kutatások, publikációk) helyett gyakran a "politikai megbízhatóság" volt a meghatározó tényező, miközben a felsőoktatásban szakmai teljesítményértékelés nem működött. Több nemzetközi kutatás foglalkozott a felsőoktatási részvétel területén bekövetkezett mennyiségi és minőségi változások, valamint az értékelő állam, az intézményi minőségirányítás felsőoktatók társadalmára gyakorolt hatásával (Altbach 2000 Altbach 2002, Kwiek – Antonowicz 2015). Térségünkben azonban a viszonylag gazdag felsőoktatási kutatások ellenére sem vizsgálták a felsőoktatási teljesítményértékelés oktatói nézetekre gyakorolt hatását. Előadásunkban azt vizsgáljuk, hogy milyen eredményességi típusok jellemzőek a kárpát-medencei felsőoktatásban, továbbá képet adunk az oktatók teljesítményértékelésről alkotott véleményéről. Mivel az intézmények a teljesítményük után jutnak forrásokhoz, a vizsgált térségben is kulcskérdéssé válik, hogy ki és mi számít eredményesnek, s hogy az egyes intézményekben hogyan reagálnak erre. Kutatásunk központi kérdése, hogy a megkérdezett oktatók hogyan vélekednek a közelmúltban felsőoktatásba berobbanó teljesítményértékelésről és milyen eredményességi mutatókkal rendelkeznek. Kutatásunk során nemzetközi beiskolázású, többkarú, többtízezer fős nagyintézmények oktatóit is megkérdeztünk, ugyanakkor kisebb intézményekben dolgozókat is bevontunk. A kisebb intézmények a peremhelyzetű régióban vagy a külhoni magyar régiókban fontos szerepet töltenek be, szűkebb képzési kínálattal rendelkeznek, s nagy horderejű kutatási projekteknek nem adnak otthont. Az eltérő méretű és funkciójú intézmények oktatóinak vizsgálata során feltérképeztük, hogy milyen különbségek és hasonlóságok mutatkoznak az oktatói eredményesség és a teljesítményértékelés terén. Felsőoktatási academic professionals-okkal készült kvalitatív, fókuszcsoportos interjúk szövegeinek hibrid kódolás útján történt feldolgozását végeztük az Európai Felsőoktatási térség egyik legkeletibb régiójában 2022-es adatok alapján, a felsőoktatásban megjelenő teljesítményértékelés bevezetésének hatására.A kutatás legfontosabb eredményei szerint az oktatók eredményességről vallott nézetei nagy diverzitást mutatnak. A teljesítményértékelésről alkotott nézetek terén összefüggés mutatkozik, de nem kizárólagosak. A teljesítményértékelés kapcsán kigyűjtött megfontolandó szempontok a felsőoktatási döntéshozók számára iránymutatásul szolgálhatnak.

Altbach, Philip G., ed. (2000). The Changing Academic Workplace: Comparative Perspectives. Chestnut Hill: CIHE Boston College.

Altbach, Philip G., ed. (2002). The Decline of the Guru: The Academic Profession in Developing and Middle-Income Countries. Chestnut Hill: CIHE Boston College.

Kwiek, M., – Antonowicz, D. (2015). The changing paths in academic careers in European universities: Minor steps and major milestones. Academic work and careers in Europe: Trends, challenges, perspectives, 41-68.

Szerző: Pap Melinda Patrícia (pmelindapatricia@gmail.com)

Társszerző(k): Balatoni Mónika

Absztrakt címe: Európai enkulturáció a fiatalok körében

Kulcsszavak*: enkulturáció, európai polgárság, európai identitás, kulturális értékek, kulturális nevelés*

Absztrakt: Európa, a „kultúra kontinense", ahol közel 200 nyelven több mint 746 millió ember beszél és osztja meg napi szinten gondolatait a környezetével: a nyitottság, a befogadókészség és a sokszínűség hazája. Az Európai Unió fennállása óta, az 1950-es évektől kezdődően folyamatosan lekövethető az európai identitás mint az EU intézményeit legimitáló identitáspolitikai eszköz alkalmazása, ám a kultúr- és oktatáspolitikai programok sokáig az európai polgárok tágabb körének elérhetetlenek és érthetetlenek voltak. A fiatal generáció tagjainak globális kultúrafogyasztásával, mozgásszabadságával és számottevő nyelvismeretével az európaiság-érzet kulturális aspektusai újra előtérbe kerültek. A kutatás során feltártuk az európai kulturális értékek mibenlétét és az EU szakpolitikai törekvéseit.

Míg a közös származás ténye vagy annak tudata nem teremt funkcionáló nemzetet (Ágh, 1983), addig az adott kontinenshez való viszonyunk meghatározza tágabb identitásunk kereteit, mely néhány esetben ugyan megegyezik a nemzeti tudatunkkal (amerikaiak és ausztrálok), ugyanakkor a széttagolt kontinenseken a területi felosztás sokkal nagyobb jelentőséggel bír. A kultúra egyszerre nemzeti (közös nyelv és kultúra, közös nemzettudat, kulturális örökség) és nemzetközi (mert a nemzeti kultúra a változatos történelmi kihatásoknak köszönhetően folyamatosan fejlődik). A kulturális Európát ugyanakkor még nehezebb meghatározni, hiszen a közös történelmi tapasztalat hasonló modernitás-felfogásokat hívott életre és ezáltal az európai „kultúrák közötti érintkezés megoldható, de nem igazán könnyű" (Schöpflin, 2003). Az enkulturáción keresztül, a helyi és nemzeti kulturális (közös kulturális örökség, valamint Európa Kulturális Fővárosa cím által), valamint a transznacionális oktatási-kutatási programok (Erasmus,+) segítségével az Európai Unió egységes európai ismereteket közvetítve, egységes európai kultúrába vezetheti be a 21. század generációit.

A kutatás ismerteti a kulturális és oktatási programok identitásteremtő szerepét, valamint a sztenderd és különleges Eurobarometer felmérések alapján tendenciákat fogalmaz meg

a fiatal generáció (18-24 évesek és annál fiatalabbak) Európához való szoros kötődését. A téma vizsgálata korántsem újszerű, ám megközelítésében Magyarországon kevés figyelmet kap. Az elemzett korosztály kiválasztását indokolja, hogy annak tagjai, a 2004 után csatlakozó országokat is beleszámítva, már az Európai Unió formálta Európába született, bevándorló háttérrel rendelkezve abban nőtt fel. Ez az uniós népesség jelentős, több mint 200 millió főt (Statista, 2024) kitevő része, akik a közeljövőben meghatározó szereplői lesznek a kontinens alakításában.

Jelen kutatás egy átfogóbb, ÚNKP-ösztöndíj által támogatott tanulmány szerves része, mely az európai identitás politikatudományi és szociálpszichológiai értelmezésének összevetését követően az európai kulturális értékeket igyekszik feltárni. Mindemellett a kultúra mint identitáspolitikai eszköz szerepét értelmezi, hangsúlyozva a kultúra és oktatás önálló identitásteremtésében rejlő lehetőségeket. A kutatás a már említett Eurobarometer felmérések elemzésével, valamint számos magyar és külföldi szakirodalom felhasználásával kvalitatív módon vizsgálja a körüljárt kérdéskört. A dolgozat legfőbb célja bemutatni, hogy a kulturális értékeken keresztül az EU a tagállamok kulturális érzékenységét kihasználva törekszik az európai identitás kialakítására, melyhez jórészt napjaink fiatalságát érintő kultúr- és oktatáspolitikai eszközöket alkalmaz.

Szerző: Papp Beáta (noyz.narcos@freemail.hu)

Absztrakt címe: Olasztanári percepciók – egy kérdőíves vizsgálat tükrében

Kulcsszavak: *olasz nyelv, olasztanárok, sztereotípia, magyar-olasz kéttannyelvű oktatás, tartalomalapú nyelvoktatás*

Absztrakt: Az imázs, az egyes országokról és népekről kialakított vélemények, előítéletek vagy éppen pozitív benyomások nagyban befolyásolhatják, hogy a tanuló mennyire motivált a nyelvtanulásban (Józsa, 2009). Az olasz nyelv tekintetében Magyarországon középiskolai és egyetemi tanulók körében végeztek sztereotípia-kutatást (Kollár, 2010), amely rávilágított, hogy az olaszokról alkotott sztereotip kép javarészt pozitív, ugyanakkor sem a közvetlen tapasztalat, sem a hosszú évek alatt végzett tanulmányok nem képesek megváltoztatni az előítéleteket, tehát a hiedelmek fennmaradnak. A gyakorlott és több éve pályán lévő nyelvtanárok esetében tudomásunk szerint ilyen jellegű vizsgálat még nem készült. Ebből kifolyólag az empirikus kutatásunk keretében kérdőíves módszerrel vizsgáltuk az oktatás különböző szintjein tanító/oktató olasztanárok (N=23) percepcióit.

A kutatásunk elsődleges célja, hogy feltérképezze az aktív olasztanárok olasz népről, országról és kultúráról alkotott benyomásait, és összevesse azokat a tanulókra vonatkozó fent idézett kutatás eredményeivel. Az összehasonlítás segítségével identifikálhatjuk az esetleges különbségeket az oktatók és diákok közötti sztereotípiákban, valamint rávilágíthatunk az oktatási gyakorlatokban és tartalmakban rejlő lehetőségekre, amik elősegítik az olasz kultúra valósághűbb bemutatását és megértését, illetve a tanulók kulturális érzékenységének fejlesztését. Kutatásunk arra törekszik, hogy mélyebb betekintést nyújtson az olasztanárok tudatában lévő kulturális reprezentációkba és megvizsgálja, hogy ezek az attitűdök milyen tükörképet mutatnak Olaszországról (nyelv, nép, kultúra) a nyelvtanári pályán eltöltött évek fényében. További elvárás volt a vizsgálattal szemben az olasztanárok magyar-olasz kéttannyelvű oktatásról és az ahhoz kapcsolódó tartalomalapú nyelvoktatásról alkotott nézeteiknek a feltárása. Az eredmények azt mutatják, hogy a pedagógusok körében változatos és sokszínű kép alakult ki az olasz népről, országról és kultúráról, míg magát a nyelvet annak hangzásával, zeneiségével, dallamosságával azonosítják. A tanári pályán eltöltött évek alatti utazások, az Olaszországban folytatott tanulmányok és a személyes kapcsolatok révén – tehát a közvetlen érintkezés útján – alakult ki az olaszokkal kapcsolatos pozitív megítélés. Ez azt sugallja, hogy a pedagógusok elfogadó attitűdje, valamint az általuk nyújtott élmények és experimentális információk lehetővé teszik, hogy a diákok valósághűbb képet alkossanak az olaszokról, és ezzel együtt csökkentik az esetleges előítéleteket vagy torzított elképzeléseket. Az olasztanárok a tartalomalapú nyelvoktatást illetően a lexikális gazdagodást és a mélyebb nyelvtudást tulajdonítják a legfőbb előnyöknek. Megállapítható továbbá, hogy bár sokuk (57%) nem látja szükségét további magyar-olasz kéttannyelvű iskolák létrehozásának, ugyanakkor többen (50%) nincsenek tisztában az ilyen típusú iskolák hatékonyságával, ami kommunikációs és információmegosztási hiányosságokra utal az oktatási rendszerben, azon belül is az olasztanári közösségben.

Hivatkozott irodalom:

Kollár, A. (2010). Politica linguistica e insegnamento dell'italiano come L2 in Ungheria: una ricerca sugli stereotipi. Quaderni Vergeriani, 6 (6), 124-132.

Józsa, J. (2009). Olaszország, ahogy a magyarok (is) látták. Adalékok az olaszokkal kapcsolatos megítélés kérdésének hazai történetéhez. Mediterrán és Balkán Fórum, 3 (2), 22-28.

Szerző: Pásztor Rita (pasztor.rita@partium.ro)

Társszerző(k): Gál Katalin

Absztrakt címe: Kisebbségi regionális felsőoktatás társadalmi és gazdasági beágyazódása

Kulcsszavak: *felsőoktatási szerepek, társadalmi- gazdasági misszió, Partium, értékteremtés*

Absztrakt: A felsőoktatási intézmények szerepköre változásokon megy keresztül. Az oktatási és kutatási feladatok mellett olyan szerepek is megjelennek, amelyek az intézmény szervezeti legitimációját és az értékteremtő folyamatok meghatározását igénylik (Gumport, 2000). Ezek a szerepek a társadalmi kontextus változásainak következtében újrafogalmazódnak. Megjelennek olyan missziók, amelyek a felsőoktatás közösségi szerepvállalásához kapcsolódnak, és értékelik a társadalmi-gazdasági interakciókat (Király- Géring, 2020).

Az új szerepkörök nyomán feltűnik a regionálisan elkötelezett egyetem modellje. Ezek az intézmények kisebb kutatási aktivitással és nemzetközi hálózati részvétellel rendelkeznek. Ugyanakkor, nagy hangsúlyt fektetnek a helyi gazdasági és társadalmi igények kielégítésére és összpontosítanak a gyakorlati alkalmazásokra. Ennek következtében ezek az egyetemek vállalják a regionális fejlődés támogatására és a helyi közösségek igényeinek kielégítésére irányuló kötelezettségeiket (Teperics- Dorogi, 2014).

Előadásunk célja megvizsgálni egy kisebbségi, önmagát regionálisként definiáló, romániai felsőoktatási intézmény, a Partiumi Keresztény Egyetem gazdasági és társadalmi beágyazódását az oktatási narratívák tükrében. Vizsgálatunk abban a közegben zajlik, amely „kitermeli" a hallgatói bázist, „felszívja" a diplomás fiatalokat, ugyanakkor elvárásokat, javaslatokat is megfogalmaz a felsőoktatás számára, akár térségi szinten. Tekintettel arra, hogy általában a felsőoktatás szerepe és funkciója egy összetett folyamat, a három pillérből – oktatás, kutatás, gazdasági és társadalmi szerepvállalás – előadásunkban az utóbbira fókuszálunk. A társadalmi és gazdasági beágyazottságot számos tényező határozza meg: vannak elsősorban a működést befolyásoló minőségbiztosítási előírások, vannak adott belső és külső intézményi erőforrások, valamint vannak manifeszt és látens külső elvárások.

Az előadásunk alapjául szolgáló kutatás megvalósításához választott módszertanunknak két pillére van: szekundér és primér adatgyűjtés. A desk research módszertan alkalmazása, a szekundér adatgyűjtés, valamint a dokumentumelemzés felöleli a rendelkezésre álló belső és külső adatokat, amelyek mentén a kisebbségi oktatási kínálat működhet Romániában, valamint amelyek mentén választ adhat a térségi szereplők részéről érkező elvárásoknak. Ebben a fázisban: statisztikai adatok, belső adatok, elemzések, oktatáspolitikai és minőségbiztosítási dokumentumok elemzése történik.

Az empirikus kutatás választott módszertana kvalitatív megközelítést alkalmaz: egyéni mélyinterjúk, fókuszcsoportos interjúk, valamint a térség szakértői közösségével folytatott szakértői interjúk révén. A kutatás eredménye választ ad arra a kutatási kérdésünkre, hogy mennyire és milyen a gazdasági és társadalmi beágyazottsága a leírt felsőoktatási intézménynek?

Kutatói munkánk kettős célt szolgál. Egyrészt tudományos igénnyel vizsgálunk meg egy olyan kérdést, ami a regionális oktatási közegben napi szinten befolyásol egy szűkebb szakmai és egy sokkal szélesebb társadalmi közösséget. Másrészt viszont egy olyan 21. századi elvárás és gazdasági-társadalmi nyomás kontextusában végezzük az elemzést, amely alapvetően arra „kényszeríti" az oktatási intézményeket, hogy önvizsgálatot tartsanak saját gazdasági-társadalmi szerepükről.

Felhasznált irodalom

Gumport, P. J. (2000) Academic Restructuring: Organizational Change and Institutional Imperatives. Higher Education, Vol. 39. No. 1. pp. 67–91. https://doi.org/ 10.1023/A:1003859026301

Király G. – Géring Zs.(2020): Gazdasági, társadalmi és egyéni értékteremtés a felsőoktatásban Educatio 29 (1), pp. 19–32 (2020) DOI: 10.1556/2063.29.2020.1.2

Teperics K.- Dorogi Z. (2014): Az egyetemek gazdasági és regionális hatásai. Educatio 2014 (3). pp. 451-461

Szerző: Pasztor-Horvath Dora (pasztor.horvath.dora@gmail.com)

Absztrakt címe: Innovatív eszközök testnevelés órán: 12 hetes intervenció hatása a motoros és kognitív képességekre

Kulcsszavak: *Mozgás, kognitív képességek, innovatív eszközök*

Absztrakt: A kognitív képességek az alapképességeink közé sorolhatóak, az egyik legsajátosabb emberi vonatkozás. (Gazzaniga, 2009; 2008, Penn et al., 2008). Az idegrendszeri folyamatok összefüggésben állnak egymással, tehát feltételezhető, hogy a mozgás hatással van az idegrendszerünkre, a kognitív folyamatainkra. A testnevelés remek lehetőség számos motoros képesség fejlesztésén túl például a figyelem, tanulási képességek, és egyéb olyan kognitív folyamatok fejlesztésére, amelyek más területek, más tantárgyak alapját is képezik. Korábbi kutatások bizonyították, hogy a rendszeres mozgás hatással van az idegrendszerre és a kognícióra (Kramer és mtsai, 1999; Colcombe és Kramer, 2003; Winter et al.,2007), valamint, hogy a mozgás, a fizikai aktivitás strukturális és működésbeli változást is eredményez az agyban, az idegrendszerben (Sibley és Etnier, 2003; Voss et al., 2011). A mozgás a digitális világ megjelenésével párhuzamosan mérséklődött, így az iskolai testnevelésre nagyobb felelősség hárult. Hatékonyabb, sokoldalúbb ;oktatást kell, hogy biztosítson a tanulók megfelelő fejlődéséhez. Ehhez a sokoldalú, hatékony fejlesztéshez az innovatív eszközök jól alkalmazhatóak. Mindezek alapján a kutatás célja az volt, hogy intézményi szinten két csoportos intervencióban elő és utómérésekkel bemutassa, hogy 12 héten keresztül, heti 3 alkalommal megtartott célzott képességfejlesztés hatására milyen kognitív változások mutatkoznak. A vizsgált személyek általános iskola 2.osztályos tanulói, akik az intervenciót megelőzően elő és utóméréseken vettek rész. Az előmérések két részből, motoros és tantermi mérésekből álltak. A motoros tesztek alapvető kognitív képességeket vizsgáltak. A tantermi tesztek digitális formában valósultak meg, egyszerű pontozási rendszerrel, amely a kognitív képességeken túl egyes matematikai és olvasási képességeket, készségeket is vizsgált. A kísérleti csoport tagjai 12 héten keresztül intenzív célzott kognitív képességfejlesztésben vettek részt. A fejlesztő program innovatív eszközök segítségével valósult meg. Statisztikai módszerként leíró statisztikát és páros t-próbát alkalmaztunk (p<0,05). A kapott eredmények alapján elmondható, hogy a kísérleti csoport a motoros tesztek „Dönts” (p=0,000; t=-5,164) és a Jegyezd a labda útját első (p=0,001; t=-4,845), és második részében (p=0,002; t=-4,276) is szignifikáns fejlődést mutatott. Ez a fejlődés az első (p=0,014; t=-2,954), a második (p=0,001; -4,917), a harmadik (p=0,011; t= -3,13), valamint a negyedik (p=0,016; t=-2,887) tantermi mérésen is kimutatható. Összességében elmondható, hogy a kísérleti csoport minden esetben szignifikáns fejlődést ért el. A kontroll csoport egy esetben sem mutatott fejlődést. A kognitív képességek fejlesztése a testnevelés órán kiemelt jelentőségű. Újszerű eszközök segítségével pedig élménnyé tehető a fejlődés. Az órák és az eszközök a Nemzeti Alaptantervbe jól beilleszthetőek és mellette minden más motoros képességfejlesztés is biztosítható a tanulók számára. Fontos lenne, hogy a pedagógus képzés minden területén hangsúlyozzák a mozgás és a testnevelés fontosságát és ne csak a sporttudományi képzések során ismerjék meg a leendő pedagógusok a bizonyított tényeket. További vizsgálatként javasolható más, nagyobb korosztályokat magába foglaló intervenciót, ahol érdemes lenne megvizsgálni, hogy idősebb korban milyen hatékonyan és mennyi idő alatt fejleszthetőek ezek a képességek mozgással és milyen változások következnek be.;

Szakirodalom:

André M.M.Sousa, Kyle A.Meyer, GabrielSantpere, Forrest O.Gulden1NenadSestan (2017): Evolution of the Human Nervous System Function, Structure, and Development, Volume. 170, 2017

Colcombe, S. J., Erickson, K. I., Scalf, P. E., Kim, J. S., Prakash, R., McAuley, E., et al. (2006): Aerobic exercise training increases brain volume in aging humans. J. Gerontol. A Biol. Sci. Med. Sci. 61, 1166–1170. doi: 10.1093/gerona/61.11.1166

Colcombe, S., and Kramer, A. F. (2003): Fitness effects on the cognitive function of older adults. Psychol. Sci. 14, 125–130. doi: 10.1111/1467-9280.t01-1-01430

Effects of Physical Exercise on Cognitive Functioning and Wellbeing (2018): Biological and Psychological Benefits. Movement Science and Sport Psychology

Erickson, K. I., Voss, M. W., Prakash, R. S., Basak, C., Szabo, A., Chaddock, L., et al. (2011):; Exercise training increases size of hippocampus and improves memory. Proc. Natl. Acad. Sci. U.S.A. 108, 3017–3022.

M.S. Gazzaniga (2009): Human: The science behind what makes us unique. Harper Collins, New York

Sibley, B. A., and Etnier, J. L. (2003): The relationship between physical activity and cognition in children: a meta-analysis. Pediatr. Exerc. Sci. 15, 243–256.

Szerző: Pekari Bernadett (pekarib@gmail.com)

Absztrakt címe: Alsós tanulók intelligenciaprofil alapú tanulástámogatása magyarországi pedagógiai gyakorlatban – frankofón minta alapján

Kulcsszavak: *többszörös intelligenciák; intelligenciaprofil; francia adaptáció; tanulástámogatás; alapfokú oktatás*

Absztrakt: Kutatásom fókusza egy innovatív, a francia állam által támogatott pedagógiai megközelítés adaptálási lehetőségeinek vizsgálata, mely Howard Gardner többszörös intelligenciák (1983, 1999, 2006) elméletén alapul. Célom annak feltárása, hogy e frankofón pedagógiai gyakorlat átültethető-e a kurrens hazai praxisba. Kollégáimmal közösen elért fejlesztési eredményeink ezt a feltevést igazolják. Pedagógiai fejlesztésünk eredményeképpen egy adaptált frankofón tehetségazonosító eszköz nóvum értékű modellé modifikálódott. A folyamat az akciókutatás tervezési fázisában a kritériumok és kritikus pontok figyelembe vételével zajlott, elsődlegesen a két ország oktatási rendszerének komparációjával. A curriculáris és extra-curriculáris keretek közti adaptációban; folyamatosan adatvizualizáció zajlott, kvalitatív adatokkal bizonyítva a validációt. Előadásomban az adaptáció kritikus pontjait (pl. forráshiány, időkorlátok), illetve a bevált, vonatkozó intézményi jó gyakorlatokat (Bázisintézményi jógyakorlat, G8 projekt – digitalizált G8 teszt, tehetségműhely frankofón adaptációval, tehetségstratégia) egyaránt ismertettem. Részletesen kitértem a tehetségazonosítási folyamatban használt, általunk fejlesztett eszköz, a Tehetségcsillag adaptációs folyamatának curriculáris alkalmazására is, mely a megismerési folyamatokon és a probléma megközelítési módokon túl az érdeklődés intenzitására fókuszál (egyéni profil; csoport profil), megteremtve a differenciálás, a komplexitás, valamint a motiváció lehetőségét is.

Általános iskolai tanító, drámapedagógus, valamint magyar nyelv és irodalom szakos tanárként a témában egy évtizede kezdtem résztvevő megfigyelés végzését munkatársaimmal – köztük francia nyelv oktatására képesített tanító kollégámmal – a francia főváros egyik egyetemének gyakorló óvodáiban, általános iskoláiban, illetve pedagógusképzést folytató felsőoktatási színterein. Tapasztalatainkat, megfigyeléseinket a hazai közoktatás egy dél-dunántúli megyeszékhelyének bázisintézményében (általános iskola és alapfokú művészetoktatási intézmény) adaptáltuk tanórákon, valamint helyi tehetségstratégiánk kidolgozására is felhasználtuk (Dezső 2022) frankofón szakmódszertani útmutatással, (Garas et al 2009, 2011, 2013, Nyerges 2015, Novákné 2016). Fejlesztésünk során a következő kérdésekre kerestük a választ: hogyan lehet különböző módszerekkel, eszközökkel feltérképezni az iskolába lépő és alsó tagozatos gyermekek intelligenciaprofiljából következő érdeklődését és annak intenzitását? A kapott aktuális eredményeket miként lehet a hatékonyság érdekében a tanulási-tanítási folyamat során alkalmazni? Egy a 6-10 éves gyermekek gardneri értelemben vett intelligenciaprofilját azonosító eszközt (Tehetségcsillag) több éves kutatómunkánk eredményeképpen közel 200 tanulóval mértük fel. A kapott eredményeket kiértékeltük, adatlapokon rögzítettük, a kvantitatív adatokat diagrammokon láttattuk, majd osztályprofilt is készítve felhasználtuk tanóráinkon, illetve extra-kurrikuláris keretek között a gyermekek különböző megismerési folyamatainak támogatásához. Eredményeink jelentősége abban rejlik, hogy az általunk felhasznált modell a hazai pedagogikumban nóvum értékkel bír.

Irodalom

Dezső Renáta Anna (2022): Intelligenciák-más-kép(p).

Garas, Véronique – Chevalier Claudine (2015): Les intelligences multiples vécues à l'école. (Többszörös intelligenciák az iskolában) In: Cerveau Psycho n°68 Mars-Avril p.54-59.

Garas, Véronique (2014): Diversifier pour mieux différencier !- les intelligences multiples (Diverzifikálás a jobb differenciálásért! – a többszörös intelligenciák) (kézirat)

Garas, Véronique; Chevalier, Claudine (Szerk.) (2013): Guide pour enseigner autrement – selon la théorie des intelligences multiples Cycle 2. (A máshogy-tanítás kézikönyve a többszörös intelligenciák elmélete alapján) Éditions Retz

Szerző: Pelesz Nelli (pelesznelli10@gmail.com)

Absztrakt címe: Újragondolt tradíciók - Tartalmi és módszertani innovációk a szegedi tanítóképzőben a két világháború között

Kulcsszavak: *tanítóképzés, professzionalizáció, Szeged, két világháború időszak, reform*

Absztrakt: Kutatásaim középpontjában a Szegedi Királyi Katholikus Tanítóképző Intézet két világháború közötti működése áll. A téma feltárásával a tanítói szakma korabeli professzionalizációs folyamatainak mélyebb megértéséhez szeretnék hozzájárulni, amennyiben a szakmai identitás kialakításának speciális terepeként tekintek a tanítóképző intézményekre. A két világháború közötti időszakban lezajlott oktatáspolitikai változások, tantervi reformok érdemi hatást gyakoroltak a tanítókra. Elsőként a képzés reagált a megjelenő kihívásokra, ezek országos és össztársadalmi szinten jól követhetők, azonban a lokális erőterek vizsgálata továbbra is mozaikszerű maradt. A vidéki képzők elhelyezése az oktatástörténeti térképen továbbra is aktuális neveléstörténeti feladat. Ezen intézményeket sokszor csak a nehéz anyagi helyzetük és periferikus szellemi teljesítményük kapcsán emlegetik, holott a nagymúltú tanítóképzők (pl. Eger, Buda, Sárospatak stb.) mellett léteztek olyan vidéki intézmények, amelyek valódi, színvonalas szellemi műhelyként működtek, és képesek voltak letenni névjegyüket az országos szakmai közvélemény előtt, sőt, érdemben hozzájárulni a szakma fejlődéséhez.Szegeden az országban az elsők között indították el az általuk kidolgozott népművelési tanfolyamot, hozták létre a gyakorlatias szemléletű gazdasági szakoktatást, reformálták meg a felvételi módját, működtek együtt több felsőoktatási intézménnyel, írták és szerkesztették a Magyar Tanítójelöltek Lapját stb. Az alapképzés tartalmait és módszertani kérdéseit saját képükre formálva újították meg, tankönyveket és feladatgyűjteményeket készítettek a legújabb tudományos eredmények alapján, sokáig egyedülálló vezérkönyvet jelentettek meg. A pezsgő szellemi közeg, a nyitottság, az aktuális -sokszor nagy nehézséget okozó- kihívásokra történő rugalmas reagálás olyan szakmai műhelyt teremtett a Dél-Alföldön, amely képes volt a nagyvilág történéseit saját, egyéni arculatába integrálni, ugyanakkor maga is hatott nemcsak a régió, de az országos szakmai közvélemény gondolkodására és működésére egyaránt.A kutatás elsősorban a Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád-Csanád Megyei Levéltárának, illetve a Szeged-Csanádi Egyházmegyei Levéltárának anyagaira támaszkodik. Előadásom során az intézet profiljának rövid bemutatása, a tanárok és a diákok demográfiai adatainak ábrázolása után elsősorban az intézmény keretein belül folyó szakmai tevékenység sajátosságainak áttekintése a célom. A Becker Vendel igazgató koncepciója mentén kialakított gazdasági szakoktatás, a szegedi intézet által elsőként engedélyeztetett iskolán kívüli népművelési tanfolyam, a tanítóképző-intézeti tanárok és gyakorlóiskolai tanítók együttműködésében kiadott vezérkönyv és tankönyvek áttekintő ismertetése biztosítja az intézet lokális, de nem provinciális szakmai műhelyként történő meghatározását. A társadalmi igényekre és szakmai újdonságokra való átgondolt, hagyományokra építő, mégis innovációra képes elméleti és gyakorlati tevékenység vizsgálata termékenyítőleg hathat a jelenkori tanítói szakma öndefiníciójának újrafogalmazására is.

Szerző: Pethő Villő (villo.petho@hotmail.com)

Absztrakt címe: Egy vándorlegény dalai. Tanulmányutak és hatásuk a 20. század első felének magyar zenepedagógiai elképzeléseire

Kulcsszavak: *zenepedagógia, zenei reformok, Kodály Zoltán, Fritz Jöde*

Absztrakt: Az előadás címe utal Mahler dalciklusára, egyúttal pedig arra, hogy a vándorlás, az utazások alatt szerzett tapasztalatok régi mesterek, művészek, és zeneszerzők életművében milyen fontos szerepet játszottak.

A kutatás azt vizsgálja, hogy Kodály Zoltán tanítványai milyen tanulmányutakon vettek részt, milyen tapasztalatokat szereztek a 20. század első felében. Célunk, hogy bemutassuk, ezeknek a tapasztalásoknak milyen hatása volt, milyen hatása lehetett az 1930-as és 1940-es években kibontakozó zenepedagógiai reformokra.

Kodály pályája kezdetén, 1906-ban és 1907-ben maga is tett két rövid tanulmányutat Berlinben és Párizsban. Az itt szerzett tapasztalatok formálták tanári munkáját a Zeneakadémián (Eősze, 2000, 2007). Zenepedagógiai elképzeléseire, zenei nevelési koncepciójára és az arra épülő pedagógiára is hatással voltak az 1920-as évek végén tett angliai utazások (Szőnyi, 1984). Kodály tanítványai közül többen töltöttek hosszabb-rövidebb időt Berlinben, Rómában és Londonban. Leveleiből (Legány, 1982) és az egykori tanítványok visszaemlékezéseiből (Gábor, 1980 Biller, 1985) tudjuk, hogy Kodály nemcsak ösztöndíjak elnyerésében segítette őket, de konkrét feladatokat is tűzött ki eléjük: különböző kórusművek lekottázását kérte.

Az egykori tanítványok közül Ádám Jenő és Kerényi György hosszabb időt töltöttek Berlinben, ahol találkoztak Fritz Jödével, a korabeli német zenepedagógia meghatározó alakjával (Funkhauser, 2015). Ádám és Kerényi Kodály munkatársai voltak, meghatározó szerepük volt az 1930-as évektől kibontakozó zenepedagógiai reformok elterjesztésében, a magyar kórusmozgalom megújításában. Mindketten kötődtek az 1931-1950 között működő Magyar Kórus Lap- és Zeneműkiadóhoz is (Pethő, 2011).

Kerényi György A tanítvány című önéletrajzi írásában (az Országos Széchenyi Könyvtár levéltárában eddig még nem feldolgozott Kerényi-hagyaték része) részletesen ír az 1930-31-es évi berlini tanulmányútról, a Jödével töltött napokról. A rendelkezésre álló dokumentumok forrás – és dokumentumelemzésével a kutatásban arra keresem a választ, milyen hatással volt, milyen hatással lehetett Jöde a magyar zenepedagógusokra. Milyen kapcsolat alakult ki Jöde és a Kodály-tanítványok között az 1930-as évek elején? Vajon ezek a zenei és pedagógiai tapasztalatok hogyan befolyásolták a magyar iskolai énekoktatást és zenepedagógiai gyakorlatot a 20. század első felében?

1938-ban Jöde a Magyar Énekoktatók Országos Egyesülete hívására Magyarországra érkezett és továbbképzést tartott. Ennek ténye és tartalmai jól dokumentáltak (Vidor, 1938; Funkhauser, 2022). A Jöde-vezette német ifjúsági zenei mozgalom és a magyar ifjúsági zenei mozgalom, az Éneklő Ifjúság közötti párhuzamokat egy korábbi kutatás már vizsgálta (Pethő, 2011). Jelen kutatás a korábbi kutatásokra és az új elsődleges forrásokra építve arra keresi a választ, hogy a német és magyar törekvések között még szorosabb kapcsolat kimutatható-e? 1931 és 1938 között megjelenik-e olyan esemény, törekvés a magyar zenepedagógiához kapcsolódva, mely mögött Jöde és tanai hatását sejthetjük?

Irodalom

Biller, I. (1985). A tanítvány. Beszélgetés Kerényi Györggyel (III/2.) In Parlando, 27. 10. 6-14.

Eősze, L. (2000). Örökségünk Kodály. Válogatott tanulmányok. Osiris Kiadó.

Eősze, L. (2007). Kodály Zoltán életének krónikája. Editio Musica.

Gábor, L. (1980). Kodály pedagógiájának nyomában. In Erdeiné, Sz. I. (eds.). Kodály Szemináriumok. Válogatás a nyári tanfolyamokon elhangzott előadásokból. Kecskemét 1970-1980. Tankönyvkiadó. 68-77.

Funkhauser, M. (2015). Fritz Jöde Tonika-Do szemináriuma Budapesten 1938-ban. In Parlando 2015/4 forrás: https://www.parlando.hu/2015/2015-4/FritzJode.pdf letöltés ideje: 2024.03.21.

Funkhauser, M. (2022). The Kodály Concept of Music Education and its Reception in the United States. A Comparative Empirical Study of Selected Music Didactic Content of Hungarian and American Teaching Materials for Kodály-Based Elementary School Music Instruction. Doktori disszertáció

Kerényi, Gy. A tanítvány. Kézirat. Országos Széchenyi Könyvtár

Legány, D. (1982, eds.). Kodály Zoltán levelei. Zeneműkiadó.

Pethő, V. (2011). Kodály Zoltán és követői zenepedagógiájának életreform elemei. Doktori disszertáció

Szőnyi, E. (1984). Kodály Zoltán nevelési eszméi. Tankönyvkiadó.

Vidor, M. (1938).”Jöde szám”, Énekszó, 1938. február

Szerző: Pető Lilla (petolilla95@gmail.com)

Absztrakt címe: Innováció hálózatai: hálózati szemlélet a társadalmi innovációban

Kulcsszavak: *hálózatelmélet, társadalmi innováció, tanuló közösségek, közösségek*

Absztrakt: A hálózatelmélet egy dinamikusan fejlődő tudományterület, napjainkban kétség sem fér hozzá, hogy létjogosultsága van a társadalomtudományi rendszerek vizsgálatában is. A társadalmi innovációk és a hálózatelmélet olyan kutatási terület, amely a különböző társadalmi szereplők közötti kapcsolatokat és kölcsönhatásokat vizsgálja. A társadalmi innováció és a tanuló közösségek között szoros kapcsolat van, és egymást erősítik. Az innovációk olyan folyamatok, amelyek válaszul a közösségi igényekre és hiányokra jönnek létre feltételezésünk szerint, és ezek leginkább olyan közösségekben fejlődnek ki hatékonyan, ahol az emberek aktívan részt vesznek a nonformális tanulásban, tudásmegosztásban és a problémamegoldásban.A tanuló közösségek lehetőséget teremtenek az információk, tapasztalatok és ötletek szabad áramlására, ami elősegíti az innováció terjedését, melyek alapja a közösségek közötti tudásmegosztáson alapul. Az ilyen közösségek részvétele serkentheti az egyének kreativitását és innovációs szemléletét, valamint lehetőséget ad a szakmaközi kooperációra, az interprofesszionális együttműködésekre a kihívások és problémák megoldása érdekében. A hálózatelmélet segíthet megérteni, hogyan terjednek az új ötletek, technológiák vagy módszerek a társadalomban a társadalmi innovációk hatására. Továbbá a tanuló közösségek részvétele hozzájárulhat a szervezeti és társadalmi változásokhoz is, mivel tagjaik elkötelezettek az innováció és fejlődés iránt, és közösségükön keresztül igyekeznek pozitív változásokat elősegíteni. A hálózati kapcsolatokon keresztül az innovációk gyakran terjednek, és ezek a kapcsolatok befolyásolhatják az innovációk elfogadását és elterjedését. Az információ és erőforrások áramlása is fontos szerepet játszhat az innovációs folyamatban a hálózatokban. Ráadásul a hálózatelmélet segít azonosítani a közösségi és társadalmi struktúrákat, amelyek befolyásolhatják az innovációkat. Például egy szorosan összetartó közösség gyorsabban elfogadhatja az új ötleteket, míg egy laza kapcsolatokon alapuló közösségben az információk lassabban terjedhetnek. Összességében a hálózatelmélet hasznos eszköz lehet a társadalmi innovációk elemzéséhez és megértéséhez a közösségekben.

Szerző: Pető Vanda (p.vanda14@gmail.com)

Társszerző(k): Gönczi Gabriella

Absztrakt címe: Mi fán terem az IBL? A kutatásalapú tanulás alkalmazása kémiaórákon

Kulcsszavak: *IBL, kutatásalapú tanulás, kémia, attitűd*

Absztrakt: A kémia tantárgyra irányuló attitűdkutatások azért szignifikánsak, mivel ez a tantárgy gyakran az utolsó helyek valamelyikén szerepel a kedveltségi rangsorokban (Awan et al., 2011; Csíkos,; 2012; Chrappán, 2017; Czető, 2022). A tantárgy nem kedvelése pedig a tantárgyi tudáson túl a természettudományokhoz való életre szóló viszonyt is meghatározza (Nagy – Korom, 2022; Barthlow – Watson, 2011). Erre a problémára megoldást jelenthet, ha a diákok kerülnek a tanulási folyamat középpontjába, például azáltal, hogy a kutatásalapú tanulás (inquiry-based learning, IBL) stratégiáját alkalmazzuk. Szakirodalmi feltárásunkban ezen stratégia tényezőinek potenciálját vizsgáltuk, előadásunkban a gyakorlati felhasználásának egyes előnyeit, továbbá bizonyos nehézségeit kívánjuk ismertetni.

Ugyan a kutatásalapú tanulás egy, a konstruktivizmusban gyökerező, komplex gyűjtőfogalomként értelmezhető, mi a Spronken-Smith (2007) által körvonalazott jellemzőit mérvadónak tekintjük. Eszerint az IBL alkalmazása aktív tanulási folyamatot eredményez, melynek folyamán rendszerint a diákok maguk konstruálják meg a saját tudásukat, választ keresnek egy gondolkodtató kérdésre, amely lehet egy mindennapi életből vett, kémiai ismeretekkel megoldható szituáció is akár. Ez a módszer a tudás keresésének folyamatán, új megértésen alapul, ezért a diákok felelőssége megnövekszik, miközben a tanár facilitátor szerepet vesz fel.

A szakirodalmi áttekintés során a fókuszunk elsősorban a hazai tanulmányokon és az IBL gyakorlati kivitelezést vizsgáló publikációkon volt. A feldolgozott (PRISMA-protokoll alapján azonosított) 90 szakirodalmi forrásból is kitűnik, hogy sajnos, ha a tanárok ismerik is az IBL-t, ritkán alkalmazzák (Yager – Akcay, 2010). Néhány olyan külföldi és hazai kutatás azonban már rendelkezésre áll, ami indikálja a módszer potenciálját, pl.: motiváció, maradandóbb tudás, kognitív és tudományos készségek fejlődése ahogy a hátulütői is felmerülnek, többek között a hipotézisek megfogalmazása és értékelése terén, valamint bizonytalanságot kelthet a diákokban a túl nagy szabadság (Eltanahy – Forawi, 2019; Nagy, 2010; Orosz et al., 2023).

Az elméleti előadásunk segít eligazodni az IBL alkalmazását empirikusan vizsgáló szakirodalomban, és előkészíti a kérdőíves kutatásunkat, melynek során az IBL-releváns tényezők (pl. diákok kísérlettervezése, önreflexió, viták, párbeszédek, stb.) elterjedtségét vizsgáljuk és azt, hogy ezek hogyan befolyásolják a diákok attitűdjeit.

Awan, R.-U.-N., Sarwar, M., Naz, A., Noreen, G. (2011). Attitudes Toward Science Among School Students Of Different Nations: A Review Study. Journal of College Teaching Learning (TLC), 8 (2), 43-50.

Bánfi, G. – Korom, E. (2022). Tanulói aktivitásra alapozott oktatási módszerek alkalmazásának vizsgálata általános és középiskolai tanárok körében. Iskolakultúra, 32 (10), 3–21.

Barthlow, M.J., – Watson, S.B. (2011). The Effectiveness of Process Oriented Guided Inquiry Learning to Reduce Alternate Conceptions in Secondary Chemistry. School Science and Mathematics, 114, 246-255.

Czető, K. (2022). Mit gondolnak a tanulók és tanárok az iskoláról? Egy iskolai attitűd-kutatás eredményei. Iskolakultúra, 32 (8-9), 30–52.

Csíkos, Cs. (2012). Melyik a kedvenc tantárgyad? Tantárgyi attitűdök vizsgálata a nyíltvégű írásbeli kikérdezés módszerével. Iskolakultúra, 12 (1), 3–13.

Eltanahy, M., – Forawi, S. (2019). Science Teachers' and Students' Perceptions of the Implementation of Inquiry-Based Learning Instruction in a Middle School in Dubai. Journal of Education, 199 (1), 13–23.

Nagy, L. (2010). A kutatásalapú tanulás/tanítás ('inquiry-based learning/teaching', IBL) és a természettudományok tanítása. Iskolakultúra, 20 (12), 31–51.

Nagy, M. T., – Korom, E. (2022). A tudomány természete (Nature of Science, NOS) és szerepe a természettudományos nevelésben. Iskolakultúra, 32 (7), 84–102.

Orosz, G., Németh, V., Kovács, L., Somogyi, Z., Korom, E. (2022). Guided inquiry-based learning in secondary chemistry classes: a case study. Chemistry Education Research and Practice. 24 (1), 50–70.

Spronken-Smith, R., Angelo, T., Matthews, H., O'Steen, B. Robertson, J. (2007). How Effective is Inquiry-Based Learning in Linking Teaching and Research? Paper prepared for An International Colloquium on International Policies and Practices for Academic Enquiry, Marwell, Wichester, UK, April 19−21.

Yager, R.E. – Akcay, H. (2010). The Advantages of an Inquiry Approach for Science Instruction in Middle Grades. School Science and Mathematics, 110 (1), 5–12.

Szerző: Pető Vanda (p.vanda14@gmail.com)

Társszerző(k): Chrappán Magdolna,

Absztrakt címe: Múlt és jövő találkozása – IBL a kémiaoktatásban

Kulcsszavak: *IBL, kutatásalapú tanulás, kémia, attitűd*

Absztrakt: A diákközpontú stratégiák, amilyen a kutatásalapú tanulás is (inquiry-based learning, IBL) pozitív hatással lehetnek a tanulók attitűdjeire, emiatt a kevésbé népszerű kémia tantárgy kedveltségén is javíthatnak (Reid – Ali, 2020). A tanárjelöltek hajlamosak olyan módszerekkel tanítani tanári pályafutásuk során, amilyen módszerekkel őket is tanították, emiatt nagy jelentőségű azt vizsgálni, milyen is volt a menetük a középiskolai kémiaóráknak a tanárszakos hallgatók idejében (Chrappán, 2022).

Kérdőíves kutatásunk 2023 nyarán zajlott a Debreceni Egyetem tanárszakos hallgatói (N=124) körében. 83 itemszámú kérdőívünk részben korábban tesztelt kérdésekből (pl. a PRIMAS project releváns kérdéseiből), részben saját fejlesztésű kérdésekből tevődik össze, és vizsgálja a kémia iránti attitűdöket (4 fokú Likert-skála és szemantikus differenciálskála), a kísérletezés és más módszerek gyakoriságát (4 pontos gyakorisági skála), valamint az IBL konstruktivista megközelítésének megjelenését és kedvelhetőségét az órákon (4 pontos gyakorisági skála és 4 pontos Likert-skála). A válaszadóknak továbbá egy ranking feladat során lehetőségük nyílt egy ideális kémiaóra elemeit fontossági sorrendbe rendezni.A beérkezett adatok kiértékelése SPSS 28 segítségével történt.

Eredményeinkből kitűnik, hogy noha tisztán kutatásalapú tanulással zajló kémia tanórák nem voltak ekkoriban a kitöltők középiskolájában, bizonyos IBL-hez szükséges tényezők, például nyílt végű kérdések és tanulókísérletek megjelentek. A ranking feladatból látszik, hogy a válaszadók véleménye szerint a legfontosabb jellemzője egy ideális kémiaórának az érdekesség és változatosság. Azokban az esetekben, amikor gyakoribbak voltak a diákközpontú módszerek, a tanulók érdekesebbnek ítélték meg a kémiaórákat, ez a vélemény pedig korrelál a tanár facilitátor szerepének gyakoriságával is (r=0,43). Ugyanakkor negatív megítélése történhet a stratégiának (ezáltal a kémiaóráknak), ha nem step-by-step implementációval folyik az IBL bevezetése, mivel a tanulók előnytelennek találhatják a megnövekedett felelősséget.

Helyzetfeltáró kutatásunk feltérképezte, milyen gyakorisággal szerepeltek adott metodikai komponensek a középiskolás kémiaórákan, és azok miként korreláltak az affektív tényezőkkel. Előadásunk amellett, hogy a múlt (2020. környékéről) szolgál értékes információkkal, a tanárjelöltek (akik közül N=20 fő legalább egyik szakja természettudományos) kérdezése által iránymutatást ad a jövő tekintetében is.

Spronken-Smith, R., Angelo, T., Matthews, H., O'Steen, B. Robertson, J. (2007). How Effective is Inquiry-Based Learning in Linking Teaching and Research? Paper prepared for An International Colloquium on International Policies and Practices for Academic Enquiry, Marwell, Wichester, UK, April 19−21.

Chrappán, M. (2022). Úgy tanítunk, ahogy minket tanítottak - tanárjelöltek a természettudományos oktatásról. In: Kovács, K.(szerk.): Értékközvetítés és iskola: Tanulmányok Szabó László Tamás tiszteletére . CHERD-H, Debrecen, 176-193.

PRIMAS Project. (2013). The PRIMAS project: Promoting inquiry-based learning (IBL) in mathematics and science education across Europe. IBL implementation survey report. PRIMAS_Cover D 9.3 (primas-project.eu) (Letöltve: 2023. március 23.)

Reid, N., Ali, A. A. (2020). Making Sense of Learning: A Research-Based Approach, Springer.

Szerző: Pólik Ádám (polikadamo@gmail.com)

Absztrakt címe: Sajátos nevelési igényű hallgatók támogatása a magyar felsőoktatásban

Kulcsszavak: *sajátos nevelési igény, felsőoktatás, korrepetálás, mentorálás, esélyegyenlőség*

Absztrakt: Támaválasztásom alapvető indíttaása, hogy felsőfokú tanulmányaim során nagyjából 4-5 éve segítem intézményem fogyatékossággal élő hallgatót, köztük a legtöbben valamilyen sajátos nevelési igénnyel rendelkeznek. Napjaink elfogadó társadalmával egyre több tanulóról derül ki a különböző korosztályokban, hogy valamilyen különleges bánásmódot igényel, eltérő okokra visszavezethetően.

A munkám gerincét a felsőoktatásban tanuló sajátos nevelési igényű hallgatók helyzetének vizsgálata adja. A kutatásom fókuszában az a rendszer áll, melynek magam is részese vagyok. Azonban mindezt kiterjesztem egyéb Magyarországon található egyetemekre is. Felkutatom, összegyűjtöm, majd megvizsgálom és összehasonlítom a különböző egyetemek sajátos nevelési igényű hallgatóit támogató rendszereket. A szakirodalom és a gyakorlati példák alapján a dolgozatom záró részében konstruktív fejlesztő javaslatokat teszek, melyek célja a sajátos nevelési igényű hallgatók hétköznapjainak megkönnyítése, tanulmányi eredményeiket javítása.

Célom, hogy egy lehetőségekhez mérten kiterjedt képet kapjunk a magyar felsőoktatásban jelenlévő sajátos nevelési igényű hallgatók lehetőségeiről. Szándékom, hogy bemutassam,[RK1] a különböző támogatási rendszereknek milyen előnyei és hátrányai vannak jelenleg, valamint miként lenne lehetőség a jövőben pozitív irányba előre lépni ezen területeken.

Napjaink társadalma egyre érzékenyebb szociálisan. Egyre inkább előtérbe kerülnek a különböző megkülönböztetettségek, a különböző hátráltatott körülmények ellen való fellépés, azok megsegítése. Ilyen körülmények között az SNI is egyre nagyobb teret hódít. A sajátos nevelési igényű hallgatók támogatási rendszere egy jelenleg némileg kezdetleges, aktívan fejlődő ágazat. Ilyen körülmények között összefoglaló munkám közvetlenül eredményezné a jelenlegi helyzet nagyobb transzparenciáját, valamint aktívabban tudnának a különböző programok adott esetben összedolgozni és egymás támogatása mellett tovább fejlődni. Mindezzel a felsőoktatás még szélesebb körnek válna elérhetővé, és a sajátos nevelési igény egzisztenciája nem szabna gátat az intellektus fejlődésének.

Fontosabb hivatkozott irodalmak:

[1] Andrea, M. K. (2020): Útmutató az integrált és inkluzív oktatáshoz a többségi pedagógus számára

[2] Bernáth László, N. K. (2015): A tanulási stílus mérése, Budapest

[3] Debora M. Kagohara, J. S. (2012): Research in Autism Spectrum Disorders: Teaching children with autism spectrum di-sorders to check the spelling of words, ScienceDirect

[4] ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar. (2020): Szakmai ajánlás a BTMN-vel küzdő gyermekek, tanulók neveléséhez-oktatásához

[5] László, D. T. (2004): Pszichológiai vizsgálati módszerek a tanulók megismerésé-hez. Debrecen: Pedellus Tankönyvkiadó

[6] Márta, H. H.-M. (2011): A sajátos nevelési igény jelenléte a Pannon Egyetemen, Veszprém

[7] Ake Olofsson, A. A. (2012): Learning and study strategies in uni-versity students with dyslexia: Implications for teaching, ScienceDirect

[8] Mokhles, S. S. (2012): Educational designing based on assignment-process approach and investigation of its role on reduction learning disabilities of students having mathematics disorder, ScienceDirect

[9] Beatrix, D.F. (2016): Neveléstan, Budapest, Typoto Kft.

Szerző: Popovics Csilla (csillapopovisc@gmail.com)

Absztrakt címe: A biológia tantárgy népszerűségének okai az általános iskolában a pedagógusok szerint

Kulcsszavak: *Biológia, Attitűd, Általános iskola, Pedagógus vélekedés*

Absztrakt: A kutatás célja a biológia tantárgy népszerűségének okainak feltárása volt, különös tekintettel a tantárggyal kapcsolatos tanulói attitűdöket befolyásoló tényezőkre a pedagógusok módszertani kultúrája és vélekedése alapján.

A biológia a természettudományos tárgyak közül hazai és nemzetközi szinten is a legkedveltebb, sőt, főként általános iskolában, az egész tantárgyi sor elején foglal helyet (Osborne et al. 2003, Porkop et al. 2007, Csíkos 2012, Czető 2022). A kétezres évek elején történt felmérésből kiderül, hogy a tantárgyat a tanulók tevékenykedtetésével (önálló megfigyelések, leírás, összehasonlítás, mérés, csoportosítás, rendszerezés, kísérletezés) tananyagba iktatásával sikerült népszerűvé tenni (Franyó 2002). Népszerűségéhez az is hozzájárul, hogy valójában már önmaga is integráló tantárgy (Kriska – Karkus 2015). A mai napig vita tárgyát képezi a tananyagtartalom, a tananyagelrendezés és a rendelkezésre álló óraszám, illetve mindezek kapcsolata az érettségi követelményekkel (Csapó 2000, Chrappán 2017, Bán 2010).

Kutatási mintámat Heves vármegye általános iskoláiban biológiát tanító pedagógusai alkották (N=30). Kutatásom során zárt és nyílt kérdéseket tartalmazó kérdőíves módszert alkalmaztam. A nyílt kérdésekhez interkódolást, az adatok elemzéséhez leíró és matematikai statisztikát alkalmaztam. A kutatási kérdések kiterjedtek a biológia órán alkalmazott módszerek alkalmazásának gyakorisága, szülők tantárgyhoz való hozzáállására, a tanári motiváltság és pályaválasztási elégedettség és a pedagógusok által észlelt tanulói attitűd közötti összefüggésekre.

Az adatok elemzése során összefüggés mutatkozott a pedagógus által alkalmazott módszerek, munkaformák és az észlelt tanulói attitűd között.

A válaszadó pedagógusok (N=30) szerint a diákok kedvelik (M=4,07, SD=0,64), érdekesnek (M=4,2, SD=0,664) és alapvetően hasznosnak (M=3,77, SD=0,568) találják a biológia tantárgyat. A tanórán alkalmazott módszerek tekintetében kirajzolódott, hogy a biológia tanár minél gyakrabban alkalmaz projektmódszert, annál inkább gondolja, hogy a diákok kedvelik (r=0,439, p=0,015), és minél ritkábban alkalmaz tanári magyarázatot, annál inkább gondolja úgy, hogy a diákok hasznosnak találják a tantárgyat (r=- 0,398, p=0,029). A makettel vagy modellel történő tanári szemléltetés gyakorisága egyenesen arányos a diákok érdeklődésének nagyobb arányú észlelésével (r=0,370, p=0,044).

Ezen túl, minél gyakrabban alkalmaz makettel vagy modellel történő tanári szemléltetést, annál inkább gondolja azt, hogy a diákok érdekesnek (r=0,370, p=0,044) találják a biológiát. Az önálló kutatási gyakorlat alkalmazásának gyakorisága és a tanulók tantárggyal kapcsolatos motivációjának pedagógusi elégedettsége között szintén összefüggés áll fenn (r=0,468, p=0,009). A kutatásba bevont pedagógusok szerint a szülők biológia tantárgyhoz való hozzáállása megmutatkozik a diákok tantárgyi attitűdjében (M=4,13, SD=1,042). A pedagógusok nem értenek egyet azon állítással, miszerint, ha most választhatnának, akkor nem ennek a tárgynak a tanítását választanák (M=1,830, DS=1,621). A pedagógusok leginkább a hasznossága (60%), és az érdekes, változatos (40%) tartalmának köszönhetően szeretik tanítani a tantárgyat ((M=4,7, SD=0,596).

A kutatás eredménye nem csak a leendő vagy már pályán lévő biológia tanárok számára lehet tanulságos, hanem más, tanulók által kevésbé népszerű természettudományos tantárgyak is profitálhatnak belőle.

Felhasznált irodalmak:

Bán, S. (2010). A tanulás természetes jellemzőinek érvényesülése az iskolai biológiaoktatásban. Konzervatív Pedagógiai Folyóirat. 28. pp. 48-56.

Chrappán, M. (2017). A természettudományi tárgyak helyzete és elfogadottsága a közoktatásban. Magyar Tudomány 178(11), pp. 1352–1368.

Csapó, B. (2000). A tantárgyakkal kapcsolatos attitűdök összefüggései. Magyar Pedagógia. 100(3) pp. 343-366.

Csíkos, Cs. (2012). Melyik a kedvenc tantárgyad? Tantárgyi attitűdök vizsgálata a nyíltvégű írásbeli kikérdezés módszerével. Iskolakultúra. 12 (1). pp. 3-13

Czető, K. (2022). Mit gondolnak a tanulók és tanárok az iskoláról? Egy iskolaiattitűd-kutatás eredményei. Iskolakultúra, 32(8-9) pp. 30-52.

Franyó, I. (2002). A biológia tantárgy helyzete és fejlesztési feladatai. Új pedagógiai szemle 52(5) pp. 24-37

Kriska, G., – Karkus, Z. (2015). A biológiatanításának elmélete és gyakorlata. ELTE Eötvös kiadó.

Osborne, J., Simon, S. Collins, S. (2003). Attitudes towards science: a review of the literature and its implications. International Journal of Science Education, 25(9) pp. 1049-107.

Szerző: Pótfi Melinda (melinda.potfi@gmail.com)

Absztrakt címe: A felnőttkori zenetanulás motivációi az andragógia szemszögéből

Kulcsszavak: *felnőttek a zeneoktatásban, motiváció, szabadidő hasznos eltöltése, Lifelong Learning*

Absztrakt: Vizsgálati területünk a felnőttkori zenetanulás motivációival foglalkozik. Kutatásunk újszerűségét az adja, hogy egy kevésbé vizsgált mintán és annak egy speciális tevékenységén keresztül végzünk motivációkutatást. Célcsoportunkba tartoznak egyrészt azon felnőtt korú tanulók, akik 18. életévük betöltése után, azaz felnőttkorukban fogtak bele a zenei képzésbe, illetve azok is, akik már gyermekkorukban elkezdték a zenetanulást, de a 18. életévük betöltése után is folytatják ezt a tevékenységet. Tanulmányunkban hazai és nemzetközi viszonylatban is szerettük volna a téma elméleti hátterét feltárni a vonatkozó szakirodalom mentén. Kutatásunk során céljaink között szerepelt, hogy a korábbi kutatási eredmények alapján felmérjük, hogy milyen impulzusok, illetve milyen élmények vezettek ahhoz, hogy zenei tanulmányokba kezdjen vagy, hogy folytassa azt gyermekkorától kezdve a felnőtt tanuló. Kitérünk a főtárgytanár és a képző intézmény kiválasztásának befolyásoló tényezőire, igyekszünk pontosabb képet kapni ezen felnőtt tanulók szociális hátterére és életmódjára jellemző tendenciákról, mindemellett a kultúrafogyasztási szokásaira és a szabadidejének eltöltésének mikéntjére is igyekeztünk fényt deríteni. Feltételezéseink alapján az intrinzik, azaz belső motívumok fognak dominálni a felnőttkorú zenei képzésben résztvevők motivációi hátterében (Bowles 1991; Flowers – Murphy 2001; Jutras 2006). Emellett feltételezzük, hogy meghatározó szerepet tölt be a főtárgytanárral való kapcsolat, illetve a főtárgytanár személye (Cooper 2001; Sobol 2019; Speer 1994; Váradi et al. 2024) a zenei tanulmányok folytatásában, illetve a képző intézmény kiválasztásában. További feltevésünk, hogy a felnőttkorú tanulók tudatosan döntenek a szabadidejük eltöltésének kérdésében (Bowles 1991; Flowers – Murphy 2001; Jutras 2006; Roulston et al. 2015).

Szakirodalom

Bowles, C. L. (1991). Self-expressed adult music education interests and music experiences. Journal of Research in Music Education, 39(3), 191-205.

Cooper, T. L. (2001). Adults' perceptions of piano study: Achievements and experiences. Journal of Research in Music Education, 49, 156-168.

Flowers, P. J., – Murphy, J. W. (2001). Talking about music: Interviews with older adults about their music education, preferences, activities, and reflections. Update: Applications of Research in Music Education, 20, 26-32.

Jutras, P. J. (2006). The Benefits of Adult Piano Study as Self-Reported by Selected Adult Piano Students. Journal of Research in Music Education, 54(2), 97-110.

Roulston, K., Jutras, P., – Kim, S. J. (2015). Adult perspectives of learning musical instruments. International Journal of Music Education, 33(3), 325–335. https://doi.org/10.1177/0255761415584291

Sobol N. (2019). Lifelong Learning: Music adult education. Continuing Professional Education: Theory and Practice, 58(1), 17-22.

Speer, D. R. (1994). An analysis of sequential patterns of instruction in piano lessons. Journal of Research in Music Education, 42(1), 14-26.

Váradi, J., Kerekes, R., Pótfi, M., Radócz, J. M. (2024). A zeneművészeti szakgimnazisták pályaválasztásának meghatározó tényezői [Factors Determining the Musical Identity of Music High School Students]. Educatio, 32(4), 655-664. https://doi.org/10.1556/2063.32.2023.4.8

Szerző: Pótfi Melinda (melinda.potfi@gmail.com)

Társszerző(k): Pető Áron András, Józsa Gabriella, Váradi Judit

Absztrakt címe: A zeneművészeti szakgimnazisták pályaorientációjának vizsgálata

Kulcsszavak: *zeneművészeti szakgimnázium, pályaorientáció, pályaválasztás, főtárgytanár, elvárások*

Absztrakt: Szakirodalomban gazdag forrást találhatunk azokról, amelyek a zenei neveléssel foglalkoznak, ennek ellenére a professzionális zeneművészeti képzést biztosító középfokú intézményekre kevesen fókuszálnak (Héjja, 2018). A vizsgálatot nehezíti a magyarországi zeneművészeti szakgimnáziumok gyakran változó képzési struktúrája és a nehezen elérhető adatok (Váradi és Héjja, 2023). A Debreceni Egyetem Művészetpedagógiai kutatócsoportja a zeneművészeti szakgimnáziumok helyzetét, valamint a középiskolai tanulók zenei elköteleződésének motivációit és a pályaválasztás meghatározó tényezőit vizsgálta (Váradi et al., 2024). A tanulói vizsgálat során a zeneművészeti képzéssel foglalkozó fővárosi és vidéki középiskolákra fókuszáltunk, így összesen 16 intézményből 306 válasz érkezett. Kutatásunkban a zeneművészeti szakgimnázium melletti döntés tényezőinek feltárására fókuszáltunk. Az eredmények három faktorba rendeződtek, amelyeket a következőképpen tudtunk jellemezni: (1) elköteleződő, ahol a zenei pálya előnyei domináltak, (2) a sikerorientált csoport a színpadi pálya előnyeire koncentrálnak és (3) közösségközpontúnak neveztük el azt a faktort, ahol a hasonló érdeklődésű barátok jelentették a legnagyobb vonzóerőt. A pályaválasztási szándékot vizsgálva láthatjuk, hogy a minta 78,2%-a tervezi, hogy zenei pályán tanul tovább. Az általunk vizsgált két korosztály között a bizonytalankodók jelentős része a 9. évfolyam tanulói (18%), akik nem tudják, hogy zenei pályán szeretnének-e továbbtanulni, míg a 12. évfolyamban (6,4%) már határozottabb elképzeléseik vannak a tanulóknak. A képzés ezen szintjén meghatározó szerepe van a főtárgytanárnak (Pető, 2022), akiktől a tanulók a szakmai és emberi kvalitások mellett menedzseri szerepet is várnak.

Szakirodalom

Héjja, B. E. (2018). A zeneművészeti szakgimnazista tanulók iskolaválasztási motivációi. Iskolakultúra 2018(1-2)

Pető, Á. A. (2022). Zenetanárokkal szembeni elvárások az alap- és középfokú gordonkaoktatásban. Parlando, 2022(4)

Váradi, J. és Héjja, B. E. (2023). A középfokú zenei oktatás jellemzői, betekintés a zenei szakgimnáziumok adataiba. Parlando. 2023(4)

Váradi, J., Kerekes, R., Pótfi, M., Radócz, J. M. (2024). A zeneművészeti szakgimnazisták pályaválasztásának meghatározó tényezői [Factors Determining the Musical Identity of Music High School Students]. Educatio, 32(4), 655-664. https://doi.org/10.1556/2063.32.2023.4.8

Szerző: Prof. Dr. Kéri Katalin (keri.katalin@uni-sopron.hu)

Absztrakt címe: Madame de Maintenon és a katolikus nőnevelés francia modellje a 17-18. század fordulóján (Virág Irén emlékére)

Kulcsszavak: *katolikus nőnevelés; Madame de Maintenon; arisztokrata magánnevelés; hatás- és recepciótörténet; nevelés- és művelődéstörténet;*

Absztrakt: Virág Irén 18-19. századot érintő, az európai és magyar magánnevelés történetének a megismerését fókuszba állító kutatásai többször tartalmaztak utalásokat és adatokat a francia nevelésről, a francia nyelv és műveltségeszmény elsajátításának az európai divatjáról. Az arisztokrata családokban megvalósított lánynevelésről német és más forrásokra támaszkodva többször is írta, hogy annak elismert kiteljesítői a 18. század végéig többnyire francia nevelőnők voltak. Ebben az előadásban ehhez a gondolathoz kapcsolódva, annak hátterét jobban kifejtve egy olyan francia nevelőnő életútját kívánjuk bemutatni, aki ugyan csak Franciaországban fejtette ki a munkásságát, ám annak hatása messze túlért a hazája határain. Az igen éles eszű, széleskörűen művelt, francia Madame de Maintenon (1635–1719) a Saint-Cyrben létesített leányiskola alapítójaként és patrónusaként, Fénelon pedagógiájának továbbgondolójaként és gyakorlati megvalósítójaként kétségkívül az újkori pedagógiai gondolkodás egyik kiemelkedő női alakja volt. Életműve egy olyan inspiráló francia szellemi közegben bontakozott ki, amelyben kiemelt témának számított a lánynevelés és női művelődés kérdésköre is: az országban az 1600-as évektől 1789-ig több mint másfélszáz, a nőnevelés megújításáról szóló mű született. Első férjével közös párizsi otthona a La Fronde politikai-szellemi mozgalmának egyik bázisa volt, ahol több más, fontos téma mellett a nők jogairól is vitatkoztak.

Az előadás alapját és keretét egy tágabb, az újkori nőnevelés történetét vizsgáló, francia forrásokra is fókuszáló kutatás adja. A most tervezett bemutatás célja kettős: egyrészt historiográfiai áttekintést adni arról, hogy a 18-20. századi hazai forrásokban, valamint a nevelés- és művelődéstörténeti szakirodalomban hogyan jelent meg Madame de Maintenon életműve, rámutatva pedagógiájának hatás- és recepciótörténeti értelemben vett jelentőségére. Mások mellett Mikes Kelemen, Eötvös József, Gineverné Győry Ilona, Fináczy Ernő, Gragger Róbert és Hevesi Sándor műveit vizsgáltuk ennek feltárásához. Másrészt olyan, általa írott, magyar nyelven többnyire nem elérhető műveit (például a lánynevelés témájához kapcsolódó leveleit) és az őt gyermekei nevelőnőjeként alkalmazó Madame Montespan márkinő memoárjait vontuk történeti forráselemzés alá, amelyekből kiderül, hogy a saját korában európai hírű, a Versailles-tól Szentpétervárig terjedő térben elismert, az életét 1685-től 1715-ig XIV. Lajos feleségeként is kiteljesítő nevelőnő miként próbálta lányiskolájában megvalósítani és sikerre vinni Fénelon katolikus nevelésről írott gondolatait.

Szerző: Prof. Dr. Molnár György (molnar.gyorgy@uni-obuda.hu)

Társszerző(k): Dr. Nagy Enikő, Nagy Katalin, Nádas Regina, Dénes Ágota, Fodor Andrea, Bíró Zoltán

Absztrakt címe: Mentori készségek és attitűdök szerepe a felsőoktatás bázisán

Kulcsszavak: *mentorálás, tutorálás, motiváció, korszerű tanulástechnikák*

Absztrakt: Napjainkban a tanári szerepek megváltozása magával hozott számos új tanári készséget, attitűdöt és szerepköröket, mint a mentori, tutori és facilitátori szerepek és feladatok (Johntson, 2007). A mentori készségek és attitűdök kulcsfontosságúak a felsőoktatásban, mivel hozzájárulnak a hallgatók fejlődéséhez, támogatásához és sikeres tanulmányi teljesítményéhez Parsloe (2009). Ezek a készségek és attitűdök lehetővé teszik a mentorok számára, hogy hatékonyan támogassák a hallgatókat azáltal, hogy segítenek nekik navigálni az egyetemi élet kihívásaiban és fejlesztik azokat a képességeket, amelyekre a jövőben szükségük lesz (Nagy, 2014). Kutatásunk e feladatkörök, készségek és attitűdök felmérésére fókuszált keresve a választ arra, hogy a hallgatók közül kik alkalmasak a mentori és tutori feladatok ellátására. Vizsgálóódásaink során a legfontosabb mentori készségekre és attitűdökre koncentráltunk, mint kommunikációs készségek, empátia, motiváció és inspiráció, rugalmasság és alkalmazkodóképesség, tanulásra való ösztönzés, bizalom és megbecsülés, amelyet az elméleti szakirodalom is leginkább számon tart.

Ezen készségek és attitűdök alkalmazása lehetővé teszi a mentorok számára, hogy hatékonyan támogassák a hallgatókat az egyetemi élet különböző területein, és segítsék őket abban, hogy sikeresen teljesítsék tanulmányaikat és fejlődjenek személyes és szakmai szempontból.

Egy empirikus vizsgálat keretében egy kvantitatív alapú kérdőíves felmérés segítségével megkérdeztük a felsőoktatásban tanuló 1. évfolyamos hallgatókat a mentori tevékenységhez kapcsolódó attitűdjükről, 2024 tavaszán. Összesen N=251 értékelhető választ kaptunk. Az interaktív módszerekre nyitottak voltak. A válaszok többsége alapján elsősorban a másokon való segítés, támogatás miatt szeretnének mentorálni a hallgatótársaik körében. A válaszadók által adott válaszok számossága alapján a hallgatók a kommunikációs, a szociális készégeiket, valamint a türelem, empátia valamint a segítőkészséget szeretnék fejleszteni és használni a mentorálási folyamatban. A hallgatók 31,5%-a teljes mértékben (6-os), míg 27%-a majdnem teljes mértékben kedveli és szereti a korszerű, interaktív módszerek segítségével tanulni. Mindezen eredmények segítenek minket a mentori és tutori feladatokra való felkészítő kurrikulum tartalmi irányainak kijelölésében.

Felhasznált szakirodalom:

Johnson, A & Miles, C (2007) Evidence against memorial facilitation and context-dependent memory effects through the chewing of gum. Appetite. 48: 394-396

Parsloe, E., & Leedham, M. (2009). Coaching and Mentoring: Practical Conversations to Improve Learning (2nd ed.). Sonipat: Replika Press.

Nagy, Katalin (2015). A pedagógusok és a gazdasági teljesítőképesség, EDUCATIO 24 : 1 pp. 148-155. , 8 p.

Szerző: Prof. Dr. Molnár György (molnar.gyorgy@uni-obuda.hu)

Társszerző(k): Ládi Tünde

Absztrakt címe: Matematika készségek fejlesztés korszerű IKT eszközök segítségével

Kulcsszavak: *matematikai készségek, IKT, motíváció, Tankocka*

Absztrakt: Magyarországon az oktatásirányítás részéről már a 90-es években megfogalmazódott az IKT eszközök oktatásban való elterjesztésének fontossága. Az elmúlt évek uniós pályázatainak köszönhetően az iskola világában egyre több területen, egyre változatosabb formában jelentek meg az IKT eszközök és rendszerek. Több éven át a kutatások legfontosabb célpontjai az IKT eszközellátottság, a számítógép, az Internet hozzáférés volt, a Web 2.0 alkalmazással kapcsolatos kutatások hazánkban elenyészőek voltak. Ezt látva tűztük ki célul egy módszertanilag megalapozott, megbízható eredményeket hozó kutatás elvégzését. Ennek keretében körbejártuk, milyen digitális eszközrendszer segítségével lehetne leginkább támogatni a matematikai ismeretek elsajátítását.

Molnár György szerint a 90-es évek robbanásszerű fejlődése következtében a távközlés és informatika területek integrálódásából adódóan megjelentek az Információs és kommunikációs Technológiák, amelyek gyökeresen megváltoztatták a tanítás-tanulás folyamatát, a munkaformákat, illetve az életformát is. (Molnár, 2008)

Szűts Zoltán és Námesztovszki Zsolt is a Web 2.0 eszközök oktatásba való bevonására, használatuk fontosságára hívja fel a figyelmet. Szűts Zoltán véleménye szerint: „a sikeres oktatás érdekében be kell vonni a tanításba a web 2.0 eszközöket: „amelyek segítségével létrehozhatók a hatékony online tanulási rendszerek..” (Szűts, 2014, p. 20).

Számos internetes oktatási segédeszköz – web 2.0-ás alkalmazás létezik, Munkánk során a pedagógusok által gyakran használt és sokak által kedvelt LearningApps – et, Tankockát helyeztük kutatásunk középpontjába.

A kutatással célunk volt az alkalmazással kapcsolatos, használatra vonatkozó információk, adatok begyűjtése. Ez azért is fontos, mert ilyen mértékű és jellegű adatokkal az alkalmazást illetően még nem rendelkeztünk.

Előadásunk során „a digitális oktatás során kapott kutatási eredmények, tapasztalatok” megosztására vállalkoztunk.

A kutatáshoz kapcsolódó célok meghatározása szorosan kapcsolódik ahhoz a tényhez, hogy 2017-ben a feldolgozott kutatási terület még egyedi témával rendelkezett. A LearningApps használatával kapcsolatos hazai szakirodalom még nem létezett, az IKT alkalmazásokkal kapcsolatos kutatási eredmények is korlátozott számban álltak rendelkezésünkre.

A digitális oktatás során matematika tantárgyon belül Tankockával végzett kutatás eredményei, tapasztalatai során a kutatás keretén belül alkalmunk nyílt több módszer kipróbálására. Több keresztmetszeti vizsgálat segítségével jártuk körbe a felvetett kutatási problémakört.

I. A tanulók matematika tudásbeli különbségének vizsgálata

Vizsgálati módszerünk: kísérlet (keresztező eljárás) volt, a vizsgálati eszköz matematika feladatlap.

A vizsgálatot alsó tagozatban, matematika tantárgyon belül végeztük, két témakör feldolgozásával. A választásunk a mértékegység és a törtek témakörökre esett, melyeket a vizsgálatban szereplő két tanulócsoport tankockával és hagyományos eszközzel dolgozta fel. A két témakör feldolgozása során a sokváltozós elemző módszerek közül a keresztező eljárást alkalmaztuk, amelyben mindkét csoport szerepelt kontroll és kísérleti csoportként egyaránt. Az

eszközöket a csoportok felváltva használták. A csoportok eltérő összetételéből, tudásszintjéből adódó különbségeket a keresztező eljárás segítségével is igyekeztünk kiküszöbölni. Munkánk során kiemelt figyelmet fordítottunk az elő és utó vizsgálatokra is.

A mértékegység és a törtek tankockával és hagyományos taneszközzel történő feldolgozásához több mérést terveztünk. Ezek a mérések a következők voltak:

Elő és utóvizsgálat elvégzése – mértékegység, törtek témakörben – tanulói tudásszint mérésére fókuszált.

Az elővizsgálat célja a kiindulószint mérése, a két csoport előzetes tudásának diagnosztizálása, eredményeik összehasonlítása.

Utóvizsgálat célja az elért eredmények mérése, illetve annak megállapítása, hogy a két csoport hogyan sajátította el, hogyan alkalmazza az új ismereteket.

1. csoport (Tankockás csoport) és 2. csoport (nem Tankockás csoport) volt.

Az elő és utóvizsgálat során kapott adatok kvantitatív elemzése és értékelése, illetve az eredmények összehasonlítása a leíró és a sokváltozós matematikai statisztika módszerével történt.

II. A pedagógusok körében a digitális oktatás során végzett online kérdőíves vizsgálat során célunk az alkalmazás tanórai használatára, a használat mértékére, életkorra, a platform (LearningApps) szerepére, a pedagógusok által létrehozott tankocka számra, a digitális oktatás során tapasztalt felhasználói növekedésre, illetve a pedagógusok tankocka használati gyakoriságára, végzettségére vonatkozó adatok összegyűjtése volt.

Az összeredmény egyértelműen kimutatta a Tankoca hatékonyságát.

Felhasznált irodalom:

Molnár, Gy. (2008). Az IKT-val támogatott tanulási környezet követelményei és fejlesztési lehetőségei, Szakképzési Szemle, 24 (3), 257-278.

Szűts, Z. (2014). Egyetem 2.0. Kodolányi János Főiskola.

Szerző: Prof. Dr. Molnár György (molnar.gyorgy@uni-obuda.hu)

Társszerző(k): Fodor Andrea

Absztrakt címe: Tutorok, a XXI.század „nevelői és oktatói" a felsőoktatás bázisán

Kulcsszavak*: tutor, mentor, IKT, korszerű módszertan*

Absztrakt: Számtalan könyv, tanulmány és kutatás szól a tanárok pedagógusok szerepéről, de kérdés, hogy milyen kihívással találkoznak a felsőoktatásban dolgozó tudós-tanárok. 2023-as év az Európai Unió célkitűzései alapján a „Készségek éve"volt, felismerve azt a tényállapotot, hogy a felsőokatatásból kikerülő hallgatóknak már egy jóval gyorsabban fejlődő technológiai és gazdasági világban kell megállniuk a helyüket. Kutatásunk során egy áttekintést szeretnénk adni, hogy a technológia fejlődése alapján, a többszörösen módosult szerepek mennyire befolyásolják a tanárok mindennapi pedagógiai készségeit. Napjainkra az oktatási tér jelentőssen kitágult, több dimenzióssá vált és tökéletesen elszakadt a tér és az idő tényezőjétől. Korunk legfontosabb társas tanulásának helyet adó tere a tantermi személyes jelenlétben történő oktatás, amely részben még mindig tartalmazza a hagyományos iskola főbb ismertető jegyeit, másfelől a digitalizáció adta rugalmas tereket a „digitális univerzumot" (Komenczi, 2008). Nagyon jelentős kihívás a két jelentősen eltérő közegnek megfelelni nagyon nehéz „vegytiszta" módon alkalmazni egyik – másik didaktikai módszertani megoldást. Az előző század végén megjelent és jelenleg is működő reformpedagógiai módszerekkel (Nahalka, 2022) tanító intézményeiből mára a hallgatóság a felsőoktatási intézmények illetve a szakképzés szerves résztvevőivé váltak. Ebből következik jogosan, hogy mitől vagy hogyan válhat XXI. századi tanárrá Tutorrá egy pedagógus? (Falus & Orgoványi-Gajdos, 2022) (Nagy, 2020). Ehhez szükséges megvizsgálni a rohamosan fejlődő digitális eszközparkot, amely lehetővé teszi a hallgatók számára a tudáshoz szükséges alapismeretek megszerzését, bővitését és a mobiltanulás folytatását a „smart learning" lehetőségét. (Kerekes & Kiszl, 2014), (Molnár,2017) (Molnár, 2013), (Molnár, 2019) Ezek bemutatás mellett azokat a már meglévő hazai jogszabály alkotói irányokat is ismertetjük, amelyek ösztönzőleg hathatnak egy esetleges IKT eszközzel támogatott modernebb oktatás megvalósítását.

Felhasznált szakirodalom:

Nagy, J. (2020). *XXI.század és nevelés.* Budapest: Osiris Kiadó.

Nahalka, I. (2022). A tanulás. In I. Falus , & I. Szücs, *A Didaktika kézikönyve* (pp. 109-139). Budapest: Akadémia Kiadó.

Falus , I., & Orgoványi-Gajdos, J. (2022). A pedagógus. In I. Falus, & I. Szűcs, *A didaktika kézikönyve* (pp. 333-365). Budapest.

Kerekes, P., & Kiszl, P. (2014). E-Book krónika: Fejezetek az elektronikus könyv történetéből. *Korunk , 10,* 15-26 pp.

Komenczi, B. (2008). *Elektronikus tanulási környezetek.* Eger: Kézirat.

Molnár, G. (2013). New Learning Spaces? M-learning's, in Particular the iPad's Potentials in Education. *International Journal of Interactive Mobile Technologies (iJIM) , Vol.7* (Issue:1), pp 56 - 60.

Molnár, G. (2017). Saját IKT és mobilkommunikációs eszközök élményalapú használatának lehetőségei felsőoktatási környezetben. *AgriaMedia , 2017* (10), 11-13.

Molnár, G. (2019). *Okoseszközök, okos tanulási környezet hatása a tanítás-tanulás folyamatára és az „okos generációkra" a digitális korban*. Retrieved 2019, from http://real.mtak.hu: http://real.mtak.hu/114856/1/ConfSubotica2019_MGY.pdf

Szerző: Püski Edit (alteredu.nonprofit@gmail.com)

Absztrakt címe: Fenntarthatóság és Jelenség alapú oktatás Finn modell – a tapasztalati tanulás egy hatékony módja

Kulcsszavak: *Multidiszciplináris oktatás, fenntarthatóság, tapasztalati tanulás*

Absztrakt: A finn eredetű "Jelenség alapú oktatás" (1) pedagógiai megközelítésének és módszertanának hazai adaptálásáról a szakmai szervezők videó felvételeket készítettek. A felvételekből pedagógus oktató kisfilmek készültek (2), melyekkel minél szélesebb körben szeretnénk elérhetővé tenni a "finn oktatási csodát" a valós életre nevelés hatékony folyamatát. A "Fenntarthatóság és jelenségalapú tanulás /ERASMUS+ program/2022-1-HU01-KA210-SCH-000083239"(3) projekt során a pedagógusok részére jelenség alapú és fenntarthatóság témakörében finn képzők vezetésével továbbképzéseket szerveztünk.

A multidiszciplináris oktatási módszerek közül a fenntarthatóság, a valós életre nevelés minél hatékonyabb oktatása érdekében választottuk a jelenség alapú megközelítést. A diákok így testközelből értelmezték, élték meg és látták át a fenntarthatósági jelenségek (klímaváltozás, hulladék újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés, fast fashion, DIY stb.) ok-okozati összefüggéseit. Megértették, hogy hatékony szerepet játszhatnak ebben, és milyen felelősséggel bírhatnak.

A Jelenségalapú oktatás jellegéből adódóan a folyamat - a kritikus gondolkodást erősítő - brainstorming-gal indul, majd az így megfogalmazott kérdést járják körbe a lehető legtöbb szempontból a csoportok. A folyamatba az otthoni tennivalók során a családtagok, ismerősök megkérdezésével széles társadalmi réteg is bevonódik (gyűjtések, munkahely látogatások szervezése stb.). A témafeldolgozás során a tanulni tanulás folyamatosan megvalósul. Az élményszerű tapasztalás, megélések mellett a digitális technológiák, IKT eszközök, mint hatékony munkaeszközök is alkalmazásra kerültek. A projektben készített kisfilmek, prezentációk hatékonyan szolgálták a téma feldolgozását, tapasztalatok megosztását, összegzését - ezek által a médiahasználat új aspektusát élték meg a diákok, érintve a kritikus gondolkodás a hitelesség kérdéseit is.

A projekt zárásának fontos mozzanata a visszatekintés, a projekt folyamatának értékelése, mely során a résztvevők együtt tekintenek rá az egyéni(ön)-, csoportos-, tanári tevékenységekre. Mindezek a mozzanatok együtt szolgálják az önismeret, a kritikus ítéletalkotás, a tudatos médiahasználat, a társadalmi kapcsolatok fejlődését.

A fizikai határokat átlépve a pedagógusok megtapasztalták, hogy eltérő eszköz-szociális-érdekképviseleti hálóval milyen megközelítéssel lehet egy egy projekt hetet szervezni. Milyen társadalmi szintű összefogás tud megvalósulni az oktatás során? Hol van az oktatás fizikai-érzelmi határa? A projekt során a pedagógus kör szoros együttműködés keretében közös munkával készült mind a finn, mind a magyar projekt hétre. Így feltérképezhetővé váltak, hogy az egyes adaptációs nehézségek hogyan kezelhetőek. A projekt hét lezárásaként az értékelés során megismertük a pozitív hibakultúra és a konstruktív kritika jelentőségét és hatékonyságát. A projekt sokrétű tapasztalatát Jó Gyakorlatok Kézikönyvben (4) foglaltuk össze és tettük széles körben elérhetővé a videókkal együtt.

A projekt hét során az oktatásban fellelhető kulturális különbségekből adódó hozzáállás és az eljárásrendi eltérések is megmutatkoztak. Célunk, hogy megértsük, és hazai lehetőségekhez adaptáljuk, mitől jól-léti egy jól-léti társadalom (5), hogyan jelenik ez meg az oktatásban és az oktatásban részt vevő - iskola falainak határain túl lévő - és abban szerepet vállalók közötti együttműködésben.

Felhasznált irodalom:

(1) Jelenségalapú tanulás (PhBl) - fogalma és gyakorlati megvalósítása https://finnminta.com/jelensegalapu-tanulas-phbl-fogalma-es-gyakorlati-megvalositasa/

(2) AJÁNLÓ: VIDEÓSOROZAT - Jelenségalapú tanulás, fenntarthatóság oktatása https://finnminta.com/tanaroknak-oktatasi-intezmenyeknek/

(3) "Fenntarthatóság és jelenségalapú tanulás /ERASMUS+ program/2022-1-HU01-KA210-SCH-000083239" (2022-2023) https://altereduhungary.org/category/projektek/phbl/

(4) Fenntarthatóság és jelenségalapú tanulás, jó gyakorlatok kézikönyv (2023) https://altereduhungary.org/wp-content/uploads/2024/02/Good-Practices-Handbook_2022-1-HU01-KA210-SCH-000083239.pdf

(5) A jól-lét fogalmának értelmezése az európai szakirodalomban (2009–2014) Szántó Zsuzsa* - Susánszky Éva* -Berényi Zoltán** - Sipos Flórián** - Murányi István** - (* Semmelweis Egyetem, Magatartástudományi Intézet ** Debreceni Egyetem, Politikatudományi és Szociológiai Intézet) - METSZETEK Vol. 5 (2016) No. 1, ISSN 2063-6415 DOI 10.18392/metsz/2016/1/6 https://dea.lib.unideb.hu/server/api/core/bitstreams/68110d64-5cd0-4ab1-be0e-a2e13cd61669/content

Szerző: Radvánszki Ronett (radvanszki.ronett@gmail.com)

Absztrakt címe: Pszichoedukáció szerepe a rendészeti hallgatók oktatásában

Kulcsszavak: *Pszichoedukáció, Stressz, Asszertív kommunikáció, Mentális egészség, Érzelmek*

Absztrakt: Fontosnak tartom, hogy a frissen felsőoktatásba került hallgatók bevezető pszichoedukáció tréninget kapjanak a pszichológia néhány fontos témájáról (érzelmek, stressz, mentális egészség, asszertív kommunikáció, öngondoskodás). A fiatal felnőtt korban számos kritikus egészségmagatartás jelenik meg, amelyek hatással vannak a felnőttkori betegségek jövőbeli kimenetelére. Ezen túlmenően a fiatalkorban előforduló morbiditás és mortalitás domináns okainak többsége csak erre a fejlődési időszakra vonatkozik, ami azt jelzi, hogy az intervenciók középpontjába a fiatalokat érdemes helyezni (Williams, Holmbeck És Greenley, 2002).

Az érzelmi intelligencia előmozdítja egy kiegyensúlyozott munkakörnyezet kialakulását, ösztönzi a csapatmunkát, és csökkenti az agressziót. A közszolgálat területén különösen lényeges, hogy a dolgozók felismerjék és megértsék saját érzelmeiket, valamint képesek legyenek kezelni mind saját, mind mások érzelmi reakcióit egy adott helyzetben. Az elfogulatlanság és igazságosság elérése magas fokú önuralmat követel meg, amely kiemelkedően fontos a jelöltek kiválasztásában és munkateljesítményük előrejelzésében. A mentális rugalmasság és a stresszkezelési képesség ugyancsak alapvető elvárások közé tartoznak a közszolgálatban, és az alkalmassági vizsgálatok nagy figyelmet fordítanak ezekre (Malét-Szabó és mtsai, 2023).

Az előadáson bemutatom azokat a bevált mintákat, amelyeket a pszichoedukáció területén alkalmazunk. A fiatalok fő feladata az identitásuk megtalálása, az új énrészek és szerepek integrálása, ami sok szorongással és konfliktussal járhat együtt (Erikson, 1994). A pszichoedukáció segíthet a társas kapcsolatokban, az identitáskeresésben és az érzelmek azonosításában és szabályozásában. Fontos a magabiztosság erősítése, mivel ebben az életszakaszban sok a belső bizonytalanság és döntésképtelenség, ami miatt a fiatalok hajlamosak inkább a csoportnyomásnak és a normáknak engedelmeskedni (Mann et al., 1989). A megfelelő információk átadása segíthet a mentális zavarokkal kapcsolatos előítéletek csökkentésében és az önelfogadásban. A pszichoedukációs alkalmak lehetőséget adnak a közösség kialakítására és az önismeret növelésére. Egyre nő az érdeklődés a pszichoedukációs beavatkozások iránt, amelyek részletes információkat nyújtanak az egészségügyi problémákról és a személyes fejlődésről. Kutatások kimutatták, hogy a mentális betegségekkel kapcsolatos előítéletek már gyermekkorban kialakulnak, ezért fontos ezeket minél hamarabb lebontani (Wahl, 2011). Egy pszichológiai beavatkozás során egyszerű ismeretterjesztésre, konkrét diagnózisokra (tünetek, kezelés) és az érintettek támogatására is sor kerülhet (Jones et al., 2018).

Felhasznált irodalom:

Erikson, E. H. (1994). Identity: Youth and Crisis. WW Norton Company.

Jones, R. B., Thapar, A., Stone, Z., Thapar, A., Jones, I., Smith, D., Simpson, S. (2018). Psychoeducational interventions in adolescent depression: A systematic review. Patient education and counseling, 101(5), 804-816.

Malét-Szabó, E. (2023). Az egységes közszolgálati alapkompetenciák fogalma, helye és szerepe. In Dr. Malét-Szabó, E., Prof. Dr. Münnich, Á., Dr. Balázs, K.; Dr. Hőgye-Nagy, Á. (Eds.), Az egységes közszolgálati alapkompetenciákat vizsgáló tesztrendszer pszichológiai alapjai (pp. 4-10). Belügyminisztérium.

Mann, L., Harmoni, R., Power, C. (1989). Adolescent decision-making: The development of competence. Journal of adolescence, 12(3), 265-278.

Wahl, O. F., Susin, J., Kaplan, L., Lax, A., Zatina, D. (2011). Changing knowledge and attitudes with a middle school mental health education curriculum. Stigma Research and Action, 1(1), 44.

Williams, P. G., Holmbeck, G. N., Greenley, R. N. (2002). Adolescent health psychology.Journal of consulting and clinical psychology,70(3), 828.

Szerző: Rébay Magdolna (rebay.magdolna@arts.unideb.hu)

Absztrakt címe: Erdélyi főrangú lányok nevelése-oktatása a XX. század első felében

Kulcsszavak: *nőnevelés, Erdély, 20. század, arisztokrácia*

Absztrakt: A főnemesek nevelése évszázadokon keresztül sajátos vonásokkal bírt. Tervezett előadásunk alapját képező kutatásunkban azt vizsgáltuk, hogy a polgári társadalom kiépülését követően, amely a kiváltságjogok fokozatos elvesztésével járt, megmaradt-e az elkülönülés, amely a XIX. században a leánynevelés tekintetében még egyértelműen kimutatható (vö. Virág, 2013). A XX. század vonatkozásában is foglalkoztak már az arisztokrata lányok nevelésének kérdésével (vö. Rébay, 2024), azonban újabb források bevonása egy kultúrrégió alaposabb elemzésére adott lehetőséget.

Kutatási kérdéseink az alábbiak voltak. 1. Változott-e a pedagógiai tér: a kastélyt felváltotta-e az iskola? 2. Kik foglalkoztak ennek függvényében a gyermekekkel? 3. A tartalomban az általános műveltség állt-e továbbra is a fókuszban, tehát a modern idegen nyelvek, a humán ismeretek és a művészetek domináltak? 4. Milyen értékekre neveltek a családban? A választott időkeret a XX. század első fele.

Forrásaink erdélyi főnemesek memoárjai voltak: két önálló mű (Lázár, 1999; Kemény 2019) és két szerkesztett kötet rövidebb visszaemlékezései (Kornis, 2002; Kovács Kiss, 2007). Személyes narratívákon, a szerzők világnézete, társadalmi-gazdasági helyzete által befolyásolt emlékezeti konstrukcióin keresztül próbáltunk eljutni a történelmi valósághoz (Gyáni, 1997; Nora, 1992). A szerzők különböző részletességgel tértek ki a nevelés-oktatás témájára. Ennek oka lehet az emlékezés nehézsége: az idő múlása, a fogalomrendszer változása. (Halbwachs, 2021). Individualizált képet kapunk tehát, azonban ezekben kollektív emlékezet rajzolódik ki, a kulturális emlékezet lenyomata (Assmann 2013).

Eredményeink kettősséget tükröznek. Egyrészt a tradíciók továbbélését mutatják: a kastély megmaradt mint pedagógiai tér, de a kizárólag itt töltött idő lerövidült. Tanköteles korba lépve egyre jellemzőbb lett az iskola: alapfokon a többség számára a lakóhelyhez közeli intézmény. A középfokon azonban már többen a főnemesség által felkapott intézetben tanultak, akár Budapesten vagy Kolozsvárt. A kastélyban dajkák, idegen ajkú nevelőnők vették körül a gyermeket. Továbbra is fontos volt tehát a nyelvismeret. Az otthoni, családtagok és ismerősök közti társalgásban is megjelenetek az idegen nyelvek. Mellettük felértékelődtek a praktikus ismeretek, sőt a szaktudás is. Többen gyors- és gépírást tanultak, de volt, aki a varrónői képzést választotta, miközben a középiskolát is elvégezte. Néhányan nyelvtanári bizonyítványt szereztek. A világháború éveiben az ápolói tanfolyam is keresett lett. Az egyetemi tanulmányokra is akadt példa. Úgy tűnik tehát, hogy felkészültek az esetleges munkavállalásra. A nevelésben fontos volt a jó modor, az esztétikus megjelenés, a hagyományos értékek megőrzése.

Előadásunkat a Virág Irén-emlékszimpóziumba szánjuk.

Hivatkozott irodalom

Assmann, Jan (2013): A kulturális emlékezet. Budapest

Gyáni Gábor (1997): A mindennapi élet mint kutatási probléma. acta.bibl.u-szeged.hu/40783/1/aetas_1997_001_151-161.pdf

Halbwachs, Maurice (2021). A emlékezés társadalmi keretei. Budapest.

Kemény Jánosné Augusta Paton (2019): Önéletrajzi emlékezések. Gyoma.

Kornis Gabriella szerk. (2002): Elődok és Utódok. Erdélyi főnemesek a XX. században. Fót.

Kovács Kiss György szerk. (2007): Álló- és mozgóképek: Vázlat az erdélyi főnemességről. Csíkszereda.

Lázár Mária (1999): Jó volt élni. H. n.

Nora, Pierre (1992): Emlékezet és történelem között. Budapest.

Rébay Magdolna (2024): When people still had enough time to live: education of girls from aristocratic families in Hungary, from the 1860s until 1947. HERJ 14(1), 43–60.

Virág Irén (2013): A magyar arisztokrácia neveltetése (1790–1848). Eger.

Szerző: Rédli Mátyás (redli.matyas@gmail.com)

Absztrakt címe: Politikai nevelés az iskolában? A hazai aktív állampolgárságra nevelés nemzeti tantervek összevetésében

Kulcsszavak: *aktív állampolgárság, állampolgári kompetencia, nemzeti tanterv, igazságorientált, politika az iskolában*

Absztrakt: A gyorsan változó világ problémái nem hagyták érintetlenül a demokratikus társadalmi berendezkedéseket sem. Az individualizáció, a bevándorlás, a globalizációs problémák nem újak, de a kihívások egyáltalán nem enyhültek a 21. században. Sőt egyre égetőbb problémákkal egészültek ki az elmúlt évtizedekben, mint a migráció, az erősödő környezeti változások, a szélsőségek megerősödése, vagy az újabb háborúk, és úgy tűnik ezek nyomán megrendült a demokráciába, illetve az intézményeibe vetett bizalom. (Keane, 2022; Varieties of Democracy, 2020). Ennek egyik oka lehet, hogy a felmerült kihívásokra egyelőre nem tud mindenki számára megnyugtató válaszokat szolgáltatni a parlamenti demokráciának azok a mechanizmusai és intézményei, amelyek a legtöbb fejlett államban döntően a 19. század folyamán alakultak ki. Kérdés tehát, hogy a jelenlegi demokráciák mennyire képesek a mai társadalom és gazdaság problémáinak a kezelésére? Ennek előmozdítására az Európai Uniónál a 2000-es évek elején kidolgozásra került az állampolgári nevelés sajátos elképzelése, amelynek elsődleges célja az állampolgári kompetencia fejlesztése, ezáltal a demokratikus attitűdök kialakításának támogatása, az aktív állampolgári szerepre való felkészítés, ami a mai modern polgár ideájává vált. Általában egyetértés van abban, hogy az iskolai állampolgári nevelés során erre külön hangsúlyt kell fektetni (Eurydice, 2017), de ennek meghatározásában, tartalmában, módszertanában már vannak eltérések az egyes országok oktatáspolitikai dokumentumai között. Ezek a megközelítések elhelyezhetők egy értékskálán (kontinuumon), amely a maximális és minimális ideáltípusok között mozog (Eurydice, 2017. 23-24.). Egyes országokban az állampolgárságra és demokráciára nevelés inkább hajlik a hagyományosabb tudásmegosztási minta felé, és csak egy korlátozott témakört érint, míg másutt az állampolgári nevelést tágabban értelmezik, számos témát felölelve, különböző tanulási módszereken alapulva (Eurydice, 2017. 24).

Ennek megfelelően a tantárgy elnevezése és a tantárgyi struktúrában elfoglalt helye is változatos képet mutat mindhárom országban. Van, ahol önálló tárgyként szerepel, mint például Anglia (Citizenship), és van, ahol pedig integráltan (Ausztria – Geschichte und Sozialkunde/Politische Bildung). Magyarországon az elmúlt évtizedekben mindkettőre láttunk példát, ami a tantárgy emancipációs helyzetét, társadalomban elfoglalt helyét is jelöli (Jakab, 2022). Angliában az ezredfordulón dolgozták ki az állampolgári nevelés tantárgyát, amely kisebb változásokkal azóta is a központi tanterv része, azonos elnevezés mellett. Az angol oktatási rendszer sok tekintetben különbözik a magyartól, de mint az aktív állampolgári szerep bölcsője fontos referenciapont lehet. Ausztriában

az aktív állampolgárságra és demokráciára nevelés hosszú múltra tekint vissza, és közös történeti hagyományaikból eredően az osztrák és a magyar oktatási rendszer jelentős hasonlóságokat mutat. A közelmúltra tekintve például az állampolgári ismeretek idehaza 2012 és 2020 között hasonlóan Ausztriához a történelembe integráltan szerepelt. Ezeknek az eltérő és hasonló megközelítéseknek a vizsgálata lehetőséget biztosíthat számunkra, hogy beleláthassunk, más nemzetek miként igyekeznek megfelelni a kor kihívásainak, tanterveik miként törekednek felkészíteni diákjaikat az „aktív" társadalmi szerepvállalásra. Különösen fontos lehet ez számunkra, hiszen hazánkban a rendszerváltás óta a különböző, úgynevezett jelenismereti tárgyaknak (például társadalmi, gazdasági, állampolgári ismeretek, etika) és ezáltal a politikai kultúrának, a demokráciára nevelésnek a beépülése a közoktatásba eddig nehézkesnek tűnt (Jakab, 2022).

Ahogy arra az elemzés is kitér Magyarországon erős a tantervekben a nemzeti tematika, amely alapvetően nem a demokráciáról szól. Hasonló a helyzet például a szelektív szemétgyűjtéssel vagy a szegényeknek szánt adományozással, amelyek kívánatos cselekedetek, de keveset árulnak el a társadalmi igazságosságról, a nagyvállalatok vagy az állam szerepvállalásáról. Ennek érdekében törekedtünk az aktív állampolgári szerep és a demokrácia kifejezéseihez kapcsolódó tartalmak dokumentumelemzéssel történő feltárására, a szövegkörnyezet megvizsgálására, és következtetéseket levonni a nemzeti tantervekben megfogalmazott állampolgárképre, kontextusba helyezve a magyar állampolgári nevelést.

Eurydice. (2017). Citizenship education at school in Europe, 2017.

European Commission, European Education and Culture Executive Agency. Publications Office. doi: https://doi.org/10.2797/536166

Jakab, G. (2022). Demokrácia demokraták nélkül? Oktatási reform és állampolgári nevelés. Budapest: Gondolat Kiadó.

Keane, J. (2022). A demokrácia legrövidebb története. (I. Bartók, Ford.) Budapest: Athenaeum.

Varieties of Democracy. (2020). Autocratization Surges–Resistance Grows. Democracy Report 2020. Letöltés dátuma: 2024. 02 16, forrás: https://www.v-dem.net/documents/14/dr_2020_dqumD5e.pdf

Szerző: Rémai Dániel (remaidani@gmail.com)

Absztrakt címe: Az adatvizualizációban rejlő oktatási lehetőségek - különös tekintettel a rendészeti felsőoktatásra

Kulcsszavak: *IKT, adatvizualizáció, rendészeti felsőoktatás, adat*

Absztrakt: A konferencia előadás célja az adatvizualizáció oktatási potenciáljának bemutatása, különös tekintettel a rendészeti felsőoktatás vonatkozásában.

Napjainkban az adat mindent behálóz és ezáltal az adatelemzés, és annak megjelenítése, vizualizációja napjainkban kulcsfontosságú területévé vált. Alapvetően bármiből lehet adat, bármilyen szakterületen.

Az előadás áttekinti az adat fogalmát, az adatvizualizáció fejlődéstörténetét és jó gyakorlatokon keresztül bemutatja, miért érdemes integrálni az adatvizualizációt az oktatásba, kiemelve az ezen keresztül elérhető tanulási előnyöket. Az előadás során nemcsak az adatvizualizáció elkészítésének metódusára helyezzük a hangsúlyt, hanem alapvetően a szemléletmódra, amely elvezet minket a hatékony adatábrázoláshoz. Emellett az előadás kiemelt hangsúlyt fektet – főleg a rendészeti oktatás területéről – a jó gyakorlatok és az alkalmazható eszközök bemutatására. Valamint egy általunk összeállított online linkgyűjtemény bemutatása is integrált részét képezi az előadásnak, amely az alapvető információk mellett az egyes adatvizualizációs területek legfontosabb forrásait és eszközeit gyűjti össze egy helyen.

Az előadás bemutatja az adatvizualizáció elméleti kereteit az oktatás szempontjából, különös tekintettel a rendészeti szakterület kihívásaira és igényeire. Az elméleti alapok és adatvizualizációs irányelvek ismeretében konkrét példákon keresztül láttatjuk az alkalmazhatóságot a rendészeti oktatási keretei között.

Az előadás kitekint az adatvizualizáció oktatására gyakorolt hatására. Az eddigi eredmények összefoglalása segíti az új alkalmazási irányok feltárását és rávilágít a legfontosabb korábbi innovációkra. Az előadás részletezi, hogy milyen konkrét célokat tűzhetünk az adatvizualizációs elemek oktatásban történő integrálása során és ezek milyen területeken tudnak hozzájárulni a rendészeti szakemberek modern képzéséhez.

Alapvető hipotézis, hogy az adatvizualizáció alkalmazása fokozza az oktatási folyamat hatékonyságát és segíti a hallgatókat az ismeretanyag elsajátításában. Továbbá igazolható, hogy az adatvizualizáció alkalmazása az oktatási anyagokban és segédanyagokban növeli a hallgatói bevonódást, a motivációt és a fokozza a tanulási élményt.

Az előadás az elméleti ismeretek és alapelvek bemutatása mellett a gyakorlati megvalósítás elemeire és lépéseire helyezi a hangsúlyt. Bemutatunk hasznos és könnyen kezelhető platformokat és alkalmazásokat.

Az előadás keretében nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy bemutassuk az adatvizualizáció alkalmazásának gyakorlati előnyeit, különös tekintettel a rendészeti felsőoktatásban látott példákon keresztül. A kutatás elméleti és gyakorlati jelentőségét hangsúlyozva az előadás rámutat arra, hogyan járul hozzá az adatvizualizáció oktatása a rendészeti szakemberek kompetenciáinak fejlesztéséhez és az ismeretanyag elsajátításához.

Szerző: Rétháti Csilla (rethati.csilla@ped.unideb.hu)

Absztrakt címe: A szakiskolai lemorzsolódás jelenségének igazgatói perspektívái eltérő gazdasági helyzetű régiókban.

Kulcsszavak: *szakiskola, lemorzsolódás*

Absztrakt: Az általunk kutatott szakiskolai lemorzsolódás a jelenség általános komplexitásán túl hordoz magában olyan specifikumokat, mint a speciális szakképzés rendezetlen és állandóan változó helyzete, ami a lemorzsolódásra is hatást gyakorol.

Kőpatakiné (2007) kutatásában azt találta, hogy a felmerülő probléma típusok közül a leggyakrabban előforduló, az igazgatók elmondása szerint: az infrastruktúra fejletlensége, a család hozzáállása, nem megfelelő értékrendje és a tanulási motiváció hiánya. Az Európai Oktatási Térség „Minőségi oktatás és képzés mindenki számára" kiadványában komplex háttértényezőket tárt fel a lemorzsolódások kapcsán, melyek lehetnek személyes és családi gondok, tanulási-, illetve társadalmi-gazdasági problémák. Estêvão – Álvares' (2014) rámutat a marginalizálódott társadalmi rétegek lemorzsolódási kockázataira. A közoktatási rendszer időelőtti elhagyásának a sajátos nevelési igényű (SNI) populáción belüli különbségei, valamint az etnikum, a hátrányos helyzet és a sajátos nevelési igény közötti összefüggések is figyelemreméltóak (European Angency (2017), Dyson, Squires (2017)).

Előadásomban a hátrányos helyeztű (Észak-magyarországi, Észak-alföldi) és a kedvezőbb anyi helyeztű (Nyugat- dunántúli) régiók szakiskoláinak igazgatóival készült interjúinkat mutatom be.

Az előzőekben kérdőívvel megkérdezett iskolák vezetői közül a Nyugat-Dunántúlon a 10 intézményből hat fő vállalta az interjút, ezért a hátrányos helyzetű régiókból is megegyező számú interjú elkészítése volt a cél.

A korábban bemutatott szakirodalmak alapján a következő kutatási kérdések fogalmazódtak meg: 1: Az igazgatók véleménye szerint milyen okokra vezethető vissza a lemorzsolódás a szakiskolások körében 2: az intézmény milyen hátránykompenzációs eszközöket alkalmaz?

Az interjúk elemzése a hanganyagok leiratának többszöri átolvasása és az előzőleg elvégzett dokumentumelemzés eredményeit figyelembe véve alkottuk meg a kutatási kérdéseinkre választ adó elemzési szempontokat, miszerint a szövegkorpuszokat deduktív kódolásnak vetettük alá.

Lemorzsolódás okainak régiónkénti összehasonlításakor a hátrányos helyeztű régiókban található iskolák vezetői az értékkülönbségeket, a munkavállalást, a párkapcsolatot és a vizsgáztatás rendszerének elégtelenségét nevezték meg a legtöbb alkalommal, míg a kedvezőbb gazdasági helyzetű régió szakiskola igazgatói a gyermekvédelem hiányosságaiban látják a probléma forrását. A szakiskolákban tanuló fiatalok jó része a fogyatékossága mellett egyéb problémákkal is küzd, ilyen a hátrányos helyzet. Ahhoz, hogy ezek a diákok a többségi társadalom által elérhető életfeltételeket és szolgáltatásokat elérjék, megsegítésre szorulnak. A hátránykompenzációt a megkérdezett intézmények képviselői a tanulás és szabadidő eltöltés támogatásával, a szakkörök és a sportolási lehetőség biztosításával igyekeznek elérni. Eredményeink több esetben egyezést mutattak más hazai és nemzetközi kutatások eredményével mindannak ellenére, hogy azok többnyire nem eltérő tantervű iskolákban keletkeztek.

Szerző: Révész László (laszlorevesz.mail@gmail.com)

Társszerző(k): Bognár József, Traskoma-Bicsérdy Gabriella

Absztrakt címe: A környezet szerepe az utánpótlás nevelésben sporttehetség modellek bemutatásán keresztül

Kulcsszavak: *tehetség, tehetségmodellek, környezet élsport*

Absztrakt: A témát az alábbi tematikus szekcióba szeretném nevezni: A sporttehetség-gondozás neveléstudományi kérdései, a környezet szerepe az utánpótlás-nevelésben

A sporttehetség kutatások régóta vizsgálják a magas szintű teljesítmény összetevőit. A sporttehetség modellek kidolgozásának célja az volt, hogy feltárják és rendszerbe foglalják a tehetség összetevőket. A nevelés- és sporttudományi kutatásokban számos modell alakult ki, melyek közös pontja a környezet szerepének kiemelése a fejlesztési folyamatban.

Jelen előadás célja a sporttehetség kutatások során kidolgozott legfontosabb modellek bemutatása, melyek iránytűként szolgálhatnak a tehetséggondozásban részt vevő szakemberek számára. A dokumentum és tartalomelemzés során feltárásra kerültek a sport- és neveléstudományi kutatásokban leginkább hivatkozott sport-tehetséggondozással összefüggő modellek, és azok összetevői.

Az egyik legismertebb modell a Hosszú távú sportolófejlesztési modell (Long Therm Athletes Development, LTAD), mely egy olyan keretrendszer, amely a sportolók fizikai, mentális, érzelmi és technikai fejlődését hivatott támogatni a korai gyermekkortól egészen a felnőttkorig. Ez a modell nemcsak az elit teljesítmény elérését célozza, hanem az egész életen át tartó sportban és testmozgásban való részvétel elősegítését is (Balyi, 2001; Balyi, Way, Higgs 2013). Az LTAD-modell egyik legfontosabb alapelve, hogy a sportoló holisztikus fejlődésére összpontosít, így figyelembe veszi a sportoló fejlődéséhez hozzájáruló pedagógiai és társadalmi tényezőket is (Côté és Fraser-Thomas, 2020). Az LTAD-modell megvalósítása összehangolt feladatot igényel az edzőktől, a szülőktől és a sportszervezetektől, hogy a sportolók fejlődését helyezzék előtérbe a korai specializációval és a rövid távú sikerekkel szemben.

A képzésirányítási rendszer (Training Management Systems,

TMS) fontos eszköz a szervezeti képzési programok hatékonyságának és eredményességének növelésében. A TMS-modell jellemzően a felkészítés tervezésének, végrehajtásának és nyomon követésének racionalizálását célzó funkciók széles körét foglalja magában. Ez a rendszer nemcsak a logisztikai szempontok kezelésében játszanak központi szerepet, hanem a képzés pedagógiai dimenzióiban is (Chen, Jia, Sun, 2020). Az analitikai és jelentési funkciók megvalósítása a TMS-ben kritikus fontosságú a folyamatos fejlesztés szempontjából. Adnan és mtsai (2020) tanulmánya hangsúlyozza az adatvezérelt betekintés szerepét a felkészítés hatékonyságának értékelésében, a fejlesztendő területek azonosításában és a képzési feladatok összehangolásában. Az adatelemzés kihasználásával a sportszervezetek megalapozott döntéseket hozhatnak a felkészítés folyamatának eredményességéről, a sportszakemberek és a sportolók teljesítményéről és az erőforrások elosztásáról.

A Sportoló Tehetségfejlesztő Környezet (Athletes Talent Development Environment, ATDE) modell a sportolókat körülvevő átfogó ökoszisztémára összpontosít. Ez a modell az edző felkészültségét, a szervezeti támogatást, a családi és kortársi befolyást, valamint a tágabb értelemben vett sportkultúrát integrálja, hogy kedvező környezetet teremtsen a sportolók fejlődéséhez. Henriksen és mtsai (2010) kiemelik, hogy az ATDE-modell az egyéni sportolók és a környezetük közötti kölcsönhatásra összpontosít, és azzal érvelnek, hogy a tehetségfejlesztés dinamikus folyamat, amelyet több érdekelt fél és környezet befolyásol. A "fejlődési ökoszisztéma" fogalma központi szerepet játszik az ATDE modellben. Azt sugallja,

hogy ahhoz, hogy a sportolók teljes potenciáljukat elérjék, a fejlődési környezetüknek holisztikusnak és alkalmazkodónak kell lennie, és képesnek kell lennie arra, hogy kielégítse a sportolói és személyes fejlődésük különböző szakaszain keresztülhaladó, változó igényeiket (Martindale, Collins és Daubney, 2005).

Szakirodalom

Adnan, N., Anwar, K., Sadiq, M., Khan, S., Shabbir, M. (2020). "Analytics and Reporting Functionality of Training Management Systems." Journal of Computing in Higher Education, 32(2), 299-317.

Balyi, I. (2001). Sport System Building and Long-Term Athlete Development in British Columbia. Coaches Report. Ottawa, Canada: The Official Publication of the Canadian Professional Coaches Association.

Balyi, I., Way, R., Higgs, C. (2013). Long-Term Athlete Development. Champaigne, IL: Human Kinetics.

Chen, M., Jia, R., Sun, X. (2020). "Integrating Technology in Blended Learning." International Journal of Educational Technology in Higher Education, 17, 1-20.

Côté, J., Fraser-Thomas, J. (2020). "The Long-Term Athlete Development Model: A Review of its Development and Application." Journal of Sports Sciences, 38(11), 1283-1290.

Henriksen, K., Stambulova, N., Roessler, K. K. (2010). Holistic approach to athletic talent development environments: A successful sailing milieu. Psychology of Sport and Exercise, 11(3), 212-222.

Martindale, R. J. J., Collins, D., Daubney, J. (2005). Talent development: A guide for practice and research within sport. Quest, 57(4), 353-375.

Szerző: Riad Soltani (riadsoltani25@mailbox.unideb.hu)

Absztrakt címe: Enhancing Cultural Competence in Language Learning Classes

Kulcsszavak: *Cultural competence, Language acquisition, Intercultural communicative competence, Experiential learning, Sociocultural theory*

Absztrakt: This study looks into strategies for increasing cultural competence in language learning classrooms, focusing on the dynamic intersection of culture and language acquisition. The purpose is to provide educators with practical methods for effectively integrating cultural competency into their lectures. Drawing on known theoretical frameworks such as intercultural communicative skills and sociocultural theory, the study seeks to provide a thorough knowledge of the theoretical underpinnings that guide its investigation. Two approaches are studied: cultural exchanges and collaborative projects, which emphasise experience learning, reflection, and conversation based on past research and endeavours in various cultural situations. Active inquiry employs a practical-oriented technique that combines qualitative and quantitative methodologies, based on several previous studies and endeavors from various cultural settings. Through active inquiry, we provide a practical-oriented methodology that provides educators with actionable insights for creating culturally rich language learning experiences. While anticipating unique outcomes that will benefit the field of language instruction and cultural competence, the study recognises the preliminary nature of its findings and the need for further investigation. Nonetheless, it is felt that this study is theoretically and practically significant since it bridges the gap between theory and practice, providing actionable insights for educators aiming to build culturally rich language learning environments. The research aims to promote experiential learning and culturally inclusive language instruction by linking theory and practice. Furthermore, standing on Byram's model of intercultural communicative competence and Vygotsky's sociocultural theory the study is contextualised within the larger scholarly discourse on cultural competence in language instruction.

Research Questions:

1. How do cultural exchanges contribute to cultural competence in language learning?2. What are the benefits and challenges of integrating collaborative projects into language classrooms?

Reference list:

Brüstle, M., – Vogt, K. (2023). The challenge of assessing intercultural competence: A review of existing approaches. In Handbook of Research on Perspectives in Foreign Language Assessment (pp. 11–35). Scopus. https://doi.org/10.4018/978-1-6684-5660-6.ch002

Byram, M. (2008). From Foreign Language Education to Education for Intercultural Citizenship: Essays and Reflections. Bristol, Blue Ridge Summit: Multilingual Matters. https://doi.org/10.21832/9781847690807

Hall, E. T. (1976). Beyond Culture. Knopf Doubleday Publishing Group. https://books.google.hu/books?id=reByw3FWVWsC

Holliday, A. (2010). Intercultural Communication Ideology: SAGE Publications. SAGE Publications. https://books.google.hu/books?id=WVaXTI901rYC

Jackson, J. (Ed.). (2020). The Routledge Handbook of Language and Intercultural Communication (2nd ed.). Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003036210

Kramsch, C. (1993). Context and Culture in Language Teaching. OUP Oxford. https://books.google.hu/books?id=73rFnM6qlrwC

Kramsch, C. (2014). Language and Culture. AILA Review, 27, 30–55. https://doi.org/10.1075/aila.27.02kra

Liddicoat, A., – Scarino, A. (2013). Intercultural language teaching and learning (1. publ). Wiley-Blackwell.

Paige, R. M., Jorstad, H. L., Siaya, L., Klein, F., Colby, J. (2000). Culture Learning in Language Education: A Review of the Literature. https://api.semanticscholar.org/CorpusID:11754983

Piątkowska, K. (2015). From cultural knowledge to intercultural communicative competence: Changing perspectives on the role of culture in foreign language teaching. Intercultural Education, 26(5), 397–408. Scopus. https://doi.org/10.1080/14675986.2015.1092674

Risager, Karen. Language and Culture: Global Flows and Local Complexity, Bristol, Blue Ridge Summit: Multilingual Matters, 2006. https://doi.org/10.21832/9781853598609

Romero, M. S. (2022). Cultural Competence in Chinese as a Foreign Language Teaching in Spanish Official Language Academies. International Journal of Humanities Education, 21(1), 1–20. Scopus. https://doi.org/10.18848/2327-0063/CGP/V21I01/1-20

Spitzberg, B.H. and Changnon, G. (2009) Conceptualizing Intercultural Competence. In: Deardorff, D.K., Ed., The SAGE Handbook of Intercultural Competence, Thousand Oaks, Sage, 2-52.

Sabirova, N. K. (2020). Raising language learners' intercultural competence in EFL classroom. Journal of Critical Reviews, 7(5), 380–382. Scopus. https://doi.org/10.31838/jcr.07.05.75

Stone, M. (2023). Intersecting Language and Culture in the FL Classroom. Journal of Language Teaching and Research, 14(1), 1–5. Scopus. https://doi.org/10.17507/jltr.1401.01

Szerző: Riad Soltani (riadsoltani25@mailbox.unideb.hu)

Absztrakt címe: Empowering English Language Learning: Practical Approaches to Assess Proficiency and Content Mastery

Kulcsszavak: *Assessment procedures, English language learners, Linguistic growth, Subject matter competence, Rubrics*

Absztrakt: This paper discusses the crucial role of effective assessment procedures in influencing English language learners' linguistic growth and subject matter competence in the changing landscape of language education. It provides practical answers for English language teachers, transforming academic principles into workable ideas. Specifically, the use of rubrics and performance-based assessment systems is investigated as important evaluation tools. The study emphasizes authentic classroom experiences and strives to provide educators with practical ways for effortlessly blending language proficiency and content knowledge. By using these strategies, educators help to create a comprehensive learning environment in which language proficiency and topic understanding coexist. By integrating assessment methodologies with instructional objectives, the article seeks to help students succeed in both language learning and subject matter comprehension.

Research Questions:

How do language educators assess and evaluate students' cultural competence development?

What assessment methods are most effective in measuring linguistic proficiency and content comprehension in language learning contexts?

Reference List:

Abedi, J. (2015). Adapting Performance Assessments for English Language Learners. In Beyond the Bubble Test: How Performance Assessments Support 21st Century Learning (pp. 185–205). Scopus. https://doi.org/10.1002/9781119210863.ch6

Abedi, J., – Sanchez, C. (2022). Assessment of English learner students. In International Encyclopedia of Education: Fourth Edition (pp. 86–95). Scopus. https://doi.org/10.1016/B978-0-12-818630-5.07074-3

Buragohain, D. (2018). Classroom assessments for improving writing proficiency of english language learners: Innovation, interaction, and impact. Journal of Language Teaching and Research, 9(2), 243–249. Scopus. https://doi.org/10.17507/jltr.0902.04

Cheng, L. K., Puteh, F., Selamat, A., Bin Mohamed, F. (2016). A review of recent methodologies in English language content delivery. 169–174. Scopus. https://doi.org/10.1109/IC3e.2015.7403507

Gao, X. (2019). Assessment and Evaluation in English Language Teaching: Section Introduction. In Springer International Handbooks of Education: Vol. Part F1628 (pp. 371–375). Scopus. https://doi.org/10.1007/978-3-030-02899-2_64

Goris, J. A., Denessen, E. J. P. G., Verhoeven, L. T. W. (2019). Effects of content and language integrated learning in Europe A systematic review of longitudinal experimental studies. European Educational Research Journal, 18(6), 675–698. Scopus. https://doi.org/10.1177/1474904119872426

Holbah, W. A. (2023). Challenges Saudi EFL Learners Face Developing Communication Skills: A Conceptual Study. World Journal of English Language, 13(2), 529–536. Scopus. https://doi.org/10.5430/wjel.v13n2p529

Lee, J. H., Lee, H., Lo, Y. Y. (2023). Effects of EMI-CLIL on secondary-level students' English learning: A multilevel meta-analysis. Studies in Second Language Learning and Teaching, 13(2), 317–345. Scopus. https://doi.org/10.14746/ssllt.38277

Lee, O. (2019). Aligning English Language Proficiency Standards With Content Standards: Shared Opportunity and Responsibility Across English Learner Education and Content Areas. Educational Researcher, 48(8), 534–542. Scopus. https://doi.org/10.3102/0013189X19872497

Lopez, A. A. (2023). Enabling Multilingual Practices in English Language Proficiency Assessments for Young Learners. In Handbook of Multilingual TESOL in Practice (pp. 359–371). Scopus. https://doi.org/10.1007/978-981-19-9350-3_24

Malmström, H., Pecorari, D., Warnby, M. (2023). Teachers' receptive and productive vocabulary sizes in English-medium instruction. Journal of Multilingual and Multicultural Development. Scopus. https://doi.org/10.1080/01434632.2023.2260781

Nawrin, T. ., – Sadek, A. . (2023). Role of Rubric in Assessment of Language Learning in Higher Education.Teacher's World: Journal of Education and Research,48(2), 112–129. https://doi.org/10.3329/twjer.v48i2.67555

Oo, T. Z., Nguyen, L. A. T., Habók, A. (2022). Review of the Assessment of Students' Language Skills in English as a Foreign Language: Knowledge, Skills, and Principles. International Journal of Assessment and Evaluation, 29(1), 1–15. Scopus. https://doi.org/10.18848/2327-7920/CGP/v29i01/1-15

Pereira, N., – de Oliveira, L. C. (2015). Meeting the Linguistic Needs of High-Potential English Language Learners What Teachers Need to Know. Teaching Exceptional Children, 47(4), 208–215. Scopus. https://doi.org/10.1177/0040059915569362

Wolf, M. K., Everson, P., Lopez, A., Hauck, M., Pooler, E.,Wang, J. (2014). Building a Framework for a Next-Generation English Language Proficiency Assessment System. ETS Research Report Series, 2014(2), 1–48. Scopus. https://doi.org/10.1002/ets2.12034

Szerző: Román Szandra (romanszandra9@gmail.com)

Absztrakt címe: A hallgatói lemorzsolódás kihívásai és lehetőségek: intervenciós stratégiák a motiváció és elköteleződés fokozására

Kulcsszavak: *hallgatói lemorzsolódás, intervenció, elköteleződés, motiváció, hallgatói értékek és jövőkép*

Absztrakt: A hallgatói lemorzsolódás jelentős kihívás minden felsőoktatási intézmény számára, ezért kiemelten fontosnak tartom az okok alaposabb vizsgálatát és hatékony megoldások keresését. Minden felsőoktatási rendszer érdeke, hogy feltárja a jelenség hátterében álló okokat, és megtalálja a lehetséges megoldásokat (Miskolczi et al., 2018). Az iskolák és a társadalom számára egyaránt fontos, hogy a felsőoktatási tanulmányaikat hányan kezdik el és fejezik be sikeresen. Nagy számban lépnek be a fiatalok az egyetem kapuin a mai európai felsőoktatásban, azonban 30% az egyetemet átlagosan be nem fejezők száma, továbbá több éve igen magas mondható a magyarországi hallgatói lemorzsolódási ráta is (Kőrössy et al., 2021). Kutatásom célja, hogy hazánkban ezen százalék csökkentésében részt vegyek, egy prevenciós és intervenciós program kidolgozása által.

A vizsgálatomban jelentős szerepet játszik az intézmény iránti elköteleződés, mivel több tanulmány a lemorzsolódás középpontjába az elkötelezettséget helyezi. Valószínűsíthető, hogy a képzésre vonatkozó elégedettséget, a saját teljesítményi elvárásokat, a tanulási intrinzik motivációt és az észlelt tanulási kompetenciákat előre jelzi az intézményi elkötelezettség (Kőrössy et al., 2021). Ezenkívül fontosnak tartom megvizsgálni, hogy milyen kapcsolat található a motiváció és az egyetemi tanulmányok folytatásával és a kilépéssel. Mivel a motiváció jelentős szerepet játszik az oktatásban is. A diákok számára a motiváció határozza meg, hogy milyen mértékben kitartóak az erőfeszítéseikben, hogy mennyi energiát fektetnek a tanulmányaikba, továbbá mennyire válik javíthatóvá a teljesítményük (Csukonyi, 2002). Ezenfelül a későbbiekben foglalkozni szeretnék a hallgatói értékeivel és jövőképükkel, hogy ezen aspektusok milyen hatással vannak a lemorzsolódásra. A diákok életében a tanulás mellett fontos az általuk képviselt érték, a jövőbeli cél tudatosítása, megvalósítására irányuló törekvés. Továbbá lényeges a képességek fejlesztése, valamint a környezetükkel és társaikkal kiegyenlített kapcsolatok (Csukonyi – Münnich, 2002).

Az alábbiakban szeretném bemutatni a nemzetközi szisztematikus vizsgálatot, mely a hallgatói lemorzsolódás, az elköteleződés, intervenció és motiváció témakörében készült. A Google Scholar keresőt alkalmaztam az elemzés során, amely összesen 6880 szakirodalmat talált. Ezután a keresést szűkítettem, hogy csak az 2023-as évtől frissült szakirodalmakat vegye figyelembe, így 504 találatot kaptam. Az elemzést a következő szempontok alapján végeztem: elsőként a cím és az absztrakt alapján elemeztem, hogy az egyetemi hallgatókra vonatkozik, az elköteleződést, motivációt, valamint intervenciós megoldásokat tartalmaz-e, továbbá a kutatási eredmények megtarthatóak vagy sem. Ezek alapján összesen 32 cikket találtam relevánsnak, amelyeket részletesen elemeztem tartalmi szinten.

A nemzetközi szisztematikus elemzés eredményei alapján fontos tényezők mutatkoznak az oktatási rendszerek és a diákok sikeressége közötti kapcsolatban. Ezek közé tartozik például a diákok motivációja és a bevonódás az iskolai tevékenységekben. A hiányzó motiváció és az alacsony bevonódás gyakran vezet a diákok lemorzsolódásához az oktatási rendszerből. Az ilyen problémák kezelésére számos beavatkozási stratégia létezik, mint például a mentorprogramok, a korai figyelmeztető rendszerek és a személyre szabott tanulási támogatások. Ezek a stratégiák célzott segítséget nyújtanak a diákoknak az iskolai kihívások kezelésében, segítve őket a motiváció és bevonódás fenntartásában.

Mint további kutatási lehetőséget, érdemes lenne megvizsgálni a coaching eszközök alkalmazásának hatását az önismeret fejlesztésére és annak kapcsolatát a hallgatói lemorzsolódással. Emellett érdekes lenne részletesebben tanulmányozni a stressz és más pszichológiai tényezők hatását a diákok teljesítményére és a lemorzsolódásra. Továbbá fontos lenne alaposabban vizsgálni a stressz és más pszichológiai tényezők, például az önbecsülés és önbizalom, valamint a tanulási stratégiák és az adaptációs képesség hatását a diákok tanulmányi teljesítményére és a lemorzsolódásra.

Szakirodalom

Csukonyi, Cs. (2002). A motiváció alapelvei. In Münnich, Á. (Ed.), A jövő vezetőinek jelene: Az egyetemi diákság karrierépítési komponenseinek lélektani háttere. (pp 15-31). ELTE Eötvös Kiadó.

Csukonyi, Cs., Münnich, Á (2002). Az egyetemisták „valós" értékei. In Münnich, Á. (Ed.), A jövő vezetőinek jelene (pp 103–133). ELTE Eötvös Kiadó.

Kőrössy, J., Jagodics, B., Martos, T. Szabó, É. (2021). Faktorok, magyarázatok a sikeres és sikertelen felsőoktatási tanulmányok hátterében: A pszichológiai tényezők szerepe a lemorzsolódásban. Magyar Pszichológiai Szemle,76(1), 127–156.

Miskolczi, P., Bársony, F. Király, G. (2018). Hallgatói lemorzsolódás a felsőoktatásban: elméleti, magyarázati utak és kutatási eredmények összefoglalása. Iskolakultúra, 28 (3-4), 87–105. https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/22790

Szerző: Roszik Dóra (roszik.dora@szte.hu)

Absztrakt címe: Az iskolai környezet és a szülők nevelési attitűdjének hatása a tanulói jóllétre

Kulcsszavak: *iskolai jóllét, szubjektív jóllét, nevelési attitűd, osztálylégkör, pozitív pedagógia*

Absztrakt: Az, hogy a fiatalok mennyire képesek rugalmasan alkalmazkodni az oktatási átmenetek során, hosszú távon pozitív hatással van tanulmányi eredményeikre és a mentális egészségükre egyaránt. Bár a szülőkkel, kortársakkal és tanáraikkal kialakított támogató kapcsolatok jelentősek lehetnek a sikeres oktatási átmenetekben, kevés ismeret áll rendelkezésünkre az ilyesféle interperszonális kapcsolatok minőségének és az iskolai jóllét közötti kölcsönhatásról, és még kevesebbet tudunk arról, hogy ez a két együttható hogyan befolyásolja a tanulmányi eredményeket (Noona és mtsai, 2020). Ezen hiátusból fakadóan kutatásomban arra keresem a választ, hogy milyen összefüggés található a szülők nevelési stílusa és az iskolai teljesítmény között, továbbá választ keresek arra nézve is, hogy az iskolai eredmények miképpen befolyásolják a diákok jövőképét, és miként fejtik ki hatásukat ezek a mutatók a tanulók iskolai jóllétére. Kutatásom célja, hogy a felmérésben részt vett középiskolás korosztály adatait elemezve képet kapjak arról, hogy milyennek ítélik meg a kitöltők az iskolai jóllétüket, valamint, hogyan jellemzik az általános jóllétüket, és milyen mértékben elégedettek az életükkel. Választ kerestem továbbá arra is, hogy zömében, milyen nevelési attitűdben részesültek szüleiktől, és feltárni kívántam ebben a tekintetben azt is, hogy milyen összefüggés található a szülők nevelési stílusa és az iskolai teljesítmény között, valamint eredményeket vártam abban a tekintetben is, hogy az iskolai eredmények miképpen befolyásolják a diákok jövőképét, és hogyan fejtik ki hatásukat ezek az együtthatók a tanulók iskolai jóllétére. Kutatási kérdéseimet (egyben hipotéziseimet) a vizsgált mintán az iskolai jóllétre, valamint a szülői nevelési attitűdökre vonatkozóan a szakirodalmi háttér feldolgozása alapján fogalmaztam meg, feltételeztem például, hogy Az édesanyák (nevelőanyák) meleg-gondoskodó attitűdje hozzájárul, mind az általános élettel való elégedettség, mind a WHO Jóllét Skáláján elért eredmények pozitív változásához.

A vizsgálati mintát 9.-12. osztályos tanulók alkotják, az online, véletlenszerű mintavétel során mindösszesen N=284 fő töltötte ki a kérdőívemet. A tesztbattéria összeállítása során, olyan mérőeszközöket használtam fel, amelyek rendelkeznek a megfelelő jóságmutatókkal, biztosítva ezáltal a releváns információgyűjtést és adatelemzést. A háttérváltozók feltérképezésén túlmenően felhasználtam az Élettel Való Elégedettség Skálát (SWLS-H, Martos és mtsai., 2014), a WHO Jóllét Kérdőívét (WBI-5, Susányszky és mtsai., 2006; Szabó, 2016), az Iskolai Jóllét Kérdőívet (Hascher, 2004), a SPOCQ Osztályklíma Kérdőívet (Wellborn és mtsai, 1990), valamint a Tóth és Gervai- féle (1999) Szülői Bánásmód kérdőívet, amelyet külön az anyára (nevelő anyára), és külön az apára (nevelő apára) vonatkozóan szükséges volt értékelniük a kitöltőknek.

Korábbi empirikus kutatások eredmények azt tükrözik, hogy a tanulók a magasabb évfolyamokon egyre kevésbé kedvelik a kötelező iskolába járást és az iskolával szembeni attitűdjük negatívabbá válik. Bár az életkor előrehaladtával a szülők befolyása nem feltétlenül csökken a barátok javára, azonban a társas kapcsolatok minősége és az ebből adódó problémák meghatározó tényezői az iskolai jóllétnek (D. Nagy, 2020).

D. Nagy Krisztina (2020): Az iskolai jóllét értelmezésének és modellezésének lehetőségei. Magyar Pedagógia, 120. 2. sz. 123-148. o. Doi: 10.17670/MPed.2020.2.123

Hascher, T. (2004): Wohlbefinden in der Schule. Münster: Waxmann Verlag.

Martos Tamás, Sallay Viola, Désfalvi Judit, Szabó, Tünde, és Ittzés András (2014): Az Élettel való Elégedettség Skála magyar változatának (SWLS-H) pszichometriai jellemzői. Mentálhigiéné és Pszichoszomatika. 15. 3. sz. 289-303. o. Doi: 10.1556/Mental.15.2014.3.9

Noona Kiuru, Ming-Te Wang, Katariina Salmela-Aro, Lasse Kannas, Timo Ahonen és Riikka Hirvonen (2020): Associations between Adolescents' Interpersonal Relationships, School Well-being, and Academic Achievement during Educational Transitions. Journal of Youth and Adolescence. 49. 1057–1072. o. Doi: 10.1007/s10964-019-01184-y

Susánszky, É., Konkoly Thege, B., Stauder, A. és Kopp, M. (2006). A WHO jól-lét kérdőívének rövidített (WBI-5) magyar változatának validálása a Hungarostudy 2002 országos lakossági egészségfelmérés alapján. Mentálhigiéné és Pszichoszomatika, 7(3), 247-255. Doi: 10.1556/Mentál.7.2006.3.8

Szabó, D. F. (2016). A rövidített WHO jól-lét kérdőív gyermekek körében való alkalmazásának lehetőségei. Iskolakultúra, 26(11), 113-118.

Tóth Ildikó és Gervai Judit (1999): Szülői bánásmód kérdőív (H-PBI): A parental bonding instrument (PBI) magyar változata. Magyar Pszichológiai Szemle 4. 551—566. o.

Wellborn, J. G., Connell, J. P. és Skinner, E. A. (1998): Monographs of the Society for Research," Child Development. 63. 2–3. o.

Szerző: Rozgonyi Emőke (em.rozgonyi@gmail.com)

Absztrakt címe: Innovatív művészeti program kiterjesztése az oktatás területére

Kulcsszavak: *Testtérképezés; vizuális tudásfeltárás; innovatív pedagógiai program; énerő; énhatékonyság*

Absztrakt: Az előadásban bemutatásra kerül, a világon széles körben használt és kutatott Testtérkép elnevezésű művészeti program pedagógiai adaptációja, amely az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskolájában, doktori kutatás keretében kerül kidolgozásra.

A Testtérképezés, Magyarországon először 2011-ben, az SE Gyermekklinikán művészetterápiás módszerként került bevezetésre, a módszer lehetőségeit egy adott kórkép sajátos kezeléséhez igazítva. A módszer pedagógiai környezetre való kiterjesztésének ajánlása a nemzetközi szakirodalomban már többször megjelent, egyben a jelenlegi, a gyermekkori és serdülőkori fejlődésre is hatással lévő megterhelő történelmi helyzetben, ennek aktualitása egyre sürgetőbbé vált.

A kutatás arra a kérdésre keresi a választ, hogy lehet-e a „Testtérképezés" módszertanát úgy átalakítani, hogy a közoktatásban hatékonyan lehessen használni a serdülőkori önismeret támogatására az általános mentális jólét érdekében, az énerősítés céljával. A módszer művészetpedagógiára való adaptálása érdekében, szükségessé vált a strukturált folyamat elemzése, módosítása, pedagógiai hatások tudatosítása.

Az oktatási környezetbe adaptálás, az önmagunkról való tanulást helyezte a fókuszba. A több tíz órás folyamat alapját, az identitáselemek felfedezése jelenti művészi eszközökkel, amely során olyan rétegek tudnak vizuális reflexiót kapni, amelyekhez a verbális hozzáférés nehezített, s amelyek szintézisének, integrálásának facilitálása, jelentős segítséget jelent a serdülőkori identifikációs folyamatok megoldásában. Az előadásban bemutatásra kerül az innovatív művészeti program, illetve a 2024 januárjában megvalósult pilot és a hozzá kapcsolódó önkitöltős kérdőív adatainak elemzése. Pedagógiai szempontból a program oktatási környezetbe való bevezetése serdülőkorban, a mentális jólét támogatásán túl, a kutatás pozitív prekoncepciója szerint, hatékonyan hathat az énhatékonyság, a reziliencia, az önszabályozás területén is.

Szakirodalom:

Know, H. (2022). Body mapping as embodiment and witnessing and its implications for art education. International Journal of Education Through Art 18/3, 309–324. doi: https://doi.org/10.1386/eta_00103_1

M. Boydell, K., Daw, A., Collins, S., Senior, K., Smith, L. (2021). Applying body mapping in reserarch, An Arts-Based Method. Routledge 2 Park Square, Milton Park, Abingdon, Oxon OX14 4RN: Routledge, Taylor Francis Group. Letöltés dátuma: 2023. 10 02, forrás: http://library.lol/main/E24134A90914EE7AABB3C06992DA75F8

Rozgonyi, E., Gyulavári, Á., Klein, I. (2013). Testtérképezés – új művészetterápiás lehetőség bemutatása evészavarral kezelt fiatalokkal In: A Magyar Gyermek- és Ifjúságpszichiátria és Társszakmák Társaságának XXXVII. Kongresszusa: Közös utak - új dimenziók a gyermekek mentális egészségéért. Magyar Gyermek- és Ifjúságpszichiátria és Társszakmák Társasága (MAGYIPETT), (old.: 18-18.). Budapest. Forrás: https://docplayer.hu/673243-Kozos-utak-uj-dimenziok-a-gyermekek-mentalis-egeszsegeert.html

Rozgonyi, E., Major, M., Besenyei, C. (2014). Alkotással átélni saját magunk teremtésének élményét – testtérkép In: Osváth, P (szerk.) A Magyar Pszichiátriai Társaság VIII. Nemzeti

Kongresszusa: Ép lélekben ép test: Corpus sanum in mente sana: absztrakt kötet. Magyar Pszichiátriai Társaság, (old.: 102-102.). Budapest. Forrás: https://mptpszichiatria.hu/upload/pszichiatria/document/MPT2014_absztrakt_kotet_0124.pdf

Szerző: Sánta Tamás (tfk.ikikk@szte.hu)

Társszerző(k): Jancsák Csaba

Absztrakt címe: Kölykök a hátsó udvarból – Sebezhető ifjúság: NEET és PNEET

Kulcsszavak: *fiatalok, NEET, társadalmi integráció, ifjúság aktív participációja, gyermek- és ifjúsági jogok*

Absztrakt: Az előadás a magyarországi fiatalok két speciális csoportja témájában folytatott kutatás első eredményeit mutatja be. A 2023-ban indult kutatási program érdeklődésének homlokterében az úgynevezett NEET (Not in Education, Employment or Training) fiatalok, illetve ezzel szoros összefüggésben a „potenciális NEET" fiatalok világa áll.

A NEET fiatalok helyzetével a nemzetközi szakmai közösség, transznacionális szervezetek (OECD, EUROSTAT) támogatásával fontos alap és feltáró kutatásokat hozott létre (Sissions – Jones, 2012, Dwyer – Shaw, 2013, Sloman, 2014, Elder, 2015). A hazai kutatások ezt a gyakorlatot igyekeznek követni, figyelembe véve a magyar oktatási és munkaerőpiaci rendszerekből, helyzetből eredő specifikumokat (Barta et al. 2016, Sánta 2016, Nagy et.al. 2017, Molnár, 2019).

A NEET mozaikszónak, számos magyarítási kísérlete történt („társadalmilag tétlen fiatalok" vö. Szalai 2002; „Munkán, Iskolán, Képzésen Kívüliek" Bokányi–Szabó 2016; „Nem tanuló nem dolgozó fiatalok" Molnár 2019), melyek – vélekedésünk szerint – arra is utalnak, hogy miközben egy-egy fragmentumban vizsgálták a szcenáriót, jelentősen le is szűkítik azt. Kutatási programunk kiinduló állítása szerint a szakmai és tudományos tématerületi nézőpontok pluralizmusa holisztikus szemléletet kíván ebben témakörben, mely sok szállal áthatja nemcsak az oktatási, az oktatás- és társadalompolitikai, de az esélyteremtés, a gyermek és ifjúsági jogok, valamint az ifjúsági aktív participációja, és állampolgári mentalitáskultúra fejlesztésének dimenzióit is.

A NEET csoportba tartozó fiatalok egyik általános jellemzője az alacsony iskolai teljesítmény és az ehhez párosuló nem megfelelő iskolai végzettség. A magyarországi NEET lét már többnyire nem átmeneti időszakot jelent. A tartós NEET léthez legalább három tényező bizonyosan elvezet: 1. A primer szocializációjának minősége, 2. Az elsődleges szocializációs deficitekből, defektusokból erősen következő gyenge másodlagos szocializáció, 3. A szelektáló magyar munkaerőpiac, illetve a munkaerőpiaci konjunktúra változásai. A „potenciális NEET" halmazba tartozó fiatalnak azokat tekintjük, akit súlyos elsődleges, és ebből (is) következő másodlagos szocializációból eredő deficitek jellemeznek, és (mind)ezekből kifolyólag nagymértékben jellemzi az oktatási és munkaerőpiaci sebezhetőség, a NEET létbe „csúszás".

2023. február és április között a Szegedi Tudományegyetemen belül, a Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpont kereteiben 92 kérdéscsoportból álló papíralapú kérdőíves kutatást végeztünk olyan hátrányos helyzetű fiatalok körében, akik speciálisan a PNEET és NEET csoportokba tartoznak. Egyrészt olyan hátrányos helyzetű fiatalok ők, akiknek már nincs semmilyen oktatási intézményben hivatalos tanulói státuszuk, és a munkaerőpiacon sincs hivatalos, bejelentett munkahelyük (NEET). Másrészt olyan fiatalok, akiknek még volt tanulói státuszuk, avagy hivatalos, bejelentett munkahelyen dolgoztak, de általános helyzetük olyan irányba mutatott, ami nagy valószínűséggel a NEET létbe vezet (PNEET).

A válaszadók száma 319 fő volt, melyben a nemek közötti megoszlás kiegyenlített; 159 férfi és 160 nő vett részt kérdőívek kitöltésében. A kutatásban résztvevők átlagéletkora 19 év. A megkérdezett fiatalok többsége az állami gondoskodás rendszerében élt a kutatás idején (260

fő), ami vagy hivatalos nevelőszülőt jelentett, vagy nevelőotthoni/lakásotthoni ellátást, kirendelt nevelőszülővel, illetve szociális szakember segítő támogatása mellett.

Az előadás empirikus forrását a fent leírtak szerint létrehozott adatbázis jelenti. Az előadás során a válaszadók iskolai életútját, a munka világával való kapcsolódásait, kortárs kapcsolataikat és jövőorientációikat mutatjuk be.

Hivatkozások

Barta, N. – Csoba, J. – Harmati, K. – Hegyi, L. (2016) „Útvesztő" Az iskolából lemorzsolódott 15-19 évesek mindennapjai. Metszetek. Vol. 5 (2016) No. 3. 103–120.

Bokányi, Z. – Szabó, Á. (2016) NEET-fiatalok. Egy fogalom nyomában. In.: Kapocs. XVI./1. (64) 28–39.

Dwyer, P. – Shaw, S. (2013) An Introdiction to Social Policy. Sage

Elder, S. (2015) What does NEETs mean and why is the concept so easily misinterpreted? International Labour Office.

Molnár T. (2019) A foglalkoztatáspolitika hatása. In.: Fazekas et al. [szerk.] (2019) Munkaerőpiaci Tükör 2018. KTK

Nagy Á. – Bán D. – Folmeg B. – Schmidt R. (2017) Ifjúsági esélyek, ifjúságpolitika. In. Ferge Zs. (2017) Magyar társadalom- és szociálpolitika (1990-2015). Osiris Kiadó. 255–283

Sánta T. (2016) Youngsters Who Are Not in Employment, Education or Training (About the NEET in a Hungarian Perspective). Belvedere Meridionale 28./2. 120–131.

Sissons, P. – Jones, K. (2012) Lost in transition? The changing labour market and young pople not in employment, education or training. Lancaster University

Sloman, M. (2014) A Black Paper on NEETs and Apprenticeship. http://www.trainingjournal.com [2023. 11. 06.]

Székely L. [szerk.] (2021). Magyar fiatalok a koronavírus-járvány idején. Társadalomkutató Kft.

Szerző: Schmidtka Ildikó (schmidtka.ildiko@gmail.com)

Absztrakt címe: Egy könyvtári jó gyakorlat a közoktatásban – Halis István Városi Könyvtár

Kulcsszavak: *tanulás, könyvtár, közoktatás*

Absztrakt: A közoktatási intézmények, ugyanúgy, mint a Könyvtárak, alapvetően tudásszervezetek, meghatározó szerepük van a tudástranszferben. A rendelkezésükre álló hatalmas ismeretanyag birtokában a könyvtárakban hatalmas potenciál rejlik ezek közoktatási felhasználását illetően. Korunk igényeihez mérten a könyvtárak birtokában lévő digitális tudásanyag is folyamatosan növekszik, digitalizált tartalmaik száma egyre nő. Ezen ismeretanyagminél nagyobb részének nem csak hagyományosan, személyesen, a könyvtár keretein belül, hanem digitális formában is elérhetőnek kell lennie, melynek igyekeznek is minél nagyobb mértékben eleget tenni. Ez azért lényeges, hiszen jelen korunkban a digitális technológia átszövi mindennapjainkat, s így van ez a tanulással, illetve a könyvtárakkal is. A közoktatási intézmények a jelen kor kihívásaira válaszolva igyekeznek minél nagyobb mértékben bevonni digitális tartalmakat az oktatásba, hiszen a tanulói igények változásaira ezen oktatási intézményeknek, és pedagógusaiknak is reagálnia szükséges.

Egyik fontos cél, hogy a könyvtárak birtokában lévő hatalmas ismeretanyag minél nagyobb mérvű bevonása megtörténhessen a közoktatásba, akár formális, akár informális oktatás keretein belül. Cél továbbá, hogy a könyvtárak birtokában lévő tudásanyag közoktatási digitális transzformációja minél eredményesebben megtörténhessen.

Az előadás célja, hogy bemutasson egy jó gyakorlatot, mikor egy könyvtár szervesen részt vesz egy város közösségi életében, s az általuk kínált digitális megoldást a közoktatás sikerrel tudja implementálni. Kutatásomban feltérképezem és bemutatom a nagykanizsai Halis István Városi Könyvtár tevékenységét, jó gyakorlatait, kiemelt figyelmet fordítva az alkalmazott AZOLO megoldásra, s elemzem tevékenységüket a nemzetközi és hazai trendek függvényében.

A kutatás elméleti és gyakorlati relevanciája nagymértékben hozzájárul a közoktatásba bevonható ismeretanyagok bővítéséhez, korszerű, digitális megoldások alkalmazásához, jó gyakorlatok feltérképezéséhez.

Szerző: Schwendtner Tibor (schwendtner.tibor@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: Humboldt és a filantropisták

Kulcsszavak: *Wilhelm von Humboldt, Joachim Heinrich Campe, egyetem, oktatási reform, hasznosság*

Absztrakt: Az európai egyetem a 17-18. századra komoly válságba került. E válság legfontosabb megnyilvánulása az volt, hogy az élenjáró tudományegyetemen kívüli volt, a kor jelentős tudósai jellemzően egyetemen kívüli emberek voltak, különösen a kontinentális Európában, csak néhány példa: Descartes, Huygens, Leibniz, Lavoisier, a céhszerűen megcsontosodott egyetemek elvesztették kezdeményezőképességüket, kicsinyes és sokszor korrupt belvilágot alakítottak ki maguknak. Poroszországban is ez volt a helyzet, s a kor filozófusai, pedagógusai, s e témával foglalkozó hivatalnokai is kereseték a megoldást a problémára. A hasznosság elvét előtérbe állító filantropisták például az egyetemek teljes megszüntetését javasolták, melyeket a múlt maradványainak, a kolostori élet üledékének tekintettek. Ennek megfelelően 18. század végén hivatalnoki, katonai, katonaorvosi, bányászati, műszaki főiskolák sora alakult Poroszországban. A kor filozófusai (Kant, Schelling, Fichte Schleiermacher és Wilhelm von Humboldt) jellemzően más irányban, az egyetem megújításában, a tudományos kutatás és autonómia megerősítésében gondolkodtak.

Poroszország Napóleontól elszenvedett veresége felgyorsította a reformfolyamatokat az országban, és sok más alapvető reform mellett az oktatás kérdése is napirendre került. Ebben a helyzetben kérte fel a király Humboldtot 1809-ben az éppen akkor alapított „Sektion für Unterricht und Kultus" vagyis az oktatás- és vallásügyi államtitkárság vezetésére, E felkérés már önmagában azt jelentette, hogy nem a filantropisták, hanem a humanista és idealista filozófusok álláspontja került előtérbe.

Humboldt olyannyira jól ismerte a filantropisták elképzeléseit, hogy már gyermekkorában megismerkedett az egyik vezető személyiségükkel, ugyanis Joachim Heinrich Campe volt az ő házitanítója, az a Campe, aki később 16 kötetes művében, mely az Allgemeine Revision des gesamten Schul- und Erziehungswesens von einer Gesellschaft praktischer Erzieher

címet viselte, az egyetemek radikális megszüntetését javasolta, és olyan képességek és ismeretek elsajátítását irányozza elő a fiatal nemzedék számára, melyek a jövőbeni foglalkozásuk szempontjából hasznos és előremutató. Humboldt már fiatal felnőttként együtt utazott Campéval Párizsba, tehát a kapcsolat fennmaradt a két gondolkodó között. A Humboldt által kifejtett elképzelések, melyek mentén államtitkári tevékenységét is folytatta az oktatási rendszer egészének átalakításában, illetve e berlini egyetem alapításában, jelentős mértékben ellentétesek voltak a filantropisták, s kifejezetten Campe által képviselt megoldási javaslatokkal.

Az előadás célja a két álláspont – Humboldt humanista-idealista elképzeléseinek és a filantropisták gyakorlatias, a nevelt későbbi foglalkozását előtérbe állító nevelési elgondolásainak – rekonstrukciója és szembeállítása, különös tekintettel a hasznosság fogalmára. Az előadásból ki fog derülni, hogy e több mint kétszáz évvel ezelőtt lezajlott konfliktus fő töréspontjai meglepően aktuálisak manapság is.

Irodalomjegyzék

Wilhelm von Humboldt művei:

WHW

1 Humboldt, Wilhelm von 2010: Schriften zur Antropologie und Geschichte, Werke in fünf Bänden I., (hrsg. von Andreas Flitner und Klaus Giel), WBG (Wissenschaftliche Buchgesellschaft), Darmstadt.

WHW

2 Humboldt, Wilhelm von 2010: Schriften zur Altertumskunde und ästhetik. Die Vasken, Werke in fünf Bänden II., (hrsg. von Andreas Flitner und Klaus Giel), WBG (Wissenschaftliche Buchgesellschaft), Darmstadt.

WHW

4 Humboldt, Wilhelm von 2010: Schriften zur Politik und zum Bildungswesen, Werke in fünf Bänden IV., (hrsg. von Andreas Flitner und Klaus Giel), WBG (Wissenschaftliche Buchgesellschaft), Darmstadt, magyarul: Válogatott írásai. Európa Könyvkiadó, Budapest, 247-267.

Ash, Mitchell G. (ed.) 1997: German Universities – Past and Future. Crisis or Reneval? Berghahn Books, Providence.

Campe, Joachim Heinrich Von der nötigen Sorge für die Erhaltung des Gleichgewichtes unter den menschlichen Kräften, In: Bildung und Brauchbarkeit. Texte. (Hrsg.) H. Blankertz, Brauschweig, 1965, 15-36.

Schwinges, Rainer C. (Hrsg.): Humboldt International. Der Export des deutschen Universitätsmodells. Schwabe CO AG Verlag, Basel.

Tenorth Heinz-Elmar (Hrsg.) 2012: Geschichte der Universität Unter den Linden. Gründung und Blütezeit der Universität zu Berlin 1810-1918. Akademie Verlag, Berlin.

Tenorth Heinz-Elmar 2018: Wilhelm von Humboldt. Bildungspolitik und Universitätsreform, Schöningh Verlag, Paperndorn.

Virág Irén 2018: Filantropista nevelési ideák, In: A filozófia lehetséges szerepei a neveléstudományban, Eger, Líceum Kiadó, 23-35.

Virág Irén 2020: Néhány gondolat a filantropista nevelésről, In: Schwendtner, Tibor; Schaffhauser, Franz (szerk.) Bildung, L'Harmattan Kiadó. 61-71.

Szerző: Sebestyénné Kereszthidi Ágnes (sebestyenne.kereszthidi.agnes@uni-eszterhzy.hu)

Társszerző(k): Dr. Bernhardt Renáta

Absztrakt címe: Új kihívások a tanítóképzés gyakorlati képzésében

Kulcsszavak: *tanítójelöltek, gyakorlat, visszajelzés, kihívások*

Absztrakt: Hazánkban a tanítóképzés alapvetően gyakorlatorientált módon történik, hasonlóan ahhoz a nemzetközi gyakorlathoz, melyeknél a pedagógusképzési programok során a reflektivitás, az elmélet és gyakorlat egysége képez prioritást (Darling-Hammond, 2017; McDonald et al., 2013). Számos tanulmány helyezi ugyanakkor fókuszba a pedagógusjelöltek képzési folyamatát, gyakorlati képzését, valamint kompetenciafejlődését (Huntly, 2008; Blömeke és Delaney, 2012). Kutatásunk intézményi szintű vizsgálati fókusszal és mintán alapulva készült, az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Jászberényi Campus végzős hallgatói tekintetében. A IV. éves tanító szakos hallgatók egyéni és csoportos gyakorlatának tapasztalatait, a pedagóguskompetenciák megjelenését és fejlődését is vizsgáltuk önbevallásuk alapján, azzal a céllal, hogy az eredmények ismeretében az elméleti és gyakorlati képzés koherenciáját erősítsük. Kvantitatív módszerrel, kérdőíves vizsgálat során arra is hangsúlyt helyezünk, hogy a gyakorlatok milyen pozitívumokkal, esetleges nehézségekkel jártak, illetve mely területeken tudtak kiteljesedni és fejlődni, hogy mennyire igazodik a gyakorlat az új kihívásokhoz. Tovább feltárjuk a mentori kompetenciák és együttműködés terén megfogalmazott véleményüket. A kutatás eredményei megmutatják a gyakorlati képzés erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és kihívások. Kirajzolódik a hallgatói visszajelzés alapján a mentori értékelés szubjektitivitása, a módszertani felkészítés problematikája, továbbá az elmélet és gyakorlat összhangjának hiányossága. A vizsgálat érdekes lehet minden olyan szakember és tanító számára, aki azon dolgozik, hogy a gyakorlat minél eredményesebben felkészítse a leendő tanítókat az új generáció nevelésére és tanítására.

Blömeke, S. – Delaney, S. (2012). Assessment of teacher knowledge across countries: A review of the state of research. ZDM Mathematics Education, 44, 223-247.

Darling-Hammond L. (2017). Teacher education around the world: What can we learn from international practice? European Journal of Teacher Education, 40(3), 291-309. https://www.researchgate.net/publication/285681149_Teacher_education_around_the_world_What_can_we_learn_from_international_practice

Huntly, H. (2008). Teachers'work: Beginning teachers' conceptions of competence. The Australian Educational Researcher, 35(1), 125-145 https://www.researchgate.net/publication/251400587_Teachers'work_Beginning_teachers'_conceptions_of_competence

McDonald F. J. (1978). Evaluating Preservice Teachers' Competence. Journal of Teacher Education. 29(2), 9-13. https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/002248717802900204.

Szerző: Selejó Joó Bence Tamás (Benui1999@gmail.com)

Társszerző(k): Czipa Hanna, Bódi Regina, Lupócz Zsuzsa, Paronai Rozália

Absztrakt címe: A sportperzisztencia hátterében fennálló tényezők kvalitatív vizsgálata az ökológiai modell mentén

Kulcsszavak: *sportperzisztencia, sportmotiváció, ökológiai modell, kvalitatív kutatás, grounded theory*

Absztrakt: A sportperzisztencia komplex fogalom: a sporttevékenység elsajátításának, formájának, szintjének és eredményességének kifejezésére alkalmazott terminológia. Használata azonban kevésbé jellemző, mivel az elméletek többnyire a sportmotivációra, valamint a sport iránti elköteleződésre fókuszálnak. A sportperzisztencia azonban ezeknél összetettebb tartalmat rejt. A sportperzisztencia a sporteredményesség, valamint a mentális erősség megtestesülése. Utal azokra a kísérletekre, amelyeket a teljesítményplatóval, a kudarcokkal, sérülésekkel, vagy akár a sikerekkel és pozitív eseményekkel járó stresszhelyzetek megoldásával, feldolgozásával kapcsolatban teszünk (Kovács, 2021). Jelen kutatásunkban kvalitatív módszertant alkalmazva vizsgáltuk a sportperzisztencia hátterében álló egyes faktorokat, amely hiánypótló kutatás hazánkban. Ehhez Bronfenbrenner szocio-ökológiai modelljét (1979) vettük alapul, amely szerint az egyének szorosan kapcsolódnak a környezetükhöz és az befolyásolja őket, az egyéni viselkedés pedig a környező rendszertényezőket (a mikro-, mezo-, exo- és makrorendszereket) vizsgálva érthető meg.

Az adatgyűjtés során elméleti mintavételt alkalmaztunk. Összesen 133 középiskolás és egyetemista sportoló körében végeztünk kvalitatív kutatást, félig strukturált interjús technikát alkalmazva. A kutatás során az alábbi kutatási kérdést fogalmaztuk meg:

Milyen tényezők dominálnak a sportperzisztencia kialakulásában serdülő (középiskolás) és fiatal felnőtt (egyetemi) sportolók körében Bronfenbrenner dimenziói mentén?

Az adatokat a Grounded Theory (Glaser, 1994) elmélet segítségével elemeztük. Az elemzéshez Atlas.ti szövegelemző szoftvert alkalmaztunk.

Az elemzés során a Bronfenbrenneri kategóriarendszer mentén csoportosítottuk az egyes válaszokat. Az egyéni motivációkat tekintve belső motiváció (egészségmegőrzés, megszokás, élsportolóvá válás, önfejlesztés, önmegvalósítás, relaxáció és sportszeretet) és külső motivációt (családmotiváció, edző, társas kapcsolatok, versengés, megélhetés, elismerés) különítettünk el.

A mikrorendszer szintű dimenziók tekintetében a család, kortársak és edző szerepét vizsgáltuk. A család tekintetében általános (nem konkretizált), konkrét személyhez kapcsolódó (pl. családmotiváció és sportmúlt), családi értékekhez kapcsolódó (pl. közös értékek), jövőre irányuló (pl. jövőbeni családmotiváció), introjektált (pl. bizonyítási vágy), valamint hátránykompenzáló (pl. kiemelés és tehetség támogatása) motivációs komponenseket azonosítottunk. A kortársak tekintetében általános (nem konkretizált), individuális (pl. bizonyítási vágy), közösségi (pl. kollektív éntudat), valamint kapcsolati (pl. kapcsolatépítés) motivációs faktorok feltárására került sor. Az edző tekintetében négy dimenzió különült el: általános (pl. általános szupport), individuális (pl. belső elvárás), közösségi (altruizmus, valahova tartozás), valamint edző személye általi motiváció (pl. az edző személyisége).

A mezorendszerszintű változók tekintetében a család-iskola, valamint a család-sporttársak közötti kapcsolat vizsgálatára tértünk ki. A család és az iskola vonatkozásában a támogató komponensek domináltak: általános szupport, jelenfókuszú szupport (pl. időmenedzsment), jövőfókuszú szupport (pl. lehetőségek biztosítása), valamint vegyes szupport (pl. együttműködés a két terület között). Egyes esetekben hátráltató vagy ambivalens hatás is megjelent. A család és sporttársak közötti kapcsolat vonatkozásában három támogató faktor

mutatkozott: általános motiváció (pl. teljes szupport), individuális motiváció (pl. időmenedzsment), valamint közösségi motiváció (pl. együttműködés a két színtér között), valamint helyenként a hátráltató vagy ambivalens hatás is megjelent.

Az exorendszer tekintetében a sportolási körülmények szerepét vizsgáltuk, ahol három támogatásra utaló dimenziót csoportosítottunk: általános támasz (nem konkretizált), környezeti feltételek (pl. megfelelő körülmények), fejlődést támogató feltételek (pl. fejlődés biztosítása). Néhány esetben ambivalens, vagy hátráltató hatást is detektáltunk, valamint egy esetekben ez a tényező nem bizonyult relevánsnak.

A makrorendszerszintű változók tekintetében négy támogató dimenzió jelent meg: általános támogatás (nem konkretizált), individuális motiváció (pl. elhivatottság), befelé irányuló társadalmi értékek (pl. hazaszeretet és nemzeti identitás), valamint kifelé irányuló társadalmi értékek (pl. feltörekvő sportág). Néhány válaszadó e szintet nem releváns vagy nem befolyásoló tényezőként azonosította.

Bronfenbrenner, U. (1979). The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design. Harvard University Press.

Kovács, K. E. (2021). A sportperzisztencia vizsgálata az egészség, kapcsolati háló, motiváció és tanulmányi eredményesség függvényében. Iskolakultúra, 31(5), 55–71. https://doi.org/10.14232/ISKKULT.2021.05.55

Glaser, B. G. (1994). More Grounded Theory Methodology; A Reader. Sociology Press.

Szerző: Simándi Szilvia (simandi.szilvia@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: Az egész életen át tartó tanulás értelmezésének egyéni mintázatai

Kulcsszavak: *egész életen át tartó tanulás, életút, egyéni mintázat*

Absztrakt: Munkánk középpontjában az egész életen át tartó és az élet teljes körére kiterjedő tanulás áll, mely magában foglalja a készségek, képességek és ismeretek folyamatos, egész életen át tartó elsajátítását, fejlesztését, mind formális, mind nem formális tanulási környezetben. (vö. Az Európai Tanács (2002/C 163/01) az egész életen át tartó tanulásról). Míg az egész életen át tartó tanulás kifejezés (Lifelong Learning) az idő-dimenzió mentén helyezi el a tanulás folyamatát, az élet teljes körére kiterjedő tanulás (Life Wide Learning) megfogalmazás erőteljesebben kidomborítja a különböző tanulási terek egymást kiegészítő jellegét; a tanulási tevékenység számos színtéren és formában megvalósulhat, és a mobil technológiáknak köszönhetően nincs helyhez sem kötve. Az élethosszig tartó tanulás megalapozására a gyermekkori és ifjúkori tanulási élmények, sikerek és kudarcok is hatással bírnak, továbbá a permanens tanulás mind munkaerő-piaci szemszögből nélkülözhetetlen, mind az egyéni és társadalmi aspektusból is alapvető. Előadásunkban az élethosszig tartó tanulás értelmezésének mintázatait vizsgáljuk életút interjúkon (n=92) keresztül. Kutatásunkban azt igyekszünk feltárni, hányféle értelmezése jelenik meg megkérdezetteink körében az egész életen át tartó tanulásnak, hogyan befolyásolják a vélekedéseket, nézeteket a gyermekkori és az ifjúkori tanulási élmények, a családi környezetnek a tanuláshoz való viszonya, támogató szerepe; a nem formális tanulási környezet lehetőségeinek a kiaknázása, a közösségi művelődésben való részvétel. Kíváncsiak vagyunk arra, hogy az interjúalanyaink milyen módon bővítik tudásukat, melyek hozadékait a munka világában, a hétköznapokban, vagy akár egy-egy hobbihoz is kötődően kamatoztatni lehet. Külön figyelmet szentelünk az életminőség javítására irányuló tanulási tevékenységeknek. Azaz empirikus vizsgálatunk arra irányul, hogy milyen alapozó és támogató környezeti elemek és tanulási tevékenységek segítik az élethosszig tartó tanulás gyakorlati megvalósulását.

Szerző: Simon Gabriella (simon.gabriella123@gmail.com)

Absztrakt címe: Válság és/vagy fordulat? A pedagógus-gyakornokok támogatásnak mikro-szintje

Kulcsszavak: *gyakornok, identitás, krízis, mentorálási modellek, küldetés*

Absztrakt: Pedagógussá nem a felsőoktatási képzés befejezésekor válik a kezdő pedagógus: Magyarországon a gyakornoki időszakot követően kezdődik meg a pályavitel, a folyamatos szakmai fejlődés azon a szakasza, mely a pálya befejezéséig tart. A tanárok szakmai fejlődése így egy összefüggő folyamatot alkot. (Milotay, 2004; Nagy, 2004; Rapos, 2011)

Az előadás egy magyarországi mentor-gyakornok program reflektív naplóinak kvalitatív vizsgálatával készült eredményeket, és ezek tovább-gondolásának révén kimunkált következtetéseket mutatja be. (Simon, 2019) A kutatás azon a feltevésen alapult, hogy a kezdő pedagógusok által érzékelt, gyakran megterhelő tapasztalatok nem egymástól elszigetelt mozzanatok, hanem az Eriksoni kríziskoncepcióba (1968; 1991) illeszkedő felnőttkori identitásmódosulás: válság és/vagy fordulat jelei. A kutatás és az eredmények azt mutatták, hogy a kezdő szakasz évtizedek óta ismert és leírt tapasztalatai, a pályakezdést kísérő jelenségek - félelem, pszichikai és fizikai kimerültség (Blase – Huberman, In. Venter – Buer, 1996, idézi Szivák, 1999) a valósággal való találkozás sokk-szerű élménye (Bents – Rippel, In: Venter – Buer, 1996, idézi Szivák, 1999), a Veenman által leírt drámai, olykor traumatikus jelenségek, melyek a küldetéstudat valósággal való találkozásának kísérő jelenségei (Veenman, 1984), Halford vizsgálatának eredménye, mely szerint a tanári pálya egyenesen megeszi fiataljait (1998), az irreális optimizmus (Weinstein, 1988), a kapcsolatok elégtelensége (Hermanowitz, 1966), magány, izoláció (Lortie, 1965) az átmenet sokkja, a kettős kötés (Corcoran, 1981), a valóságsokk (Bush, 1965), az elveszett kisgyermek-érzés (Túri,1996), valamint az alkalmatlanság-érzés, stressz, elszigeteltség érzése (Farrell, 2016) - a felnőtté válás identitáskríziseként és ezen belül az egyik elemet, a pályára állást kísérő jelenségekként is értelmezhetőek. E folyamat során a szakmai, a személyes és az intézményi (mentori) támogatás területei közül megerősödik a személyes támogatás jelentősége. Így a gyakornokokban markánsan megjelenik mentorok segítő attitűdjei, a személyközpontú segítői klíma, az emberi információs és kapcsolati cserefolyamatok" (Buda, 2000, 179.), maga a kapcsolat megteremtése iránti igény. Előadásomban ezeket a jelenségeket mutatom be az újfajta koncepcióba helyezés segítségével és a koncepcióhoz illeszkedő mentorálási modellek ismertetésével, illetve – továbblépésként - a küldetés és a hivatástudat, elköteleződés jelentőségét emelem ki a segítői, a pedagógusi pályán (Korthagen, 2004; Korthagen – Vasalos, 2008; Sallai, 1996).

Rövidített irodalom:

Buda, B. (2000). Mentálhigiéné. lelki egészség társadalmi munkaszervezeti, pszichokulturális és gyakorlati vetületei, Tanulmánygyűjtemény, Budapest, Animula

Bush, R. N. (1965). The formative Years. The Real World of the Beginning Teacher, in The real world of beginning teacher, Report of NCTEPS Conference, June 22–25, 1965, New York

City, 1966, 1–15.

Erikson, E. H. (1991). A fiatal Luther és más írások, Budapest, Gondolat.

Farrell, Th. S. C (2016). Surviving the transition shock in the first year of teaching through reflective practice, System, An International Journal of Educational technology and Applied Linguistics, Elsevier, Volume 61, 2016, 12–19.

Hermanowitz, H. J. (1966). The pluralistic world of beginning teachers, in The real world of beginning teacher, Report of NCTEPS Conference, June 22–25 1965, New York City, 1966, 15–26.

Korthagen, F. (2004). In Search of the Essence of a Good Teacher: Towards a More Holistic Approach in Teacher Education, Teaching and Teacher Education, 1., 77–98.

Lortie, d. C. (1965). The Robinson Crusoe model, in The real world of beginning teacher, Report of NCTEPS Conference, June 22–25, 1965, New York City, 1966, 54–67.

Milotay, N. (2004). Az Európai Unió pedagógusképzési és továbbképzési politikája, Educatio,

3.szám, 2004, 431–440.

Nagy, M. (2004). A pályakezdés, mint a pedagógusképzés középső fázisa, Educatio, 3, 2004, 375–390.

Sallai, É. (1996). Tanulható-e a pedagógusmesterség? A pedagógus mesterség tartalma, és tanulhatósága, különös tekintettel a pedagógusszemélyiség alakulására. Veszprém, 1996.

Simon (2019). A mentorálás elmélete és gyakorlata. a mentori kompetenciák attitúdelemei és a kezdő pedagógusok mentormodellek szerinti támogatása. KRE L'Harmattan Kiadó, Budapest.

Szivák, J. (1999). A kezdő pedagógus. Iskolakultúra 1999/4. 3-13.

Túri, Z. (1996). A pályaszocializáció helye a tanárképzésben, In: Bagdy, E. (szerk.). A pedagógus hivatásszemélyisége. Egy pályaszocializációs kísérlet tanulságai, Debrecen, KLTE Pszichológiai Intézet, 1996, 181–201.

Szerző: Simonyi Sándor Rajmond (sandor.simonyi95@gmail.com)

Absztrakt címe: Mitől lesz sikeres tanulási - tanítási folyamat földrajzórán?

Kulcsszavak: *földrajzoktatás, környezetpedagógia; diagnosztikus teszt; interjú;, középiskola*

Absztrakt: A földrajzoktatás szerepe a 21. században jelentősen megváltozott. Egyre kevesebb a tanórák száma, sőt vannak már olyan iskolatípusok (pl. szakgimnázium), ahol a földrajz komplex természettudományként jelenik meg. A 2012 – es NAT alapján a gimnáziumokban heti 4 óra volt a kötelező óraszám, amelyet a 2020-as dokumentumban 3-ra csökkentettek. Mivel a tanórák száma folyamatosan redukálódik, viszont az érettségi követelmény lexikális ismereteiben nem történt változás, így pályakezdő tanárként, fontosnak tartom, hogy megismerjem a különböző típusú iskolákban folyó munka körülményeit és annak problémáit. Érdekel a tapasztaltabb kollegáim véleménye az oktatáshelyzetéről és javaslataik annak megoldását illetően.

Az oktatás sikerességét egy diagnosztikus teszttel vizsgálom, hogy a tanulók tudása is alacsonyabb lesz - e. Úgy vélem, hogy nincsenek tisztában számos fogalommal, nem ismerik fel a természeti-társadalmi folyamatok közötti ok – okozati összefüggéseket. Érdekel, hogy a tanárok melyik iskolában, milyen módszerekkel keltik fel a diákok figyelmét a földrajzi tartalmak iránt, ezért 12 földrajztanárral készítettem strukturált interjút, amelynek objektivitása érdekében egy részben hasonló kérdésekből álló kérdőívet hoztam létre. A felmérő tesztben különös tekintettel lennék a környezettudatosság mérésére, ugyanis feltételezem, hogy kevés azon tanulók száma, akik figyelnek a környezetükre. Akciókutatásom során különböző iskolatípusokban (állami-; alternatív; egyházi-; szakgimnázium, technikum), alternatív alkalmazott módszerek összehasonlítását mérem a diákok teljesítményével. A kutatásokat két évig ugyanazon iskolákban folytatom (Eger, Pest vármegye). A méréseket azokkal az osztályokkal végzem, akik a 2023/ 2024 -es tanévben kezdték el a kilencedik osztályos középiskolai tanulmányaikat (N: 294)

Kutatási kérdéseim:

1. A diákok lexikális és gyakorlati tudásának szintje hogyan változik? Mi lesz a cél: a lexikális tudás átadása és a tankönyv befejezése évvégére vagy az élményalapú oktatás? Monoton frontális előadással lesz kivitelezhető a tanítás vagy lesz lehetőség a változatos módszerek alkalmazására, amelyekhez különböző készségfejlesztések is társulhatnak?

2. Az alacsony időkeret okozza a problémák felületes ismeretét? Milyen lesz a tanulók hozzáállása a földrajzhoz 10. osztályban a csökkent órakeret miatt? Fogják érettségi tárgyként választani? Esetleg megjelennek a sűrűbb terepgyakorlatok/kirándulások?

A kutatásom egy társadalomkutatás, amely központjában a természettudományi tantárgypedagógia áll. A vizsgálódás helyszíne az iskolán belüli nevelési színtér. Az alkalmazandó eljárások: interjú, pedagógiai megfigyelés, attitűdmérés, diagnosztikus teszt, kérdőív a tanulói diagnosztikához, ezzel is figyelve arra, hogy a kutatásom során teljesüljön a módszertani trianguláció.

Úgy gondolom, hogy az órabéli korlátozások a diákok élményalapú oktatásának, a különböző módszerek/munkaformák alkalmazásának, a készségek fejlesztésének a rovására fognak alakulni. Számos pedagógus eddig is az infrastrukturális eszközök hiánya miatt a frontális oktatást választotta, melynek oka, hogy ezzel képesek a legtöbb ismeret átadására. Ezzel összefüggésbe hozható, hogy továbbra is a tanulók elméleti tudása lesz a nagyobb és nem pedig a gyakorlati. Számos tananyag lerövidítésére kerül sor, de igyekezni fognak az ok – okozati összefüggések rávilágítására. Lesz egy tankönyv, mint tanítást segítő eszköz, de szabadabban fogják összeállítani a pedagógusok az órai követelményeket, a tananyagok fontosságát, amely

szubjektív lesz. Így előfordulhat, hogy a környezettudatosságra való nevelési cél az alacsony órakeretek miatt elmarad. Az új NAT (2020) alapján 10. osztályban heti 1 órára csökkent az óraszám, amiből az következhet, hogy a diákok nem fordítanak jelentős figyelmet a tantárgyra és készség tantárgyként fognak tekinteni rá. Véleményem szerint hasonlóképpen alakul a tantárgyi hozzáállás a szakgimnáziumokban is, mivel ezekben az oktatási intézményekben a szakma elsajátításán van a hangsúly.

Felhasznált irodalmak:

Babbie, Earl 2003. A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó. Budapest.

Falus Iván és társai Didaktika. Budapest. Nemzeti Tankönyvkiadó Rt.

Homoki Erika és Sütő László 2015. A szemléltetés szerepe a földrajztanításban, a közvetlen szemléltetés lehetőségei terepi vizsgálatok. In: Földrajztanítás. Debrecen. Debreceni Egyetem Kiadó.

Kerényi Attila és Makádi Mariann 1997. Mit tehetünk a földrajz megfelelő óraszámának biztosításáért? Budapest. Mozaik Kiadó.

Ketskeméty László és Izsó Lajos 2005. Bevezetés az SPSS programrendszerbe. Budapest. ELTE Eötvös.

Lengyelné Molnár Tünde 2013. Kutatástervezés. Eger. Eszterházy Károly Főiskola.

Ütőné Visi Judit 2011. Mérés-értékelés a földrajzoktatásban. Educatio Kht. Hallgatói Információs Központ.

Vitál Attila 2006. Kutatásmódszertan kézikönyv és példatár. Nyíregyháza. Krúdy Könyvkiadó.

Szerző: Siposné Ivancsics Evelin (s.ivancsics.evelin@gmail.com)

Absztrakt címe: Az oktatás időszerű narratívumai - egy 16. századi iskolaszervezés elgondolkodtató példája

Kulcsszavak: *első jezsuiták, karitatív pedagógia, erények*

Absztrakt: A Jézus Társasága szerzetesrend 16. századi iskolai gyakorlata, gondolkodásbeli háttere unikális volt a maga korában, és számos tanulsággal szolgál a jelen pedagógiai kihívásaira. Nem oktattak rendkívüli tananyagot, ennek ellenére holisztikus szemléletükkel és erőforrásaikkal, intézményszervezési modelljükkel, karitatív pedagógiájukkal meg tudták újítani koruk társadalmát. Mindezt úgy, hogy soha nem tekintették magukat tanító rendnek. Jelen kutatás elsődleges források segítségével szeretné bemutatni a Loyolai Szent Ignác és első társai világlátásából fakadó pedagógiai szemléletet és emberképet, amely mint belső narratíva és leírt szó egyaránt figyelmet érdemel. Főleg, hogy a jezsuiták számára különösen fontosak voltak a tapasztalatok reflexív rögzítései és az adatok állandó elemzése. E kutatás egy nagyobb egészbe illeszkedik, amelynek keretében az első jezsuiták pedagógiai gyakorlatát kutatom az 1521 és 1599 közötti időszakban.

A kutatás szeretné felvillantani a jezsuita rend kezdeteitől megmutatkozó gondolati háttér segítségével az oktatás és nevelés egy sikerült, vonzó megvalósulási formáját abból a célból, hogy a 21. századi oktatás is erőre kaphasson, inspirálódhasson e történelmi példa narratívumai által, megidézve korunk tapasztalatait is. Kutatási kérdéseim: Miben rejlik a korabeli jezsuita iskolák sikere? Véglegesen elválaszt-e bennünket a lassan öt évszázadnyi távolság, vagy tanulhatunk tőlük? Feltételezésem szerint szemléletmódjukban, világlátásukban rejlik a válasz, amelynek hatása az iskolai gyakorlatukban is megjelenik, és mindez eltanulható példákat eredményez. Ha figyelmen kívül hagynánk a jezsuita rend iskolaindító gyakorlatát és az annak hátterében húzódó látásmódot, akkor kevesebb teret kapna az Ignác-i emberkép és pedagógiai gyakorlat a 21. században, ezért hiányozna korunkból az az inspirációs hatás, amelynek közvetítésére a kutató törekszik.

Kutatásom leíró jellegű, adatokat feltáró, részletező és összegző. A dokumentum-elemzésben a forrásműből kiindulva az induktív elemző módszert követem. A jelenségek megfigyelése után, az általános érvényű kijelentések megszületését segítve is e kutatási módszer dominál.

Az idegen nyelvű és elsősorban a történettudományhoz kapcsolódó szakirodalmakban főként az iskolaalapítások, az iskolatörténet, a történelem és rendtörténet kerül előtérbe, a lelkiséggel kapcsolatos irodalom könyvtára szinte végtelen. Az „Ignác-i pedagógiai paradigma” már a 20. század fogalma és jócskán találunk a témát részletesen kifejtő angol nyelvű elemzéseket. Magyar nyelven hozzáférhető az Ignáci Pedagógiai Műhely néhány kiadványa napjaink jezsuita pedagógiájáról, azonban ezek kevéssé részletezőek és a műhely képzései sem elérhetők mindenki számára. A különböző fajtájú forrás-szövegekből kiinduló, a kezdeti jezsuita pedagógiát bemutató, mindenki számára elérhető összegző irodalom magyar nyelven egyelőre nem létezik. Mivel az alapítók gondolatvilágát tekintem alapvetőnek az iskolaalapításukban és szervezői munkájuk motorja is innen fakadhat, ezért minden, ami a kezdetekkor témánkba illő narratíva, kiemelkedően fontos a kutató számára.

Forrásszövegekként szinte kizárólag a Lelkigyakorlatot, a Rendalkotmányt és természetesen a Ratio Studiorumot, mint alap-pedagógiai dokumentumokat emlegetik a pedagógiai jellegű tanulmányok a jezsuiták kapcsán a levelezések és a visszaemlékezések, amelyeket a rendi Monumenta-sorozat pedig nyomtatásban közöl, úgy tűnik, nem kapnak kiemelt helyet. Így kutatásom e tekintetben vélhetően hiánypótló. Angol nyelvterületen több fórumon is elérhetők a jezsuitákhoz kötődő jelenkori dokumentumok bármely érdeklődő számára, azonban itthon egy anyanyelven közvetlenül elérhető adatbázis mindenképpen hasznos lenne a szélesebb

közönség számára is, a kutatás erre is felhívhatja a figyelmet. A kezdetek gyakorlatát és a kiinduló gondolatot, gondolatköröket kutatva, a 16. században kibontakozó jezsuita gyakorlathoz közelebb kerülve, úgy vélem, e kutatás az oktatási gyakorlatban hasznosítható tudást tesz elérhetővé a jelen embere számára. Felkínál egy karitatív pedagógiának nevezhető, emberközeli, az embert szabadságában és felelősségvállalásában egyaránt megerősítő szemléletet, amely belső és külső narratívumokat kínál az iskola vezetői és egyéb aktorainak a gondolkodásmódban és gyakorlatban történő megújulásához, felekezeteken átívelően is.

A felhasznált bőséges irodalomból csak kettőt választottam ide a hely szűke miatt:

Grendler, Paul F. (2019). Jesuit Schools and Universities in Europe, 1548–1773. Series: Brill Research Perspectives in Jesuit Studies. 1-118. https://brill.com/display/title/54135 DOI: https://doi.org/10.1163/9789004391123_002

Loyolai Szent Ignác (2004). Levelek &ltAnima una&gt - Könyvek 14. JTMR-EFO kiadó. Bp.

Szerző: Sitku Krisztina (sitkuk@uniduna.hu)

Absztrakt címe: Szakképzés 4.0: Duális képzőhelyek tapasztalatai az új szakképzési stratégia megvalósításáról Dunaújvárosban

Kulcsszavak: *Szakképzés 4.0, duális képzőhely, Dunaújváros*

Absztrakt: A HERA új, Szakképzés és Társadalom Szakosztályának célkitűzése a középfokú szakképzés széleskörű gazdasági és társadalmi összefüggéseinek vizsgálata. Ennek egyik kiindulópontjaként kitekintést kívánunk nyújtani a Szakképzés 4.0 Stratégia megvalósításának duális képzőhelyi tapasztalatairól az eddigi kutatások eredményei és egy regionális eset példáján keresztül. Mint ismeretes, a Stratégia elvárásaihoz képest kevés a középfokú duális képzőhelyek száma (Benke – Rachwał, 2022; Bögöti, 2023), és számos szempontból felvetődött a középfokú duális szakképzés minőségnövelésének szükségessége: a tanulók elégtelen bemeneti szakmai tudásszintje (Bögöti, 2019; Budai, 2023), a szakmai elmélet és kompetenciafejlesztés közti szakadék (Bögöti, 2019), a munkavállalói kompetenciák alacsony foka (Vámosi, 2017; Budai, 2023), az általános tudás és kulcskompetenciák hiánya (Benke – Rachwał, 2022), a magas hiányzási ráta (Budai, 2023), a szakképző intézmény és a duális képzőhely fizikai és személyi feltételeinek elégtelensége (Angler – Bihari, 2019), valamint a minőség fogalma és a KKV-k számára hatékony minőségirányítási rendszer (Birher – Sebestyén, 2020) okán. Kutatásunkban azt kerestük, hogy mi az oka a gazdálkodó szervezetek vonakodásának a középfokú duális képzésbe való belépéstől? Milyen kihívásokkal küzdenek a duális képzőhelyek a szakirányú oktatás sikeres megvalósítása szempontjából a Szakképzés 4.0 Stratégia bevezetése óta? Milyen változtatásokat látnak szükségesnek a képzés minőségének növelése érdekében? Kutatásunk feltáró célú esettanulmány Dunaújváros középfokú duális képzőhelyeiről egy 2024. március-áprilisi keresztmetszeti vizsgálattal. Mintánkat célzott kiválasztással és kényelmi mintavétellel határoztuk meg a DSZC és a DUE Bánki Donát Technikum duális ipari partnerei, és a helyi kamara, mint a képzésbe még be nem lépett cégek helyettesítője, mintavételi keretében. Közülük a DKIK és három duális képzőhely szakértői álltak rendelkezésre a félig strukturált narratív interjúkon keresztüli adatfelvételhez, melyet tematikus elemzéssel dolgoztuk fel. Eredményeink szerint azok a gazdálkodó szervezetek válnak duális képzőhellyé, melyek érdekeltek az utánpótlásnevelésben, meg tudnak felelni az elvárásoknak, és kellő megtérülés mellett tudják működtetni a képzést. Bár a jelenlegi adókedvezmények jelentős ösztönzést jelentenek, a bonyolult szervezési és adminisztrációs helyzetek elrettenthetik a cégeket, miközben a technikusi képzésre nehezebb képzőhelyet találni, egy ágazati képzőközpont kialakításához pedig hiányzik az együttműködési készség. A duális képzőhelyek számos akadályozó tényezőt azonosítottak, pl. a szakmai gyakorlat idejének időzítését, a csoportnagyságból adódó kihívásokat, a gyakorlati oktatók felkészültségét, az információhiányt, az egyedi szakmai programok kialakításának nehézségeit, a közös végrehajtás kihívásait, és a tanulók pénzbeli ösztönzésének hiányát. Éles eltérés látszik a szakképző iskolák és a technikumok tanulóinak hozzáállása, hiányzási rátája, alapkompetenciái és munkavállalói készségei vonatkozásában, miközben kérdéses a duális képzés megtérülése. Előnyös a szakmai gyakorlati idő tömbösítési lehetősége, az ágazaton belüli műhelyiskolák és részképesítés bevezetése, a lemorzsolódás végső megoldását viszont a felnőttoktatási duális képzés hozhatja el, amely a nappali képzés konkurenciájává válhat. Az esetünkből kirajzolódó kép nemcsak megerősíti a hazai duális képzés eddig ismert problémáit, hanem felhívja a figyelmet számos konkrét gyakorlati problémára, továbbá figyelmeztet a felnőttkori duális képzésből fakadó új kihívásokra.

Angler, K. – Bihari, N. (2019). A duális szakképzés kihívásai a szakács szakmában. Tudásmenedzsment, 20 (2), 159-162.

Benke, M. – Rachwał, T. (2022). The evolution of vocational education and training in Hungary and Poland 1989-2035. Hungarian Educational Research Journal, 12 (3), 328-356.

Birher, N. – Sebestyén, J. (2020). Minőségügyi megfontolások a duális képzőhelyekkel kapcsolatban. Humán Innovációs Szemle, 11 (2), 40-47.

Bögöti, G. (2019). A duális szakképzés lehetőségei a középfokú vadgazdálkodási szakképzésben. In B. Lett, J. Gál, S. Horváth, K. Molnár, E. Schiberna – M. Stark (Eds.), Tanulmánykötet Mészáros Károly tiszteletére 2019 (pp. 103-109). Soproni Egyetem Kiadó.

Bögöti, G. (2023). The relations between secondary vocational wildlife management training and the labour market in the dual education system. Journal of Applied Technical and Educational Sciences, 13 (1), 1-21.

Budai, G. (2023). A duális szakképzés megítélése – a gazdasági társaságok tükrében. In A. Bajzáth, K. Csányi – J. Győri (Eds.), Elkötelezettség és rugalmasság: A neveléstudomány útjai az átalakuló világban. Absztraktkötet (p. 252). MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, ELTE PPK.

Vámosi, Z. (2017). A középfokú szakképzésből kikerülő fiatalok potenciális munkáltatóinak szakképzési folyamattal és kimenettel kapcsolatos elvárásai és részvételi jellemzői. Képzés és Gyakorlat, 15 (1-2), 195-216.

Szerző: Sitku Krisztina (sitkuk@uniduna.hu)

Absztrakt címe: Elvárások és gyakorlatok: Két kelet-közép-európai egyetem várostérségfejlesztő szerepe

Kulcsszavak: *egyetemi harmadik misszió, Kelet-Közép-Európa, külső érdekhordozók, várostérség, esettanulmány*

Absztrakt: Bár számos kutatás irányult már az európai felsőoktatási intézmények külső érdekhordozói kapcsolatára (pl. Jongbloed et al., 2008), különösen régiójuk sokrétű fejlesztésében játszott szerepükre (pl. Tijssen et al., 2021; Tödtling et al., 2021), ezek többnyire nagyvárosokban elhelyezkedő egyetemeket, és csak egy-egy kelet-közép-európai példát választottak esettanulmányaikhoz (pl. Reichert, 2019). Ezért érdemes két nem-nagyvárosi, kis- és közepes méretű kelet-közép-európai egyetem (Gál – Ptáček, 2019), a Dunaújvárosi Egyetem (DUE) és az Universitatea Transilvania din Braşov (UTBv) példáját is megvizsgálni, hogy miként járulnak hozzá várostérségeik gazdasági-társadalmi-kulturális fejlődéséhez az egyetemi harmadik misszió alá sorolható tevékenységeiken keresztül. Azaz milyen igényekkel és elvárásokkal fordulnak hozzájuk helyi-regionális külső érdekhordozóik, s milyen harmadik missziós gyakorlatokat folytatnak ezek kielégítésére? A két egyetem közvetlen társadalmi környezetét képviselő érintettek körét a korábbiaknál szélesebben húztuk meg: nemcsak az üzleti és állami, hanem a civil szervezeteket, és a középfokú oktatási intézményeket is megszólítottuk. Kutatásunk keresztmetszeti vizsgálat, amely 2020-22 között nyer bepillantást a DUE és az UTBv külső érdekhordozói kapcsolataiba várostérségeik szintjén.

Kutatási modellünk a feltáró-leíró célú, két esetre épülő, összehasonlító esettanulmány, melyet több-módszertanú kvalitatív kutatásként végeztünk el félig-strukturált narratív interjúkon és dokumentumelemzésen keresztül. Az eseteket célzott mintavétellel választottuk ki a tipikus esetek és a kényelmi mintavétel logikáját követve. Interjúinkat a két egyetem és a rendelkezésre álló külső érdekhordozó szervezetek felsővezetésének képviselőivel vettük fel, míg a dokumentumelemzéshez az egyetemek honlapjait és egy-egy belső jelentést használtunk. Adatainkat a kvalitatív tartalomelemzés módszerével és a MAXQDA 2022 elemző szoftver segítségével dolgoztuk fel, és az Egyetemek Regionális Innovációs Hatásmodellje (RIIM) keretében értelmeztük (Tijssen et al., 2021). Eredményeink hasonló helyi társadalmi elvárásokat találtak az egyetemek régiófejlesztő szerepe vonatkozásában (magasan képzett munkaerő biztosítása, a fiatalok helybentartása, városfejlesztés és életminőség-javítás), közös igény a külső partner különféle erőforráshiányának pótlása, és hasonló a helyi kutatási megbízások alacsony volumene is. Szerepelvárásaikat tekintve elsősorban oktatási-képző intézménynek, „multifunkcionális beszállítónak" és a civil társadalom „jótevőjének" tekintik őket, semmint helyi tudományos kutatási központnak, miközben a legtöbb féle elvárást a civil szervezetek fogalmazzák meg irányukba, ami több pontos ellentétes az egyetemi harmadik misszió nyugat-európai irodalmának klasszikus megállapításaival. Harmadik missziós gyakorlatuk megfelel a nemzetközi önértékelési eszközök (pl. HEInnovate, TEFCE, UASiMAP) dimenzióinak, gazdag és társadalmilag értékes tevékenységi palettát mutat, és az ipari-közigazgatási-civil-közoktatási partnerek fontossági sorrendjét követi. Ugyanakkor legfőbb innovációs partnereik nem az üzleti, hanem az állami szervezetek, nem az egyetemek töltik be a regionális innovációs ökoszisztéma koordinátori szerepét, és jelentősen eltér a külső érdekhordozói csoportok és a harmadik missziós tevékenységterületek intézményi súlyozása. Összességében az UTBv a helyi ipari és közigazgatási partnerei felé orientált, jelentős (nemzetközi) kutatási, és szolgáltatási tevékenységet végző tudományegyetem hangsúlyos szakmai képzési profillal és sokrétű kulturális tevékenységgel, a DUE pedig fiatal vállalkozói egyetem széleskörű oktatási együttműködésekkel, erős helyi társadalmi elkötelezettséggel, ám szerény regionális kutatási tevékenységgel. Eredményeink hasznos reflexióval szolgálhatnak a két intézmény helyi-regionális külső kapcsolatainak jövőbeni stratégiai tervezéséhez, és

bepillantást nyújtanak a RIIM-modell Needs és Pathways „fekete dobozaiba” miközben rávilágítanak a kelet-európai makro-régió egyes felsőoktatási sajátosságaira is.

Gál, Z. Ptáček, P. (2019). The role of mid-range universities in knowledge transfer and regional development: The case of five central European regions. In A. Varga – K. Erdős (Eds.), Handbook of universities and regional development (pp. 279-300).

Edward Elgar Publishing., Jongbloed, B., Enders, J. – Salerno, C. (2008). Higher education and its communities: Interconnections, interdependencies and a research agenda. Higher Education, 56(3), 303-324.

Reichert, S. (2019). EUA study: The role of universities in regional innovation ecosystems. European University Association.

Tijssen, R., Edwards, J. Jonkers, K. (2021). Regional innovation impact of universities. Edward Elgar Publishing.

Tödtling, F., Trippl, M. Desch, V. (2021). New directions for RIS studies and policies in the face of grand societal challenges. GEIST – Geography of Innovation and Sustainability Transitions, 2021(1), 1-19.

Szerző: Sütő Attila (sutoati92@gmail.com)

Társszerző(k): Kezdő pedagógusok nehézségei speciális nevelési színtereken című szimpózium része

Absztrakt címe: A Debreceni Szakképzési Centrum intézményeiben dolgozó pályakezdő oktatók motivációjának feltérképzése a megújult szakképzés tükrében

Kulcsszavak: *mentorálás, teljesítményértékelés, pályamotiváció, gyakornoki rendszer*

Absztrakt: A 2019-ben bevezetett új szakképzési törvény értelmében átalakult és sok tekintetben megújult a hazai középfokú szakoktatás világa, új képzési struktúrák, ágazati formák és vizsgáztatási rendszer jelent meg, az átállás folyamata a sokéves tapasztalattal rendelkező oktatóknak is jelentős nehézséget okozott, hiszen a gyors adaptáció nem tette lehetővé az új rendszerre való alapos felkészülést. A pedagógusok folyamatos szakmai fejlődéséről és tanulásáról a téma fontosságát tükröző gazdag szakirodalommal rendelkezünk, de annak egy speciális csoportjáról, a szakképzésben oktatókról és szakmai fejlődésükről azonban viszonylag kevés a tudásunk nemzetközi (Orr, 2019, Broad, 2019) és hazai téren egyaránt. Napjainkban egyre több fiatal oktató kezdi meg pályáját a Debreceni Szakképzési Centrum fenntartása alatt működő intézményeiben is, esetükben különösen fontos a szakmai segítségnyújtás és mentorálás jelentősége, hiszen a tanárképzés nem nyújt specifikus tudást arra, hogyan álljanak sikeresen helyt a szakképzés világában, a kezdeti időszak kihívásokkal teli és a kezdőnek időre van szüksége, hogy magabiztosan mozogjon új szerepében. Előadásomban arra keresem a választ, hogy a tapasztalattal nem rendelkező oktatók miért választották a szakképzés világát, hogyan tudnak boldogulni az újszerű és megváltozott tanítási környezetben, továbbá milyen szakmai segítségnyújtásra lenne szükségük az egyéni fejlődés terén a tanári professzió gyakorlása szempontjából, mely hatással van motivációjukra is. Vályogos Krisztina és munkatársai (2012) egy korábbi kutatásban igyekezték felmérni a hazai középfokú szakképzésben oktatók szakmai elégedettségét, de ezek nem általánosíthatók. Kutatásomban a motiváció szempontjából kívánom megközelíteni a kezdő oktatók problémáit. Számos vizsgálat tanúsága szerint a pedagóguspálya választásakor olyan intrinzik individuális motivációk működnek, mint az önmegvalósítás, intellektuális kihívások (Manuel és Hughes, 2006 Ashiedu, Scott és Ladd, 2012 Barmby, 2006), valamint a gyermekekkel való törődés (Ashiedu, Scott és Ladd, 2012; Barmby, 2006; Chrappán, 2013; Kocsis, 2002; Paksi és mtsai, 2015).

Más kutatások szerint a pedagóguspálya választását meghatározó döntés extrinzik individuális motivációi között megjelenik a foglalkoztatottság stabilitása és a szakmai fejlődés igénye is (Kilinc és mtsai, 2012; OECD, 2009). Feltételezem, hogy a szakképzésben is mutatkozó nehézségek és anomáliák a pályakezdő oktatók motivációjának csökkenéséhez vezet, így célom a DSZC pályakezdő oktatóinak pályamotivációs, pályaelégedettségi szintjének felmérése, szem előtt tartva a szakképzésben rejlő hiányosságokat és a mentorálási rendszer kiépítésének fontosságát.

Hivatkozások:

Ashiedu, J. A. Scott-Ladd, B. D. (2006). Understanding Teacher Attraction and Retention Drivers: Adressing Teacher Shortages. Australian Journal of Teacher Education, 37(11), 17–35.

Barmby, P. (2006). Improving Teacher Recruitment and Retention: The Importance of Workload and Pupil Behaviour. Educational Research, 48(3), 247–265.

Broad, J. H. (2019). Pedagogical Issues in Vocational Teachers' Learning: The Importance of Teacher Development. In: MacGrath, S., Mulder, M., Papier, J., Suart, R. Handbook of Vocational Education and Training. Springer, Cham. 1769–86

Chrappán Magdolna (2010). Pályaelégedettség és karriertervek a pedagógus végzettségű hallgatók körében. In Garai Orsolya, Horváth Tamás, Kiss László, Szép Lili Veroszta Zsuzsanna (szerk.), Diplomás pályakövetés IV. Frissdiplomások 2010. Educa-tio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. 267–286.

Kilinc, A., Watt, H. M. G. Richardson, P. W. (2012) Factors Influencing Teaching Choice in Turkey. Asia-Pacific Journal of Teacher Education, Vol. 40. No. 3. pp. 199–226

Kocsis Mihály (2002). Tanárok véleménye a pályáról és a képzésről. Iskolakultúra, 12(5),66–78.

Manuel, J. – Hughes, J. (2006). It Has Always Been My Dream': Exploring Pre-Service Teachers' Motivations for Choosing to Teach. Teacher Development, 10(1), 5–24.

Orr, K. (2019). VET Teachers and Trainers. In: Guile, D., Unwin, L. The Wiley Handbook of Vocational Education and Training. ISBN 9781119098591. 329- 348.

Paksi Borbála, Schmidt Andrea, Magi Anna, Eisinger Andrea Felvinczi Katalin (2015c). Gyakorló pedagógusok pályamotivációi. Educatio, 24(1), 63–82

Szerző: Sütő Éva (sutoevahetyen@gmail.com)

Társszerző(k): Dr. Markóczi Ibolya

Absztrakt címe: A „6 Bricks Duplo” technika alkalmazása STEM-oktatással kapcsolatos tevékenységekben Kárpátalján

Kulcsszavak: *Lego a STEM-ben, 6 Bricks lego használata, mérnöki lego, lego oktatás*

Absztrakt: A "6 Bricks Duplo" technika egy olyan oktatási módszer, amely az alapvető LEGO Duplo kockákra építve segíti a diákokat a problémamegoldásban, a kreatív gondolkodásban és az együttműködésben (Клямар,2021). A STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) a tudomány, a technológia, a mérnöki tudomány és a matematika metszéspontja, a probléma megoldására használt diszciplínák alkalmazott konvergenciája (Brown et al, 2011). Ezen vezérgondolatok késztettek bennünket arra, hogy kutatásunkban a „6 Bricks Duplo” technika STEM-oktatással kapcsolatos tevékenységekben való alkalmazásának felmérése legyen a fő cél. Az Ukrajnában 2017-ben végbemenő oktatási reform kellő alapot biztosított erre, hiszen ott a „6 Bricks Duplo” technika STEM tantárgyakban való használata az újítások egyik alappillére volt (Малинич, Лавренова, 2019). Éppen ezért jelen kutatásban Kárpátalján, többségben magyar lakta kistérségekben élő, 1- 4 osztályban tevékenykedő pedagógusokat kérdeztük kvantitatív módon (N=100). A kérdőív elemzésekor kapott eredményeket SPSS statisztikai elemző programmal elemeztük, valamit egyes kérdéseknél az Excel adatkezelő programot használtuk. Az eredmények alapján választ kapunk arra, hogy az említett pedagógusok milyen gyakorisággal és milyen tevékenységek alkalmával használják a „6 Bricks Duplo” technikát tanulókkal vagy szülőkkel történő együttműködés során. Továbbá, azt is megtudtuk, mik azok a lehetséges tényezők, amelyek befolyásolják ezen oktatási munka sikerességét.

Felhasznált irodalom:

Brown, R., Brown, J., Reardon, K., Merrill, C. (2011) Understanding STEM: Current Perceptions. Technology and Engineering Teacher, 70(6), 5-9

Simoncini, K., Forndran, A., Manson, E., Sawi, J., Philip, M., Kokinai, C. (2020). The Impact of Block Play on Children’s Early Mathematics Skills in Rural Papua New Guinea. International Journal of Early Childhood, 52 (1), 77–93. https://doi.org/10.1007/s13158-020-00261-9

Клямар, А. О. (2021). Розвиток наскрізних умінь молодших школярів засобами LEGO-технологій. ОСВІТА І НАУКА, 1

Малинич, Н. Г., – Лавренова, М. В. (2019). LEGO-технології в освітньому процесі НУШ. http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/4372/1/LEGO-technologies%20_in_%20the_%20educational%20_process%20_of%20_NUSH.pdf

Новосельська, Н., – Тимечко, О. (2020). Використання LEGO-технології в освітньому просторі НУШ. Молодий вчений, 10 (86), 144–146.

Szerző: Sütő László (suto.laszlo@uni-eszterhazy.hu)

Társszerző(k): Kárpáti Szilvia

Absztrakt címe: Térképi tájékozódási vizsgálatok eredményessége az MTA-SZTE szakmódszertani kutatócsoportjában

Kulcsszavak: *szemkövetéses mérés, térképi tájékozódás, módszertani kutatás, térképolvasási képesség*

Absztrakt: A földrajzi környezet megismerése az ember alapvető szükségletei közé tartozik. A megismerés tárgyát, folyamatait tekintve sokféle képesség használatára szükség van. Ezek közül a térképolvasás napjainkban is a gyakran használtak közé tartozik. A mobilkommunikáció korszakában ugyan átalakultak a térképhasználati eszközök és szokások, de talán még gyakoribbak, mint ezelőtt. A térkép, mint a földrajzi környezet kétdimenziós leképezése sajátos szerkesztési és rajzi elemekkel, jelkulccsal rendelkezik, amelyek használatának helyes elsajátítása több lépéssorozatból álló, korosztályokon átívelő feladat.

Az MTA-SZTE Földrajz Szakmódszertani Kutatócsoport egyik kiemelt vizsgálata egy szemkövetéses térképolvasási feladatsor megoldási folyamatának megfigyeléséről szólt. A vizsgálat célja hangsúlyozottan nem az eredményesség vizsgálata volt, hanem a feladatmegoldási stratégia elemzése. Emellett azonban arra is kíváncsiak voltunk, hogy a kísérletben résztvevő 7. és 10. osztályos korosztályba tartozó diákok az általunk koordinált vecsési és egri iskolákban milyen eredménnyel oldották meg a feladatokat.

Úgy gondoljuk, hogy a megoldási eredmények ismerete segítheti a feladatmegoldási stratégia elemzéseket is. Éppen ezért a kísérleti csoport mellett teszteltük a korosztályba tartozó többi diákot is normál tantermi körülmények között. A vizsgálat során kétféle csoportot alkottunk. Az egyik csoportban, a szemkövetéses vizsgálathoz hasonlóan nem kaptak a diákok semmilyen segítséget a feladatok megoldásához, míg a másik csoportban szabadon rá lehetett kérdezni tesztírás közben, ha nem értették pontosan az utasításokat. Ezeket pontosítottuk, de a nem ismert szakmai fogalmakat nem magyaráztunk meg. Ennek oka, hogy a kísérletben láthatóvá váltak számunkra szövegértelmezési problémák, amelyek valószínűleg befolyással bírtak a feladatmegoldási stratégiára is.

A teszt két térképhez kapcsolódó feladatsorból állt, melyet a kutatócsoport tagjai állítottak össze már validált tesztek alapján. Az első rész Ausztrália európai bevándorlók általi benépesülését bemutató tematikus térképéhez, a második pedig Hawaii mezőgazdasági és vulkáni területeit bemutató térképéhez kapcsolódtak. Mindkét feladatsor 12-12 kérdésből állt, melyekben kifejezetten nem ismereteket, hanem a térképről leolvasható információkat kellett megadni. Ezek között szerepeltek szemléleti térképolvasási feladatok, melyek esetén a jelkulcs segítségével kellett megadni egyszerű helymeghatározást (mi hol van kérdéstípus). emellett szerepeltek a mintázatra irányuló, még mindig szemléleti jellegű, de összetettebb helymeghatározási kérdések. ezeket követték a logikai térképolvasási feladatok, ahol a jelkulcs segítségével leolvasható alapvető ok-okozati összefüggéseket kellett megtalálni. Végül szerepeltek a komplex térképolvasáshoz kapcsolódó olyan összetett feladatok, ahol az összefüggéseket a jelkulcs alapján, de logikai kapcsolatok megkeresésével vagy matematikai számításokkal kellett megoldani. A tesztet egy kérdőív is követte, mely részben a teszt feladataira, részben a földrajz tantárgyra, valamint a térképhasználati szokásaikra vonatkozott.

A kapott minta eredményeit összehasonlítottuk a kísérlet közben végzett feladatok eredményeivel is, hogy lássuk a stresszhelyzet okozott-e érdemi különbséget. Előadásunkban ezeket a részeredményeket mutatjuk be. Az eredmények megmutatják a két korosztályban már látható térképolvasási szakaszok elsajátítási különbségeit. Az ötödik osztályosok mérése során már a mintázatok leolvasása is többeknél gondot okozott. Ugyanakkor a komplex

térképolvasási készség még a 10. osztályosok esetén sem ért el többséget, különös tekintettel a vonalas aránymérték használatát (és ismeretét) megkövetelő számítási feladatok esetén.

Mindezek rávilágítottak arra, hogy – vélhetően – a kiesett környezetismeret, illetve földrajz óraszám csökkenés bizonytalanabbá tette a térképhasználati képességek fejlődését.

Az MTA-SZTE Földrajz Szakmódszertani Kutatócsoport a 2022-25. időszakban az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program támogatásával működik.

Szerző: Sz. Fodor Adrienne (adrifodor3@gmail.com)

Társszerző(k): Molnár Tamus Viktória

Absztrakt címe: A családi hatások szerepe a zeneművészeti szakgimnazisták iskolaválasztásában

Kulcsszavak: *családi hatások, iskolaválasztás, zeneművészeti szakgimnazisták*

Absztrakt: A 2015-ben alakult Debreceni Egyetem Művészetpedagógiai kutatócsoportjának tagjaiként kutatási területünk a zenei és zenével való nevelés témaköre, melynek keretében már öt különböző vizsgálatot végeztünk kutatótársainkkal együtt. Amit most szeretnénk bemutatni, a zeneművészeti szakgimnazisták iskolaválasztásának jellemzőit tárja fel a családi hatásokkal összefüggésben A családi miliő egész életre kiható befolyása és nemzedékek közötti átadása nélkülözhetetlen (Szűcs et al., 2022). A pályaválasztás mindenki életében egy meghatározó és összetett folyamat, melynek során kiemelt jelentőségű a családi, iskolai és baráti környezet. A szülők kulturális háttere, elsősorban iskolai végzettségük nagy szerepet játszik gyermekük pályaválasztásában. Ennek magyarázatát a kulturális tőke átörökítésében találták (kulturális reprodukció).

A szülők hatása a gimnáziumi tanulók körében a legerősebb, de a zenei szakgimnazisták között a tanár szerepe a legkiemelkedőbb, mert ők iskolájukról legtöbb esetben pedagógusaiktól szereztek tudomást. (Héjja 2018, 2022).

A kutatócsoport tagjaiként arra fókuszáltunk, hogy megismerjük azt, hogy a tanulók hol és milyen típusú településen laknak, a szülőknek milyen a legmagasabb iskolai végzettsége, s milyen zenei kötődéssel, tevékenységgel rendelkeznek. A legtöbb vizsgált tanuló kollégista, többségüknek településtípus szerint városban van az állandó lakhelye és legnagyobb számban 0-24 km-re laknak iskolájuktól. Ez az eredmény azért is érdekes, mert a zenei pályán a továbbtanulásnál meghatározó lehet a főtárgy tanár személye (Váradi et al., 2024), itt mégis a földrajzi távolság dominál. Az édesapák/nevelőapák és az édesanyák/nevelőanyák között legtöbb a főiskolai, egyetemi diplomás. Megdöbbentő adat, hogy a válaszadók 8,8%-a az apa, 7,2%-a az anya és 4,5%-a egyik szülő iskolai végzettségét sem tudja. A zeneművészeti középiskolákban tanuló diákok szüleinek több mint fele nem tanult zenét, vagyis esetükben nem a szülőktől látott-hallott zenei minta hatott. A jelenleg is aktív zenei tevékenységet végző szülők esetében érdekes jelenség, hogy az apák inkább klasszikus/könnyűzenei/népzenei együttesek tagjai, míg az anyák szívesebben énekelnek kórusban.

Hivatkozott irodalom

Anderson, J. C., Funk, J. B., Elliott, R. és Smith, P. H. (2003). Parental support and pressure and children's extracurricular activities: Relationships with amount of involvement and affective experience of participation. Journal of Applied Developmental Psychology, 24

(2), 241–257.

Custodero, L. A. (2006). Singing Practices in 10 Families with Young Children. Journal of Research in Music Education, 54 (1), 37–56. https://doi.org/10.1177/002242940605400104

Héjja B. (2017). A zenei képzésben eltérő formában részt vevő tanulók családi háttere és énképe. In: Váradi J. és Szűcs T. (szerk.): Sokszínű zenepedagógia. Debreceni Egyetemi Kiadó.

Héjja B. (2018): A zeneművészeti szakgimnazista tanulók iskolaválasztási motivációi. Iskolakultúra, 1-2, 104-117.

Héjja B. (2022): A zeneművészeti szakgimnazista tanulók pályafejlődésével kapcsolatos jellemzői a szociál-kognitív pályamodell mentén. PhD-disszertáció. https://dea.lib.unideb.hu/items/8e886fee-8535-405c-aae4-d7220a33a2f5 letöltés: 2024. 04. 15.

Koops, L. (2012). ‘Now can I watch my video?’: Exploring musical play through video sharing and social networking in an early childhood music class. Research Studies in Music Education, 34 (1), 15–28. https://doi.org/10.1177/1321103X12442994

McDowell, C. (2008). Parents' Viewpoints Concerning the Value of Preschool Summer Camps. Journal of General Music Education, 22 (1), 19–23. https://doi.org/10.1177/1048371308323034

Péter Cs., Radócz J. M. és Mike Á. (2020). A szülők művészeti múltja és jelene. In: Váradi, J. (szerk.): Művészeti körkép. Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről. MMA MMKI.

Samuel, S. A. M. (2014). Music in the Home- New Evidence for an Intergenerational Link. Journal of Research in Music, 62 (1), 78–88. https://doi.org/10.1177/0022429413520008

Szűcs T., Kelemen H., Miklódi-Simon, Zs. és Váradi J. (2022). A szülők szerepe gyermekük művészeti nevelésében. In:Kovács K. (szerk.) Értékközvetítés és iskola. Tanulmányok Szabó László Tamás tiszteletére. Oktatáskutatók Könyvtára 14. Sorozatszerkesztő: Pusztai, G. Center for Higher Education Research and Development, Hungary, Debrecen, 54-71.

Váradi J. (2023). A művészeti nevelés helyzete és szerepe a 21. században. Balassi Kiadó.

Váradi J. és Józsa G. (2021). A tanóránkívüli művészeti tevékenységek hatása a művészeti rendezvények iránti attitűdre. Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat 9 (3) 28–43. DOI: 10.31074/gyntf.2021.3.28.43tut

Váradi J., Kerekes R., Pótfi M. és Radócz J. M. (2024). Determining factors in the career choice of music high school students. International Journal of Educational Research Open. 6.

Szerző: Szabó Anita (szanitasz22@gmail.com)

Absztrakt címe: Nehézségek a tagozatváltás során, átmenet alsó tagozatról a felsőbe

Kulcsszavak: *tagozatváltás, nehézségek, módszerek, lehetőségek*

Absztrakt: A mindennapi életünk részét képezik a változások. A különböző korosztályban eltérő eseményeken mennek keresztül az emberek, melyek változásokat okozhatnak az életük során. Vannak olyan változások, melyek mindenkire hatással vannak, egyaránt érintenek minden embert. Ezen felül léteznek olyan esetek is, melyek csak a társadalom bizonyos tagjait érintik. Kutatásaim során már korábban is vizsgáltam gyermekeket érintő változásokat, ilyen volt például az óvoda – iskola átmenetének vizsgálata, mely az óvodakötelezettség bevezetése óta minden gyermeket érint. Az ezután következő, minden diák életére hatást gyakorló változás az, amikor alsó tagozatosból felső tagozatba megy. Az első említett kutatásomat több szakember is vizsgálta már, illetve sok hasznos szakirodalommal is rendelkezünk ezen a téren, bár napjainkban is jelennek meg új és hasznos tanulmányok ezen a téren. A jelenlegi kutatásommal kapcsolatban ezt már kevésbé tudom így kijelenteni, hiszen ezen a téren nem bővelkedünk a szakirodalmak terén. Ezért is tartom fontosnak egy olyan tanulmány létrehozását, mely egy szakirodalom alapjait is képezheti. Céljaim között szerepel, egy olyan módszertani gyűjtemény összeállítása, mely a pedagógusok segítségére lehet ezen a téren.

Tapasztalataim szerint a két tagozat között hasonló szakadék van, mint az óvoda és az iskola között. Ennek bizonyítása érdekében a kérdőíves kikérdezés módszerével éltem. Az áttekinthető, illetve minél több szempontot felölelő kutatás lebonyolítása érdekében négy célcsoportot határoztam meg: tanítók (N=32), felsős pedagógusok (N=36), 4. (N=28) és 6. (N=50) évfolyamos diákok. /Fontosnak tartom megjegyezni, hogy azért a hatodikos diákok kerültek a célcsoportomba, és nem az ötödik évfolyamosok, mivel nekik már több tapasztalatuk van a felső tagozat terén, jobban átlátják a dolgokat, mint azok gyermekek, akik éppen még a váltás közepén vannak./ A kérdőívek feldolgozását követően félig strukturált interjúk készítésére is sor került (N=6). alsó, illetve felsős pedagógusokkal. Az interjúhoz olyan pedagógusokat kerestem fel, akik több éves szakmai tapasztalattal rendelkeznek, és legalább egyszer végig kísérték a gyermekek tagozatváltását valamelyik oldalról.

A kérdőívek felállítása során azon szempontokat vizsgáltam első sorban, melyek nehézséget okoznak a gyermekek számára a váltás során. Ezek közé tartoznak többek között a tantárgyak számának növekedése, a bővülő tananyagok, a pedagógusok számának növekedése. Illetve próbáltam a pubertás kor nehézségeit is szem előtt tartani a tanulmányom során.

A kutatásom során arra keresem a választ, hogy melyek lehetnek azok a módszerek melyek használatával megkönnyíthető lenne a gyermekek számára a váltás. Ezen módszerek bevezetésével a felső tagozaton megjelenő teljesítmény csökkenő lehetne. A felső tagozaton megjelenő teljesítmény csökkenés milyen mértékben lenne mérsékelhető. Mindemellett fontos lenne vizsgálni a kommunikáció hatékonyságát a pedagógusok és segítő szakemberek között, ugyanis bármilyen változás csak folyamatos együttműködéssel és eredményes kommunikációval lehetséges.

Az általam felállított kutatási kérdések bizonyításán / elvetésén felül fontosnak tartom azon jó gyakorlatok bemutatását is, melyek segítségével pedagógusként támogathatjuk a gyermekeket ezen folyamat során. A kérdőívekre érkezett válaszok, és az interjúk segítségével, illetve saját tapasztalatok által lehetőségem nyílt olyan módszerek összefoglalására, melyek által a gyermekek nehézségei megkönnyíthetőek.

Az eredmények feldolgozása során az általam megfogalmazott kérdések alátámasztást nyertek. Ezen felül bizonyosságot nyertek azon tényezők is, melyek véleményem szerint nehézséget okoznak a gyermekek számára a váltás során.

Falus Iván (szerk.) (2004): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe, Bp, Kereban Könyvkiadó

Nagy József (2000): XXI. század és nevelés. Osiris Kiadó, Budapest.

Németh András (1997): Nevelés, gyermek, iskola, Bp., Eötvös József Könyvkiadó

Németh András (2001): A reformpedagógia múltja és jelene, Bp. Nemzeti tankönyvkiadó

Szabó Anita (2022): Az alsó tagozatból a felső tagozatba lépés hatása a gyermekekre, OTDK dolgozat

Nagy József: A kritikus kognitív készségek és képességek kritériumorientált fejlesztése Új Pedagógiai Szemle2000 július-augusztus - EPA - www.epa.hu (oszk.hu) (2024.03.15.)

Nagy József: Az alsó tagozatos oktatás megújítása (2024.03.15.) zoldkonyv_oktatas_02.pdf (core.hu)

Takácsné Szabó Melinda: A szociális kompetencia és érzelmi intelligencia fejlesztése óvodáskorban. A tanító-, óvó- és a csecsemő- és kisgyermeknevelő képzés aktuális kérdései Magyarországon és a Kárpát- medencében. Nemzetközi tudományos Konferencia. ÓTE – Óvó- és Tanítóképzők Egyesülete, ELTE TÓK. [Előadás]. 2023. november 03.

Szerző: Szabó Dóra (szabo.dora@arts.unideb.hu)

Társszerző(k): Kocsis Zsófia

Absztrakt címe: Szülői részvétel: Együttműködő tanár-szülő kommunikáció

Kulcsszavak: *oktatás, szülői szerepvállalás, szülői elkötelezettség, szülő-tanár kommunikáció, online kommunikáció*

Absztrakt: A technológiai fejlődések és a COVID-19 járvány számos változást idézett elő az oktatásban, amelyek közül kiemelkedik a kommunikáció. Globálisan az online kommunikációs platformok és lehetőségek széles skálája áll az oktatók rendelkezésére. Kutatásunk során a pedagógus-szülő közötti kommunikációt vizsgáljuk, különös tekintettel annak digitális lehetőségeit, amelyek a köztük lévő partnerséget támogatják. A kutatást az MTA-DE-Szülő-Pedagógus Együttműködés Kutatócsoport valósította meg az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program támogatásával. A kutatócsoport célja a szülői szerepvállalás vizsgálata Magyarországon. Az empirikus alapot a 2023-ban készült 45 interjú alkotja. A kvalitatív kutatás tematikus vizsgálata során három fő témát elemeztünk: a digitális kommunikáció előnyeit, hátrányait, akadályait a tanárok szemszögéből a kommunikáció típusait valamint a tanárok attitűdjét a kölcsönös digitális kommunikáció szerepével kapcsolatban. Tanulmányunk fő kérdése az volt, hogy a tanárok milyen online kommunikációs csatornákat használnak a szülőkkel, és hogyan segíti elő a digitális kommunikáció a partnerkapcsolatukat. Feltételezésünk szerint az online kommunikáció partnerségépítő eszközként működik, a szülők és pedagógusok közötti jól működő digitális kommunikáció pedig ezt támogatja és hozzájárul a tanulók optimális holisztikus fejlődéséhez.

Bacskai K. (2020). Az iskola és a család kapcsolata. Kapocs, 3 (2). 13-22.

Bordalba, M.M., – Garreta Bochaca, J. (2019). Digital media for family-school communication? Parents' and teachers' beliefs. Computers – Education, 132, p. 44-62.

Coleman, James S. (1988): Social capital in the creation of human capital. American Journal of

Delve, Ho, L., – Limpaecher, A. (2020). How to Do Thematic Analysis. Essential Guide to Coding Qualitative Data. https://delvetool.com/blog/thematicanalysis

Epstein, J. L. (2001). School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools. Westview Press.

Eutsler, L. (2018). Parents' Mobile Technology Adoption Influences on Elementary Children's Use. International Journal of Information and Learning Technology, 35 (1), 29-42.

Goodall, J. S. (2016). Technology and school–home communication. International Journal of Pedagogies and Learning, 11 (2), 118-131. https://doi.org/10.1080/22040552.2016.1227252

Hornby, G., – Blackwell, I. (2018). Barriers to parental involvement in education: an update. Educational Review, 70 (1), 109-119.

Kathyné Mogyoróssy, A., – Nagy, B. E. (2017). A szülők és pedagógusok kapcsolattartásának mintázatai. Educatio, 26 (4), 657-668. DOI: 10.1556/2063.26.2017.4.12

Kuusimäki, A-M. UUsitalo-Malmivara, L., Tirri, K. (2019). The Role of Digital School-Home Communication in Teacher Well-Being. Frontiers in Psychology, 10. DOI=10.3389/fpsyg.2019.02257

Lannert, J., – Szekszárdi, J. (2015). Miért nem érti egymást szülő és pedagógus? Iskolakultúra, 25 (1), 15–34.

Kraft M. A., – Dougherty, S.M. (2013) The Effect of Teacher–Family Communication on Student Engagement: Evidence From a Randomized Field Experiment, Journal of Research on Educational Effectiveness, 6:3, 199-222, DOI: 10.1080/19345747.2012.743636

Natale, K., – Lubniewski, K. (2017). Use of Communication and Technology among Educational Professionals and Families. International Electronic Journal of Elementary Education, 10 (3), 377-384. DOI: 10.26822/iejee.2018336196

Palts, K., – Kalmus, V. (2015). Digital channels in teacher-parent communication: The case of Estonia. International Journal of Education and Development using Information and Communication Technology (IJEDICT), 11 (3), 65-81.

Podráczky Judit (2012). "Érdektelen szülők", különböző nézőpontok. In Podránczky J. (szerk.): Szövetségben. Tanulmányok a család és az intézményes nevelés kapcsolatáról. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.

Pusztai, G., Róbert, P., Fényes H. (2023). Parental Involvement and School Choice in Hungarian Primary Schools. Journal of School Choice, 17 (1), 118-135. DOI: 10.1080/15582159.2023.2169812

Simonyi, D., – Kőrösi, G. (2015). A közösségi média jelentősége a tanár, diák és a szülő közötti viszonyban. VI. Báthory-Brassai Nemzetközi Tudományos Konferencia. Óbudai Egyetem.

Szabó, D.; Győri, K.; Lajos, P., Pusztai, G. (2023). Szülői bevonódás a digitális nevelésben: szisztematikus szakirodalom-elemzés. Információs Társadalom, 23 (3), 98-114.

Szekszárdi, J. (2012). Digitális_de_generáció 2.0. Underground Kiadó, Budapest.

Tobisch, M. (2013). Informális kapcsolattartás a szülők és az iskola között a digitális korban. IN Lévai D. (szerk.): Digitális nemzedék konferencia, ELTE.

Tukacs, A. (2011). Inklúzió és integráció a közoktatásban. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar.

Venkatesh, V., Morris, M.G., Davis, G.B., Davis, F.D. (2003). User Acceptance of Information Technology: Toward a Unified View. MIS Quarterly, 27 (3), 425-478.

Szerző: Szabó Dóra (szabo.dora@arts.unideb.hu)

Társszerző(k): Dani Erzsébet

Absztrakt címe: Könyves influenszerek a könyvtárakban Valóban lehetséges az együttműködésük az olvasóvá nevelés érdekében?

Kulcsszavak: *könyvtár, közösségi média, olvasóvá-nevelés, média- és információs műveltség, influenszer*

Absztrakt: A digitális forradalom megváltoztatta az olvasás és a könyvekkel kapcsolatos tanulás, fejlődés ösztönzésének módjait. Az olvasás és irodalom népszerűsítése kihívásokkal teli feladat a modern világban (melyben a technikai vívmányok fejlődései jutnak kulcsfontosságú szerephez), amikor számos más szórakoztató lehetőség is jelen van versenytársaként. Éppen ezért a könyvtáraknak aktívan kell munkálkodniuk azért, hogy vonzóvá tegyék az olvasást és az irodalmat, különösen a fiatalabb generációk számára. Az olvasóvá nevelés folyamatához az online tér kiterjedése miatt az influenszerek egyik specifikus ága, a könyves influenszerek, szakmai véleményvezérek (olvasásnépszerűsítők) is fontos szerephez jutnak. Kutatásunk során Light és munkatársai „walkthrough" módszere alapján egy iteratív folyamat során négy platformon tanulmányoztuk a magyar könyves influenszerek, olvasásnépszerűsítők tevékenységét. A többlépcsős szűrés után strukturált interjúkat készítettünk a kutatásban részt vevő influenszerekkel tevékenységük, motivációjuk megismerése érdekében. Ezzel a könyvekkel kapcsolatos tartalmak mögött meghúzódó törekvések és olvasási élmények feltérképezése is célunk. Kutatásunkkal kívánunk hozzájárulni az irodalmi és kulturális mediációhoz, s hogy bemutassuk a két csoport közötti metszéspontokat.

Abidin, C. (2020). Mapping Internet Celebrity on TikTok: Exploring Attention Economies and Visibility Labours. Cultural Science Journal 12(1): 77-103. DOI: 10.5334/csci.140.

Albrecht, K. (2017). Positioning BookTube in the publishing world: An examination of online book reviewing through the field theory. Leiden University.

Barton, D. – Hamilton, M. (1998). Local literacies: Reading and writing in one community. London and New York: Routledge.

Baym, N.K. (2018). Playing to the Crowd: Musicians, Audiences, and the Intimate Work of Connection. New York University Press. Birke, D. Fehrle, J. (2018). #booklove: How reading culture is adapted on the internet. Komparatistik Online. Adaptation as Cultural Translation: 60–86.

Boot, P. (2020) The voice of the reader: the landscape of online book discussion in the Netherlands, 1997–2016'. In: J. Rose (eds) The Edinburgh History of Reading. Common Readers. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Collins, J. (2021). Bring on the Books for Everybody. Duke University Press. Dubroc, A.M. (2021). To Be Read: The Educational Opportunities of BookTube. PhD Thesis, Louisiana State University and Agricultural and Mechanical College, US.

Evans, C. (2018). Analysing Semi-Structured Interviews Using Thematic Analysis. London: SAGE. DOI:10.4135/9781526439284

Horton, K. (2021). BookTube and the Publishing Industry: A Study of the Commercial Relationship between YouTube Content Creators and Publicists. Curtin University.

Imre, A. (2018). Digitális mindennapok egy könyvtár életében – innovatív módszerek a fiatalok olvasóvá nevelése, valamint az élethosszig tartó tanulás területén. Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 65(3): 159–175.

Light, B., Burgess, J., Duguay, S. (2018). The walkthrough method: An approach to the study of apps. New Media Society, 20(3), 881–900. https://doi.org/10.1177/1461444816675438

Lo, E.Y. (2020). How social media, movies, and TV shows interact with young adult literature from 2015 to 2019. Publishing Research Quarterly 36: 611-618, DOI: 10/1007/s12109-020 09756-8.

Marwick, A.E. (2017). Microcelebrity, Self-Branding, and the Internet. The Blackwell Encyclopedia of Sociology 1–3. DOI: 10.1002/9781405165518.wbeos1000.

Paladines, L. – Aliagas, C. (2022). Literacy and literary learning on BookTube through the lenses of Latina BookTubers. Literacy 57(1): 17-27. DOI: 10.1111/lit.12310.

Perkins, K. (2017). The Boundaries of BookTube, The Serials Librarian 73(3-4): 352-356. DOI: 10.1080/0361526X.2017.1364317.

Reddan, B. (2022). Social reading cultures on BookTube, Bookstagram, and BookTok. Synergy, 20(1).

Sorensen, K. – Mara, A. (2014). BookTubers as a Networked Knowledge Community. In: Limbu M and Gurung B (eds) Emerging Pedagogies in the networked knowledge. Hershey, PA: IGI Global, pp 87-99.

Szabó, D. – Dani, E. (2023). A könyvtárak médiatudatossága és az olvasóvá nevelés stratégiái a közösségi média segítségével. Közösségi Kapcsolódások - tanulmányok kultúráról és oktatásról, 3(1), 91–100. https://doi.org/10.14232/kapocs.2023.1.91-100

Szilágyi, K. (2018). Robban az influencerpiac. Marketing Média 23(8): 48-49.

Thomas, B. – Round, J. (2016). Moderating readers and reading online. Language and Literature 25(3): 239-253.

Ünlü, S. – Yaşar, L. (2022). Literature Gathering as a Cultural Event: Booktube Participation. Folklor/Edebiyat 28(111), 637-660. DOI: 10.22559/folklor.2162.

Vizcaíno-Verdú, A., Contreras-Pulido, P. Guzmán-Franco, M.D. (2019). Reading and informal learning trends on YouTube: The booktuber. Comunicar, 27(9): 95-104.

Waldinger, D. (2020). Könyves influenszerek módszereinek adaptálása könyvtári környezetben. Könyvtári Intézet. 3.

Szerző: Szabó-Tóth Judit (szabone.toth.judit@arts.unideb.hu)

Absztrakt címe: Helyi védjegy, mint "melléktermék" – egy társadalmi innováció születése

Kulcsszavak: *helyi termék, védjegy, társadalmi innováció*

Absztrakt: A társadalmi innovációkat korábban már többféle aspektusban is vizsgálták a kutatók, például a tanulóközösségek szemszögéből (Márkus – Kozma, eds 2019), vagy a közösségépítés felől megközelítve (Boros, Kozma – Márkus eds 2021), amelyek kiindulópontjai és kezdeményezői is lehetnek egy-egy újításnak. Vizsgálták továbbá ezek tartósságát és feltételeit, felhívva a figyelmet a kormányzat szerepére ezen újítások tartósságában (Márkus E, Boros J – Kozma T eds 2022). Jelen tanulmány célja, hogy egy olyan esetet mutasson be, amely példaként szolgálhat az innovációs kezdeményezések létrejöttében, sikerében és tartósságában a civil és kormányzati partnerek között. A Nánási Portéka végjegy a Hajdúnánási Önkormányzat és a hajdúnánási termelők közös munkájának eredményeként, egy kormányzati pályázat „melléktermékeként" jött létre. Erre azért volt szükség, mert a multinacionális cégek megjelenésével az addig jelentős mezőgazdasági termeléssel és állattenyésztéssel foglalkozó településen egyre inkább azt tapasztalták, hogy a helyi termelők kiszorulnak a piacról, nem tudják felvenni a versenyt a nagy cégekkel és csökken a számuk. Ennek negatív hatása volt mind a társadalom, mint a gazdaság terén, mind egészségügyi téren is, amiatt, hogy a termőföldtől közvetlen az asztalhoz eljuttatni az élelmiszert ismert forrásból sokkal biztonságosabb, mint a több ezer kilométert utaztatott élelmiszerek fogyasztása. A védjegyhasználat bevezetésének célja az volt, hogy a helyi adottságokat, mint a jó termőföld, a szaktudás, valamint a helyiek szorgalma ki tudják használni annak érdekében, hogy a helyi termelésnek ezt a hanyatló folyamatát csökkenteni tudják. Ez már 10 éve volt, ami elég idő ahhoz, hogy megvizsgáljuk a működés tapasztalatait és bemutassuk azokat a módszereket és eszközöket, amelyeket alkalmaztak ez idő alatt. A vizsgálatba összesen 7 főt vontam be, amik már a kezdetektől részt vettek a Nánási Portéka létrehozásában, működtetésében, akik félig strukturált interjúk készültek, melynek keretében megosztották az elmúlt évtized tapasztalatait. A vizsgálat során kiderült, hogy a programnak volt egy nem várt, tudatosan nem tervezett hatása is, a védjegy használóiból egy új közösség létrejötte, ami segítette őket abban, hogy a rivalizálás helyett kölcsönösen sikerként tudják létrehozni és tartósítani az innovációt.

Boros, J, Kozma T – Márkus, E eds (2021), Community Building and Social Innovation. Debrecen: University Press

Márkus E, Boros J – Kozma T eds (2022), Sustainability of Innovation. Debrecen: Debrecen University Press

Márkus, E – Kozma, T eds (2019), Learning Communities and Social Innovations. Debrecen: University Press

Szerző: Szalay Ignác (szalayignac@gmail.com)

Absztrakt címe: Mit olvasunk mielőtt olvasnánk? Képiség a Szent István társulat könyveiben a harmincas években

Kulcsszavak: *Tankönyv, borító, képek, Horthy-korszak, történelemkönyv*

Absztrakt: A Horthy-korszakot és különösen Hóman Bálint Vallás- és Közoktatásügyi miniszter mandátumát (1932-1942) tudományos megközelítésben vizsgálva, egy olyan időszakra tekintünk vissza a magyar történelemben, amely számos érdekes és fontos politikai, társadalmi és kulturális eseményt hozott magával. A Második Világháború előtti években, a társadalom és a politikai elit motivációit megérteni kihívást jelent, de feltárása nélkülözhetetlen az időszak és mai korunk alaposabb elemzéséhez.

A doktori kutatásom középpontjában a harmincas években kiadott gimnáziumi történelem tankönyvek képanyagának elemzése áll, különös tekintettel azokra a vizuális elemekre, mint például egyenruhák és szimbólumok, amelyek átültetik az aktuálpolitika tartalmait az iskolai oktatásba. A kutatás során vizsgálom, hogy ezek a képi elemek hogyan járultak hozzá az időszak ideológiai és politikai üzeneteinek terjesztéséhez az oktatási rendszeren keresztül.

Az előadásomban kitérek arra, hogy a tankönyvelemzés milyen eszközöket kínál a vizuális tartalmak értelmezéséhez, és bemutatom a tankönyvelemzés interdiszciplináris elméleteit, amelynek során a képek és más vizuális elemek jelentős szerepet kapnak. Emellett röviden áttekintem a magyar ikonográfiai vizsgálatokat, amelyek segítségével mélyebben megérthetjük a vizuális tartalmak és az identitásformálás kapcsolatát a magyar oktatási kontextusban.

A prezentációban rámutatok a képi elemzés fontosságára a Horthy-korszak jellemzőinek és oktatáspolitikájának bemutatásában, valamint az identitásformálás szerepére a képek által közvetített üzenetekben. A tankönyvelemzés alapvető elveinek és módszereinek áttekintése mellett célom, hogy megvilágítsam a magyar tankönyvi ikonográfia kutatásának jelentőségét és annak hozzájárulását a történeti és oktatási tudományok területén, ezért a prezentáció harmadik harmadában bemutatom a Szent István Társulat online archívumának fakszimile példányainak borítóit (amik 1932 és 1942 között készültek) és Panofsky módszertanát alapul véve elemzek egyes borítókat.

Szerző: Szarka Katarína (szarkak@ujs.sk)

Társszerző(k): Hengerics Szabó Alexandra, Varga Attila, Rosta Gergely, Jan Činčera, Vargová Andrea

Absztrakt címe: A helykötődés és lokális identitás vizsgálata Szlovákia 17 éves középiskolásai körében a fenntarthatóság tekintetében

Kulcsszavak: *fenntarthatóság, helykötődés, lokális identitás*

Absztrakt: A fenntarthatóság és a fenntartható fejlődés kérdése jelenleg nem csak a gazdasági és jogalkotási folyamatokban, hanem kiváltképpen az oktatásban és képzésben akut. Az oktatás mindig is meghatározó volt a jövőre nézve, ahogyan azt a gyors technológiai fejlődésben és a civilizáció globális változásaiban is láthatjuk a múlt század utolsó évtizedeitől napjainkig. Bár a mindennapjainknak már részét képezik a változások és sokszor magától értetődőnek tekintjük őket, a fejlesztések előnyeik mellett hátrányokat, illetve olyan negatív hatásokat is hordoznak, amelyeket vagy nem érzékelünk, vagy úgy gondoljuk, hogy nem közvetlenül érintenek bennünket, és nem foglalkozunk velük - figyelmen kívül hagyjuk, de az is megtörténhet, hogy tudatosan tagadjuk létezésüket. Ezek nagyon veszélyes emberi magatartások, tekintve, hogy a globális negatív hatások felhalmozódása nagyon gyors és megállíthatatlan lehet. Tanulmányunkban a „Tanárok és Diákok a Fenntarthatóságról – Kutatási Program" projekt keretében végzett kutatások eredményeit mutatjuk be. A kutatás középpontjában a középiskolások fenntarthatósággal kapcsolatos attitűdjének felderítése állt, anonim kérdőíves felméréssel. A kutatás az Alapértékek Nonprofit Kft. és a PontVelem Nonprofit Kft. szervezésében, a Kék Bolygó Alapítvány támogatásával zajlott. A terepmunkát a Forsense Kft. közvélemény-kutató cég végezte.

A kérdőívet a magyarországi FTH kutatásokban (ld. Berze et al. 2022; Mónus et al. 2022), ill. több cseh környezeti neveléssel kapcsolatos kutatásban (Cincera et al. 2022) alkalmazott korábbi kérdőív alapján adaptáltuk. Szlovákián a felmérés célcsoportját a gimnáziumok és középiskolák 2. osztályos tanulói alkották. A kutatásban 1425 szlovákiai középiskolás vett részt. A kutatás eredményei képet adnak arról, hogy Szlovákiában a középiskolások hogyan érzékelik identitásukat a természettel kapcsolatban, hogyan értékelik környezetüket, környezetükhöz való tartozásukat. A kutatás dimenzióját tekintve ebben a tanulmányban a helykötődés és a lokális identitás területére koncentrálunk.

A helykötődés érzelmi kötelék emberek és helyek között (Florek 2011), melyet nagymértékben befolyásolnak az egyének és személyes tapasztalataik (Lewicka 2011). Mivel a helykötődés többdimenziós (Scannel et al. 2010), nem magyarázható csak ok-okozati összefüggéssel. Ehelyett a viselkedés és a tapasztalat kölcsönös kapcsolatától függ (Rollero et al. 2010). A helyhez való kötődés mellett a lokális identitás egy másik olyan fontos fogalom, amely az emberek és a helyek közötti kötelékre utal.

Mivel a helykötődés és lokális identitás faktorstruktúrája ismeretlen volt, két különböző elemzést végeztünk: az elsőt a helykötődés és lokális identitás elemeit is tartalmazó kombinált szerkezettel, a másikat pedig ezek önálló vizsgálatával. Feltáró faktorelemzést (EFA) végeztünk, egységes és elkülönített feltételek mellett, a közös mintán és az egyes országos mintákon is (Szabó et al. 2023).

Az elemzések mindhárom ország esetében közepesen erős és szignifikáns korrelációt mutattak, azaz a helykötődés és lokális identitás elemei az elemzés alapján nem függetlenek egymástól. Az adott területre vonatkozó szlovákiai eredményeket bővebben is tárgyaljuk.

Források:

Berze, I. Z., Varga, A., Mónus, F., Néder, K., – Dúll, A. (2022). Measuring Environmental Worldviews: Investigating the Dimensionality of the New Environmental Paradigm Scale for Children in a Large Central European Sample. Sustainability, 14(8), 4595.

Cincera, J., Kroufek, R., Bogner, F. X. (2022). The perceived effect of environmental and sustainability education on environmental literacy of Czech teenagers. Environmental Education Research, 1-18.

Florek, M. (2011). No place like home: Perspectives on place attachment and impacts on city management. Journal of Town City Management. 1 (4): 346–354.

Lewicka, M. (2011). Place attachment: How far have we come in the last 40 years? Journal of Environmental Psychology. 31 (3): 207–230.

Mónus, F., Bacskai, K., Varga, A., Berze, I. Z., Néder, K., Dúll, A. (2022). Általános-és középiskolás diákok környezettudatosságát meghatározó tényezők a Fenntarthatósági Témahét 2021-es nagymintás vizsgálata alapján. Iskolakultúra, 32(7), 47-68.

Rollero, C., De Piccoli, N. (2010). Place attachment, identification and environment perception: An empirical study. Journal of Environmental Psychology. 30 (2): 198–205.

Scannell, L., Gifford, R. (2010). Defining place attachment: a tripartite organizing framework. Journal of Environmental Psychology. 30: 1, 1-10.

Szabó, Á.Z., Berze, Zs.I., Ágoston, Cs., Varga, A., Činčera, J., Hengerics Szabó, A., Sziva, D., Rosta, G., Dúll, A. (2023). Research report on the factor structures and psychometric characteristics of the applied scales. Eötvös Loránd University Institute of People-Environment Transaction

Szerző: Szászi Brigitta (szaszi.brigitta@gmail.com)

Absztrakt címe: Környezeti és fenntarthatóságra nevelés megjelenése a Borsod-Abaúj-Zemplén- és Heves vármegyei általános iskolák felső tagozatos diákjainak és tanárainak szemszögéből

Kulcsszavak: *környezeti nevelés, fenntarthatóság, általános iskola felső tagozat*

Absztrakt: Kutatásom célja a környezeti és fenntarthatóságra nevelés eredményességének felmérése az általános iskola felső tagozatos diákjainak és pedagógusainak körében. A mérés Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves vármegye területén zajlott két, online kérdőív segítségével. Az egyik az általános iskola felső tagozatos diákjai számára készült, még a másik kérdőív az őket tanító pedagógusok véleményét és helyzetét volt hivatott mérni. Mindkét kérdőívben egyaránt szerepeltek nyitott és zárt kérdések, alkalmaztam szelektív, skála- és saját véleményen alapuló válaszlehetőségeket.

Célom, a diákok iskolai és az otthoni környezeti nevelés által formált, attitűdjének feltérképezése volt. Ezen belül, igyekeztem felmérni a környezeti- és fenntarthatóságra nevelés megjelenését a különböző tantárgyakban és a tantárgyközi koncentráció fényében is. Ahogyan Havas is írja „A fenntarthatóságra neveléshez meg kell érteni az ember és a környezet kölcsönös összefüggéseit és egymásrautaltságát" (Havas, 2001, 39 p.). Az iskolán túl, szerettem volna többet megtudni arról, hogy a tanulók és családjaik, hogyan élik mindennapi életüket az erősen változó környezeti hatások kereszttüzében.

Ezzel szemben a pedagógusoknak szóló kérdőívvel a célom az volt, hogy felmérjem a különböző intézményekben milyen helyzetben és megítélésben részesül a környezeti és fenntarthatóságra nevelés. Ezt a kérdést több szempontból igyekeztem megvizsgálni, mint például, hogy milyen lehetőségekkel (infrastrukturális, kapcsolati rendszer, stb.) rendelkeznek a pedagógusok és intézményeik, hogy sikeresen beépítsék tantárgyaikba a környezeti nevelés módszertanát. Vizsgáltam a témával kapcsolatos belső motivációt is, a továbbképzési és tájékozódási lehetőségeket is. Valamint arra is kíváncsi voltam, hogy a tanárok hogyan látják tanulóik és szüleik hozzáállását a témához.

A felmérés eredményeként sikerült egy pillanatnyi képet kapni az eljövendő generáció környezeti attitűdjének szintjéről az általános iskola felső tagozatán, együttesen annak hiányzó elemeiről. A diákok felmérésben 187 fő vett részt. A kutatás eredményeként megállapítottam, hogy a lexikális ismeretek erősebbek, mint a gyakorlatban való megvalósulás. A tanulókat érdeklik a környezeti problémák és tájékozódnak is róluk, de a mindennapi életüknek nem feltétlenül része a környezettudatos cselekvés. A pedagógusok esetében is sikerült egy aktuális képet kapni arról, milyen helyzetben van a környezeti és fenntarthatóságra nevelés az általános iskolák felső tagozatán, a pedagógusok véleménye szerint. Ebben a felmérésben 57 fő vett részt. Az eredmények alapján megállapítottam, hogy a pedagógusok többsége nagyon fontosnak tartja a környezeti és fenntarthatóságra nevelést. Azonban arról már megoszlanak a vélemények, hogy az egyes intézmények helyi tantervében vagy az iskolák vezetői mekkora hangsúlyt fektetnek a téma iskolán belüli, sikeres adaptációjára.

Havas, P. (2001): A fenntarthatóság pedagógiája II. Új Pedagógiai Szemle, 51 (10), 39–50.

Szerző: Szaszkó Rita (szaszko.rita@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: Magyar egyetemi hallgatók angolnyelv-tanulási motivációja off- és online kontextusban

Kulcsszavak: *angolnyelv-tanulási motiváció, off- és online, interkulturális, kommunikatív kompetencia*

Absztrakt: A nyelvtanulási motivációt számos tényező befolyásolja, melyek teoretikus keretrendszerbe foglalását a Gardneri hagyományon túl (Gardner & Lambert, 1959, 1972) számos megközelítésből alkották már meg, kiemelve a kognitív és szituációspecifikus (Dönyei, 1994; Kormos & Dörnyei, 2004), valamint a folyamatorientált megközelítéseket (Dörnyei & Ottó, 1998). A 21. századi kontextusban számos olyan korábban nem tapasztalt elem is épül be az oktatási folyamatokba, amelyek az előző évtizedekben kevésbé tapasztalt hatással lehetnek a nyelvtanulási motivációk szerkezetére is intenzitására. Egyetemi környezetben a digitális éra egyik oktatási térben is egyre inkább elerjedt jelensége, hogy a hallgatók szociális, inter- és intraperszonális, valamint kommunikatív kompetenciáit is nagyban befolyásolhatja az, hogy egyetemi hallgatók milyen off- és online közösségekhez kapcsolódnak idegen nyelvi kurzusaik során, és az odatartozás élményét hogyan élik meg. A kiterjesztett online tér lehetőségeinek következtében egyre inkább teret kapnak az interkulturális tapasztalatok az egyetemi angolnyelv-kurzusok során is. Jelen vizsgálat relevánsnak tekinthető célja annak a kutatási kérdésnek a feltárása, hogy milyen oktatási célú interkulturális elemeket is tartalmazó off- és online tevékenységekhez kapcsolódó hallgatói angolnyelv-tanulási motivációk rajzolód ki három vizsgált hallgatói csoportban (N=22, n=7, n=7, n=8) az idegen nyelvi motiváció énrendszer új szemlélete, a jövőképalkotás (Dörnyei, 2014) mentén. A kvalitatív tanulmány retrospektív megfigyelések és hallgatói reflexiók által begyűjtött adatok eredményeit tárja fel. A tartalomelemzések rávilágítottak arra, hogy a legfontosabb jellemzők között említendő, hogy az offline vagy off+online (blended) kapcsolatok döntően gazdagabb és erősebb emberi kapcsolatok mintázatait mutatták, és ezzel összhangban erősebb nyelvtanulási motivációs jellemzők rajzolódtak ki. Tovább az eredmények azt is jelzik, hogy az interkulturális tapasztalatok és élmények szintén erősíthetik az angolnyelv-tanulási motivációt, jellemzően intrinszik módon.

Irodalomjegyzék

Dörnyei, Z. (1994). Motivation and motivation in the foreign language classroom. Modern Language Journal, 3, 273–284.

Dörnyei, Z. (2014). Az idegen nyelvet tanulók motiválásának új módszere: a jövőképalkotás. Modern Nyelvoktatás, 11–15.

Dörnyei, Z., & Ottó, I. (1998). Motivation in action: A process model of L2 motivation. Working Papers in Applied Linguistics, 4, 43–69.

Gardner, R. C. & Lambert, W. E. (1959). Motivational variables in secondlanguage acquisition. Canadian Journal of Psychology, 13, 266–272.

Gardner, R. C., & Lambert, W. E. (1972). Attitudes and motivation in second-language learning. Newbury House Publishers.

Szerző: Székedi Levente (szekedi.levente@partium.ro)

Társszerző(k): Gál Katalin

Absztrakt címe: Digitális kompetenciák és ezek változása a nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetem hallgatóinak és oktatóinak az esetében

Kulcsszavak: *IKT eszközhasználat, digitális kompetenciák, digitális írástudás, felsőoktatás*

Absztrakt: A 21. században a digitális kompetenciák elsajátítása és folyamatos fejlesztése kulcsfontosságúvá vált az egyén boldogulásához és sikeréhez a társadalomban. Ezt a tényt alátámasztja a digitális gazdaság és társadalom egyre növekvő szerepe, mely áthatja az élet minden területét, a munkavégzéstől a kommunikáción át a szabadidős tevékenységekig. A COVID-19 világjárvány felgyorsította ezt a folyamatot, még inkább rámutatva a digitális kompetenciák elsajátításának fontosságára a mindennapi életben való boldoguláshoz és a munkaerőpiacon való versenyképesség fenntartásához.

Romániában a digitális kompetenciák mérésével és fejlesztésével kapcsolatos helyzet paradoxnak nevezhető. A Digitális Gazdaság és Társadalom Index, vagy DESI adatai alapján Románia a digitális infrastruktúra dimenzióban az élvonalba tartozik az EU-s tagállamok között. Ezzel szemben a digitális kompetenciák, a digitális szolgáltatások, a vállalati és közigazgatási szféra digitalizáltsága tekintetében aggasztóan lemaradva, az európai rangsor végén helyezkedik el az ország (European Commission, 2023; European Commission. DG for Communications Networks, Content and Technology, 2023). Ez a kettősség rávilágít arra a sürgető feladatra, hogy a digitális infrastruktúra fejlesztése mellett kiemelt figyelmet fordítsunk a digitális kompetenciák mérésére és fejlesztésére is. Ezen kompetenciák fejlesztése külön fontos, hiszen az oktatáspolitikai stratégiák előtérbe helyezik ezt a területet, számos célirányos program és forrás koncentrálódik a digitalizáció infrastrukturális és tartalmi fejlesztésére.

Kutatásunkban egy 2018-as és egy 2023-as, a Partiumi Keresztény Egyetem akadémiai közösségét célzó digitális kompetenciavizsgálat eredményeit elemezzük egyenként, és összehasonlító perspektívában. A 2018-as felmérésben 44 oktatót, és 201 hallgatót kérdeztünk meg (Gál – Székedi, 2020), míg a 2023-as felmérés kérdőívére 104 oktató és 256 hallgató válaszolt. A digitális kompetenciák vizsgálatának az alapját a kanadai fejlesztésű General Technology Competency and Use keretrendszer képezte, amely az eszközök használatának magabiztosságát, valamint a tanításban és tanulásban előforduló gyakoriságát helyezi előtérbe, négy dimenzióhoz – episzemológiai, információs, társadalmi, technikai – kapcsolódó kérdések alapján (EILab, 2022). A 2018-hoz képest 2023-ban az eszközünket új kérdésekkel egészítettük ki, viszont értelemszerűen az összehasonlításhoz kizárólag az azonos kérdéseket használtuk. A kérdőívvel vizsgáltuk a digitális eszközökkel való ellátottságot, valamint a közösségi média használatát is.

A két felmérés között eltelt időszakban zajlott le a felsőoktatási digitalizációját stimuláló COVID-19 pandémia, ezért is feltételeztük, hogy mind a hallgatók, mind pedig az oktatók digitális kompetenciái jelentősen fejlődtek a 2018-as méréshez képest. Az eredmények azt mutatják, hogy az oktatási folyamatban különösen fontos digitális kompetenciák az általunk elvártnál kevésbé fejlődtek, miközben az IKT-használati mintázat nagymértékben megváltozott a mobil eszközök javára. Az eredményeik indokolttá teszik a digitális kompetenciák fejlesztésére irányuló képzések megvalósítását, amire többek között a Partiumi Keresztény Egyetem által elnyert nagyszabású digitalizációs projekthez kapcsolódóan kerül sor (PKE, 2022).

Rövidített bibliográfia:

EILab. (2022). General Technology Competency and Use. Educational Informatics Lab, OntarioTechU, Canada. https://eilab.ca/general-technology-competency-use/

European Commission. (2023). DESI 2023 dashboard for the Digital Decade [dataset]. https://digital-decade-desi.digital-strategy.ec.europa.eu/datasets/desi

European Commission. DG for Communications Networks, Content and Technology. (2023). 2030 Digital Decade: Report on the state of the Digital Decade 2023. Annex Romania. Publications Office. https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/98665

Gál, K., Székedi, L. (2020). Digital Literacy at the Partium Christian University. In G. Hajzer, I. Mátyus, N. Merkovity, J. Molnár, P. B. Stumpf, O. Szabó Palócz (Szerk.), Communicative Space—Political Space (59–70). Iurisperitus Kiadó. PKE. (2022., november 17).

Bemutatták a Partiumi Keresztény Egyetem nagyszabású digitalizációs projektjét. www.partium.ro. http://www.partium.ro/hu/hirek/bemutattak-a-partiumi-kereszteny-egyetem-nagyszabasu-digitalizacios-projektjet

Szerző: Széplaki Ildikó (szeplaki.ildiko@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: Az egri egyetemisták mentális egészségi állapotának felmérése

Kulcsszavak: *WBI-5, egyetemisták, mentális egészség, élettel való elégedettség, észlelt stressz*

Absztrakt: A jövő nemzedékének a mentális egészségi állapota mind az egyén, mind a gazdaság, mind pedig a társadalom érdekeit szolgálja. A WHO 2018-ban végzett nyolc országot átívelő kutatási eredményéből kiderül, hogy az egyetemista populáció mintegy egyharmadánál fordult már elő valamilyen mentális zavar, gyakran ebben az időszakban alakulnak ki olyan pszichés problémák, amelyek kezeletlenül, az életkor előrehaladtával, akár súlyosabb életvezetési problémákat, krónikus megbetegedéseket okozhatnak. Jelen tanulmány célja egyetemisták mentális állapotának a felmérése, külön vizsgálva a sportszakra- és a nem sportszakra járó hallgatókat. Annak érdekében, hogy megismerjük a vizsgált minta mentális egészségi állapotát feltérképeztük a hazai és a nemzetközi eredményeket, statisztikai adatokat és elemzéseket. A kutatás empirikus alapját egy longitudinális felmérés adja, mely során 272 hallgató (férfi=120, nő=152) mentális egészségi állapotát vizsgáltuk meg. Az alkalmazott elsődleges statisztikai módszer az ismételt mérési varianciaanalízis (ANOVA) volt, mely eredményeinek további értelmezéséhez becsült határátlagokat számoltunk, és t-próbával elemeztük a két időpont, valamint a két tanulócsoport közötti átlagok különbségét. Az alkalmazott függő változók a WBI WHO Jóllét Index (WBI-5)), az Élettel Való Elégedettség Skála (SWLS-H), az Észlelt Stressz Skála (PSS4) voltak. A kvantitatív módszer még egy kvalitatív módszerrel egészítettük ki. Véletlenszerű szakértői mintavétellel kiválasztott 132 hallgatóval (104 nem sportszakra járó (férfi=42, nő=62) és 28 sportszakra járó (férfi=17, nő=11,) fókuszcsoportos interjút készítettünk. Kutatási eredményeink részben alátámasztják, hogy az új élethelyzet tényleg stresszt jelent a hallgatók számára, de az interjúkból kiderült, hogy a megkérdezettek többsége már vágyott az önállóságra, és hogy az érdeklődési körének megfelelő oktatásban részesüljön.

A WBI-5 értékei szeptembertől decemberig szignifikánsan változtak, (F (1,270) = 488,889, p < 0,001, nagy hatásméret mellett (parciális eta négyzet = 0,644)), ami arra utal, hogy szaktól függetlenül a hallgatók közérzete idővel megváltozott. Ezenkívül az idő (szeptember vs. december) és a sportszak közötti interakciós hatás szignifikáns volt,(F (1,270) = 248,508, p < 0,001, nagy hatásméret mellett (parciális eta négyzet = 0,479)), ami azt jelzi, hogy a közérzet időbeli változása különbözött a sportszakos és a nem sportszakos hallgatók között.

További eredmény, hogy a sportszakos hallgatók (M=7,841, SE=0,282) és a nem sportszakos hallgatók (M=7,750, SE=0,160) közötti átlagos észlelt stressz pontszámok különbsége nem volt szignifikáns, (t(270)=0,281, p=0,779). Figyelemre méltó, hogy a félév során a stresszszintek változása különbözött a két csoport között: a sportszakos hallgatók az észlelt stressz szignifikáns csökkenését tapasztalták, míg a nem sportszakosok enyhe, de szignifikáns növekedést mutattak. Összegezve ez azt jelenti, hogy a sportolás idővel jobb stresszkezeléssel járhat együtt. Az SWLS-H kezdeti elemzése nem mutatott szignifikáns különbséget az élettel való elégedettség tekintetében a két csoport között az interakciós hatások azonban azt mutatják, hogy a sportszakos végzettséggel kapcsolatos tényezők pozitívan befolyásolhatják az élettel való elégedettség időbeli változásait. A kutatás alapján elmondható, hogy a mentális egészség tekintetében érdemes további összefüggéseket keresni, megvizsgálva a hallgatók egészségtudatos magatartásának más dimenzióit is, mint például a tudatos táplálkozást és a fizikai aktivitást is. Ezek segíthetnek ezen generáció pozitív irányú élethosszig tartó egészségtudatos magatartásának a kialakításában.

Szerző: Széplaki Ildikó (szeplaki.ildiko@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: Az egyetemisták fizikai aktivitásának és mentális állapotának longitudinális vizsgálata

Kulcsszavak: *WBI, egyetemisták, mentális egészség, élettel való elégedettség, észlelt stressz*

Absztrakt: A WHO 2018-as felméréséből az derül ki, hogy az egyetemista populáció mintegy egyharmadánál fordult már elő valamilyen mentális zavar. Ez azért probléma, mert ebben az időszakban alakulnak ki olyan pszichés problémák, amelyek kezeletlenül, az életkor előrehaladtával, akár súlyosabb életvezetési problémákat, krónikus megbetegedéseket okozhatnak. A fizikai aktivitás köztudottan stresszoldó, jót tesz a mentális egészségnek. Jelen tanulmány célja, hogy validált mérőeszközök segítségével felmérje az első éves egyetemisták mentális egészségét és fizikai aktivitását és rámutasson az ezek közötti korrelációra. A minta két csoportja: a sportszakra- (66) és a nem sportszakra (206) járó hallgatók (férfi=120, nő=152).

Az alkalmazott elsődleges statisztikai módszer az ismételt mérési varianciaanalízis (ANOVA) volt, mely eredményeinek további értelmezéséhez becsült határátlagokat számoltunk, és t-próbával elemeztük a két időpont, valamint a két tanulócsoport közötti átlagok különbségét. Az elemzett változók között szerepelt a jólléti index (WBI), az élettel való elégedettség skála (SWLS), az észlelt stressz skála (PSS) és a fizikai aktivitás (IPAQ) skála.

A mérési eredmények azt mutatják, hogy a szeptemberi mérési időszakban erősebb pozitív kapcsolat volt a WBI és az SWLS között a nem sport szakos ($r = 0{,}594$, p < 0,001) hallgatók csoportjában a sportszakos ($r = 0{,}338$, $p = 0{,}006$) társaikhoz képest. Decemberben mindkét csoport tagjai pozitív összefüggést mutattak ki a jó közérzet és az élettel való elégedettség között. A WBI-5 és a PSS4 közti összefüggés tekintetében elmondható, hogy szeptemberben mind a nem sportszakra-és ($r = -0{,}381$, p < 0,001) mind a sportszakra járó ($r = -0{,}312$, $p = 0{,}011$) hallgatók szignifikáns negatív korrelációt mutattak a jóllét és az észlelt stressz között, és a két csoportok között nem volt szignifikáns különbség.

Azon hipotézisünk, mely során azt feltételeztük, hogy a jóllét, az élettel való elégedettség és az észlelt stressz pozitívan korrelál a fizikai aktivitással, csak részben igazolódott be.

Az élettel való elégedettség és a fizikai aktivitás között nincs szignifikáns összefüggés a két csoport között. Az adatok azt mutatják, hogy az élettel való elégedettségen kívül más tényezők jobban befolyásolhatják az egyetemi hallgatók fizikai aktivitásának szintjét.

Az IPAQ eredményeit figyelembe véve szeptembertől decemberig minden hallgató esetében szignifikáns mértékben megemelkedett a fizikai aktivitás szintje, bár a sportszakosoknál nagyobb mértékű emelkedés mutatkozott, ami az első hipotézis részben való igazolását jelenti.

A kutatás alapján elmondható, hogy érdemes további összefüggéseket keresni, más kutatási módszereket is alkalmazva. Ezek segíthetnek ezen generáció egészségének a fenntartását szolgáló egészségtudatos magatartásának a kialakításában.

Szerző: Szilágyi Edit (edithszil@gmail.com)

Társszerző(k): Pusztai Gabriella

Absztrakt címe: Vallás, család, közösség és hivatás? Kérdőíves kutatás a hazai Kolping középiskolákban

Kulcsszavak: *Kolping pedagógia, hátránykompenzáció, esélyteremtés, felzárkóztatás, egyházi iskolák*

Absztrakt: A felekezeti iskolák munkájáról már számos tanulmány született (Pusztai, 2009, Watson – Thompson, 2014, Schreiner, 2013), de csak néhány foglalkozik a római katolikus egyház kötelékében működő Kolping Oktatási és Szociális Intézményfenntartó Szervezet (KOSZISZ) által működtetett iskolákkal. Hasonlóan kevés tanulmány született a középiskolák nevelési módszereiről, azon belül is a hátrányos helyzetű fiatalokkal szembeni pedagógiáról. A Kolping iskolák főként a hátrányos helyzetű fiataloknak nyújtanak alternatívát, az intézmények célja a társadalmi felzárkóztatás mellett az esélyteremtés és a tehetséggondozás (Szemkeő, 2005). A holisztikus pedagógia alapja a nevelés hangsúlyos szerepe, amely fellelhető az intézmények alapdokumentumaiban, ezek közül is főként a pedagógiai programokban (Szilágyi, 2023). Adolf Kolping, a 19. századi kölni pap és közösségformáló négy pillér mentén képzelte el a diákok felzárkóztatását: 1. Légy jó családapa/ családanya!, 2. Légy jó keresztény!, 3. Légy jó szakember!, 4. Légy jó közösségi szerepvállaló! (KOSZISZ 15, 2022). A négy pillér mentén valósul meg a magyarországi Kolping pedagógia, amelyet meghatároz az, hogy a pedagógusokat a tanulói felzárkóztatás motorjaként határoz meg. Jelen kutatásunkban pedig arra keressük a választ, hogy a hazánkban működő Kolping középiskolák oktató-nevelő munkáját hogyan interpretálják a tanulók. A magyarországi nyolc KOSZISZ középiskola 11. évfolyamos tanulóinak (285 fő) körében végzett kérdőíves kutatásunkban azt vizsgáljuk, milyen a diákok vallási attitűdje, továbbtanulási, karrier, és családtervezési terveik, valamint a közösségi szerepvállalást érintő elképzeléseik.

Kérdőíveinket evasys rendszerben készítettük el, az adatelemzést SPSS adatelemző rendszer segítségével végeztük. Öt kérdéscsoportot állítottunk fel, ezek a kolpingi négy pillért veszik sorba, az alábbiak szerint 1. Iskolával/ tanulmányokkal/ továbbtanulással kapcsolatos kérdéskör, 2. Munkaattitűddel kapcsolatos kérdéskör, 3. Közösségi szerepvállalásra vonatkozó kérdések, 4. Hitéletre vonatkozó kérdéskör, 5. Családi életre vonatkozó kérdéskör, 6. Szülői bevonódásra vonatkozó kérdéskör. Az önkéntes és anonim kérdőívben túlnyomó többségben zárt kérdések szerepelnek alternatív, szelektív és skála megfogalmazásban, néhány esetben van lehetőség nyitott kérdés megválaszolására is. Az intézményvezetőkkel való telefonos egyeztetést követően a kérdőívek 2023. december és 2024. január első hete között érkeztek vissza. Az igazgatók az osztályfőnököket és az informatika szakos tanárokat bízták meg a kitöltési feladattal, akik közbenjárására sok, a tanulók 98 %-a válaszolt (295 tanulóból 285). Akadtak olyan intézmények, amelyek kiadták a kérdőívet és a diákokra bízták a kitöltést, s voltak olyan kollegák is, akik tanórán (pl. osztályfőnöki óra) biztosítottak lehetőséget a kérdések megválaszolására, amely mintegy 20 percet vesz igénybe. Eredményeinket tekintve azt tapasztaljuk, hogy a feltételezéseink részben teljesülnek. Elsőként megállapíthattuk, hogy a kapott adatok szerint a Kolping intézmények diákjai közül többségben vannak azok, akik szeretnek iskolába járni, jó tanulónak vallják magukat és szeretnének továbbtanulni. Ennek oka lehet, hogy a Kolping iskolákban a tanár-diák kommunikációra pozitív hatással van a vallásos pedagógia, amelyet mélyít a felek közötti harmonikus viszony. A vallásosság esetében ellentmondásos eredményeket kaptunk, a tanulók közül ugyanis csak 24,1%-a tartja fontosnak a vallást, és a kötelező iskolai miselátogatásokon kívül nem vesznek részt szertartásokon vagy gyülekezeti rendezvényeken. Ez a családi háttérrel magyarázható, a szülőket ugyanis nem tartják vallásosnak a tanulók, nem imádkoznak otthon és még nagyobb ünnepeken sem jellemző

a liturgiákon való részvétel. Ezzel szemben családi életcéljaik megválasztásában – ahogyan a korábbi szakirodalom is bizonyítja - a vallásosság hatással van a családalapítási kedvre. A Kolping diákok többsége gyermekekkel, családban képzeli el az életét. A karrierépítési tervek esetében hasonló tapasztalatokkal gazdagodtunk, a vallás komoly erővel bír a továbbtanulási aspirációk kialakulásában és meglétében. Ez lehet az oka annak, hogy az "utolsó utáni esélyként" is aposztrofált Kolping iskolákban a lemorzsolódás az országos átlag fele (Szilágyi, 2013).

KOSZISZ 15. A Kolping Oktatási és Szociális Intézményfenntartó Szervezet Jubileumi évkönyve 2007-2022. KOSZISZ. Pauker Nyomda. Budapest. pp. 80.

Pusztai, G. (2020). A vallásosság nevelésszociológiája. Gondolat Kiadó.

Schreiner, P. (2013). Religious education in the European context. HERJ Hungarian Educational Research Journal, 3 (4), 4-14.

Szilágyi, E. (2023). Kolping pedagógiai a magyarországi iskolai gyakorlatban. Tézisdolgozat. Debreceni Egyetem. pp115.

Szilágyiné Szemkeő, J. (2005). Kolping nevelési-oktatási intézmények Magyarországon. Mester és Tanítvány. PPKE-BTK. 2005/5. p96-102.

Watson, B., – Thompson, P. (2014). The effective teaching of religious education. Routledge.

Szerző: Szirtes-Tankó Tünde (tankot@gmail.com)

Absztrakt címe: Gondolatok a társadalmi innovációról és a közösségi tanulásról egy szociális intézmény újítása kapcsán

Kulcsszavak: *társadalmi innováció, közösségi tanulás, szociális szolgáltatás, esettanulmány*

Absztrakt: A társadalmi innováció és a közösségi tanulás fogalmai a társadalmi változás, a közösségi szinten felmerülő problémák, krízisek kezelésének, megoldásának az átfogó tematikájába is jól illeszkednek. Ha a társadalmat, a társadalom kisebb-nagyobb közösségeit, szervezeteit, komplex adaptív rendszerekként, rendszerek hálózataként fogjuk fel, amelyben a változások és az erre adott válaszok a rendszer stabil sajátosságának számítanak, akkor a társadalmi innováció és tanulás nem tekinthető perifériális vagy divatos extrának, hanem a rendszer működését alapvetően meghatározó kérdésnek. Elképzelhető ugyan, hogy ezek a fogalmak a népszerűségük miatt elcsépeltté válnak, ezzel együtt nem mondhatunk le arról, hogy keressük, megismerjük, elemezzük ezeket, és narratívát alkossunk róluk. Különösen is fontos ez, ha az esetek civil kezdeményezésekhez kapcsolódnak, hiszen a láthatóság fontos szerepet játszik a civil szféra megerősödésében és az innovációk terjedésében, különösen egy olyan időszakban, amikor a civil mozgalmak mozgásterének szűkülése tapasztalható nemzetközi szinten, és hazánkban talán még inkább (Narsee et al., 2023).

A szociális területhez kötődő munkánk kapcsán „felfedeztünk" egy sírkertet egy vidéki város hajléktalanok átmeneti szállása, illetve családok átmeneti otthona területén. Ez eredetileg egy alapítvány egyedi kezdeményezéséből – „keresztény kibuc" – jött létre az 1990-es évek végén. A sírkert semmiképp sem szokványos elem egy hasonló profilú szociális intézménynél, és nincs is tudomásunk hasonló kezdeményezésről. Ezért érdemes, hogy megismerjük a létrejöttét, a mögöttes motivációkat, a „működését" és innovatív jellegét. Az eddigi kutatás három intézményvezetővel és a sírkert önkéntesével készített interjún, szervezeti dokumentumok, kiadványok áttekintésén és egy kapcsolódó eseményen való résztvevő megfigyelésen alapul. Az eset elemzésekor tulajdonképpen a közösségi tanulás folyamatát ismerhettük meg (Kozma, 2018), azt ahogy a szervezet folyamatosan kereste és megtalálta a megfelelő, releváns információkat és megoldást az őt ért egyik (váratlan) kihívásra. A sírkert egy perifériális, láthatatlan társadalmi problémára – kirekesztetteknek, krízisben levőknek segíti az önrendelkezést saját halálukkal kapcsolatban, és azt, hogy a közösség, ahova tartoztak, méltó módon emlékezzen rájuk – kínál egy kisléptékű, a szakmában és a helyi közösségben jelenleg alig ismert megoldást.

Végigkövetve a tanulás, a tudásszerzés (Nemes – Varga, 2015) folyamatait, esettanulmányunk lehetővé tette azt is, hogy általánosabb formában is reflektálni tudjunk a társadalmi innovációra, illetve a közösségi tanulással való összefüggéseire. A társadalmi innovációnak a szakirodalomban nincs széles körben elfogadott definíciója (Veresné Somosi, – Balaton 2021), de közös elemként tartalmazza a társadalmi, közösségi kihívásokra, problémákra adott újszerű válaszokat – magát a válaszkeresés folyamatát és az eredményt is beleértve –, amelyek új értékekkel, attitűdökkel, társadalmi kapcsolatokkal járnak együtt, és szélesebb körben is terjeszthetők (Kozma, 2022; Veresné Somosi, – Balaton 2021; Nemes – Varga, 2015). Kutatásunk jelenlegi fázisában, ennek a definíciónak a fényében az eset kapcsán az alábbi dilemmákat tudtuk azonosítani. Társadalmi innováció-e az, ha egy újítás nem érinti a szervezet alapműködését, csupán másoktól megkülönböztető jelleget ad neki? Innováció-e az, ha az új megoldás nem tudja felváltani a régit, csak alternatíva tud lenni? Lehetséges-e egy időben hosszan változó, alakuló tanulási folyamatra innovációként tekinteni? Lehet-e olyan szükséglet egy innováció alapja, amelyik látens, marginális és az érintettek egy része gyenge érdekérvényesítő? Egy innováció minden elemének terjeszthetőnek kell lennie? Ezeket a kérdéseket egyúttal a továbblépést orientáló jó kiindulópontoknak is tekintjük.

Hivatkozások

Kozma, T. (2018). Tanuló közösségek és társadalmi innovációk. Educatio 27 (2), 237–246. DOI: 10.1556/2063.27.2018.2.6

Kozma, T. (2022). Innováció és tanulás. Gondolat Kiadó.

Narsee, A. et al. (2023). Fighting for democratic empowerment and resilience. Civic Space Report 2023. European Civic Forum. Link: https://civic-forum.eu/civic-space-report-2023-fighting-for-democratic-empowerment-and-resilience

Nemes, G. – Varga, Á. (2015). Társadalmi innováció és társadalmi tanulás a vidékfejlesztésben – sikerek, problémák, dilemmák. In Lipták, K. (szerk.). „Mérleg és Kihívások". IX. Nemzetközi Tudományos Konferencia. Konferenciakiadvány a Gazdaságtudományi Kar megalapításának 25. évfordulója alkalmából. (pp. 434–444). Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar.

Veresné Somosi, M. – Balaton, K. (2021). A társadalmi innováció fogalma. In Sikos T., T. (szerk). Társadalmi innováció – társadalmi jólét. (pp. 11-26) Ludovika Egyetemi Kiadó.

Szerző: Sziva Dániel (sziva.daniel@ppk.elte.hu)

Társszerző(k): Mónus Ferenc, Dúll Andrea, Varga Attila

Absztrakt címe: Diákok a fenntarthatóságról – Az iskolai kultúra, a környezeti attitűdök és környezettudatos cselekedetek összefüggései

Kulcsszavak: *fenntarthatóságra nevelés, környezeti attitűdök, iskola kultúra, környezetbarát cselekedetek, diák kutatás*

Absztrakt: A Diákok a Fenntarthatóságról Kutatási Program keretében 2022. októberében reprezentatív felmérést végeztünk a magyarországi, szlovákiai és csehországi középiskolák 11. osztályos tanulói körében. Jelen kutatás a magyar eredmények vizsgálatát célozza.

A kutatásban kétlépcsős véletlenszerű mintavételi eljárást alkalmaztunk. Először az iskolákat Probability Proportional to Size eljárással választottuk ki, majd a mintába felvett iskolákat megkértük, hogy véletlenszerűen válasszanak ki egy osztályt a kérdőív kitöltésére. A mintákat többváltozós súlyozással korrigáltuk régió, intézménytípus, és nemek szerint. A magyar mintába adattisztítás után 3434 fő került, melyből 52,6%-a fiú (N=1806), 47,4%-a (N=1628) pedig lány. A kérdőív 126 tételt tartalmazott, amelyek többek között a diákok környezethez, az éghajlatváltozáshoz, környezeti értékekhez (2-MEV) kapcsolódó attitűdökre, a környezettudatos cselekedetekre, a cselekvési kompetenciákra, illetve az iskolakultúrára vonatkoztak. Emellett a kérdőív a diákok demográfiai és társadalmi-gazdasági hátterére, és a Fenntarthatósági Témahétre vonatkozó kérdéseket is magában foglalt.

Az elemzésben a hivatkozott skálákból és alskáláikból létrehozott egyfaktoros változókat vizsgáltuk: az iskolai kultúra fenntartható fejlődés kulturális, társadalmi és gazdasági keretben történő vizsgálatát és megértését (holisztikus perspektíva), valamint a tanulók környezettudatos cselekedetekhez szükséges készségek fejlesztésérére (pluralista perspektíva) vonatkozó 1-1 változót (Boeve-de Pauw et al. 2015), az Inclusion of Nature in Self skála (Schultz, 2001) magyarra fordított változatát (Németh, 2020), az Új Ökológiai Paradigma (NEP) skála gyermekek vizsgálatára kialakított verziójának 3 alksáláját (Manoli et al. 2007), a klímaváltozással kapcsolatos attitűdöket mérő skálát (Christensen és Knezek 2015), a 2-MEV cselekvési szándék (Intention to act) és természet használata (Utilization of nature) alskálákat (Bogner, 2018), a Self-perceived Action Competence skála Knowledge of action possibilities alskáláját (Olsson et al. 2020), valamint a környezetbarát cselekedeteket mérő skálát (Mónus, 2021).

Hipotézisünk szerint összefüggés van az iskolai kultúra szemléletei, a környezeti attitűdök és a környezettudatos cselekedetek között, valamint az attitűdök és a cselekedetek között.

A változókon lefuttatott korrelációs vizsgálat alapján a holisztikus perspektíva gyenge pozitív összefüggést mutat a cselekvési szándékkal ($rSp= 0,111$; $p < 0.01$), a pluralisztikus megközelítés pedig a cselekvési szándékkal ($rSp= 0,171$; $p < 0.01$) a környezetbarát cselekedettekkel ($rSp= 0,141$; $p < 0.01$) és az akciókompetenciákkal ($rSp= 0,135$; $p < 0.01$). A legerősebb összefüggés az iskolakultúra két változója között figyelhető meg ($rSp= 0,512$; $p < 0.01$). A modellben szereplő változók között a legerősebb, közepes kapcsolatok a cselekvési szándék és a környezetbarát cselekedetek ($rSp= 0,547$; $p < 0.01$), a NEP környezet jogai (Rights of Nature) és a 2-MEV környezet használata ($rSp= -0,432$; $p < 0.01$), illetve a NEP ökokrízis (Eco-Crisis) és a klímaváltozás skála ($rSp= -0,472$; $p < 0.01$) között figyelhetők meg. Míg első esetében pozitív, utóbbiak között negatív irányú kapcsolat van.

A változók közötti ok-okozati kapcsolatok vizsgálatára útmodellek felállítását tervezzük, amelyek reményeink szerint jó alapként szolgálnak a vizsgált változók közötti összefüggések

megértéséhez, mely eredmények beépíthetők a helyi, nemzeti oktatási és fenntarthatósági szakpolitikákba és tantervekbe.

Hivatkozások:

Bogner, F. X. (2018). Environmental values (2-MEV) and appreciation of nature. Sustainability, 10 (2), 350.

Christensen, R., – Knezek, G. (2015). The climate change attitude survey: Measuring middle school student beliefs and intentions to enact positive environmental change. International Journal of Environmental and Science Education, 10 (5), 773-788.

Kerret, D. et al. (2020). Two for one: Achieving both pro-environmental behavior and subjective well-being by implementing environmental-hope-enhancing programs in schools. The Journal of Environmental Education, 51(6), 434-448.

Manoli, C. C., et al. (2007). Assessing Children's Environmental Worldviews: Modifying and Validating the New Ecological Paradigm Scale for Use With Children. The Journal of Environmental Education, 38(4), 3-13.;

Mónus, F. (2021). Environmental perceptions and pro-environmental behavior–comparing different measuring approaches. Environmental Education Research, 27(1), 132–156.

lsson, D. et al. (2020). Self-perceived action competence for sustainability: The theoretical grounding and empirical validation of a novel research instrument. Environmental Education Research, 26(5), 742-760.

Pauw, J. B. D.et al. (2015). The effectiveness of education for sustainable development. Sustainability, 7(11), 15693-15717.

Schultz, P. W. (2001). The structure of environmental concern: concern for self, other people, and the biosphere. Journal of Environmental Psychology, 21(4), 327-339.

Szerző: Szőcs Levente Álmos (szocs.levente@ppk.elte.hu)

Társszerző(k): Angyal Zsuzsanna

Absztrakt címe: Tanulási térértelmezések a fenntarthatóság pedagógiájában, iskolán kívül

Kulcsszavak: *környezetei nevelés, tanulási környezet, iskolán kívüli tanulási környezet*

Absztrakt: Kutatásunkban a tanulási környezetet olyan komplex, dinamikusan változó rendszerként értelmezzük, amelyben a tanulási célok, és az azok mentén leírható tanulási eredmények meghatározzák és alakítják a tanulási környezetre ható taulásalakító tényezőket. A környezeti nevelés jól definiált tanulási céljai és eredményei szükségszerűen összekapcsolódnak az iskolán kívüli terekkel, így a tanulás folyamata kiegészül és kölcsönös viszonyba kerül annak tanulásalakító tényezőivel. A tanulás támogatása és annak eredményessége ebből adódóan azon is múlhat, hogy a környezeti nevelő pedagógusok milyen módon, milyen részletességgel értelmezik az iskolán kívüli tanulási környezetet. A térértelmezések vizsgálata segít minket abban, hogy pontosabban megértsük a tanulást támogató és akadályozó tényezőket az iskolarendszerben, amely nélkülözhetetlen elem a diákok természetkapcsolatának kialakításában, és amely egyben a fenntarthatóságra nevelés egyik legfontosabb színtere. A tanulási környezet tervezett és nem tervezett tanulásalakító tényezőit kvantitatív és kvalitatív módszerekkel vizsgáltuk, amelyek az egyéni tanulási térértelmezések vizualizációját tették lehetővé. Saját fejlesztésű kérdőívvel felvett adataink előzetes eredményei mentén tanári interjúkban kérdeztünk rá az értelmezésekben megjelenő hasonlóságok és különbségek lehetséges háttértényezőire. 138 környezeti nevelő pedagógus válaszaiból három kategóriát alakítottunk ki aszerint, hogy milyen részletességgel értelmezik az iskolán kívüli tanulási környezetet (Mennyi tényezőt és milyen tényezőket vesznek figyelembe az iskolán kívüli alkalmak tervezésénél). Az egyéni értelmezések okán minden ábrázolt mintázat eltérő, viszont a mintázatokból olyan dimenziómátrixot hoztunk létre, amelyben a pontosan definiálható tanulásalakító tényezők különböző súlyokkal jelennek meg és amelyben ezáltal az értelmezések közötti hasonlóságok és különbségek mérhető módon elemezhetők tovább. Emellett az értelmezések összetettsége és az értelmezésben megjelenő tényezők a pedagógus és pedagóguscsoportok tanulásról alkotott képével is összevethetővé válik. Azaz, az iskolán kívüli nevelés szempontjából releváns információkat kapunk arról, hogy melyek azok a tanulás alakító tényezők, amelyek megjelennek a legtöbb környezeti nevelő gyakorlatában.

Szerző: Szőke-Milinte Enikő (szoke.milinte.eniko@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: Egyetemi hallgatók digitális kompetenciái és digitális énhatékonysága

Kulcsszavak: *digitális kompetencia, digitális énhatékonyság, információs műveltség*

Absztrakt: A digitális kompetenciafejlesztés az elmúlt évtized egyik központi feladata volt az iskolai oktatásban és a felsőfokú oktatásban egyaránt. A digitálisan felkészült állampolgár igényét megfogalmazta a NAT, a felsőoktatási képesítési követelmények, továbbá a Digitális Oktatási Stratégia és a munkaerőpiac is. 2022 decemberében elfogadta a Kormány a Nemzeti Digitális Állampolgárság Programot a digitális állampolgár 5 alapképességének hangsúlyozásával: digitális okmányokkal rendelkező, digitális ügyintézőként funkcionáló, digitális postaládával rendelkező, digitális aláírást és digitális fizetést bonyolító állampolgárokat vízionál 2026-ra a kormány megbízásából létrejött Digitális Magyarország Ügynökség (DMÜ).

Az Európai Bizottság a 2021-2027-es időszakra kidolgozott digitális oktatási cselekvési tervében támogatja az uniós tagállamok oktatási és képzési rendszereinek a digitális korhoz való fenntartható és hatékony alkalmazkodását. A cselekvési terv két kiemelt területet nevesít, a nagy teljesítményű digitális oktatási ökoszisztéma fejlesztésének előmozdítását és a digitális készségek és kompetenciák fejlesztését a digitális átalakuláshoz.

Budai (2022) összegzése alapján látható, hogy csupán minden harmadik aktív munkaerőpiaci státuszú magyar használ IKT-eszközöket munkája során (ez az érték 10%-ponttal alacsonyabb, mint az EU átlaga), továbbá a digitális gazdaság és társadalom fejlettségét mérő 2021. évi mutató alapján Magyarország a 27 uniós tagállam között a 23. helyen áll. Bár az ország eredményei az uniós átlagnak megfelelően javultak, a magyaroknak csupán 49%-a rendelkezik legalább alapszintű digitális készségekkel, ami jelentősen elmarad az 56%-os uniós átlagtól. Ezért, a digitális készségek fejlettségének vizsgálata, valamint a digitális kompetenciafejlesztés kitüntetett kutatási területe az oktatáskutatásnak is.

A 2023-as egyetemi évben két magyarországi egyetem bölcsész szakos hallgatói körében végeztem feltáró vizsgálatot kérdőíves módszerrel, vizsgáltam a digitális kompetencia és az információs műveltség fejlettségéről alkotott hallgatói vélekedéseket, továbbá konkrét feladathelyzetben a hallgatói digitális kompetenciát és információs műveltséget.

Vizsgálatomat egy, a pandémia hatására bekövetkezett digitális kompetencia és információs műveltség változásokat vizsgáló kutatás előzte meg (Kaposi – Szőke-Milinte szerk. 2022). Ezen előzmény alapján azt feltételeztem, hogy a tanulók és a hallgatók digitális énhatékonysága meghatározza a digitális kompetenciáikat és információs műveltségüket (Szőke-Milinte 2023).

A kutatás célja a digitális énhatékonyság és a digitális kompetencia közötti kapcsolat feltárása.

Az adatok statisztikai elemzése megerősítette azt a nézetet, mely szerint a magasabb digitális énhatékonysággal rendelkező hallgatók jobb teljesítményt mutattak a digitális kompetenciát és információs műveltséget igénylő feladatokban.

Szakirodalom

Budai Balázs Benjámin (2022) A digitális kompetencia növekvő szerepe. In. Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás. 2. szám 30-59. DOI: 10.32575/ppb.2022.2.2

European Commission: Digital Education Action Plan (2021–2027) (Digitális Oktatási Cselekvési Terv 2021-2027) https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan

Kaposi József – Szőke-Milinte Enikő (szerk.) (2022) Kutatás közben. A digitális távoktatás tapasztalatai a katolikus iskolákban. Szaktudás Kiadó Ház. Budapest.

Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája (2016) https://digitalisjoletprogram.hu/files/55/8c/558c2bb47626ccb966050debb69f600e.pdf

Nemzeti Digitális Állampolgárság Program (2022) https://www.dmu.gov.hu/documents/prod/DMU_nemzeti_digitalis_allampolgarsag_program_2022.pdf

Szőke-Milinte Enikő (2023). A digitális énhatékonyság fogalma. In. Mester és Tanítvány. Új folyam. 1. szám. https://doi.org/10.61178/MT.2023.I.1.3

Szerző: Szőllősi Tamás (szollosi.tamas@ped.unideb.hu)

Absztrakt címe: Eltérések a hazai középiskolák szervezeti és működési szabályzataiban az iskola és a szülők közti digitális kommunikációra vonatkozóan

Kulcsszavak: *kommunikáció, digitális kapcsolattartás, szülői tájékoztatás, online fórum, középiskola*

Absztrakt: A köznevelési intézmények mindegyik szintjén stratégiai kérdés a kommunikáció. Századunkban a személyes kapcsolattartási csatornák mellett egyre több digitális lehetőséggel számolhatunk. Az iskolák partnerei között találjuk a szülőket, ám a diákok életkorával, iskolai előmenetelükkel csökken az intézmény és a szülők közti kommunikáció intenzitása (Desforges, Abouchaar, 2003). Az intézmények és a családok folyamatos kapcsolattartása ám közvetetten hozzájárul a diákok iskolai eredményeinek növeléséhez (Imre, 2015), így a kommunikáció fórumainak megválogatása kulcskérdés is lehet. A családok szocioökonómiai helyzete mellett ugyanis a szülők iskolához való hozzáállása nagyban hozzájárul a diákok iskolai kötődéséhez (Koltói és mtsi, 2019).

Vajon élnek-e az iskolák az online kapcsolattartási lehetőségekkel? Mindez kapcsolatban áll-e az adott régió digitalizációs paramétereivel, illetve a korai iskolaelhagyás mutatóival?

A tanulmány a hazai középiskolák egy szűkebb körét célozza meg. A vizsgálat egyik feltételezése, hogy a középiskolák kommunikációs stratégiáját meghatározzák a családok digitális lehetőségei és kompetenciái. Ez alapján egyes régiók középiskoláinak kapcsolattartási szokásainak vizsgálata mutathat rá arra, hogy az intézmények alkalmazkodnak-e a szülők digitális jártasságához, igényeihez, és annak megfelelően alakítják-e az információcsere számára alkalmas utak kiépítését. A középiskolák kommunikációs stratégiájának legfőbb pontjai vélhetően megjelennek a szervezeti és működési szabályzatokban, mivel a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet előírja a kapcsolattartás rendjét, formáját. Ennek megfelelően e dokumentumok elemzésével, az abban megjelenő kapcsolattartási lehetőségek szabályozásának megismerésével kíséreljük meg feltérképezni a középiskolák és a családok által használat kommunikációs csatornákat. A kapcsolattartási formák körüli szövegkörnyezet pedig pontosabb képet adhat a különböző fórumok eltérő értelmezéséről.

Az előadás két hazai régió összehasonlítását emeli ki. A mintában a 16–74 éves lakosság számához képest a legmagasabb és a legalacsonyabb internethasználattal rendelkező régiók (KSH, 2020a), illetve a legmagasabb és a legalacsonyabb széles sávú internet arányait mutató régiókban (KSH, 2022) működő középiskolák dokumentumai szerepelnek. Ennek megfelelően Budapest és az Észak-Magyarországi Régió egyes középiskolái közül lett kiválasztva véletlenszerűen 15-15 intézmény. Feltételezhető, hogy ahol adottak a feltételek, ott az iskolák élnek a jól kiépített internethálózat adta lehetőségekkel. A mintaválasztást a korai iskolaelhagyók arányának mutatói is befolyásolták, ugyanis a legnagyobb különbség szintén e két régióra jellemző (KSH 2020b). Érdemes lehet azt is vizsgálni, hogy a magasabb arányú lemorzsolódás összefüggésbe hozható-e a középiskolák és a szülők közt alkalmazott kommunikációs csatornákkal.

Az eredmények alapján a vizsgált középiskolai szervezeti és működési szabályzatok szinte mindegyike megemlít olyan elektronikus felületet (honlap, elektronikus napló, elektronikus levelezés), amelyen keresztül a pedagógusok a szülők számára tájékoztatást adnak. Ám a szabályzatokban megjelenő kontextus arról árulkodik, hogy ezeket a lehetőségeket többnyire az intézmények használják a szülők irányába és a kétoldalú kommunikáció ezeken a csatornákon kevésbé domináns. Elmondható, hogy kiugró eltérések nincsenek a két régió vizsgált iskolai dokumentumai között. Összességében a törvényben elvárt, személyes

kommunikációs csatornákról írnak többet, míg online vagy részben online megoldásokat csupán elvétve említenek a szabályzatok.

Felhasznált irodalom:

Desforges, C., Abouchaar, A. (2003). The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievement: A literature review, Research Report 433. Department for Education and Skills, London.

Imre N. (2015). A szülői támogatás szerepe a tanuló előmenetelében, in. Kozma Tamás – Perjés István (szerk.). Új kutatások a neveléstudományokban, MTA Pedagógiai Tudományos Bizottsága, ELTE, Eötvös Kiadó, Budapest, 33-39.o

Koltói L. és mtsi (2019). A szülők tanulmányokba való bevonódásának összefüggése az iskolai teljesítménnyel. Psychologia Hungarica Caroliensis, 7 (2). 86-103. o.

Központi Statisztikai Hivatal (2020a). A háztartások információs- és kommunikációseszköz-használatának főbb jellemzői. Elérhető: https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/ikt/2020/01/digitalis_tarsadalom_2020.pdf

Központi Statisztikai Hivatal (2020b). Kilépés az oktatásból. Elérhető: https://www.ksh.hu/ffi/1-21.html

Központi Statisztikai Hivatal (2022). A háztartások széles sávú internet-hozzáférése és kapcsolattípusai régiónként, 2022*. Elérhető: https://ksh.hu/s/helyzetkep-2022/#/kiadvany/digitalis-tarsadalom/a-haztartasok-szeles-savu-internet-hozzaferese-es-kapcsolattipusai-regionkent-2022

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

Szerző: Szűcs Boglárka (boglarka.szcs@gmail.com)

Absztrakt címe: A környezettudatos attitűd motivációinak vizsgálata hitéleti közösségekben

Kulcsszavak: *környezettudatosság; egyházi közösségek; erkölcsi felelősség; fenntartható életmód*

Absztrakt: Az utóbbi években egyre inkább felismerjük, hogy a tudományos eredmények, technológiai előrelépések valamint a döntéshozói szándék mellett az emberi értékrend átformálására is szükség van a környezeti problémák kezelésében, (Farkas 2023) A környezeti problémák hátterében morális kérdések állnak. Az egyházi közösségek egy része is reflektál, felvállalva a Szentírás útmutatásait, a hívők feladatait és felelősségét (környezeti, társadalmi, gazdasági) illetően. Az emberi önmérséklet hiánya erkölcsi-etikai kérdés, ezért a megoldás is összetett látásmódot igényel. Ebben az egyházak tanításának szerepe lehet, ezért egyes csoportjaik nemcsak érdeklődéssel követik, hanem a felelősség tudatával és segítőkészséggel támogatják a napjainkban egyre nagyobb veszélyt jelentő ökológiai válság leküzdését célzó törekvéseket. Ezek a közösségek a Biblia vonatkozó tanításait felveszik missziói munkatervükbe, aktív, cselekvő részesek, a tudományos eredmények, álláspontok és ajánlások szerint.

Hipotézisem szerint a keresztény világlátás segít abban, hogy egy közösség tagjai tartósan elköteleződjenek a fenntarthatóbb életmód mellett. Kutatásomban a fent leírt keresztény világnézeti alapon szerveződő közösségekben (gyülekezetek) vizsgálom a környezettudatosság és a hitélet kapcsolatát. A kiemelkedően teljesítő közösségekben végzett adatfelvétel célja annak feltárása, hogy a hitélet és az életmód között van-e közvetlen kapcsolat, kihat-e a közösség életére, a vallásos meggyőződés és ismeretek erősítik-e a fenntartható magatartás motivációját, illetve eredményezik-e annak kifejezettebbé válását, erősödését. A mintaszám nem feltétlen reprezentatív, de indikatív és eltérő életkori csoportokból történik. A kutatás empirikus vizsgálat, amely segít feltárni az attitűdöt, motiváltságot a környezeti problémákkal kapcsolatban. A kérdések analóg kapcsolatban vannak a szokásokkal, motivációval. Az adatfelvétel félig strukturált mélyinterjúk segítségével történt, hat közösségben hat interjút, összesen harminchat interjút vettünk fel teremtésvédelemben elkötelezett, ökogyülekezeti díjat nyert közösségekben. A pályázati anyagot is feldolgoztuk, amely így a módszertani trianguláció egyik pillérét képezi a megfigyelés és az interjúk mellett. Az interjúk válaszadóinak köre közösségenként egy vezető, négy teremtésvédelmi munkacsoportban aktív, egy a gyülekezetben aktív kívülálló. A félig strukturált interjúk kérdései a környezetvédelemmel kapcsolatos attitűdre, motivációra, a hatékonyság gátjaira, a vallási háttér jelentőségére, a szemléletformáló tevékenységek során felmerülő problémákkal való megküzdésre irányultak. A várható eredmények között jelentős, hogy választ kapunk arra a kérdésre, hogy a hitélet és az életmód között van-e közvetlen kapcsolat, valamint hogy ez kihat-e a közösség életére. Az interjúkat mindig két kutató vette fel, a kérdező mindig ugyanaz a személy volt, a jegyzetelő személye változó. Kézi jegyzeteléssel készültek, a jegyzeteket a felvétel napjának estéjén közösen tisztáztuk. A szövegeket szó szerint leírtuk, jeleztük a hosszabb szüneteket, sóhajokat, metakommunikációs jeleket az adatelemzéshez, amit csak lehet, szöveges adattá alakítottunk, mivel az elemzés a „szavakba öntött" információkon alapul. Az adatfeldolgozás kvalitatív tartalomelemzéssel történt, tartalomelemző szoftver segítségével.

A feldolgozott adatok eredménye alapján levonható általános vélemény, hogy a közösségek szerint a fontos lenne a tudatosítás, ugyanakkor nincs elég ember rá. Egyöntetűen az a válasz, hogy nyitottak ezek a közösségek, be lehet kapcsolódni akár csak a teremtésvédelmi munkába is. Kirajzolódnak speciális területek, amelyekkel egyházi szervezetek inkább foglalkoznak, pl. hitéleti alkalmak, ifjúsági élet, táborok és teremtésvédelmi tartalmak összekapcsolása

temetőkertek gondozása, felmérése mentálhigiénés, meditatív alkalmak. A válaszadók szerint egyértelmű feladata lenne hívő embereknek is a környezettudatossággal való foglalkozás, hiányosság, hogy eddig ezzel nem foglalkoztak kellő mértékben, ez egy olyan terület, amelyen fejlődni kell. A kvantitatív válaszok szerint magasabb szintre helyezik a kérdéskör fontosságát, mint ami ténylegesen megvalósul a közösségben. Alapvetően fontosnak tartják a környezeti kérdéseket, és a hitélet fontos részének érzik. Vegyes megoszlású volt, hogy hitbeli elköteleződésből lett környezetvédő, vagy a tudás az, ami dominál abban, hogy a hitéletével is összeköti a tevékenységeit. Az egyház szerepvállalását is fontosnak tartják.

Kérdés, hogy ebben mekkora potenciál lesz, mennyire lesznek fontosak a társadalomban ezek az egyházi kezdeményezések, mekkora hatásuk van, mi motiválhat más közösségeket hasonló aktivitásra, ennek feltárásában is előremutató a jelen kutatás.

Szerző: Szűts Zoltán (szutszoltan@gmail.com)

Társszerző(k): Kenyeres Attila Zoltán, Turós Mátyás

Absztrakt címe: Fiatalok médiatudatossága a TikTok videók tükrében

Kulcsszavak: *TikTok, álhírek felismerése, fiatalok médiatudatossága, digitális kultúra, kritikai gondolkodás*

Absztrakt: A digitális korban a fiataloknak kritikai gondolkodásra és álhírek felismerésének képességére van szükségük, különösen a TikTok platformon. A bemutatott a kutatás a fiatalok médiatudatosságát vizsgálja a TikTokon terjedő videók kontextusában, kiemelve a kritikus gondolkodás köznevelési oktatásának fontosságát. A kutatásunk kiindulópontját adó, a Scopus Q1-2 besorolású cikkeire alapozó szakirodalmi áttekintés rámutatott, hogy a közösségi média, különösen a TikTok, jelentős hatással van a fiatalok életére, befolyásolva döntéseiket és világnézetüket (Comito, C., et al. (2023), Aïmeur, E., et al. (2023), Bodaghi, A., et al. (2024)). Az álhírekre való fogékonyság egyéni tényezőit és a multimodális megoldásokat az álhírek detektálására is vizsgáltuk. A kutatás célja a TikTok videók kritikus értékelésének álhírek és manipulatív tartalmak TikTok-specifikus vizsgálatában rejlik. Az adatgyűjtés két szakaszból állt. Az online kérdőívet középiskolások és egyetemisták töltötték ki, összesen 665 résztvevővel. A demográfiai adatok mellett, a közösségi használatra fordított időt, a lehetséges függőséget önbevallással, az álhírek felismerésének képességét egy kísérleten keresztül mértük föl. A fókuszcsoportok a fiatalok TikTok-használati szokásaira, álhírek felismerésére és a digitális tartalmakkal szembeni kritikai attitűdre irányultak, összesen 7 csoportban. A vizsgált változók között szerepeltek a világnézeti orientáció, online információk ellenőrzése, és TikTok-videók valóságtartalmának megítélése. Jelen kutatás eredményei rávilágítanak, hogy az álhírek felismerésének képessége szorosan kapcsolódik többek között a világnézethez és a szülők iskolai végzettségéhez. A fókuszcsoportos interjúk során a résztvevők által megosztott vélemények és stratégiák az álhírekkel kapcsolatban tovább árnyalják ezt a képet, hangsúlyozva az életkor szerepét. A fiatalabb generáció preferált platformjai az Instagram és a TikTok, amelyeket főleg szórakozásra és gyors, rövid tartalmak fogyasztására használnak. Ezek a platformok lehetővé teszik a felhasználók számára, hogy viszonylag rövid idő alatt nagy mennyiségű információhoz jussanak. Mindkét vizsgálat rámutat arra, hogy a TikTok és egyéb közösségimédia-platformok használata mélyen beágyazódik a fiatalok mindennapi életébe, szolgáltatva szórakozást, kapcsolattartást és információszerzést. Azonban a függőség és a figyelemzavarok, amelyeket a fókuszcsoportos interjúk során aggodalmakként is felmerültek, kihívások elé állítják a digitális média oktatását és a felhasználók tudatosabb médiafogyasztásával kapcsolatos szakmai gondolkodást. A kutatás elméleti jelentősége abban rejlik, hogy hozzájárul a digitális mediakultúra és álhírek terjedésének megértéséhez. Az eredmények birtokában javaslatokat tettünk az információs műveltség és kritikai gondolkodás fejlesztésére

A mesterséges intelligencia és a közösségi média oktatási narratívumai szimpózium. Szimpózium vezető: Szűts Zoltán

Bodaghi, A., Schmitt, K. A., Watine, P., Fung, B. C. M. (2024). A Literature Review on Detecting, Verifying, and Mitigating Online Misinformation. IEEE Transactions on Computational Social Systems, 1–27. https://doi.org/10.1109/TCSS.2023.3289031

Aïmeur, E., Amri, S., Brassard, G. (2023). Fake news, disinformation and misinformation in social media: A review. Social Network Analysis and Mining, 13(1), 30. https://doi.org/10.1007/s13278-023-01028-5

Comito, C., Caroprese, L., Zumpano, E. (2023). Multimodal fake news detection on social media: a survey of deep learning techniques. Social Network Analysis and Mining, 13(1). https://doi.org/10.1007/s13278-023-01104-w

Szerző: Tajti Emma (tajtiemma@gmail.com)

Absztrakt címe: Inkluzív szemlélet formálása mesepedagógia eszközökkel az óvodában

Kulcsszavak: *Sajátos Nevelési Igény, inkluzió*

Absztrakt: Kutatásom témája az óvodai és iskolai szociális segítők lehetőségeinek vizsgálata az inkluziós szemlélet formálásában a mesepedagógia eszközeivel. Szociálpedagógiai Mester képzésem során volt alkalmam részt venni egy féléves Erasmus képzésen. Ezalatt az idő alatt Dániában tanulhattam a Multikulturális nevelésről. Külföldi tanulmányom során, ezt a mesepedagógiai eszközt egy ott található német nemzeti kisebbségi általános iskolában már alkalmaztam. Ahol a jelenlévő multilingvális közeg miatt főleg a kommunikációs eszközök különböző formái, módszerei kaptak hangsúlyt a mesében (Jensen, 2007; B. Kis, 2013; Kornbeck-Jensen, 2009). Jelen vizsgálatom ennek a német és angol nyelvű multikulturális közegben használt eszközöm magyarországi adaptációjának kísérlete, melynek középpontjában nem a nyelv, hanem a sajátos nevelési igényű gyermekek és az inkluziós nevelés áll. A globalizált világban lehetőségünk nyílik pár kattintással más kultúrákat, nyelveket, különböző emberi életeket, tapasztalatokat megismerni. A különböző kultúrák, nyelvek, életutak kereszteződése, együttélése okozhatnak nehézségeket, kihívásokat, abban az esetben, ha nem tudjuk a különbözőségeinket megérteni, kezelni, dolgozni velük (Varga, 2017). A magyar oktatási rendszerben egyaránt jelen van a szegregált és integrált nevelési és oktatási modell. A szegregáltan tanuló, különböző betegségekkel, fogyatékosságokkal élő gyermekek felnőve ugyanannak a társadalomnak lesznek a tagjai, mint azok a gyermekek, akik felnőtté válásuk alatt lehet, hogy egyszer sem találkoztak sajátos nevelési igényű társaikkal. Azonban a különbözőségeink csak akkor válhatnak igazán hátránnyá, ha nem tudjuk őket megfelelő módon kezelni (Nahalka-Zempléni, 2014). A kidolgozott módszerem a nagycsoportos óvodás korosztályt célozza. Hazánkban megtalálhatóak különböző érzékenyítő foglalkozások, de ezek alkalmazása főleg iskolás korosztályban jelenik meg. Fontosnak tartom már az óvodás korú gyermekek körében megkezdett érzékenyítést, hiszen életkori sajátosságuk miatt ebben a szenzitív szakaszukban nyitottak és könnyen befogadóak a világra (Hygum-Pedersen, 2014; Nahalka-Zempléni, 2014). A foglalkozás során egy általam írt érzékenyítő mesét olvasok fel, amely közben különböző feladatokat kell végrehajtaniuk, azonban bizonyos érzékszerveiket nem használhatják. Ezzel megtapasztalhatnak különböző fogyatékosságokhoz kapcsolódó nehézségeket. Az érzékenyítő foglalkozás előtt és után ugyanazt a 6 darab nyitott interjúkérdéseket tettem fel nekik, melyekkel a különböző emberekhez, betegségekhez, helyzetekhez való viszonyukat és annak esetleges változását igyekeztem feltárni (Nádasi, 2000).

Eredményként az volt látható, hogy az érzékenyítő foglalkozás az iskolaérettséghez közeledő gyermekeket be tudja vonni és nyitottá, kíváncsivá tudja tenni őket a különbözőségekről és hasonlóságokról való gondolkodás terén. Ezzel megalapozva a befogadó attitűdre való nyitottságuk kialakulását nevelésük és későbbi oktatásuk alatt.

Irodalomjegyzék:

B. Kis A. (2013): Gyermektörténetek. In: Gyermekirodalom az óvodában, Elmélet és módszertan. http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/GYERMEKIRODALOM_AZ_VODBAN/gyermektrtnetek.html [Utolsó megtekintés: 2024. január. 8]

Hygum, E.-Pedersen, P. M. (szerk.) (2014): Early Childhood Education. Values and Practices in Denmark. Via Systime, Aarhus.

Jensen, I. (2007): Introduction to Cultural Understanding. Roskilde University Press, Frederiksberg.

Kornbeck, J. – Jensen, R. N. (Eds) (2009): The Diversity of Social Pedagogy in Europe . Bremen, Europäischer Hochschulverlag. ISBN: 3941482343

Nahalka I. – Zempléni A. (2014): Hogyan hat az iskola/osztály tanulóinak heterogén/homogén összetétele a tanulók eredményességére. In: Hatások és különbségek. Másodelemzések a hazai és nemzetközi tanulói képességmérések eredményei alapján. Oktatási Hivatal, Budapest

Nádasi M. (2000): Dokumentumelemzés. In Falus Iván (szerk.): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe (pp. 317-329). Budapest: Műszaki.

Varga A. (2017): Inkluzivitás napjainkban: hátrányos helyzetű, roma/cigány fiatalok életútja. Educatio 26 (3), pp. 418–430.

Szerző: Tareke Tsehaynew Getaneh (tsehay2800@gmail.com)

Társszerző(k): Krisztián Józsa

Absztrakt címe: Exploring the Hidden Impacts of Post-Traumatic Stress Disorder on Academic Success of University Students: An Overview

Kulcsszavak*:* *Success, Academic performance, Education, Post-Traumatic Stress Disorder, Student*

Absztrakt: Exploring the Hidden Impacts of Post-Traumatic Stress Disorder on Academic Success of University Students: An Overview

Post-Traumatic Stress Disorder (PTSD) is a psychiatric disturbance possibly evolving in a chronic condition that severely affects a person's quality of life by generating distress and functional impairment in the social and occupational contexts of daily life(APA, 2013;Paganin – Signorini, 2023). This paper aims to examine the prevalence, symptoms and impact of PTSD on the academic success of university students. It also addresses the existing diagnoses, assessment and treatment mechanisms. The study synthesizes empirical studies searched using keywords from different data bases using fixed exclusion and inclusion criteria. PTSD is a debilitating condition characterized by altered arousal, mood, and cognition (Ely et al., 2023) but it is underdiagnosed, undertreated, almost forgotten disorder (Zohar et al., 2000).The most prevalent psychiatric disorder due to exposure to traumatic events is PTSD (Shalev, et al., 2017). A survey in Brazil show that lifetime and 12-month diagnoses of PTSD were found in 3.2% and 1.6% of the sample (Coêlho et al., 2022). A survey in Libya also show that the aggregate prevalence of PTSD, depression, and anxiety was 25.23%, 23.68%, and 14.93%, respectively, which is alarming high comparing to the global prevalence, and it requires immediate intervention (Abuhadra et al., 2023; Yousef et al., 2021) . Moreover, lifetime prevalence and 12-month prevalence of PTSD in total respondents were 0.3% and 0.2% while the conditional lifetime and 12-month prevalence of PTSD after trauma exposure were 1.8% and 1.1% were reported in china (Li et al., 2022). It is most prevalent problem among adults where more than 70% of adults worldwide experience a traumatic event at some time in their lives, and 31% experience four or more events (Benjet et al., 2016). A survey on a total of 928 first year students, 484 (52.2%) students reported life time exposure to traumatic exposure among those 12.4% showed PTSD prevalence (Boyraz et al., 2016).This study also linked the influence of PTSD on academic performance in relation with self-regulation where PTSD symptomatology in the 1st semester of college and 2nd-year enrollment was mediated by effort regulation and 1st-year cumulative grade-point average (GPA). Particularly, participants who started college with higher levels of PTSD symptomatology also reported lower levels of effort regulation, which in turn, had a significant indirect effect on 2nd-year enrollment through 1st-year GPA. Another study on a total of 2213 students participants, enrolled at one institutions in their first or final semesters in all programs, who filled out the self-response questionnaires about 14% presented with PTSD, with 13.3% in their first semester and 14.9% in their final semester (Pereira et al. , 2018) a study in Serya also revealed that PTSD prevalence among university students was recorded as 28.2% (Yousef et al., 2021).Regarding its diagnosis, a minimum of six symptoms are required for diagnosis of PTSD from four clusters such as re-experiencing, avoidance, negative alterations in cognition and mood, and altered arousal in DSM-5 whereas ICD-11 requires three symptoms, including re-experiencing, avoidance and persistent perception of heightened threat (Morganstein et al., 2021).Thus, it impairs cognitive functioning mainly memory and attention (Mathews et al.,;2009) which directly related with academic success. Students in the university with PTSD also found to be with lower academic performance (Pereira et al., 2018) GPA was associated with educational impairment score ($r = -.23$, 95% CI [− 0.06, − 0.38], $p = .01$) (Takarangi et al., 2022).The existing empirical studies

indicate that students joining universities with PTSD and related affective problems has associated with poor academic performance and vulnerable or high risk for attrition from Universities even though lacks adequate attention on the area. Therefore, the hidden affective factors like PTSD which hinder students' academic success should be given due attention for early identification, assessment and psychoeducational interventions in higher education.

Szerző: Telegdi Attila László (a.telegdi@gmail.com)

Társszerző(k): Géczi Gábor, Bognár József

Absztrakt címe: A környezet szerepe gyorskorcsolya tehetséggondozásában

Kulcsszavak: *együttműködés, interakció, edukáció, kollaboráció*

Absztrakt: A sportolók teljesítményét és fejlődését számos tényező befolyásolja, de a támogató személyi, társadalmi és gazdasági környezet szerepe kiemelkedőnek számít. Morris (2000) szerint az edzés minősége és mennyisége, a felkészülést támogató programok, valamint a környezet meghatározzák a sportolók fejlődését és sikerességét. A Long-Term Athlete Development (LTAD) program hangsúlyozza a szülők és a sportvezetők együttműködését a sportolók hosszú távú fejlődése és a felnőttkori sikeresség érdekében (Way et al., 2007). Az utánpótlásnevelésnek jelentős szerepe van a sportolók személyiségfejlődésében és a megfelelő környezet biztosítása nélkül ez nem megvalósítható (Biróné, 2011). A megfelelő kommunikáció és támogató személyi környezet elengedhetetlen a tehetséggondozásban, a szülők, edzők és sportszervezetek együttműködése kulcsszerepet kap a folyamatban (Bognár, 2010). A Magyar Országos Korcsolyázó Szövetség az LTAD keretrendszerét alkalmazza főként az utánpótlás-nevelésben és az edzőképzésben. A kutatás célja, hogy azonosítsa a hazai gyorskorcsolya sportágban tapasztalható hiányosságokat a hosszú távú sportoló felkészítés elméletének gyakorlati alkalmazásában, különös tekintettel a környezeti tényezőkre.

A kutatás során a gyorskorcsolya sportágban résztvevő személyek és az általuk képviselt csoportok vizsgálatára került sor (N=164). Félig strukturált interjúkat készítettünk edzőkkel (n=6), szülőkkel (n=6), sportolókkal (n=6) és sportvezetőkkel (n=2). Emellett 4 fokozatú Likert skálát tartalmazó kérdőív segítségével gyűjtöttünk adatokat hazai edzőktől (n=26), a 14 évesnél idősebb sportolóktól (n=69) és azok egyik szülőjétől (n=69). Az eredmények bemutatásához tartalomelemzést, leíró statisztikát, varianciaanalízist és kétmintás t-próbát alkalmaztunk. A szereplők által legfontosabbnak ítélt változókat diszkriminancia-analízissel ábrázoltuk.

Az interjúk során a szülők és a sportolók az edzővel és az iskolával történő elégtelen kommunikációt, az együttműködés hiányát emelték ki dominánsan, míg a szülők a felkészülésbe történő bevonásuk hiányát említették. A kérdőívek során az edzők, szülők és sportolók egyaránt az életvitel területét (M=3,79±0,40) emelték ki a sport legmeghatározóbb nevelő tevékenységének, a pozitív jellemvonásokat a sporton kívüli feladatok végrehajtásában (M=3,75±0,43) és a család pszichés támogatása (M=3,73±0,59) mellett. A legkevésbé meghatározó tényezők a megfelelő tanulmányi eredmény (M=2,30±0,88), a pszichés képességek fejlesztése (M=2,41±0,77), valamint az edző és szülők közötti együttműködés (M=2,54±0,88). Az edzők tartják leginkább jellemzőnek az iskolai együttműködést (F=4,632; p=0,011), a kötelességtudó feladatvégzést (F=4,464; p=0,013) és érzik leginkább jellemzőnek az együttműködést a szülőkkel (F=3,355; p=0,037). A szülők tartják fontosabbnak a családi erkölcsi támogatást (F=4,563; p=0,012) és a tanulás melletti sportolást (F=9,411; p=0,000). Az osztályfőnökkel való rendszeres célkitűzés, megbeszélések (F=4,080; p=0,019) jellemzőbbek és az edzővel való rendszeres kommunikáció (F=4,100; p=0,022) is fontosabb a sportolók számára. Az interjúk és a kérdőívek eredményei azt mutatták, hogy bár a résztvevők nagy része ismeri és alkalmazza a hosszú távú felkészítés módszertanát, azonban számos akadályozó tényező van jelen a környezetükben, többek között a kommunikáció hiánya az elégtelen értékelési rendszer és az edukáció hiánya.

A gyorskorcsolya sportágban résztvevők között nincs egységes álláspont a sportoló nevelését és környezetét illetően. Sok fejlesztési lehetőség adódik mind személyi, mind tárgyi környezet vonatkozásában, amelyek kihasználhatók a hosszú távú sportoló felkészítés keretében.

Szakirodalom

Biróné, N., E. (2011). Sportpedagógia. Dialóg Campus Kiadó. pp.74-80.

Bognár, J. (2010). Pedagógiai és sportpedagógiai ismeretek. pp. 95-99. Letöltve: 2024.03.28. https://itc.semmelweis.hu/add/mob/sp_neveles/pedagogia_sportpedagogia_OKJ_jegyzet.pdf

Morris, T. (2000). Psychological characteristics and talent identification in sport. Journal of Sports Sciences. 18(9): 715-726.

Way, R., Balyi, I., Higgs, C., Bluechardt, M., Cardinal, Ch., Higgs, C., Norris S., Grove J. (2007). Canadian Sport for Life: A sport parent's guide. Long-Term Athlete Development, Canadian Sport Centres, Ottawa. Letöltve: 2024. 03. 28. http://sportforlife.ca/wp-content/uploads/2016/06/A-Sport-Parents-Guide.pdf

Szerző: Tengely Adrienn (tengely.adrienn@uni-eszterhazy.hu)

Absztrakt címe: Egy 19. századi vallási nevelési innováció: az ünnepélyes elsőáldozás meghonosítása Magyarországon

Kulcsszavak: *19. század, vallási nevelés*

Absztrakt: Az első szentáldozás mérföldkőnek számít egy katolikus hívő vallási életében, ezért az erre való felkészítés és ennek méltó megvalósítása a vallási nevelés egyik sarkkövének számít immár kétezer év óta. Az elsőáldozás ennek ellenére évszázadokon át még nem volt sokkal másabb, mint bármelyik vasárnapi mise: ha a pap úgy ítélte meg, hogy egyes gyermekek már értelmileg és érzelmileg megérettek az áldozásra, akkor meggyóntatta és megáldoztatta őket. A 19. század első felében azonban a kibontakozó új típusú, individualista lelkiségi irányzattal, az ún. katolikus romantikával összefüggésben Franciaországban kialakult az elsőáldozás érzelemdús és részletgazdag megünneplésének szokása, mely egész későbbi világnézetüket meghatározó vallási élményt nyújthatott a gyermekeknek. A szokás hamarosan elterjedt Európa-szerte, s elsősorban francia és német minták nyomán az 1840-es években már Magyarországon is megjelent az ünnepélyes elsőáldozás kívánalma, melyről úgy vélték, hogy a gyermeki lélek áhítatát emelve az ifjúság megnyerésének hasznos eszköze lesz a felvilágosodás hatására egyre inkább elvallástalanodó társadalomban, s a gyermekek a szertartáson megnyilvánuló őszinte hite a felnőtteknek is jó példát fog mutatni.

Azonban az elsőáldozás részletes magyarországi szertartásrendje még kidolgozásra várt, bár a külföldi és a szórványos hazai pozitív példák sok támpontot nyújtottak. 1848 tavaszán a forradalmi változások hatására tervbe vették szeptember 24-re egy nemzeti zsinat megtartását – amelyre végül is nem került sor –, amelynek témáit a főpapság állította össze és szétküldte az egész országba véleményezésre esperesi kerületi gyűlések, majd pedig egyházmegyei tanácskozások keretében. Ezen zsinati tematikába is bekerült az elsőáldozás kérdése, melyet a többi üggyel együtt szintén tárgyalás alá vett az ország papsága. A véleményezések során ez volt az egyik olyan kérdés, amelyben teljesen egyöntetű helyeslés nyilvánult meg, mivel mindenki egyetértett abban, hogy nincs kellően kiemelve az elsőáldozás jelentősége, pedig meghatározó élmény a gyermeki lélek számára, amely a későbbiekre is kihat. Egyöntetűen javasolta a papság azt is, hogy mindenképpen ünnepélyesebb keretek között kellene megtartani ezt, ezért többen kidolgozták a szertartás menetét és részleteit is, melyekről egy kisebb sajtóvita is megindult a Religio és Nevelés című katolikus lap hasábjain 1848-1849-ben.

Nem volt eredménytelen a törekvés: az elkövetkező két évtizedben az egész országban általánosan elterjedt az ünnepélyes elsőáldozás szokása és az egyházi előírásokba is bekerült. Azonban minden előnye ellenére hamarosan megjelentek ennek hátrányos következményei is: egyes papok az 1870-es években már arról panaszkodnak, hogy a különféle külsőségek – elsősorban az ünneplő ruhák, a koszorúk és a bokréták – inkább elvonják a gyermekek figyelmét, ahelyett, hogy az ünnep lényegének mélyebb átélésére sarkallanák őket.

Az előadás témája teljes egészében új alapkutatásnak számít. A kutatás során három forráscsoportot tártunk fel: egyrészt levéltári kutatás során az 1848-as nemzeti zsinat előkészítő dokumentumait (esperesi kerületi jegyzőkönyveket és egyházmegyei tanácskozások határozatait); másrészt a korabeli katolikus sajtó vonatkozó cikkeit; harmadrészt a reformkori liturgikus és lelkiségi műveket, melyekben elszórtan találkozhatunk a témával.

Irodalom:

Mihályfi Ákos: Az emberek megszentelése. Bp., Szent István Társulat, 1921.

Mihályfi Ákos: Az igehirdetés. Bp., Szent István Társulat, 1921.

Némethy Lajos: A római kath. egyházi szertartások régészeti és magyarázati kézikönyve (Archaeologico-liturgica). Bp., Lampel R., 1888.

Petró József (szerk.): A gyermekek korai szentáldozása. Bp., Szent István Társulat, 1937.

Petró József: Eucharisztikus gyermeknevelés. H. n., Szalézi Művek, 1940.

Rátz András: Liturgika, vagy a római keresztény katolika anyaszentegyház szertarsásainak magyarázattya I-III. köt. Esztergom, Beimel Jósef, 1823-1826.

Rendek József: A gyermekek első áldozásakor ünnepélyes szertartás. Pest, Müller Adolf, 1849.

Szilasy János: A lelkipásztorság tudománya I-III. köt. Buda, Kir. Magy. Egyetem, 1842.

Zimmermann Jakab: A vallási szokások és szertartások magyarázata. Pest, Emich Gusztáv, 1847.

Szerző: Thür Antal (thurantal@freemail.hu)

Absztrakt címe: Matematika, szövegértés, és intelligencia szint kapcsolata fizikai mérőszámok tekintetében

Kulcsszavak: *kompetencia, IQ, gyorsaság, agilitás, állóképesség*

Absztrakt: A pályaválasztás és felvételi rendszer kapcsán előtérbe kerül a hatodik és nyolcadik osztályos tanulók matematika és szövegértés tudásának felmérése, valamint a diákok intelligencia szintjének meghatározása, melyet a pszichológia tudományága különböző módon vizsgál, mégis a pályaorientáció fontos alappillére (Lagerström et al., 1991).

A nemzetközi szakirodalomban kiemelt területként van jelen a mozgás, a fizikai tulajdonságok mérőszámai, illetve a tantárgyi előmenetel és a kognitív fejlesztés kapcsolatrendszerének vizsgálata. Általában a tanulói érdemjegyek és képességek különböző műveltségterületi vizsgálatára összpontosít valamilyen mozgásos program vagy intervenció kapcsán (Cornejo et al. 2017; Norris et al. 2019), esetleg neurobiológiai szempontból (Chaddock-Heyman et al.2014), ugyanakkor a hazai kutatásokban erre kevés példa található, (Kertész, Cseresznyés 2015). Korábbi kutatásaink igazolták a testnevelés multilaterális hatásrendszerét (Thür, Fügedi, 2022;2023), mely a szövegértés és matematika műveltségterületen is megjelent egy nyolchetes testnevelés órai mozgásprogram kapcsán.

A MOB köznevelési típusú sportiskolai rendszerében tanulók fizikai szempontból is kiemelt képzésben részesülnek (Lehman, 2011) Feltételezésünk alapján a kiemelt mozgástanulás és – kultúra, közvetve a tantárgyi teljesítményben is megjelenik. Szakértői mintavételünk során ezért a kiemelt és általános csoportokat- felvételiző korosztályok tekintetében- fizikai mérőszámait vetettük össze matematika és szövegértés teszteredményekkel, illetve intelligencia szintjük kapcsán. A gyorsaságot fotocellás sprint, az agilitást 505, az állóképesség vizsgálatára Yoyo IR tesztet használtunk, a mérőszámokat statisztikailag is szembe állítottuk.

Vizsgálatunk statisztikai számításokkal is megerősített eredményei alapján a fizikai mérőszámok, a matematikai logikai gondolkodás és a Raven teszt közötti kapcsolat beigazolódott, a szövegértés kapcsán tendenciózus különbség mutatkozik, a mozgáskultúra összetett fejlesztése a tantárgyi teljesítményben is jelentős hatással bír. Eredményeink egybecsengenek egy svájci kutatócsoport értékelésével (Yangüez et al.2021.)

Felhasznált irodalom:

Emma Norris, Tommy van Steen, Artur Direito, Emmanuel Stamatakis. "Fizikailag aktív órák az iskolákban és azok hatása a fizikai aktivitásra, az oktatási, egészségügyi és kognitív eredményekre: szisztematikus áttekintés és metaanalízis." British Journal of Sports Medicine (2019) DOI: 10.1136 / bjsports-2018-100502

Esteban-Cornejo, Irene, Cristina Cadenas-Sanchez, Oren Contreras-Rodriguez, Juan Verdejo-Roman, Jose Mora-Gonzalez, Jairo H. Migueles, Pontus Henriksson, Catherine L. Davis, Antonio Verdejo-Garcia, Andrés Catena, Francisco B. Ortega. "Teljes agy volumetrikus megközelítés túlsúlyos / elhízott gyermekeknél: a különböző fizikai erőnléti összetevőkkel és tanulmányi teljesítménnyel való társulás vizsgálata. Az ActiveBrains projekt." NeuroImage (2017) DOI: 10.1016 / j.neuroimage.2017.08.011

Laura Chaddock-Heyman, Kirk I. Erickson, Joseph L. Holtrop, Michelle W. Voss, Matthew B. Pontifex, Lauren B. Raine, Charles H. Hillman, Arthur F. Kramer. "Az aerob fitnesz összefüggésben van a gyermekek nagyobb fehéranyag-integritásával." Határok az emberi idegtudományban (2014) DOI: 10.3389 / fnhum.2014.00584

Donnelly, Joseph E., et al.(2016) "Physical activity, fitness, cognitive function, and academic achievement in children: a systematic review." Medicine and science in sports and exercis 48.6 (2016): 1197.

Kertész, Tamás ; Cseresznyés, Ferenc:FOKRÓL FOKRA Avagy a test acélosítása az értelem csiszolása közben Veszprém, Magyarország : Szerzői kiadás (2015) , 169 p. ISBN: 9789631219159

Lagerström, M., Bremme, K., Eneroth, P., Magnusson, D. (1991). School performance and IQ-test scores at age 13 as related to birth weight and gestational age. Scandinavian journal of psychology, 32 (4), 316-324.

Lehmann, L. (2011): A sportiskolai rendszer és a sportiskola meghatározása [Definition of sports school system and sports school]. Budapest, Hungary: Nemzeti Sport Intézet

Thür Antal, Fügedi Balázs Fizikai mutatók kapcsolata a különböző műveltségterületek és az intelligencia szint alapján, egy mozgásos fejlesztőprogram tekintetében MAGYAR SPORTTUDOMÁNYI SZEMLE 24 : 103 pp. 118-119. , 2 p. (2023)

Thür Antal, Fügedi Balázs A fizikai teljesítménymutatók és a tanulói kompetenciák, valamint tantárgyi attitűd összefüggéseiIn: Kattein-Pornói, R; Mrázik, J; Pogátsnik, M (szerk.) Tanuló társadalom : Oktatáskutatás járvány idején. Budapest, Magyarország, Debrecen, Magyarország: Debreceni Egyetemi Kiadó, Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete (HERA) (2022) 799 p. pp. 321-331. , 10 p.

Yangüez, Marc; Bediou, Benoit; Hillman, Charles H.; Bavelier, Daphne1; Chanal, Julien The Indirect Role of Executive Functions on the Relationship between .Cardiorespiratory Fitness and School Grades, Medicine Science in Sports Exercise: February 18, 2021 - Volume Publish Ahead of Print - Issue - doi: 10.1249/MSS.

Szerző: Tóth Benedek Tibor (bene.toth@gmail.com)

Társszerző(k): Tóth Hanna Léna, Kocsner Oszkár Csaba, Lovas Buda, Lukácsi Csanád

Absztrakt címe: A sportperzisztencia individuális motivációs komponenseiben fennálló különbségek a nem, a tanulmányi szint, a sportolási szint és a sporttípus függvényében

Kulcsszavak: *sportperzisztencia, ökológiai modell, kvalitatív kutatás, individuális motiváció, grounded theory*

Absztrakt: A sportperzisztencia a sporteredményesség és az elköteleződés csúcstermékeként kódolható. Olyan személyiségvonásokat inkorporál, mint a rezíliencia, az adaptív coping és a pozitív személyiségre jellemző tulajdonságok. A sportoló tehát nem pusztán kitart a sporttevékenység mellett, hanem minőségileg köteleződött el mellette. Ezt a magatartást és eredményességet takarja a sportperzisztencia, amelynek vizsgálata azonban a nemzetközi gyakorlatban sem elterjedt, hiszen a kutatások jellemzően a sportolási szokásokra, a sportmotivációra, valamint az elköteleződésre vonatkoznak (Kovács, 2021).

Jelen kutatásunkban kvalitatív módszertant alkalmazva vizsgáltuk a sportperzisztencia hátterében álló egyes faktorokat, amely hiánypótló kutatás hazánkban. Ehhez Bronfenbrenner szocio-ökológiai modelljét (1979) vettük alapul, amely szerint az egyének szorosan kapcsolódnak a környezetükhöz és az befolyásolja őket, az egyéni viselkedés pedig a környező rendszertényezőkett (a mikro-, mezo-, exo- és makrorendszereket) vizsgálva érthető meg. Jelen absztraktban azonban kizárólag az individuális befolyásoló tényezőket tekintjük át.

Az adatgyűjtés során elméleti mintavételt alkalmaztunk. Összesen 133 középiskolás és egyetemista sportoló körében végeztünk kvalitatív kutatást, félig strukturált interjús technikát alkalmazva. A kutatás során az alábbi kutatási kérdést fogalmaztuk meg: Hogyan alakulnak a sportperzisztencia kialakulásában szerepet játszó tényezők a sportolók neme, sportolási szintje, tanulmányi szintje és sporttípusa mentén?

Az adatokat a Grounded Theory (Glaser, 1994) elmélet segítségével elemeztük. A tartalomelemzéshez az ATLAS.ti szoftvert (22.2.5 Student verzió) alkalmaztuk. A tartalomelemzésen túl IBM SPSS 22.0 statisztikai szoftver segítségével vizsgáltuk meg az egyes sportmotivációs komponensekben és a sportperzisztenciát befolyásoló egyéni faktorokban tapasztalható megoszlásbeli különbségeket a nem, a sport típusa, a sportolási szint és az iskolai pályafutás szintje mentén, amelyhez kereszttáblaelemzést alkalmaztunk.

Elemzésünk során az egyéni motivációkat tekintve belső motiváció (egészségmegőrzés, megszokás, élsportolóvá válás, önfejlesztés, önmegvalósítás, relaxáció és sportszeretet) és külső motivációt (családmotiváció, edző, társas kapcsolatok, versengés, megélhetés, elismerés) különítettünk el.

A kereszttáblaelemzés alapján a sportperzisztenciát elősegítő alapvető motivációs mintázatok vonatkozásában nem állt fenn jelentős különbség. Bár a sportmotiváció hátterében állhatnak fenn jelentős nemi különbségek (Kovács et al., 2022; Moradi et al., 2020), úgy tűnik, a perzisztens sportmagatartás vonatkozásában ez nem mérvadó. A tanulmányi szint vonatkozásában a sportperzisztencia hátterében álló egyéni faktorok tekintetében jelentős eloszlásbeli különbség áll fenn. Az edző mint külső motivációs faktor felülreprezentáltan van jelen a felsőfokú tanulmányokat folytató fiatalok körében középiskolás társaikkal összevetve. Ezzel párhuzamosan a megélhetés, valamint a megszokás mint motivációs komponensek is a felsőfokú tanulmányokat folytató fiatalok esetében felülreprezentáltak. A sporttípus vonatkozásában az általános, a sportperzisztencia hátterében húzódó motivációs faktorok tekintetében tendenciaszintű eloszlásbeli különbség volt tapasztalható. Az egyéni sportolók körében kifejezetten felülreprezentáltak az egészségmegőrzést mint mögöttes motivációt

kiemelő személyek. A csapatsportolók esetében a családmotiváció, az edző, a megélhetés, a megszokás, a sportszeretet, valamint a versengés volt nagyobb arányban jellemző. A sportolási szint tekintetében is jelentős különbség volt kimutatható a sportperzisztencia individuálisan meghatározott kategóriáinak eloszlásában. Az egészségmegőrzés, valamint a relaxáció a szabadidősportoló személyek körében felülreprezentáltnak bizonyult. Ugyanakkor úgy tűnik, a sportszeretet jelentős a szabadidősportolók esetében is, mégis a versenyszinten sportoló személyek körében egyértelműen nagyobb relevanciával jelent meg.

Eredményeink rávilágítanak arra, hogy a sportperzisztencia hátterében álló faktorok némiképp eltérnek a sportmotivációs elemzések során detektálható faktorokhoz viszonyítva. Az eredmények szélesebb körű értelmezéséhez a későbbiekben a további bronfenbrenneri dimenziókon várható eloszlásbeli különbségeket is elemezni fogjuk.

Bronfenbrenner, U. (1979). The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design. Harvard University Press.

Kovács, K. E. (2021). A sportperzisztencia vizsgálata az egészség, kapcsolati háló, motiváció és tanulmányi eredményesség függvényében. Iskolakultúra, 31 (5), 55–71. https://doi.org/10.14232/ISKKULT.2021.05.55

Glaser, B. G. (1994). More Grounded Theory Methodology A Reader. Sociology Press.

Szerző: Tóth Zoltán (tothzoltandr@gmail.com)

Absztrakt címe: Kisiskolások tudománnyal kapcsolatos tudásszerkezetének vizsgálata szóasszociációs módszerrel

Kulcsszavak: *kisiskolások, tudásszerkezet, szóasszociáció, tudomány*

Absztrakt: Az egyénre, vagy az egyes csoportokra jellemző tudásszerkezet feltárásának egyszerű eszköze a szóasszociációs teszt. Első magyarországi megjelenése (Kluknavszky és Tóth, 2009) óta egyre gyakrabban alkalmazzák hazai kutatók is, és óvodások vizsgálata során kidolgozták a teszt szóbeli felvételének technikáját is (Daru és Tóth, 2014). Ezzel a technikával vizsgáltuk kisiskolások természettudományos fogalmakkal kapcsolatos tudásszerkezetét.

Ilyen jellegű, a tudománnyal kapcsolatos szóasszociációs vizsgálatok már korábban is történtek (Armagan és mtsai, 2015; Gulacar és mtsai, 2015), de azok csak idősebb tanulókra (6-7. ill. 4-8. évfolyamosokra) terjedtek ki, és az adatfelvétel írásban történt. Mindkét vizsgálat kimutatta, hogy a tudománnyal kapcsolatos célzott foglalkozások lényegesen befolyásolják a tanulók tudásszerkezetét, amely az asszociációk elő- és utóteszt során tapasztalt tartami változásában (mindennapi fogalmak helyett a tudományossághoz közelítő fogalmak), valamint a hívószavak kapcsolati erősségének növekedésében nyilvánult meg.

Hipotéziseink a következők voltak:

(1) A szóasszociációs teszt szóbeli felvétele is alkalmas a kognitív struktúra vizsgálatára.

(2) Az 1-4. évfolyamos tanulók vizsgált fogalmakkal kapcsolatos tudásszerkezetében a fogalmak közötti kapcsolatok száma és erőssége nő 1. évfolyamtól 4. évfolyamig.

(3) Az 1-4. évfolyamos tanulók vizsgált fogalmakkal kapcsolatos tudásszerkezetében 3. évfolyamon – a környezetismeret tantárgy indulásakor – következik be ugrásszerű fejlődés.

A felmérésben Kelet-Magyarország 9 iskolájának 62 osztályából összesen 131 1-4. évfolyamos tanuló vett részt (ez témakörönként és évfolyamonként 29-34 tanulót jelent). A szóbeli interjúkat az előzetesen felkészített pedagógusok vezették és rögzítették. A tanulók válaszait tartalmazó hangfájlokat a szerző dolgozta fel és értékelte.

A felmérés során 6 fogalommal (hívószóval) kapcsolatosan kértük a tanulókat, hogy maximum 1 percben mondják el, mi jut azokról eszükbe (hívószavak: „tudomány”, „tudós”, „kutatás”, „kísérlet”, „megfigyelés”, „magyarázat”). A tanulók kiválasztása véletlenszerűen történt.

Az egyes fogalompárok (hívószópárok) esetén kapott közös asszociációk alapján számoltuk ki a kapcsolati együtthatókat, majd átlaguk alapján rajzoltuk meg egy-egy témakör esetén a különböző évfolyamok jellemző kapcsolati hálóját.

A kapcsolati hálóban 1-2. osztályban egy csoport (tudós-tudomány-kísérlet) és három izolált fogalom (kutatás, magyarázat, megfigyelés) figyelhető meg. 3-4. osztályban viszont – igaz, hogy gyenge kapcsolatokkal – egy nagy kapcsolati hálóba rendeződnek a fogalmak.

A kapcsolatok viszonylag kis száma, az izolált elemek viszonylag nagy száma – főleg 1-2. évfolyamokon – azzal értelmezhető, hogy a témakörben szereplő hívószavak a kisiskolások számára kevésbé ismert fogalmak, azokkal elsősorban az iskolai oktatás során találkoznak 3. és 4. évfolyamokon, valószínűleg a Környezetismeret tantárgy keretében. Az is megállapítható, hogy ebben a kapcsolati hálóban 3. évfolyamon következik be lényeges változás.

Eredményeink igazolják hipotéziseinket.

Az egyes hívószavakra kapott asszociációk tartalmi elemzése folyamatban van.

Armagan, F.Ö. (2015). Cognitive structures of elementary school students: What is science? European Journal of Physics Education, 6, 54–72,

Daru K. és Tóth Z. (2014). Óvodások időjárással kapcsolatos szóasszociációinak elemzése. In: Kozma T. – Juhász E. (szerk.): Oktatáskutatás határon innen és túl. Belvedere Meridionale. Szeged. 39–57.

Kluknavszky Á. és Tóth Z. (2009). Tanulócsoportok levegőszennyezéssel kapcsolatos fogalmainak vizsgálata szóasszociációs módszerrel. Magyar Pedagógia. 321–342.

Gulacar, O., Sinan, O., Bowman, C. R., és Yildirim, Y. (2015). Exploring the changes in students'' understanding of the scientific method using word associations. Research in Science Education, 45, 717–726.

Szerző: Tóth Zoltán (tothzoltandr@gmail.com)

Absztrakt címe: A ChatGPT „tudásszerkezete” különböző nyelven végzett szóasszociációs tesztek alapján

Kulcsszavak: *ChatGPT, tudásszerkezet, szóasszociáció, idegen nyelvek*

Absztrakt: A mesterséges intelligencia térhódítása rengeteg szakmai és etikai kérdést vet fel. Az egyik fontos és izgalmas kérdés, hogy miben különbözik egymástól mesterséges intelligencia és az emberi, „természetes” intelligencia.

Egy közelmúltban végzett kutatásban összehasonlították egy több mint 750 ezer szót tartalmazó amerikai szabad asszociációs adatbázisból vett 100 hívószóra az emberek, valamint a GPT-3.5 és GPT-4 által adott asszociációk számát és tartalmát (Vesilind et al, 2024). Megállapították, hogy a gépi modellek elsősorban szinonimákkal válaszolnak a hívószavakra, míg az emberek az érzelmeik és kultúrájuk által meghatározott gondolataikra támaszkodva adnak választ.

Előadásomban két szakmai kérdést érintek: (1) Vajon – az emberekhez hasonlóan – meghatározható-e a mesterséges intelligencia „tudásszerkezete”? (2) Befolyásolja-e a kapott „tudásszerkezetet” a kommunikáció nyelve?

Munkám során az ingyenesen elérhető ChatGPT 3.5 „tudásszerkezetét” vizsgáltam szabad szóasszociáció módszerével különböző (magyar, angol, német, francia, spanyol, szlovák, eszperantó, orosz) nyelven. Arra kértem a ChatGPT-t, hogy írja le azt az első 15 szót, ami eszébe jut a tudomány témakörhöz kapcsolódó következő hívószavakról: „tudomány”, „tudós”, „kutatás”, „kísérlet”, „megfigyelés” és „magyarázat”. A hívószavakra adott azonos asszociációk száma és rangszáma alapján minden szópár esetén kiszámoltam a kapcsolati együtthatót.

Első lépésben csak az átlagos vagy annál nagyobb kapcsolati együtthatójú szókapcsolatokat tüntettem fel a kapcsolati hálóban. Az így nyert kapcsolati háló több vizsgált nyelv (magyar, szlovák, német, francia, spanyol) esetén megegyezett, ugyanakkor ezektől és egymástól jelentősen eltérő kapcsolati hálót kaptam az angol, az eszperantó és az orosz nyelv esetén. Ezen kívül összehasonlítottam az általános iskola alsó tagozatos tanulóinak tudásszerkezetét a ChatGPT 3.5 magyar nyelven felvett „tudásszerkezetével”, és megállapítottam, hogy a kétféle tudásszerkezet gyökeresen különbözik egymástól.

A továbbiakban lehetőség nyílik arra is, hogy összehasonlítsam az emberekre jellemző tudásszerkezetet a mesterséges intelligencia tudásszerkezetével angol nyelven is, valamint arra is, hogy megállapítsam és összehasonlítsam a kapcsolati hálók finomszerkezetét, a különböző nyelven kapott asszociációs hálókat, illetve az egyes hívószavak esetén a különböző nyelvek közötti kapcsolat erősségét. Továbbá tervezem néhány nyelv esetében az ún. stabilitásvizsgálatot, azaz annak ellenőrzését, hogy a különböző időpontokban felvett adatokból kapott „tudásszerkezetek” mennyire hasonlóak egymáshoz.

Vesilind et al. (2024): Word associations in the large language model era. https://medium.com/@vesilind.liina/word-associations-in-the-large-language-model-era-1931b88cbd97

Szerző: Trixler Bettina (trixler.bettina@gmail.com)

Társszerző(k): Pusztafalvi Henriette

Absztrakt címe: Online tanulási lehetőségek és kihívások a Covid-19 során autizmus spektrum zavarok esetén

Kulcsszavak: *autizmus spektrum zavarok, pandémia, internet, kihívások, lehetőségek*

Absztrakt: Az új koronavírus járvány súlyos szolgáltatási zavarokat okozott és szociális korlátozásokat eredményezett világszerte. Annak ellenére, hogy a COVID-19 járvány hatásai az egyének között nagy változatosságot mutattak, az autista személyek mentális egészségére negatív módon nyomta rá a bélyegét (Scheeren és mtsai, 2023). Az online kapcsolattartásra és az online pszichológiai támogatásra már a pandémiát megelőzően is számtalan lehetőség állt rendelkezésre (Mumbardó-Adam, Barnet-López és Balboni, 2021), azonban az autizmus spektrum zavarokban érintett személyek esetén nagyobbnak bizonyul az internethasználat kockázata (Kawabe és mtsai, 2020). Amíg a speciális szükségletekkel rendelkező tanulók küszködtek, mások a virtuális oktatást részesítették előnyben (Hurwitz, Garman-McClaine és Carlock, 2022). A családok komoly nehézségekkel szembesültek a napi rutinok változása tekintetében, az oktatáshoz, terápiákhoz és szociális támogatáshoz korlátozott módon fértek hozzá (Teixeira és mtsai, 2022). Az autista személyeknek egyénre adaptált beavatkozásokra lehet szükségük mind annak formái, mind annak tartalma tekintetében (Westerberg, Holländare és Bejerot, 2023).

A kutatás célja volt megvizsgálni a Pubmed adatbázisban a 2020. és 2024. év között megjelent tanulmányokat, amelyek az autizmus spektrum zavarokban érintett személyek függő helyzetére, oktatására, fejlesztésre, egészségügyi edukációjára és azok fajtáira, módjaira, minőségére és értékelésére irányultak. A szakirodalmi áttekintés során az „autism", „autism spectrum disorders", „internet", „education" „internet addiction", „internet usage", „internet-based", „training", „pandemic", „support", „problematic use", „e-learning", „digital device", „technology", „health service" kulcsszavakra kerestünk rá. A 216 tanulmányból 41 tanulmány került beválasztása, mely az internethasználat lehetőségeivel és nehézségeivel foglalkozott, valamint kizárólag autista személyek és/vagy szüleik bevonásával valósultak meg.

A járvány során az internethasználat mértéke megnövekedett, azonban az autista csoport esetén ez nem eredményezett szignifikáns különbséget. Az intézkedésekkel kapcsolatos dezinformációk, a vakcinák vonatkozásában felmerülő tévhitek ismét felvetették azokat a tudomány által már megcáfolt tényeket, miszerint az oltás autizmust okoz. A stigmatizációnak és a digitális technológiákhoz történő egyenlőtlen hozzáférésnek a digitális politika és innováció közppontjába kell kerülnie, ugyanis az autizmussal élő személyek 95%-a alacsony és közepes jövedelmű országokban él. A távszolgáltatások igénybevételének a szülők voltak a mediátorai, ismereteik és elégedettségük magasabbnak bizonyult, a támogatások igénybevétele során megfogalmazott utasítások és keretek követésének köszöhetően.

Bár az online világ sok szempontból kiszámíthatóbbnak bizonyul az autista személyek számára, mint a társas helyzetek végtelen kimenetele, hátrányai miatt mégis szükségesnek mutatkozik meg olyan adekvát stratégiák kidolgozása, amelyek megakadályozzák a túlzott internethasználatot és az áldozattá válást. A pandémia változást gyakorolhatott a fejlesztési területek meghatározására is, átstrukturálva, priorizálva a mindennapi életvitelhez szükséges készséges elsajátítását. A szülőkkel való együttműködés hangsúlyossá válik a beavatkozások és az előrehaladás nyomon követése érdekében. A bizonytalanság kezelése és a kihívást jelentő helyzetek leküzdése ösztönzőleg hatott, valamint ráirányította a figyelmet a mélyreható támogatási szükségletek megértésére.

Hurwitz S, Garman-McClaine B, Carlock K. Special education for students with autism during the COVID-19 pandemic: "Each day brings new challenges". Autism. 2022 May26(4):889-899. doi: 10.1177/13623613211035935.

Kawabe K, Hosokawa R, Nakachi K, Yoshino A, Horiuchi F, Ueno SI. Excessive and Problematic Internet Use During the Coronavirus Disease 2019 School Closure: Comparison Between Japanese Youth With and Without Autism Spectrum Disorder. Front Public Health. 2020 Dec 178:609347. doi: 10.3389/fpubh.2020.609347.

Mumbardó-Adam C, Barnet-López S, Balboni G. How have youth with Autism Spectrum Disorder managed quarantine derived from COVID-19 pandemic? An approach to families perspectives. Res Dev Disabil. 2021 Mar110:103860. doi: 10.1016/j.ridd.2021.103860.

Scheeren AM, Crane L, Heyworth M, Pellicano E. Impact of the COVID-19 Pandemic on Autistic Adults: a Scoping Review. Curr Dev Disord Rep. 202310(1):92-122. doi: 10.1007/s40474-023-00268-6.

Teixeira OFB, Xavier SPL, Félix NDC, Silva JWMD, Abreu RMSX, Miranda KCL. Repercussions of the COVID-19 pandemic for people with autism and their family members: A scoping review. Rev Lat Am Enfermagem. 202230:e3729. doi: 10.1590/1518-8345.5965.3729.

Westerberg B, Holländare F, Bejerot S. An internet-based behavioral intervention for adults with autism spectrum disorder - A randomized controlled trial and feasibility study. Internet Interv. 2023 Sep 19;34:100672. doi: 10.1016/j.invent.2023.100672.

Szerző: Ugrai János (ugraij@gmail.com)

Absztrakt címe: A magánnevelés gyakorlata Ney Ferenc visszaemlékezései alapján

Kulcsszavak: *magánnevelés, 19. század, emlékirat*

Absztrakt: A főúri magánnevelés témáját sok évtizedes hallgatás, kihagyás után a magyar neveléstörténeti szakirodalomban Virág Irén dolgozta fel újra. A történeti, művelődéstörténeti megközelítést, kérdésfeltevéseket előszeretettel alkalmazó doktori disszertációjában elsősorban az igénybevevők oldaláról dolgozta fel a témát: kik alkalmaztak magánnevelőt, mely arisztokraták miként instruálták a házi nevelőket, milyen plánumok születtek, azoknak mik voltak a legfőbb pedagógiatörténeti jellemzői?

A Virág Irén emlékére rendezett speciális szekcióban ezt a megközelítést szeretném egy másikkal kiegészíteni. A 19. század középső harmadának közismert pesti közéleti személyisége és pedagógiai értelmiségije, a kisdedóvó intézet és a pesti főreáliskola tanára, igazgatója, az akadémikus Ney Ferenc (1814-1889) pályája magánnevelői megbízatásokkal kezdődött. Összesen nyolc éven át nevelősködött Sztáray Albert, Brunszvik Ferenc és Lányi István gyermekei mellett. Szerencsére ezekről az esztendőkről részletes feljegyzéseket készített.

Az előadás e naplórészleteket, valamint további akadémikusok magánnevelői működésről szóló emlékeit használja fel annak érdekében, hogy a Virág Irén kötetében a fogyasztó részéről érzékelhető jelenségeket összevessük a szolgálatot teljesítő nevelő pozíciójából megélt tapasztalatokkal, meglátásokkal.

Szerző: Vályogos Krisztina (krisztinavalyogos@gmail.com)

Absztrakt címe: A tanulási út módosítása az észak-alföldi régió szakképző intézményeiben

Kulcsszavak: *pályakorrekció, középfokú szakképzés, továbbtanulási döntés*

Absztrakt: A családok életében fontos mérföldkő amikor a 8. osztályos gyermekük számára kiválasztják a továbbtanulás irányát, ezen döntésük a fiatal egész későbbi karrierútjára hatással van (Hermann, 2003). Ugyanakkor a családi háttér hatása, mint a szülők iskolázottsága, a család anyagi helyzete, a lakóhely település típusa (Hermann, 2003), a lakóhelyen elérhető oktatási lehetőségek (Lannert, 2004) a továbbtanulási döntésekre nem ugyanolyan súlyú az egyes oktatási szinteken, hanem fokozatosan gyengül (Cameron – Heckman, 1998). A középfokú szakképzés sajátossága, hogy egy időben kell a családoknak pályaaspirációik mentén iskolát és szakmát is választaniuk. Csányi és Széll (2020) eredményei felhívják a figyelmet a kényszerválasztás jelenségére, mely során programtípusonként eltérő arányban nem abban a képzésben kezdik meg középfokú tanulmányaikat a tanulók, ahová menni szerettek volna. Függetlenül attól, hogy a felvételi eljárás során a vágyott képzésre nyert-e felvételt a fiatal vagy sem akár önként, akár kényszerből felmerülhet a tanulási út korrekciójának szükségessége.

Saját fejlesztésű tanulói kérdőívünk 2022/2023-as tanévben 11. évfolyamos szakképző iskolai és technikumi tanulói (N=973) adatait SPSS program segítségével leíróstatisztikai eljárásokkal, klaszteranalízissel, kereszttábla elemzéssel és Khi-négyzet próbával vizsgáltuk. Arra a kérdésre kerestük a választ, hogy milyen gyakori a tanulók továbbtanulási korrekciója és mely jellemzők mentén azonosíthatjuk a középfokú tanulási útjukat módosító fiatalokat.

Szignifikáns különbségeket tártunk fel a tanulók pályakorrekciója tekintetében a programtípusok, a családi háttér és a tanulmányi eredményesség szerint. A szakképzés alsó ágában tanulók nagyobb arányban váltottak szakmát vagy iskolát, mint az érettségit is adó szakképzési programtípusban tanulók. A technikumi programtípus tanulói nagyobb arányban kerültek be az első helyen megjelölt képzésre és felülreprezentáltak a jelenlegi képzésükkel elégedettek között. A tanulási út korrekciója tekintetében a szakmunkás végzettségű szülők gyermekei, valamint a tanulmányi kudarcnak kitett tanulók jellemzően szakmát, ellenben a többes hátrányból érkező fiatalok inkább iskolát váltanak, hogy korrigálják a felvételi döntésüket.

Cameron, V. – Heckman, J. J.; (1998). Life Cycle Schooling and Dynamic Selection Bias: Models and Evidence For Five Cohorts of American Males. The Journal of Political Economy, Vol. 106, No. 2 (Apr., 1998), 262-333.

Csányi, V. – Széll, K. (2020). Középiskolás tanulók iskola-és pályaválasztási motivációi. Budapest, MKIK GVI Kutatási füzetek, 1. https://gvi.hu/files/researches/586/motivacio_9evf_elemzes_20200211.pdf (Utolsó letöltés: 2023.07.11.)

Hermann, Z. (2003). Továbbtanulási döntés az általános iskola végén: a kulturális és jövedelmi tényezők szerepe Ph.D. Értekezés, Budapesti Corvinus Egyetem

Lannert, J. (2004). Pályaválasztási aspirációk.(A 13 és 17 évesek továbbtanulási aspirációi mögött munkáló tényezők három kistérségben) Ph.D. Értekezés, Budapesti Corvinus Egyetem

Szerző: Varga Attila (varga.v.attila@gmail.com)

Társszerző(k): Jakobovits Lili, Tóth Csenge, Szabó Zoltán Ábel, Soós Viktória, Jaczenkó László, Ágoston-Kostyál Csilla, Dúll Andrea

Absztrakt címe: Online főzési workshopok hatása szülők és gyermekek növényi alapú étrenddel kapcsolatos hozzáállására és magatartására

Kulcsszavak: *online workshop, étkezési attitűdök, szülők és diákok együttanulása, hatásvizsgálat*

Absztrakt: A gazdasági növekedés eredményeként az emberek egyre könnyebben és egyre több élelmiszerhez férnek hozzá. Növekedett a szupermarketekben vásárolt, állati fehérjékben, cukrokban, gazdag feldolgozott élelmiszerek fogyasztása. Táplálkozási szokásaink negatívan befolyásolhatják egészségünket és szükségtelenül nagy környezetterhelés okozhatnak. A kevés zöldség, gyümölcs és túlzott húsogyasztása már önmagában növeli a krónikus betegségek kockázatát. Mindemellett az állati eredetű élelmiszerekből származó üvegházhatású gázok kibocsátása kétszerese a növényi eredetű élelmiszerekének, így a hústermelés jelentősen hozzájárul a globális klímaváltozás elősegítéséhez is.

Mindezek a folyamatok hazánkban is jelen vannak.

A magyar gyerekek 25%-a túlsúlyos vagy elhízott, ez a legmagasabb arány Európában, emellett a magyar serdülők 60%-a nem fogyaszt minden nap gyümölcsöt vagy zöldséget (Inchley és mtsai., 2020).

Szerencsére nem csak negatív tendenciák léteznek a táplálkozás terén. Egy friss jelentés szerint (Council of the EU, 2024) az EU állampolgárok 85%-a hajlandóságot fejezett ki a klímabarátabb étkezési formák irányába.

Az oktatás kulcsfontosságú lehet ezeknek a problémáknak a kezelésében. A tudás azonban önmagában ritkán elég a viselkedés megváltoztatásához ezért már több korábbi kutatás is vizsgálta különböző beavatkozások hatékonyságát a növényi alapú ételek népszerűsítésével kapcsolatban. Kutatásunk célja az volt, hogy felmérje, képes-e egy 10-12 éves korosztály számára szervezett, növényi alapú ételeket bemutató két alkalmas online főzőtanfolyam változtatni a diákok és szüleik hozzáállásán és viselkedésén a növényi alapú étrenddel kapcsolatban.

A kutatásban összesen 15 csoport (10 kísérleti és 5 kontroll) vett részt, mindegyik kb. 15 résztvevővel. A kísérleti csoportok vettek részt a növényi alapú, húsmentes receptek alapján készült ételek elkészítését bemutató főzőtanfolyamon. A főzés mellett a résztvevők információkat kaptak és kvízeket játszottak a növényi alapú ételek és a húsfogyasztás egészségre és környezetre hatásairól. Minden csoport három kérdőívet töltött ki. Egyet a főzőtanfolyam előtt, egyet közvetlenül a főzőtanfolyam vége után, és egyet a tanfolyam vége után két hónappal.

A résztvevők növényi alapú étrendekkel kapcsolatos attitűdjének felmérésére saját, valamint Faber és mtsai (2020) , a Piazza és mtsa (2015) tételeit használtunk .

Összesen 389 résztvevő töltötte ki a kérdőívet: a kísérleti csoportban 125 diák és 136 szülő, a kontrollcsoportban pedig 64 diák és 64 szülő. A kutatás az ELTE PPK 2023/228 számú etikai engedélye alapján zajlott. A projektet a Climate Smart Elephant (MAYAVI 3.0 KFT) koordinálta, és az EIT-Food támogatta.

Az eredményeink arra utalnak, hogy a főzőtanfolyamok némileg nyitottabbá tették mind a diákokat, mind a szülőket a növényi alapú ételek iránt. A második kimeneti mérés során a kísérleti csoportban a szülők 0-tól 100-ig terjedő skálán átlagosan 65,32 pontot (SD=35,1) adtak

arra a kérdésre, hogy megfőzték-e újra a workshopokon tanult ételeket, vagy valami hasonlót. A tanulók átlagpontszáma 60 volt (SD=37,4). A szülők 59-es átlagpontszámmal (SD=29) arról is beszámoltak, hogy több zöldséget esznek, mint a kísérlet előtt. A gyerekek átlagos pontszáma 58,1 (SD=28,8) volt ugyanarra a kérdésre. Továbbá a kísérleti csoportban varianciaanalízis segítségével is ki tudtunk mutatni különbségeket. Például a növényi alapú ételek ízletességének megítélése szignifikánsan javult a tanfolyam hatására a szülők között [F(1,996, 197,601)=7,768; p=0,001]. Ugyanakkor ez a hatása a gyermekek között időlegesnek bizonyult. Bár a második mérés még mutatott eltérést a bemeneti méréshez képest, a harmadik mérésre ez a különbség eltűnt, így a varianciaanalízis a diákok esetében összességében nem mutatott különbséget. [F(1,984, 200,415)=2,529, p=0,083].

Az eredmények azt mutatják, hogy bár a workshopok nem okoztak alapvető változást a résztvevők étkezési szokásaiban és a növényi alapú ételekkel kapcsolatos hozzáállásukban, de nyitottabbá tették őket a növényi eredetű élelmiszerek iránt, ami jelentős első lépés lehet az egészségesebb és kisebb környezetterheléssel járó tartalmazó étrend kialakítása felé.

Irodalom:

Council of the EU. (2024). Securing our future Europe's 2040 climate target and path to climate neutrality by 2050 building a sustainable, just and prosperous society.

Inchley, J. C., Stevens, G. W., Samdal, O., Currie, D. B. (2020). Enhancing understanding of adolescent health and well-being: The health behaviour in school-aged children study. Journal of Adolescent Health, 66 (6), S3-S5.

Faber, I., Castellanos-Feijoó, N. A., ..., Perez-Cueto, F. J. A. (2020).Attitudes and knowledge towards plant-based diets of young adults across four European countries. Exploratory survey. Appetite, 145

Piazza, J., Rozin, P., ... Seigerman, M. (2015). Rationalizing meat consumption. The 4Ns. Appetite, 91, 114–128

Szerző: Vida Gergő (vidagergo@gmail.com)

Absztrakt címe: The possibility of automated diagnostics of learning disability

Kulcsszavak*: diagnostics, qualitative, disability, Bayes, automated*

Absztrakt: Our previous research proved that establishing the diagnosis of learning disability based on measured test results is practically abduction and not deduction or induction. In spite of this the SEN diagnostics cannot be described as an abduction because fundamental steps are omitted from the observed practice. Dissolving the rigid category borders can be adapted to the phenomenon of the actual education practice and can also be adapted to the DSM and ICD diagnostical systems which have been moved to this direction as well.

It is not a question anymore what kind of test profile can be linked to the diagnosis of learning disability, but rather which condition is necessary and which is sufficient to determine the learning disability. In our research we examined the texts of the experts' opinions which established the learning disability diagnosis to discover the distribution of the background factors and conditions. In our previous research we fulfilled successfully a qualitative content analysis to identify the code groups of learning disability. The distribution of variables can show the percentage of cases in which a given code is the basis of an identified learning disability.

Using the Bayes theorem the possibility of diagnosing learning disability can be counted based on the discovered variable. All this reveals the diagnostic practices of the experts in the examined group and the earlier efforts to find a plausible theory on the same corpus of texts, which have already predicted that it cannot be fully aligned with any relevant scientific theory of learning disability.

The discovered items and their frequency can be identified as a node of a Bayes net the edges of which can reveal the direction of the possibility vectors and the strength of the connections modelling the ways of the decisions of the Hungarian diagnostics. Earlier we used the Bayes theorem to observe and discover the over-diagnosing of the learning disability, however, other children were not diagnosed, although it could have been argued.

Building up a Bayes network can be relevant to reduce the diagnostical mistakes connected to the decision of the Hungarian diagnostical process of learning disability because the experts' opinions which are decoding the SEN status and learning disability in relevant percentage can be identified. The nodes of the experts' beliefs and conclusions and the directions and strength of their connections propose the possibility of automated diagnostics.

References:

Bours M. J. (2021). Bayes' rule in diagnosis. Journal of clinical epidemiology 131, 158–160. https://doi.org/10.1016/j.jclinepi.2020.12.021

Csató, L. – Reiz, B. (2006.04.15..). Bayes hálók és Bayes tanulás. Babes - Bolyai Tudomány Egyetem Matematika Informatika Kar https://www.cs.ubbcluj.ro/~bittologatok/eloadasok/Reiz_BayesianNetworks.pdf

Hanka, L., – Balogh, Z. (2013). Bayes analízis a kockázatelemezésben, diszkrét valószínűségeloszlások alkalmazása. Repüléstudományi Közlemények (1997-től), 25(2), 232-244. Konferencia előadás a Repüléstudományi Konferencián, 2013. április 11., Szolnok, Magyarország.

Kebede, M. M., Le Cornet, C., Fortner, R. T. (2023). In-depth evaluation of machine learning methods for semi-automating article screening in a systematic review of mechanistic literature. Research synthesis methods, 14 (2), 156–172. https://doi.org/10.1002/jrsm.1589

Kokol, P., Kokol, M., Zagoranski, S. (2022). Machine learning on small size samples: A synthetic knowledge synthesis. Science progress, 105 (1), 368504211029777. https://doi.org/10.1177/00368504211029777

Koyuncu, I., Kilic, A. F. (2021). Classification of Scale Items with Exploratory Graph Analysis and Machine Learning Methods. International Journal of Assessment Tools in Education, 8 (4), 928–947. https://doi.org/10.21449/ijate.880914

Orbán J. (2018). Bayes-hálók a bűnügyekben. PhD értekezés. Pécsi Tudományegyetem.

Orbán J. (2021). A Bayes-módszerek bűnügyi alkalmazásának alapjai. In Fenyvesi Cs., Herke Cs. Tremmel F. (Szerk.), Kriminalisztika. Ludovika Egyetemi Kiadó.

Westbury C. F. (2010). Bayes' rule for clinicians: an introduction. Frontiers in psychology, 1, 192. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2010.00192

Szerző: Vida Gergő (vidagergo@gmail.com)

Társszerző(k): Khirani Rea Zina

Absztrakt címe: Kognitív képességek a matematika oktatás és a tanulási zavar metszetében

Kulcsszavak: *kognitív, matematika, tanulás, SLR*

Absztrakt: A kutatás során a Systematic Literature Review (SLR) (Kamarási és Mogyorósy, 2015) módszerével kutattuk, hogy milyen kognitív hálózatra épülhet a matematikai képességek eltérő fejlődése, a diszkalkulia kapcsán. Bár az aritmetikai képességek kognitív váza (Krajcsi, 2010) ismert és feltárt, kevéssé igazítható a kognitív tanuláselméleti modellekhez, mint amilyen a CHC-modell is. Az alkalmazott tesztek elméleti háttere is változatos és nem hozható maradéktalanul fedésbe a DSM-5-TR vagy ICD11 kritériumrendszerével.

Tekintettel a rendelkezésre álló erőforrásainkra, kényelmi mintavétel során az ERIC – Institute of Education Sciences, a Google Scholar és az Elsevier adatbázisában elérhető, a kutatás fókuszához illeszkedő, teljes egészében, ingyen hozzáférhető tudományos tanulmányokban, azokat több lépésben szűrve, arra kerestük a választ a nemzetközi publikációkat vizsgálva, hogy az általános pedagógia milyen képességekhez rendeli a matematika zavarait. A kutatást az SLR protokoll alapján, a PRISMA ajánlást figyelembe véve végezzük és Tudományos Diákköri tevékenységhez is csatoljuk, a további eredményeket ennek megfelelően publikáljuk.

Mindez relevánsnak tekinthető abból a szempontból, hogy az újabb diagnosztikus klaszterek rendszerei, mint amilyen DSM-5 és az ICD11 holisztikus szemlélettel közelít a problémákhoz és nem csak gyógypedagógiai fókuszból. Valójában a tanulási zavar, mint amilyen a matematika zavar és/vagy a diszkalkulia is, inkluzív oktatási környezetben nem tekinthető releváns háttérváltozónak a tanórák menetét illetően. Kifejezetten nem csak a gyógypedagógiai fejlesztés szempontjából megoldandó deficit, hanem egyéni és sajátos tanulási út, mely nem csak a gyógypedagógia tudományterületéhez köthető.

A bonyolultabb matematikai műveletvégzések az egyszerűbbnek tartott műveletekre épülnek az oktatás során. Azonban továbbra sem áll rendelkezésünkre egy egységes és megalapozott képességlista arról, hogy mik tekinthetők a számolási problémák esetén relevánsnak, így a műveletek nehézségének megítélése is vélekedésen alapul. Hiszen a matematikai képességek zavara esetén megjósolhatatlan, hogy mi jelentheti majd a problémát a tanulási folyamat során. A gyakori komorbid kórképek (Fagiolini, Luoni, Scorza, Stefanelli, és Termine, 2022) alapján arra a következtetésre juthatunk, hogy olyan általános kognitív folyamatok deficitje is részét képezik az akadályozottság kialakulásának, mint a figyelem, a rövid távú memória vagy épp a munkamemória (Fagiolini és mtsai, 2022; Ansari, Centanni, Christodoulou, D'Mello, Gabrieli, Marks, Matejko, Meisler, Pollack, Romeo, Wade, 2023). A módszertani hibák (Shalev, 2004) ezt tovább mélyíthetik, így a megváltozott kognitív struktúrák feltárása a matematika oktatás szempontjából is releváns.

Várható eredményeink, hogy az SLR alkalmazásával felépíthető egy olyan fogalmi térkép, mely alapján a matematika tanulás hátterében meghúzódó általános kognitív képességek rendszere felrajzolható. Ez további kutatások során már a matematikazavar kialakulásának szempontjából célirányosan is vizsgálható, illetve az aktuális tesztek és elméletek komparatív vizsgálata már hozzáférhető. Tekintettel a vizsgált források mennyiségére megállapításaink érvényessége csak a kutatott szakirodalmi források körére terjeszthető ki. Annak ellenére, hogy a mintavételezésünk alapján kutatásunk kvázi-reprezentatív bírhat relevanciával, hiszen segíthet megérteni a gyógypedagógiai és az általános pedagógiai kapcsolódásokat.

Kamarási, Viktória és Mogyorósy, Gábor (2015)

Szisztematikus irodalmi áttekintések módszertana és jelentősége. Segítség a diagnosztikus és terápiás döntésekhez. Orvosi Hetilap, 156 (38). pp. 1523-1531. ISSN 0030-6002

Krajcsi, A. (2010). A numerikus képességek zavarai és diagnózisuk. Gyógypedagógiai Szemle, 38 (2), 93-113.

Luoni, C., Scorza, M., Stefanelli, S., Fagiolini, B. Termine, C. (2022). A Neuropsychological Profile of Developmental Dyscalculia: The Role of Comorbidity. Journal Of Learning Disabilities, p. 1-14, ISSN: 0022-2194, doi: 10.1177/00222194221102925

Marks, R. A., Pollack, C., Meisler, S. L., D'Mello, A. M., Centanni, T. M., Romeo, R. R., Wade, K., Matejko, A. A., Ansari, D., Gabrieli, J. D. E., Christodoulou, J. A. (2024). Neurocognitive mechanisms of co-occurring math difficulties in dyslexia: Differences in executive function and visuospatial processing. Developmental science, 27 (2), e13443.

Masdrakis, V. – Baldwin, D. (2023). Response to Fagiolini et al (2023). Acta Neuropsychiatrica. 36. 1-3. 10.1017/neu.2023.59.

Szerző: Vidák Gábor (vidakgabor@gmail.com)

Absztrakt címe: Sárkeresztúr Online – Digitális átállás elősegítése egy hátrányos helyzetű településen a COVID-19 idején

Kulcsszavak: *hátrányos helyzet, COVID-19, digitális oktatás, civil kezdeményezés, innováció*

Absztrakt: A koronavírus világjárvány hatására egy bizonyos időre a világ számos országában, köztük Magyarországon is bezártak az iskolák és átálltak a digitális munkarendre a fertőzésveszély csökkentése érdekében. A járványhelyzet okozta nehézségek, a digitális oktatáshoz kapcsolódás következményei a mai napig hatással vannak a hátrányos helyzetű diákokra. A témaválasztást azzal indokolnám, hogy ugyan a vírushelyzet megszűnt, de ezzel a hátrányok nem csökkentek, a társadalom egyes sérülékeny rétegei számára továbbra is nehézséget okoz a közoktatásban való részvétel. A COVID-19 fertőzés által teremtett helyzet arra ösztönözte a társadalom tagjait, hogy átértékeljék a megszokott, hagyományos társadalmi mechanizmusokat, működésmódokat és benne a saját szerepüket is (Fekete, 2020). A koronavírus miatti iskolabezárások tovább növelték az oktatási egyenlőtlenségeket Magyarországon, továbbá a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók digitális oktatása újabb kihívások elé helyezte a közoktatást a koronavírus okozta iskolabezárás idején (Kende et al., 2020). A szegregált élethelyzetek felszámolására a 2013-2020-as európai uniós programozási időszakban az EFOP-1.6.2. konstrukció biztosított forrásokat a kistelepülések számára. A program a településeken komplex beavatkozási rendszer által adott lehetőséget a helyi szükséglet-alapú fejlesztésekre. A programok sikerének egyik kulcsa a helyi együttműködések kialakítása és működtetése, a települési önkormányzatok és civil szervezetek összefogása és kezdeményezése volt (Kocsis, 2022). A vírushelyzet rávilágított arra a tényre, hogy Sárkeresztúron a szegregátumok területén élő emberek többségének alapvető eszközbeli hiányaik vannak, ami nagymértékben akadályozza a digitális oktatás, vagy digitális munkavégzés lehetőségét, ezáltal a lemaradás és hátrányok tovább halmozódtak. Az általam kutatott innováció hatására az önkormányzat, valamint segítő civilek összefogásával Sárkeresztúron kiépítésre került egy ingyenes szélessávú WI-FI pont, amely a szegregátum legtöbb háztartásához elért. Az EFOP-1.6.2 projekt keretében a vírushelyzet miatti szerződésmódosítás eredményeként lehetőség volt a célcsoport számára laptopokat biztosítani, amit felajánlásokból, adományokból tovább bővítettek, ezzel csökkentve a hátrányok növekedését. Az alulról jövő innovatív kezdeményezés egy rövid időre nagymértékben meghatározta a település szegregátumában élő hátrányos helyzetű fiatalok közoktatásban való részvételét. A kezdeményezés eredményeit a település vezetőjével, illetve az EFOP-1.6.2 pályázat projektmenedzserével és szakmai vezetőjével való interjú és a pályázat előkészítő dokumentációi (Megvalósíthatósági Tanulmány, Közösségi Beavatkozási Terv, 2017) alapján mutatom be.

Irodalom

Fekete Mariann (2020): Digitális átállás – az első hét tapasztalatai, Iskolakultúra, 30. évfolyam, 2020/9. szám DOI: 10.14232/ISKKULT.2020.9.77

Felhívás, EFOP-1.6.2-16 Szegregált élethelyzetek felszámolása komplex programokkal (ESZA)

Gidáné Orsós Erzsébet (2006): A hátrányos helyzetről, Tudásmenedzsment 7. évfolyam, 2. szám

Kende Ágnes, MessingVera, Fejes József Balázs (2021): Hátrányos helyzetű tanulók digitális oktatása a koronavírus okozta iskolabezárás idején, Iskolakultúra, 31.évfolyam,2021/02.szám

Kocsis Péter Csaba (2022): Telep és iskola. Egy integrációs program lokális tapasztalatai – esettanulmány. Különleges Bánásmód, 8. (2). 19-39. DOI 10.18458/KB.2022.2.19

Központi Statisztikai Hivatal, Területi atlasz, letöltve: 2023.10.28. https://www.ksh.hu/teruletiatlasz_telepulesi_szint_alatt

Kozma Tamás (2012) Oktatáspolitika. Elektronikus jegyzet. Letöltve:2023.10.31 https://mek.oszk.hu/11200/11203/11203.pdf

Ladányi János (2007): A lakóhelyi szegregáció változó formái Budapesten. In: Enyedi György (szerk.): A történelmi városközpontok átalakulásának társadalmi hatásai. MTA Társadalomkutató Központ, Budapest 2007.

Levitas, R. and Pantazis, C. and Fahmy, E. and Gordon, D. and Lloyd, E. and Patsios, D. (2007) The multi-dimensionalanalysis of socialexclusion. Department of Sociology and SchoolforSocial Policy Townsend Centre forthe International Study of Poverty and Bristol Institute for Public Affairs University of Bristol Retrieved

Varga Aranka (2014): Hátrányos helyzet az iskolarendszerben In.:Cserti Csapó Tibor (szerk.): Legyen az esély egyenlő – Esélyteremtés a Sásdi kistérségben. PTE-Sásdi Többcélú Kistérségi Társulás, Pécs, 155-171.

Varga Aranka (2015): Az inklúzió szemlélete és gyakorlata, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Neveléstudományi Intézet, Pécs

Vidák Gábor (2023): Élet a Csillagpontban- Az önkéntesség szerepe a hátrányos helyzetű fiatalok felzárkóztatásában Somogyszentpálon, Önkéntes Szemle, 3. évfolyam 4. szám 135-153. DOI: https://doi.org/10.53585/OnkSzem.2023.4.135-30

Világbank (2015): A társadalmi változások mérése és a fejlesztési hatások összefüggései Magyarországon, Javaslatok az EU-s társadalmi fejlesztések célzására és monitorozására, utoljára letöltve: 2023.11.30.

Szerző: Vigh Ivett-Barbara (v.ivett.barbara@gmail.com)

Absztrakt címe: Tanítóképzés a Partiumban: aktuális kihívások és megoldások kétnyelvű oktatási környezetben

Kulcsszavak: *tanítóképzés, kisebbségi oktatás, kétnyelvű oktatás, kihívások, Partium*

Absztrakt: A kisebbségi oktatás számos kihívással és nehézséggel jár. Az egyik köztudottan abban rejlik, hogy a magyarlakta kisebbségi régiókban egyre gyakoribb az a jelenség, miszerint a szülők az anyanyelvi oktatás helyett az állam nyelvén való oktatást választják. Romániában az erre vonatkozó becsült adat 25%, ami azt jelenti, hogy napjainkban a magyar anyanyelvű gyermekek negyede az állam nyelvén tanul (Bartha, 2016). Ez a számadat nem kedvez az anyanyelvi iskolának, ahogyan a romániai magyarság százalékos csökkenését mutató demográfiai adatok sem. Ezen tényezők a magyar nemzeti identitást is veszélybe helyezik. Az anyanyelvi oktatás pedig különösen fontos egy kisebbségi kultúra esetén, hiszen ez az egyik záloga és egyben formálója is a nemzeti identitásnak (Csernicskó, Göncz, 2009). Tehát az iskola és a benne lévő pedagógus kompetenciái, felkészültsége, szerepe kulcsfontosságú ebben a kérdésben. De melyek ezek a kompetenciák és szerepek? Mennyire vannak felkészítve a leendő tanítók ezekre a szerepekre? Tanulmányaik során fektetnek-e külön hangsúlyt a kisebbségi lét okozta kihívásokra? Módszertanilag ismernek-e, alkalmaznak-e olyan technikákat, melyekkel tudatosan építik a gyermekekben a nemzeti identitást?

Kutatásom fő célja a Partiumban működő felsőoktatási intézmények magyar tannyelvű tanítóképzési programjainak (szám szerint három ilyen intézménynek: Babeș-Bolyai Tudományegyetem Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézetének Szatmárnémetiben lévő tagozata, Nagyváradi Állami Egyetem, Partiumi Keresztény Egyetem) vizsgálata kétnyelvű oktatási környezetben. A tanulmány elemzi az anyanyelvi oktatás jelenlegi helyzetét és kihívásait, különös tekintettel a magyar identitás megőrzésére. A kutatás során strukturált interjúk segítségével törekszem feltárni, hogy a felsőoktatási intézmények milyen mértékben fektetnek hangsúlyt a tanító szakos hallgatók felkészítésére a kisebbségi lét okozta nehézségek kapcsán. A cél az, hogy javaslatok szülessenek az oktatási programok fejlesztésére annak érdekében, hogy hatékonyabban tudjuk támogatni a tanítóképzésben résztvevőket a kisebbségi közösségek speciális igényeinek kielégítésében és az identitásformálásban, kulturális örökség átadásában.

A dolgozatot három nagyobb egységre osztom: az első részben elméleti aspektusaiban közelítem meg a kisebbségi oktatás problémáit, a másodikban szemléltetem a kutatás módszertani megvalósítását, külön hangsúlyt fektetve a kapott eredményekre, míg a harmadik egységben a következtetések, illetve a javaslatok foglalnak helyet.

Az absztraktban hivatkozott szakirodalom:

Bartha Krisztina: Kétnyelvű kisiskolás gyermekek beszédfeldolgozási folyamatai, Erdélyi Múzeum Egyesület, Partium Kiadó, 2016.

Csernicskó István – Göncz Lajos (2009): Tannyelvválasztás a kisebbségi régiókban. Útmutató kárpátaljai magyar szülőknek és pedagógusoknak. Kiadta a Magyar Köztársaság Miniszterelnöki Hivatala.

Szerző: Vincze Tamás (vincze.tamas@nye.hu)

Absztrakt címe: Professziótörténeti érdekességek Bródy Sándor: A tanítónő című darabjában

Kulcsszavak: *tanítói professzió története, szépirodalom mint neveléstörténeti forrás, tartalomelemzés*

Absztrakt: A szépirodalom forrásként való felhasználása nem szokatlan a neveléstörténeti kutatásokban. Jelen kutatásom alapjául is egy ismert szépirodalmi alkotásnak, Bródy Sándor 1908-ban megjelent és bemutatott darabjának, „A tanítónő”-nek a szövege szolgál.

A rendkívül sok vitát és vihart kiváltott színdarabról már számos elemzés és tanulmány született, többféle értelmezése kialakult ennek a műnek: feminista programdarabként, egyházellenes műként vagy a magyar falut meggyalázó alkotásként egyaránt emlegették. A főhős, Tóth Flóra, egyszerre képvisel új nőtípust és új tanítói magatartást.

Kutatásom első lépése a darab tanítóképének kibontása volt. A mű tanítóképét tartalomelemzés segítségével tártam fel, a vizsgálat során öt tartalmi kategóriába soroltam a szövegnek azokat az elemeit, amelyek a korabeli tanítói professzió valamelyik aspektusára utaltak. Ezek a kategóriák a következők: 1. tanítói állás, 2. tanítói munka, 3. tanítói életkörülmények, 4. tanítói műveltség, 5. tanítótól elvárt viselkedés. Ezek közül az első kategóriába tartozó szövegelemek, a tanítói állásra vonatkozó kijelentések alapján elvégzett professziótörténeti vizsgálódásom eredményeit bocsátom az előadás hallgatósága elé. Az első ilyen szövegelem Flóra kollégájának, Tuza Zsolt falusi tanítónak az eredeti képzettségét jelöli meg. „Középiskolai tanár vagyok” – jelenti ki magáról a mű elején a fiatal férfi. Ennek kapcsán azt vizsgáltam meg, hogy a XIX. és a XX. század fordulóján megtörtént-e, s ha igen, milyen arányban fordult elő, hogy egyetemi végzettséggel, középiskolai tanári oklevéllel elemi iskolai tanítói munkakörben helyezkedett el valaki Magyarországon. A következő vizsgálat kiindulópontjaként szolgáló szövegelem Flóra egyik kijelentése, amelyben a családjáról beszél. „Az anyám tanító és postásné – mondja –, hat gyermek anyja, én vagyok a legidősebb.” E szövegelem kapcsán megvizsgáltam, mennyire volt jellemző az XIX. század utolsó és a XX. század első éveiben, hogy egy tanító egy településen a postahivatalt is vezette, az akkori kifejezéssel élve: postakezelőként is dolgozott. Hogyan lehetett a két hivatalt összeegyeztetni? Szabályozták-e valamilyen rendelettel a tanítók postakezelői munkavállalását? A harmadik szövegelem, amely a kor állásszerzési stratégiáiról ad képet, szintén Flórához köthető. Amikor arról van szó, hogyan került a mű helyszínéül szolgáló faluba, így válaszolt: „Mindenfelé pályáztam, nem kellettem sehol. Nem volt pártfogóm.” Ennek kapcsán azt vizsgáltam meg, hogy a VKM fellépett-e ez ellen a gyakorlat ellen, tett-e valamit a "pártfogói intervenciók" elburjánzásának megakadályozásáért. Arra is kíváncsi voltam, hogyan kezelte a protekció és a tanítónői állástalanság (valamint az ennek okaként megjelölhető tanítónői túlprodukció) problémáját a korabeli tanügyi sajtó.

Vizsgálatomból kiderül, hogy A tanítónő című darab valóban felszínre hozta a korabeli tanítóság legtöbb sérelmét, problémáját. Különösen értékes hozadéka lehet az előadásnak, hogy ezek az eddig figyelemre nem méltatott szövegelemek a XX. század eleji tanítói és tanítónői professzió kevésbé ismert árnyalatait, mellékkörülményeit élesíthetik ki a hallgatóság előtt. Jól ismerem és nagyra értékelem a néptanítói professzió történetével kapcsolatos hazai kutatásokat (Baska Gabriella, Nóbik Attila, Regős János, Molnár Béla, Pornói Imre, Dráviczki Sándor és Mikonya György tanítósággal kapcsolatos munkáit), s abban reménykedem, hogy azt a professzióképet, amely a felsorolt kutatók munkáiból elénk tárul, egy-két apró vonással tovább tudtam finomítani. Az általam vizsgált kérdéseket a fentebb említett jeles kutatók által körvonalazott tanítókép egy-egy eleméhez kapcsolva tárgyalom (pl. a XX. század eleji tanítói

réteg közismerten siralmas anyagi körülményeiből kiindulva járom körbe a tanítók postakezelői mellékállásával kapcsolatos rendelkezéseket és véleményeket).

Szerző: Vincze Zsófia (vincze.zsofia@arts.unideb.hu)

Társszerző(k): Prof. Dr. Pusztai Gabriella

Absztrakt címe: A családi és iskolai nyelvhasználat eltérései kisebbségi helyzetben

Kulcsszavak: *kisebbség, többségi tannyelv, Partium, nyelvpolitika*

Absztrakt: Kisebbségi környezetben a tannyelv és az otthon használt nyelv eltérése kihívást jelent az oktatásban. A kisebbségkutatás gyakori téma, és a kutatók egyöntetűen ítélik meg a többségi tanítási intézmény látogatásának okait és hatásait az iskolai és későbbi karrierre. A nemzetközi szakirodalomban bőven találunk tanulmányokat a kisebbségi csoportok tanulmányi helyzetéről, és konszenzust találunk arra nézve, hogy a nem anyanyelvű intézményekben tanuló fiatalok eleve hátrányból indulnak, és kevésbé eredményesek többségi társaiknál (Kilpi-Jakonen, Alisaari 2022; Lopez-Agudo, González-Betancor, Mercenaro-Guetierrez 2021; Kyriazi 2018).

A kutatás célja feltárni, hogy mennyiben befolyásolja a család etnikai összetétele a kisebbségi vagy többségi tannyelvű intézmény választását. Kutatási kérdéseink tehát a következők: miért választanak román tannyelvű intézményt a magyar családok? Milyen mértékben befolyásolják a szülők döntéseit a kisebbségi létforma és a család etnikai összetétele? Hogyan teljesítenek a kisebbségi tanulók többségi tannyelvű oszályban?

A mintanagyság és a mintakiválasztás a kvalitatív kutatások során speciális mérlegelést igényelt. Mivel kutatásunk nehezen azonosítható célcsoportra irányult, olyan felderítő kutatásnak nevezhetjük, amely későbbi, nagymintás, kvantitatív kutatás előkészítésére szolgál. A célcsoport a román tannyelvű iskolában vagy óvodában tanuló magyar személyek, akik felsőfokú tanulmányokat is végeztek vagy végeznek, vagyis lényegében eredményes tanulónak tekinthetők. A kvalitatív kutatást strukturált interjús formában végeztük 2023 novemberében 14 válaszadóval, akiket hólabda módszerrel értünk el.

A kutatás nem reprezentatív, mégis elmondhatjuk, hogy a nehézségek ellenére román tannyelvű osztályban is lehet kimagasló eredményeket elérni. A beszámolókban több olimpiász, ösztöndíj, rangsorban előkelő hely elfoglalása került említésre akár tiszta magyar családból származó tanulók esetében is. A sikereket elért tanulóknál legtöbbször a belső motiváció és szorgalom segített átlendülni a nyelvi nehézségeken. Észrevehető, hogy a döntést többnyire a román családból származó szülő inszisztálta, és a másik fél felől csekély ellenállásba ütköztek. A legtöbb válaszadó nyelvi nehézségekről, frusztrációról számolt be pályafutása kezdetén legalább, de többen hivatkoztak a gyermekkori fogékonyságra a nehézségek leküzdésekor. Ez a fajta kihívás felmerül akár óvodában, akár felsőbb osztályban kezdték a román tannyelvű képzést. Eredményeink azt mutatják, hogy az intézménytől való távolság és az országban való boldogulás lehetőségének fokozása mellett a szülők és idősebb gyermek iskolai tapasztalata áll a szülők által meghozott döntés hátterében. Mindemellett arra is fény derül, hogy a kiterjesztett családnak, akár a harmadik generációnak is hatása van az iskolaválasztásra.

Szakirodalom:

Bartha, C. (2000). Kétnyelvűség, oktatás, kétnyelvű oktatás és kisebbségek. Educatio, 9(4), 761–776.

Csernicskó, I. (2013). Államok, nyelvek, államnyelvek. Nyelvpolitika a mai Kárpátalja területén (1867–2010). Budapest: Gondolat Kiadó.

Flora, Gavril – Szilagyi, Georgina. (2008). Etnikai-nyelvi sajátosságok és családi értékorientációk egy határon túli térség magyar nyelvű oktatási rendszerében. Szilágyi Györgyi -flóra Gábor.

Györgyi, Szilágyi – Flora, Gavril. (1998). Többarcú otthonok. Vallásilag és/vagy nemzetileg vegyes családok szocializációs problémái

Horváth, I. (2003). Az erdélyi magyarok kétnyelvűsége: Nyelvmentés és integráció között? Erdélyi társadalom, 1(1), 7–23.

Horváth, I. (2005). A romániai magyarok kétnyelvűsége: Nyelvismeret, nyelvhasználat, nyelvi dominancia. Regionális összehasonlító elemzések. Erdélyi társadalom, 3(1), 171–198.

Karmacsi, Z. (2007). Kétnyelvűség és nyelvelsajátítás: Köt. Rákóczi-füzetek. PoliPrint.

Kilpi-Jakonen, E., – Alisaari, J. (é. n.). Language Choices at Home and Their Relationship With Educational Outcomes, With a Special Focus on Children With Origins in Former Yugoslavia and Turkey in Six European Countries. Frontiers in Sociology, 7(2022). https://doi.org/10.3389/fsoc.2022.841847

Kyriazi, A. (2018). The education of minorities in Bulgaria and Romania: Analyzing the formation and articulation of preferences. Ethnicities, 18(3), 412–433. https://www.jstor.org/stable/26497934

Lopez-Agudo, L. A., González-Betancor, S. M., Marcenaro-Gutierrez, O. D. (2021). Language at home and academic performance: The case of Spain. Economic Analysis and Policy, 69, 16–33.

Papp Z., A. (2013). Többségi nyelvű iskolaválasztás kisebbségben, avagy a PISA-adatoktól a Kárpát-medencei diskurzusokig. Kisebbségkutatás, 22(4), 7–17.

Pusztai, G. (2020). Nevelészociológia. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen.

Szerző: Vizeli Máté (mate.vizeli@gmail.com)

Absztrakt címe: Az alapfokú népi brácsa tanítás problémakörei egy interjús kutatás tükrében

Kulcsszavak: *brácsa, hegedű, népzene, klasszikus zene, módszertan*

Absztrakt: 1972-ben, az első budapesti táncházzal indult el a táncházmozgalom Magyarországon. Szinte azonnal elkezdődött, majd egyre növekedett az érdeklődés a népi hangszerek tanulása iránt, ezért már 1975-ben elindult az intézményes népzeneoktatás. Az első pár évben még csak három-négy népi hangszert lehetett tanulni, de ez folyamatosan bővült, míg 1990-re már az összes elérhető nem lett. Ekkor megalakult az első önálló alapfokú népzeneoktatási intézmény, az Óbudai Népzenei Iskola. Csupán egy év elteltével megnyitotta kapuit az első népzenetanári szak a felsőoktatásban, a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskolán. Az első szakközépiskolai népzenei szakirányok 1994-ben indultak el Székesfehérváron. 2007 óta pedig már a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen is lehet népi hangszereket tanulni. A népzeneoktatás első alapfokú tanterve 1998-ban készült el. Ebben az időben jórészt csak felnőttek és fiatalkorúak tanultak népi brácsát a zeneiskolákban. Napjainkban viszont már egyre több kisgyermeket íratnak be erre a hangszerre, a tanterv azonban azóta sem változott semmit. Ez több szempontból is súlyos problémákat okozhat a jövőben a pedagógusok számára, ha nem képzik ki őket ennek megfelelően, márpedig az egyetemi tananyagnak egyelőre nem képezik a részét az ehhez szükséges ismeretek. Az első hipotézisem szerint általánosságban a hegedűtanulás és a különböző klasszikus hegedűiskolákban lévő metódus elsajátítása és alkalmazása hosszútávon megoldást jelenthetne ezeknek a hiányosságoknak a kiküszöbölésére a tanárok és a diákok számára egyaránt. A második hipotézisem szerint a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen és a (mai nevén) Nyíregyházi Egyetemen végzett, népi brácsát tanító kollégáim valószínűleg nem kaptak kielégítő hangszeres módszertani képzést, főleg a kezdők és a kisgyermekek (értsd: általános iskola alsó tagozata) oktatását tekintve, és fel is ismerik az ebből fakadó hiányosságaikat, releváns problémának gondolják ezt, illetve az ezáltal kialakult pedagógiai helyzetek miatt kénytelenek voltak önállóan elsajátítani az ezekre vonatkozó egyetemes (klasszikus) eszköztár egy részét vagy saját megoldásokat kifejleszteni. Így elhatároztam, hogy félig strukturált interjúkat készítek a jelenleg is dolgozó vagy régebbi tanítási tapasztalattal rendelkező pedagógusokkal, akik népi brácsát tanítanak vagy tanítottak alap- vagy középfokon. Bár a kutatásom főként az előbbihez tartozó intézménytípusokban (alapfokú művészeti iskolák) történő oktatásra irányul, nem akartam figyelmen kívül hagyni az utóbbit sem, mert az is sokatmondó adat lehet, hogy a növendékek általánosságban milyen előképzettséggel érkeznek a szakgimnáziumba, illetve az is gyakran előfordul, hogy ott kezdenek el brácsázni tanulni (mint második hangszert), aminek a módja metodikailag hasonló lehet a zeneiskolai oktatáshoz. Húsz emberrel sikerült beszélgetnem, ami az országos lefedettségnek körülbelül a 80%-át jelenti. Képviselteti magát közöttük az idősebb, a középkorú és a fiatal korosztály is, szinte mindannyian végeztek a fent említett két iskola valamelyikében, sőt többen mind a kettőben megfordultak (főiskolai diplomát követően egyetemi mesterképzés), többségüknek fő hangszerük a brácsa, de releváns számban vannak olyanok is, akiknek nem, de azt is tanítanak bizonyos okokból kifolyólag. A kutatás szinte 100%-ban igazolta a hipotéziseimet, a pedagógusok általánosan tartalmilag elavultnak, mószertanilag átgondolatlannak és a kisgyermekek tanításának tekintetében kivitelezhetetlennek tartják a tantervet. Átlagosan két év bevezető hegedűtanulást írnának elő a növenékek számára, a jövőbeli tantervet pedig sokkal inkább hangszertudás-központúnak szeretnék a tananyag-központúság helyett.

Felhasznált irodalom:

Babbie, Earl 2001. A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó. Budapest.

Dénes László – Lányi Margit – Kállay Géza – Mező Imre 1966. Hegedűiskola I. Editio Musica. Budapest.

Dénes László – Lányi Margit – Mező Imre – Skultéty Antalné 1966. Hegedűiskola II. Editio Musica. Budapest.

Hefelle Katalin 1996. A népzene és oktatása. Az Óbudai Népzenei Iskola bemutatása. Szakdolgozat. Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola. Eger.

Konjus, Julij Eduardovic 1952. Hegedűgyakorlatok és kis etűdök. Kettősfogások az első fekvésben. Editio Musica. Budapest.

Könczei Bálint 2017. A népi brácsa oktatását szabályozó dokumentumok elemzése mentori szemmel. Szakdolgozat. Nyíregyházi Egyetem. Nyíregyháza.

Mozart, Leopold 1756. Hegedűiskola. Johann Jakob Lotter és fia. Augsburg.

Nagy Zsolt 2004. Magyar népzenei dallamgyűjtemény – Brácsamelléklet. Hagyományok Háza. Budapest.

Pap János 1994. A hangszerakusztika alapjai. Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola. Budapest.

Pávai István 2013. Az erdélyi magyar népi tánczene. Hagyományok Háza. Budapest.

Szabó Adrien 2013. Népi hegedűiskola gyermekeknek. Hagyományok Háza. Budapest.

Szilvay Géza 1977. Violin ABC. Fennica Gehrman. Helsinki.

Interjú 20 népzenetanárral

Alapfokú művészetoktatási tantervek

Szerző: Zagyváné Szűcs Ida (szida5@gmail.com)

Absztrakt címe: A didaktika kézikönyve Elméleti alapok a tanítás tanulásához című kötet fejlesztési folyamata, azaz a szerzők, az oktatók és a hallgatók együttműködése egy pedagógiai tankönyvfejlesztésben

Kulcsszavak: *adaptív felsőoktatás, pedagógusképzés, didaktika, tankönyvfejlesztés, együttműködés*

Absztrakt: 2022 decemberében jelent meg a 25 szerző által írt A didaktika kézikönyve Elméleti alapok a tanítás tanulásához című kötet (Falus – Szűcs, 2022). A szerzők szándéka tankönyv/ kézikönyvfejlesztés volt reflektálva a pedagógia világában végbemenő változásokra. Előadásunkban a tankönyv/kézikönyv születésének folyamatából egy szakaszt szeretnénk bemutatni. A szakasz mérföldkőnek tekinthető, mivel a kötet első, online verziójáról kértünk visszacsatolást két célcsoporttól: a pedagógusképzésben dolgozó oktatóktól és az ott tanuló hallgatóktól. A munka során a szerzők, az oktatók és a hallgatók egyedülálló együttműködése valósult meg, ami az adaptív felsőoktatás egyik meghatározó jegye.

A kérdőíves kikérdezés célja egyrészt visszacsatolás biztosítása volt a minőség javítása érdekében maguktól a célcsoportoktól, másrészt a hallgatók tanulási igényeiről szerettünk volna részletesebb képet kapni. Az oktatói kérdőívet nyolc, a hallgatói kérdőívet száznegyvenhat fő töltötte ki.

Kutatási kérdéseink egyrészt az egyes fejezetek, másrészt a kötet egészének megítélésére vonatkoztak. Az oktatók esetében arra voltunk kíváncsiak, hogy a kötet fejezetei mennyiben bizonyulnak történetileg és elméletileg megalapozottnak, problémacentrikusnak, a jelenlegi pedagógiai gyakorlat szempontjából elégségesnek és relevánsnak, milyen típusú foglalkozásokon használták fel azokat, mennyiben segítették a kipróbált fejezetek a hallgatók önálló tanulását, mennyiben voltak hasznosak a fejezetek végére beépített feladatok, és hogy a továbbiakban rendszeresen használnák-e azokat.

A hallgatók esetében az érdekelt bennünket, hogy mennyire tartották érdekesnek, motiválónak az olvasott fejezet központi témáját, szívesen foglalkoztak-e a fejezettel, tudták-e kapcsolni a fejezetben olvasottakat a korábbi tapasztalataikhoz, tanulmányaikhoz, szívesen beszélnek-e a fejezetben olvasott témáról másokkal. A kötet egészére vonatkozóan azt vizsgáltuk, hogy mennyire könnyen olvasható, érthető, megfelelő elméleti alapot biztosít-e a megértéshez, a tanuláshoz és a vizsgához, használni tudják-e a jövőben, valamint a nyelvezet, a szerkezet, a stílus érthető-e, és hogy a fejezetek együttesen milyen mértékben járulnak hozzá a tanári kompetenciák fejlődéséhez.

Eredményeink alapján elmondható, hogy hat a pedagógusképzésben résztvevő egyetem példaértékű együttműködése valósult meg a tankönyvfejlesztés ezen szakaszában. A kvantitatív kutatás eredményei orientálták a szerzőgárdát a minőségi jobbítás útján, maximális figyelmet fordítva a pedagógusképzésben tanuló hallgatók tanulási igényeire. A legfontosabb orientáló tényező, hogy kiemelt szempontként érdemes érvényesíteni az elméleti alapozás és a gyakorlati hasznosság szoros összekapcsolódását, ugyanis egy ilyen kézikönyv akkor járul hozzá hatékonyan a szakmai fejlődéshez, ha kellő elméleti és történeti hátteret biztosít a szakma műveléséhez, ugyanakkor könnyen feldolgozható, érthető tartalmában, nyelvezetében, stílusában, épít a korábbi tapasztalatokra, az előzetesen elsajátított tartalmakra és olyan tudást képes közvetíteni, amelynek gyakorlati hasznosulását látják és érzik maguk az olvasók.

Irodalom:

Falus, I. – Szűcs, I. (Eds.) (2022): A didaktika kézikönyve Elméleti alapok a tanítás tanulásához. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Szerző: Zagyváné Szűcs Ida (szida5@gmail.com)

Absztrakt címe: A pedagógusok gyakornoki rendszerének áttekintése a tanárképzés makro- és mezoszintjén végbemenő változások tükrében

Kulcsszavak: *tanárképzés, pedagógussá válás folyamata, rendszerszintű megközelítés, problématérkép*

Absztrakt: Előadásunk kiinduló pontja a tanárképzés rendszerszintű értelmezése, amelyen belül elkülöníthetők a makro-, mezo- és mikroszintek (Falus – Szűcs, 2023). A rendszer központi szereplője az a fiatal, aki elhatározza, hogy pedagógus szeretne lenni, felvételt nyer valamely pedagógusképző intézetbe, diplomát szerez, majd a pedagógus pályára lép. A tanárképzés rendszerén belül szükséges külön fogalomként értelmeznünk a pedagógussá válás folyamatát, ami a képzésbe belépő hallgatók nézeteinek feltárásától, megismerésétől, az egyetemi képzés során az ezekre a feltárt nézetekre történő szerves tudásépülést, majd a diploma megszerzését követően a minősítő vizsgáig tartó szakaszban a tudás további fejlesztését jelenti (Falus, 2004). Előadásunk központi témája a gyakornoki szakasz, amely a diplomaszerzéstől a minősítő vizsgáig tart. A hazai szakmai gondolkodásban a 90-es évektől jelentek meg a kezdő pedagógusok nehézségei Szivák (1999) és azok tudományos igényű vizsgálata. Az eredményeknek köszönhetően mérföldkőnek tekinthető a 2008-as év, amikortól már a minden iskolában jogszabályi kötelezettség volt a gyakornoki szabályzat kidolgozása és alkalmazása, és ennek hozadékaként kiemelt hangsúlyt kapott a kezdő pedagógusok szakmai támogatása. A gyakornoki időszak kezdetben három, majd kettő év lett, illetve a 2000-es években megjelent a gyakornok minősítési kötelezettsége is. 2013-ban vált a gyakornoki időszak a pedagógus előmeneteli rendszer köznapi nevén életpályamodell szerves részévé. Jelen pillanatban a 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról és annak végrehajtási rendelete (401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet) szabályozzák a pedagógusok előmeneteli rendszerét és azon belül a gyakornoki szakaszt.

Nem szabad megfeledkeznünk a magában a pedagógusképzésben végbemenő változásokról, amelyek bár az alapképzés területén jelentettek/jelentenek szerkezeti és tartalmi változásokat, ugyanakkor ezek kihatottak/nak a gyakornokok fejlesztési igényeire és azok támogatására.

A makroszintű változások mellett érdemes a mezo- és mikroszintű folyamatokra is figyelmet fordítanunk. A mezoszint vizsgálata egy pilot kutatás (Sallai, 2015) eredményei és következtetései tükrében kapnak új értelmezést. Az uniós ajánlásokat alapul véve (European Commission, 2010) a 2015-ös kutatás (Sallai, 2015) fontos következtetéseket fogalmazott meg arra vonatkozóan, hogy a gyakornokok szakmai fejlődését támogató rendszert hogyan lehetne még hatékonyabban működtetni.

Reflexiónk egyik kérdésköre, hogy mi valósult meg ezekből a javaslatokból. A másik vonatkoztatási pont, hogy a folyton változásban lévő jogszabályi környezet és annak következtében a makroszint elemeinek formálódása milyen régi-új fejlesztési igényeket vetnek fel a gyakornok tekintetében és ezeket az igényeket hogyan lehetne kielégíteni.

A mikroszint a gyakornok önmagával, a tanórával, a diákokkal, a kollégákkal, az iskolai vezetéssel, az iskolával mint szervezettel, a szülőkkel és az iskolát körülvevő társadalmi tényezőkkel való kapcsolatait jeleníti meg (Aarts et al., 2020). A mikroszint differenciált kibontása és az ott megjelenő problémák köre további a szekciónkba kerülő előadások témáját jelenti.

Úgy gondoljuk, hogy az általunk felvetett kérdésekre egy újabb kutatás adhat pontos válaszokat, amelynek sajátossága egy differenciáltabb megközelítés, méghozzá a nevelés-oktatás változatos színterei alapján. Előadásunk során tehát egy a gyakornokok szakmai fejlődését

támogató vizsgálat problémafelvetését járjuk körbe elsősorban a makro- és a mezoszint vonatkozásában keretet adva a mikroszint problématérképének.

Irodalom

Aarts, R., Kools, Q. – Schildwacht, R. (2020). Providing a good start. Concerns of beginning secondary school teachers and support provided. European Journal of Teacher Education, 43(2), 277–295.

European Commission (2010). Developing coherent and system-wide induction programmes for beginning teachers: a handbook for policy makers.

European Commission staff working docu-ment. European Commission, Brussels. http://ec.europa.eu/education/policy/school/doc/hand-book0410_en.pdf

Falus, I. (2004). A pedagógussá válás folyamata. Pedagógusképzés. 2004/3. 359-374.

Falus, I – Szűcs, I. (2023). A tanárképzés makro-,mezo- és mikroszintje. In Bárdos, J. (Ed.) (2023). Magyar tudomány. Tematikus összeállítás A mai magyar tanárképzés helyzete és problémái. 184. évf. 2. sz. 2023.

Sallai, É. (Ed.) (2015). A pedagógusok gykornoki rendszerének fejlesztése és értékelése. Oktatási Hivatal. Budapest.

Szivák Judit (1999). A kezdő pedagógus. Iskolakultúra, 4. sz. 3–14. Letöltve: http://epa.oszk.hu/00000/00011/ 00026/pdf/1999-4.pdf. 2024.03.01.

2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról. Letöltve: https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2300052.tv. 2024.03.01.

401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról. Letöltve: https://njt.hu/jogszabaly/2023-401-20-22. 2024.03.01

Szerző: Zakota Zoltan (zzakota@gmail.com)

Társszerző(k): Dr. habil. Szűts Zoltán

Absztrakt címe: Mesterséges intelligencia-eszközök használata gimnazisták körében a partiumi régióban

Kulcsszavak: *gimnáziumi oktatás, mesterséges intelligencia eszközök, Partium*

Absztrakt: Kutatásunk témájának relevanciáját az adja, hogy az információs és kommunikációs (IKT) eszközök viharos gyorsaságú technológiai fejlődése és az egyre szélesebb körű elterjedése a formális iskolai intézményrendszer digitális ökoszisztémájának egyre radikálisabb átalakulását és bonyolódását vonja maga után. (Molnár – Szűts, 2019) (Szűts, 2020b) Néhány évvel ezelőtt még a Covid-19 pandémia által okozott, a virtuális környezetre való áttérés hatásait vizsgáltuk, azt, ahogyan az interaktív tanulási környezetek és a felhasználók által létrehozott tartalmak az oktatás kiemelkedő kérdésköreivé váltak. (Szűts, 2020a) (Zakota Z., 2020c) (Zakota – Fogarasi, 2022) A témát illetően, a partiumi régióban lezajlott még két kutatás: egyik az IKT-eszközök használatát és a diákok által generált tartalmakat vizsgálta (Zakota Z. , 2020a) (Zakota Z., 2020b), míg a másik az e-learning eszközök használatát a gimnáziumi nyelvtanulásban. (Ardelean T. K., 2021) Egy friss kutatás is lezajlott a régióban, amely egyetemi hallgatók mesterséges intelligenciával kapcsolatos felfogását vizsgálta. (Ardelean – Veres, 2023)

Manapság, egy ennél messze radikálisabb átalakulás vette kezdetét. A középiskolás diákok egyre gyakrabban használnak MI-eszközöket a tanulásban. Ezek segíthetnek a házi feladatokban, a nyelvtanulásban vagy a vizsgákra való felkészülésben, de akár személyre szabott tanulmányi terveket is készíthetnek és az oktatási források hatalmas tárházához való hozzáférést nyújthatnak. Az MI-alapú virtuális asszisztensek segíthetnek az ütemezésben, a szervezésben és az időgazdálkodásban, növelve a termelékenységet és a hatékonyságot. Ezen túlmenően, az MI-eszközök használata elősegítheti a kritikus gondolkodást, a problémamegoldást és a technológiai jártasságot, felkészítve a tanulókat a jövőbeli karrierre a gyorsan fejlődő digitális környezetben.

A célcsoportot a magyar-román határ északi fele mentén lévő két megye, Bihar és Szatmár, gimnáziumainak diákjai képezik. A régióra jellemző a többnyelvűség és a felekezeti sokszínűség, melynek lakosságát főként románok és magyarok alkotják, de számottevően jelen vannak romák, valamint kisebb mértékben szlovákok és svábok is, ami esetleges komparatív elemzések számára is lehetőséget nyit. A régió kevésbé kutatott pedagógiai viszonylatban és ez fokozottan érvényes gimnáziumi szinten.

Kutatásunk célja az e-learning elektronikus technológia eszköztárára támaszkodó, illetve azt kibővítő MI-eszközökkel kivitelezett oktatás vizsgálata. Egyrészt feltérképezzük a diákok által használt eszközöket, másrészt felmérjük a diákok MI-eszközhasználati szokásait. A kapott eredmények alapján megfogalmazunk néhány javaslatot is arra nézve, hogy ezeknek az eszközöknek a használata hogyan járulhat hozzá a tudáspiac fejlődéséhez úgy, hogy új és kiegészítő válaszokat ad a felmerülő szükségletek kielégítéséhez.

Bibliográfia

Ardelean, T. K. (2021). IKT-eszközök használata az angol nyelvtanulásban a partiumi diákok körében. PedActa, 11(2), 15-27. doi: https://doi.org/10.24193/PedActa.11.2.2

Ardelean, T. K., – Veres, E. (2023). Students' Perceptions of Artificial Intelligence in Higher Education. Conference: 10th SWS International Scientific Conferences on SOCIAL SCIENCES - ISCSS 2023. doi:10.35603/sws.iscss.2023/s08.38

Molnár, G., – Szűts, Z. (2019). Modern IKT és hálózatalapú tanulástámogatási lehetőségek a nonformális és informális tanulási folyamatban. Létünk, 49(1), old.: 189-198. forrás: https://epa.oszk.hu/00900/00997/00050/pdf/EPA000997_letunk_2019_1_189-198.pdf

Szűts, Z. (2020a). A tanárképzés digitális transzformációjának kevésbé exponált elemei (Az intézmény, a szülő, és a tanár új szerepei). Civil Szemle(Különszám), old.: 133-144. forrás: http://www.civilszemle.hu/wp-content/uploads/2021/01/CSz-ku%CC%88lo%CC%88nsza%CC%81m-20201.pdf

Szűts, Z. (2020b). Digitális pedagógia módszertanok a VUCA (gyorsan változó, kiszámíthatatlan, bonyolult, ellentmondásos) világában. Iskolakultúra, 30(7). forrás: http://misc.bibl.u-szeged.hu/57260/1/iskolakultura_2020_007_076-090.pdf

Zakota, Z. (2020a). Analysing Web 2.0 Usage of High School Students in the Partium Region before the Covid-19 Pandemic. Proceedings of the ENTRENOVA Virtual Conference, 10-12 September 2020 (old.: 258-264). Zagreb, forrás: https://ideas.repec.org/h/zbw/entr20/224693.html

Zakota, Z. (2020b). Gimnazisták Web 2.0 használati szokásainak elemzése. 13. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia. Kaposvár: Szent István Egyetem Kaposvári Campus Pedagógiai Kar- Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar.

Zakota, Z. (2020c). Oktatás járvány idején – az alkalmazkodás nehézségei. Civil Szemle(Különszám), 59-72. forrás: https://www.civilszemle.hu/wp-content/uploads/2021/01/CSz-ku%CC%88lo%CC%88nsza%CC%81m-20201.pdf

Zakota, Z., – Fogarasi, J. (2022). The Effects of the Covid-19 Pandemic on High School Education. 2022 IEEE 20th Jubilee World Symposium on Applied Machine Intelligence and Informatics (SAMI). doi:10.1109/SAMI54271.2022.9780786

Szerző: Zank Ildikó (zank.ildiko@pte.hu)

Absztrakt címe: Pedagógustovábbképzés megvalósulása az akciókutatás multikontextuális modelljében

Kulcsszavak: *akciókutatás, pedagógustovábbképzés, reflektív naplók*

Absztrakt: Nemzetközi vizsgálatok (OECD TALIS) azt mutatják, hogy Magyarországon kevésbé jellemző a tanárokra a hivatásbeli együttműködés és az oktatás területén alkalmazott szakmai képzések nagy része a gyakorlattól távol létrehozott elméleti tudást közvetít a pedagógusoknak (Kyburz-Graber, 2004; Posch, 2004). Komplex oktatási helyzetek kezelésére alkalmas stratégiának tűnik az akciókutatás, amely a megvalósítás közben leszűrt tapasztalatokat mindvégig visszacsatolja a gyakorlatba, és melynek során a reflektált beavatkozások és szisztematikus megfigyelések kedveznek a valódi kollaborációnak. Az akciókutatás multi-kontextuális modelljében (Schuiling – Vermaak, 2017) értelmezhető az a megvalósult nemzetközi pedagógustovábbképzés amely az együttműködés új formáit hozta létre a részt vevő diákok, tanárok, kutatók/szakértők között. A modell szerint minden akciókutatás négy kontextusban és azok metszeteiben zajlik, melyek a (1) gyakorlati érték hozzáadása (2), az intézmények fejlesztése, (3) szakmai fejlődés, (4) az elmélethez való hozzájárulás. A Pro-ME-ToM projekt során az elméletbe ágyazott, szakértők által bemutatott intervenciós gyakorlatokat (metakogníció, tudatelméleti képesség, episztemikus tudatosság fejlesztése) a tanárok beépítették saját tanítási folyamataikba, az adott tantárgy és (kor)osztály sajátos igényeihez alkalmazkodva. A beavatkozások hatékonyságát növelte a diákokkal való szövetkezés, bevonásuk a kutatási folyamatba, így közös keret és reflexiós tér kialakítása is történt. A hatások mérésére egyrészt pre- és poszt-teszteket alkalmaztunk, másrészt a tanárok naplózták órai megfigyeléseiket, rögzítve a magukra, diákjaikra és az osztálytermi helyzetekre

irányuló reflexióikat. A beavatkozásokat követő csoportos megbeszéléseken a tanároknak lehetőségük volt metareflexiók megfogalmazására, melyek kapcsán kirajzolódott egy tágabb iskolai kontextus, annak facilitáló vagy akadályozó tényezői. Előadásunkban a reflektív naplók elemzése során körvonalazódott tanulságokat foglaljuk össze: a tudatosság növekedéséből, a partnerségből és a tudásmegosztásból fakadó hatásokat a tanulási-tanítási folyamatra.

A kutatást támogatta: MTA-PTE Olvasási Fluencia és Szövegértés Kutatócsoport

Szerző: Zsidek Barbara (barbarazsidek@gmail.com)

Absztrakt címe: EduLarp, élménypedagógia és kollaborációs technikák egy többgenerációs nonprofit szervezet nyári táborában

Kulcsszavak: *EduLarp, élménypedagógia, többgenerációs közösség, nonprofit szervezet, innováció*

Absztrakt: A Magyar Tolkien Társaság (továbbiakban MTT) nonprofit civil szervezet 2003. óta működik. Az MTT célkitűzéseivel a nevelés területén vállal felelősséget, ugyanakkor önkéntes programjával szinte teljesen eltörli a határt a civil-, a hallgatói- és a pedagógusi aktorok között. A húsz éve létező szervezetben a közös történeti múlt az együttműködés és a többgenerációs közösség fontos alappillére. A többgenerációs közösségek fontos szerepet játszanak az inkluzív gondolkodásmód fejlesztésében. A generációk közötti autentikus interakciók segíthetnek csökkenteni a társadalmi elszigeteltséget, az életkori diszkriminációból fakadó magányosság érzetét, valamint több egészségügyi problémát. (Donovan, Blazer, 2020)

A szervezet legnagyobb rendezvénye a nyári tábor, ami 2003. óta átlagosan 144 résztvevővel minden évben megrendezésre kerül. A 2023-as nyári táborral számos innovatív újítást vezettünk be az eddigi intuitívan működő, nem szakmai módszertant alkalmazó táborok után. A szakmai háttér hiánya miatt elváltak a célközösség elvárásai a táborok célkitűzéseitől, kevesebb teret adtak a kreatív-közösségi kibontakozásra. A szerepjáték, kreatív tevékenységek módszereit öncélúan, magáért az élményért alkalmazták, illetve megjelent az önkéntesi motiválatlanság. Ennek megoldására egy komplex, holisztikus módszertan került kidolgozásra, ahol kiemelt szerepe van a tevékenységek tudatos tervezésének, a céltételezésnek, valamint az ehhez megfelelő módszerek kiválasztásának és alkalmazásának. A módszertan kidolgozása közben több alkalommal anonim, reprezentatív felmérést végeztünk. Felmértük a potenciális résztvevők attitűdjének jellemzőit, a résztvevők kreatív és kollaborációs kompetenciáját.

Az MTT általános célkitűzése a közösségfejlesztés és a kreatív értékek megőrzése (Magyar Tolkien Társaság, 2023), ehhez alkotó szellemű közösségeket kell formálni, ennek megerősítéséhez közös kreatív tevékenységhálót kell fejleszteni, aminek alapja a közösen végzett tevékenység. A közösségfejlesztés egy fontos alappillére az együttműködés, hiszen befolyásolja, hogy a kreativitás miként jelenik meg. (Eteläpelto, Jaana Lahti, 2008) Az együttműködési kompetenciák fejlesztését és a tudatosan tervezett tevékenység-hálózatot az Educational Live Action Roleplay (EduLarp) és az élménypedagógia támogatja. A szerepjáték a drámapedagógiai jellemzői miatt alkalmas az empatikus megértés fejlesztésére, ami egy több generációs közösségben kiemelkedően fontos. A szerepjáték emellett erősítheti az új készségek, attitűdökhöz szükséges kognitív folyamatokat. Az élménypedagógia tapasztalaton alapuló tanulás, aktív tevékenységközpontú élményeken keresztül fejleszti a szociális kompetenciákat, aktivizálja a résztvevőket, valamint megteremti a belső motiváció megjelenésének lehetőségét.

A 2023-as tábor innovációi számos szakmailag is érdekes újdonságokat hoztak az MTT közösségébe, de nem mindenre nyújtanak megoldást. A szervezet biztonságos terepet nyújt innovatív kísérletezésekre, amik eredményei más oktatási, közösségi és kreatív intézményekben is alkalmazhatóak.

Az esettanulmányhoz elsődlegesen kvalitatív kutatási módszerek alkalmazásával, dokumentumelemzéssel és 2022. július 28. és 2023. december 31. között önkéntes szervezői munka keretén belül feltáró-leíró megfigyeléssel gyűjtöttem adatokat.

Szakirodalom

Magyar Tolkien Társaság. (2023.11.26.) A Magyar Tolkien Társaság Manifesztuma. https://tolkien.hu/index.php/kozosseg/dokumentumok/manifesztum/download

Nancy J. Donovan, Dan Blazer (2020). Social Isolation and Loneliness in Older Adults: Review and Commentary of a National Academies Report. The American Journal of Geriatric Psychiatry, 28 (12), 1233-1244.

Anneli Eteläpelto, Jaana Lahti (2008). The resources and obstacles of creative collaboration in a long-term learning community. Thinking Skills and Creativity, 3 (3), 226-240.

Lynn Greenleaf Brown, Tiffani Chidume (2023). Don't forget about role play: An enduring active teaching strategy. Teaching and Learning in Nursing, 18(1), 238-241.

Gary Collins Brata Winardy, Eva Septiana (2023). Role, play, and games: Comparison between role-playing games and role-play in education. Social Sciences Humanities Open, 8(1),

Magyar Tolkien Társaság (2023. november 20.) MTT Tábor tartalmi koncepció. https://tolkienhu.sharepoint.com/:w:/s/tabor2023/EQaNCtzpVlNDosGf-vBa7LQBGyAFalzfLMzNY_FJNT8Gvg?e=yBbiSf

Magyar Tolkien Tásaság (2023. november 20.) Magyar Tolkien Társaság Szervezési Szabályzat. https://tolkien.hu/index.php/kozosseg/dokumentumok/szervezesi-szabalyzat/download

Magyar Tolkien Társaság (2023.november 12.) https://tolkien.hu/mtt/item/2771-a-magyar-tolkien-tarsasag-programjai

Magyar Tolkien Társaság (2023.november 18.) https://tolkien.hu/mtt/item/2896-journey-through-mirkwood-tolkien-tabor-litvaniaban

Magyar Tolkien Társaság (2023.november 05.) Pályázat a 2023-as Nyári tábor megszervezésére. Http://tolkienhu.sharepoint.com